Leb-Thur

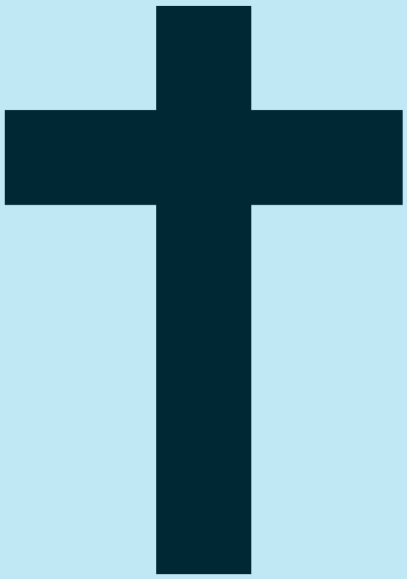

Thur: Leb-Thur (New Testament+) for Uganda

Leb-Thur

Thur: Leb-Thur (New Testament+) for Uganda

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Thur)

Translation by: SIL Uganda

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source files dated 10 May 2025

61e7f4da-dc0f-50a1-9dae-64ee1b392d80

Contents

Acaki 1
Nwönö Cïk 64
Matayo 108
Marako 152
Tic k'Ëkwëna 180
1 Korinti 224
2 Korinti 242
Jö Galatia 254
Jö Epeco 261
1 Jö Tecalonika 268
2 Jö Tecalonika 272
1 Timoteo 275
2 Timoteo 281
Yakobo 285

Buk më Acaki

Köp na tye ï buk më Acaki

Buk ni tïtö köp ï kom acaki ka jami kïbëc. Cura 1-11 tïtö kite n'Obanga ocweo kï lobo thükül ëka kï jami kïbëc na tye ïë, naka thon kï jïï. Buk ni thon tïtö kite na bal, can ëka thöö öcakërë ködë. Cë tïtö thon köp ï kom abwal pii. Nyutho thon kite na lëb na papath ëka kaka öcakërë gïnï ködë.

Cura 12-50 tïtö kite n'Obanga öyërö kï dhanö acël, Abraam, ëka ëkwaë mërë gïnï jö Icarael më bedo jögë na pïrgï tëk. Kï kom kaka më Icarael, Obanga onwongo nyuthere. Cë jö Icarael onwongo nyutho tëkö ëka adyer k'Obanga both jö nökënë. Cura ni gïnï kobo köp ï kom Abraam, wode Icaka ëka Jakob wod ka Icaka, ëthïnö ka Jakob apar arïö, rwök mërë Yocepu. Kadï bed nï gïn onwongo obedo jö mörö na nönök ëka jö na wörö obanga nökënë gïnï onwongo ögürögï, Obanga ögwökögï. Buk ni thon nyutho kite n'Obanga mïtö nï jögë öwör ën ködë.

Cweno lobo

1 Ï acaki Obanga ocweo polo ëka lobo.
2 Lobo onwongo obedo atata na gin mörö ope ïë, pïny na cöl onwongo oumo pii na tye ï nam ëka Tipo k'Obanga onwongo olyero ï wi pii.

3 Cë Obanga okobo nï, “Ëk tar obed na tye,” ëka tar obedo na tye.
4 Obanga önënö nï tar onwongo bër, ëka ën opoko tar kï ï kom pïny na cöl.
5 Obanga öcakö nyïng tar nï “kiceng,” ëka pïny na cöl nï “kiwor.” Pïny ocido ëka pïny oru—manön nïnö më acël.
6 Cë Obanga okobo nï, “Ëk gin n'öpëdhërë obed na tye ï dyere pii na poko pii kï ï kom pii.”
7 Obanga ocweo gin n'öpëdhërë na poko pii na tye pïny kï ï kom pii na tye malö. Ëka obedo nï kömanön.
8 Obanga öcakö nyïng gin n'öpëdhërë na poko pii nï “polo.” Pïny ocido ëka pïny oru—manön nïnö më arïö.
9 Cë Obanga okobo nï, “Ëk pii na tye ï thë polo ögürë kanya acël ï kabedo acël ëk ngöm n'öthwö onen.” Ëka obedo nï kömanön.
10 Obanga öcakö nyïng ngöm n'öthwö nï “lobo” ëka pii n'ögürë kanya acël öcakö nyïngë nï “nam.” Ëka Obanga önënö onwongo nï bër.
11 Cë Obanga okobo nï, “Ëk gin na mar otuu ï wi lobo: gin n'ëpïdhö na nyakö nyig-gï ëka yen na tye ï lobo na nyakö nyig-gï na kodhi tye ïë, na lübërë kï kothgï.” Ëka obedo nï kömanön.
12 Gin na mar öcakö tuu ï wi lobo: gin n'ëpïdhö na nyakö nyig-gï na lübërë kï kothgï ëka yen na nyakö nyig-gï na kodhi tye ïë na lübërë kï kothgï. Ëka Obanga önënö onwongo nï bër.
13 Pïny ocido ëka pïny oru—manön nïnö më adek.
14 Cë Obanga okobo nï, “Ëk jami na mïö tar obed na tye ï wi polo më poko kiceng kï ï kom kiwor, ëk gïn obed na calö anyuth më poko karë, nïnö ëka mwaka,
15 ëk obed gïnï tar na ryëny kï ï wi polo më mënyö wi lobo.” Ëka obedo nï kömanön.
16 Obanga ocweo jami arïö na thwon na ryëny—mana thwönë më löönö kiceng, ëka mana tïdï më löönö kiwor. Ën thon oketho cër.
17 Obanga okethogï ï wi polo më mënyö lobo,
18 më löönö kiceng ëka kiwor, ëka më poko tar kï ï kom pïny na cöl. Ëka Obanga önënö onwongo nï bër.
19 Pïny ocido ëka pïny oru—manön nïnö më angwën.
20 Cë Obanga okobo nï, “Ëk gin na kwö opong ï pii më nam, ëka wïny öngwëc gïnï malö ï wi polo.”
21 Obanga ocweo leeni na thwon më nam, gin na kwö kïbëc na bedo ï nam, na lübërë kï kothgï, ëka kï wïny na bwomgï tye na lübërë kï kothgï.

Ëka Obanga önënö onwongo nï bër.
22 Obanga ömïögï gum ëka okobo nï,
“Nywöl ïnya unu, ipong unu ï pii na
tye ï nam, ëka wïny thon önya ï wi
lobo.”
23 Pïny ocido ëka pïny oru—manön
nïnö më abic.
24 Cë Obanga okobo nï, “Ëk gin na
kwö obed tye ï wi lobo na lübërë
kï kothgï: leeni më pacö, leeni
na wotho ï wi ngöm kï korgï, ëka
leeni më thim, acëlacël kï kothe.”
Ëka obedo nï kömanön.
25 Obanga ocweo leeni më thim na
lübërë kï kothgï, leeni më pacö na
lübërë kï kothgï, ëka leeni na wotho ï
wi ngöm kï korgï na lübërë kï kothgï.
Ëka Obanga önënö onwongo nï bër.
26 Cë Obanga okobo nï, “Eru
ecweu dhanö na cal kï onu, ëka
ëmïïgï ölöö rëc më ï nam, wïny na
ngwëcö kï malö, leeni më pacö, wi
lobo thükül, ëka leeni na wotho ï wi
ngöm kï korgï.”
27 Cë Obanga ocweo dhanö ï cal mërë
kikokome,
Obanga ocweogï ï cal mërë,
ocweo ëcwö ëka dhakö.
28 Obanga ömïögï gum ëka okobo
nï, “Nywöl ïnya unu, ipong unu lobo
ëka ïlöö unu. Löö unu rëc na tye
ï nam, wïny na ngwëcö kï malö,
ëka gin na kwö kïbëc na wotho ï wi
ngöm.”
29 Cë Obanga okobo nï, “An
amïöwu kodhi kïbëc më wi lobo
thükül na nyakö nyig-gï ëka yen
kïbëc na nyakö nyig-gï na kodhi tye
ï ïgï. Un ibino camögï.
30 Ëka leeni kïbëc më thim, wïny
kïbëc na ngwëcö malö, leeni kïbëc na
wotho ï wi ngöm—jami kïbëc na yweo
na kwö tye ï komgï—an amïö jami
kïbëc na mar më acamagï.” Ëka obedo
nï kömanön.
31 Obanga önënö jami kïbëc na ën
ocweo, ëka onwongo nï bër rwök.
Pïny ocido ëka pïny oru—manön
nïnö më abicël.

2

1 Cë Obanga otyeko cweno polo
ëka lobo kï jami kïbëc na tye ïë.
2 Ï nïnö më abïrö, Obanga onwongo
otyeko tic mërë na ën obedo ka
tïmö, ëka oyweo kï ï kom tic mërë
kïbëc.
3 Ëka Obanga ömïö gum ï kom nïnö
më abïrö cë ömïö ödökö na leng, pïën
ï nïnö nön ën oyweo kï ï kom tic mërë
kïbëc më cwec na ën otio.

Adam ëka Eba

4 Man ënë kite na polo ëka lobo
öcakërë ködë ï karë n'ecweogï.

Ï karë na Rwoth Obanga ocweo
lobo ëka polo—
5 yath mörö më thim onwongo
bara tye ï wi lobo ëka kit lum mörö
më thim onwongo bara otuu, pïën
Rwoth Obanga onwongo bara ömïö
köth ocwe ï wi lobo ëka dhanö mörö
onwongo ope na myero opur ngöm,
6 ëntö pii öcakö cwer kï ï ngöm ï wi
lobo ëka obido wi ngöm kïbëc—
7 cë Rwoth Obanga ocweo dhanö
kï ï apua më ngöm, öküdhö yamö më
kwö ï ume, ëka dhanö ödökö gin na
kwö.
8 Rwoth Obanga oketho pwodho ï
Eden, kï kukïdë, ëka oketho dhanö na
ën ocweo kunön.
9 Ëka Rwoth Obanga oketho koth
yen kïbëc më tuu kï ï ngöm —yen
n'onwongo bër kï ï wang jö ëka bër
më acama. Yath më kwö ëka yath
më ngeo gin na bër ëka gin na rac
onwongo tye ï dyere pwodho.
10 Kulo onwongo molo yaa kï ï Eden
na kelo pii ï pwodho, ëka kï kany nön
pokere ï kulo angwën.
11 Nyïng kulo më acël ënë Picon, ën
möl rimo lobo Kabila kïbëc, kanya gol
nwongere ïë.
12 (Gol më lobo nön bër; odok yath
n'ecwodo nï bedola ëka kite na welgï
tëk n'ecwodo nï onik tye thon kunön.)
13 Nyïng kulo më ariö ënë Gikon, ën
möl rimo lobo Kuc kïbëc.
14 Nyïng kulo më adek ënë Tigiric,
ën möl dök yo kukïdë Aciria. Ëka kulo
më angwën ënë Euparate.
15 Rwoth Obanga ökwanyö dhanö cë
oketho ï pwodho më Eden ëk ën opur
ëka ögwökï.

16 Ëka Rwoth Obanga öcïkö dhanö
nï, “In ïtwërö camö nyig yath mörö
këkën na tye ï pwodho,
17 ëntö yath më ngeo gin na bër ëka
gin na rac, in myero kür ïcam, pïën ï
nïnö na in ibino camö nyig yath nön,
ënë in ibino thöö ködë.”
18 Së Rwoth Obanga dökï okobo nï,
“Ba bër nï dhanö myero obed kënë.
Pï manön, an abino cweno ngat na
könyö ën n'opore pïrë.”
19 Së Rwoth Obanga onwongo dong
ocweo leeni më thim kïbëc kï kom
ngöm ëka wïny kïbëc na ngwëcö kï
malö. Ën okelogï both dhanö ëk önën
kite na myero öcak kï nyïng-gï ködë,
ëka nyïng mörö na dhanö öcakö kï gin
na kwö acëlacël, manön dökö nyïngë.
20 Dhanö öcakö nyïng leeni më pacö
kïbëc, wïny na ngwëcö kï malö ëka
leeni më thim kïbëc.
Ëntö ngat na myero ökön y Adam
n'opore pïrë onwongo pod ope.
21 Së Rwoth Obanga ömïö nïnö
ömakö wang dhanö rwök, ï karë na ën
tye ka nïnö, Obanga ökwanyö cogo lak
nget dhanö acël ëka ömwönö kakarë
kï ringo.
22 Së Rwoth Obanga ocweo dhakö
kï ï kom cogo lak nget na ën ökwanyö
kï ï kom dhanö, ëka okelo dhakö both
dhanö.
23 Së Dhanö okobo nï,
“Man ënë cogo më cogona
ëka ringo më ringo koma,
ebino cwodo ën nï ‘dhakö,’
pïën ëkwanyö ën kï ï kom dhanö.”
24 Pï tyën köp ni ëcwö bino wëkö apap
mërë ëka aya mërë cë rïbërë kï dhakö
mërë ëka jö arïö bino dökö kom acël.
25 Ï karë nön ëcwö kï dhakö mërë
onwongo tye gïnï kotula ëka lewic on-
wongo ba makögï.

3

Acaki më bal

1 Thwol onwongo obedo lee na ryëk
n'obedo jö ökö ra kï kin leeni më thim
na Rwoth Obanga onwongo ocweo. Ï
nïnö mörö acël, thwol obino cë okobo
both dhakö nï, “Adyer Obanga okobo
nï, ‘Un myero kür ïcam nyig yath mörö
këkën kï ï pwodho’?”
2 Dhakö okobo both thwol nï, “Wan
ëtwërö camö nyig yen kïbëc na tye ï
pwodho,
3 ëntö Obanga okobo nï, ‘Kür ïcam
unu nyig yath na tye ï dyere pwodho,
ëka kür igud unu; ka ïcamö unu, ibino
unu thöö.’ ”
4 Ëntö thwol okobo both dhakö nï,
“Adyer un ba ibino thöö.
5 Pïën Obanga ngeo nï ka ïcamö unu,
wangwu bino yabërë, ëka ibino bedo
unu calö Obanga, nakun ingeo unu
gin na bër ëka gin na rac.”
6 Ï karë na dhakö önënö nï nyig yath
onwongo bër më acama, nen na bër
kï ï wang jö ëka thon twërö mïö ryëkö,
dhakö öpüdö ëka öcamö. Ën thon ömïö
nökënë both cwörë n'onwongo tye
ködë kanya acël cë öcamö.
7 Së gïn jö arïö kïbëc wang-gï
öyabërë ökö, ëka ongeo gïnï nï etye
gïnï kotula, gïn öcakö kwönö pot ölam
kanya acël më umo komgï.
8 Së gïn owinyo Rwoth Obanga ka
tye ka woth ï pwodho ï caa na pïny
okwe, ëka opono gïnï ökö kï both
Rwoth Obanga ï kin yen na tye ï
pwodho.
9 Ëntö Rwoth Obanga ocwodo
Adam nï, “In itye kwene?”
10 Dhanö ögamö nï, “An awinyo ka
in itye ka woth ï pwodho ëka an abedo
na lwor pïën onwongo atye kotula, cë
an apono.”
11 Ëka Rwoth Obanga okobo nï,
“Nga n'okobo nï in itye kotula? In
ïcamö nyig yath na an acïkö nï kür
ïcam?”
12 Dhanö okobo nï, “Dhakö na in
ïmïö botha ënë ömïa nyig yath ëka
acamö.”
13 Së Rwoth Obanga openyo dhakö
nï, “Ngö ene na in ïtïmö?”
Dhakö ögamö nï, “Thwol öbwöla ëka
acamö.”
14 Rwoth Obanga okobo both thwol
nï, “Pïën in ïtïmö man,
“In elami na löö kï kin leeni më pacö
kïbëc,
ëka leeni më thim kïbëc!

In ibino ywari kï ii
ëka ibino camö apua ï karë më kwöni kïbëc.
15 An abino ketho adagë
ï kin in ëka dhakö,
ëka ï kin ëkwaëni ëka ëkwaë mërë,
akwarë bino göönö wi,
ëka in ibino tongo opunye.”
16 Së ën okobo both dhakö nï,
“An abino mëdö arem na thwönë rwök ï karë më nywöl;
in ibino nywölö ëthïnö k'arem.
Mitini bino bedo ï kom cwori,
ëka ën bino löönöni.”
17 Ëka okobo both Adam nï, “Pïën in iwinyo köp ka dhaköni ëka ïcamö nyig yath n'onwongo aciki nï, ‘In myero kür ïcam,’
“Ëlamö ngöm ökö piri
ibino tic na tëk k'arem ëka ibino cem
pï karë më kwöni kïbëc.
18 Ngöm bino cëgö okudhi ëka öcöcök,
ëntö in ibino camö ngwedo më thim.
19 In ibino camö cem
kï kwok na cwer kï ï terinyimi,
naka ka ibino dök ï ngöm,
kite na yam ekwanyi kï ï apua,
pïën in ibedo apua,
ëka ibino dök ï apua.”
20 Adam öcakö nyïng dhakö mërë Eba, pïën ën bino dökö aya ka jö na kwö kïbëc.
21 Rwoth Obanga öyübö lör lee, ömïö both Adam ëka dhakö mërë cë oruko gïnï.
22 Ëka Rwoth Obanga okobo nï, “Dhanö dong ödökö ngat na cal kï onu, nakun ngeo poko gin na bër ëka gin na rac. Kür dökï ëmïï öryë cïngë më püdö nyig yath më kwö ëka öcam cë ökwö pï naka naka.”
23 Pï manön Rwoth Obanga öryëmögï ökö kï ï pwodho më Eden më cïdhö puro ngöm na yam ëkwanyö ën kï ïë.
24 Kinge na dong öryëmö dhanö ökö, ën oketho cerubim yo kukïdë më pwodho më Eden. Ëka oketho pala abadë na lyël mac, wïrë tungi ëka tungi, më gwökö yoo na cïdhö yo yath më kwö.

4

Kain ëka Abel

1 Adam obedo kï dhakö mërë Eba, cë öyac ëka önywölö Kain, nakun kobo nï, “Rwoth ökönya ömïö anwongo athïn n'ëcwö.”
2 Kinge ën önywölö ömïn mërë Abel.
Abel ödökö akwath, ëka Kain ödökö apur pwodho.
3 Kinge karë mörö, Kain okelo cem mörö kï ï pwodho mërë ömïö both Rwoth na calö mïc.
4 Ëntö Abel okelo ëthïn rom mërë n'obedo kaö kï dwologï. Rwoth cwinye obedo na yom ï kom Abel ëka oyeo mïc mërë,
5 ëntö Rwoth ba oyeo Kain kï mïc mërë. Cë man ömïö Kain ökëcö na cwinye ba yom.
6 Cë Rwoth openyo Kain nï, “Pïngö in ïkëcö? Pïngö cwinyi ba yom?
7 Ka in ïtïmö gin na tye atïr, ba ebino yeeno? Ëntö ka in ba ïtïmö gin na tye atïr, bal buto ï dholokek na calö lee na ger më kürö nekoni, ëntö in myero ïlöö ën.”
8 Kain okobo both ömïn mërë Abel nï, “Ërö ëcïdhï ï pwodho.” Ëka ï karë na gïn tye ï pwodho, Kain öcakö lwëny ï kom ömïn mërë Abel ëka oneko ökö.
9 Cë Rwoth okobo both Kain nï, “Omeru Abel tye kwene?”
Ën ögamö nï, “An ba angeo, an abedo ngat na gwökö ömëra?”
10 Rwoth okobo both Kain nï, “Ngö na in ïtïmö? Winy kany! Remo k'omeru tye ka kok botha kï ï ngöm.
11 Kobedi dong elami ëka eryemi ökö kï ï ngöm, n'ongamo dhögë më madhö remo k'omeru na in ïönyö.
12 Ngöm ba dök bino cëgö cem nini ka ipuro. In ibino bedo ngat na lathö alatha na parë ope wi lobo.”
13 Cë Kain okobo both Rwoth nï, “Pwod na in ïmïa pëk na ba arömö dangö.
14 Nën! Tin dong itye ka ryëmöna ökö kï ï pwodho, ëka an ba dök abino nen ï nyimi. An abino bedo ngat na lathö alatha ï wi lobo, ëka ngat mörö këkën na bino nwongona bino nekona.”

15 Ëntö Rwoth okobo bothe nï,
“Pathï nï kömanön, ka ngat mörö
oneko Kain, ebino cülö kwor ï kome
wang abïrö.” Cë Rwoth oketho alama
ï kom Kain ëk ka ngat mörö onwongo
ën kür oneki.
16 Kain öya ökö kï ï nyim Rwoth cë
öcïdhö obedo ï lobo Nod na tye kukïdë
më Eden.
17 Kain obedo kï dhakö mërë, ëka
öyac cë önywölö Enoka. Kain ögërö
pacö na dit ëka öcakö kï nyïng wode
Enoka.
18 Enoka önywölö Irad, Irad önywölö
Mekujael, Mekujael önywölö Metu-
cael, ëka Metucael önywölö Lamek.
19 Lamek önyömö mon arïö, acël
nyïngë Ada ëka nökënë ca nyïngë Jila.
20 Ada önywölö Jabal, ën onwongo
obedo kwarö ka jö na bedo gïnï ï këma
ëka gwökö leeni më pacö.
21 Ömïn mërë nyïngë onwongo ec-
wodo nï Jubal, ën onwongo obedo
kwarö ka jö kïbëc na göö adungu ëka
küdhö oletu.
22 Jila thon önywölö wode, Tubal
Kain, na ënë obedo athedh jami
më tic kïbëc më mola ëka nywenyo.
Amïn Tubal Kain onwongo ecwodo
nï Naama.
23 Ï nïnö mörö acël, Lamek okobo
both mon mërë nï,
“Winya unu,
un mon-na, winy unu köpna.
An aneko dhanö n'ömïa ret,
aneko awobi pï wanöna.
24 Ka ebino cülö kwor ka Kain wang
abïrö,
cë më ka Lamek bino bedo wang
pyer abïrö wie abïrö.”
25 Adam obedo kï dhakö mërë dökï,
ëka önywölö wode cë öcakö nyïngë
Ceth, nakun kobo nï, “Obanga ömïa
athïn nökënë dökï n'oleo kakar Abel
na Kain oneko.”
26 Ceth thon önywölö wode ëka
öcakö nyïngë Enoc.
Ï karë nön jïï öcakö wörö Rwoth
nakun etio kï nyïngë.

5

Ëkwaë k'Adam

1 Man ënë cöc na nyutho ëkwaë
k'Adam.
Ï karë n'Obanga ocweo dhanö, ën
ocweo na cal ködë.
2 Ën ocweogï ëcwö ëka dhakö cë
ömïögï gum. Ëka ï karë na ën ocweogï,
öcakö nyïng-gï “Dhanö.”*
3 Ï karë na dong Adam obedo ï
wi lobo pï mwaka 130, ën önywölö
wode na cal ködë kikokome, ëka öcakö
nyïngë Ceth.
4 Kinge na dong ënywölö Ceth,
Adam obedo ï wi lobo pï mwaka
800 nakun onwongo önywölö awope
nökënë ëka anyira.
5 Adam obedo ï wi lobo pï mwaka
930 kïbëc ëka öthöö.
6 Ï karë na dong Ceth obedo ï wi
lobo pï mwaka 105, ën obino önywölö
Enoc.
7 Ëka kinge na ën dong önywölö
Enoc, Ceth obedo ï wi lobo pï mwaka
807 nakun onwongo önywölö awope
nökënë ëka anyira.
8 Ceth obedo ï wi lobo pï mwaka 912
kïbëc ëka öthöö.
9 Ï karë na dong Enoc obedo ï wi
lobo pï mwaka 90, ën obino önywölö
Kenan.
10 Ëka kinge na ën dong önywölö
Kenan, Enoc obino obedo ï wi lobo
pï mwaka 815 nakun önywölö awope
nökënë ëka anyira.
11 Enoc obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 905 kïbëc ëka öthöö.
12 Ï karë na dong Kenan obedo ï wi
lobo pï mwaka 70, ën obino önywölö
Malalel.
13 Ëka ï karë na ën dong önywölö
Malalel, Kenan obino obedo ï wi
lobo pï mwaka 840 nakun onwongo
önywölö awope nökënë ëka anyira.
14 Kenan obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 910 kïbëc ëka öthöö.
15 Ï karë na dong Malalel obedo ï wi
lobo pï mwaka 65, ën obino önywölö
Jared.
16 Ëka kinge na ën dong önywölö
Jared, Malalel obino obedo ï wi
lobo pï mwaka 830 nakun onwongo
önywölö awope nökënë ëka anyira.

* **5:2** ***Dhanö*** kï lëb Iburu gönyö nï *Adam.*

17 Malalel obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 895 kïbëc ëka öthöö.

18 Ï karë na dong Jared obedo ï wi
lobo pï mwaka 162, ën obino önywölö
Enoka.
19 Ëka ï karë na ën dong önywölö
Enoka, Jared obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 800 nakun onwongo önywölö
awope nökënë ëka anyira.
20 Jared obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 962 kïbëc ëka öthöö.

21 Ï karë na dong Enoka obedo ï wi
lobo pï mwaka 65, ën obino önywölö
Methucela.
22 Ëka kinge na ën dong önywölö
Methucela, Enoka obino ökwö ï nyim
Obanga ï yoo n'opore pï mwaka
300 nakun onwongo önywölö awope
nökënë ëka anyira.
23 Enoka obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 365 kïbëc.
24 Enoka ökwö ï nyim Obanga ï
yoo n'opore ëka obino orwenyo, pïën
Obanga otero ën ökö.

25 Ï karë na dong Methucela obedo
ï wi lobo pï mwaka 187, ën obino
önywölö Lamek.
26 Ëka kinge na ën dong önywölö
Lamek, Methucela obino obedo ï wi
lobo pï mwaka 782 nakun onwongo
önywölö awope nökënë ëka anyira.
27 Methucela obino obedo ï wi lobo
pï mwaka 969 kïbëc ëka öthöö.

28 Ï karë na dong Lamek obedo ï wi
lobo pï mwaka 182, ën obino önywölö
wode.
29 Cë öcakö nyïngë Noa† ëka okobo
nï, “Ën bino kelo nïwa yweo kï ï tic më
cïngwa na wan eyelere ïë ï kom ngöm
na Rwoth ölamö.”
30 Kinge na dong ënywölö Noa,
Lamek obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 595 nakun onwongo önywölö
awope nökënë ëka anyira.
31 Lamek obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 777 ëka öthöö.

32 Kinge na dong Noa tye kï mwaka
500, ën obino önywölö Cem, Kam ëka
Yapec.

6

Abwal pii

1 Ï karë na dhanö öcakö nya ï wi
lobo ëka önywölö gïnï anyira,
2 awope k'Obanga önënö nï anyira
ka dhanö bëcö, ëka öcakö gïnï nyömö
mökö kï ï kin-gï na gïn öyërö.
3 Cë Rwoth okobo nï, “Tipona ba
bino bedo ï kom dhanö pï naka naka,
pïën ën obedo kom na thöö, nïnö më
kwögï bino bedo mwaka 120 këkën.”
4 Jö Nepili* onwongo tye gïnï ï
wi lobo ï karë nonu—ëka kinge—ï
karë n'awope k'Obanga obedo gïnï
k'anyira ka dhanö ëka önywölö ködgï
ëthïnö. Gïn ënë onwongo jö na tëk ï
karë na cön, ëka jö na ngere.
5 Rwoth önënö nï bal ka jö na tye
ï wi lobo ödökö na thwönë rwök, ëka
thama më cwinygï kïbëc opong më
tïmö gin na reco këkën ï karë kïbëc.
6 Rwoth cwinye ba obedo na yom
pï cweno dhanö ï wi lobo, cë cwinye
ocwer rwök.
7 Ëka Rwoth okobo nï, “Abino tyeko
dhanö na yam acweo ï wi lobo—
dhanö ëka leeni, ëka gin n'ecweo kïbëc
na wotho ï wi ngöm, ëka wïny na
ngwëcö kï malö—pïën cwinya ba yom
nï acweogï.”
8 Ëntö Rwoth onwongo tye kï cwiny
na bër ï kom Noa.
9 Man ënë ëkwaë ka Noa.
Noa onwongo obedo dhanö na kite
atïr abonge bal mörö kï ï kin jïï ï karë
mërë, ëka obedo kwö ï nyim Obanga ï
yoo n'opore.
10 Noa onwongo tye ka awope mërë
adek: Cem, Kam ëka Yapec.
11 Lobo onwongo öbal ökö kï ï nyim
Obanga ëka opong kï tïm më gero.
12 Obanga önënö kite na lobo öbal
ködë, pïën jö kïbëc na tye ï wi lobo
onwongo öbalö kwögï ökö.
13 Cë Obanga okobo both Noa nï,
“An amoko thamana më tyeko gin na
kwö kïbëc na tye ï wi lobo, pïën gïn
ömïö lobo opong kï tïm më gero. An
abino tyekogï ökö kanya acël ëka kï wi
lobo.

† **5:29** ***Noa*** kï lëb Iburu gönyö nï *yweo.* * **6:4** ***Nepili*** Gönyö nï jö na boco.

14 Pï manön yüb dong yeya kï bao më yath caiprac; pok ïë na papath, ëka ipu ïë ëka kungee k'odok lam.
15 Man ënë kite na myero in ïyüb ködë: Bor ka yeya myero obed mita 135, lac mërë mita 22 ëka bor mërë yo malö myero obed mita 13.
16 Gër wi yeya ëka ityek ökö nakun ïwëkö malö mërë dong nucu mita. Keth dholokek ï kom yeya kucël ëka ipok ïë kör adek—pïny, dyere ëka malö.
17 An abino kelo abwal pii ï wi lobo më tyeko gin na kwö kïbëc na tye ï thë polo, gin n'ecweo kïbëc na tye kï kwö ï komgï. Gin na kïbëc na tye ï wi lobo bino thöö ökö.
18 Ëntö an abino ketho cïkërëna kodi, ëka in ibino dönyö ï yeya—in ëka awopeni, dhaköni ëka mon k'awopeni.
19 In myero ikel ï yeya jami kïbëc na kwö ka arïö arïö, lee n'obedo ëcwö ëka lee n'obedo dhakö, ëk obed gïnï na kwö kanya acël kodi.
20 Koth wïny na papath arïö ëcwö kï dhakö, koth leeni na papath arïö ëcwö kï dhakö ëka gin n'ecweo kïbëc na wotho ï wi ngöm bino gïnï bino bothi ëk ïgwökgï obed na kwö.
21 Ter koth cem na papath më acama ëk ïgwökï më acamani ëka pï leeni kïbëc."
22 Noa ötïmö gin na kïbëc kite n'Obanga öcïkö ën ködë.

7

1 Cë Rwoth okobo both Noa nï, "Cïdh ï öd yeya, in ëka jö më odi kïbëc, piën an anwongo nï in ënë kiteni atïr kï ï kin rok më karë ni.
2 Ter koth leeni n'ëcamö abïrö ka arïö arïö, lee n'obedo ëcwö ëka lee n'obedo dhakö, ëka koth leeni na ba ëcamö ka arïö arïö, lee n'obedo ëcwö ëka lee n'obedo dhakö,
3 ëka thon koth wïny abïrö, wïnyü n'obedo ëcwö ëka wïnyü n'obedo dhakö, më gwökö kothgï bedo na kwö ï wi lobo kïbëc.
4 Cakërë kobedini kinge nïnö abïrö, an abino mïö köth cwe ï wi lobo pï nïnö pyer angwën kiceng ëka kiwor, ëka an abino tyeko gin na kwö kïbëc na tye ï wi lobo na an acweo."
5 Ëka Noa ötïmö gin na kïbëc na Rwoth öcïkö ën më tïmö.
6 Noa onwongo dong tye kï mwaka 600 ï karë n'abwal pii opong ï wi lobo.
7 Ëka Noa, awope mërë, dhakö mërë ëka mon k'awope mërë ödönyö gïnï ï yeya më bwöth kï ï abwal pii.
8 Leeni n'ëcamö ëka leeni na ba ëcamö ka arïö arïö, wïny ëka gin n'ecweo kïbëc na wotho ï wi ngöm,
9 n'obedo ëcwö ëka n'obedo dhakö obino gïnï both Noa ëka ödönyö gïnï ï yeya, kite n'Obanga öcïkö Noa ködë.
10 Ëka kinge nïnö abïrö abwal pii opong ï wi lobo.
11 Ï mwaka 600 më kwö ka Noa, ï nïnö dwe apar abïrö më dwe më arïö—ï nïnö nön wang pii kïbëc om-woc ëka polo thon öyabërë.
12 Ëka köth ocwee ï wi lobo pï nïnö pyer angwën, kiceng ëka kiwor.
13 Ï nïnö nön kikokome Noa ëka awope mërë, Cem, Kam ëka Yapec, kanya acël kï dhakö mërë ëka mon k'awope mërë adek, ödönyö gïnï ï yeya.
14 Gïn ödönyö kanya acël kï leeni më thim kïbëc na lübërë kï kothgï, leeni më pacö kïbëc na lübërë kï kothgï, gin n'ecweo kïbëc na wotho ï wi ngöm na lübërë kï kothgï ëka wïny kïbëc na lübërë kï kothgï, gin na kïbëc na tye kï bwomgï.
15 Gin n'ecweo kïbëc na tye kï yweo më kwö ï komgï obino gïnï both Noa ëka ödönyö gïnï ï öd yeya ka arïö arïö.
16 Leeni na papath n'obedo cwö ëka mon, kite n'Obanga öcïkö ën ködë obino ödönyö gïnï ï yeya both Noa. Cë Rwoth ocegogï ï öd yeya.
17 Köth obedo cwee ï wi lobo pï nïnö pyer angwën, ëka abwal pii opong ï wi lobo naka otingo yeya malö kï ï kom lobo.
18 Köth ocwee ëka ömïö pii ömëdërë rwök ï wi lobo naka yeya olyero ï wi pii.
19 Köth ocwee rwök ï wi lobo naka ömïö pii oumo kite na boco kïbëc na tye ï thë polo.

20 Köth ömëdërë kï cwee ï wi lobo
naka pii ömwönyö wi kite na kadhö
puti pyer arïö.
21 Gin mörö këkën na kwö
n'onwongo wotho ï wi lobo—wïny,
leeni më pacö, leeni më thim, gin
n'ecweo kïbëc na wotho ï wi ngöm ëka
kï jïï kïbëc öthöö gïnï ökö.
22 Gin na kïbëc na tye ï wi ngöm
n'onwongo tye kï yweo më kwö ï
kome öthöö ökö.
23 Gin na kwö kïbëc n'onwongo tye
ï wi lobo etyekogï ökö; dhanö, leeni,
gin n'ecweo kïbëc na wotho ï wi ngöm
ëka wïny kïbëc na ngwëcö kï malö
etyekogï ökö kï ï wi lobo. Noa ëka jö
n'onwongo tye ködë ï yeya këkën ënë
odong.
24 Abwal pii opong ï wi lobo pï nïnö
150.

8

Abwal pii odwon ökö

1 Ëntö Obanga opo ï kom Noa kï
leeni më thim kïbëc, ëka kï leeni më
pacö n'onwongo tye kanya acël ködë
ï yeya, ëka ooro yamö ï wi lobo, cë pii
öcakö dwon ökö.
2 Wang pii na thuth kï ï ngöm ëka pii
na yaa kï ï polo ocung ökö, cë köth kï ï
polo ocok ökö.
3 Pii ömëdërë më dwon kï ï wi lobo.
Kinge nïnö 150, pii onwongo odwon
ökö.
4 Ï nïnö dwe apar abïrö më dwe më
abïrö, yeya obino ocung ï wi kite më
Ararat.
5 Pii ömëdërë më dwon naka ï dwe
më apar, ëka ï nïnö më acël më dwe
më apar, wi kite na boco öcakö gïnï
nen.
6 Kinge nïnö pyer angwën, Noa
öyabö wang derica n'onwongo ën
otuco ï kom yeya,
7 ëka ooro akürük yökö, cë öcakö
ngwëc, nakun wïrë tungi kï tungi,
naka pii öthwö ökö kï ï wi lobo.
8 Cë Noa ooro amam më nënö ka pii
dong odwon ökö kï ï wi ngöm.
9 Ëntö amam ba onwongo kanya
myero epye ïë, pïën pii onwongo pod
tye ï wi lobo kïbëc. Cë amam öcakö
dök cen both Noa ï yeya. Noa olyao
cïngë ëka ögamö amam cë odwongo yo
bothe ï yeya.
10 Ën ökürö pï nïnö abïrö nökënë, ëka
dökï ooro amam yo yökö kï ï yeya.
11 Ï karë n'amam ödök bothe ï yeya
kothyeno, amam onwongo otingo pot
yath jeituni na thïc ï dhögë na ën
öpüdö. Cë Noa önïang nï pii dong
otyeko dwon ökö kï ï wi lobo. 12 Cë
Noa ökürö pï nïnö abïrö nökënë, ëka
dökï ooro amam, ëntö amam ba dök
odwogo bothe.
13 Ï karë na Noa onwongo dong tye
kï mwaka 601, ï nïnö më acël më
dwe më acël më mwaka na nyen,
pii onwongo dong odwon ökö kï ï wi
lobo. Noa öcakö pudho wi yeya ökö,
cë önënö nï wi ngöm onwongo öthwö
ökö.
14 Ï nïnö dwe pyer arïö wie abïrö më
dwe më arïö, wi lobo kïbëc onwongo
öthwö ökö.
15 Cë Obanga okobo both Noa nï,
16 “Donyi yökö kï ï yeya, in ëka
dhaköni, awopeni ëka mon-gï.
17 Kel gin na kwö kïbëc na tye gïnï
kanya acël kodi yökö—wïny, leeni ëka
gin na kïbëc na wotho gïnï kï korgï ï wi
ngöm—ëk önya gïnï ï wi lobo, önywöl
gïnï ëka ömëdërë na pol ï wi lobo.”
18 Cë Noa odonyo yökö, kanya acël
k'awope mërë, dhakö mërë, ëka mon
k'awope mërë.
19 Leeni kïbëc, gin na kïbëc na
wotho kï korgï ï wi ngöm, ëka wïny
kïbëc —gin na kïbëc na wotho ï wi
lobo—odonyo gïnï yökö kï ï yeya, na
lübërë kï kothgï.
20 Cë Noa ögërö keno tyër both
Rwoth ëka ökwanyö koth leeni kï wïny
n'ëcamögï, ëka ötyërö tyër awanga ï wi
keno tyër.
21 Rwoth ongweo gin na ngwece
kur na yomo cwinye, cë Rwoth okobo
kï ï cwinye kënë nï, “An ba dökï abino
lamö lobo pï dhanö, kadï bed thama
më cwinye opong kï bal cakërë kï ï
karë më thino mërë. An ba dökï abino
neko gin na kwö kïbëc kite na yam
atïmö.
22 “Ka lobo pod tye,
karë më cwöc ëka kac,

ngïcö ëka lyetho,
oro ëka cwïr,
kiceng ëka kiwor,
ba bino jik na twal."

9

Cïkërë k'Obanga kï Noa

1 Së Obanga ömïö gum ï kom Noa
ëka ëthïnö awope mërë nakun kobo
bothgï nï, "Nywöl ïnya unu, ëka ipong
unu lobo.
2 Leeni kïbëc më thim bino gïnï
lworoni, naka thon wïny kïbëc na
ngwëcö kï malö, gin na wotho gïnï kï
korgï ï wi ngöm, ëka kï rëc kïbëc na tye
ï nam; etyeko mïögï ï cïngwu.
3 Gin na kïbëc na kwö ëka na wotho,
bino bedo cem na mewu. Kite na calö
amïö bothwu ngwedo, kobedi dong
an amïöwu jami kïbëc.
4 "Ëntö kür ïcam unu ringo na remo
pod tye ïë, pïën remo obedo kwö
mërë.
5 Ëka ka ëönyö remowu, an abino
mïö pwod both lee mörö këkën. Ëka
both dhanö acëlacël thon, an abino
mïö pwod pï kwö k'awodhe.
6 "Ka ngat mörö öönyö remo ka
dhanö,
dhanö thon bino önyö remo
mërë;
pïën Obanga ocweo dhanö
ï cal mërë.
7 Ëntö pï un, nywöl unu, mëdërë unu
na pöl, ëka ïnya unu ï wi lobo."
8 Së Obanga okobo both Noa ëka
awope mërë nï,
9 "Nën! An amoko cïkërëna kodwu
ëka k'ëkwaëwu na bino lübö körwu
10 kï gin na kwö kïbëc n'onwongo
tye gïnï kodwu—wïny, leeni më pacö
ëka kï leeni më thim kïbëc, gin na
kïbëc n'odonyo yökö kï ï yeya kodwu—
kï gin na kwö kïbëc na tye ï wi lobo.
11 An amoko cïkërëna kodwu nï ab-
wal pii ba dökï bino neko gin na kwö;
abwal pii ba dökï bino bedo na tye më
tyeko wi lobo."
12 Ëka Obanga okobo nï, "Man ënë
anyuth më cïkërëna na an aketho ï kin
an kodwu ëka kï gin na kwö kïbëc na
tye kodwu, cïkërë na bino bedo na
twal ï rok kïbëc.
13 An aketho lüth köth na mëga
ï edou, ëka bino bedo anyuth më
cïkërëna ï kin an ëka kï wi lobo.
14 Ka an akelo edou ï wi lobo ëka
lüth köth orire ï edou,
15 an abino po ï kom cïkërëna na tye
ï kin an kodwu ëka kï gin na kwö kïbëc
kï kothgï. Abwal pii ba dökï bino bedo
na tye më tyeko gin na kwö kïbëc.
16 Ka lüth köth orire ï edou, an
abino nënö, cë abino po ï kom cïkërë
na ba jik ï kin Obanga ëka koth gin na
kwö kïbëc na tye ï wi lobo."
17 Së Obanga okobo both Noa nï,
"Man ënë anyuth më cïkërë na an
aketho ï kin an kï gin na kwö kïbëc na
tye ï wi lobo."

Awope ka Noa

18 Awope ka Noa n'odonyo gïnï kï ï
yeya ënë Cem, Kam ëka Yapec. (Kam
ënë obedo apap ka Kanaan.)
19 Man ënë awope adek ka Noa, ëka
kï ï kin-gï ënë jö n'obino ökëth gïnï ï wi
lobo thükül.
20 Kinge abwal pii, Noa obino ödökö
apur ëka opuro pwodho ölök.
21 Ï nïnö mörö acël ën ömadhö köngö
ölök cë ömër ökö, ëka obuto kotula ï öd
këma mërë.
22 Ï karë na Kam, apap ka Kanaan,
önënö apap mërë na tye kotula,
ën öcïdhö okobo both omego mërë
n'onwongo tye gïnï yökö.
23 Së Cem ëka Yapec otero gïnï
böngü cüka n'otingo ï wi baagï, cë
öcakö woth gïnï ayongec, ëka oumo
gïnï kom apapgï n'onwongo tye ko-
tula. Terinyimgï onwongo nënö yo
kanya path, naka ba dök önënö gïnï
kom apapgï n'onwongo tye kotula.
24 Ï karë na Noa oco kï ï wang nïnö
na köngö ölök dong othum ökö kï ï
wie, cë opo ï kom gin na wode na tïdï
ötïmö ï kome,
25 ën okobo nï,
"Cen obed ï kom Kanaan!
Ën obed opii na rwöm mërë tïdï
ï kin opii k'omego mërë."
26 Ën thon okobo nï,

“Pak obed both Rwoth, Obanga ka
Cem!
Ëk Kanaan obed opii mërë.
27 Ëk Obanga ömïï wang lobo ka Yapec
obed na lac
ëk Yapec obed ï këma ka Cem
ëka Kanaan obed opii mërë.”
28 Kinge n'abwal pii opong ï wi
lobo, Noa obedo ï wi lobo pï mwaka
350.
29 Noa obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 950, cë dong öthöö.

10

Ëkwaë ka Noa

1 Man ënë cöc na nyutho ëkwaë ka
Cem, Kam ëka Yapec awope ka Noa
n'obino önywölö gïnï ëthïnö na pol
kinge abwal pii.

Ëkwaë ka Yapec

2 Awope ka Yapec gïn ene:
Gomer, Magog, Madai, Jaban,
Tubal, Mecak ëka Tirac.
3 Awope ka Gomer gïn ene:
Acikenaj, Ripat ëka Togarma.
4 Awope ka Jaban gïn ene:
Elica, Tarcic, Kitim, ëka Rodanim.
5 Jö na tye ï dhö nam opokere gïnï
ökö kï ï kom jö nön. Man ënë ëkwaë ka
Yapec kï lobogï, nakun ngat acëlacël
twakö lëbgï, na calö kakagï kï rokgï
tye ködë.

Ëkwaë ka Kam

6 Awope ka Kam gïn ene:
Kuc, Ejip, Put ëka Kanaan.
7 Awope ka Kuc gïn ene:
Ceba, Kabila, Cabta, Raama ëka
Cabteca.
Awope ka Raama gïn ene:
Ceba ëka Dedan.
8 Kuc onwongo obedo apap ka Nim-
rod, n'öcakö bedo alwëny na tëk kï ï wi
lobo.
9 Ën onwongo obedo thwön adwar
na tëk ï nyim Rwoth, ënë ömïö ekobo
nï, “Calö Nimrod n'obedo thwön ad-
war na tëk ï nyim Rwoth.”
10 Acaki më löc mërë onwongo
obedo ï Babel, Erek, Akad ëka Kalne,
na tye ï lobo Cinar.
11 Cakërë kï ï lobo nön, ën öcïdhö
naka ï Aciria, kanya ën ögërö ïë
Ninebe, Rekobot Ir, Kala,
12 ëka Recen, n'obedo kabedo na tye
ï kin Ninebe kï Kala, manön ënë pacö
na dit.
13 Ejip* onwongo obedo apap ka jö
Lud,† jö Anam, jö Leab, jö Nap-
tuk,
14 jö Patruc, ëka jö Kacluk (man ënë
kaka na Pilicitain öya gïnï kï ïë) ëka jö
Kaptor.
15 Kanaan onwongo obedo apap ka
Cidon athïn kaö mërë, ëka jö Kit,
16 jö Jebuc, jö Amor, jö Girgac,
17 jö Kibi, jö Arka, jö Cin,
18 jö Abad, jö Jemar, ëka jö Kamat.
Kinge, kaka ka jö Kanaan ökëth gïnï
ökö.
19 Wang lobo ka jö Kanaan öcakërë
kï ï Cidon odok ködë yo kutung Gerar,
më thuno ködë naka ï Gaja, ëka dök
ködë yo Codom, Gomora, Adma ëka
Jeboim më thuno ködë naka yo Laca.
20 Man ënë awope ka Kam na lübërë
kï kakagï ëka lëbgï, ï kabedogï ëka ï
rokgï.

Jö Cemiti

21 Cem ömïn Yapec na dit obino
önywölö awope thon, Cem ënë on-
wongo obedo kwarö k'awope ka Eber
kïbëc.
22 Awope ka Cem gïn ene:
Elam, Acur, Arpakcad, Lud ëka
Aram.
23 Awope ka Aram gïn ene:
Uj, Kul, Geter ëka Mac.
24 Arpakcad onwongo obedo apap
ka Cela,
ëka Cela onwongo obedo apap ka
Eber.
25 Eber obino önywölö awope arïö:
Ngat acël ebino ëcakö nyïngë Pe-
leg, pïën ï karë mërë ënë jö më
lobo obino opokere, ömïn mërë
ebino ëcakö nyïngë Yokotan.
26 Yokotan onwongo obedo apap ka
Almodad, Celep, Kajarmabet,
Jera,
27 Adoram, Ujal, Dikla,
28 Obal, Abimael, Ceba,

* **10:13** ***Ejip*** onwongo thon ecwodo nï Micraim.
† **10:13** ***Jö Lud*** obedo jö Lidia.

29 Opir, Kabila ëka Jobab. Man
ënë onwongo obedo gïnï awope ka
Yokotan.
30 Lobo na gïn onwongo obedo gïnï
ïë öcakërë kï ï Meka, ödök ködë yo
kutung Cepar ï lobo n'otingere malö
na tye yo kukïdë.
31 Man ënë awope ka Cem, na
lübërë kï kakagï ëka lëbgï na tye ï
lobogï ëka rokgï.
32 Man ënë kaka k'awope ka Noa,
na lübërë k'ëkwaëgï, ï kin rokgï. Rok
öcakö këth ï wi lobo thükül kinge ab-
wal pii.

11

Gedo na bor më Babel

1 Yam cön jö më wi lobo thükül
onwongo twakö gïnï lëb acël ëka köp
acël.
2 Ï karë na jïï öcakö woth nakun
ëdök yo kukïdë, gïn onwongo kany
mörö n'obedo bar ï Cinar ëka obedo
gïnï kunön.
3 Gïn öcakö twak kën-gï nï, “Bin unu,
ëk ëgöö bïrïk ëka ëwang na bër.” Gïn
otio kï bïrïk nakaka kidi, ëka odok lam
më mwönö kin-gï.
4 Së gïn dökï okobo nï, “Bin unu,
ëk ëgër pacö onu, kï gedo na bor na
thuno malö ï wi polo, ëk ëmïï nyïng
onu ongere ëka kür ëkëth ata ï wi lobo
kïbëc.”
5 Ëntö Rwoth oidho pïny më nënö
pacö ëka gedo na bor na jïï onwongo
tye ka gërö.
6 Së Rwoth okobo nï, “Ka gïn na calö
jö n'örïbërë acël na twakö gïnï lëb acël
öcakö gïnï tïmö nï köman, së gin mörö
na gïn bino yübö më tïmö ba bino
löönögï.
7 Bin unu, ëcïdh pïny erurubo
lëbgï ëk kür ngat acëlacël önïang ï lëb
awodhe.”
8 Së Rwoth ökëthögï kï kunön ï wi
lobo thükül, ëka öwëkö gïnï gërö pacö
nön.
9 Manön ënë ömïö ëcakö nyïngë nï
Babel—pïën kany nön ënë Rwoth oru-
rubo kï lëb më wi lobo thükül, ëka kï
kunön ënë Rwoth ökëthögï ködë ï wi
lobo kïbëc.

Ëkwaë ka Cem

10 Man ënë ëkwaë ka Cem.

Ï karë na Cem onwongo dong tye
kï mwaka 100, ën önywölö Arpakcad,
kinge mwaka arïö n'abwal pii opong
ködë ï wi lobo.
11 Ëka kinge na ën önywölö Arpak-
cad, Cem obedo ï wi lobo pï mwaka
500, ëka ën onwongo dong önywölö
awope nökënë ëka anyira.
12 Ï karë n'Arpakcad obedo ï wi lobo
pï mwaka 35, ën obino önywölö Cela.
13 Ëka kinge na ën önywölö Cela,
Arpakcad obedo ï wi lobo pï mwaka
403 ëka ën onwongo dong önywölö
awope nökënë ëka anyira.
14 Ï karë na Cela obedo ï wi lobo pï
mwaka 30, ën önywölö Eber.
15 Ëka kinge na ën önywölö Eber,
Cela obedo ï wi lobo pï mwaka 403
ëka ën onwongo dong önywölö awope
nökënë ëka anyira.
16 Ï karë n'Eber obedo ï wi lobo pï
mwaka 34, ën önywölö Peleg.
17 Ëka kinge na ën önywölö Peleg,
Eber obedo ï wi lobo pï mwaka 430
ëka ën onwongo dong önywölö awope
nökënë ëka anyira.
18 Ï karë na Peleg obedo ï wi lobo pï
mwaka 30, ën önywölö Reu.
19 Ëka kinge na ën önywölö Reu, Pe-
leg obedo ï wi lobo pï mwaka 209
ëka ën onwongo dong önywölö awope
nökënë ëka anyira.
20 Ï karë na Reu obedo ï wi lobo pï
mwaka 32, ën önywölö Cerug.
21 Ëka kinge na ën önywölö Cerug,
Reu obedo ï wi lobo pï mwaka 207
ëka ën onwongo dong önywölö awope
nökënë ëka anyira.
22 Ï karë na Cerug obedo ï wi lobo pï
mwaka 30, ën önywölö Nakor.
23 Ëka kinge na ën önywölö Nakor,
Cerug obedo ï wi lobo pï mwaka
200 ëka ën onwongo önywölö awope
nökënë ëka anyira.
24 Ï karë na Nakor obedo ï wi lobo
pï mwaka 29, ën önywölö Tera.

25 Ëka kinge na ën önywölö Tera,
Nakor obedo ï wi lobo pï mwaka 119
ëka ën onwongo dong önywölö awope
nökënë ëka anyira.
26 Kinge na Tera obedo ï wi lobo pï
mwaka 70, ën onwongo dong önywölö
Abram, Nakor ëka Aran.

27 Man ënë ëkwaë ka Tera.

Tera önywölö Abram, Nakor ëka
Aran. Ëka Aran önywölö Lot.
28 Ï karë na Tera apap k'Aran pod
kwö, Aran obino öthöö ï Ur n'obedo
lobo ka jö Kaldaya.
29 Abram ëka Nakor obino onyomo
gïnï. Nyïng dhakö k'Abram onwongo
ecwodo nï Carai ëka nyïng dhakö ka
Nakor onwongo ecwodo nï Milca, ën
onwongo obedo nyaka Aran, apap ka
Milca ëka Icika.
30 Ëntö Carai onwongo ope k'athïn
mörö pïën onwongo ba nywöl.
31 Tera ökwanyö wode Abram, ak-
warë Lot wod ka Aran, ëka cii wode
Carai, dhakö ka Abram. Gïn kïbëc öya
ökö kï ï Ur n'obedo pacö ka jö Kaldaya
më cïdhö yo lobo Kanaan. Ëntö ï karë
na gïn othuno ï Aran, cë gïn kono
obedo kany nön.
32 Tera obedo ï wi lobo pï mwaka
205, ëka öthöö ï lobo Aran.

12

Obanga ocwodo Abram

1 Rwoth okobo both Abram nï, “Yaa
ökö kï ï lobo thurwu, kï ï kin jöwu ëka
jö më öt k'apapni ëk ïcïdh ï lobo na an
abino nyutho nini.
2 “An abino mïöni ibedo rok na dit,
ëka abino mïöni gum;
An abino mïö nyingi bedo na dit,
ëka in ibino bedo dhanö më gum
both jö nökënë.
3 An abino mïö gum both jö na bino
mïöni gum,
ëka ngat mörö këkën na bino
lamöni an thon abino lamö;
ëka jïï kïbëc na bedo ï wi lobo
bino nwongo gïnï gum na yaa kï
bothi.”
4 Cë Abram öya, kite na Rwoth
okobo nïnë ködë, ëka Lot thon owotho
ködë. Abram onwongo tye mwaka 75
ï karë na ën yaa kï ï lobo Aran.
5 Abram owotho kï dhakö mërë
Carai, Lot wod k'ömïn mërë, kï jamigï
kïbëc n'onwongo gïn tye ködë ëka kï
jïï na gïn onwongo kï ï lobo Aran.
Gïn öya öcïdhö, ëka othuno gïnï ï lobo
Kanaan.
6 Abram owotho ï lobo naka oth-
uno ï kabedo na tye ï Cekem. Kany
nön ën oketho këma mërë ï nget yath
na thwönë më More. Ï karë nön jö
Kanaan onwongo tye gïnï ï lobo nön.
7 Cë Rwoth onen both Abram ëka
okobo nï, “An abino mïö lobo ni both
ëkwaëni.” Cë ën ögërö keno tyër both
Rwoth n'onen bothe.
8 Kï kany nön, ën öcakö dak ökö
nakun dök yo kukïdë lobo n'otingere
më Betel ëka oguro këma mërë ïë,
Betel nwongo tye kï kuthö ëka Ai
nwongo tye kï kukïdë. Ën ögërö keno
tyër kany nön both Rwoth ëka öwörö
nyïng Rwoth.
9 Cë Abram ömëdërë kï woth mërë
na cïdhö yo Negeb.*

Abram ï lobo më Ejip

10 Kec onwongo opodho ï lobo
Kanaan, ömïö Abram öcïdhö yo Ejip
më bedo kunön pï karë mörö, pïën kec
onwongo rac rwök.
11 Ï karë n'Abram onwongo dong
cwök dönyö ï Ejip, ën okobo both
dhakö mërë Carai nï, “An angeo nï in
ibedo dhakö na leng rwök.
12 Ka jö më Ejip oneni gïnï, gïn bino
kobo nï, ‘Man ënë dhakö mërë.’ Cë gïn
bino nekona ökö, ëntö ebino wëköni
na kwö.
13 Kob bothgï nï in ibedo amëra,
ëk ömïïgï obed köda na bër pï in ëka
kwöna ba ebino neko.”
14 Ï karë n'Abram obino ï Ejip, jö
Ejip onwongo önënö dhakö mërë nï
leng rwök.

* **12:9** ***Negeb*** gönyö nï kukwap lobo. † **12:15** ***Parao*** obedo nyïng n'ecwodo kï rwoth më lobo Ejip

15 Ï karë n'edite ka Parao önënö
Carai, gïn öpakö ën both Parao,† ëka
etero ï pacö ka Parao.
16 Parao ögwökö Abram na bër pï
Carai. Abram ögamö rom, dhok, kene
n'obedo cwö ëka kene na mon, etic
n'obedo cwö, etic n'obedo mon, ëka
kïnaga.
17 Ëntö Rwoth ooro two na reco ï
kom Parao ëka kï jö më ödë pï Carai
dhakö k'Abram.
18 Së Parao ocwodo Abram ëka
okobo nïnë nï, "Ngö na in ïtïmö ï
koma? Pïngö in ba ikobo nïna nï Carai
obedo dhaköni?
19 Pïngö in ikobo nï ën obedo
ameru, ëka ïmïö atero ën na calö
dhaköna? Dhaköni dong ene, kwany
ën ëka ïcïdh ökö kï kany!"
20 Së Parao ömïö twërö both jögë ï
kom Abram, ëka gïn ömïö ën öcïdhö
kï dhakö mërë ëka kï jami kïbëc
n'onwongo ën tye ködë.

13

Abram ëka Lot opokere

1 Abram öya ökö kï Ejip gïn kï dhakö
mërë, ëka kï jami kïbëc n'onwongo ën
tye ködë më cïdhö ï Negeb, ëka Lot
thon owotho ködë.
2 Ï karë nön, Abram onwongo ölöny
kï leeni më pacö, kï ryal ëka kï gol.
3 Ën obedo ka mëdërë kï wowotha
nakun yaa kï ï Negeb naka othuno ï
Betel, kanya ën onwongo oguro këma
mërë ïë cön, ï kabedo na tye ï kin Betel
ëka Ai.
4 Man onwongo obedo kabedo na
ën öcakö gërö keno tyër ïë, ëka kany
nön ënë Abram öwörö Rwoth ïë dökï.
5 Lot, n'onwongo wotho gïn
k'Abram onwongo thon tye kï rom,
dhok ëka këma.
6 Ëntö ngöm onwongo ope na römö
mïögï bedo kanya acël, pïën lïmgï on-
wongo dwong rwök na mïögï ba römö
bedo kanya acël.
7 Dhaa öcakërë ï kin ëkwath k'Abram
ëka më ka Lot. Ï karë nön jö Kanaan
ëka jö Periji onwongo thon bedo gïnï ï
lobo nön.
8 Abram okobo both Lot nï, "Ba
amïtö nï dha mörö obed na tye ï kin
in kï an, onyo ï kin ëkwathni ëka mëga,
pïën onu ebedo utmego.
9 Lobo kïbëc tye n'omore ï nyimi.
Kobedini myero in ipokiri ökö kï
botha. Ka in ïdök yo kucam, an abino
dök yo kucem, ka in ïdök yo kucem an
abino dök yo kucam."
10 Së Lot öcakö tingo wangë ëka
önënö nï lobo n'opwodere më Jordan
onwongo opong kï pii na bër, calö
pwodho ka Rwoth, ëka calö lobo më
Ejip na dök yo Joar. (Man ötïmërë
na bara Rwoth otyeko Codom ëka
Gomora.)
11 Lot öyërö gire kënë, lobo kïbëc
n'opwodere ï Jordan ëka ödök yo
kukïdë. Man ömïö jö arïö ni opokere.
12 Abram obedo ï lobo më
Kanaan, nakun Lot obedo ï kin peci
n'opwodere ëka oguro këma mërë na
cwök kï Codom.
13 Jö Codom onwongo obedo gïnï
jö na kitegï reco ëka balgï onwongo
dwong rwök both Rwoth.
14 Kinge na dong Lot opokere
kï both Abram, Rwoth okobo both
Abram nï, "Ting wangi malö kï kanya
in itye ïë ëka ïnën kukuju ëka kukwap,
kukïdë ëka kuthö.
15 Lobo kïbëc na in itye ka nënö an
abino mïöni ëka both ëkwaëni na twal.
16 An abino mïö ëkwaëni bedo calö
kwo më dhö nam, ëk ka ngat mörö
twërö kwanö kwo më dhö nam, cë
ëkwaëni bino kwanërë.
17 Yaa malö, ïcak lübö bor mërë ëka
arii mërë, pïën an abino mïöni."
18 Së Abram ökwanyö këma mërë ëka
öcïdhö obedo ï nget yath na thwönë
më Mamre na tye ï Kebron, kanya ën
ögërö keno tyër ïë both Rwoth.

14

Abram ölarö Lot

1 Ï karë nön rwoth Amrapel më
Cinar, rwoth Ariok më Elacar, rwoth
Kedorlaomer më Elam, ëka rwoth
Tidal më Goim,
2 öcïdhö gïnï më lwëny ï kom rwoth
Bera më Codom, rwoth Birca më
Gomora, rwoth Cinab më Adma,
rwoth Cemeber më Jeboim, ëka
rwoth më Bela (manön, Joar).

3 Rwodhi ni kïbëc örïbö gïnï
acikarigï kanya acël ï Ora më Cidim
(Nam më Kadö).*
4 Gïn onwongo obedo ï thë löc ka Ke-
dorlaomer pï mwaka apar arïö, ëntö
ï mwaka më apar adek gïn öcakö jëm
ökö.
5 Ï mwaka më apar angwën,
rwoth Kedorlaomer ëka kï rwodhi
n'onwongo örïbërë ködë obino öcakö
lwëny ëka ölöö gïnï jö Repa kï ï
Aciterot Karnaim, jö Jujim kï ï Kam,
jö Emim kï ï Cabe Kiriataim
6 ëka jö Kori kï ï kite më Ceir, naka ï
El Paran na cwök kï thim.
7 Së ödök gïnï cen ëka öcïdhö gïnï
yo En-Micipat (manön, Kadec). Gïn
öcïdhö ölöö lobo ka jö Amalek, ëka jö
Amor n'onwongo bedo gïnï ï Ajajon
Tamar.
8 Së rwoth më Codom, rwoth më
Gomora, rwoth më Adma, rwoth më
Jeboim ëka rwoth më Bela (manön,
Joar) öya ëka öyübërë gïnï më lwëny ï
Ora më Cidim
9 ï kom rwoth Kedorlaomer më
Elam, rwoth Tidal më Goim, rwoth
Amrapel më Cinar ëka rwoth Ariok
më Elacar—rwodhi angwën ölwënyö ï
kom rwodhi abic.
10 Ora më Cidim onwongo opong
kï bur odok lam na cöl, ëka ï karë
na rwodhi më Codom ëka Gomora
ngwëcö gïnï, jö mökö opodho gïnï ïë cë
jö nökënë n'odong öngwëcö gïnï ökö yo
wi kite.
11 Së rwodhi angwën n'ölöö, öyakö
jami kïbëc na pïrgï tëk kï cem ka jö
Codom ëka Gomora, së öcïdhö gïnï
ökö.
12 Gïn thon obino otero gïnï Lot wod
k'ömïn Abram kï jami mërë, pïën ën
onwongo bedo ï lobo Codom.
13 Ngat acël n'onwongo öbwöth
obino otero köp ni both Abram
dhanö më Iburu. Abram onwongo
bedo na cwök kï yen na thwon ka
Mamre dhanö më Amor, ömïn Ecikol
ëka Aner, gïn kïbëc onwongo rïbërë
k'Abram.
14 Ï karë n'Abram owinyo nï
Lot wod k'ömïn mërë ëmakö ökö,
ën ocwodo jö 318 n'opwonyere,
n'ënywölögï ï parë ëka öcïdhö ölübö kï
kör lang naka ï Dan.
15 Ï kiwor, Abram opoko etic mërë
më lwëny ï komgï ëka ölöögï nakun
ryëmögï naka yo Koba, kukuju më
Damaciko.
16 Abram odwongo jami kïbëc ëka
okelo Lot wod k'ömïn mërë kï jami
mërë, kanya acël kï mon ëka kï jö
nökënë.
17 Kinge n'Abram odwogo kï kanya
ën ölöö Kedorlaomer ëka rwodhi
n'onwongo örïbërë ködë, rwoth më
Codom obino më romo k'Abram ï Ora
më Cabe (manön, Ora ka Rwoth).
18 Së rwoth Melkijedek më Calem
okelo ogati ëka köngö ölök. Ën on-
wongo obedo alamdhök k'Obanga na
Malö Rwök,
19 ëka ömïö gum both Abram nakun
kobo nï,
“Gum k'Obanga na Malö Rwök obed ï
kom Abram,
Obanga n'ocweo polo ëka lobo.
20 Ëka pak obed both Obanga na Malö
Rwök,
n'ömïö langni ï cingi.”
Së Abram ömïö acël më apar më jami
kïbëc bothe.
21 Rwoth më Codom okobo both
Abram nï, “Mïa jïï ëka in ïgwök jami
obed megi.”
22 Ëntö Abram okobo both rwoth
më Codom nï, “An atyeko tingo cïnga
nakun acïkara both Rwoth, Obanga
na Malö Rwök, n'ocweo polo kï lobo
23 nï ba abino gamö gin mörö kï
bothi, kadï thon wicu, onyo del wör,
ëk kür ibin ikob nï, ‘An ënë amïö
Abram ölöny.’
24 An ba abino gamö gin mörö
ëntö ngö n'awopena öcamö ëka jami
n'obedo më ka jö n'owotho köda yo
both Aner, Ecikol ëka Mamre. Mïïgï
oter jamigï n'epoko nïgï.”

15

Cïkërë k'Obanga k'Abram

1 Kinge man, Rwoth ötwak k'Abram
ï wang lek, nakun kobo nï,

* **14:3** ***Nam më kadö*** manön Nam na gin mörö ba kwö ïë.

“Abram, kür ibed na lwor!
An abedo kwot na megi,
cül na megi bino bedo na thwönë.”

2 Ëntö Abram ögamö nï, “Rwoth Obanga, ngö na in ibino mïöna nakun ape k'athïn mörö ëka dhanö na bino leeno jamina ënë Eliejer më Damaciko?”

3 Abram dökï okobo nï, “In ba ïmïa athïn mörö, ëka atic ni n'ënywölö ï öda ënë bino leeno jamina.”

4 Së Rwoth dökï ötwak ködë nï, “Dhanö ni ba bino leeno jamini, ëntö wodi kikokome na in ïnywölö ënë bino leeno jamini.”

5 Së Rwoth okelo Abram yökö ëka okobo nïnë nï, “Nën malö ï wi polo ëka ïkwan wel cër—ka adyer in ïrömö kwanögï.” Së ën okobo nïnë nï, “Ëkwaëni thon bino bedo na pol kömanön.”

6 Abram oketho yee mërë ï kom Rwoth, ëka ömïö ëkwanö ën nï kite atïr.

7 Së Rwoth dökï okobo nïnë nï, “An abedo Rwoth na ënë okeli yökö kï ï Ur na tye ï lobo ka jö Kaldaya, më mïöni lobo ni ëk obed megi.”

8 Ëntö Abram ögamö nï, “Rwoth Obanga, an atwërö ngeno nïngö nï lobo ni bino bedo mëga?”

9 Rwoth okobo both Abram nï, “Kel nïna nya raa mörö më mwaka adek, nya dyël më mwaka adek, thwön römö më mwaka adek, akur ëka athïn amam.”

10 Ën okelo jami ni kïbëc both Rwoth, së ongunguno ïgï arïö arïö ëka öcanögï na dul acëlacël kemo awodhe, ëntö wïny ën ba ongungunogï.

11 Ka acuth obino më camö ringogï, Abram ryëmögï ökö.

12 Ï karë na ceng dong cwök dönyö, nïnö ömakö wang Abram rwök, ëka pïny na cöl cuc oumo ën ökö.

13 Së Rwoth okobo nïnë nï, “Myero inge atïr nï ëkwaëni bino bedo Erok ï lobo na pathï mëgï. Ebino mïögï bedo opii ëka ebino yelogï pï mwaka 400.

14 Ëntö an abino mïö pwod ï kom jö na bino yelogï, ëka kinge gïn bino yaa ökö kï kunön nakun nwongo tye gïnï kï lïm na pol.

15 Ëntö in ebino ikoni kanya acël kï kwereni kï kuc. Ebino ikoni na dong itii.

16 Kinge rok më angwën, ëkwaëni bino dwogo gïnï cen kany pïën bal ka jö Amor bara römö ketho can ï komgï.”

17 Ï karë na ceng dong ödönyö, ëka pïny ödökö na cöl, agulu na iro dung kï ïë kï mac na lyël ï raa onen ëka owok ï dyere ringo n'engunguno kï kom lee acëlaçël.

18 Ï nïnö nön ënë Rwoth oketho cïkërë mërë k'Abram nakun kobo nï, “An amïö lobo ni both ëkwaëni, cakërë kï ï kulo më Ejip thuno ködë naka ï kulo na thwönë më Euparate,

19 lobo ka jö Keni, jö Keniji, jö Kadmon,

20 jö Kit, jö Periji, jö Repa,

21 jö Amor, jö Kanaan, jö Girgac ëka jö Jebuc.”

16

Agar ëka Icimael

1 Carai dhakö ka Abram ba önywölö nïnë ëthïnö mörö. Ëntö onwongo tye k'atic mërë n'obedo nya jö Ejip na nyïngë Agar.

2 Carai okobo both Abram nï, “Rwoth öjüka ökö më nwongo ëthïnö, cïdhï ibed k'aticna gwök onyo abino nwongo athïn mörö kï bothe.”

Abram oyeo ngö na Carai okobo.

3 Së kinge na dong Abram obedo ï Kanaan pï mwaka apar, Carai ökwanyö atic mërë Agar n'obedo nya jö Ejip ëka ömïö both Abram më bedo dhakö mërë.

4 Abram obedo k'Agar, ëka öyac.

Ï karë n'Agar ongeo nï dong ëyac, ën öcakö caö adit mërë Carai.

5 Së Carai okobo both Abram nï, “Can na an atye ka nwongo myero obed ï wi. An amïö aticna ï cingi ëka kobedini ën ongeo nï ën dong ëyac, së öcakö caöna. Ëk Rwoth öngöl ï kin ön nga na rac.”

6 Abram ögamö nï, “Aticni tye ï cingi, tïm gin mörö këkën na in ïthamö

nï bër ï kome.” Së Carai öcakö yelo Agar rwök naka ömïö öngwëcö ökö kï bothe.
7 Malaika ka Rwoth onwongo Agar
ï nget kulo na tye ï thim na cïdhö yo
Cur.
8 Malaika okobo nïnë nï, “Agar, atic
ka Carai, in ibino kï kwene, ëka ïcïdhö
yo kwene?”
Ën ögamö nï, “An atye ka ngwëc ökö
kï both Carai.”
9 Së Malaika ka Rwoth okobo nïnë
nï, “Dök cen both Carai ëka ibed ï thë
löc mërë.”
10 Së malaika ömëdërë më kobo
nïnë nï, “An abino mëdö ëkwaëni bedo
na pol na ba kwanërë.”
11 Malaika ka Rwoth okobo nïnë
thon nï,
“In kobedini dong ï yac
ëka ibino nywölö athïn n'ëcwö.
Ibino cakö nyïngë Icimael,*
pïën Obanga owinyo koko më
cwer cwinyi.
12 Ën bino bedo calö kana na ger,
ën bino bedo na ger nakun
lwënyö ï kom jö kïbëc
ëka jö kïbëc bino lwëny ï kome,
ëka ën bino bedo kënë
kï both utmego mërë kïbëc.”
13 Agar ömïö nyïng ni both Rwoth
n'ötwak ködë nï, “In ibedo Obanga na
nëna,” pïën okobo nï, “An dong anënö
Obanga na nëna.”
14 Ënë ömïö kulo nön ecwodo nï
Beer Lakai Roi.† Kulo nön nwongere
ï dyere Kadec ëka Bered.
15 Agar önywölö n'Abram athïn
n'ëcwö ëka Abram öcakö nyïngë
Icimael.
16 Abram onwongo dong tye kï
mwaka 86 ï karë na Agar önywölö
nïnë Icimael.

17

Cïkërë më lïrë

1 Ï karë n'Abram dong othuno
mwaka 99, Rwoth onen bothe ëka
okobo nï, “An Obanga Won Twër
kïbëc, kwö ï nyima ï yoo n'opore
abonge bal mörö.
2 An abino moko cïkërëna ï kin an kï
in ëka abino mïö ëkwaëni bino bedo na
pol.”
3 Abram oryebere pïny ï ngöm ï
nyim Obanga, ëka Obanga okobo nïnë
nï,
4 “An amoko cïkërëna kodi. In ibino
bedo kwarö ka rok na pol.
5 Nyingi ba dökï ebino cwodo nï
Abram, ëntö Abraam, pïën an amii
ïdökö kwarö ka rok na pol.
6 An abino mïö ëkwaëni bedo na pol;
an abino mïöni ïdökö rok na pol, ëka
rwodhi bino yaa kï bothi.
7 An abino moko cïkërëna kodi ëka
ëkwaëni na bino lüböni, ëka ëkwaëgï
kïbëc obed cïkërë na bino bedo na
twal pï run kïbëc. An abino bedo
Obangani ëka Obanga k'ëkwaëni na
bino lüböni.
8 An abino mïö lobo Kanaan kïbëc
bothi—lobo na in kobedini itye ïë na
calö arok ëk obed megi na twal ëka
ëkwaëni na bino lüböni. An abino
bedo Obangagï.”
9 Së Obanga okobo both Abraam
nï, “In myero ïgwök cïkërëna, in ëka
ëkwaëni na bino lüböni ï run më
anyim.
10 Man ënë cïkërëna kodi ëka ëkwaëni
na bino lüböni, cïkërë na myero
ïgwökï: Cwö kïbëc na tye ï kinwu
myero ëlïr.
11 Un myero ïlïr wi del komwu më
cwö, ëka man bino bedo anyuth më
cïkërë ï kin an ëka un.
12 Pï rok na tye ka bino, ëthïnö
awope kïbëc na tye nïnö aboro
myero ëlïr, naka thon ëthïnö awope
n'ënywölö ï kinwu onyo ëwïlö kï cïlïng
kï both Erok na ba ënywölögï ï kin
ëkwaëni.
13 Kono kadï ënywölö ï odi onyo
ïwïlö kï cïlïngni, myero ëlïrgï. Cïkërëna
na tye ï del komwu myero obed cïkërë
na bino bedo na twal.
14 Dhanö mörö n'obedo ëcwö na
ba ëlïrö del wi kome më cwö, ebino
kwanyö ökö kï ï kin jögë, pïën nwongo
ën ötürö cïkërëna.”
15 Obanga thon okobo both
Abraam nï, “Dhaköni, in ba dök ibino

* **16:11** ***Icimael*** gönyö nï Obanga winyo. † **16:14** ***Beer Lakai Roi*** gönyö nï *Kulo ka ngat na kwö n'önëna.*

cwodo ën nï Carai; nyïngë bino bedo Cara.
16 An abino mïö gum bothe ëka abino mïöni athïn n'ëcwö na yaa kï bothe. Abino mïö gum both Cara ëk obed aya ka rok na pol, rwodhi ka jïï bino yaa kï bothe."

17 Abraam oryebere pïny ï ngöm, önyërö ëka ötwak kënë nï, "Dhanö na tye kï mwaka 100 twërö nywölö athïn? Cara twërö nywölö athïn nakun ën dong tye kï mwaka pyer abungwën?"
18 Ëka Abraam okobo both Obanga nï, "Öma mïï Icimael olee jami na in ïcïkö!"
19 Cë Obanga okobo nï, "Pe, ëntö dhaköni Cara bino nywölö nini athïn n'ëcwö, ëka ibino cakö nyïngë Icaka.* An abino moko cïkërëna ködë na bino bedo na twal ëka ëkwaë mërë na bino lübö ën.
20 Ëka pï Icimael, an awinyo kwacni, adyer an abino mïö ën gum, abino mïö ën nywöl nya na pol rwök. Ën bino bedo kwarö ka rwodhi apar arïö ëka abino mïö ën dökö rok na dit.
21 Ëntö an abino moko cïkërëna kï Icaka, athïn na Cara bino nywölö nini ï koth karë ni ï mwaka na bino."
22 Ï karë na ën dong otyeko twak k'Abraam, Obanga öya ökö kï bothe.

23 Ï nïnö nön kikokome Abraam ökwanyö wode Icimael kanya acël kï jö kïbëc n'ënywölö ï pacö mërë, onyo n'öwïlö kï cïlïng mërë, jö kïbëc n'obedo cwö na tye ï pacö mërë ölïrögï kite n'Obanga okobo nïnë.
24 Abraam onwongo dong tye kï mwaka më dit mërë 99 ï karë n'ëlïrö ën,
25 ëka wode Icimael onwongo dong tye kï mwaka apar adek ï karë n'ëlïrö ën.
26 Abraam ëka wode Icimael ëlïrögï ï nïnö nonu kikokome.
27 Cwö kïbëc n'onwongo tye ï pacö mërë, ëka cwö kïbëc n'ënywölö ï pacö onyo n'ëwïlö kï both arok, ëlïrögï kanya acël ködë.

* **17:19** ***Icaka*** gönyö nï *ën önyërö.*

18

Rwoth öcïkö pï nywölö Icaka

1 Rwoth dökï onen both Abraam ï nget yen na thwon na tye ï Mamre, n'onwongo ën obedo ï dholokek më këma mërë ï karë na pïny lyeth.
2 Ën otingo wangë, ëka cücüth önënö jö adek n'ocung gïnï kï cecen. Ï karë na ën önënögï, örïngö kï ï dhö këma mërë më romo ködgï, cë oryebere pïny ï ngöm.
3 Abraam okobo nï, "Rwothna, ka itye kï cwiny na bër ï koma, kür ïkadh aticni akadha.
4 Ëk ekel pii mörö na nönök, ïlwök unu kï tyënwu, ëka dong iywe unu ï thë yath ni.
5 Ëk acïdh akel niwu gin mörö më acama, ëk ömïï inwong unu tëkö mörö, ëka dong ïmëdërë unu kï wothwu—kite n'onwongo ibino unu ködë botha."

Gïn ögamö nï, "Eyo, tïm kite na in ikobo ködë."
6 Cë Abraam öbünyö cïdhö yo both Cara ï këma, okobo nïnë nï, "Kwany mökö ngano na römö agweti adek pïöpïö ëk ïnyöbï, ëka ited k'ogati mörö."
7 Cë Abraam örïngö ï öd okul dhok, öyërö wod thwön na ringo mërë pod yom na bër, ëka ömïö both atic mërë, n'öyübö pïöpïö.
8 Ï karë na cem dong öcëk, Abraam okelo cak na wac, cak na lïbü, ringo na gïn otedo, ëka oketho ï nyimgï. Ën ocung ï nget yath nakun kürögï na gïn tye ka cem.
9 Cë gïn openyo nï, "Dhaköni Cara tye kwene?"

Abraam ögamö nï, "Ën tye ï këma."
10 Cë Rwoth okobo nï, "Adyer an abino dwogo bothi ï mwaka na bino ï koth karë ni, ëka dhaköni Cara nwongo dong tye kï wode."

Cara onwongo tye ka winyo köpgï kï ï dholokek më këma, n'onwongo tye ï nge Abraam.

11 Ï karë nön Abraam gïn kï Cara on-
wongo dong otii gïnï ökö ëka mwak-
agï onwongo thon thwönë, mwaka ka
Cara thon më nywölö athïn onwongo
dong opoth ökö.
12 Cara önyërö kënë, nakun kobo nï,
“Kinge na dong an atii, ëka adwongna
thon dong otii ökö, pod dökï atwërö
bedo kï miti më nywölö athïn?”
13 Së Rwoth okobo both Abraam nï,
“Pïngö Cara önyërö nakun kobo nï,
‘Adyer an dökï atwërö nywölö athïn,
na dong atii ökö?’
14 Tye gin mörö na tëk na löö
Rwoth? An abino dwogo bothi ï karë
n'opore ï mwaka na bino, nwongo
Cara dong tye kï wode.”
15 Ëntö Cara obedo na lwor ëka
okobo twodo nï, “An gira ba anyërö.”
Ëntö Rwoth ögamö nï, “Eyo, in
ïnyërö.”

Abraam ökwaö pï Codom

16 Ï karë na wele öya më cïdhö
ökö, gïn ödök yo kutung Codom, ëka
Abraam ökwangögï më nyuthigï yoo.
17 Së Rwoth okobo nï, “Myero an
amüng n'Abraam gin na an acwök
tïmö?
18 Adyer Abraam bino bedo rok na
thwönë, ëka na tëk, na rok kïbëc na tye
ï wi lobo bino nwongo gum na yaa kï
bothe?
19 Pïën an dong atyeko yërö ën, ëk
onyuth n'ëthïnö mërë ëka jö më ödë na
bino lübö körë më lübö yoo ka Rwoth
nakun tio gïnï gin na tye atïr. Së
Rwoth bino mïö Abraam gin na yam
ën öcïkö.”
20 Së Rwoth okobo nï, “Koko ï kom
Codom ëka Gomora ödökö na thwönë
rwök, ëka balgï dong rac rwök.
21 An abino cïdhö bothgï ëk acïdh
anën ka adyer gin na gïn tye ka tïmö,
na koko mërë othuno botha. Së ka pe,
an abino ngeno.”
22 Së jö arïö ölökërë ëka öcakö
gïnï woth më cïdhö yo Codom, ëntö
Abraam odong nakun ocung ï nyim
Rwoth.
23 Abraam önyïkö na cwök yo bothe
ëka okobo nïnë nï, “In ibino tyeko jö
na kitegï atïr kanya acël kï jö na reco?
24 Së ka jö na kitegï atïr bino
nwongërë pyer abic ï pacö nön?
Adyer in ibino tyeko kabedo nön ökö
ëka ba ibino wëkö pacö nön pï jö pyer
abic na kitegï atïr na tye gïnï ïë?
25 Adyer ba opore in më tïmö nï
kömanön—më neko jö na kitegï atïr
kanya acël kï jö na reco, nakun ïmïö
jö na kitegï atïr thon bedo na rom kï
jö na reco. Adyer ba opore in më tïmö
nï kömanön! Angöl-köp më lobo kïbëc
ba bino tïmö gin na tye atïr?”
26 Rwoth ögamö nï, “Ka an anwongo
jö na kitegï atïr pyer abic na tye gïnï
ï Codom, an abino wëkö kabedo nön
kïbëc pïrgï.”
27 Së Abraam dökï ötwak nï, “Kite
na dong an atwak both Rwoth kï tëk
cwiny, kadï bed nï an ba abedo gin
mörö ëntö apua ëka buru.
28 Së ka jö na kitegï atïr tye pyer
angwën wie abic? In ibino tyeko pacö
nön kïbëc pï jö abic n'orem?”
Ën ögamö nï, “Ka an anwongo jö
pyer angwën wie abic, an ba abino
tyeko.”
29 Ëka Abraam okobo dökï nï, “Së ka
ibino nwongo jö pyer angwën këkën
kunön?”
Ën ögamö nï, “Pï jö pyer angwën an
ba abino tïmö gïn mörö.”
30 Ëka dökï okobo nï, “Kür akëmö
omaki, in Rwoth, an abino twak dökï.
Ka së ibino nwongo kunön jö pyer
adek kono?”
Së ën ögamö nï, “Ba abino tïmö ka së
abino nwongo jö pyer adek kunön.”
31 Abraam dökï okobo nï, “Kite na
dong an atwak both Rwoth kï tëk
cwiny, së ka jö pyer arïö këkën ënë
bino nwongere kunön?”
Ën ögamö nï, “Pï jö pyer arïö, an ba
abino tyeko pacö nön.”
32 Më ajiki Abraam okobo nï,
“Rwoth, kür akëmö omaki ï koma,
ëk atwak kïcël këkën. Së ka in ibino
nwongo jö apar këkën kunön?”
Ën ögamö nï, “Pï jö apar nön, an ba
abino tyeko pacö nön.”
33 Ï karë na dong Rwoth otyeko
twak k'Abraam, ën öya ökö ëka
Abraam ödök ï kabedo mërë.

19

Etyeko Codom ëka Gomora

1 Ï karë n'emalaika arïö othuno gïnï
ï Codom kothyeno, gïn onwongo Lot
obedo ï dhö wangkac më pacö. Ï karë
na Lot önënögï, ën öya malö më romo
ködgï, ëka oryebere pïny ï ngöm.
2 Ën okobo nï, "Editena, akwaöwu
an aticwu ëk ibin unu ï pacöna. Ïlwök
tyënwu ëka ïnïn unu kany, cë dong ïya
unu kodiko cön më mëdërë kï woth na
mewu."
Gïn ögamö nï, "Pe, wan ebino nïnö ï
dyere pacö."
3 Ëntö Lot ödïögï rwök, cë gïn ölökërë
ödönyö gïnï ï ödë. Ën otedo cem nïgï,
otedo ogati abonge thöbï, ëka öcamö
gïnï.
4 Na gïn bara öcïdhö ï kabuto, cwö
kïbëc na tye ï pacö më Codom—jö na
thïnö ëka jö n'otii—obino cë ögürö gïnï
öt.
5 Gïn öcakö redo kï nyïng Lot nï, "Jö
n'obino gïnï bothi woro kothyeno tye
gïnï kwene? Kelgï yökö bothwa kany,
ëk ebut ködgï."
6 Lot ödönyö yökö bothgï, ëka oloro
dholokek ökö,
7 nakun kobo bothgï nï, "Akwaöwu,
utmegona, kür ïtïm unu tïm më
kïpyëdë.
8 Nën, an atye k'anyirana arïö na
bara ongere gïnï kï cwö. Ëk akelgï
bothwu, ïtïm unu gïn na un ïmïtö
ködgï. Ëntö kür ïtïm unu gin mörö ï
kom jö ni, pïën gïn dong tye ï thë gwök
na mëga."
9 Gïn oredo nï, "Yaa ökö kï ï ny-
imwa!" Ëka okobo gïnï dökï nï, "Nyeri
obino kany na calö arok ëka kobedini
mïtö bedo angöl-köp! Wan ebino tïmö
gin na rac ï komi na löö gïn." Gïn
ömëdërë më dïö Lot, nakun cïdhö gïnï
më türö dholokek.
10 Ëntö emalaika arïö olyao cïng-gï
yökö, cë öywaö gïnï Lot ï öt ëka oloro
gïnï dholokek ökö.
11 Cë gïn öbörö wang jö na dito
ëka jö na thïnö n'onwongo tye gïnï ï
dholokek më öt kï thöö wang, ëk kür
onwong gïnï dholokek.
12 Emalaika arïö okobo both Lot
nï, "In itye kï jö mörö nökënë kany
n'onyomo ï pacöni, awope, anyira
onyo ngat mörö n'obedo watni? Yaa
unu ködgï ökö kï kany,
13 pïën wan ëcwök tyeko kabedo ni
ökö. Koko na tye ï kom jö na tye ïë
ödökö na thwönë ï nyim Rwoth, ëka ën
oorowa nï ëk etyekgï ökö."
14 Cë Lot ödönyö yökö, ëka ötwak kï jö
n'onwongo mïtö nyömö anyira mërë.
Ën okobo nï, "Yaa unu ökö pïöpïö kï
ï kabedo ni, pïën Rwoth cwök tyeko
pacö ni ökö." Ëntö jö n'onwongo mïtö
nyömö anyira mërë, öthamö gïnï nï ën
onwongo woco awoca.
15 Kodiko na pïny dong ruu,
emalaika arïö öbünyö gïnï Lot, nakun
kobo gïnï nï, "Yaa ökö! Kwany
dhaköni ëka anyirani arïö na tye gïnï
kany, ëk kür etyekwu ökö ka ebino
pwodo pacö ni."
16 Ï karë na ën obedo galërë,
emalaika ömakö cïngë ëka cïng dhakö
mërë, cïng anyira mërë arïö cë öpëögï
yökö kï ï pacö, pïën Rwoth onwongo
tye kï kïca ï komgï.
17 Ï karë na dong ekelogï yökö,
malaika acël okobo nï, "Rïng ïlar unu
kwöwu! Kür ïnën unu ngewu, ëka kür
icung unu kany mörö ï ora! Rïng unu
ï wi kite, ëk kür ïthöö unu!"
18 Ëntö Lot okobo bothgï nï, "Pe,
adwongna.
19 An aticni anwongo cwiny na bër
rwök ï nyimi, ëka inyutho kïca na
thwönë rwök pï larö kwöna. Ëntö ba
atwërö rïngö yo wi kite, pëkö ni bino
podho ï koma cë abino thöö ökö.
20 Nën, pacö na cwök na an arömö
rïngö yo ïë, ëka tïdï mörö. Ëk arïng yo
ïë ëntö pacö nön tïdï rwök. Pathï nï
kömanön? Cë kwöna twërö bwöth."
21 Malaika okobo nïnë nï, "Bër, an
awinyo kwacni, ba abino tyeko pacö
nön.
22 Ëntö rïng yo kunön pïöpïö, pïën
an ba abino tïmö gin mörö na bara

* **19:22** ***Joar*** gönyö nï *tïdï.*

ithuno kunön." (Manön ënë ömïö pacö nön ecwodo nï Joar.*)

23 Ï karë na Lot othuno ï Joar, ceng onwongo dong odonyo.

24 Së Rwoth ooro mac ëka calpa na lyël kï ï polo n'ocwe pïny calö köth ï kom Codom ëka Gomora.

25 Ën otyeko peci nön gïnï kanya acël kï ngömgï, ëka jö këbëc na bedo gïnï ï peci, ëka thon gin na mar n'otuu kï ï ngöm.

26 Ëntö dhakö ka Lot ogwilo nge, ëka ölökërë ödökö kadö n'ocung kamë wïr.

27 Kodiko mërë Abraam öya cön, së öcïdhö ï kabedo na ën onwongo ocung ïë ï nyim Rwoth.

28 Ën önënö Codom ëka Gomora, së önënö iro na dung kï ï kabedo këbëc na tye ï lobo nön na cal kï mac na lyël kï ï keno.

29 Ï karë n'Obanga otyeko peci na tye ï kabedo na Lot onwongo bedo ïë, ën opo ï kom cïkërë mërë gïn k'Abraam ëka ölarö Lot kï ï kom can na thwönë rwök.

Lot ëka anyira mërë

30 Lot ëka anyira mërë öya gïnï ökö kï ï Joar, së öcïdhö obedo gïnï ï wi kite, pïën onwongo lworo gïnï bedo ï Joar. Ën ëka anyira mërë arïö obedo gïnï ï rwo.

31 Ï nïnö mörö acël, nyarë na dit öcakö kobo both amïn mërë na tïdï nï, "Apap ön dong otii ökö, ëka ëcwö mörö ope ï wi lobo na myero obed kï ön kite na cïk më wi lobo këbëc mïtö.

32 Bin, ëmïï apap ön ömadh köngö ölök, ëk ebed ködë ëka enwong ëthïnö."

33 Ï kiwor nön gïn ömïö apapgï ömadhö köngö ölök, ëka anyaka na dit ödönyö ï öt së obedo k'apap mërë. Lot ba ongeo caa na nyarë obedo ködë, ëka caa na ën öya ködë malö.

34 Kodiko mërë nyarë na dit okobo both amïn mërë na tïdï nï, "Woro kiwor abedo k'apap ön. Ëk dökï ëmïï köngö ölök tin kiwor, ëka in dökï ïcïdh ibed ködë, ëk enwong ëthïnö n'aya kï both apap ön."

35 Së gïn ömïö apapgï ömadhö köngö ölök ï kiwor nön thon, ëka nyarë na tïdï öcïdhö obedo ködë. Ën dökï ba ongeo caa na nyarë obedo ködë ëka caa na ën öya ködë malö.

36 Manön kite n'anyira ka Lot arïö öyac gïnï k'apapgï ködë.

37 Nyarë na dit önywölö athïn n'ëcwö, ëka öcakö nyïngë Moab. Ënë obedo kwarö ka jö Moab më tin.

38 Nyarë na tïdï thon önywölö athïn n'ëcwö, ëka öcakö nyïngë Ben Ami. Ënë obedo kwarö ka jö Amon më tin.

20

Abraam ëka Abimelek

1 Abraam öcakö woth më cïdhö ï lobo më Negeb së ën obedo ï dyere Kadec ëka Cur. Ën obedo ï Gerar pï karë mörö na nönök na calö arok,

2 ëka kï kunön Abraam öcakö kobo both jö këbëc nï, "Cara obedo amëra." Së Abimelek, rwoth më Gerar, ooro jögë më cïdhö ömö Cara bothe.

3 Ëntö ï kiwor mörö acël, Obanga onen both Abimelek ï wang lek ëka okobo nïnë nï, "In itero dhakö na dong ënyömö ökö, ëka pï manön in ibino thöö."

4 Abimelek onwongo bara obedo ködë ëka ën okobo nï, "Rwoth, in ibino neko rok mörö na ba öbalö?

5 Abraam okobo nïna nï Cara obedo amïn mërë, ëka Cara thon okobo nï Abraam obedo ömïn mërë. An atïmö man na cwinya leng, ëka cïnga thon ba ötïmö gin mörö."

6 Së Obanga dökï okobo bothe ï wang lek nï, "Eyo, angeo nï ïtïmö kömanön na cwinyi leng, ëka manön ënë ömïö an ajuki kï ï tïmö bal ï nyima. Manön ënë gin n'ömïö an ba amii ibedo ködë.

7 Kobedini dong dwök dhakö ni both cwörë, pïën cwörë obedo adwarpïny, ëka ën bino lëgö piri së ibino kwö. Ëntö ka ba ïdwökö, adyer myero inge nï in kanya acël kï jö më pacöni këbëc ibino unu thöö."

8 Kodiko mërë cön, Abimelek ocwodo etic mërë këbëc, ëka ï karë na ën okobo bothgï ngö n'ötïmërë, gïn obedo kï lworo na thwönë rwök.

9 Së Abimelek ocwodo Abraam bothe ëka okobo nïnë nï, "Ngö na in

ïtïmö ï komwa? Ngö na an abalö nini, n'ömïö in ikelo bal na thwönë ï koma ëka ï kom kerna? In ïtïmö gin n'onwongo myero kür ïtïm ï koma."
10 Ëka Abimelek openyo Abraam nï, "Ngö n'ömïö ïtïmö gin ni?"
11 Abraam ögamö nï, "Pïën an athamö nï, 'Ngat mörö ope na lworo Obanga ï kabedo ni, ëka gïn bino nekona ökö pï dhaköna.'
12 Adyer ën obedo amëra kikokome, nyaka apapna kadï bed ba obedo athïn k'ayana, ëka ën ödökö dhaköna.
13 Ï karë n'Obanga ökwanya ökö kï ï pacö k'apapna, akobo nïnë nï, 'Man ënë kite na myero in inyuth nïna marni: Kabedo kïbëc na ön ebino cïdhö ïë, ibino kobo nï, "Ën obedo ömëra."'"
14 Së Abimelek okelo rom ëka dyegi, dhok, opii na cwö ëka opii na mon së ömïögï both Abraam, ëka Abimelek ödwökö Cara yo both Abraam.
15 Ëka Abimelek okobo nï, "Nën, lobona ene kïbëc; bed kany mörö na in ïmïtö."
16 Ën okobo both Cara nï, "Nën, an amïö omeru cëkël* na römö elip acël. Man obedo më cülöni pï bal mörö këkën na an atïmö ï komi ëka më nyutho both jö kïbëc nï in ba ïbalö gin mörö."
17 Së Abraam ölëgö both Obanga, ëka Obanga öcangö Abimelek, dhakö mërë, ëka opii mërë na mon, ëk dökï önywöl gïnï ëthïnö,
18 pïën Rwoth onwongo oloro öd nyodo kïbëc kï ï öt ka Abimelek pï köp ï kom Cara, dhakö ka Abraam.

21

Nywölö Icaka

1 Rwoth ömïö gum both Cara kite na ën onwongo okobo cön, ëka Rwoth ötïmö kite n'onwongo ën öcïkö.
2 Cara öyac ëka önywölö athïn awobi both Abraam ï karë më tio mërë, ï karë n'Obanga öcïkö ën ïë kikokome.
3 Abraam öcakö nyïng athïn na Cara önywölö nï Icaka.
4 Ï karë na wode Icaka onwongo dong tye nïnö aboro, Abraam ölïrö ën kite n'Obanga onwongo öcïkö ën ködë.
5 Abraam onwongo dong tye kï mwaka mia acël ï karë n'ënywölö wode Icaka.
6 Cara okobo nï, "Obanga ömïa anyërö kï yom cwiny ëka jö kïbëc na bino winyo köp ni bino nyërö gïnï köda kï yom cwiny."
7 Ëka ömëdö dökï na kobo nï, "Nga n'onwongo bino kobo both Abraam nï Cara bino dödhö ëthïnö? Nën, an anywölö nïnë athïn awobi ï karë më tio mërë."

Ëryëmö Agar ëka Icimael

8 Icaka ödöngö ëka ëkwanyö ökö kï ï cak. Abraam öyübö karama na thwönë rwök ï nïnö n'ëkwanyö ën kï ï cak.
9 Kinge na karama othum, Cara önënö awobi na Agar n'obedo dhanö më Ejip önywölö gïn k'Abraam tye ka nywarö Icaka.
10 Së Cara okobo both Abraam nï, "Ryëm dhakö ni n'obedo opii gïn kï wode ökö pïën wod ka dhakö ni ba bino nywakö gin më alea kï woda Icaka."
11 Köp ni ocwero cwiny Abraam rwök pïën Icimael onwongo thon obedo wode.
12 Ëntö Obanga okobo both Abraam nï, "Kür ïmïï cwinyi ocwer rwök ï kom awobi ëka opiini Agar. Tïm gin na kïbëc na Cara kobo nini, pïën ëthïnö ka Icaka ënë ebino cwodogï nï ëkwaëni.
13 An abino mïö wod ka dhakö n'obedo opii dökö rok thon, pïën ën thon obedo wodi."
14 Abraam öya kodiko cön, ökwanyö cem mörö ëka ocwe* më pii së ömïögï both Agar. Ën okethogï ï wi baë, ömïö athïn bothe ëka ömïögï öcïdhö. Agar öcïdhö kï yore ëka obedo ka lath ï thim më Beerceba.
15 Ï karë na pii othum ökö kï ï ocwe, ën ocibo athïn ï thë bunga mörö acël.

* **20:16** ***Cëkël*** man obedo cïlïng më karë nön; n'ëyübö kï ryal. **21:1** Acaki 18:10 **21:4** Acaki 17:12
* **21:14** ***Ocwe*** obedo adela n'ëkwö më makö kï pii.

16 Cë ën öcïdhö ëka obedo pïny na
cwök, na bor mërë röm kï kanya
athërö jik ïë k'eyuo, pïën ën onwongo
öthamö nï, “Ba amïtö nënö athïna ka
thöö.” Ëka ën obedo kany nön na
bobor ködë, cë ën öcakö koko.
17 Obanga owinyo athïn ka kok, ëka
malaika k'Obanga ocwodo Agar kï ï
polo cë okobo nïnë nï, “Agar, ngö
na rac? Kür ibed kï lworo, Obanga
owinyo koko k'athïn kï kanya obuto
ïë.
18 Yaa malö, iting athïn ëka ïmak
cïngë, pïën an abino mïö ëkwaë mërë
dökö rok na dit.”
19 Cë Obanga öyabö wang Agar ëka
önënö kulo na pii tye ïë. Ën öcïdhö
ötwömö pii cë öpïkö pong ocwe ëka
ömïö athïn omodho.
20 Obanga onwongo tye k'athïn ni
na ën tye ka döngö. Ën obedo ï thim
ëka ödökö adwar.
21 Ën obedo ï thim më Paran, ëka
aya mërë önyömö nïnë nyakö kï ï lobo
më Ejip.

Abraam öcïkërë gïn k'Abimelek

22 Ï karë nön Abimelek ëka Pikol
adit acikari mërë öcïdhö gïnï both
Abraam ëka okobo nï, “Obanga tye
kodi ï gin na kïbëc na in ïtïmö.
23 Kobedini kwongiri botha kany
ï nyim Obanga nï ba ibino bwölöna
onyo ëthïnöna onyo ëkwaëna. Nyuth
nïna ëka lobo na in itye kabedo ïë na
calö arok, gin na bër na an thon atïmö
bothi.”
24 Abraam okobo nï, “An akwon-
gara.”
25 Cë Abraam okok both Abimelek
pï kulo na pii tye ïë n'onwongo etic
k'Abimelek ocere gïnï ökö ïë.
26 Ëntö Abimelek okobo nï, “An ba
angeo nga n'ötïmö gin ni. In ba ikobo
nïna, ëka an awinyo köp ni tin.”
27 Cë Abraam ökwanyö rom ëka
dhok cë ömïögï both Abimelek, ëka jö
arïö ni öcïkërë ï kin-gï.
28 Abraam öyërö nyirom abïrö
okethogï path,
29 ëka Abimelek openyo Abraam nï,
“Pïngö in iketho rom abïrö na path kï
kom rom nökënë?”
30 Ën ögamö nï, “Gam rom abïrö ni
kï ï cïnga, na calö caden nï an yam
akünyö kulo ni.”
31 Manön ënë ömïö ecwodo kabedo
nön nï Beerceba,† pïën jö arïö okwon-
gere gïnï kunön.
32 Kinge na cïkërë ötïmërë ï
Beerceba, Abimelek ëka Pikol adit
acikari mërë ödök gïnï ï lobo ka jö
Pilicitain.
33 Abraam öpïdhö yath tamarik‡ ï
Beerceba, ëka kany nön ënë ën öwörö
Rwoth, Obanga na Bedo Naka.
34 Ëka Abraam obedo ï lobo ka jö
Pilicitain pï karë na lac.

22

Obanga ötëmö Abraam

1 Kinge karë mörö, Obanga
ötëmö Abraam. Ën okobo nïnë nï,
“Abraam!”
Abraam ögamö nï, “An enene.”
2 Cë Obanga okobo nï, “Kwany wodi
acël këkën Icaka, na in ïmarö, ëka ïcïdh
ï lobo më Moria, ëk ïtyër ën kunön na
calö tyër awanga ï wi kidi mörö acël
na an abino kobo nini.”
3 Kodiko cön Abraam öya ëka otweo
then më bedo ï wi kana mërë. Ën
ökwanyö etic mërë arïö ëka wode
Icaka. Ï karë na ën dong otongo yen
më tyër awanga, ën öcakö woth më
cïdhö ï kabedo n'Obanga onwongo
okobo nïnë.
4 Ï nïnö më adek Abraam otingo
wangë malö ëka önënö kabedo nön kï
kanya bor.
5 Cë Abraam okobo both etic mërë
nï, “Bed unu kany kï kana nakun
an ëka awobi ni ëcïdhö yo tung ca
më wörö Obanga ëka ebino dwogo
bothwu.”
6 Abraam ökwanyö yen më tyër
awanga cë oketho ï wi wode Icaka,
nakun ën ömakö mac ëka pala ï cïngë.
Ï karë na jö arïö ni tye ka woth kanya
acël,

† **21:31** ***Beerceba*** nyïng ni gönyö nï *kulo më abïrö* onyo *kulo më cïkërë.* ‡ **21:33** ***Yath tamarik*** obedo yath na bor n'orii mërë dönyö na thuth yo pïny, na tipo mërë thwönë ëka mïtö pii na nönök.

7 Icaka okobo both apap mërë
Abraam nï, “Apap!”
Apap mërë ögamö nï, “Eyo woda.”
Icaka ögamö nï, “Mac ëka yen tye
kany, ëntö römö më tyër awanga tye
kwene?”
8 Abraam ögamö nï, “Woda, Obanga
kikokome bino mïö römö më tyër
awanga.” Ëka jö arïö ni ömëdërë gïnï
më woth kanya acël.
9 Ï karë na gïn othuno ï kabedo
n'onwongo Obanga okobo nïnë,
Abraam ögërö keno tyër kany nön ëka
öcanö yen ï wie. Ën otweo wode Icaka
ëka opyelo ï wi keno tyër, ï wi yen.
10 Së Abraam ökwanyö pala ëka
otingo cïngë malö më neko wode.
11 Ëntö malaika ka Rwoth ocwodo
Abraam kï ï polo nï, “Abraam!
Abraam!”
Ën ögamö nï, “An enene.”
12 Ën okobo nï, “Kür iketh cingi ï
kom awobi nön. Kür ïtïm gin mörö
ï kome. Kobedi dong an angeo nï
in ilworo Obanga, pïën in ba itwona
wodi, wodi acël këkën.”
13 Abraam otingo wangë, së önënö
römö tye yo kungee na tunge omoko
ökö. Ën öcïdhö së ökwanyö römö ëka
ötyërö na calö tyër awanga nakaka
wode.
14 Abraam öcakö nyïng kabedo nön
nï “Rwoth ënë bino mïö.” Ëka naka tin
ekobo nï, “Ï wi kidi ka Rwoth ebino
mïö.”
15 Malaika ka Rwoth ocwodo
Abraam wang më arïö kï ï polo.
16 Së okobo nï, “Rwoth okobo nï,
‘An akwongara kï nyïnga këna, pïën in
ïtïmö gin ni ëka ba itwona wodi, wodi
acël këkën,
17 an abino mïöni gum, ëka an abino
mïö ëkwaëni bedo na pol calö cër na
tye ï wi polo ëka na calö kwo na tye ï
dhö nam. Ëkwaëni bino löönö jami më
pacö ka lang-gï,
18 ëka kï kom ëkwaëni, rok kïbëc na
tye ï wi lobo bino bedo kï gum, pïën
in ibedo kï winy ï koma.’ ”
19 Së Abraam odwogo both etic
mërë, ëka öcakö cïdhö gïnï yo Beerceba
kanya Abraam obedo ïë.

Awope ka Nakor

20 Kinge karë mörö, ekobo both
Abraam nï, “Milca thon önywölö
ëthïnö k'omeru Nakor:
21 Uj obedo athïn kaö, ömïn mërë
Buj, Kemuel (apap k'Aram),
22 Keced, Kajo, Pildac, Jidlap ëka
Betuel.”
23 Betuel önywölö Rebeka. Milca
önywölö ëthïnö aboro kï Nakor ömïn
Abraam.
24 Nakor onwongo thon tye kï
dhakö nökënë n'ecwodo nï Reuma,
n'önywölö thon awope: Teba, Gaam,
Taac ëka Maaca.

23

Thöö ka Cara

1 Cara obedo ï wi lobo pï mwaka
127.
2 Ën öthöö ï Kiriat Arba (na kobe-
dini ecwodo nï Kebron) na tye ï lobo
Kanaan. Abraam ödönyö ï këma më
kumo pï Cara ëka okoko ën.
3 Së Abraam öya kï ï nget lyël ka
dhakö mërë ëka öcïdhö okobo both jö
Kit nï,
4 “An abedo welo ëka arok ï kinwu.
Cadh nïna unu kany mörö më ik ëk aik
dhanöna n'öthöö ïë.”
5 Jö Kit ögamö dhö Abraam nï,
6 “Adwong, winywa. In ibedo ngat
na dit ï kinwa kany. Ik kom athööni
ï bur lyël mörö na bër na in ïyërö kï
kin bur lyenewa ni. Ngat mörö ope
na bino kwërö nini ï bur lyënë më iko
athööni ïë.”
7 Së Abraam öya ëka oryebere pïny ï
nyim jö Kit.
8 Ën okobo bothgï nï, “Ka un iye më
mïöna iko athööna, së winya unu ëka
kwa unu nïna Epron wod ka Joar
9 ëk öcadh nïna rwo më Makpela,
n'obedo mëgë na tye ï ajiki më
pwodho mërë. Peny unu ën ëk öcadh
nïna ï wel mërë kikokome na römö
wïlö ëk obed na calö kabedo më ik na
tye ï kinwu.”
10 Ï karë nön Epron onwongo
obedo ï kin jö Kit ëka ën ögamö dhö
Abraam na jö Kit kïbëc tye ka winyo,
n'onwongo obino gïnï ï kabedo më

athuko na tye ï dhö wangkac më pacö mërë.
11 Ën okobo nï, “Pathï nï kömanön rwothna, winy köpna. An amïö pwodho bothi, ëka amïö rwo na tye ïë. An amii ï nyim jö na mëga. Ik jö na megi ïë.”
12 Abraam dökï oryebere ï nyim jö Kit
13 ëka okobo both Epron na gïn tye ka winyo nï, “Winy unu köpna, ka un iye. An abino cülö wel më pwodho. Yee unu nïna ëk aik dhaköna n'öthöö kunön.”
14 Epron ögamö dhö Abraam nï,
15 “Winy köpna, rwothna, wel lobo nön römö cëkël* më ryal 400, ëntö ngö ënön na tye ï kin an kï in? Ik jö na megi n'öthöö ïë.”
16 Abraam oye köp ka Epron, cë opimo wel ryal ï nyim jö Kit na römö cëkël më ryal 400, nakun pimo kï kidi ratili n'ëcath pimo kï jami ï karë nön.
17 Pwodho ka Epron na tye ï Makpela, n'onwongo tye kukïdë më Mamre—pwodho ëka rwo na tye ïë, ëka yen kïbëc na tye ï wang abakëth më pwodho—onwongo ëmïö ökö
18 both Abraam na calö mëgë ï nyim jö Kit n'onwongo obino gïnï ï dhö wangkac më pacö.
19 Kinge manön Abraam oiko dhakö mërë Cara ï rwo na tye ï pwodho më Makpela na tye kukïdë më Mamre (manön, Kebron) na tye ï lobo më Kanaan.
20 Jö Kit ömïö pwodho ëka rwo n'onwongo tye ïë both Abraam na calö kabedo më ik.

24

Dhakö ka Icaka

1 Abraam onwongo dong otii ëka mwaka mërë më tio onwongo pol. Rwoth onwongo ömïö ën gum ï gin na kïbëc.
2 Abraam okobo both atic mërë na dit na tye ï ödë n'onwongo ënë löö gin na kïbëc n'onwongo ën tye ködë nï, “Keth cingi ï kin ema.*
3 An amïtö nï in ikwongiri kï nyïng Rwoth, Obanga n'ocweo polo kï lobo, nï in ba ibino nyömö nï woda nyakö kï ï kin anyira ka jö Kanaan, na an atye ï kin-gï.
4 Ëntö ibino cïdhö ï lobo n'ënywöla ïë ëka both wedena kikokome cë ïnyöm dhakö nï woda Icaka.”
5 Atic k'Abraam openyo ën nï, “Cë ka dhakö ënë ba oyeo më bino köda ï lobo ni? An myero ater wodi ï lobo na yam in ïya kï ïë?”
6 Abraam ögamö nï, “Gwokiri, kür iter woda yo kunön.
7 Rwoth, n'obedo Obanga n'ocweo polo, n'ökwanya kï ï öt k'apapna, kï ï lobo n'ënywöla ïë ëka n'ötwak köda cë öcïkërë botha kï kwong nï, ‘Abino mïö ëkwaëni lobo ni,’ ën bino oro malaika mërë më cïdhö anyim nini ëk in ïnyöm dhakö nï woda kï kunön.
8 Ëntö ka dhakö ënë ökwërö më bino kodi, cë in ibino bedo agönya kï kom kwongna ni. Ëntö kür iter woda yo kunön.”
9 Cë atic k'Abraam oketho cïngë ï kin em adwong mërë ëka okwongere bothe na lübërë kï köp ni.
10 Cë atic k'Abraam ökwanyö jami kïbëc na bëcö n'adwong mërë ömïö bothe ëka otweogï inge kïnaga apar k'adwong mërë cë öcakö woth më cïdhö yo Aram Naaraim, ï pacö kanya Nakor onwongo bedo ïë.
11 Ï karë na ën othuno kunön, ën ömïö kïnaga orumo cöng-gï pïny ï nget kulo na tye ï nge pacö. Pïny onwongo dong kothyeno caa na mon bwörö ködë yo kulo më cïdhö twömö pii.
12 Cë ën ölëgö nï, “Rwoth, Obanga k'adwongna Abraam, mïï gin na abino ïë ocobere, ëka inyuth kïcani both adwongna Abraam.
13 An enene, acung ï nget kulo, ëka anyira ka jïï na bedo gïnï ï pacö ni tye ka bino më twömö pii.
14 An abino kobo both nyakö mörö acël nï, ‘Mïa pii amodhi,’ cë okobo nï, ‘Modhi, ëka an abino mïö kïnagani thon modho,’ mïï ën obed nyakö na in

* **23:15** ***Cëkël*** man obedo cïlïng më karë nön; n'ëyübö kï ryal.
* **24:2** ***Keth cingi ï kin ema*** man onwongo obedo kwong n'ekwongo na ba lökërë na twal.

ïyërö pï aticni Icaka. Ëka manön mïö an angeo nï in dong inyutho kïcani both adwongna."
15 Na bara ën otyeko lëga, nyakö mörö obino n'otingo agulu mërë ï wi baë. Nyïngë onwongo ecwodo nï Rebeka. Ën onwongo obedo nyaka Betuel wod ka Milca n'onwongo obedo dhakö ka Nakor ömïn Abraam.
16 Nyakö ni onwongo leng rwök, nyakö na bara ongeo ëcwö, na ngat mörö bara obedo ködë. Ën öcïdhö yo kulo, cë ötwömö pii ï agulu mërë ëka odwogo cen.
17 Atic k'Abraam öbünyö woth më romo ködë ëka okobo nïnë nï, "Öma mïa pii mörö kï ï aguluni amodhi."
18 Nyakö ögamö nï, "Eyo adwongna, modh pii." Cë ën ökwanyö agulu ökö kï ï wi baë otingo atinga ï cïngë nakun atic k'Abraam tye ka modho.
19 Kinge na ën dong ömïö pii më amodha, nyakö okobo nï, "An abino twömö pii pï kïnagani thon, naka ka gïn otyeko modho."
20 Cë pïöpïö ën öönyö pii ï öd pwa, ëka örïngö ödök cen më twömö pii kï ï kulo pï kïnaga mërë kïbëc.
21 Atic k'Abraam ölïng ba okobo gin mörö, ëntö ën obedo ka nënö Rebeka alïlïng, pïën ën onwongo mïtö ngeo ka cë Rwoth ömïö woth mërë ocobere onyo pe.
22 Ï karë na kïnaga otyeko gïnï modho, atic k'Abraam ökwanyö gwïlü um n'obedo gol ëka atëgö arïö cë ömïögï bothe.
23 Cë ën openyo nï, "In ibedo nyaka nga? Öma kob nïna, kabuto mörö tye ï öt k'apapni na wan ëtwërö nïnö ïë ï kiwor?"
24 Nyakö ögamö nïnë nï, "An abedo nyaka Betuel, wod ka Milca n'önywölö both Nakor."
25 Ën ömëdërë nï, "Wan etye kï cem na römö, ëka kabuto pï un më nïnö ï kiwor."
26 Cë atic k'Abraam okulo wie pïny ëka öwörö Rwoth,
27 nakun kobo nï, "Pak obed both Rwoth, Obanga k'adwongna Abraam, n'ögwökö mar ëka gen mërë na ba lökërë ï kom adwongna. Rwoth ötëla ï wothna yo öt ka wede k'adwongna."
28 Cë Rebeka örïngö ëka okobo gin n'ötïmërë kïbëc both jö na tye ï öt k'aya mërë.
29 Rebeka onwongo tye k'ömïn mërë n'ecwodo nï Laban, n'örïngö më romo k'ëcwö nön ï kulo.
30 Cücüth na ën önënö gwïlü um, atëgö kï ï ngut cïng amïn mërë, ëka owinyo gin n'onwongo Rebeka ötwakö ï kom ngö n'atic k'Abraam okobo nïnë, ën öcïdhö both atic k'Abraam n'onwongo ocung ï nget kïnaga na cwök kï kulo.
31 Laban okobo nïnë nï, "Bin, in na Rwoth ömïö gum ï komi! Pïngö in icung kany? An ayübö öt nini ëka kabedo pï kïnaga."
32 Atic k'Abraam öcïdhö yo pacö gïn kï Laban, ëka ëgönyö yëc kï nge kïnaga cë ëmïögï cem ëka kabuto. Ëmïö pii both atic k'Abraam ëka jö na ën owotho ködë ëk ölwök gïnï tyën-gï.
33 Ï karë n'ekelo cem ï nyime, ën okobo nï, "An ba acemo naka ka an akobo gin na myero akob."
Cë Laban okobo nï, "Kob nïwa."
34 Atic k'Abraam okobo nï, "An abedo atic k'Abraam.
35 Rwoth ömïö gum na thwönë rwök both adwongna, ëka ën ödökö alönyö. Rwoth ömïö ën rom ëka dhok, ryal ëka gol, etic n'obedo cwö ëka etic na mon, kïnaga ëka kene.
36 Cara, dhakö k'adwongna, önywölö nïnë athïn n'ëcwö ï karë më tio mërë, ëka Abraam ömïö jami kïbëc n'obedo mëgë bothe.
37 Ëka adwongna ömïö an akwongo kwong, ëka okobo nï, 'In myero kür ïnyöm dhakö nï woda kï ï kin anyira ka jö Kanaan, ï lobo ni na an akwö ïë,
38 ëntö cïdh ï öt k'apapna ëka yo both kakana, cë ïnyöm dhakö nï woda.'
39 "Cë an apenyo adwongna nï, 'Cë ka dhakö ökwërö woth köda?'
40 "Adwongna ögamö nï, 'Rwoth na an abedo kwö ï nyime ï yoo n'opore, bino oro malaika mërë wotho kodi ëka mïö wothni cobere, ëk in ïnyöm

dhakö nï woda kï ï kakana kikokome ëka kï ï öt k'apapna.
41 Së ka in ïcïdhö ï kakana, in ibino
bedo agönya kï kom kwongna kadï
bed gïn bino kwërö më mïöni—in ib-
ino bedo agönya kï kom kwongna.'
42 "Ï karë na an abino ï kulo
tin, an akobo nï, 'Rwoth, Obanga
k'adwongna Abraam, ka in ïmïtö, mïï
wothna ocobere.
43 An enene, an acung ï nget kulo
ni; ka nyakö mörö obino më twömö
pii ëka an akobo nïnë nï, "Öma mïa pii
mörö amodhi kï ï aguluni,"
44 së ka ën okobo nïna nï, "Modhi,
ëka an abino twömö pii amïö kïnagani
thon modho," ëk ën obed nyakö na
Rwoth öyërö pï wod k'adwongna.'
45 "Na an bara atyeko lëga kï ï
cwinya, Rebeka obino n'otingo an-
gulu ï wi baë. Ën ödönyö ï kulo së
ötwömö pii, ëka an akobo nïnë nï, 'Öma
mïa pii mörö amodhi.'
46 "Rebeka ökwanyö agulu kï ï wi
baë pïöpïö ëka okobo nï, 'Modhi, an
abino mïö kïnagani thon modho.' Së
an amodho ëka ën ömïö kïnaga thon
omodho.
47 "An dong apenyo Rebeka nï, 'In
ibedo nyaka nga?'
"Ën ögamö nï, 'An abedo nyaka
Betuel wod ka Nakor, na Milca
önywölö nïnë.'
"Së an aketho gwïlü ï ume ëka atëgö
ï ngut cïngë,
48 së arumo cönga pïny ëka awörö
Rwoth. An apakö Rwoth, Obanga
k'adwongna Abraam, n'ötëla ï yoo
n'atïr më nwongo akwar nyaka ömïn
adwongna pï wode.
49 Kobedini dong ka ibino nyutho
marni ëka kïcani both adwongna, kob
nïna; ëka ka pe, kob nïna, ëk ange gin
na myero an atïm."
50 Laban ëka Betuel ögamö gïnï nï,
"Man obedo yüb ka Rwoth; wan ba
ërömö kobo gin mörö bothi.
51 Rebeka ene; ter ën ëk öcïdh obed
dhakö ka wod k'adwongni, kite na
Rwoth onyutho nini ködë."
52 Ï karë n'atic k'Abraam owinyo
ngö na gïn okobo, ën orumo cöngë
pïny ï nyim Rwoth.
53 Së atic k'Abraam ökwanyö gol,
ryal ëka böng së ömïö both Rebeka; ën
thon ömïö mïc na welgï tëk both ömïn
nyakö ëka aya ka nyakö.
54 Kinge man, atic k'Abraam ëka jö
na ën owotho ködë ocemo së önïnö
gïnï kunön.
Ï karë na gïn oco kodiko mërë, atic
k'Abraam okobo nï, "Yee nïna adök
cen both adwongna."
55 Ëntö ömïn nyakö k'aya ka nyakö
ögamö gïnï nï, "Ëk nyakö obed bothwa
pï nïnö na römö apar; së ën twërö
cïdhö."
56 Ëntö atic k'Abraam okobo bothgï
nï, "Kür ïjüka unu, kite na Rwoth
dong ömïö wothna ocobere na bër.
Wëka unu acïdh ëk adök cen both ad-
wongna."
57 Së gïn okobo nï, "Eru ecwod
nyakö ëk epeny ngö na ën römö kobo."
58 Së gïn ocwodo Rebeka ëka
epenyo ën nï, "In ibino woth k'ëcwö
ni?"
Rebeka ögamö nï, "An abino cïdhö."
59 Së gïn oye n'amïn-gï Rebeka
kanya acël k'atic mërë na dhakö
n'ögwökö ën ï karë na ën pod tïdï më
cïdhö k'atic k'Abraam ëka kï jö na ën
owotho ködë.
60 Ölamö gïnï gum ï kom Rebeka ëka
ekobo nïnë nï,
"Amïnwa, in myero ibed
aya ka jö na pol;†
ëkwaëni myero obed na tëk
ëka ölöö gïnï lang-gï."
61 Së Rebeka k'etic mërë n'obedo
anyira öyübërë së obedo gïnï ï
wi kïnaga ëka owotho gïnï k'atic
k'Abraam.
62 Ï karë nön Icaka onwongo obino
kï ï Beer Lakai Roi, pïën ën onwongo
bedo ï Negeb.
63 Ï kothyeno mörö acël, Icaka on-
wongo tye ka lath ï bar, ï karë na ën
otingo wangë malö, ën önënö kïnaga
na pol ka tye ka bino.

† **24:60** ***Jö na pol*** gönyö nï *elip kï elip.*

64 Rebeka thon otingo wangë malö
cë önënö Icaka. Rebeka opye pïny kï ï
wi kïnaga mërë
65 ëka openyo atic k'Abraam nï,
“Ëcwö mënë ca na tye ï bar nakun tye
ka bino më romo kod onu?”
Atic k'Abraam ögamö nï, “Manön
adwongna.” Së Rebeka ökwanyö atam
ëka oumo kï terinyime.
66 Atic k'Abraam okobo gin na kïbëc
na ën ëtïmö both Icaka.
67 Së Icaka okelo Rebeka ï këma
k'aya mërë ëka obedo ködë, ödökö
dhakö mërë na ën ömarö. Cwiny Icaka
okwe kinge thöö k'aya mërë Cara.

25

Ëkwaë k'Abraam

1 Abraam dökï obino önyömö dhakö
nökënë na nyïngë Ketura.
2 Ën obino önywölö nïnë Yimran,
Yokocan, Medan, Midian, Icibak ëka
Cuak.
3 Yokocan önywölö Ceba ëka Dedan.
Ëkwaë ka Dedan ënë jö Acurit, jö
Letuc, ëka jö Leum.
4 Awope ka Midian ënë Epa, Eper,
Anok, Abida, ëka Elda. Man kïbëc
onwongo obedo gïnï ëkwaë ka Ketura.
5 Abraam ömïö gin na kïbëc na ën
onwongo tye ködë both wode Icaka.
6 Ëntö ï karë na ën onwongo pod
kwö, ën obino ömïö mïc both ëthïnö
na mon mërë nökënë önywölö ëka
ömïögï öcïdhö ökö kï both Icaka yo
ngöm na tye yo kukïdë.
7 Abraam obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 175.
8 Së öthöö na mwaka mërë dong dit,
na dong otengo rwök së eiko ën kanya
acël kï kwere mërë.
9 Awope mërë Icaka ëka Icimael,
oiko gïnï ën ï rwo më Makpela na
cwöcwök kï Mamre, ï pwodho ka
Epron wod ka Joar n'obedo dhanö më
Kit,
10 kunön ënë pwodho na yam
Abraam öwïlö kï both jö Kit ëka eiko
ën kï dhakö mërë Cara ïë.
11 Kinge na dong Abraam öthöö,
Obanga obino ömïö wode Icaka gum,
së Icaka obedo na cwöcwök kï Beer
Lakai Roi.

Ëkwaë ka Icimael

12 Man ënë ëkwaë ka Icimael wod
k'Abraam, na Agar, atic ka Cara
n'obedo nya jö Ejip, önywölö both
Abraam.

13 Man ënë nyïng awope ka Icimael,
na lübërë kï kite n'ënywölögï ködë
körë kï körë. Nebayot ënë obedo kaö
ka Icimael ëka dong Kedar, Adbel,
Mibcam,
14 Micma, Duma, Maca,
15 Adad, Tema, Jetur, Napic ëka
Kedema.
16 Man ënë awope ka Icimael,
n'onwongo obedo gïnï rwodhi më
kaka apar arïö na lübërë kï peci ëka
këmagï.
17 Icimael obino obedo ï wi lobo pï
mwaka 137 së dong öthöö, ëka eiko ën
kanya acël kï kwere mërë.
18 Lobo ka jö ka Icimael öcakërë kï
ï Kabila thuno ködë naka yo Cur, na
cwök kï wang lobo më Ejip na dök
yo Aciria. Ëka gïn onwongo bedo na
dagërë gïnï kï utmegogï nökënë kïbëc.

Ënywölö Ecau ëka Jakob

19 Man ënë ëkwaë ka Icaka wod ka
Abraam.

Abraam önywölö Icaka.
20 Icaka onwongo dong tye kï
mwaka pyer angwën ï karë na ën
nyömö Rebeka nyaka Betuel n'obedo
dhanö më Aram na tye ï Paddan
Aram, ëka amïn Laban dhanö më
Aram.
21 Icaka obino ölëgö both Rwoth pï
dhakö mërë, pïën Rebeka onwongo
obedo alür. Rwoth ögamö lëga mërë së
dhakö mërë Rebeka obino öyac.
22 Ëthïnö obedo ka twomere kën-gï
kï ïë, së Rebeka okobo nï, “Pïngö gin ni
tye ka tïmërë ï koma?” Së ën openyo
Rwoth.
23 Ëka Rwoth okobo nïnë nï,
“Rok arïö tye ï ii,
ëka rok arïö kï bothi bino pokere
gïnï ökö,
rok acël bino bedo na tëk na löö
awodhe,
ëka athïn na dit bino tic pï athïn
na tïdï.”

24 Ï karë na caa mërë më nywöl
dong örömö, Rebeka obino ongeo nï
adyer etye kï rudi ï ïë.
25 Athïn n'ëcakö nywölö onwongo
kwar ëka kome opong yer, cë gïn
obino öcakö nyïngë Ecau.*
26 Kinge, ebino ënywölö ömïn mërë
n'ömakö opuny tyën Ecau, cë gïn
obino öcakö nyïngë Jakob†. Icaka on-
wongo dong tye kï mwaka 60 ï karë
na Rebeka nywölö ëthïnö mërë.
27 Ëthïnö awope ödöngö ëka Ecau
obino obedo adwar na tye kï dïrü,
ën onwongo marö woth ï lum, ëntö
Jakob onwongo obedo dhanö na lïng
alïnga na marö bedo pacö.
28 Icaka onwongo marö Ecau rwök
pïën onwongo marö camö ringo leeni
na ën neko, ëntö Rebeka onwongo
marö Jakob.
29 Ï nïnö mörö acël Jakob onwongo
tye ka tedo dëk, cë Ecau obino kï ï lum
na kec oneko.
30 Ën okobo both Jakob nï, “Mïa dëk
nön mörö acam pïën kec oneka rwök.”
(Ënë ömïö onwongo ecwodo ën thon
nï Edom.)
31 Jakob ögamö nï, “An abino mïöni
ka in ïmïa twëröni më bedo kaö.”
32 Ecau ögamö nï, “Nën, an dong
acwök thöö, ngö na twërö më bedo
kaö tïmö nïna?”
33 Ëntö Jakob okobo nï, “Kwongiri
botha kono.” Cë Ecau okwongere
nakun cadhö twërö mërë më kaö
both Jakob.
34 Cë Jakob ömïö Ecau kwon ëka dëk.
Ën ocemo ëka omodho cë öya öcïdhö.
Manön ënë kite n'Ecau öcadhö kï
twërö mërë më kaö.

26

Icaka ëka Abimelek

1 Ï karë mörö kec na rac rwök obino
opodho ï lobo n'onwongo Icaka bedo
ïë na path kï kec na yam opodho ï
karë k'Abraam. Icaka obino öcïdhö ï
pacö më Gerar both Abimelek rwoth
më Pilicitain.
2 Cë Rwoth onen both Icaka ëka
okobo nï, “Kür ïcïdh yo Ejip, bed ï lobo
na an akobo nï ibed ïë.
3 Bed ï lobo ni pï karë mörö na
nönök, ëka an abino bedo kodi ëka
amii gum. Pï in ëka ëkwaëni an
abino mïöwu lobo ni kïbëc ëka abino
cobo kwong na an acïkara ködë both
apapni Abraam.
4 An abino mïö ëkwaëni bedo na pol
calö cër na tye ï wi polo ëka abino
mïögï lobo ni kïbëc, ëka pï ëkwaëni, jö
kïbëc më lobo bino nwongo gïnï gum,
5 pïën Abraam obedo kï winy ï
koma, ötïmö gin na an akobo nïnë nï
ötïm, ögwökö köpna ëka cïkna.”
6 Cë Icaka obino obedo ï Gerar.
7 Ï karë na cwö më kabedo nön
openyo ën pï dhakö mërë, ën okobo
nï, “Ën obedo amëra,” pïën ën on-
wongo tye kï lworo më kobo nï, “Ën
obedo dhaköna.” Ën öthamö nï, “Cwö
më kabedo ni twërö nekona pï Re-
beka pïën ën leng rwök.”
8 Ï karë na Icaka obedo kunön pï
karë na lac, Abimelek rwoth më Pilic-
itain önënö Icaka kï ï wang derica ka
tye ka tuko kï dhakö mërë Rebeka.
9 Cë Abimelek ocwodo Icaka ëka
okobo nïnë nï, “Ën obedo dhaköni
adyer! Pïngö in ikobo nï ën obedo
ameru?”
Icaka ögamö nïnë nï, “Pïën athamö
nï ërömö nekona ökö pïrë.”
10 Cë Abimelek okobo nï, “Ngö na
in ïtïmö ï komwa? Ngat mörö acël
onwongo römö bedo ökö kï dhaköni,
ëka in onwongo ïrömö kelo bal ni ï
wiwa.”
11 Cë Abimelek öcïkö jö kïbëc nï,
“Ngat mörö n'ogudo ëcwö ni onyo
dhakö mërë ebino neko ökö.”
12 Ï karë na Icaka opuro ï mwaka
nön, ën ökaö kac na thwönë na kadhö
wang mia acël na ën öcwö ökö, pïën
Rwoth ömïö gum bothe.
13 Icaka obino ölöny, ëka lönyö mërë
ömëdërë naka obino obedo thwön
alönyö.

* **25:25** ***Ecau*** römö gönyö nï *Opong yer* ën thon onwongo ecwodo nï Edom, na gönyö nï*kwar.* † **25:26** ***Jakob*** gönyö nï *ömakö opuny tyën.*

14 Ën onwongo tye kï rom ëka dyegi,
dhok ëka etic na pol naka ömïö jö
Pilicitain nyeko ömakögï ökö ï kome.
15 Së kulo kïbëc na yam etic k'apap
mërë Abraam ogolo ï karë k'Abraam,
jö Pilicitain obino öcülö ökö, nakun
eumo ökö kï lobo.
16 Së Abimelek okobo both Icaka nï,
“Yaa ökö kï bothwa pïën in dong ïdökö
na tëk rwök na löowa ökö.”
17 Së Icaka öya ökö kï kany nön
ëka öcïdhö oguro këma mërë ï ora më
Gerar ëka ën obedo kunön.
18 Së Icaka dökï ogolo kulo na yam
egolo ï karë k'apap mërë Abraam, na
jö Pilicitain obino öcülö kinge thöö
k'Abraam, ëka öcakö nyïng-gï kite na
yam apap mërë Abraam öcakö ködë.
19 Etic ka Icaka ogolo kulo ï öd ora
ëka onwongo gïnï pii na mït na möl.
20 Ëntö ëkwath më Gerar ödhaa gïnï
k'ëkwath ka Icaka nakun kobo gïnï nï,
“Pii ni obedo mëwa!” Së Icaka öcakö
nyïng kulo nön Ecek,* pïën gïn ödhaa
ködë.
21 Së etic mërë dökï ogolo kulo
nökënë ëntö manön thon ëdhaa ködgï
ïë, së ën öcakö nyïngë Citina.†
22 Ën öya kï kunön ëka ogolo kulo
nökënë, së ngat mörö ba dökï ödhaa
ködgï ïë. Ën öcakö nyïng kulo nön
Rekobot‡ nakun kobo nï, “Kobedini
Rwoth dong ömïöwa kabedo na lac ëka
onu ebino löny ï lobo ni.”
23 Icaka obino öcïdhö naka yo
Beerceba.
24 Ï kiwor nön, Rwoth onen bothe
ëka okobo nïnë nï, “An abedo Obanga
k'apapni Abraam. Kür ibed na lwor
pïën an atye kodi. An abino mïöni
gum ëka abino mïö wel ëkwaëni nya
dökö na pol pï aticna Abraam.”
25 Icaka ögërö keno tyër kunön ëka
öwörö Rwoth. Ën ögërö këma mërë ëka
etic mërë ogolo kulo nökënë kunön.
26 Së Abimelek öya kï ï Gerar kanya
acël k'amïï thama mërë Aujat ëka
Pikol n'obedo adit wi acikari mërë së
obino gïnï yo both Icaka.
27 Icaka openyogï nï, “Pïngö ibino
unu botha nakun ïdaga unu ëka ïryëma
unu ökö?”
28 Gïn ögamö nï, “Wan ënënö
kanyalër nï Rwoth onwongo tye kodi,
së ömïö wan ekobo nï, ‘Myero wan
ebed kï kwong ï kinwa ëka in.’ Ëk wan
emok cïkërë kodi
29 ëk kür ïtïm gin mörö na rac ï
komwa, kite na wan thon ba ebino
ëtïmö gin mörö na rac ï komi, ëntö
emii ïcïdhö kï kuc. Ëka kobedini
Rwoth dong ömïö gum bothi.”
30 Icaka dong öcakö yübö nïgï
karama së gïn ocemo ëka omedho.
31 Kodiko mërë cön gïn okwongere
both ngat acëlacël. Së Icaka ömïögï
öcïdhö kï yorgï ëka gïn öwëkö ën kï kuc.
32 Ï nïnö nonu etic ka Icaka obino
ëka okobo gïnï both Icaka köp ï kom
kulo na gïn ogolo. Gïn okobo nï, “Wan
enwongo pii!”
33 Ën öcakö nyïng kulo nön Ceba, ëka
naka tin nyïng pacö nön ecwodo nï
Beerceba.
34 Ï karë n'Ecau dong tye kï mwaka
pyer angwën, ën obino önyömö Judit
nyaka Beeri dhanö më Kit ëka thon
Bacemat nyaka Elon dhanö më Itite.
35 Gïn obino ömïö cwer cwiny both
Icaka ëka Rebeka rwök.

27

Jakob ökwalö gum k'Ecau

1 Ï karë na dong Icaka otii ëka
wangë ödökö na görü, na ba dökï römö
nënö pïny, ën ocwodo wode na dit
Ecau ëka okobo nïnë nï, “Woda.”
Ecau ögamö nï, “An enene apap.”
2 Icaka okobo nïnë nï, “An dong atii
ökö, ëka ba angeo nïnö më thööna.
3 Kobedini dong, kwany jamini më
dwar—ocwe athërö ëka atum ëk ïcïdh
ï lum ïdwar lee mörö nïna.
4 Yüb nïna koth cem na mït na an
amarö ëka ikel nïna acam, ëk amii
gumna na bara athöö.”
5 Ï caa nön Rebeka onwongo tye ka
winyo ka Icaka twak kï wode Ecau.

* **26:20** ***Ecek*** gönyö nï *dha.* † **26:21** ***Citina*** gönyö nï *adagë.* ‡ **26:22** ***Rekobot*** gönyö nï *kabedo na lac.*

Ï karë n'Ecau dong öcïdhö ï lum më
dwarö lee ëk ekel,
6 Rebeka okobo both wode Jakob
nï, “Në̈n, an awinyo apapni kobo both
omeru Ecau nï,
7 ‘Kel nïna ringo lee mörö ëka ïyüb
nïna na mït më acama, ëk an amii
gumna ï nyim Rwoth na bara athöö.’
8 Dong, woda, winy na bër ëka ïtïm
gin na an akobo nini.
9 Cïdh ï kin rom kï dyegi ëk ikel
nïna nyi dyegi arïö n'öcwëë ëk ayüb
n'apapni na mït kite na ën marö ködë.
10 Që iter both apapni öcam ëk omii
gum mërë na ën bara öthöö.”
11 Jakob okobo both aya mërë Re-
beka nï, “Ëntö ömëra Ecau kome
opong yer, ëka an koma pwöth.
12 Që ka apapna oguda? Arömö nen
calö ngat na bwölö ën ëka römö kelo
cen nakaka gum.”
13 Aya mërë okobo nïnë nï, “Woda,
ëk cen obin ï koma. Tïm gin na
an akobo nini këkën, cïdhï ëka ikelgï
nïna.”
14 Që Jakob öcïdhö ëka onwongo
dyegi që okelo both aya mërë, që Re-
beka öyübö cem na mït kite na Icaka
marö ködë.
15 Që Rebeka ökwanyö bö̈ng na bëcö
ka wode na dit Ecau n'onwongo tye ï
öt, ëka ömïö wode na tïdï Jakob oruko.
16 Ën thon oumo cïngë ëka kanya yer
ope ïë kï ï ngute k'adëla dyegi.
17 Që ën ömïö cem na mït ëka kwon
na ën öyübö both wode Jakob.
18 Jakob öcïdhö both apap mërë ëka
okobo nï, “Apapna!”
Icaka ögamö nï, “Eyo woda, nga
ënön?”
19 Jakob okobo both apap mërë nï,
“An abedo Ecau athïn kaöni. An atïmö
kite na in ikobo nïna ködë. Yaa malö
ibed abeda ëka ïcam ringo leena ëk
ïmïa gumni.”
20 Icaka openyo ën nï, “Woda! In-
wongo nïngö pïöpïö?”
Jakob ögamö nï, “Rwoth Obangani
ömïa anwongo.”
21 Që Icaka okobo both Jakob nï,
“Woda, bin na cwök ëk agudi, ëk ange
ka in ibedo woda Ecau adyer onyo
pe.”
22 Jakob öcïdhö na cwök both apap
mërë Icaka, që Icaka ogudo ën ëka
okobo nï, “Dwoni cal kï dwön Jakob,
ëntö cingi obedo cïng Ecau.”
23 Ën ba ongeo Jakob pïën cïngë on-
wongo obedo yer calö cïng ömïn mërë
Ecau, që Icaka ömïö Jakob gum.
24 Icaka dökï openyo ën nï, “Adyer
in ibedo woda Ecau?”
Jakob ögamö nï, “An ënön.”
25 Që ën okobo nï, “Woda, kel
ringo leeni nön mörö acam, ëk amii
gumna.”
Jakob okelo bothe që ën öcamö ëka
okelo thon köngö ölök mörö që Icaka
ömadhö.
26 Që apap mërë Icaka okobo nïnë
nï, “Bin kany, woda, ëk ïnödh lema.”
27 Që ën öcïdhö, ëka önödhö lem apap
mërë. Ï karë na Icaka ongweo ngwec
bö̈ng mërë, ömïö ën gum nakun kobo
nï,
“Eyo, ngwece ka woda
cal kï ngwece pwodho
na Rwoth dong ömïö gum.
28 Ëk Obanga omii thoi më polo
ëka lönyö më lobo
bël na büp ëka pig ölök na nyen.
29 Ëk rok otii nini
ëka jïï oryebere pïny më wörö̈ni.
Bed rwoth ï nyim utmegoni,
ëk awope ka ayani oryebere pïny
më wörö̈ni.
Ëk jö na lami, ëlamgï
ëka jö na mii gum, ëmïïgï gum.”
30 Kinge na Icaka dong otyeko mïö
gum ëka Jakob dong öcïdhö ökö kï
bothe, ömïn mërë Ecau othuno kï ï
dwar.
31 Ën thon öyübö cem na mït ëka
otero both apap mërë. Që okobo
n'apap mërë nï, “Apapna, yaa malö
ibed abeda ëka ïcam ringo leena ëk
ïmïa gumni.”
32 Apap mërë Icaka openyo ën nï,
“In ïnga?”
Ecau ögamö nï, “An wodi Ecau,
kaöni.”
33 Icaka kome ömyël rwök ï karë na
ën onwongo nï Ecau ënön që okobo
nï, “Nga kara n'ödwarö ringo lee ëka
okelo nïna? An pod acamö acama ëka

amïö gum na bara in ibino ëka dong adyer bino bedo kï gum!”

34 Ï karë n'Ecau owinyo köp k'apap
mërë, ën oredo kï koko rwök na
cwinye cwer nakun kobo both apap
mërë nï, “Apapna, mïa an thon gum!”
35 Ëntö Icaka okobo nïnë nï, “Omeru
obino öbwöla ëka otero gumni ökö.”
36 Ecau okobo nï, “Pathï Jakob ënön
adyer?* Ën dong öbwöla wang arïö.
Ën otero twëröna na calö kaö, ëka
kobedini dökï otero gumna!” Cë ën
openyo apap mërë nï, “Ba ïwëkö nïna
gum mörö?”
37 Icaka ögamö dhö Ecau nï, “An
amïö ën obedo rwoth ï nyimi ëka amïö
wede mërë këbëc obedo etic mërë.
Amïö ën kal ëka pig ölök na nyen.
Dong ngö na an arömö tïmö nini,
woda?”
38 Ecau okobo both apap mërë nï,
“Apapna, in itye kï gum acël këkën?
Apapna, mïa an thon gum!” Cë Ecau
okok rwök.
39 Apap mërë Icaka ögamö dhögë nï,
“Kabedoni bino bedo
na bor kï lobo na cëgö cem,
na bor kï thoi më polo na malö.
40 In ibino kwö kï pala abadëni
ëka ibino tic pï omeru.
Ëntö ka in ibino jëm nïnë,
in ibino bedo agönya kï bothe.”

Jakob ölüü yo both Laban

41 Ecau obedo k'adagë ï kom Jakob
pïën apap mërë ömïö ën gum mërë
ökö. Cë okobo ën kënë nï, “Nïnö më
kumo pï thöö ka apapna dong cwök,
cë abino neko ömëra Jakob ökö.”
42 Ï karë n'ekobo both Rebeka ngö
na wode na dit Ecau okobo, ën oc-
wodo Jakob wode na tïdï ëka okobo
nïnë nï, “Omeru Ecau ödïö cwinye kï
thama më nekoni.
43 Kobedini dong, woda, tïm gin na
an akobo. Lüü ökö yo both ömëra
Laban na tye ï Aran.
44 Bed bothe pï karë mörö naka ka
omeru cwinye dong okwe.
45 Ka omeru cwinye dong okwe ëka
wie dong owil ökö kï ï kom ngö na
in ïtïmö ï kome, cë an abino oro köp
bothi ëk idwogi cen kï kunön. Pïngö
an amïtö rwenyo un jö arïö ï nïnö
acël?”
46 Cë Rebeka okobo both Icaka nï,
“An dong adhero kï kit kwö k'anyira
ka jö Kit ökö. Ka Jakob bino nyömö
dhakö kï kin mon më lobo ni, kï ï
kin mon ka jö Kit calö man, cë kwöna
dong bino bedo na köny mërë ope.”

28

1 Cë Icaka ocwodo Jakob bothe, ëka
omotho nakun cïkö ën nï, “Kür ïnyöm
dhakö mörö kï kin anyira më Kanaan.
2 Yaa ökö pïöpïö ïcïdh yo Paddan
Aram ï öt ka kwaröni Betuel n'obedo
apap k'ayani, ëk ïnyöm dhaköni
kï kunön kï kin anyira ka Laban
n'obedo ömïn ayani.
3 Obanga Won Twër këbëc omii
gum, ëk omii ïnya unu na pol, ëka omii
ëkwaëni na pol, ömëd welwu naka
ibed unu jö na pol.
4 Ëk Obanga omii ëka ëkwaëni gum
na ën ömïö both Abraam, ëk in ïgam
lobo na kobedini ibedo ië na calö
arok, lobo na yam Obanga ömïö both
Abraam!”
5 Cë Icaka ooro Jakob yo Paddan
Aram both Laban, wod ka Betuel
më Aram, n'obedo ömïn Rebeka
n'onwongo obedo aya ka Jakob ëka
Ecau.
6 Ï karë nön Ecau önïang nï Icaka
ömïö gum both Jakob, ëka ooro ën
më cïdhö yo Paddan Aram ëk önyöm
dhakö kï kunön. Ëka ï karë na ën
ömïö gum both Jakob, ën öcïkö Jakob
nï, “Kür ïnyöm dhakö mörö n'obedo
dhanö më Kanaan.”
7 Jakob owinyo köp k'apap mërë ëka
aya mërë, cë öcïdhö yo Paddan Aram.
8 Cë Ecau önïang nï kite k'anyira më
Kanaan ba oyomo cwiny apap mërë
Icaka,
9 cë Ecau öcïdhö both Icimael, ëka
önyömö Makalat, amïn Nebayot ëka
nyaka Icimael wod k'Abraam, ömëdö
ï kom mon mërë n'onwongo ën tye
ködë cön.

Lek ka Jakob

* **27:36** ***Jakob*** gönyö nï *ömakö opunye* (ï carolok, *ën bwölö jö).*

10 Jakob öwëkö Beerceba ëka öcakö
cïdhö yo Aran.
11 Ï karë na ën othuno ï kabedo
mörö, öcakö buto kany nön pïën pïny
onwongo dong ocido ökö. Ën otingo
kidi mörö acël ëka otheno kï wie, cë
önïnö ökö.
12 Lek obino ï wie, nakun tye ka
nënö madala më idho na tyënë ocung
pïny ï ngöm, na wie othuno malö ï
wi polo, ëka emalaika k'Obanga on-
wongo idho pïny ëka ïdhö gïnï malö.
13 Ën önënö Rwoth ocung yo kuwie
malö, nakun kobo nïnë nï, "An abedo
Rwoth, Obanga k'apapni Abraam, ëka
Obanga ka Icaka. An abino mïöni ëka
ëkwaëni ngöm na in ibuto ïë.
14 Ëkwaëni bino bedo calö kwo më
dhö nam, ëka un ibino mëdërë yo
kuthö, yo kukïdë, yo kukuju, ëka yo
kukwap. Jö kïbëc më wi lobo bino
nwongo gïnï gum na yaa kï bothi ëka
ëkwaëni.
15 An atye kanya acël kodi ëka abino
gwököni kanya in ibino cïdhö ïë kïbëc,
ëka an abino dwongoni cen ï lobo
ni. An ba abino wëköni ata naka ka
acobo gin n'onwongo akobo bothi."

16 Ï karë na Jakob ocoo kï ï wang
nïnö mërë, ën okobo nï, "Adyer Rwoth
tye ï kabedo ni, ëka an onwongo ba
angeo."
17 Cë lworo ömakö, nakun kobo nï,
"Kabedo ni opodho cwinya! Man
ënë öt k'Obanga kikokome. Man ënë
dholokek më polo."

18 Kodiko cön Jakob öya malö,
otingo kidi n'onwongo otheno kï wie,
cë ocibo na calö wïr, ëka öönyö möö ï
wie.
19 Ën öcakö nyïng kabedo nön nï
Betel,* kadï bed nyïng pacö nön on-
wongo ecwodo nï Luj.

20 Cë Jakob okwongo kwong nakun
kobo nï, "Ka Obanga bino woth köda,
nakun gwöka ï woth ni, ëka bino
mïöna cem më acama kï böng më
aruka,
21 ëka adwogi naka ï öt ka apapna kï
kuc, cë Rwoth bino bedo Obangana.

22 Cë kidi ni na an acibo malö na
calö wïr bino bedo öt k'Obanga, ëka
gin na kïbëc na in ibino mïöna, an
abino mïöni acël më apar."

29

Jakob othuno ï pacö ka Laban

1 Cë Jakob ömëdërë kï woth mërë,
ëka othuno ï lobo ka jö më kukïdë.
2 Ï karë na ën othuno ï kabedo nön,
ën önënö kulo na tye ï pwodho, ëka
öthïpan rom adek n'obuto gïnï pïny na
cwök kï nget kulo nön, pïën rom on-
wongo modho pii kï ï kulo nön. Kidi
më dhö kulo onwongo thwönë rwök.
3 Ï karë n'öthïpan rom kïbëc gürë
gïnï kunön, ëkwath kwanyö gïnï kidi
ökö kï ï dhö kulo ëka cakö mïö gïnï
rom modho pii. Cë kinge na dong
öthïpan rom omodho pii, gïn dwökö
kidi kakarë ï dhö kulo.
4 Jakob openyo ëkwath nï, "Utmeg-
ona, un ïya unu kï kwene?"
Gïn ögamö nï, "Wan ëya kï ï Aran."
5 Jakob okobo bothgï nï, "Un ingeo
Laban n'obedo akwar Nakor?"
Gïn ögamö nï, "Eyo, wan engeo ën."
6 Cë Jakob openyogï nï, "Ën tye na
bër?"
Gïn ögamö nï, "Eyo, ën tye na bër.
Nën, nyarë Racel ëca tye ka kelo rom."
7 Cë Jakob okobo nï, "Ceng pod tye
malö, ëka man ba obedo caa më gürö
öthïpan rom kanya acël. Mïï unu rom
pii ëk omodhi, ëka itergï ï kwath dökï."
8 Gïn ögamö nï, "Wan ba ëtwërö
mïögï pii, naka wang na rom kïbëc
ögürë gïnï kanya acël, ëka nwongo
ëkwanyö kidi ökö kï ï dhö kulo. Cë wan
dong ëcakö mïö rom modho pii."
9 Ï caa n'onwongo ën pod tye ka
twak ködgï, Racel obino kï rom k'apap
mërë, pïën ën onwongo obedo ak-
wath.
10 Ï karë na Jakob önënö Racel
nyaka Laban, n'obedo nero mërë, ëka
kï rom ka nero mërë Laban, Jakob
öcakö cïdhö anyim cë ökwanyö kidi ökö
kï ï dhö kulo ëka ömïö rom ka nero
mërë omodho pii.

* **28:19** ***Betel*** gönyö nï *Öt k'Obanga.*

11 Cë Jakob önödhö lem Racel, ëka
öcakö kok rwök kï yom cwinye.
12 Ï karë na Jakob okobo both Racel
nï ën ebedo wat k'apap mërë ëka wod
ka Rebeka, së ën örïngö okobo both
apap mërë.
13 Cücüth na Laban owinyo köp
ï kom Jakob wod k'amïn mërë, ën
öbünyö ngwëc më cïdhö romo ködë.
Öthünö kore ëka önödhö leme, së
otero ën naka ï ödë. Kï kunön Jakob
okobo kite na ën ebedo ködë wat both
Laban.
14 Cë Laban okobo nïnë nï, “Adyer
in ibedo koma kikokome ëka re-
mona.” Cë obedo gïnï kanya acël ködë
pï dwe acël.

Jakob önyömö Lea ëka Racel

Kinge na Jakob obedo bothe pï dwe
acël,
15 Laban okobo both Jakob nï,
“Myero in itii nïna tic abonge cül
pïën ön ebedo wat? Kob nïna, kite na
myero an aculi ködë.”
16 Laban onwongo tye k'anyira
mërë arïö, nyarë n'adit nyïngë on-
wongo ecwodo nï Lea, ëka nyarë na
tïdï nyïngë onwongo ecwodo nï Racel.
17 Lea onwongo wangë görü,* ëntö
Racel onwongo tïr ëka leng rwök.
18 Jakob onwongo marö Racel
rwök, së okobo nï, “An abino tio tic
nini pï mwaka abïrö pï nyari na tïdï
Racel.”
19 Laban ögamö nï, “Bedo na bër ka
an amïö ën bothi, nakaka mïö both
ëcwö mörö nökënë. Pï manön, bed
botha kany.”
20 Cë Jakob obino otio tic pï mwaka
abïrö ëk ëmïë ënyöm Racel, ëntö karë
nön onwongo obedo calö nïnö mörö
na nönök kï bothe pïën cwinye on-
wongo ömarö Racel rwök.
21 Cë Jakob okobo both Laban nï,
“Mïa dong dhaköna ëk abed ködë, pïën
karë na ön emoko dong othum ökö.”
22 Cë Laban öyübö karama më
nyom ëka ocwodo lwak kïbëc më
kabedo nön.
23 Ëntö kothyeno na pïny dong
ocido, ën okelo nyarë Lea ömïö both
Jakob, ëka Jakob obedo ködë.
24 (Laban ömïö atic mërë na nyakö
na nyïngë Jilpa both nyarë Lea më
bedo calö atic mërë.)
25 Kodiko mërë na pïny dong oru,
Jakob önënö nï Lea ënë onwongo tye
kanya acël ködë. Cë Jakob okobo
both Laban nï, “Man ngö na in ïtïmö
ï koma? An onwongo ba abedo ka tic
bothi pï Racel? Pïngö in ïbwöla?”
26 Laban ögamö nï, “Ba obedo
thëkwaröwa kï kany më mïö nyakö na
tïdï më anyöma na bara ënyömö nyakö
na dit.
27 Tyek kono yüb më nyom më
cabït ka nyara ni, së wan ebino mïöni
nyakö na tïdï thon, ëntö in myero itii
tic nïna pï mwaka abïrö nökënë.”
28 Ëka Jakob obino ötïmö nï
kömanön. Ï karë na Jakob otyeko
cabït acël kanya acël kï Lea, Laban
obino ömïö nyarë Racel bothe më
bedo dhakö mërë.
29 (Laban obino ömïö atic mërë na
nyakö na nyïngë Bila both nyarë Ra-
cel më bedo calö atic mërë.)
30 Jakob obino obedo kï Racel thon.
Ën ömarö Racel rwök na löö Lea, së ën
obino otio tic both Laban pï mwaka
abïrö nökënë.

Ëthïnö ka Jakob

31 Ï karë na Rwoth önënö nï Jakob
ba marö Lea, së öyabö öd nyodo mërë,
ëntö Racel onwongo obedo alür.
32 Lea öyac, ëka önywölö athïn
n'ëcwö, së ën öcakö nyïngë Reuben,†
nakun ën okobo nï, “Pïën Rwoth
önënö can na mëga, adyer dong cwöra
bino maröna.”
33 Ëka ën dökï ögamö ïë, së önywölö
athïn n'ëcwö, ëka okobo nï, “Pïën
Rwoth owinyo nï an ba ëmara, ömïa
dökï man thon.” Cë ën öcakö nyïngë
Cimeon.‡
34 Kinge dökï ën ögamö ïë, së
önywölö athïn n'ëcwö, ëka okobo nï,
“Kobedini dong cwöra bino moko

* **29:17** ***Lea onwongo wangë görü*** tyën köp mërë ï Lëb Iburu ba ngere. † **29:32** ***Reuben*** nyïng ni cal kï nyig köp më Iburu na kobo nï *ën önënö pëköna* nyïng ni gönyö nï *nën, wod.* ‡ **29:33** ***Cimeon*** nyïng ni cal kï nyig köp më Iburu na kobo nï *owinyo.*

ï koma, pïën anywölö nïnë awope adek." Manön ënë ömïö ëcakö nyïngë Lebi.§

35 Ëka dökï ögamö ïë, cë önywölö athïn n'ëcwö, ëka okobo nï, "Man ënë karë na an abino pakö Rwoth ïë." Ën öcakö nyïngë Yuda.* Cë ën ocung kono ökö.

30

1 Ï karë na Racel önënö nï ba dök ëtwërö nywölö ëthïnö both Jakob, cë nyeko öcakö makö ën ï kom amïn mërë. Ëka ën okobo both Jakob nï, "Mïa anwong ëthïnö, ka ope cë abino thöö ökö."

2 Cë akëmö ömakö Jakob ï kom Racel, ëka okobo nïnë nï, "An adökö Obanga, n'ojuki nywölö ëthïnö?"

3 Cë Racel ögamö nï, "Aticna na nyakö Bila ene, bed ködë ëk önywöl ëthïnö mörö nïna, ëk an thon anwong ëthïnö na yaa kï bothe."

4 Cë Racel ömïö atic mërë Bila both Jakob na calö dhakö mërë, ëka Jakob obedo ködë.

5 Bila ögamö ïë, ëka önywölö athïn n'ëcwö kï Jakob.

6 Cë Racel okobo nï, "Obanga otyeko ngölö nïna köp n'atïr; ën owinyo kokona, ëka ömïa athïn n'ëcwö." Manön ënë ömïö ën öcakö nyïngë Dan.*

7 Bila atic ka Racel ögamö ïë dökï, cë önywölö kï Jakob athïn më arïö n'obedo ëcwö.

8 Cë Racel okobo nï, "An abedo yelara k'amëra rwök, ëka alöö ën ökö." Cë ën öcakö nyïngë Naputali.†

9 Ï karë na Lea önënö nï ba dök ëtwërö nywölö ëthïnö, ën ökwanyö atic mërë na nyakö Jilpa, ëka ömïö both Jakob na calö dhakö mërë.

10 Jilpa, atic ka Lea, önywölö athïn n'ëcwö kï Jakob.

11 Cë Lea okobo nï, "Gum na bër ömaka!" Ëka ën öcakö nyïngë Gad.‡

12 Jilpa, atic ka Lea, dök önywölö athïn më arïö n'ëcwö kï Jakob.

13 Cë Lea okobo nï, "Kobedini dong an cwinya yom! Ëka mon bino cwodona gïnï nï ngat na ïë yom," cë ën öcakö nyïngë Acer.§

14 Ï karë n'ëcökö cem kï ï pwothi, Reuben öcïdhö ï pwodho cë onwongo mandurek* ëka okelo both aya mërë Lea. Ï karë na Racel obino both Lea, okobo nïnë nï, "Mïa mandurek ka wodi mörö."

15 Ëntö Lea ögamö nï, "In ïmaö cwöra ökö kï botha, in ïthamö nï köp nön onwongo tïdï mörö? Ëka kobedini ïmïtö kwanyö mandurek ka woda ökö thon?"

Racel okobo nï, "Eyo, ën twërö bedo kodi tin kiwor nakaka mandurek ka wodi."

16 Ï karë na Jakob odwogo kï ï pwodho kothyeno nön, Lea öcïdhö më romo ködë ï yoo, cë okobo nïnë nï, "Myero tin ïdöny ï öda, pïën atyeko pangoni kï mandurek ka woda." Cë Jakob öcïdhö obedo ködë ï kiwor nön.

17 Obanga owinyo lëga ka Lea ëka ögamö ïë cë önywölö athïn më abic n'obedo ëcwö kï Jakob.

18 Cë Lea okobo nï, "Obanga dong otyeko cülöna pï mïö aticna na nyakö both cwöra." Pï manön ën öcakö nyïngë Icakar.†

19 Lea dökï ögamö ïë ëka önywölö athïn më abicël n'obedo ëcwö kï Jakob.

20 Cë Lea okobo nï, "Obanga dong otyeko mïöna mïc na bër. Kobedini dong cwöra bino mïö wörö botha, pïën an anywölö nïnë ëthïnö na cwö abicël." Ën öcakö nyïngë Jabulon.‡

21 Kinge karë mörö, ën obino önywölö nyarë, cë öcakö nyïngë Dina.

22 Cë Obanga opo ï kom Racel; owinyo lëga mërë ëka öyabö öd nyodo mërë.

---

§ **29:34** ***Lebi*** nyïng ni cal kï nyig köp më Iburu na kobo nï *moko.* * **29:35** ***Yuda*** nyïng ni cal kï nyig köp më Iburu na kobo nï *pak.* * **30:6** ***Dan*** nyïng ni gönyö nï *ën öngölö nïna köp n'atïr.* † **30:8** ***Naputali*** gönyö nï *lwëny.* ‡ **30:11** ***Gad*** gönyö nï *gum na bër* onyo *mwony.* § **30:13** ***Acer*** gönyö nï *ngat na ïë yom.* * **30:14** ***Mandurek*** man onwongo obedo yath më mïö dhakö nywöl. † **30:18** ***Icakar*** nyïng ni cal kï nyig köp më Iburu na kobo nï *cül.* ‡ **30:20** ***Jabulon*** gönyö nï *wörö.*

23 Ën ögamö ïë, cë önywölö athïn
n'ëcwö, ëka okobo nï, “Obanga
ökwanyö lewic ökö kï botha.”
24 Cë öcakö nyïngë Yocepu,§ ëka
okobo nï, “Rwoth myero ömïa athïn
n'ëcwö nökënë.”

Jakob ëka Laban

25 Kinge na dong Racel önywölö
Yocepu, Jakob okobo both Laban
nï, “Yee nïna ëk acïdh dong yo lobo
thurwa.
26 Mïa mon-na k'ëthïnöna, na an atio
bothi pïrgï, ëk dong acak cïdhö. In
ingeo tic na tëk na an atio bothi.”
27 Ëntö Laban okobo nïnë nï, “Ka in
ïnënö nï an atye kï cwiny na bër bothi,
akwai nï ibedi. An anïang ökö cön nï
piri ënë ömïö Rwoth ömïa gum.”
28 Ën ömëdërë më kobo nï, “Kob
nïna wel öcarani, ëka an abino cülö gin
mörö këkën na in ïmïtö.”
29 Jakob okobo nïnë nï, “In ingeo
kite na an atio tic nini ëka kï kite na
an agwökö kï lïmni ködë.
30 Adyer lïmni onwongo nönök ï
karë na an bara abino, ëntö kobe-
dini dong ömëdërë ödökö na pol rwök.
Rwoth ömïö gum bothi ï kom jami
kïbëc na an atïmö. Ëntö kobedini,
naka awene na an myero atïm gin
mörö pï jö më öda?”
31 Laban openyo nï, “In ïmïtö nï an
amii ngö?”
Jakob ögamö nï, “Kür ïmïa gin mörö.
Ëntö ka in ibino yee më tïmö nïna gin
mörö acël, cë an abino mëdara më
gwökö lïmni.
32 Yee nïna tin ëk acïdh awoth ï
kin lïmni kïbëc, ëka ayër rom n'obedo
omer onyo okomol kï ï kin-gï, ëka
k'ëthïnö rom na cöl gïnï kïbëc, kanya
acël kï dyegi n'omer gïnï. Man bino
bedo öcara na mëga.
33 Ëka adwogi ka gen-na bino nen ï
karë më anyim, ka in ibino më nënö
nï an atero öcarana na ön eyere ïë.
Ka in ibino nwongo dyël mörö këkën
na ba obedo omer onyo okomol onyo
römö mörö na kome ba cöl, manön
ebino kwanö nï gin n'ëkwalö.”
34 Cë Laban oye ëka okobo nï, “Bër,
ebino tïmö nï kömanön kite na in
ikobo ködë.”
35 Ï nïnö acël nön, Laban obino
ökwanyö nywogi dyegi n'omer onyo
n'okomol, megi dyegi kïbëc n'amer
onyo n'akomol (man onwongo ölïnga
na tar kïbëc) ëka k'ëthïn rom na cöl
kïbëc, cë ömïögï ï cïng awope mërë nï
ëk ögwökgï.
36 Cë ën obino öyübö woth më nïnö
adek ï kin ën kï Jakob, nakun Jakob
odong më mëdërë më gwökö lïm ka
Laban n'odong.
37 Cë Jakob obino otongo jang yen
na thïc na mar kï kom yen adek na
papath, ëka öpwöcö pökgï ëk korgï na
tar onen.
38 Cë Jakob oketho jang yen
n'ëpwöcö ï kabedo kïbëc na rom
modho pii kï ïë, ëk obed ï nyim rom
ka bino gïnï modho. Ï karë na rom
wapere ka bino gïnï modho pii,
39 gïn wapere ï nyim jang yen, ëka
mïö nywölö ëthïnögï n'obedo okomol,
ëka n'omer onyo ölïnga.
40 Jakob opoko ëthïnö rom na path,
ëntö ömïö rom nökënë kïbëc okemo
rom ka Laban n'okomol ëka man acöl.
Cë opoko lïm mërë na path nakun ba
rïbö kï lïm ka Laban.
41 Ka karë na megi rom na komgï
tëk karëgï örömö më kwarogï, Jakob
pyelo jang yen ï pii na tye ka möl
ï nyimgï ëk gïn owapere na cwök kï
jang yen.
42 Ëntö ka rom na görü tye ka
wapere, ën ba pyelo jang yen kany
nön. Cë rom na görü bedo më ka
Laban ëka rom na komgï tëk bedo më
ka Jakob.
43 Manön ömïö Jakob ödökö thwön
alönyö na tye kï rom na pol ëka dyegi,
etic na mon ëka etic na cwö, kïnaga ëka
kene.

31

Jakob ölüü ökö kï both Laban

1 Jakob owinyo nï awope ka La-
ban onwongo tye ka kobo nï, “Jakob
otero jami kïbëc n'onwongo apapwa

§ **30:24** ***Yocepu*** gönyö nï *myero ën ömëdï.*

tye ködë ëka onwongo lönyö ni kïbëc
kï ï kom lïm k'apapwa."
2 Ëka Jakob thon önënö nï Laban ba
dökï nënë na bër kite n'onwongo tye
ködë cön.
3 Së Rwoth okobo both Jakob nï,
"Dök ökö cen ï lobo ka kwereni ëka
wedeni, së an abino woth kodi."
4 Së Jakob ooro dhanö mörö më
cwodo Racel ëka Lea më bino ï bar
kanya lïm mërë onwongo tye ïë.
5 Ën okobo bothgï nï, "An atye ka
nënö nï apapwu ba tye ka nënöna
na bër kite na cön, ëntö Obanga
n'apapna wörö obedo ka gwökö na.
6 Un ingeo nï an atio tic both apa-
pwu kï tëköna kïbëc,
7 ëka apapwu obedo ka bwölöna
nakun lökö öcarana wang apar twal.
Ëntö Obanga ba oyeo nïnë më tïmö gin
mörö na rac ï koma.
8 Ï karë kïbëc ka ën okobo nï, 'Leeni
n'ënywölö n'obedo ölïnga bino bedo
cülni,' së leeni kïbëc nywölö ëthïnögï
n'obedo ölïnga; ëka ka ën okobo nï,
'Leeni n'ënywölö n'obedo omer bino
bedo cülni,' së leeni kïbëc nywölö
ëthïnögï n'obedo omer.
9 Manön ënë kite n'Obanga ökwanyö
lïm k'apapwu së ömïögï botha.
10 "Ï karë më wapere ka rom kï
dyegi, an anënö kï ï lekna nywogi na
tye ka kwaro megi dyegi ëka megi
rom na komgï obedo omer ëka oko-
mol onyo ölïnga.
11 Malaika k'Obanga ocwoda ï
wang lek nï, 'Jakob.' An agamö nï, 'An
ene.'
12 Së malaika okobo nïna nï, 'Ting
wangi malö ëka ïnën nï nywogi kïbëc
na tye ka kwaro megi dyegi obedo
omer, okomol onyo ölïnga, pïën an
anënö gin na kïbëc na Laban obedo ka
tïmö ï komi.
13 An abedo Obanga më Betel,
kanya in iwiro möö ïë ï wi kidi ëka
kanya in ikwongo kwong ködë botha.
Kobedini dong yaa ökö pïöpïö kï ï lobo
ni ëka ïdök cen yo lobo kanya enywoli
ïë.' "
14 Së Racel ëka Lea okobo both
Jakob nï, "Wan pod etye kï gin mörö
më alea kï ï öt k'apapwa?
15 Ën ba bino nënöwa na calö Erok?
Ën ba öcadhöwa këkën, ëntö öcamö
thon lïm n'onwongo ïmïö bothe pïrwa.
16 Adyer lïm kïbëc na dong Obanga
ökwanyö ökö kï both apapwa obedo
mëwa ëka ëthïnöwa. Dong ïtïm gin na
kïbëc n'Obanga okobo nini."
17 Së Jakob oketho ëthïnö mërë ëka
mon mërë ï ngee kïnaga,
18 ën ökölö leeni mërë më pacö kï
jami kïbëc na ën onwongo kï ï Paddan
Aram, ëka öcakö cïdhö më dök cen ï
lobo Kanaan kanya apap mërë Icaka
ökwö ïë.
19 Ï karë na Laban onwongo öcïdhö
më nyarö yer rom mërë, Racel ökwalö
cal obanga k'apap mërë gïnï kï ï öt.
20 Jakob thon öbwölö Laban dhanö
më Aram nakun ba okobo nïnë woth
mërë.
21 Ën ölüü kï lïm kïbëc n'onwongo
ën tye ködë, ëka öngölö kulo Euparate,
nakun dök yo lobo n'otingere më
Gilead.

Laban öryëmö kör Jakob

22 Kinge nïnö adek, ekobo both La-
ban nï Jakob ölüü ökö.
23 Laban ökwanyö wede mërë ölübö
kï kör Jakob pï nïnö abïrö ëka ëmakö ën
ï lobo n'otingere më Gilead.
24 Ëntö ï kiwor Obanga obino both
Laban dhanö më Aram ï wang lek
ëka okobo nïnë nï, "Gwokiri, kür ïcïdh
ikob gin mörö na bër onyo na rac both
Jakob."
25 Jakob onwongo dong oguro këma
mërë ï lobo n'otingere më Gilead ï
karë na Laban ömakö ën. Laban ëka
wede mërë thon oguro këmagï kany
nön.
26 Së Laban okobo both Jakob nï,
"Ngö na in ïtïmö? In ïbwöla, ëka itero
anyirana na calö jö n'ëmakögï kï ï dhö
lwëny.
27 Pïngö in ïlüü alüa ïmüng na ba
ïnïanga? Pïngö ba ikobo nïna ëk amii
ïcïdh unu kï yom cwiny nakun iwero
unu wer kï bul ëka adungu?
28 In thon ba ïmïa amotho ëkwaëna
ëka anyirana. In ïtïmö gin mörö më
mingo.

29 An atye kï twër më wanöwu kïbëc,
ëntö ï kiwor n'opoth Obanga k'apapni
okobo nïna nï, ‘Gwokiri, kür ïcïdh ikob
gin mörö na bër onyo na rac both
Jakob.’
30 Man dong ïya ökö, pïën ïmïtö dök
ï öt k'apapni. Ëntö pïngö in ïkwalö
obangana gïnï?”
31 Jakob ögamö dhö Laban nï, “An
onwongo alwor, pïën an athamö nï
in ïtwërö gamö anyirani ökö kï botha
tëtëk.
32 Ëntö ka in inwongo ngat mörö na
tye k'obangani gïnï, ngat nön ba bino
kwö. Rang gin mörö këkën n'obedo
megi ï nyim wede onu ëka ïkwany
ïcïdh ködë.” Jakob ba ongeo nï Racel
onwongo ökwalö cal obanga k'apap
mërë gïnï.
33 Laban ödönyö ï këma ka Jakob, ï
këma ka Lea ëka ï këma ka mon arïö
n'obedo etic, ëntö ën ba onwongo gin
mörö. Kinge na ën odonyo yökö kï
öd këma ka Lea, ën ödönyö ï këma ka
Racel.
34 Ëntö Racel onwongo ökwanyö cal
obanga k'apap mërë gïnï, cë okethogï
ï gin më bedo ï ngee kïnaga ëka obedo
ï wie. Laban örangö jami kïbëc na tye
ï öd këma, ëntö ba onwongo gin mörö.
35 Racel okobo both apap mërë nï,
“Adwongna, kür akëmö omaki ï koma
ka ïnënö nï ba atwërö yaa malö ï ny-
imi, pïën an atye kï two dwena.” Cë
Laban ömëdërë kï rangö cal obanga
mërë gïnï ëntö ba onwongo.
36 Akëmö ömakö Jakob, cë öcakö
twak kï Laban nakun kobo nï, “Ngö
na rac na an atïmö?” Ën openyo La-
ban nï, “Bal ngö na an atïmö na mïö
in itye ka lübö köra rwök?
37 Kobedini na dong in ïrangö ï jam-
ina kïbëc, inwongo gin mörö n'obedo
megi? Keth ï nyim wedeni ëka mëga,
cë ïmïïgï öngöl köp ï kin ön jö arïö.
38 “An abedo bothi pï mwaka pyer
arïö. Megi rom ëka megi dyegini ïgï
ba ööny. An thon ba acamö nywogini
mörö.
39 Ka lee më thim oneko romni
onyo dyegini an ba akelo bothi, an
kikoma ënë acülö. Ëka, in ïmïa acülö
pï lee mörö n'orwenyo, kadï bed nï
ëkwalö kiceng onyo kiwor.
40 Man ënë kite n'onwongo an atye
ködë: Ceng wanga kiceng ëka koyo
neka kiwor, cë nïnö kwërö wanga
ökö.
41 Pï mwaka pyer arïö na an abedo
ködë ï pacöni, an atio bothi mwaka
apar angwën pï anyirani arïö, ëka pï
mwaka abicël pï lïmni. In ibedo ka
lökö öcarana wang apar külü!
42 Ka Obanga k'apapna, Obanga
k'Abraam ëka Obanga n'apapna Icaka
wörö, onwongo ba ögwöka, in on-
wongo ïtwërö ryëmöna kï cïnga nono.
Ëntö Obanga önënö kite na an lïmö kï
can ködë, tic na tëk na an atïmö, ëka
ocoki ï kiwor n'opoth.”
43 Laban okobo both Jakob nï,
“Lea ëka Racel obedo gïnï anyirana,
ëthïnögï obedo gïnï ëkwaëna, ëka lïm
kïbëc obedo mëga. Gin na in itye ka
nënö kïbëc obedo mëga. Ëntö ngö na
an atwërö tïmö ï kom anyirana tin,
onyo ëthïnö na gïn önywölö?
44 Bin dong, ëk emok cïkërë, in ëka
an, ëk obed caden ï kin ön.”
45 Cë Jakob ökwanyö kidi ëka oketho
na calö wïr.
46 Ën okobo both wede mërë nï,
“Cök unu kite mörö.” Gïn öcökö kite
ëka eurogï ï athuketh, cë ocemo gïnï ï
nget athuketh.
47 Laban öcakö nyïng kabedo nön
nï Jegar Caduta,* ëntö Jakob öcakö
nyïngë nï Galeed.
48 Laban okobo nï, “Kite n'euro ni
obedo caden më cïkërë tin, ï kin in kï
an.” Manön ënë gin n'ömïö ecwodo nï
Galeed.
49 Onwongo thon ecwodo nï Mijpa,†
pïën ën okobo nï, “Ëk Rwoth ögwök kin
ön ï karë na ngat acëlacël bino bedo
na bor kï both awodhe.
50 Ka in ibino yelo anyirana onyo
ka in ibino nyömö mon nökënë më
mëdö ï kom anyirana, kadï bed nï

* **31:47** ***Jegar Caduta*** gönyö nï *athuketh më caden.* † **31:49** ***Mijpa*** gönyö nï *pem më kürö pïny.*

ngat mörö ope kod onu, myero ipo nï Obanga obedo caden ï kin in kï an."
51 Së Laban dökï okobo both Jakob nï, "Athuketh më kidi ni ene, ëka an aketho wïr ni ï kin in kï an.
52 Athuketh ni obedo caden, ëka wïr ni obedo caden, na an ba abino kadhö më bino bothi më wanöni, ëka in ba ibino kadhö athuketh më kidi ni ëka wïr ni më bino wanöna.
53 Ëk Obanga k'Abraam ëka Obanga ka Nakor,‡ Obanga k'Apapgï, öngöl köp ï kin ön."
Së Jakob okwongo kwong kï nyïng Obanga n'apap mërë Icaka wörö.
54 Jakob oneko lee ëka ötyërö na calö tyër awanga ï wi kidi, së ocwodo wede mërë më bino cem. Kinge na gïn otyeko cem, gïn önïnö ï wi kidi kunön.
55 Kodiko cön na pïny dong oru, Laban omotho ëkwaë mërë ëka anyira mërë kï nödhö lemgï, ëka ölamö nïgï gum. Së opokere ködgï ëka ödök yo pacö mërë.

32

Jakob öyübërë më romo k'Ecau

1 Jakob ömëdërë kï woth mërë, ëka emalaika k'Obanga oromo ködë.
2 Ï karë na Jakob önënögï ën okobo nï, "Man ënë kabedo k'Obanga!" Së ën öcakö nyïng kabedo nön nï Makanaim.*
3 Së Jakob ooro ëkwëna anyim both ömïn mërë Ecau na tye ï lobo më Ceir, lobo më Edom.
4 Ën öcïkögï nï, "Man ënë ngö na un ïcïdhö kobo both adwongna Ecau: 'Aticni Jakob okobo nï: An abedo both Laban ëka an abedo bedo kunön naka tin.
5 An atye kï dhok, kene, rom ëka dyegi, etic n'obedo cwö ëka etic n'obedo mon. Kobedini an aoro köp ni yo bothi adwongna, ëk ibed kï cwiny na bër ï koma.' "
6 Ï karë n'ëkwëna odwogo gïnï both Jakob, gïn okobo nï, "Wan ëcïdhö both omeru Ecau, ëka ën tye ka bino kï jö mia angwën më romo kodi."
7 Lworo ömakö Jakob rwök, ëka cwinye thon opodho. Ën opoko jö n'onwongo tye bothe, rom kï dyegi, dhok, ëka kïnaga ï gurup arïö.
8 Ën öthamö nï, "Ka Ecau obino ëka ocelo kabedo acël, së mana odong twërö bwöth."
9 Së Jakob ölëgö nï, "Aa Obanga k'apapna Abraam, Obanga k'apapna Icaka, Aa Rwoth n'okobo nïna nï, 'Dök cen yo loboni ëka both wedeni, së an abino gwököni,'
10 an ba apora kï marni kïbëc ëka gen-ni na in inyutho both aticni. An onwongo atye kï lüdha më woth ï karë na an angölö kulo Jordan, ëntö kobedini an dong atye kï lïm na pol n'opokere ï gurup arïö.
11 An alëgö nï ïlara kï kom ömëra Ecau, pïën an atye kï lworo nï ën twërö bino më celona ëka thon monna k'ëthïnögï.
12 Ëntö in ikobo nï, 'An abino gwököni ëka abino mïö ëkwaëni bedo calö kwo më dhö nam, na ba bino kwanërë.' "
13 Jakob önïnö kunön, ëka kï kom ngö na ën onwongo tye ködë, ën öyërö ëka ooro both ömïn mërë Ecau na calö mïc:
14 megi dyegi mia arïö ëka nywogi pyer arïö, megi rom mia arïö ëka thwoni rom pyer arïö,
15 megi kïnaga k'ëthïnögï pyer adek, megi dhok pyer angwën ëka thwoni apar, megi kene pyer arïö ëka thwoni kene apar.
16 Jakob ömïögï both etic mërë, nakun poko gïnï ï ëthïpan, së okobo both etic mërë nï, "Apë unu anyim nïna ëka kin ëthïpan myero obed na lalac."
17 Ën öcïkö atic acël na tëlö wigï nï, "Ka ömëra Ecau oromo kodwu ëka openyo nï, 'Un ibedo jö ka nga? Ïcïdhö unu yo kwene? Leeni ka nga ene na un itye ka kölö?'
18 Së un myero ikob nï, 'Obedo më aticni Jakob. Ëmïö na calö mïc both

‡ **31:53** ***Obanga ka Nakor*** Abraam onwongo wörö Obanga n'atïr ëka Nakor onwongo wörö obanga nökënë gïnï. * **32:2** ***Makanaim*** gönyö nï *kabedo arïö.*

adwongna Ecau, ëka ën tye odong cen
ï ngewa.' "
19 Jakob thon ömïö cïk ni both
atic më arïö, më adek, ëka both jö
nökënë këbëc n'onwongo tye ka lübö
kör ëthïpan, nakun kobo nï, "Myero
ikob unu köp na röm aröma both Ecau
ka iromo unu ködë.
20 Myero thon ikob unu nï, 'Aticni
Jakob tye ï ngewa tye ka bino.' " Pïën
ën öthamö nï, "An abino yomo cwinye
kï mïc na an atye ka oro anyim.
Kinge, ka an anënö ën, cë onyo twërö
jölöna."
21 Cë Jakob ooro mïc öcïdhö anyim
nïnë, nakun ën kikome önïnö ökö
kanya onwongo ën tye ïë ï kiwor nön.

Jakob ögamërë k'Obanga

22 Ï kiwor nön Jakob öya malö cë
otero mon mërë arïö, etic mërë arïö
n'obedo mon, awope mërë apar acël,
ëka öngölö ï kulo Jabok yo löka tung ca.
23 Ën oterogï ëka ömïögï öngölö ï
kulo kanya acël kï jami mërë këbëc.
24 Jakob onwongo odong kënë. Cë
ëcwö mörö ögamërë ködë naka ï caa na
pïny dong cwök ruu.
25 Ï karë n'ëcwö önënö nï ba ërömö
löönö Jakob, ën otwomo wi bam
Jakob ëka öwïl ökö nakun pod gamërë
ködë.
26 Cë ëcwö nön okobo nï, "Wëka
acïdh ökö, pïën pïny dong cwök ruu."

Ëntö Jakob ögamö nï, "An ba abino
wëköni ïcïdhö naka wang ïmïa gum."
27 Ëcwö nön openyo nï, "In nyingi
nga?"

Ën ögamö nï, "Jakob."
28 Cë ëcwö nön okobo nï, "Nyingi
ba dökï ebino cwodo nï Jakob, ëntö
Icarael,† pïën in igamiri k'Obanga ëka
kï jïï naka ïlöö."
29 Jakob okobo nï, "Öma kob nïna
nyingi."

Ëntö ën ögamö nï, "Pïngö ipenyo
nyïnga?" Cë ömïö Jakob gum kï kany
nön.
30 Jakob okobo nï, "An anënö
Obanga wang kï wang, ëka an pod
akwö." Cë ën öcakö nyïng kabedo nön
nï Peniel.‡
31 Ceng odonyo malö n'onwongo
Jakob tye ka yaa kï ï Peniel, ëntö ën
onwongo kömö pï bamë n'öwïl.
32 Man ömïö naka tin jö më Icarael
ba camö gïnï ler ringo bam, pïën bam
Jakob onwongo etwomo na cwök kï
ler.

33

Jakob oromo k'Ecau

1 Ï karë na Jakob tye ka yaa kï kany
nön, ën otingo wangë ëka önënö Ecau
tye ka bino kï jögë mia angwën. Cë ën
öcakö poko ëthïnö ï kin Lea, Racel ëka
etic na mon arïö.
2 Ën oketho etic na mon k'ëthïnögï
anyim, Lea k'ëthïnö mërë ölübö körgï,
ëka Racel kï Yocepu odong angec.
3 Jakob kikome öcïdhö anyim ëka
oryebere pïny wang abïrö na ën tye ka
cïdhö na cwök k'ömïn mërë.
4 Ëntö Ecau örïngö më romo kï
Jakob ëka öthünö ngute cë önödhö
leme. Cë utmego arïö öcakö gïnï koko.
5 Ï karë n'Ecau otingo wangë ëka
önënö mon k'ëthïnö, ën openyo nï,
"Ëthïnö ka nga ene?"

Jakob ögamö nï, "Man ëthïnö
n'Obanga ömïö both aticni pï kïca
mërë."
6 Cë etic na mon k'ëthïnögï othuno
ëka oryebere gïnï pïny.
7 Cë Lea k'ëthïnö mërë obino ëka
oryebere gïnï pïny. Më ajiki Yocepu
ëka Racel obino gïnï anyim cë gïn thon
oryebere pïny.
8 Ecau openyo Jakob nï, "Gurup na
an aromo ködgï thërë nïngö?"

Jakob ögamö nï, "Ëk ibed kï cwiny
na bër ï koma, adwongna."
9 Ëntö Ecau okobo nï, "An dong atye
kï leeni na pol ömëra. Wëk gin na in
itye ködë obed megi."
10 Ëntö Jakob ökwërö nakun kobo
nï, "Ka in ïnënö nï an ayomo cwinyi,
cë ïgam mïc na an amii. Pïën adyer,
ka an anënö terinyimi, röm nï anënö

† **32:28** ***Icarael*** gönyö nï *ögamërë k'Obanga.* ‡ **32:30** ***Peniel*** gönyö nï *terinyim Obanga.*

terinyim Obanga. Pï koth cwiny na bër na in ïjöla ködë.

11 Öma gam mïc ni na an akelo bothi, pïën Obanga onyutho kïca mërë ï koma ëka an atye kï mëga na röma." Jakob ömëdërë kï dïö Ecau naka oye më gamö mïc.

12 Së Ecau okobo nï, "Eru ewothu kanya acël, ëka an abino tëlö yoo."

13 Ëntö Jakob okobo nïnë nï, "Adwongna ngeo nï ëthïnö pod thïthïnö, ëka an myero agwök rom kï dhok na döthö ëthïnögï. Ka ïmïögï owotho na bor rwök kadï pï nïnö acël, leeni kïbëc bino thöö ökö.

14 Ëk adwongna öcïdh anyim n'atic mërë, nakun an awotho momoth n'oporo woth ka leeni n'ötëlö yoo ëka më k'ëthïnö, naka ka an abino thuno both adwongna ï Ceir."

15 Së Ecau okobo nï, "Ëk awëk jö na mëga mökö bothi."

Ëntö Jakob ögamö nï, "In kür ïtïm nï kömanön. Adwongna bed kï cwiny na bër ï koma, ïwëk dong obed nï kömanön."

16 Së ï nïnö nön Ecau öcakö woth mërë më dök cen yo Ceir.

17 Ëntö Jakob öcïdhö yo Cukot kanya ën ögërö öt ïë ëka öyübö okul pï leeni mërë. Manön ënë ömïö ecwodo kabedo nön nï Cukot.*

18 Kinge na Jakob öya ökö kï Paddan Aram, ën othuno na bër ï pacö më Cekem na tye ï Kanaan ëka obedo na cwök kï pacö.

19 Jakob öwïlö ngöm na ën oguro këma mërë ïë kï both ëthïnö ka Kamor, apap ka Cekem, ï wel më cïlïng mia acël.†

20 Kany nön ënë ën ögërö keno tyër ëka öcakö nyïngë nï El Eloe Icarael.‡

34

Ebedo kï Dina tëtëk

1 Ï nïnö mörö acël Dina, nyaka Lea na ën önywölö kï Jakob, öcïdhö më lïmö mon më lobo nön.

2 Ï karë na Cekem wod ka Kamor dhanö më Kibi, rwoth më kabedo nön, önënö ën së ömakö obedo ködë tëtëk.

3 Cwinye onwongo ömarö Dina nyaka Jakob. Ën ömarö nyakö nakun twak ködë kï mar.

4 Cekem okobo n'apap mërë Kamor nï, "Nyöm nïna nyakö ni obed dhaköna."

5 Ï karë na Jakob owinyo nï nyarë Dina ebedo ködë tëtëk, awope mërë onwongo tye gïnï kï leeni më pacö ï thim. Jakob ölïng alïnga ba okobo gin mörö naka k'awope mërë odwogo pacö.

6 Së Kamor, apap ka Cekem, öcïdhö më twak kï Jakob.

7 Ï karë n'awope ka Jakob owinyo gïnï kï ï thim ngö n'ötïmërë ï kom Dina, odwogo gïnï ökö. Gïn onwongo ökëcö rwök ëka akëmö thon ömakögï pïën Cekem ötïmö gin më lewic na ba bër ï Icarael nakun bedo kï nyaka Jakob tëtëk—gin mörö na myero kür ötïmërë.

8 Ëntö Kamor okobo bothgï nï, "Woda Cekem tye kï mar gïn kï nyari. Öma mïï önyöm nyari obed dhakö mërë.

9 Wëk nyom obed tye ï kinwa kodwu, mïï unu anyirawu bothwa, ëka un thon ïnyöm anyirawa obed monwu.

10 Un ïtwërö bedo ï kinwa, ibino bedo unu ï lobo ni kite na un ïmïtö. Bed unu ïë, cadh unu cath ïë, ëka inwong unu jami kï ïë."

11 Së Cekem okobo both apap ka Dina ëka utmego mërë nï, "Bed unu kï cwiny na bër ï koma, ëka an abino mïöwu lïm kïbëc na un ibino ngölö.

12 Ngöl unu wel lïm kite na un ïmïtö ködë, ëka an abino mïö gin mörö këkën na un ibino penyona. Ëntö mïa unu nyakö ni ëk anyöm obed dhaköna."

13 Awope ka Jakob ögamö gïnï kï yoo më bwöl ï karë na gïn ötwak kï Cekem ëka apap mërë Kamor pïën Cekem obedo k'amïn-gï Dina tëtëk.

---

* **33:17** ***Cukot*** gönyö nï *okul.* † **33:19** ***Cïlïng mia acël*** onwongo obedo wel cïlïng na pëk ëka tëkö mërë ba ngere. ‡ **33:20** ***El Eloe Icarael*** gönyö nï *Obanga më Icarael*

14 Gïn okobo bothgï nï, “Wan ba ëtwërö mïö amïnwa both ëcwö na ba ëlïrö pïën bino bedo më lewic bothwa.
15 Wan ëtwërö yee pï tyën köp acël: Ka un ïtwërö yee më bedo kamë wan nakun ïlïrö unu cwö kïbëc.
16 Cë wan ebino mïö anyirawa ëka wan ebino kwanyö anyirawu më bedo mëwa. Wan ebino bedo ï kinwu ëk ebed wat.
17 Ëntö ka un ba ibino yee më lïrë, wan ebino kwanyö amïnwa ëka ëcïdhö ködë ökö.”
18 Köpgï oyomo cwiny Kamor ëka wode Cekem.
19 Cekem n'onwongo obedo dhanö n'ëwörö kï ï pacögï ba ögalërë më tïmö gin n'ekobo nïnë pïën ën onwongo mïtö Dina nyaka Jakob rwök.
20 Cë Kamor ëka wode Cekem öcïdhö gïnï ï dhö wangkac* më pacögï ëka ötwak gïnï both jö më pacögï nï,
21 “Jö ni tye gïnï na bër kod onu. Eru ewekugï obed ï lobo onu ëka öcadh gïnï cath ïë, pïën lobo tye na lac na römögï. Onu ëtwërö nyömö anyiragï ëka gïn thon twërö nyömö anyira onu.
22 Ëntö gïn twërö bedo kod onu na calö wat ka cwö kïbëc na tye both onu oye më lïrë na calö gïn.
23 Ëntö ka onu ëtïmö man, leenigï ëka kï lïmgï kïbëc ba twërö bedo më onu? Gin na myero onu ëtïm ënë më yee, ëka gïn twërö bedo kany kod onu.”
24 Cwö kïbëc n'öcökërë ï dhö wangkac oye gïnï köp ka Kamor ëka wode Cekem. Cwö kïbëc n'öcökërë gïnï ï dhö wangkac ëlïrögï.
25 Kinge nïnö adek, n'ajemegï onwongo pod lïth, awope ka Jakob arïö, Cimeon ëka Lebi, utmego ka Dina, ökwanyö gïnï pala abadëgï cë öcïdhö gïnï ï pacö na wegi mërë ba ngeo ëka oneko gïnï cwö kïbëc.
26 Gïn oneko Kamor ëka wode kï pala abadë, ökwanyö gïnï Dina kï ï öt ka Cekem ëka öcïdhö gïnï ködë ökö.
27 Ï karë n'awope ka Jakob nökënë obino gïnï kanya lyene tye ïë, gïn öyakö jami kï ï pacö pïën amïn-gï onwongo ebedo ködë tëtëk.
28 Gïn otero rom kï dyegi, dhok, kene ëka jami kïbëc n'onwongo tye ï pacö ëka ï pwothi.
29 Gïn otero lïmgï kïbëc, mon-gï kïbëc, ëthïnögï ëka jami kïbëc na gïn öyakö kï ï udigï.
30 Cë Jakob okobo both Cimeon ëka Lebi nï, “Un ikelo pëkö ï koma ëka ïmïa unu adökö dhanö na rac both jö Kanaan ëka jö Periji—both jö na bedo gïnï ï lobo ni. Wel onu nök, ëka ka gïn örïbërë më lwëny köda, an ëka jö më öda ebino tyeko ökö.”
31 Ëntö gïn ögamö nï, “Onwongo pore më mïö ën bedo k'amïnwa calö ölaya?”

35

Jakob ödök yo Betel

1 Kinge karë mörö, Obanga okobo both Jakob nï, “Yaa malö ïcïdh yo Betel ëk ibed kunön, ëka ïgër keno tyër kunön both Obanga, n'obino onen bothi ï karë na in itye ka ngwëc ökö kï both omeru Ecau.”
2 Cë Jakob okobo both jö më ödë ëka both jö kïbëc n'onwongo wotho ködë nï, “Yuu unu obanga nökënë gïnï na tye bothwu ökö. Lönyërë unu ëka ïlök unu böngwu.
3 Kinge onu ebino yaa ëcïdhö yo Betel, kanya an abino gërö keno tyër both Obanga, n'owinyo lëgana ï karë na an atye ï pëkö ëka n'obedo gwökö na kï kanya an abedo ka woth ïë.”
4 Cë gïn ömïö Jakob obanga nökënë gïnï kïbëc n'onwongo gïn tye ködë ëka gwïlü n'onwongo tye ï ithgï. Jakob oikogï ï thë yath na thwönë na cwök kï Cekem.
5 Cë gïn öcakö woth, ëka lworo n'öya kï both Obanga opodho ï kom peci kïbëc na cwök n'ögürögï ëk ngat mörö kür ölüb körgï.
6 Kinge nïnö na nönök, Jakob ëka jö më ödë kïbëc othuno gïnï yo Luj (manön, Betel) na tye ï lobo Kanaan.

* **34:20** ***Dhö wangkac*** obedo kanya jïï cökërë ïë më larö köp.
* **35:7** ***El Betel*** gönyö nï *Obanga më Betel.*

7 Ën ögërö keno tyër kunön, ëka öcakö nyïng kabedo nön El Betel,* pïën kany nön ënë Obanga onyuthere ködë bothe ï karë na ën tye ka lüü kï both ömïn mërë.
8 Ï karë na gïn tye kunön, Debora apidi ka Rebeka na dhakö n'ögwökö ën öthöö ökö ëka eiko ën ï thë yath na thwönë na tye ï Betel cë ebino ëcakö nyïngë Allon Bacut.†
9 Kinge na Jakob odwogo kï ï Paddan Aram, Obanga dökï onen both Jakob ëka ömïö gum.
10 Obanga okobo bothe nï, “Nyingi obedo Jakob,‡ ëntö in ba dökï ebino cwodoni nï Jakob; nyingi bino bedo Icarael.§” Cë Obanga öcakö nyïngë Icarael.
11 Cë Obanga okobo bothe nï, “An abedo Obanga Won Twër kïbëc, nywöl ëka ïnya ï wel na pol. Rok ëka jö më rok kïbëc bino yaa kï bothi, ëka rwodhi bino bedo ï kin ëkwaëni.
12 Lobo na an amïö both Abraam ëka Icaka an thon amïö yo bothi, ëka an abino mïö lobo ni yo both ëkwaëni kï kori.”
13 Cë Obanga öya ökö kï bothe kï ï kabedo n'onwongo ën ötwak ködë ïë.
14 Jakob oketho kidi n'obedo wïr ï kabedo kanya Obanga onwongo ötwak ködë ïë. Ën öönyö mïc amadha ïë, ëka öönyö thon möö ïë.
15 Jakob öcakö nyïng kabedo n'Obanga onwongo ötwak ködë ïë nï Betel.*

Thöö ka Racel ëka Icaka

16 Kinge manön, Jakob kï jö më ödë öya gïnï ökö kï ï Betel. Ï karë na gïn pod tye na bobor kï ï Eparat, rem më nywöl ögöö Racel ëka rem mërë onwongo tëk.
17 Ï karë na ën tye kï rem nywöl na tëk, acöl mon okobo bothe nï, “Kür ibed kï lworo, pïën in ïnywölö awobi nökënë.”
18 Ëntö Racel onwongo cwök thöö, ëka na bara öthöö, ën öcakö nyïngë Ben Oni.† Ëntö Jakob öcakö nyïngë nï Benjamin.‡
19 Cë Racel öthöö ëka eiko ï yoo n'onwongo etye ka cïdhö yo Eparat (manön, Bethelem).
20 Jakob oketho kidi ï wi lyël ka Racel, ëka kidi nön pod tye kany nön naka ï nïnö ni.
21 Jakob, n'ecwodo thon nï Icarael, ömëdërë kï woth mërë ëka oguro këma mërë yo nge Migdal Eder.
22 Ï karë na Jakob tye ï lobo nön, Reuben obedo kï Bila n'obedo dhakö k'apap mërë nökënë, ëka Jakob owinyo köp nön.

Jakob onwongo tye k'awope apar arïö:
23 Awope ka Lea onwongo obedo:
Reuben, athïn kaö ka Jakob,
Cimeon, Lebi, Yuda, Icakar ëka Jabulon.
24 Awope ka Racel onwongo obedo:
Yocepu ëka Benjamin.
25 Awope ka Bila atic ka Racel onwongo obedo:
Dan ëka Naputali.
26 Awope ka Jilpa atic ka Lea onwongo obedo:
Gad ëka Acer.
Man onwongo obedo awope ka Jakob n'ënywölögï kï ï Paddan Aram.

27 Jakob obino odwogo both apap mërë Icaka n'onwongo tye ï Mamre, na cwök kï Kiriat Arba (manön, Kebron), kanya Abraam ëka Icaka onwongo obedo gïnï ïë.
28 Icaka obedo ï wi lobo pï mwaka 180.
29 Cë öthöö na mwaka mërë dong dit, na dong otengo rwök cë eiko ën kanya acël kï kwere mërë. Awope mërë Ecau ëka Jakob oiko ën.

36

Ëkwaë k'Ecau

1 Man ënë ëkwaë k'Ecau (ecwodo thon nï Edom).

† **35:8** ***Allon Bacut*** gönyö nï *yath na thwönë më kumo.* ‡ **35:10** ***Jakob*** gönyö nï *ömakö opunye.* § **35:10** ***Icarael*** gönyö nï *ën ögamërë k'Obanga.* * **35:15** ***Betel*** gönyö nï *öt k'Obanga.* † **35:18** ***Ben Oni*** gönyö nï *awobi më pëköna.* ‡ **35:18** ***Benjamin*** gönyö nï *awobi më cïnga kucem.*

2 Ecau önyömö mon mërë kï both jö Kanaan: Ada nyaka Elon n'obedo dhanö më Kit, ëka Okolibama nyaka Ana akwar Jibeon dhanö më Kibi—
3 ën thon önyömö Bacemat nyaka Icimael ëka amïn Nebayot.
4 Ada önywölö n'Ecau Elipaji, Bacemat önywölö Reuel,
5 ëka Okolibama önywölö Jeuc, Jalam ëka Kora. Man awope k'Ecau n'ënywölögï kï ï lobo Kanaan.
6 Ecau otero mon mërë, ëthïnö awope ëka anyira, jö kïbëc më ödë, leeni mërë, ëka jami kïbëc na ën onwongo kï ï lobo Kanaan, cë öcïdhö ködë ï lobo nökënë kï both ömïn mërë Jakob.
7 Pïën jamigï onwongo pol rwök na gïn ba römö bedo kanya acël; lobo n'onwongo gïn bedo ïë onwongo ba römögï pïën leenigï onwongo pol.
8 Cë Ecau (manön, Edom) öcïdhö obedo ï Ceir ï lobo n'otingere malö.

9 Man ënë ëkwaë k'Ecau, kwarö ka jö Edom na bedo gïnï ï lobo n'otingere më Ceir.

10 Man ënë nyïng awope k'Ecau:
Elipaji, wod ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Ada, ëka Reuel, wod ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Bacemat.
11 Awope ka Elipaji onwongo obedo:
Teman, Omar, Jepo, Gatam ëka Kenaj.
12 Wod k'Ecau n'ecwodo nï Elipaji, onwongo thon tye kï dhakö nökënë n'ecwodo nï Timna n'önywölö nïnë Amalek. Man onwongo obedo ëkwaë ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Ada.
13 Awope ka Reuel onwongo obedo:
Nakat, Jera, Camma ëka Mija. Man onwongo obedo ëkwaë ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Bacemat.
14 Awope ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Okolibama nyaka Ana akwar Jibeon, na ën önywölö n'Ecau ënë:
Jeuc, Jalam ëka Kora.
15 Man ënë ëkwaë k'Ecau n'obino ödökö gïnï rwodhi:
Awope k'Elipaji n'obedo kaö k'Ecau:
rwoth Teman, rwoth Omar, rwoth Jepo, rwoth Kenaj,
16 rwoth Kora, rwoth Gatam ëka rwoth Amalek. Man onwongo obedo rwodhi n'öya kï both Elipaji kï ï lobo Edom; gïn onwongo obedo ëkwaë ka Ada.
17 Man ënë awope ka Reuel wod k'Ecau:
rwoth Nakat, rwoth Jera, rwoth Camma ëka rwoth Mija. Man ënë onwongo obedo rwodhi n'öya kï both Reuel kï ï lobo më Edom. Gïn onwongo obedo ëkwaë ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Bacemat.
18 Awope ka dhakö k'Ecau n'ecwodo nï Okolibama:
rwoth Jeuc, rwoth Jalam ëka rwoth Kora. Man ënë onwongo obedo rwodhi n'öya kï both dhakö k'Ecau Okolibama nyaka Ana.

19 Man ënë onwongo obedo awope k'Ecau (manön, Edom) ëka man ënë onwongo obedo rwodhigï.

20 Man ënë onwongo obedo awope ka Ceir dhanö më Kori, n'onwongo bedo gïnï ï lobo nön:
Lotan, Cobal, Jibeon, Ana,
21 Dicon, Ejer ëka Dican. Man ënë onwongo obedo rwodhi ka jö Kori, ëkwaë ka Ceir më lobo Edom.
22 Awope ka Lotan onwongo obedo:
Kori ëka Emam. Timna onwongo obedo amïn Lotan.
23 Man ënë onwongo obedo awope ka Cobal:
Alban, Manaat, Ebal, Cepo ëka Onam.
24 Man ënë onwongo awope ka Jibeon:
Aia ëka Ana. Man Ana n'obino onwongo pii na lyeth kï ï thim ï karë na ën tye ka kwaö kene k'apap mërë Jibeon.
25 Man ënë onwongo ëthïnö ka Ana:
Dicon ëka Okolibama nyaka Ana.

26 Man ënë onwongo obedo awope
ka Dicon:
Kemdan, Eciban, Itran ëka
Keran.
27 Man ënë onwongo obedo awope
ka Ejer:
Bilan, Jaaban ëka Akan.
28 Man ënë onwongo obedo awope
ka Dican:
Uj ëka Aran.
29 Man ënë onwongo obedo rwodhi
ka jö Kori:
rwoth Lotan, rwoth Cobal, rwoth
Jibeon, rwoth Ana,
30 rwoth Dicon, rwoth Ejer, ëka
rwoth Dican. Man ënë onwongo
obedo rwodhi ka jö Kori, na lübërë kï
kite na kakagï tye ködë ï lobo Ceir.

Rwoth më Edom

31 Man ënë rwodhi n'ölöö gïnï löc ï
lobo më Edom na bara rwoth mörö
më Icarael ölöö löc.
32 Bela wod ka Beor obino ödökö
rwoth më Edom. Pacö mërë
ebino ëcakö nyïngë Dinkaba.
33 Ï karë na Bela öthöö, Jobab wod
ka Jera n'öya kï ï Bojra oleo ka
tyënë na calö rwoth.
34 Ï karë na Jobab öthöö, Kucam
n'öya kï ï lobo ka jö Teman oleo ka
tyënë na calö rwoth.
35 Ï karë na Kucam öthöö, Kadad
wod ka Bedad, n'ölöö Midian ï
lobo më Moab, obino oleo ka
tyënë na calö rwoth. Pacö mërë
ebino ëcakö nyïngë Abit.
36 Ï karë na Kadad öthöö, Camla
n'öya kï ï Macireka oleo ka tyënë
na calö rwoth.
37 Ï karë na Camla öthöö, Caul n'öya
kï ï Rekobot na tye ï dhö kulo më
Euparate oleo ka tyënë na calö
rwoth.
38 Ï karë na Caul öthöö, Baal Kanan
wod ka Akbor oleo ka tyënë na
calö rwoth.
39 Ï karë na Baal Kanan wod ka
Akbor öthöö, Kadad oleo ka
tyënë na calö rwoth. Pacö mërë
ebino ëcakö nyïngë Pau, ëka nyïng
dhakö mërë onwongo ecwodo nï
Meketabel nyaka Matred, nyaka
Mejaab.
40 Man ënë rwodhi n'öya kï both
Ecau, kï nyïng-gï, na lübërë kï kakagï
ëka lobogï:
rwoth Timna, rwoth Alba, rwoth
Jetet,
41 rwoth Okolibama, rwoth Ela,
rwoth Pinon,
42 rwoth Kenaj, rwoth Teman,
rwoth Mibjar,
43 rwoth Magdiel ëka rwoth Iram.
Man ënë onwongo obedo rwodhi më
Edom, na lübërë kï kite na gïn obedo
ködë ï lobo n'obedo mëgï.
Man ënë Ecau akwar jö Edom.

37

Yocepu ëka utmego mërë

1 Jakob obedo ï lobo Kanaan, kanya
onwongo yam apap mërë obedo ïë.

2 Man ënë köp më thëkwarö më öt ka
Jakob.

Ï karë na Yocepu dong othuno
mwaka apar abïrö, ën onwongo kwaö
rom ëka dyegi kanya acël kï utmego
mërë, awope ka Bila ëka më Jilpa,
n'obedo gïnï mon k'apap mërë Jakob.
Ën okelo köp na rac ï kom utmego
mërë both apap mërë.
3 Jakob onwongo marö Yocepu
rwök na löö awope mërë nökënë piën
ënywölö ën ï karë na ën dong otii.
Ën öyübö nïnë böngü na bor na badë
boco.
4 Ï karë na utmego mërë önënö nï
apapgï marö Yocepu rwök löögï ökö,
gïn öcakö dagö ën ëka onwongo ba
dökï ëtwak ködë kï yom cwiny.
5 Ï kiwor mörö acël Yocepu oleko
lek cë okobo both utmego mërë, gïn
ömëdërë kï dagö ën rwök.
6 Ën okobo nïgï nï, “Winy unu lek na
an aleko:
7 Aleko nï onu onwongo etye ka
rïdhö kal kï ï pwodho, cë kal na an
atweo öya malö ocung atïr, ëka kal na
un itweo obino ögürö mëga dyere cë
oryebere gïnï pïny ï nyim mëga.”
8 Utmego mërë öcakö gamö nïnë nï,
“In ïthamö nï ibino lööwa? In ibino
lööwa adyer?” Cë utmego mërë öcakö

mëdërë gïnï amëda më dagö ën rwök pï lek mërë nön ëka pï köp na ën ötwakö.
9 Së Yocepu dökï oleko lek nökënë,
ëka okobo both utmego mërë nï,
“Winy unu, aleko lek nökënë dökï nï
ceng, dwe ëka cër apar acël oryebere
gïnï pïny ï nyima.”
10 Ï karë na ën okobo lek mërë nön
both apap mërë ëka utmego mërë,
apap mërë ocoko ën nakun kobo nï,
“Koth lek ngö na in ileko nön? In
ïthamö nï ayani, an ëka utmegoni
adyer ebino ryebere pïny ï nyimi?”
11 Adïnga öcakö makö utmego mërë
rwök ï kome, ëntö apap mërë ökanö
köp nön kïbëc ï cwinye.

Ëcadhö Yocepu ëka etero ï lobo Ejip

12 Ï nïnö mörö acël, utmego ka
Yocepu öcïdhö gïnï kwaö rom ëka
dyegi k'apapgï na cwök kï Cekem,
13 Icarael okobo both Yocepu nï,
“Utmegoni öcïdhö gïnï yo kukwath na
cwök kï Cekem. Bin ëk aori bothgï.”
Ën ögamö nï, “An enene.”
14 Apap mërë okobo nïnë nï, “Cïdh
ïnën ka utmegoni ëka rom kï dyegi
tye gïnï na bër ëk idwogi ikob nïna.”
Ën ooro Yocepu më yaa kï ï ora më
Kebron.
Ï karë na Yocepu othuno ï Cekem,
15 ëcwö mörö onwongo ën tye ka
lath ï dye bar, së openyo Yocepu nï,
“Ngö na in ïrangö?”
16 Ën ögamö nï, “An arangö utmeg-
ona. In ïrömö kobo nïna kanya gïn
kwaö kwath ïë?”
17 Ëcwö nön ögamö nïnë nï, “Gïn
dong öya ökö kï kany. An awinyo
ka gïn kobo nï, ‘Eru ëcïdh unu yo
Dotan.’ ”
Yocepu öcakö lübö körgï së onwon-
gogï na cwök kï Dotan.
18 Ëntö ï karë na utmego mërë
önënö ën kï kanya bobor, gïn öcakö
yübö köp më neko ën ökö.
19 Së ötwak ï kin-gï kën-gï nï, “Won
lek ëca tye ka bino!
20 Bin unu enek ën ökö ëk ebol ï bur
mörö acël kany, ëk ekob nï lee mörö
na ger ënë omwodo. Së dong ebino
nënö kite na lek mërë gïnï bino cobere
ködë.”
21 Ï karë na Reuben owinyo köp ni,
ën ötëmö më larö Yocepu ökö kï ï cïng-
gï nakun kobo nïgï nï, “Eru kür enek
ën.
22 Kür ïöny unu remo mörö. Eru
ebol ën ï bur mörö kany ï thim,
ëntö kür eketh cïng onu ï kome.”
Reuben okobo köp ni pïën ën on-
wongo öyübërë më kwanyö ën ökö kï
öd bur ëk ëdwök ën cen both apap
mërë.
23 Ï karë na Yocepu othuno both
utmego mërë, gïn ögönyö böngü mërë
na ën oruko n'onwongo bor ëka badë
onwongo boco.
24 Gïn ömakö ën së obolo gïnï ï bur. Ï
bur onwongo tye nono, pii onwongo
ope ïë.
25 Së gïn öcakö bedo pïny më cem,
ï karë na gïn önënö gurup ka jö Ici-
mael n'öya gïnï kï ï Gilead. Kïnagagï
onwongo öyëö odok, möö na kur ëka
müra nakun tye ka cïdhö gïnï yo Ejip.
26 Yuda öcakö kobo both utmego
mërë nï, “Ngö na onu ebino nwongo
ka eneko ömïn onu ëka ëmüngö thöö
mërë ökö?
27 Bin, ëk ëcadh unu ën ökö both jö
Icimael, ëk kür eketh cïng onu ï kome,
pïën ën obedo ömïn onu, kom onu
kikokome.” Utmego mërë oyeo.
28 Së ï karë n'ëcadh wïl më Mid-
ian owok gïnï na cwök, utmego mërë
öywaö Yocepu ökö kï öd bur ëka öcadhö
gïnï ën ökö both jö Icimael pï cëkël*
më ryal pyer arïö së jö më Icimael
otero Yocepu naka yo Ejip.
29 Ï karë na Reuben odwogo cen ï
bur ëka onwongo Yocepu ope ïë, ën
öyëcö böng mërë ökö kï ï kome pï cwer
cwiny.
30 Ën ödök cen both utmego mërë
ëka okobo nï, “Awobi ni ope kunön!
Ngö na an abino tïmö kobedini?”
31 Së gïn ökwanyö böngü ka Yocepu
ëka öngënö gïnï kï remo ka dyël na gïn
oneko.

* **37:28** ***Cëkël*** man obedo cïlïng më karë nön; n'ëyübö kï ryal.

32 Otero gïnï both apapgï ëka okobo
gïnï nï, “Wan enwongo böngü ni. Nën
ka obedo böngü ka wodi onyo pe.”
33 Ï karë na ën önënö, okobo nï,
“Man böngü k'athïna kikokome. Lee
na ger omwodo ën. Adyer lee ökïdhö
Yocepu na thïthïnö.”
34 Së Jakob öcakö yëcö böng mërë
ökö kï ï kome ëka otweo böng cöla ï
pyërë, së okoko wode pï karë na lac.
35 Awope ëka anyira mërë kïbëc
obino gïnï më kweo cwinye, ëntö
ën ökwërö ökö nï kür ekwe cwinye.
Nakun kobo nï, “Pe, ba obedo nï
kömanön. An abino lübö kör athïna kï
koko naka thon ï bur.” Apap mërë
obedo koko ën kömanön.
36 Jö Midian otero gïnï Yocepu yo
Ejip ëka öcadhö gïnï ën both Potipa
n'obedo adit etic ka Parao nakun ën
ënë löö acikari kïbëc na kürö pïny.

38

Yuda ëka Tamar

1 Ï karë nön, Yuda öya ökö kï both ut-
mego mërë ëka öcïdhö më bedo both
ëcwö mörö më Adulam na nyïngë
Kira.
2 Kï kunön, Yuda önënö nyaka Cua
dhanö më Kanaan, së önyömö ëka
obedo ködë.
3 Dhakö nön obino öyac ëka önywölö
wode së öcakö nyïngë Er.
4 Ën dökï öyac ëka önywölö wode së
öcakö nyïngë Onan.
5 Ën obino öyac dökï ëka önywölö
wode nökënë së öcakö nyïngë Cela.
Gïn onwongo bedo ï Kejib ï karë na ën
nywölö Cela.
6 Yuda obino onwongo dhakö na
nyïngë Tamar, së önyömö nï kaö mërë
Er.
7 Ëntö Er kaö ka Yuda, kwö mërë on-
wongo rac kï ï wang Rwoth, së Rwoth
obino oneko ën ökö.
8 Së Yuda okobo both Onan ömïn Er
nï, “Cïdh iter dhakö k'omeru ëka icob
ticni na calö ömïn cwörë, ëk ïnywöl
ëthïnö ka wi omeru.”
9 Ëntö Onan ongeo nï ëthïnö ba bino
bedo mëgë, së ï karë na ën bedo kï
dhakö k'ömïn mërë, ën wëkö remo
mërë öny ökö pïny më jükö ëk kür
ënywöl ëthïnö ka wi ömïn mërë.
10 Gin na ën ötïmö onwongo rac kï ï
wang Rwoth, së ömïö Rwoth oneko ën
ökö thon.
11 Ï karë na ën dong öthöö, Yuda
okobo both Tamar, dhakö ka wode nï,
“Cïdh ibed ï öt k'apapni na calö dhakö
na cwörë öthöö naka ka woda Cela
ödöngö.” Ën okobo nï kömanön pïën
ën onwongo tye kï lworo nï Cela thon
bino thöö ökö kamë utmego mërë. Së
Tamar ödök yo pacögï më bedo ï öt
k'apap mërë.
12 Kinge karë mörö, dhakö ka Yuda
n'obedo nyaka Cua öthöö. Ï karë
na Yuda otyeko nïnö më kumo pï
dhakö mërë ëka cwinye dong okwe,
ën öcakö yaa më cïdhö yo Timna both
cwö mörö n'onwongo nyarö yer rom
mërë. Ën owotho kanya acël k'okone
mërë Kira dhanö më Adulam.
13 Së ekobo both Tamar nï,
“Kwaröni tye ka cïdhö yo Timna më
nyarö yer rom mërë.”
14 Tamar ögönyö böng mërë më cöla
ökö, oumo wangë k'atam ëk ömïï kür
enge ën, ëka öcïdhö obedo pïny ï nget
dhö wangkac na cïdhö yo Enaim, na
tye ï yoo na cïdhö yo Timna. Pïën ën
ongeo nï Cela dong ödöngö ökö ëntö
ba ëmïö ölakö ën calö dhakö mërë.
15 Ï karë na Yuda önënö ën ï nget
yoo, ën öthamö nï ködë obedo ölaya
mörö, pïën onwongo oumo wangë
ökö kï böngü.
16 Yuda ba ongeo nï dhakö ka wode
ënön së öcïdhö bothe ï nget yoo ëka
okobo nïnë nï, “Wëk abed kodi.”
Tamar openyo ën nï, “Ngö na in
ibino mïöna ka an abedo kodi?”
17 Yuda ögamö nï, “An abino oro
nini athïn dyël kï ï kin dyegina.”
Tamar dökï openyo ën nï, “Ngö na
in ibino jengo pï tutunu naka ka ioro
athïn dyël?”
18 Yuda ögamö nï, “Ngö na in ïmïtö
nï ajeng nini?”
Ën ögamö nï, “Mïa agïth na nyingi
tye ïë kï thöl mërë, ëka lüth na in ïmakö
ï cingi.” Yuda ömïögï bothe së ën
obedo ködë ëka Tamar öyac ökö ködë.

19 Kinge manön, Tamar ödök cen
pacö, ökwanyö böng nön ökö kï ï kome,
ëka öcakö ruko böng cöla më dha thöö.
20 Yuda öcïdhö ëka ooro okone
mërë Kira dhanö më Adulam k'athïn
dyël, ëk okel cë ögam jami mërë na
ën ejengo both dhakö, ëntö Kira ba
obino onwongo ën.
21 Cë ën openyo cwö mörö
n'onwongo bedo gïnï kany nön nï,
“An atwërö nwongo ölaya mörö
n'onwongo bedo ï nget yoo na cïdhö
yo Enaim kwene?”

Gïn ögamö nï, “Ölaya mörö ope na
bedo kany.”
22 Ën ödök cen both Yuda ëka okobo
nï, “An ba anwongo ën, ëka cwö na
bedo kany nön okobo nïna nï, ‘Ölaya
mörö ope kany.’ ”
23 Cë Yuda okobo nï, “Ëk ën dong
ögwök ngö na ën tye ködë, onyo
onu ebino dökö gin më anyëra. Ka
kömanön, an aoro nïnë athïn dyël ëntö
ba inwongo ën.”
24 Kinge dwethe adek, ekobo both
Yuda nï, “Cii wodi Tamar obedo tic
calö ölaya, ëka öyac ökö.”

Yuda ömïö twërö nï, “Kel unu ën
yökö ëka ïwang unu ën naka ï thöö!”
25 Ëntö ï caa n'etye ka kelo ën yökö,
ën ooro köp both kwarö mërë Yuda
nï, “An ayac k'ëcwö won jami ni. Nën
ka ïrömö ngeo won agïth, thöl ëka lüth
ni?”
26 Yuda ongeo ëka okobo nï, “Ën
obedo dhanö na kite atïr na löa ökö,
pïën an ba amïö woda Cela më nyömö
ën.” Kinge manön, Yuda ba dökï
obedo ködë.
27 Ï karë na nïnö më nywöl ka
Tamar örömö, ebino enwongo nï ën
bino nywölö rudi.
28 Ï caa na ën tye ka nywöl, athïn
acël okelo cïngë yökö, cë acöl mon
ökwanyö thöl na kwar cë otweo ï ngut
cïng athïn ëka okobo nï, “Man ënë
öcakö bino.”
29 Ëntö ï caa na ën ödwökö cïngë ökö,
ömïn mërë odonyo ëka dhakö na cölö
Tamar okobo nï, “Man ënë kite na in
idonyo ködë yökö!” Ëka ëcakö nyïngë
Perej.*
30 Cë ömïn mërë dong ënywölö kï ï
nge na thöl na kwar tye ï ngut cïngë,
cë ëcakö nyïngë nï Jera.†

39

Yocepu ëka dhakö ka Potipa

1 Ï karë n'etero Yocepu yo Ejip,
Potipa, dhanö më Ejip n'onwongo
obedo adit etic ka Parao na löö wi
acikari na kürö pïny, öwïlö Yocepu kï
both jö Icimael n'otero ën kunön.
2 Rwoth onwongo tye kï Yocepu ëka
ömïö jami kïbëc na ën tïmö wotho na
bër. Ën onwongo bedo ï öt k'adwong
mërë n'obedo dhanö më Ejip.
3 Ï karë n'adwong mërë önënö nï
Rwoth tye kï Yocepu, ëka Rwoth ömïö
jami kïbëc na ën tïmö wotho na bër,
4 ën obedo kï cwiny na bër rwök ï
kom Yocepu nakun ketho ën më bedo
atic mërë, ëka ömïö ën më löönö ödë
ëka jami kïbëc na ën tye ködë.
5 Cakërë ï karë na ën oketho Yocepu
më löönö ödë ëka jami kïbëc na ën tye
ködë, Rwoth ömïö gum ï öt ka Potipa
pï Yocepu. Gum ka Rwoth onwongo
tye ï kom jami kïbëc na Potipa on-
wongo ut ködë, kï ï öt ëka kï ï pwothi
thon.
6 Manön ömïö Potipa öwëkö jami
mërë kïbëc na ën tye ködë ï thë twërö
ka Yocepu. Bedo ka Yocepu ï ödë ömïö
ën ba dökï parö gin mörö këkën na
path kï cem na ën camö.

Yocepu onwongo ödöngö na bër ëka
leng rwök.
7 Kinge karë mörö, dhakö k'adwong
mërë önïrö Yocepu cë okobo nïnë nï,
“Bin ibed köda!”
8 Ëntö Yocepu ökwërö ökö nakun
kobo nï, “Nën, bedona kany ömïö ad-
wongna ba dökï parö pï gin mörö
këkën na tye ï ödë, ëka thon ën dong
ogena kï jami mërë kïbëc na ën tye
ködë.
9 Ngat mörö ope na dit kï ï öt ni
na löa. Adwongna ömïa twërö ï kom
jami kïbëc na ën tye ködë na path kï

* **38:29** ***Perej*** gönyö nï *donyo yökö.* † **38:30** ***Jera*** gönyö nï*kwar.*

in këkën, pïën in ibedo dhakö mërë. An dökï arömö tïmö thwön gin na rac köman ëka abalö ï nyim Obanga?”
10 Kono kadï dhakö nön obedo ka dïö ën nïnö kï nïnö, Yocepu obino ökwërö cïdhö ködë ökö ï wi ka buto ëka thon më bedo ködë kanya acël.
11 Ï nïnö mörö acël, n'etic më öt kïbëc onwongo ope gïnï ï öt, Yocepu öcïdhö ï öt më tio tic mërë.
12 Cë dhakö ka Potipa ömakö böngü mërë nakun kobo nï, “Bin ibed köda!” Ëntö Yocepu ömwömërë yökö nakun wëkö böngü mërë dong ï cïngë.
13 Ï caa na ën önënö nï Yocepu ömwömërë yökö nakun wëkö böngü mërë dong ï cïngë,
14 ën ocwodo etic na tio ï ödë ëka okobo nïgï nï, “Nën cwöra okelo dhanö më Iburu kany më nywarö onu! Ën odonyo ï öt kany më bedo köda tëtëk, ëntö an aredo rwök.
15 Cë na ën owinyo nï an aredo rwök, ën ömwömërë yökö nakun wëkö böngü mërë botha.”
16 Ën ögwökö böngü ka Yocepu bothe naka adwong mërë obino pacö.
17 Cë ën okobo gin n'ötïmërë nön both cwörë nï, “Opii më Iburu na in ikelo kany obino ï öda ëka ötëmö më nywaröna.
18 Ëntö ï caa na an aredo rwök, ën ömwömërë yökö ëka öwëkö böngü mërë botha.”
19 Ï karë n'adwong ka Yocepu owinyo ngö na dhakö mërë okobo nïnë, nakun kobo nï, “Man ënë kite n'opiini ötïma ködë,” ën öngö rwök.
20 Cë ömakö Yocepu otero ï buc kanya etweo emabuc ka rwoth ïë.

Ëntö ï karë na Yocepu tye ï buc kunön,
21 Rwoth onwongo tye ködë, onyutho kïca mërë bothe ëka ömïö ën obedo kï cwiny na bër ï nyim ngat na löö buc.
22 Ngat na löö buc oketho Yocepu më bedo adit na löö emabuc kïbëc ëka kï jami kïbëc n'ëtïmö ï buc.
23 Ngat na löö buc onwongo ba dökï parö pï gin mörö këkën na tye ï thë gwök ka Yocepu, pïën Rwoth onwongo tye kï Yocepu ëka ömïö jami kïbëc na ën tïmö wotho na bër.

40

Yocepu ögönyö kör lek

1 Kinge karë mörö, adit na löö poko köngö ölök ëka adit na löö tedo ogati ka rwoth më Ejip ötïmö gïnï bal both adwong-gï n'obedo rwoth më Ejip.
2 Parao onwongo öngö ï kom edite tic mërë arïö, adit na löö poko köngö ölök, ëka adit na löö tedo ogati,
3 cë oterogï ï buc ï öt k'adit na kürö pïny, kanya Yocepu onwongo etweo ïë.
4 Adit na löö acikari na kürö pïny ömïögï both Yocepu cë ën ögwögögï.

Kinge na gïn dong obedo ï buc pï karë mörö,
5 ngat acëlacël —adit na löö poko köngö ölök ëka adit na löö tedo ogati ka rwoth më Ejip n'onwongo etweogï ï buc—oleko lek mërë ï kiwor acël nön, nakun kör lek ka ngat acëlacël path.
6 Ï karë na Yocepu obino bothgï kodiko mërë, ën önënögï na cwinygï ba yom.
7 Cë ën openyo edite tic ka Parao n'onwongo etweogï ï buc ködë ï öt k'adwong mërë nï, “Pïngö cwinywu tin ba yom?”
8 Gïn ögamö nï, “Wan kïbëc tin eleko lek, ëntö ngat mörö ope na römö gönyö nïwa thërë.”

Yocepu okobo nïgï nï, “Pathï Obanga ënë gönyö kör lek? Kob nïna unu lekwu.”
9 Adit na löö poko köngö ölök öcakö kobo lek mërë both Yocepu nakun kobo nï, “Ï lekna, an anënö yath ölök ï nyima,
10 ëka ï kom yath onwongo tye ïë jangë adek, cücüth na pod odhugo më cakö thuro, cë önyakö nyige ëka öcëk ökö.
11 Okopo ka Parao onwongo tye ï cïnga, cë apüdö nyig ölök ëka abïö ï okopo ka Parao cë amïö ï cïngë.”
12 Yocepu okobo nïnë nï, “Lek nonu ene, jang ölök adek nyutho nïnö adek.
13 Ï kin nïnö adek, Parao bino gönyöni ëka bino dwökönï ï dhö ticni

cë in ibino mïö ën okopo ï cïngë, kite na yam ïtïmö ködë cön ï karë na in ibedo adit na löö poko köngö ölök mërë.
14 Ëntö myero ipo pïra ka jami kïbëc bino woth na bër kodi, akwai nï in thon ïtïm nïna kïca ëka ïtham pïra, ëk ikob both Parao köp ï koma ëk ën thon ögönya ökö kï ï öd buc ni.
15 Pïën an ëkwala akwala tëtëk kï both jö Iburu ëka thon etwea ï buc kany nono na ba abalö gin mörö."
16 Ï caa n'adit na löö tedo ogati önënö nï ëgönyö lek k'awodhe na bër, ën thon okobo both Yocepu mëgë nï, "An thon aleko lek nï onwongo adoko aditi adek më ogati ï wia.
17 Ï adïta na malö onwongo tye ïë kwa ogati na papath pï Parao, ëntö wïny onwongo tye ka camö ogati kï ï adïta na an ayëö ï wia."
18 Yocepu ögamö nï, "Lekni nön thërë ene: Aditi adek nyutho nïnö adek thon.
19 Ï kin nïnö adek Parao bino gönyöni ökö ëka nguno nguti cë ngabö komi ï wi yath ëka wïny bino camö ringo komi ökö."
20 Ï nïnö më adek onwongo obedo nïnö na yam ënywölö Parao ïë, ëka ën öyübö karama pï edite mërë kïbëc. Ën öcakö kelo adit na löö poko köngö ölök ëka adit na löö tedo ogati ï nyim edite mërë.
21 Ën ödwökö adit na löö poko köngö ölök ï tic mërë, ëk ën dökï ömëdërë kï mïö okopo ï cïng Parao,
22 ëntö ën öngabö adit na löö tedo ogati kite na Yocepu ögönyö kï lek mërë.
23 Adit na löö poko köngö ölök ba dökï opo pï Yocepu; wie obino owil ökö ï kome.

41

Lek ka Parao

1 Kinge mwaka arïö, Parao rwoth më Ejip oleko lek nï ën onwongo ecung ï lak kulo më Nail.
2 Cë dhok abïrö n'oluk ëka n'öcwëë odonyo gïnï yökö kï ï kulo ëka öcakö gïnï camö lum.
3 Cë dhok abïrö nökënë n'ölübö körgï odonyo kï ï kulo më Nail na komgï rarac ëka omogere obino ocung gïnï ï nget dhok n'onwongo tye ï lak kulo.
4 Cë dhok n'onwongo rarac ëka omogere öcamö dhok abïrö n'oluk ëka n'öcwëë ökö. Cë Parao öcakö coo ökö kï ï wang nïnö.
5 Ën dökï önïnö cë oleko lek më arïö mërë. Oleko nï ënënö wi kal abïrö na komgï yot ëka bër, öcëk nakun tye ka döngö ï kom tyën kal acël.
6 Kinge manön, wi kal abïrö nökënë n'oner ödöngö na rarac ëka yamö na lyeth më oro onerogï ökö.
7 Cë wi kal abïrö na rarac öcakö mwönyö wi kal na bëcö ökö. Parao ocoo kï ï wang nïnö cë onwongo nï eleko lek dökï.
8 Kodiko na pïny dong oru, cwinye onwongo ba yom, cë ömïö ën ooro köp më cwodo ajwogi ëka ëryëkö kïbëc më Ejip. Parao öcakö kobo nïgï lek mërë, ëntö ngat mörö ope n'onwongo twërö gönyö nïnë lek nön.
9 Cë adit na löö poko köngö ölök okobo both Parao nï, "An tin dong apo ï kom balna.
10 Ï karë n'onwongo Parao cwinye öwang ï kom etic mërë, cë otweowa k'adit na löö tedo ogati ï öt k'adwong na löö kürö pïny.
11 Cë ï nïnö mörö acël wan kïbëc ebino eleko lek ï kiwor acël, ëka lek acëlacël onwongo tyën köp mërë pap-ath.
12 Awobi mörö më Iburu onwongo tye ködwa ï buc. Ën onwongo obedo atic k'adit na kürö pïny. Wan ebino ekobo nïnë lekwa ëka ën obino ögönyö nïwa, nakun gönyö lek ka ngat acëlacël n'opore kï lek mërë.
13 Ëka kite na ën ögönyö kï lekwa, obino ocobere kömanön. An ebino ëdwöka ï dhö ticna, ëka adit na löö tedo ogati ebino ëngabö kome ï wi yath."
14 Parao öcakö oro më cwodo Yocepu, cë ekelo ën pïöpïö kï ï buc. Ëmïö ölyëlö wie, ölökö böng mërë ëka obino ï nyim Parao.
15 Parao okobo both Yocepu nï, "An aleko lek ëka ngat mörö ope na twërö

gönyö tyën köp mërë. Ëntö an awinyo köp ï komi nï in ka iwinyo lek ïtwërö gönyö tyën köp mërë."

16 Yocepu ögamö dhö Parao nï,
"Pathï an, ëntö Obanga bino mïö
Parao agam na yomo cwinye."

17 Së Parao okobo both Yocepu nï,
"Ï lekna, an onwongo acung ï lak kulo
më Nail,

18 ëka dhok abïrö n'öcwëë na komgï
oluk odonyo kï ï kulo ëka öcakö gïnï
camö lum.

19 Kï körgï, dhok abïrö nökënë dökï
odonyo kï ï kulo na komgï rarac, ëka
n'omogere rwök. Koth dhok na rarac
nön anaka yam bara anënö ï lobo më
Ejip.

20 Dhok n'onwongo omogere na
komgï rarac, öcakö camö dhok abïrö
n'öcakö donyo n'öcwëë na komgï oluk.

21 Ëntö kadï kinge na gïn dong
öcamö dhok n'öcwëë nön, gin mörö
ope na nyutho nï gïn öcamö dhok
n'öcwëë nön ökö, pïën onwongo gïn
pod omogere ëka komgï rarac calö
kite n'onwongo gïn tye ködë cön. Na
dong atyeko lek nön, së acoo ökö kï ï
wang nïnö.

22 "An thon anënö wi kal abïrö
n'ödöngö ï tyën kal acël n'öcëk na bër.

23 Kï körgï, anënö wi kal abïrö na
reco, n'önwëng na yamö na lyeth më
oro onero.

24 Wi kal n'önwëng ömwönyö wi kal
abïrö na bëcö ökö. Akobo lek ni both
ajwogi, ëntö ngat mörö onwongo ope
na twërö gönyö tyën köp mërë nïna."

25 Së Yocepu okobo both Parao nï,
"Lek ka Parao tye acël këkën. Obanga
onyutho both Parao gin na ën cwök
tïmö.

26 Dhok abïrö na bëcö nyutho
mwaka abïrö ëka wi kal abïrö na bëcö
nyutho thon mwaka abïrö. Lek nön
tyën köp mërë tye acël këkën.

27 Dhok abïrö n'omogere na komgï
rarac n'obino kï körgï, ëka wi kal
abïrö na yamö na lyeth më oro onero
nyutho mwaka abïrö më kec.

28 "Obedo kite na an akobo both
Parao: Obanga otyeko nyutho both
Parao ngö na ën ëcwök tïmö.

29 Pï mwaka abïrö, cem bino cëk na
büp ï lobo Ejip kïbëc.

30 Ëntö kinge manön, mwaka abïrö
nökënë bino lübö na kec bino bedo na
tye ïë, wi jïï bino wil ökö ï kom cem na
yam öcëk nïgï ï Ejip. Ëka kec nön bino
balö lobo rwök.

31 Cem na büp n'onwongo öcëk ï
lobo ba dökï ebino po ïë, pïën kec na
bino lübö manön bino bedo na rac
rwök.

32 Lek ka Parao na ën oleko arïö nön
nyutho nï Obanga ënë omoko köp nön
ëka Obanga bino mïö cobere ï karë na
cwöcwök.

33 "Dong pï manön, Parao myero
örang dhanö mörö na ryëk na nïang ëk
oketh ölöö lobo Ejip kïbëc.

34 Parao myero oketh edite na löö
lobo, ëk gïn öcök acël më abic më cem
na bino cëk ï lobo Ejip pï mwaka abïrö
na cem bino cëk na büp.

35 Myero gïn öcök cem kïbëc ï
mwaka na cem bino cëk ïë na büp,
ëk ëgwök ï dere më kanö cem na tye ï
thë löc ka Parao.

36 Cem nön ebino gwökö pï loboni,
më kürö mwaka abïrö na kec bino
podho ï Ejip, ëk kür kec onek jö më
lobo ni ökö."

37 Parao ëka edite mërë kïbëc önënö
nï thama ni bër.

38 Parao okobo both etic mërë nï,
"Ëtwërö nwongo dhanö nökënë na
cal kï dhanö ni, na tye kï cwiny
k'Obanga?"

39 Së Parao okobo both Yocepu nï,
"Kite na dong Obanga onyutho köp ni
kïbëc bothi, ngat mörö ope na ryëk ëka
na wie tio calö in.

40 In ënë ibino löönö öda ëka jöga
kïbëc bino bedo ï thë löcni. An abino
löönöni pï then na an atye ïë këkën."

Yocepu ödökö alöc më Ejip

41 Parao okobo both Yocepu nï, "An
kobedini dong akethi më bedo alöc
më Ejip kïbëc."

42 Së Parao öwödhö agïth mërë
n'eketho anyuth ïë kï ï nya cïngë ëka
örëpö ï nya cïng Yocepu. Ën thon
oruko Yocepu kï böng na mïmïla na
bëcö ëka ömïö oruko nyör n'ëyübö kï
gol ï ngute.

43 Parao ömïö Yocepu öngwëcö kï
gadigadi na calö alübkörë më arïö kï
löc, nakun jïï kïbëc wöö kï redo ï ny-
ime nï, “Rum cöngwu pïny!” Manön
ënë kite n'eketho kï Yocepu më bedo
alöc më lobo Ejip kïbëc.

44 Së Parao okobo both Yocepu nï,
“An Parao, dhanö mörö ope na bino
tingo cïngë onyo tyënë ï lobo Ejip
kïbëc abonge twëröni.”

45 Parao ömïö nyïng both Yocepu nï
Japenat Panea ëka ömïö ën önyömö
Acenat nyaka Potipera, n'onwongo
obedo alamdhök më On, më bedo
dhakö mërë. Së Yocepu öcakö
wowotha më rimo lobo Ejip kïbëc.

46 Yocepu onwongo dong tye kï
mwaka pyer adek ï karë na ën dönyö
ï tic ka Parao rwoth më Ejip. Ëka
Yocepu öya ökö kï ï nyim Parao së
öcakö wowotha ï lobo më Ejip kïbëc.

47 Ï mwaka abïrö, cem obino öcëk
na büp rwök.

48 Yocepu öcökö cem n'öcëk ï lobo
Ejip pï mwaka abïrö nonu së ökanö
ï dërö më kanö cem na tye ï kabedo
kïbëc ï peci. Ï pacö acëlacël, ën oketho
cem n'öya kï ï pwothi kïbëc n'ögürö
kany nön.

49 Yocepu ökanö cem na büp rwök
ï dere më kanö cem, naka onwongo
dong cal kï kwo na tye ï dhö nam,
së ömïö ën öwëkö pimo ökö pïën
onwongo dwong rwök na ba römö
pimere.

50 Na mwaka më kec bara othuno,
Yocepu onwongo dong tye k'ëthïnö
awope arïö n'Acenat nyaka Potipera,
alamdhök më On, önywölö.

51 Yocepu öcakö nyïng kaö mërë
Manace* nakun kobo nï, “Pïën
Obanga ömïö wia owil ökö kï ï can-na
ëka kï ï öt k'apapna kïbëc.”

52 Athïn më arïö ën öcakö nyïngë
Epraim, nakun kobo nï, “Pïën Obanga
ömïa anywöl ï lobo na an anënö can
ïë.”

53 Ï karë na mwaka abïrö më cem
na büp dong ojik ï lobo Ejip,

54 së mwaka abïrö më kec öcakërë,
kite na Yocepu yam okobo ködë. Kec
onwongo ömakö lobo kïbëc, ëntö ï lobo
më Ejip kïbëc cem onwongo tye ïë.

55 Ï karë na dong cem othum ökö kï
ï lobo Ejip kïbëc, jïï öcakö koko both
Parao pï cem. Së Parao okobo both
jö më Ejip kïbëc nï, “Cïdh unu both
Yocepu ëk ïtïm unu ngö na ën bino
kobo niwu.”

56 Ï karë na kec onwongo örömö
lobo kïbëc, Yocepu öyabö dere më
kanö cem ëka öcakö cadhö cem both jö
më Ejip, pïën kec onwongo dong tye
na rac ï lobo Ejip kïbëc.

57 Jö më lobo nökënë thon obino
gïnï yo Ejip më wïlö cem kï both
Yocepu pïën kec onwongo dong tye
na rac rwök ï wi lobo thükül.

42

Utmego ka Yocepu öcïdhö yo Ejip

1 Ï karë na Jakob owinyo nï cem tye
ï Ejip, ën okobo both awope mërë nï,
“Pïngö ïnënërë unu anëna kenwu?”

2 Së ën okobo nï, “An awinyo nï cem
tye ï Ejip. Cïdh unu yo kunön ëk ïwïl
unu cem mörö pï onu ëk ëkwö ëka kür
ëthöö.”

3 Së utmego ka Yocepu apar öcïdhö
gïnï yo Ejip më wïlö cem.

4 Ëntö Jakob ba ooro Benjamin ömïn
Yocepu ködgï, pïën ën onwongo tye kï
lworo nï onyo gin mörö na rac römö
tïmërë ï kome.

5 Së awope ka Jakob onwongo tye ï
kin jö n'öcïdhö gïnï wïlö cem, pïën kec
onwongo thon tye ï lobo më Kanaan.

6 Yocepu onwongo dong obedo alöc
më lobo Ejip ëka ën ënë onwongo
cadhö cem both jögë. Së ï karë na
utmego mërë othuno, gïn oryebere
gïnï pïny ï nyime na terinyimgï gudo
ngöm.

7 Ï karë na Yocepu önënö utmego
mërë, ën ongeogï ëntö ötïmö na calö
ën ebedo arok ëka ötwak ködgï kï gero
nakun penyogï nï, “Un ïya kï kwene?”

Gïn ögamö nï, “Wan ëya kï ï lobo
Kanaan më bino wïlö cem.”

* **41:51** ***Manace*** nyïng ni calö ëkwanyö kï kom köp më Iburu pï *wia owil.*

8 Utmego ka Yocepu ba ongeo gïnï
ën, ëntö Yocepu ongeogï.
9 Cë ën opo ï lek mërë ï komgï ëka
okobo nïgï nï, “Un ibedo ëröth pïny!
Un ibino unu më nënö kanya ba etye
ka gwökö kï ï lobowa.”
10 Gïn ögamö nï, “Pe, adwongna, et-
icni obino më wïlö cem.
11 Wan kïbëc ebedo awope ka
dhanö acël. Eticni obedo jö na
genere, pathï ëröth pïny.”
12 Yocepu okobo nïgï nï, “Pe, Un
ibino unu më nënö kanya ba etye ka
gwökö kï ï lobowa.”
13 Ëntö gïn ögamö nï, “Eticni on-
wongo tye utmego apar arïö, awope
ka dhanö acël, na bedo ï lobo më
Kanaan. Athïn na tïdï odong both
apapwa, ëka acël dong ope.”
14 Yocepu okobo nïgï nï, “Obedo kite
na an akobo niwu ködë: Un ibedo
ëröth pïny!
15 Ëka man ënë kite n'ebino tëmöwu
ködë: An akwongara kï nyïng Parao,
un ba ibino wëkö kany naka ka wang
n'ömïnwu na tïdï obino kany.
16 Or unu ngat acël öcïdh ööm
ömïnwu, un jö kïbëc ebino gwököwu ï
buc, ëk köpwu ëtëm më nënö ka ikobo
unu köp adyer. Cë ka ope, adyer ka
Parao pod kwö, un ibedo ëröth pïny!”
17 Ëka ën okethogï kïbëc ï buc pï nïnö
adek.
18 Ï nïnö më adek, Yocepu okobo
nïgï nï, “An abedo ngat na lworo
Obanga, tïm unu köman ëk ibed unu
na kwö.
19 Ka un ibedo jö na genere, wëk
unu ömïnwu acël odong kany ï buc ëk
un kïbëc iter unu cem pacö pï jöwu na
kec tye ka nekogï.
20 Ëntö myero ikel unu ömïnwu na
tïdï yo botha, ëka ënïang ï köpwu ëk
ömïï kür ïthöö unu.” Cë gïn ötïmö kite
na ën okobo ködë.
21 Gïn öcakö twak ï kin-gï kën-
gï nï, “Adyer onu etye ka nwongo
pwod pï ömïn onu. Onu ënënö pëkö
n'onwongo ën tye ködë ï caa na ën
dweko onu pï kwö mërë, ëntö onu ba
ewinyo; ënë ömïö pwod ni tye ka bino
ï kom onu.”
22 Reuben ögamö nï, “An ba akobo
niwu ni kür ïtïm unu bal ï kome? Ëntö
un ba iwinyo! Kobedini dong onu
myero ëcül remo mërë.”
23 Gïn ba ongeo ni Yocepu onwongo
römö nïang ï köpgï, pïën onwongo
ëgönyö köp mërë agönya.
24 Cë Yocepu öya ökö ödönyö yökö kï
bothgï ëka öcakö koko, cë odwogo cen
bothgï ëka dök ötwak ködgï. Ën ömïö
ëmakö Cimeon kï ï kin-gï ëka etweo ï
nyimgï na gïn nënö.
25 Yocepu ömïö twërö nï ëpïk cem
pong puku ka ngat acëlacël, ëdwök
cïlïng ka ngat acëlacël ï puku mërë, ëka
myero ëmïïgï gin mörö më acama ï
yoo. Manön kïbëc ëtïmö nïgï.
26 Gïn otweo cem ï nge kenegï ëka
öcakö gïnï woth.
27 Ï karë na gïn othuno kanya gïn
mïtö buto ïë, ngat acël kï ï kin-gï öyabö
wi puku ëk ëkwany cem nï kana mërë,
ën önënö cïlïng mërë ut ï puku ï wi
cem.
28 Cë okobo both utmego mërë
nï, “Cïlïngna edwongo! Enene tye ï
pukuna.”
Ï caa na gïn owinyo, cwinygï
opodho rwök nakun ngat acëlacël
lökërë both awodhe na kome myël
amyëla nakun kobo nï, “Ngö ene
n'Obanga tye ka tïmö ï kom onu?”
29 Ï karë na gïn othuno both apapgï
Jakob ï lobo më Kanaan, gïn okobo
nïnë ngö n'ötïmërë kïbëc ï komgï nï,
30 “Ëcwö n'obedo rwoth më Ejip
ötwak ködwa kï gero ëka oterowa na
calö jö na tye ka röthö pïny.
31 Ëntö wan ekobo nïnë nï, ‘Wan
ebedo jö na genere, wan ba ebedo
ëröth pïny.
32 Onwongo wan etye utmego apar
arïö, awope ka dhanö acël. Acël dong
ope, ëka athïn na tïdï odong both apa-
pwa ï lobo më Kanaan.’
33 “Cë ëcwö n'obedo rwoth më lobo
nön okobo nïwa nï, ‘Man ënë kite na
an abino ngeo ka onyo un ibedo jö
na genere: Wëk ömïnwu acël odong
botha kany, ëk iter unu cem më könyö
jö më pacöwu na kec tye ka nekogï.

34 Ëntö kel unu ömïnwu na tïdï yo botha, ëk ömïï an ange ka un ba ibedo ëröth pïny ëntö jö na genere. Cë abino mïö ömïnwu cen bothwu, ëka un ibino woth ï lobo ni abonge ayela mörö.' "

35 Ï karë na gïn öönyö cem kï ï pukigï, ngat acëlacël onwongo ocwe mërë më cïlïng n'eketho ï puku mërë. Ï karë na gïn ëka apapgï önënö ocwe kï cïlïng ïë, lworo ömakögï.

36 Cë apapgï Jakob okobo nïgï nï, "Ïmïa unu arwenyo ëthïnöna ökö. Yocepu dong ope, Cimeon dong ope ëka kobedini dökï ïmïtö unu tero Benjamin. Man kïbëc can mërë bino podho ï koma!"

37 Cë Reuben okobo both apap mërë nï, "Ibino neko ëthïnö awopena arïö ökö ka ba adwongo ën cen bothi kany. Wëk an agwök ën, ëka an abino dwongo ën cen bothi."

38 Ëntö Jakob okobo nï, "Woda ba bino cïdhö kunön kodwu, pïën ömïn mërë dong öthöö ökö ëka ën këkën ënë dong odong. Ka gin mörö na rac bino tïmërë ï kome ï wothwu, cwer cwiny na un ibino mïöna bino nekona ökö."

43

Utmego ka Yocepu ödök yo Ejip kï Benjamin

1 Kec onwongo pod tye na rac ï lobo Kanaan.

2 Ï karë na gïn otyeko camö cem n'onwongo ëwïlö kï ï Ejip ökö, apapgï okobo nïgï nï, "Dök unu yo Ejip ëk ïwïl unu cem mörö nïwa."

3 Ëntö Yuda okobo nïnë nï, "Dhanö ca öcïköwa nï, 'Ba ibino unu nënö wanga ka ömïnwu ope ï kinwu.'

4 Ka onwongo ïrömö oro ömïnwa ködwa, wan ebino cïdhö më wïlö cem nini.

5 Ëntö ka ba ioro ën ködwa, wan ba ebino cïdhö, pïën dhanö ca okobo nïwa nï, 'Ba ibino unu nënö wanga ka ömïnwu ope ï kinwu.' "

6 Jakob ögamö nï, "Pïngö ikelo unu pëkö ni ï koma më kobo both dhanö nön nï itye unu k'ömïnwu nökënë?"

7 Gïn ögamö nï, "Dhanö nön openyowa peny na pol na makö komwa ëka kï jö më pacöwa. Ën openyowa nï, 'Apapwu pod kwö? Itye unu k'ömïnwu nökënë?' Wan ëgamö peny mërë. Cë wan onwongo ëtwërö ngeo nïngö ka ën bino kobo nï, 'Kel unu ömïnwu kany'?"

8 Cë Yuda okobo both apap mërë Icarael nï, "Or awobi ni köda ëka wan ebino cïdhö ökö pïöpïö, ëk wan, in ëka ëthïnöwa ebed na kwö ëk kür ëthöö.

9 An kikoma abino gwökö ën; in ibino maköna ïë ka ba akelo ën bothi ï nyimi kany. Cë bal mërë bino bedo ï wia ï karë më kwöna kïbëc.

10 Kite na tye ködë, kono wan ba ëgalërë, kono wan dong ëcïdhö ëka edwogo wang kïrïö."

11 Cë apapgï Icarael okobo nïgï nï, "Ka onwongo twërë, cë tïm unu köman. Keth unu nyig yen mökö na bëcö na un ïyërö më lobowa kany ï pukiwu, ëka iter unu both dhanö nön calö mïc. Ter unu möö na kur na nönök ëka möö kic na nönök, odok yath kï müra ëka nyig yen mökö n'ëcamö.

12 Ter unu thon cïlïng na römö wïlö wïl wang arïö, pïën myero ïdwök unu cïlïng n'onwongo eketho ï wi pukiwu. Caa nökënë onwongo ba öthëna gïnï athëna.

13 Ter unu ömïnwu thon ëka ïdök unu pïöpïö both dhanö nön.

14 Ëka wëk Obanga Won Twër kïbëc ömïïwu kïca ï nyim dhanö nön ëk öwëk ömïnwu nökënë ca ëka Benjamin odwog cen kodwu. Na calö kï botha, ka abino rwenyo ëthïnöna, cë wëk obed nï kömanön."

15 Gïn öcakö yaa më woth nakun nwongo tero gïnï mïc ëka cïlïng na kadhö mana canga wang arïö, kanya acël kï Benjamin. Öcïdhö gïnï naka yo Ejip ëka ocung gïnï ï nyim Yocepu.

16 Ï karë na Yocepu önënö Benjamin kanya acël kï utmego mërë, ën okobo both atic mërë na gwökö ödë nï, "Ter jö ni ï öda, ngöl lee ëka ïyüb cem, pïën gïn bino cem köda tin kiceng."

17 Atic ötïmö kite na Yocepu okobo nïnë ködë ëka oterogï ï öt ka Yocepu.

18 Lworo ömakö utmego mërë rwök ï caa n'ekelogï ï öt ka Yocepu. Gïn

öthamö ni, “Ekelo onu kany pï cïlïng n'onwongo eketho ï puki onu ï karë na onu ëcakö bino kany. Ënë ömïö ekelo onu ï öt ni, ëk enwong köp mörö ï kom onu, ëmak onu ëk ebed opii mërë ëka ëma kene onu ökö.”

19 Së gïn öcïdhö naka both atic na gwökö öt ka Yocepu ëka ötwak gïnï ködë kï ï dholokek ni,

20 “Öma adwong, wan ebino kany ï nïnö më acël më wïlö cem.

21 Ëntö ï kabedo na wan ëcïdhö ecung më buto ïë, ngat acëlacël öyabö puku mërë ëka onwongo wel cïlïng mërë kikokome ï wi puku mërë. Së wan edwongo.

22 Wan thon ekelo cïlïng nökënë ï kom manön më wïlö cem. Wan ba engeo nga ënë oketho cïlïngwa ï pukiwa.”

23 Atic ka Yocepu ögamö ni, “Ayela ope, kür ibed unu kï lworo. Obangawu, n'obedo Obanga k'apapwu, ënë oketho cïlïngwu ï pukiwu. An abino agamö cïlïngwu.” Së ën okelo Cimeon yökö yo bothgï.

24 Atic na gwökö öt otero utmego ï öt ka Yocepu, ömïögï pii më lwökö tyën-gï ëka ömïö kenegï cem.

25 Gïn öyübö mïcgï më mïö both Yocepu ka bino dwogo kiceng, pïën onwongo ekobo nïgï ni gïn bino cem kanya acël ködë.

26 Ï karë na Yocepu obino pacö, gïn ömïö ën mïc na gïn okelo ëka oryebere gïnï pïny ï nyime.

27 Ën openyogï kite na gïn tye ködë ëka dökï openyogï ni, “Apapwu na un ikobo ni otii tye nïngö? Ën pod tye na kwö?”

28 Gïn ögamö ni, “Aticni apapwa pod kwö ëka tye na bër.” Ëka gïn oryebere pïny më nyutho wörö bothe.

29 Ï karë na Yocepu önënö ömïn mërë Benjamin, wod ka aya mërë kikokome, së openyo ni, “Man ënë ömïnwu na tïdï na un ikobo nïna?” Së ën okobo ni, “Ëk Obanga omii gum, woda.”

30 Yocepu ödönyö yökö pïöpïö, pïën cwinye onwongo myël ï kom ömïn mërë. Ën öcïdhö örangö kany mörö na myero ekok ïë. Së ödönyö ï öt kabuto mërë ëka okok ïë.

31 Kinge ën ölwökö wangë, odonyo yökö ëka ödïö cwinye së okobo ni, “Wëk epok cem.”

32 Epoko cem ï mëja mërë kënë, më utmego mërë ï mëjagï kën-gï. Jö Ejip na cemo ködë thon ï mëjagï kën-gï. Jö Ejip ba cemo kanya acël kï jö Iburu pïën manön obedo gin më kwer both jö Ejip.

33 Utmego mërë obedo ï nyime na lübërë kit n'ënywölögï ködë, cakërë kï both kaö naka both athïn na tïdï; ëka ngat acëlacël obedo nënö awodhe kï ur.

34 Ï karë n'epoko nïgï cem kï ï mëja ka Yocepu, epoko më ka Benjamin na kadhö më ka jö nökënë këbëc wang abic. Gïn ocemo ëka omedho gïnï abonge ayela mörö ködë.

44

Ekopo ryal ka Yocepu

1 Kinge na karama othum, Yocepu öcïkö atic mërë na gwökö ödë ni, “Pïk cem opong puki ka jö nön na gïn twërö tingo, ëka iketh cïlïng ka ngat acëlacël ï dhö puku mërë.

2 Së iketh ekopo ryalna ï dhö puku k'awobi na tïdï, kanya acël kï cïlïng më wïlö cem mërë.” Ën ötïmö kite na Yocepu okobo nïnë ködë.

3 Kodiko mërë na pïny dong oru, ëmïögï öcïdhö kï yorgï yökö kanya acël kï kenegï.

4 Gïn onwongo bara öcïdhö na bor kï ï pacö ï karë na Yocepu okobo both atic na gwökö jami mërë ni, “Lüb kör jö nön pïöpïö, ëka ka ïmakögï, së ikob bothgï ni, ‘Pïngö un ïcülö gin na bër kï gin na rac?

5 Pathï ekopo ni ënë adwongna modho ködë ëka thon tio ködë më thyeth? Un ïtïmö gin na rac rwök.’ ”

6 Ï karë n'atic ka Yocepu ömakögï ï yoo, ën önwö köp ni bothgï.

7 Gïn okobo nïnë ni, “Adwongwa, ngö n'ömïö in ïtwakö koth köp nön? Wan ebedo eticni myero kür ëtïm koth tïm na calö manön!

8 Nën, cïlïng na wan enwongo ï
dhö pukiwa, wan edwongo ökö bothi
anaka kï ï lobo Kanaan. Cë pïngö
wan myero ëkwal ryal onyo gol kï ï öt
k'adwongni?
9 Ka ebino nwongo tye both ngat
mörö kï ï kinwa, ëk ënë öthöö. Wan
kïbëc ebino bedo opii k'adwongni."
10 Ën ögamö nï, "Wëk unu obed
nï kömanön kite na un ikobo ködë.
Ngat n'ebino nwongo ekopo bothe
ënë bino bedo opiina; jö nökënë ebino
wëkögï cïdhö."
11 Cë ngat acëlacël öcakö cibo puku
mërë pïny pïöpïö ëka öyabö dhögë.
12 Cë atic ka Yocepu öcakö rangö ï
puki cakërë kï both ngat na dit naka
both ngat na tïdï. Ekopo ebino en-
wongo ï puku ka Benjamin.
13 Utmego ka Yocepu öyëcö böng-gï
pï cwer cwiny. Cë gïn kïbëc otweo
yëcgï ï nge kenegï ëka ödök gïnï yo
pacö.
14 Ï karë na Yuda ëka utmego
mërë obino gïnï ï öt ka Yocepu, gïn
onwongo ën pod tye kany nön, cë
opodho gïnï pïny oryebere ï nyime.
15 Yocepu okobo bothgï nï, "Man
ngö na un onwongo ïmïtö tïmö? Un ba
ingeo unu nï dhanö na calö an twërö
ngeo jami ni kï thyeth?"
16 Ëka Yuda okobo nï, "Onu ebino
kobo ngö both adwongna? Ngö na
onu ebino twakö? Onu ebino kwanyö
bal kï kom onu nïngö? Obanga otyeko
nwongo bal ï kom aticni. Wan dong
ëdökö opii k'adwongna—onu ëka ngat
n'enwongo okopo kï bothe."
17 Ëntö Yocepu okobo nï, "An ba
atwërö tïmö nï kömanön! Ëntö ngat
n'enwongo ekopo bothe, ënë bino
bedo opiina. Un jö nökënë kïbëc
ïtwërö unu dök both apapwu kï kuc."
18 Cë Yuda öcïdhö bothe ëka okobo
nïnë nï, "Akwai adwongna, ëk an at-
wak köp mörö kodi. Kür ïwëk akëmöni
obed na lyeth ï koma, pïën in ïröm kï
Parao kikokome.
19 Adwongna openyo etic mërë
nï, 'Un itye k'apapwu, onyo ömïnwu
nökënë?'
20 Ëka wan ekobo both adwongna
nï, 'Wan etye k'apapwa na dong otii
ëka ömïnwa na tïdï n'ënywölö ï karë
n'apapwa onwongo dong otii ökö.
Ömïn mërë öthöö ökö, ëka ën këkën ënë
wod k'aya mërë n'odong, ëka apap
mërë marö ën rwök.'
21 "Cë in ikobo both eticni nï, 'Kel
unu botha, ëk anën ën kï wanga.'
22 Wan ekobo both adwongna nï,
'Awobi ni ba twërö wëkö apap mërë.
Ka ën öwëkö; apap mërë bino thöö
ökö.'
23 Ëntö in ikobo both eticni nï, 'Ka
ömïnwu na tïdï ba owotho kodwu
kanya acël, un ba ibino nënö wanga
dökï.'
24 Ï karë na wan ëdök yo both aticni,
apapna, wan ebino ekobo nïnë köp
n'adwongna okobo.
25 "Cë apapwa okobo nï, 'Dök unu
yo Ejip ëk ïwïl unu cem mörö nïwa.'
26 Ëntö wan ekobo nï, 'Wan ba
ebino cïdhö yo kunön. Ka ömïnwa
na tïdï bino cïdhö ködwa, cë wan
ebino cïdhö yo kunön, pïën wan ba
ebino nënö wang dhanö ca, thwara
ka ömïnwa na tïdï tye ï kinwa.'
27 "Apapna okobo nïwa nï, 'Un in-
geo nï dhaköna önywölö ëthïnö awope
arïö.
28 Acël kï kin-gï öwëka ökö, cë an
akobo nï, "Adyer lee na ger ökïdhö ën
ökö na thïthïnö." An ba dök anënö ën
na twal.
29 Ka ïkwanyö unu man ökö kï botha,
ëka gin na rac opodho ï kome, cë cwer
cwiny na un ibino mïöna bino nekona
ökö.'
30 "Pï manön adwongna, an ba
arömö dök both apapna abonge
awobi ni. Kwö k'apapwa ocung ï kom
kwö k'awobi ni.
31 Ka ën önënö nï awobi ni ope ï
kinwa, cwer cwiny bino mïö apapwa
thöö ökö.
32 Adwongna, an abino acïkara both
apapna nï an abino gwökö awobi ni.
An akobo nïnë nï, 'Ka an ba abino
dwongo ën bothi, cë bal mërë bino
dwogo ï wia ï nyim apapna ï karë më
kwöna kïbëc.'
33 "Cë kobedini akwai nï ïtïm bër
iye aticni odong kany na calö opii

k'adwongna nakaka awobi ni, ëk ïmïï awobi ni ödök pacö kanya acël kï utmego mërë.
34 An atwërö dök both apapna nïngö ka awobi ni ba owotho köda? An ba amïtö nënö gin na rac ka podho ï kom apapna."

45

Yocepu onyuthere both utmego mërë

1 Së Yocepu ba dök ödïö cwinye ï nyim etic mërë kïbëc n'onwongo ocung ï ngete, ëka oredo kï koko nï, "Mïï unu jö kïbëc öya öcïdh gïnï ökö kï botha!" Ngat mörö onwongo ope both Yocepu ï karë na ën nyuthere both utmego mërë.
2 Ëka ën oredo kï koko rwök naka jö më Ejip owinyo gïnï. Jö më öt ka Parao owinyo gïnï thon.
3 Yocepu okobo both utmego mërë nï, "An ënë Yocepu! Apapna pod tye na kwö?" Ëntö utmego mërë onwongo ba twërö gïnï gamö köp mërë, pïën onwongo tye gïnï kï lworo ï nyime.
4 Yocepu okobo both utmego mërë nï, "Bin unu na cwök botha." Së gïn obino na cwök bothe ëka okobo nïgï nï, "An ënë ömïnwu Yocepu, ngat na un yam ïcadhö ï Ejip!
5 Kür dong ibed unu kï cwer cwiny, kür ïkëc unu ï komwu kenwu pï cadhöna kany, pïën Obanga ënë yam oora kany ï nyimwu ëk alar kwö ka jïï.
6 Pï mwaka arïö n'opoth këc onwongo tye ï lobo, ëka pï mwaka abic na tye ka bino, pur kï kac ba bino bedo na tye.
7 Ëntö Obanga oora ï nyimwu ëk agwök jö na bino dong ï wi lobo, ëka më larö kwöwu kï yoo më aura ni.
8 "Pï manön, pathï un ënë iora unu kany, ëntö Obanga. Ën ömïö an adökö amïï thama ka Parao, adwong na löö ödë kïbëc ëka alöc më Ejip kïbëc.
9 Kobedini dong dök unu both apapna ëka ikob unu nïnë nï, 'Man ënë ngö na wodi Yocepu ököbö: Obanga ömïö abedo ngat na löö Ejip kïbëc. Bin botha kany; kür iru.
10 In ibino bedo ï lobo Gocen, ëka ibino bedo na cwök köda—in, ëthïnöni ëka ëkwaëni, romni ëka dhok, ëka jami kïbëc na in itye ködë.
11 An abino gwököni kï kunön pïën mwaka abic më kec pod odong anyim, ëk in kï jö më pacöni, ëka jö kïbëc na tye bothi kür onwong gïnï can.' "
12 Së Yocepu okobo nï, "In ëka ömëra Benjamin ïtwërö unu nënö kï wangwu nï an ënë atye ka twak kodwu.
13 Myero un ikob both apapna wörö kïbëc n'eketho ï koma ï Ejip ëka gin na kïbëc na un ïnënö. Ëntö kel unu apapna kany pïöpïö."
14 Së ën öthünö ngut ömïn mërë Benjamin ëka okok. Benjamin thon öthünö ngute ëka öcakö koko.
15 Së Yocepu önödhö lem utmego mërë kïbëc nakun kok. Kinge manön utmego mërë ötwak ködë.
16 Ï karë na köp owinyere ï pacö ka Parao nï utmego ka Yocepu obino gïnï, cwiny Parao ëka etic mërë obedo na yom rwök.
17 Parao okobo both Yocepu nï, "Kob both utmegoni nï, 'Tïm unu ni köman: Twe unu yëc ï nge kenewu, ëka ïdök unu ï lobo Kanaan,
18 ëk ikel unu apapwu kï jöwu obin gïnï botha. An abino mïöwu lobo na bër rwök na tye ï Ejip ëka ibino unu camö cem na bër na tye ï lobo.'
19 "In thon cïkgï nï, 'Tïm unu nï köman: Ter unu gadigadi kï ï Ejip pï ëthïnöwu ëka monwu, ëk ikel unu apapwu obin.
20 Kür ïpar unu pï jamiwu, pïën gin na bëcö kïbëc më lobo Ejip bino bedo mewu.' "
21 Awope ka Icarael ötïmö gïnï kite na ën okobo ködë. Yocepu ömïögï gadigadi kite na Parao öcïkö, ëka ömïögï jami na mïtërë më wothgï.
22 Ömïö both ngat acëlacël böng na nyen më aruka. Ëntö ömïö Benjamin

* **45:22** ***Cëkël*** man obedo cïlïng më karë nön; n'ëyübö kï ryal.

böng na bëcö abic më alöka ëka cëkël* më ryal mia adek.

23 Ën ooro n'apap mërë jami ni:
Kene apar n'öyëö gïnï jami na bëcö
më Ejip, kene na mon apar n'öyëö kal
kï cem, ëka jami nökënë na mïtërë pï
woth k'apapgï.
24 Së ën ömïö utmego mërë öcïdhö.
Na gïn dong tye ka yaa, ën okobo nïgï
nï, "Kür ibed unu ka dha ï yoo."
25 Së gïn öya ökö kï ï Ejip, së odwogo
gïnï ï lobo Kanaan both apapgï Jakob.
26 Gïn ököbö bothe nï, "Yocepu pod
tye na kwö, ëka ënë obedo alöc më
Ejip kïbëc." Së twak ölöö Jakob ökö
pïën ba oye ngö na ën owinyo.
27 Ëntö ï karë n'ekobo nïnë gin na
kïbëc na Yocepu okobo, ëka na ën
önënö gadigadi gïnï na Yocepu ömïö
më tingo ën, së tipo kom apapgï Jakob
öcakö dwogo.
28 Së Jakob okobo nï, "Adyer an
dong aye! Woda Yocepu pod tye na
kwö. An abino cïdhö më nënö ën na
pod bara athöö."

46

Jakob öcïdhö yo Ejip

1 Së Icarael öcakö woth kï jami mërë
kïbëc. Ï karë na ën othuno ï Beerceba,
ën ömïö tyër awanga both Obanga
k'apap mërë Icaka.
2 Obanga ötwak kï Icarael ï wang
lek ï kiwor nakun kobo nï, "Jakob,
Jakob!"

Ën ögamö nï, "An enene!"

3 Obanga okobo nï, "An Obanga,
Obanga k'apapni, kür ilwor cïdhö yo
Ejip, pïën an abino mïöni ïdökö rok na
dit kï kunön.
4 An abino cïdhö kodi naka ï Ejip,
ëka an abino dwökön̈i cen dökï. Së
Yocepu bino önyö ngöm ï wii."
5 Së Jakob öcakö woth kï ï Beerceba,
ëka awope mërë otero apapgï,
ëthïnögï ëka mon-gï ï gadigadi na
Parao ooro më tero ën.
6 Gïn otero leenigï kï jami na gïn
onwongo kï ï lobo Kanaan. Jakob ëka
ëthïnö mërë kïbëc öcïdhö gïnï yo Ejip.
7 Ën öcïdhö ï Ejip k'awope mërë ëka
anyira mërë—k'ëkwaë mërë kïbëc.

8 Man ënë nyïng awope ka Icarael
(Jakob ëka ëkwaë mërë) n'öcïdhö gïnï
yo Ejip:

Reuben athïn kaö ka Jakob.
9 Awope ka Reuben gïn ene:
Kanok, Pallu, Kejeron ëka Karmi.
10 Awope ka Cimeon gïn ene:
Jemuel, Jamin, Okad, Jakin, Jokar
ëka Caul (n'obedo wod ka
dhakö më Kanaan).
11 Awope ka Lebi gïn ene:
Gercon, Kokat ëka Merari.
12 Awope ka Yuda gïn ene:
Er, Onan, Cela, Perej ëka Jera
(ëntö Er ëka Onan obino öthöö
gïnï ökö ï lobo Kanaan).
Awope ka Perej gïn ene:
Kejeron ëka Kamul.
13 Awope ka Icakar gïn ene:
Tola, Puwa, Jacub ëka Cimron.
14 Awope ka Jabulon gïn ene:
Cered, Elon ëka Jaleel.
15 Man ënë onwongo awope ka
Lea na ën önywölö kï Jakob ï Pad-
dan Aram, kanya acël kï nyarë Dina.
Awope ëka anyira mërë kïbëc on-
wongo tye pyer adek wie adek.

16 Awope ka Gad gïn ene:
Jipon, Kagi, Cuni, Ejibon, Eri, Ar-
odi ëka Areli.
17 Awope ka Acer gïn ene:
Imna, Iciba, Icibi ëka Beria.
Amïn-gï onwongo nyïngë Cera.
Awope ka Beria gïn ene:
Keber ëka Malkiel.
18 Man ënë onwongo awope ka
Jilpa na ën önywölö kï Jakob, na Laban
ömïö both nyarë Lea. Ën önywölö
ëthïnö apar abicël kïbëc.

19 Awope ka Racel dhakö ka Jakob
gïn ene:
Yocepu ëka Benjamin.
20 Ï lobo Ejip, Yocepu önywölö
Manace ëka Epraim kï Acenat, nyaka
Potipera alamdhök më On.
21 Awope ka Benjamin gïn ene:

Bela, Beker, Acibel, Gera, Naaman, Eki, Roc, Mupim, Kupim ëka Arud.
22 Man ënë awope apar angwën kïbëc na Racel onwongo önywölö kï Jakob.

23 Wod ka Dan ene:
Kucim.
24 Awope ka Naputali gïn ene:
Jajeel, Guni, Jejer ëka Cilem.
25 Man ënë onwongo awope ka Bila na Laban ömïö both nyarë Racel. Ën önywölö kï Jakob ëthïnö abïrö kïbëc.

26 Jö kïbëc n'öcïdhö kï Jakob yo Ejip n'onwongo obedo ëkwaë mërë kikokome, na ba ëkwanö mon k'awope mërë, onwongo tye pyer abicël wie abicël.
27 Ka ëkwanö awope arïö na Yocepu onwongo önywölö ï Ejip, wel jö më öt ka Jakob n'öcïdhö gïnï yo Ejip onwongo tye pyer abïrö kïbëc.
28 Jakob ooro Yuda më cïdhö anyim nïnë both Yocepu ëk onyuth nïnë yoo na cïdhö yo Gocen. Ï karë na gïn othuno ï lobo më Gocen,
29 Yocepu onwongo öyübö gadigadi mërë më cïdhö romo k'apap mërë Icarael ï Gocen. Ï karë na Yocepu othuno bothe, ën öthünö ngut apap mërë ëka okok pï caa na lac.
30 Icarael okobo both Yocepu nï, “An dong atwërö thöö, pïën dong anënö wangi ëka anïang nï in pod ïkwö.”
31 Cë Yocepu okobo both utmego mërë ëka jö më öt k'apap mërë nï, “An abino cïdhö both Parao ëk akob nïnë nï, ‘Utmegona ëka jö më öt k'apapna n'onwongo bedo gïnï ï lobo Kanaan obino gïnï botha.
32 Jö ni obedo gïnï ëkwath ëka gwökö gïnï leeni. Gïn okelo rom kï dyegi ëka dhok kï gin na kïbëc na gïn tye ködë.’
33 Ka Parao ocwodowu ëka openyowu nï, ‘Tic ngö na un itio?’
34 Un myero ïgam nï, ‘Wan eticni ebedo ëkwath cakërë ï karë më thinowa thuno ködë naka tin, kite na kwerewa onwongo tïmö ködë.’ Cë ebino yeo niwu më bedo ï lobo më Gocen, pïën ëkwath kïbëc obedo gïnï gin më kwer both jö më Ejip.”

47

1 Yocepu öcïdhö ëka okobo both Parao nï, “Apapna ëka utmegona obino gïnï kï ï lobo më Kanaan kï rom kï dyegigï ëka dhok kï jamigï kïbëc na gïn tye ködë. Kobedini dong gïn tye ï lobo më Gocen.”
2 Ën öyërö utmego mërë abic ëka onyuthogï both Parao.
3 Parao openyo utmego ka Yocepu nï, “Tic ngö na un itio?”
Gïn okobo both Parao nï,
“Wan, eticni, ebedo ëkwath kite na kwerewa onwongo obedo ködë.”
4 Gïn thon okobo both Parao nï, “Wan ebino më bedo kany pï karë na nönök, pïën kec tye na rac rwök ï Kanaan ëka lum ope pï rom k'eticni. Kobedini dong wan ëkwaö nï ïmïï eticni obed gïnï ï lobo më Gocen.”
5 Parao okobo both Yocepu nï, “Apapni ëka utmegoni obino gïnï bothi.
6 Lobo Ejip tye ï cingi; keth apapni ëka utmegoni ï lobo na bër. Mïïgï obed ï lobo Gocen, ëka ka ingeo jö mörö kï kin-gï na ryëk, cë ikethgï më bedo jö na löö leenina.”
7 Cë Yocepu okelo apap mërë Jakob ëka onyutho ën ï nyim Parao. Kinge Jakob ölamö gum ï kom Parao.
8 Parao openyo ën nï, “In itye kï mwaka adi?”
9 Ëka Jakob okobo both Parao nï, “An dong akwö ï wi lobo pï mwaka mia acël kï pyer adek. Ëntö mwaka më wowothana obedo na nönök ëka opong kï pëkö; mwaka më kwöna ba röm kï mwaka më wowotha ka kwerena.”
10 Cë Jakob ölamö gum ï kom Parao dökï, ëka öya ökö kï ï nyime.
11 Cë Yocepu ömïö apap mërë ëka utmego mërë kabedo ï lobo Ejip ëka ömïögï jami ï ngöm na bër na tye ï Ramecec, kite na Parao okobo nïnë ködë.
12 Yocepu thon opoko cem both apap mërë ëka utmego mërë kï jö

kïbëc më öt k'apap mërë, nakun lübö wel ëthïnögï.

Löc ka Yocepu ï karë më kec

13 Ï karë nön cem onwongo ope ï lobo kïbëc pïën kec onwongo rac rwök; jö më lobo Ejip kï jö më lobo Kanaan ödökö gïnï na görü pï kec n'ödïögï.
14 Yocepu öcökö cïlïng kïbëc n'onwongo tye ï lobo Ejip ëka Kanaan më cülö cem n'onwongo gïn wïlö ëka okelo ï pacö ka Parao.
15 Ï karë na cïlïng ka jö më Ejip ëka Kanaan dong othum, jö Ejip kïbëc öcïdhö gïnï both Yocepu ëka okobo gïnï nï, "Mïïwa cem, pïngö in ïmïtö nï wan ëthöö ï wangi? Cïlïngwa dong othum ökö."
16 Cë Yocepu ögamö nï, "Kel unu leeniwu, an abino cadhö niwu cem nakun alökö kï leeniwu, kite na dong cïlïngwu othum ökö."
17 Cë gïn okelo leenigï both Yocepu. Ën ömïögï cem nakun ëlökö k'angolegï, romgï, dyegigï, dhokgï, ëka kenegï. Ën ömïögï cem pï mwaka nön nakun ëlökö kï leenigï kïbëc.
18 Kinge na mwaka nön othum, gïn obino both Yocepu ï mwaka nökënë ëka okobo gïnï nï, "Wan ba ëtwërö kanö köp mörö kï bothi adwongwa, kite na cïlïngwa dong othum ökö kïbëc ëka leeniwa obedo megi. Gin mörö ope n'odong pï adwongwa na path kï komwa ëka ngömwa.
19 Pïngö ïmïtö nï wan ëthöö ï wangi na in ïnënö, wan kanya acël kï ngömwa? In ïwïlwa ökö kanya acël kï ngömwa nakun ïlökö kï cem, ëk wan ëka ngömwa ebed opii ka Parao. Mïïwa kodhi ëk ebed na kwö kür ëthöö ëka ngöm kür odong nono."
20 Pï manön Yocepu öwïlö lobo kïbëc më Ejip pï Parao. Jö Ejip kïbëc öcadhö gïnï pwothigï ökö pïën kec onwongo rac rwök bothgï. Cë lobo ödökö më ka Parao.
21 Yocepu ömïö jö kïbëc ödökö opii cakërë kï ajiki lobo më Ejip kucël, naka othuno ködë yo kucël.
22 Ëntö ën ba öwïlö lobo k'ëlamdhök pïën gïn onwongo nwongo cemgï kï both Parao. Manön ënë ömïögï ba öcadhö ngömgï.
23 Yocepu okobo both lwak nï, "Kobedini dong kite na an dong awïlöwu ëka ngömwu pï Parao, kodhi dong ene. Gam unu ëk ipur unu.
24 Ëntö ka ïcökö unu cem, mïï unu acël më abic both Parao. Angwën më abic bino bedo mewu më kodhi më apura ëka më acamawu kanya acël kï jö më udiwu."
25 Gïn okobo nï, "In ïlarö kwöwa, adwong ëk ebed kï cwiny na bër ï nyimi. Wan ebino bedo opii ka Parao."
26 Cë Yocepu oketho n'obedo cïk na makö ngöm ï lobo Ejip—naka tin pod tye—nï acël më abic më cem, obedo më ka Parao. Ngöm k'ëlamdhök këkën ënë ba ödökö më ka Parao.

Jakob öcïkö Yocepu më ajiki

27 Jö Icarael obedo gïnï ï Ejip, ï lobo më Gocen. Gïn onwongo jami kï kunön, önywöl gïnï ëka welgï ömëdërë na pol rwök.
28 Jakob obedo ï lobo më Ejip pï mwaka apar abïrö, ëka mwaka më kwö mërë onwongo mia acël kï pyer angwën wie abïrö.
29 Na karë më thöö ka Jakob onyingo na cwök, ën ocwodo wode Yocepu, ëka okobo nïnë nï, "Ka an atye kï cwiny na bër ï nyimi, cë iketh cingi, ï kin ema ëka icikiri nï in ibino nyutho nïna kïca ëka gen-ni. Kür iika ï lobo Ejip,
30 ëntö an amïtö nï eika kanya kwerena tye ïë; tinga ökö kï ï Ejip, cë iika ï kabedo n'eikogï ïë."
Yocepu okobo nï, "An abino tïmö kite na in ikobo ködë."
31 Jakob okobo nï, "Kwongiri botha nï in ibino tïmö nï kömanön." Cë Yocepu okwongere bothe ëka Jakob okulo wie pïny ï wi kabuto mërë.

48

Jakob ölamö gum ï kom Epraim ëka Manace

1 Kinge karë mörö ekobo both Yocepu nï, "Apapni two." Cë ën

otero awope mërë arïö, Manace ëka Epraim.
2 Ï karë n'ekobo both Jakob nï,
“Wodi Yocepu obino bothi,” Icarael
öcükërë öya malö ëka obedo ï wi kab-
uto mërë.
3 Jakob okobo both Yocepu nï,
“Obanga Won Twër kïbëc onen botha
ï Luj ï lobo Kanaan, ëka kï kunön ën
ömïa gum.
4 Ën okobo nïna nï, ‘An abino mïöni
ïnya ëka abino mëdö welwu. An abino
mïöni ïdökö rok ka jö na pol, ëka an
abino mïö lobo ni both ëkwaëni na
bino lüböni më bedo mëgï na twal.’
5 “Ëka kobedini, awopeni arïö na in
ïnywölögï ï lobo Ejip n'onwongo bara
abino bothi kany, ebino cwodogï nï
mëga. Epraim ëka Manace bino bedo
mëga kite na Reuben ëka Cimeon
obedo gïnï mëga.
6 Ëthïnö mörö këkën n'ebino
nywölögï kï körgï ebino cwodogï
nï megi; ebino kwanögï kï nyïng
utmegogï ï karë na gïn poko lobo më
alea.
7 Ï karë n'onwongo an atye ka
dwogo kï ï Paddan, gin n'ocwero
cwinya ënë nï ayani Racel öthöö nïna
ökö ï lobo Kanaan na pod etye ï yoo,
n'onwongo dong acwök kï Eparata.
Cë aiko ën kunön ï nget yoo na cïdhö
yo Eparata” (manön ënë Bethelem).
8 Ï karë na Icarael önënö awope ka
Yocepu, ën openyo nï, “Man jö mënë?”
9 Yocepu okobo n'apap mërë nï,
“Gïn ënë awopena n'Obanga ömïa kï
kany.”
Cë Icarael okobo nï, “Kelgï botha
kany, ëk alam gum ï komgï.”
10 Ï karë nön Jakob onwongo ba
dökï nënö pïny na bër pïën onwongo
dong otii. Cë Yocepu okelo awope
mërë na cwök bothe cë önödhö lemgï
ëka öthünögï.
11 Jakob okobo both Yocepu nï, “On-
wongo athamö nï ba dök abino nënö
wangi, ëka kobedini Obanga ömïa
anënö ëthïnöni thon.”
12 Cë Yocepu ökwanyögï kï ï cöng
apap mërë Icarael ëka oryebere pïny
cë okulo wie ï ngöm.
13 Yocepu otero gïn kïbëc, Epraim
ï cïngë kucem n'okemo cïng Icarael
kucam, ëka Manace ï cïngë kucam
n'okemo cïng Icarael kucem, ëka okel-
ogï na cwök bothe.
14 Ëntö Icarael olyao cïngë kucem
ëka oketho ï wi Epraim, n'obedo athïn
na tïdï, ëka olyao cïngë kucam arii cë
oketho ï wi Manace n'obedo kaö.
15 Cë ölamö gum ï kom Yocepu ëka
okobo nï,
“Ëk Obanga na kwaröwa
Abraam ëka Icaka obedo gïnï ka
lübö cïk mërë,
Obanga n'onwongo obedo akwathna
ï kwöna kïbëc naka tin,
16 malaika n'ölara kï kom gin na rac
—ömïï gum both awope ni.
Ëk ecwodgï kï nyïnga,
ëka kï nyïng kwaröwa Abraam ëka
Icaka,
ëka gïn myero ömëdërë na pol rwök
ï wi lobo.”
17 Ï karë na Yocepu önënö nï
apap mërë oketho cïngë kucem ï wi
Epraim, cwinye ba obedo na yom. Cë
ökwanyö cïng apap mërë ökö kï ï wi
Epraim ëka oketho ï wi Manace.
18 Yocepu okobo nïnë nï, “Pathï nï
kömanön apapna, man ënë obedo kaö;
keth cingi kucem ï wie.”
19 Ëntö apap mërë ökwërö ökö ëka
okobo nï, “An angeo, woda, an angeo.
Ën thon bino bedo rok, ëka ën thon
bino bedo na dit. Ëntö ömïn mërë na
tïdï bino bedo na dit na löö ën, ëkwaë
mërë bino dökö rok na pol.”
20 Ölamö gum ï komgï ï nïnö nön,
nakun kobo nï,
“Jö më Icarael bino lamö gum kï
nyingi nï,
‘Ëk Obanga omii ibed calö
Epraim ëka Manace.’ ”
Cë Jakob oketho nyïng Epraim ï nyim
nyïng Manace.
21 Cë Icarael okobo both Yocepu
nï, “An dong acwök thöö, ëntö
Obanga bino bedo kodwu, ëka ën bino
dwököwu ï lobo ka kwerewu.
22 Na calö ngat acël na löö ut-
megoni, an amïö bothi kor kidi na an

amaö kï both jö Amor kï pala abadë ëka atumna.”

49

Jakob ölamö gum ï kom awope mërë

1 Së Jakob ocwodo awope mërë ëka okobo nï, “Cökërë unu kanya acël, ëk akob niwu ngö na bino tïmërë ï komwu ï karë më anyim.
2 “Gürë unu ëka iwiny unu, un awope ka Jakob;
winy unu apapwu Icarael.

3 “Reuben, in ënë ibedo athïn kaöna,
tëköna, ëka acaki tëkö koma,
in ënë ïlöö kï wörö, ëka kï tëkö kom.
4 In ïcal kï pii na kelo bal, ëka ba ibino döngö,
pïën in ibuto ï kabuto k'apapni,
ibedo kï dhaköna ëka ilino kabutona.

5 “Cimeon ëka Lebi obedo gïnï utmego—
pala abadëgï ënë obedo jami më lwëny.
6 Ba abino bedo ï athukogï,
ëk an kür arïbara ï athukogï,
pïën oneko gïnï jïï k'akëmögï,
ëka otongo gïnï odon thwoni kite na ïgï mïtö.
7 Myero cen obed ï kom akëmögï, pïën ger,
ëka akëmögï, gwaü rwök!
An abino këthö ëkwaëgï ï kin jö ka Jakob
ëka abino këthögï ökö kï ï Icarael.

8 “Yuda, utmegoni bino paköni;
cingi bino makö ngut langni;
awope k'apapni bino ryebere gïnï pïny ï nyimi.
9 Yuda, in ïcal k'athïn kibwor,
ïya kï mwodo lee, athïna.
Calö kibwor n'önywöngö ëka obuto pïny,
calö mïn kibwor—nga na twërö ero ën?
10 Lüth më löc ba bino yaa kï both Yuda,
onyo lüth k'alöc ba bino yaa kï kin tyënë,
naka ka won mërë obino,
ëka rok kïbëc bino wörö ën.
11 Ën bino tweno kana mërë ï kom yath ölök,
ëka athïn kana ï kom jang ölök n'ëyërö;
ën bino lwökö böng mërë ï kom köngö ölök,
böng mërë ï köngö ölök na kwar.
12 Wangë bino bedo na cöl na löö köngö ölök,
lakë bino bedo na tar na löö cak.

13 “Jabulon bino bedo ï dhö nam,
ëka ën bino bedo ka cungo ka mel,
wang lobo mërë bino mëdërë yo Cidon.

14 “Icakar cal kï kana na tëk,
buto pïny ï dyere aditi më yëc.
15 Ka ën önënö kite na ka yweo mërë bër,
ëka kï kite na lobo mërë yomo cwinye,
ën bino lökö ngee ï kom yëc na pëk
ëka dökö opii ï kom tic na tëk.

16 “Dan bino ngölö köp atïr pï jögë na calö kaka acël më Icarael.
17 Dan cal kï thwol na tye ï nget gudo,
ororo na tye ï nget yoo,
na tongo opuny angole gïnï,
së mïö ngat na ngwëcö ködë podho pïny.

18 “An akürö lar na megi, Aa Rwoth.

19 “Ëyak bino yakö Gad,
ëntö ën bino lökërë ëka ryëmö körgï.

20 “Cem ka Acer bino cëk na bër;
ën bino mïö cem na mït n'opore pï rwoth.

21 “Naputali cal kï lee thim na ngwëcö abonge gin mörö na jükö,
na ïë opong kï köp na bëcö.

22 “Yocepu obedo jang ölök na nyak,
jang ölök na cwök kï wang pii,
na jangë ïdhö kor öt malö.
23 Lang bino lwëny ï kome,

gïn bino celo ën ëka ëlwënyö ï
kome.
24 Ëntö atum mërë bino cung na ba
yengere,
cïngë ödökö na tëk,
pïën pï cïng ngat na Thwönë ka Jakob,
pïën pï Akwath, Kidi më Icarael,
25 pïën pï Obanga k'apapni na konyi,
pïën pï gum na Won Twër ënë
mii,
kï gum na yaa kï malö ï polo,
gum na yaa kï kanya thut na tye
pïny,
gum më thuno ëka ïc.
26 Gum k'apapni löö
gum ka kite na bedo na twal,
nakaka mwaka më kite na pol.
Ëk man kïbëc obed ï wi Yocepu,
ï kom terinyime, n'obino ödökö
atëla ka utmego mërë.

27 "Benjamin cal k'orudi na ger,
ën camö lee n'oneko kodiko,
kothyeno ën poko gin na ën
öyakö."
28 Man ënë kaka apar arïö më
Icarael. Man ënë köp n'apapgi okobo
bothgï ï karë na ën lamö gum ï
komgï. Ën ölamö gum n'opore both
ngat acëlacël.

Thöö ka Jakob

29 Cë ën ömïögï cïk ni: "An dong
acwök cïdhö ökö both jöga. Iika unu kï
kwerena ï öd rwo na tye ï pwodho ka
Epron dhanö më Kit.
30 Rwo na tye ï pwodho më
Makpela, na cwök kï Mamre ï
Kanaan, n'Abraam öwïlö më bedo
ngöm më ik kï both Epron dhanö më
Kit, kanya acël kï pwodho.
31 Kunön ënë eiko Abraam kï dhakö
mërë Cara, ëka Icaka kï dhakö mërë
Rebeka ïë. Kany nön ënë an thon aiko
Lea ïë.
32 Pwodho ëka kï rwo na tye ïë on-
wongo ëwïlö kï both jö Kit."
33 Ï karë na Jakob otyeko cïkö
awope mërë, ën ödölö tyënë malö ï wi
kabuto, cë öthöö ëka ödök both jögë.

50

1 Cë Yocepu opodho ï kom apap
mërë, okok ëka önödhö leme.
2 Cë Yocepu okobo both etic mërë
n'obedo daktae më wiro kom apap
mërë kï yath ëk kür öbal, cë daktae
owiro kom Icarael.
3 Gïn otyeko nïnö pyer angwën, pïën
manön ënë nïnö na mïtërë pï wiro
kom dhanö kï yath më talö kome. Jö
Ejip okoko gïnï Jakob pï nïnö pyer
abïrö.
4 Ï karë na nïnö më kwero cöla
opoth ökö, Yocepu okobo both edite
ka Parao nï, "Ka itye unu kï cwiny na
bër ï koma, twak unu both Parao na
kakara. Kob unu nïnë nï,
5 'Apapna ömïa akwongo kwong ëka
okobo nï, "An dong acwök thöö. Ter
koma ï lobo Kanaan ëka iika ï bur
lyël na an akünyö pï lyëna." Kobedini
dong ëk acïdh aik apapna; cë an abino
dwogo.' "
6 Parao okobo nï, "Cïdh iik apapni,
kite na ën omii ikwongo kwong."
7 Cë Yocepu öcïdhö më iko apap
mërë. Edite ka Parao kïbëc owotho
ködë—edite më öd pido ëka edite kïbëc
më lobo Ejip—
8 kanya acël kï jö kïbëc më öt ka
Yocepu, utmego mërë ëka jö më öt
k'apap mërë. Ëntö öwëkö gïnï ëthïnögï
këkën, rom kï dyegi ëka dhok ï lobo
më Gocen.
9 Yocepu öcïdhö kï gadigadi ëka
wegi angole. Ën owotho kï jö na pol
rwök.
10 Ï karë na gïn othuno ï larü moo
më Atad, na tye na cwök yo löka Jor-
dan, cë gïn okok kunön kï cwer cwiny
ëka kï kumo na thwönë. Yocepu ok-
wero cöla k'apap mërë pï nïnö abïrö.
11 Ï karë na jö Kanaan n'onwongo
bedo gïnï ï lobo nön önënögï kwero
cöla ï larü moo më Atad, gïn okobo nï,
"Man ënë kwero cöla më cwer cwiny
na thwönë rwök both jö Ejip." Manön
ënë ömïö kabedo nön na cwök kï Jor-
dan ecwodo nï, Abel Micraim.*
12 Cë awope ka Jakob obino ötïmö
gïnï kite n'ëcïkögï ködë.

* **50:11** ***Abel Micraim*** gönyö nï *kwero cöla ka jö Ejip.*

13 Gïn otingo lyënë yo lobo Kanaan,
ëka eiko ï öd rwo na tye ï pwodho
më Makpela, na cwök kï Mamre,
n'Abraam onwongo öwïlö na calö
kabedo më ik kï both Epron dhanö
më Kit kanya acël kï pwodho.
14 Kinge iko apap mërë, Yocepu
ödök yo Ejip kanya acël kï utmego
mërë, ëka kï jö nökënë kïbëc na ën
onwongo öcïdhö ködgï më iko apap
mërë.

Yocepu okweo cwiny utmego mërë

15 Ï karë na utmego ka Yocepu
önënö gïnï nï apapgï dong öthöö ökö,
gïn okobo nï, "Gwök onyo Yocepu
bino kelo köp mörö ï kom onu, ëka
cülö kwor pï gin na rac kïbëc na onu
ëtïmö ï kome."
16 Së gïn ooro dwön-gï both Yocepu
nakun kobo gïnï nï, "Apapni öcïköwa
kï cïk ni n'onwongo ën bara öthöö:
17 'Man ënë ngö na myero ikob unu
both Yocepu: An akwai më tïmö kïca
both utmegoni pï bal ëka tïm na rac na
gïn ötïmö ï komi.' Öma tïm kïca ï kom
bal k'etic k'Obanga k'apapni." Ï karë
na köp ni othuno bothe, Yocepu okok.
18 Së utmego mërë thon obino ëka
oryebere gïnï pïny ï nyime nakun
kobo gïnï nï, "Wan enene, ebedo opi-
ini."
19 Ëntö Yocepu okobo nïgï nï, "Kür
ibed unu kï lworo. An atye nakaka
Obanga?
20 Un ïthëna unu athëna më tïmö gin
na rac ï koma, ëntö Obanga ömïö man
ötïmërë pï larö kwö ka jö na pol, na
calö un itye ka nënö tin.
21 Pï manön, kür ibed unu kï lworo.
An abino gwökö wu k'ëthïnöwu kïbëc."
Së ën okweo cwinygï ëka ötwak kï
mwolo bothgï.

Thöö ka Yocepu

22 Yocepu obedo ï Ejip, kanya acël kï
jö më öt k'apap mërë kïbëc. Ën obedo
ï wi lobo pï mwaka mia acël k'apar.
23 Yocepu önënö ëkwaë ka Epraim
naka othuno ködë ï kom ëkwaë më
run më adek mërë. Ën thon önënö
ëthïnö ka Makir wod ka Manace;
n'onwongo etero na calö obedo mëgë.
24 Së Yocepu okobo both utmego
mërë nï, "An dong acwök thöö. Ëntö
Obanga bino könyöwu, ëka bino
kwanyöwu ökö kï ï lobo ni, dwökö wu
yo lobo na ën onwongo okwongo
both Abraam, Icaka ëka Jakob."
25 Ëka Yocepu ömïö ëthïnö ka Icarael
okwongo gïnï kwong ëka okobo nï,
"Obanga bino könyöwu. Së un myero
iting cogona ökö kï kany."
26 Së Yocepu öthöö na mwaka më
dit mërë tye mia acël k'apar. Kinge na
gïn owiro kï yath më talö kom ëk kür
öbal, ebino epyelo kome ï canduk lyël
kï ï Ejip.

Buk më Nwönö Cïk

Köp na tye ï Buk më Nwönö Cïk

Buk ni Muca ënë öcöö.

Buk më Nwönö cïk obedo buk më abic ka Muca. Buk ni Muca ënë öcöö ï kin mwaka 1440 b.c., kadï jö nökënë thamö nï ëcöö ï mwaka 1260 b.c.

Köp na tye ï buk ni:

Buk ni tye kï köp na pol na Muca ötwakö both jö Icarael na bara gïn öya kï ï bar më Moab, më ngölö kulo Jordan ëka më dönyö ï Kanaan. Köp ni makö wothgï na bor ï thim, ëka köp ni gïnï obedo më po wigï ï kom gen k'Obanga. Nwönö Cïk po wi jïï ï kom gin na mïtërë ï cïkërë n'Obanga oketho kï jö Icarael: ka jïï bino winyo cïk ka Rwoth, gïn bino nwongo gum ï lobo na nyen, ëntö ka gïn ba bino winyo, ebino ngölö nïgï köp ëka ebino ryëmögï ökö kï ï lobo (cura 4:1-40, cura 8 ëka 27-30). Muca öcükö cwiny jïï më ketho gen-gï ëka më winyo Obanga ëka më mïrë ï kom tic n'Obanga ömïö bothgï. Ën ötëlögï ï wörö Obanga ëka kï wero wer. Muca oketho Yocua më leeno kakarë ëka dong öcïdhö malö ï wi kidi Nebo, kï kunön ën örïpö lobo n'Obanga öcïkö më mïögï. Muca öthöö kunön ï wi kidi na mwaka mërë tye 120, ëka eiko ën ï Moab.

Köp na pïrë tëk ï buk ni obedo gen k'Obanga, tëkö mërë më larö ëka më gwökö jögë. Obanga onwongo tye kanya acël ködgï naka thon ï karë na kwö tëk, ëka ï dyere më pëkögï, ën ömïögï gen pï karë më anyim. Jö k'Obanga myero öyër gïnï nga na gïn bino lübö ëka më mïrë kën-gï dökï më geno ëka më winyo Obanga. Köp na Yecu okobo cön nï (cïk na pïrë tëk) na nwongere ï cura 6:5: “Mar Rwoth Obangani kï cwinyi kïbëc, kï tiponi kïbëc ëka kï tëköni kïbëc.”

Cïk më yaa kï ï Koreb

1 Man ënë köp na Muca ötwakö both jö Icarael kïbëc ï löka kulo Jordan kï kukïdë ï karë na gïn tye ï thim, ï Araba n'opimere kï Cup, ï kin Paran kï Topel, Laban, Kajerot ëka Dijabu.

2 (Tero nïnö apar acël më woth, yaa kï ï Koreb më cïdhö yo Kadec Barnea nakun ewok kï ï yoo më Kidi Ceir.)

3 Ï nïnö dwe acël më dwe më apar wie acël, ï mwaka më pyer angwën, ënë Muca okobo both jö Icarael cïk kïbëc n'onwongo Rwoth ömïö bothe na makö komgï.

4 Man ötïmërë kinge na ën ölöö Cikon rwoth ka jö Amor, n'onwongo löö löc ï Kecbon, ëka Og rwoth më Bacan, n'onwongo löö löc ï Acitarot ëka Edrei.

5 Ï löka kulo më Jordan kï kukïdë më lobo më Moab, Muca öcakö gönyö tyën cïk ni nakun kobo nï:

6 Rwoth Obanga onu ötwak kod onu kï ï Koreb* nï, “Un dong ibedo ï thë kidi ni pï karë na lac.

7 Yaa unu ëk ïcak unu wothwu, ïcïdh unu yo lobo n'otingere ka jö Amor, ëka jö kïbëc na cwök ködgï na tye ï Araba, ï kite, kï kuthö thë kite, ï Negeb ëka ï lobo n'ögürö dhö nam, ï lobo ka jö Kanaan ëka ï Lebanon, naka ï kulo na thwönë, n'obedo kulo më Euparate.

8 Nën! An dong atyeko mïöwu lobo ni. Cïdh unu ëk ïgam unu lobo na Rwoth okwongere nï ebino mïö both kwaröwu Abraam, Icaka, Jakob ëka ëkwaëgï na bino lübögï.”

Muca oketho ëngöl-köp

9 Ï karë nön, Muca okobo bothgï nï, “An ba dökï arömö cobo pëköwu këna.

10 Rwoth Obangawu dong ömïö ïnya unu na pol rwök, ënë ömïö tin ipol unu calö cër na tye ï polo.

11 Ëk Rwoth, Obanga ka kwerewu, ömïïwu ïmëdërë tyën elip acël ëka ömïïwu gum kite na ën öcïkö ködë!

12 Ëntö an atwërö cobo pëköwu këna nïngö nakun dong ïdökö unu yëc na pëk rwök, ëka kï köp kïbëc na tye ï kinwu?

* **1:6** ***Koreb*** man ënë nyïng nökënë më kidi Cinai.

13 Yër unu jö mökö na ryëk, na nïang
ëka jö n'ëwörögï kï ï kom kakawu
acëlacël, ëka an abino kethogï na calö
ëtëlawu."
14 Un ibino ïgamö nïna nï, "Gin na in
ikobo tye na bër na wan myero ëtïm."
15 Cë an akwanyö ëtëla më kakawu,
ëryëkö ëka jö n'ëwörögï. An akethogï
më bedo kï löc ï komwu na calö edite
ka jö elip, edite ka jö mia acël, edite
ka jö pyer abic, edite ka jö apar ëka na
calö ëtëla më kaka.
16 Ï karë nön an acïkö ëngöl-köpwu
nï: Winy unu pido na tye ï kin ut-
megowu ëka ïngöl unu köp n'atïr, kadï
köp tye ï kin omego n'obedo dhanö
më Icarael onyo arok mörö na bedo
bothe.
17 Kür ilengere unu ï ngölö-köp; un
ibino winyo köp ka ngat na tïdï ëka më
ka ngat na dit na röm aröma. Kür ibed
unu kï lworo ï kom ngat mörö, pïën
ngölö-köp obedo më k'Obanga. Kel
unu köp mörö na tëk rwök kï bothwu
ëka an abino winyo.
18 Ï karë nön an acïköwu ï kom jami
kïbëc na un onwongo myero ïtïm.

Eoro ëröth pïny (Wel 13:1-33)

19 Cë wan ëya ökö kï ï Koreb kite na
Rwoth Obangawa öcïköwa ködë. Wan
ewok ï thim na lac na un ïnënö ëka
ëcïdhö yo lobo n'otingere ka jö Amor
cë ethuno ï Kadec Barnea.
20 Cë an akobo bothwu nï, "Un
ithuno ï lobo ka jö Amor n'otingere,
na Rwoth Obanga onu tye ka mïö
both onu.
21 Nën, Rwoth Obangawu ömïöwu
lobo. Cïdh unu ëk ïgam unu lobo kite
na Rwoth Obanga, Obanga ka kw-
erewu, okobo niwu. Kür ibed unu kï
lworo; kür cwinywu thon opodhi."
22 Cë un kïbëc ibino unu botha ëka
ikobo unu nï, "Eru eor cwö mörö më
cïdhö anyim ëk öcïdh öröth gïnï lobo nï
onu ëka odwongi gïnï köp both onu ï
kom yoo na onu myero ëlübï ëka peci
na onu ebino dönyö ïë."
23 An athamö nï man obedo thama
na bër; cë an ayërö jö apar arïö, ëcwö
acël kï ï kaka acëlacël.
24 Gïn obino öya ëka öcïdhö gïnï ï
lobo n'otingere, cë obino gïnï naka ï
ora më Ecikol ëka öröthö gïnï.
25 Gïn ökwanyö nyig yen mökö më
lobo nön ëka okelo gïnï bothwa. Gïn
odwongo köp bothwa nakun kobo
gïnï nï, "Lobo na Rwoth Obanga onu
cwök mïö both onu obedo lobo na
bër."

Jö Icarael öjëm ï kom Rwoth

26 Ëntö un onwongo ba ïmïtö unu
cïdhö yo malö; un ïjëm ï kom cïk ka
Rwoth Obangawu.
27 Un ïngüngüta kï ï këmawu nakun
ikobo unu nï, "Rwoth dagwa; ën
ökwanyöwa kï ï Ejip më mïöwa ï cïng jö
Amor ëk otyekwa ökö.
28 Wan ebino cïdhö yo kwene? Ut-
megowa ömïöwa erwenyo genwa ökö.
Gïn kobo nï, 'Jö më lobo nön tëk ëka
boco gïnï na löö wa ökö; peci tye na
döngö, na cël mërë tye naka malö ï
wi polo. Wan thon ënënö jö Anak
kunön.' "
29 Cë an akobo bothwu nï, "Kür ibed
unu kï myël kom; kür ilwor unugï.
30 Rwoth Obangawu, na ënë tëlö
nyimwu, ënë bino lwëny pïrwu, kite
na un ïnënö ën ötïmö ï Ejip,
31 ëka ï thim. Kunön un ïnënö kite
na Rwoth Obangawu ögwököwu ködë,
na calö kite n'apap tingo kï wode. Ën
ötïmö man ï kabedo kïbëc na un ïcïdhö
yo ïë naka ithuno unu ï kabedo ni."
32 Ëntö kï kom gin na kïbëc
n'Obanga ötïmö un pod ïkwërö më
bedo kï gen ï kom Rwoth Obangawu,
33 n'obino ötëlö nyimwu ï wothwu,
kï mac ï kiwor ëka kï pöl ï kiceng, më
nwongo kabedo niwu ëk ibed unu ïë
ëka më nyutho niwu yoo na myero
ïlüb unu.
34 Ï karë na Rwoth owinyo köp na
un ikobo, ën obedo k'akëmö ëka ok-
wongo kwong ni:
35 "Ngat mörö më run ni na rac
ope kadï k'acël na bino nënö lobo na
bër na an akwongara më mïö both
kwerewu,
36 na path kï Kaleb wod ka Jepune.
Ën bino nënö lobo nön. An abino mïö
ën ëka ëkwaë mërë lobo na ën bino

nyönö kï tyënë, pïën ën obedo ka lübö Rwoth kï cwinye kïbëc.”

37 Akëmö obino ömakö Rwoth thon ï koma pïrwu. Ën okobo nïna nï, “In thon ba ibino dönyö kunön.

38 Ëntö Yocua wod ka Nun n'obedo alüb kori ënë bino dönyö. Dïï cwinye, pïën ën bino tëlö jö Icarael më gamö lobo nön.”

39 Cë Rwoth okobo both onu kïbëc nï, “Ëthïnöwu na pod thïthïnö gïnï na un ikobo nï ebino terogï ï opii ëka na bara ngeo gïnï poko gin na bër kï kom gin na rac, gïn ënë bino dönyö kunön. An abino mïögï ëka gïn bino gamö.

40 Ëntö un, lökërë ëka ïdök unu ï thim ï yoo na cïdhö yo Nam na Kwar.”

41 Cë un ïgamö nïna nï, “Wan ëbalö ï nyim Rwoth. Wan ebino cïdhö ëka ëlwënyö kite na Rwoth Obangawa öcïköwa ködë.” Cë ngat acëlacël oruko jami më lwëny nakun thamö nï cïdhö yo lobo n'otingere obedo gin na yot.

42 Ëntö Rwoth okobo nïna nï, “Kob nïgï, ‘Kür ïcïdh unu malö më lwëny pïën an ba abino woth kodwu ëka langwu bino löönöwu.’ ”

43 An atwak kodwu, ëntö un ba iwinyo. Un ïjëm ï kom cïk ka Rwoth ëka pï awakawu un ïcïdhö ï lobo n'otingere.

44 Jö Amor n'onwongo bedo gïnï kanya otingere nön obino ï komwu; gïn öryëmö körwu calö kic ëka ölwënyö ï komwu kï ï Ceir naka othuno ï Korma.

45 Cë un idwogo ëka ikok unu ï nyim Rwoth, ëntö ën ba owinyo kokowu ëka ba olengo ithe ï köpwu.

46 Pï manön, un idong ï Kadec nïnö na pol—pï karë kïbëc na un ibedo kunön.

2

Karë na jö Icarael obedo ködë ï thim

1 Cë wan ëlökërë ëka ëcïdhö ï thim, ï yoo na dök yo Nam na Kwar, kite na Rwoth öcïka ködë. Wan ebedo ka wïrë ï lobo më Ceir n'obedo lobo n'otingere pï karë na lac.

2 Cë Rwoth okobo nïna nï,

3 “Un dong ibedo ka wïrë ï lobo ni n'otingere pï karë na lac; kobedini dong lökërë unu yo kukuju.

4 Mïï jïï cïk ni gïnï: ‘Un ïcwök unu wok ï lobo ka utmegowu n'obedo ëkwaë k'Ecau, na bedo gïnï ï lobo Ceir. Gïn bino bedo kï lworo ï komwu, ëntö myero ïgwökërë unu rwök.

5 Kür ïcak unu lwëny ï komgï, pïën an ba abino mïö lobogï mörö bothwu, kadï thon kany mörö na dhanö twërö cung ïë. An amïö lobo n'otingere më Ceir both Ecau na calö mëgë.

6 Un ibino wïlö cem më acama ëka pii më amodha kï bothgï.’ ”

7 Rwoth Obangawu ömïöwu gum ï kom tic kïbëc më cïngwu. Ën ögwököwu ï wothwu ï thim ni na lac. Ï mwaka pyer angwën ni Rwoth Obangawu obedo ka gwököwu, ëka gin mörö ope n'orem kï bothwu.

8 Cë wan ëcïdhö ëkadhö utmegowa n'obedo ëkwaë k'Ecau, na bedo gïnï ï Ceir. Wan ëlökërë kï ï yoo më Araba na yaa kï ï Elat ëka Ejion Geber, cë ëcïdhö ï yoo na dök yo thim më Moab.

9 Cë Rwoth okobo nïna nï, “Kür ïcïdh unu both jö më Moab kï gero onyo ïcak unu lwëny ï komgï, pïën an ba abino mïöwu lobogï mörö. An atyeko mïö Ar both ëkwaë ka Lot na calö mëgï.”

10 (Jö Emim onwongo bedo gïnï kunön cön; gïn obedo jö na tëk ëka pol gïnï rwök nakun boco gïnï calö jö Anak.

11 Jö ni ëkwanögï ï kom jö Repa calö jö Anak, ëntö jö Moab cwodogï nï jö Emim.

12 Jö Kori onwongo cön bedo gïnï ï Ceir, ëntö ëkwaë k'Ecau obino öryëmögï ökö. Gïn otyekogï ökö kïbëc kï ï nyimgï ëka obedo gïnï ï kabedogï kite na jö Icarael ötïmö ködë ï lobo na Rwoth ömïögï na calö mëgï.)

13 Ëka Rwoth okobo nï, “Kobedini dong yaa unu malö, ïngöl unu ora më Jered.” Cë wan ëngölö ora.

14 Cakërë ï karë na wan ëya ködë kï ï Kadec Barnea naka ëngölö ï ora më Jered, onwongo dong römö mwaka pyer adek wie aboro. Ï karë nön cwö

kïbëc më run nön n'onwongo obedo gïnï ëlwëny obino öthöö gïnï ökö, kite na Rwoth onwongo okwongere ködë bothgï.
15 Cïng Rwoth onwongo tye ï komgï naka otyeko jö më run nön kïbëc kï ï kabedogï.
16 Ï karë na jö kïbëc n'onwongo obedo gïnï ëlwëny öthöö othum ökö,
17 Rwoth okobo nïna nï,
18 “Tin myero iwok unu kï ï wang lobo më Moab na cwök kï pacö më Ar.
19 Ëntö ka ibino unu na cwök kï jö Amon, kür ïcïdh unu bothgï kï gero onyo ïcak unu lwëny ï komgï, pïën an ba abino mïöwu lobo mörö n'obedo më ka jö Amon. An dong atyeko mïö both ëkwaë ka Lot na calö mëgï.”
20 (Manön thon onwongo ecwodo nï lobo ka jö Repa, n'onwongo bedo gïnï kunön; ëntö jö Amon cwodogï nï jö Jamjumim.
21 Gïn onwongo obedo jö na tëk ëka pol gïnï rwök nakun boco gïnï calö jö Anak. Rwoth obino otyekogï kïbëc kï ï nyim jö Amon, n'öryëmögï ökö ëka obedo gïnï ï lobogï.
22 Man ënë kite na Rwoth ötïmö ködë thon ï kom ëkwaë k'Ecau n'onwongo obedo gïnï ï Ceir, ï karë na ën otyeko jö Kori ökö kï ï nyimgï. Cë ëkwaë k'Ecau ögamö lobogï ëka oleo gïnï na pod bedo gïnï ïë naka tin.
23 Ëka pï jö Abi n'obedo gïnï ï peci na thïthïnö naka othuno ï Gaja, jö Kaptor n'obino gïnï kï ï Kaptor otyekogï ökö ëka obedo gïnï ï kabedogï.)

Ëlöö Cikon rwoth më Kecbon

24 “Kinge na dong onu ewok ï Moab, Rwoth okobo both onu nï, ‘Yaa malö, ïcak unu dong ngölö ora më Arnon. Nën! An atyeko mïö Cikon dhanö më Amor, rwoth më Kecbon, kanya acël kï lobo mërë ï cïngwu. Cïdh unu anyim ëk ïlwëny unu ï kome ëka ïgam unu lobo.
25 Ï nïnö na tin, an abino mïö koyo öny ï kom rok kïbëc na bedo ï wi lobo nakun lworo makögï. Gïn bino winyo köp ï komwu ëka komgï bino myël nakun cwinygï podho pïrwu.’
26 “Cë an aoro jïï ï thim më Kedemot both Cikon rwoth më Kecbon kï köp më kuc, nakun akobo nïnë nï,
27 ‘Yee nïwa më wok ï loboni. Wan ebino wok nakun ëlübö yoo këkën. Wan ba ebino lökërë yo kucem onyo yo kucam.
28 Cadh nïwa cem më acama ëka pii më amodha kï wel më ryal. Yee nïwa ewok kï tyënwa këkën—
29 kite n'ëkwaë k'Ecau na bedo gïnï ï Ceir ëka jö Moab na bedo gïnï ï Ar ötïmö ködë—naka wan ëngölö kulo Jordan yo lobo na Rwoth Obangawa tye ka mïöwa.’
30 Ëntö Cikon rwoth më Kecbon ökwërö ökö nï wan kür ewok na cwök ködë pïën Rwoth Obanga onwongo ömïö ën obedo kï cwiny na nwang ëka kï cwiny na tëk ëk ëmïï ën ï cïngwu kite na dong ötïmö ködë.

31 “Rwoth okobo nïna nï, ‘Nën, an dong acakö mïö Cikon ëka kï lobo mërë bothwu. Cak unu dong gamö lobo mërë na calö mewu.’ ”

32 Ï karë na Cikon ëka acikari mërë kïbëc obino gïnï më lwëny ï komwa kï ï Jakaj,
33 Rwoth Obangawa öcakö mïö ën ï cïngwa ëka eneko ën kanya acël k'awope mërë ëka k'acikari mërë kïbëc.
34 Ï karë nön wan ëgamö peci mërë kïbëc. Etyekogï—cwö, mon ëka ëthïnö. Ngat mörö ope n'öbwöth na kwö.
35 Wan etero lïm na kwö na wan ëyakö ëk ödök mëwa, kanya acël kï jami nökënë n'ëyakö kï ï peci kïbëc na wan ëmaögï.
36 Cakërë kï ï Aroer na tye ï nget ora më Arnon ëka kï ï pacö na tye ï ora, më thuno ködë naka ï Gilead, pacö mörö ope na tëk n'ëgërö malö rwök na maö ölööwa. Rwoth Obangawa ömïögï kïbëc ï cïngwa.
37 Ëntö un ba ibino iwok unu na cwök kï lobo ka jö Amon, kadï lobo na tye ï dhö kulo më Jabok onyo peci mörö na tye ï lobo n'otingere, onyo kanya Rwoth Obangawa öjüköwa kï ïë.

3

Ëlöö Og rwoth më Bacan (Wel 21:31-35)

1 Cë wan dökï ëlökërë, ëdök malö ï yoo na cïdhö yo Bacan; Og rwoth më Bacan obino ï komwa k'acikari mërë kïbëc më bino lwëny ködwa ï Edrei.

2 Ëntö Rwoth okobo nïna nï, “Kür ibed kï lworo ï kome, pïën an atyeko mïö ën bothi k'acikari mërë kïbëc ëka kï lobo mërë. In ibino tïmö ï kome kite na yam ïtïmö ï kom Cikon rwoth ka jö Amor n'onwongo löö Kecbon.”

3 Cë Rwoth Obanga onu thon ömïö Og rwoth më Bacan k'acikari mërë kïbëc ï cïngwa. Wan enekogï kïbëc na ngat mörö ba öbwöth na kwö.

4 Ï karë nön wan ëmaö peci mërë kïbëc. Pacö mörö ope kï ï peci pyer abicël na wan ba ëmaö kï bothgï—lobo kïbëc më Argob na tye ï thë löc ka Og rwoth më Bacan.

5 Peci ni kïbëc onwongo ëcëlö kï cël na tëk n'otingere malö rwök ëka dhö wangkac gïnï n'eloro kï lote n'obedo nyweny, mëd kï peci na thïthïnö na pol na ba ëcëlögï.

6 Wan ebino etyeko peci kïbëc, kite na wan ebino ëtïmö ï kom Cikon rwoth më Kecbon—neko cwö kïbëc, mon ëka ëthïnö.

7 Ëntö lïm na kwö ëka jami kïbëc na wan ëyakö kï ï pecigï, wan eterogï ëk obed mëwa.

8 Cë ï karë nön wan ëkwanyö lobo nön kï ï cïng rwodhi arïö ka jö Amor na tye kukïdë më kulo Jordan, cakërë kï ï ora më Arnon naka othuno ködë ï kidi më Kermon.

9 (Jö Cidon cwodo Kermon nï Cirion; ëka jö Amor cwodo nï Cenir.)

10 Wan ëmaö peci kïbëc na tye ï lobo n'otingere malö n'öpëdhërë, lobo Gilead kïbëc ëka Bacan naka othuno ködë yo Caleka ëka Edrei, peci na tye ï thë löc ka Og rwoth më Bacan.

11 (Og rwoth më Bacan ënë onwongo odong kënë kï kin jö Repa. Ëka ëtana mërë onwongo ëyübö kï nywenyo. Bor mërë tye mita angwën ëka lac mërë mita arïö. Pod tye ï Raba ï pacö ka jö Amon.)

Poko lobo na tye kukïdë kulo Jordan (Wel 32:1-42)

12 Ï karë nön na onu ëmaö lobo ni, an abino amïö lobo na tye kukuju më Aroer both jö Reuben ëka jö Gad, na tye ï ora më Arnon, kï nucu lobo n'otingere më Gilead, kanya acël kï peci mërë.

13 Lobo Gilead n'odong ëka lobo Bacan kïbëc, na ënë lobo ka rwoth Og, an abino amïö both nucu kaka ka Manace. (Lobo kïbëc më Argob na tye ï Bacan n'onwongo ecwodo nï lobo ka jö Repa.

14 Jair, akwar Manace, ökwanyö lobo Argob kïbëc na cïdhö naka ï wang lobo ka jö Gecur ëka jö Maakat; ebino ëcakö kï nyïngë, ëk naka tin Bacan ecwodo nï Kabot Jair.*)

15 Ëka an amïö Gilead both Makir.

16 Ëntö both jö ka Reuben ëka jö ka Gad amïö lobo n'öcakërë kï ï Gilead cïdhö ködë naka ï ora më Arnon (dyere kulo ënë obedo wang apoki mërë) naka othuno ködë ï kulo më Jabok, na ënë wang apoki lobo ka jö Amon.

17 Wang apoki mërë kï kuthö onwongo tye ï kulo Jordan na tye ï Araba, cakërë kï ï nam më Kineret† naka othuno ködë ï nam më Araba (nam më Kadö) na tye ï lobo na tye ï kor kidi më Piciga na tye kï kukïdë.

18 Ï karë nön an acïköwu nakun akobo nï: “Rwoth Obangawu ömïöwu lobo ni ëk ïgam unu obed mewu. Ëntö jö na mewu kïbëc na tëk ï lwëny myero öngöl gïnï Jordan nakun nwongo orukere gïnï kï jami lwëny më cïdhö ködë löka ï nyim utmegowu jö Icarael.

19 Ëntö monwu, ëthïnöwu, ëka lïmwu na kwö na pol twërö dong gïnï ï peci na an amïöwu.

20 Myero ïlwëny unu naka ka Rwoth ömïö utmegowu yweo kite n'ömïöwu ködë, na gïn thon onwongo lobo na

* **3:14** ***Kabot Jair*** gönyö nï *peci më Jair.* † **3:17** ***Nam më Kineret*** ecwodo thon nï *Nam më Galilaya.*

Rwoth Obangawu bino mïögï ï löka kulo Jordan. Kinge manön, ngat acëlacël twërö dök cen ï lobo mërë na dong amïöwu."

Ëjükö Muca kür öngöl kulo Jordan

21 Ï karë nön, an acïkö Yocua nï, "In ïnënö kï wangi gin na kïbëc na Rwoth Obangani ötïmö ï kom rwodhi arïö ni. Rwoth bino tïmö nï kömanön thon ï kom löc kïbëc na un ibino thuno ïë ka ipoth unu yo kanya un itye ka cïdhö ïë.

22 Kür ilworgï; Rwoth Obangawu kikokome bino lwëny pïrwu."

23 Ï karë nön an akwaö Rwoth nï,

24 "Rwoth Obanga, in ïcakö nyutho both aticni dit na megi ëka kï tëköni. Obanga mënë na tye ï wi polo onyo ï wi lobo na twërö tio tic më aura kite na in itio ködë?

25 Wëk acïdh anën lobo na bër na tye yo löka kulo Jordan, lobo na bër n'otingere ëka kite më Lebanon."

26 Ëntö Rwoth ökëcö ï koma pïrwu ëka onwongo ba dök twërö winyona. Cë Rwoth okobo nï, "Manön örömö, kür dökï ïtwak köda ï kom köp ni.

27 Apë ïïdh malö ï wi kidi më Piciga, cë ïnën yo kuthö ëka kukuju, kukwap ëka kukïdë. Nën lobo kï wangi, pïën in ba ibino ngölö kulo Jordan.

28 Ëntö cïk Yocua, ïdïï cwinye ëka ïmïï ën tëk cwiny; pïën ënë bino poth yo löka ca nakun tëlö jö ni, cë bino mïögï gamö lobo na in ibino nënö."

29 Cë wan ebedo ï ora na cwök kï Bet Peor.

4

Muca öcükö cwiny jö Icarael më gwökö cïk

1 Kobedini un jö Icarael, winy unu cïk kïbëc na an abino pwonyowu. Gwökgï ëk ibed unu na kwö ëk ïdöny ëka ïgam unu lobo na Rwoth, Obanga ka kwerewu, tye ka mïöwu.

2 Kür ïmëd unu köp mörö ï kom cïk na an acïköwu ëka kür ïkwany unu köp mörö kï ïë, ëntö gwök unu cïk ka Rwoth Obangawu kite na an amïöwu ködë.

3 Un ïnënö kï wangwu gin na Rwoth ötïmö ï Baal Peor. Rwoth Obangawu obino otyeko jö kïbëc na wörö Baal më Peor kï ï kinwu.

4 Ëntö un kïbëc na pod iketho genwu ï kom Rwoth Obangawu pod itye unu na kwö naka tin.

5 Nën! An dong atyeko pwonyowu cïk kïbëc kite na Rwoth Obangana öcïka ködë, ëk ïgwök unugï ï lobo na un ïcwök dönyö ïë më gamö dökö mewu.

6 Gwök unu na bër, pïën manön ënë bino nyutho ryëkö ëka ngecwu both rok, na bino gïnï winyo cïk ni kïbëc cë kobo nï, "Adyer, rok na dit ni obedo gïnï jö na ryëk rwök ëka nïang gïnï."

7 Rok mënë na dit na tye k'obangagï na cwök ködgï, kite na Rwoth Obanga onu bedo na cwök kod onu ï karë kïbëc na onu ëlëgö bothe?

8 Rok mënë nökënë na dit, na tye kï cïk n'atïr gïnï na calö man na tin an atye ka ketho ï nyimwu?

9 Ëntö gwökërë unu na bër, kür ïmïï wiwu owil ökö kï kom gin na un ïnënö kï wangwu, onyo kür ïmïïgï orweny ökö kï ï cwinywu pï karë më kwöwu kïbëc. Pwony unu cïk ni both ëthïnöwu ëka both ëthïnögï thon.

10 Po unu ï kom nïnö na un icung ï nyim Rwoth Obangawu ï Koreb, ï karë na ën okobo nïna nï, "Gür lwak ï nyima ëk owiny gïnï köpna ëk opwony gïnï kite më wöröna pï karë na gïn pod tye na kwö ï wi lobo ëk opwony gïnï both ëthïnögï."

11 Un ibino na cwök ëka icung unu ï tyën kidi, nakun wi kidi lyël kï mac naka ï polo, k'edou n'ocido na cöl ëka pïny na cöl cuc.

12 Cë Rwoth ötwak kodwu kï ï mac. Un iwinyo köp ëntö ba ïnënö unu kome; dwön këkën ënë owinyere.

13 Ën okobo niwu cïkërë mërë, cïk apar, na ën öcïköwu më gwökö ëka öcöögï ï kom kite arïö n'apada.

14 Ëka Rwoth öcïka ï karë nön më pwonyowu kï cïk kïbëc na ën öcïka ködë, ëk ïgwök unu ï lobo na un ïcïdhö gamö më bedo mewu.

Cïk na makö cal jwogi

15 Myero ïgwökërë unu rwök pïën ba ïnënö unu cal gin mörö ï karë na Rwoth ötwak kodwu ï Koreb kï ï mac na lyël.
16 Kür ïbal unu më yübö cal jwök pïrwu kenwu, cal gin mörö këkën na un ïyübö, kadï ëyübö na cal k'ëcwö onyo dhakö,
17 onyo na cal kï lee mörö na bedo ï wi lobo onyo wïnyü mörö na ngwëcö malö ï wi yamö,
18 onyo gin mörö na kwö na wotho ï wi ngöm onyo rëc mörö na tye ï öd pii pïny.
19 Ëka ka itingo wangi malö ï polo cë ïnënö ceng, dwe ëka cër—kï jami kïbëc na tye ï polo—kür ïmïï gin mörö öywa thamawu më ryebere pïny ï nyimgï ëka më wörö jami na Rwoth Obangawu ömïö pï rok kïbëc nökënë na tye ï thë polo.
20 Ëntö Rwoth ölaröwu ëka ökwanyöwu ökö kï ï lobo Ejip, n'onwongo cal kï keno theth, më bedo jögë na pïrgï tëk kite na un itye ködë kobedini.
21 Akëmö ömakö Rwoth ï koma pïrwu, cë okwongere nï an ba abino ngölö kulo Jordan ëka dönyö ï lobo na bër na Rwoth Obangawu bino mïöwu më bedo mewu.
22 An abino thöö ï lobo ni; an ba abino ngölö kulo Jordan; ëntö un ïcwök ngölö kulo yo löka ëka ibino unu gamö lobo na bër më bedo mewu.
23 Gwökërë unu ëk kür wiwu owil kï cïkërë ka Rwoth Obangawu na ën öcïkërë kodwu. Kür ïyüb unu cal jwök mörö pïrwu na cal kï gin mörö na yam Rwoth Obangawu öcïkö nï kür ïtïm unu.
24 Pïën Rwoth Obangawu cal kï mac na wangö pïny, ën obedo Obanga na nyek.
25 Ï karë më anyim, ka dong ïnywölö unu ëthïnö ëka ëkwaëwu cë ibedo unu ï lobo pï karë na lac, kür ïbal unu kï yübö cal jwök mörö këkën. Man obedo gin na rac ï wang Rwoth Obangawu ëka bino mïö akëmö makö ën ï komwu.
26 An tin acwodo polo ëka lobo më bedo caden ï komwu nï ibino unu thöö pïöpïö kï ï lobo na un itye ka ngölö kulo Jordan më gamö. Un ba ibino bedo kunön pï karë na lac ëntö ebino tyekowu ökö.
27 Rwoth bino këthöwu ökö ï kin rok na papath. Jö na nönök këkën ënë bino dong na kwö ï kin rok na Rwoth bino terowu ïë.
28 Kï kunön un ibino wörö obanga na dhanö öyübö ayüba kï cïngë kï ï kom yen ëka kite, na ba römö neno, ba winyo köp, ba cemo ëka ba ngweo gin mörö.
29 Ëntö ibino unu rangö Rwoth Obangawu kï kunön, ibino unu nwongo ën ka ïrangö unu kï cwinywu kïbëc ëka kï tipowu kïbëc.
30 Ka itye unu ï pëkö na jami ni kïbëc ötïmërë ï komwu, cë kinge, ibino unu dwogo both Rwoth Obangawu ëka ibino bedo unu kï winy ï kome.
31 Pïën Rwoth Obangawu obedo Obanga na nyakïca; ën ba bino wëkö onyo tyekowu onyo wie ba bino wil kï cïkërë mërë kï kwerewu, na ën omoko bothgï kï kwong.

Rwoth ënë Obanga

32 Kobedini peny unu pï karë n'opoth angec, na bara ënywölöwu, cakërë ï karë n'Obanga ocweo dhanö ï wi lobo; cak penyo kï ï acaki lobo naka ï ajiki. Tye gin mörö na dit rwök na calö man n'ötïmërë, onyo gin mörö na cal ködë n'obino owinyere?
33 Tye rok mörö na yam owinyo dwön Obanga na twak kï ï mac kite na un iwinyo ködë ëka pod tye gïnï na kwö?
34 Onyo obanga mörö tye n'ötëmö kwanyö rok mörö më bedo mëgë kënë, kï ï kin rok nökënë nakun tëmö cwinygï k'anyuth më tango ëka gin më aura gïnï, kï lwëny, kï tëkö ëka kï twërö, kï thwön lworo na dwong na röm kï gin na Rwoth Obangawu ötïmö niwu ï lobo Ejip nakun un itye ka nënö kï wangwu?
35 Enyutho jami ni bothwu ëk inge unu nï Rwoth ënë Obanga; ba dök tye Obanga mörö nökënë.
36 Ën ömïö iwinyo unu dwönë kï ï polo ëk opwonywu. Ëka onyutho

niwu mac mërë na thwönë ï wi lobo cë iwinyo unu köp mërë kï ï mac.
37 Pïën ën ömarö kwerewu ëka öyërö
ëkwaëgï na gïn önywölö, ën ökwanyögï
ökö kï lobo Ejip kï tëkö mërë na dit
nakun ën kikome tye kodwu.
38 Ën öryëmö rok na döngö ëka na
tëk löowu ökö kï ï nyimwu, ëk ekelwu ï
lobogï më mïö lobogï bedo mewu kite
na tye ködë tin.
39 Tin dong myero inge unu ëka
iketh unu ï cwinywu nï Rwoth ënë
Obanga na tye ï wi polo ëka pïny ï wi
lobo. Ba dök tye obanga mörö nökënë.
40 Pï manön, myero ïgwök unu cïk
mërë kïbëc na an atye ka cïköwu ködë
tin, ëk nyimwu ëka ëkwaëwu obed na
leng, ëk ïkwö unu pï karë na lac ï lobo
na Rwoth Obangawu bino mïöwu pï
karë kïbëc.

Peci n'epono ïë

41 Ï karë nön Muca opoko peci adek
yo kukïdë kulo Jordan
42 ëk ka ngat mörö oneko dhanö
örïng yo kunön, ka ba öthëna athëna
më neko awodhe akaka, na köp mörö
ope ï kin-gï cön. Ën twërö rïngö ï pacö
mörö acël ëka gwökö kwö mërë.
43 Peci nön gïn enene: Bejer na tye
ï thim n'otingere malö n'öpëdhërë, pï
jö ka Reuben; Ramot na tye ï Gilead pï
jö ka Gad, ëka Golan na tye ï Bacan pï
jö ka Manace.

Acaki më nwönö Cïk

44 Man ënë cïk na Muca ömïö both jö
Icarael.
45 Man ënë cïk kïbëc na Muca ömïö
bothgï ï karë na gïn öya kï ï lobo Ejip.
46 Gïn onwongo tye ï ora na cwök
kï Bet Peor na tye kukïdë më kulo
Jordan, na tye ï lobo ka Cikon rwoth
ka jö Amor, n'onwongo löö Kecbon
na Muca ëka jö Icarael obino ölöö ï
karë na gïn dong öya ökö kï ï lobo Ejip.
47 Gïn ögamö lobo mërë ëka lobo ka
Og rwoth më Bacan, rwodhi arïö ka jö
Amor na bedo gïnï ï löka kulo Jordan
yo kukïdë.
48 Lobo ni öcakërë kï ï pacö Aroer
na tye ï lak kulo më Arnon cïdhö ködë
naka ï kidi Cirion (manön, Kermon),
49 kanya acël k'Araba kïbëc na tye
kukïdë më Jordan, na dök ködë yo
nam më Araba na tye ï thë kidi më
Piciga.

5

Cïk Apar
(Yaa 20:1-17)

1 Muca ocwodo jö Icarael kïbëc cë
okobo bothgï nï:
Un jö Icarael, winy unu cïk kïbëc na
an acwök kobo niwu tin. Pwony unu
ëka ïgwökërë unu më lübögï.
2 Rwoth Obanga onu öcïkërë kod
onu ï Koreb.
3 Ën ba oketho cïkërë ni kï kwere
onu ëntö oketho cïkërë kod onu kïbëc,
na pod etye na kwö tin.
4 Rwoth ötwak kodwu wang kï wang
kï ï mac ï wi kidi.
5 Ï karë nön, an acung ï kin Rwoth
ëka un më kobo niwu köp ka Rwoth,
pïën un onwongo ilworo mac ëka ba
ïcïdhö unu malö ï wi kidi. Ëka ën
okobo nï:
6 “An ënë Rwoth Obangawu
n'okelowu kï ï lobo Ejip, lobo
më opii.
7 “Kür ibed unu k'obanga nökënë na
path köda.
8 “Kür ïyüb cal jwök mörö na megi,
onyo cal gin mörö na tye malö ï
wi polo, onyo na tye pïny ï wi lobo
onyo na tye ï thë pii.
9 Kür iryebiri pïny ï nyimgï më
wörögï. Pïën an, Rwoth Obangani,
abedo Obanga na nyek, ëka abino
pwodo ëkwaë ka jö na daga pï bal ka
kweregï naka thuno ködë ï kom ëkwaë
më adek kï më angwën.
10 Ëntö an abino nyutho mar na ba
lökërë both jö elip kï elip na mara ëka
gwökö cïkna gïnï.
11 “Kür icwod nyïng Rwoth Oban-
gani atata, pïën Rwoth bino mïö
köp löö ngat na cwodo nyïngë
atata.
12 “Gwök nïnö më Cabït ëk obed
na leng, kite na Rwoth Obangani
ociki ködë.
13 Tii tic pï nïnö abicël nakun ityeko
ticni kïbëc,

14 ëntö nïnö më abïrö ënë Cabït* ka
Rwoth Obangani. Nïnö nön kür igud
tic mörö, kadï in kikomi, onyo wodi
onyo nyari, onyo aticni n'ëcwö onyo
na dhakö, onyo thwoni pur, onyo
kanani onyo leenini mörö këkën,
onyo arok mörö na bedo ï peciwu, ëk
aticni n'ëcwö onyo na dhakö myero
oywe thon calö in.
15 Po unu nï un onwongo ibedo
opii ï Ejip ëka Rwoth Obangawu ënë
ökwanyöwu ökö kï kunön kï thwön
tëkö. Manön ënë ömïö Rwoth Oban-
gawu öcïkö nï ïgwök unu nïnö më
Cabït.
16 “Wör apapni ëka ayani, kite na
Rwoth Obangani ociki ködë, ëk
ibed ï wi lobo pï karë na lac ëka
nyimi obed na leng ï lobo na
Rwoth Obangawu tye ka mïöwu.
17 “Kür ineki.
18 “Kür ïdöny ï elomi.
19 “Kür ïkwal.
20 “Kür ikob köp më twodo ï kom
ngat mörö.
21 “Kür ïnïr dhakö ka ngat nökënë.
Kür ïnïr öt ka ngat mörö, onyo
ngöm, onyo etic mërë na cwö
onyo na mon, thwön më pur
onyo kana mërë, onyo gin
mörö këkën n'obedo më ka ngat
nökënë.”

22 Man ënë cïk na Rwoth ötwakö kï
dwön na longo ï athukowu kïbëc kï ï
mac na lyël ï wi kidi, kï ï edou ëka pïny
na cöl cuc cë ën ba ömëdö köp mörö
nökënë. Ën öcöö cïk ni gïnï ï kom kite
n'apada arïö ëka ömïögï botha.
23 Ï karë na un iwinyo dwön
n'odonyo ki ï pïny na cöl, nakun wi
kidi tye ka lyël kï mac, ëtëla kïbëc
më kakawu ëka edongwu obino gïnï
botha.
24 Ëka un ikobo nï, “Rwoth Obanga
onu onyutho nï onu dheo ëka dit mërë
cë onu ewinyo dwönë kï ï mac. Tin
onu ënënö nï dhanö twërö bedo na
kwö kadï bed nï Obanga twak ködë.
25 Ëntö kobedini, pïngö onu myero
ëthöö? Mac na thwönë nön bino
camö onu ökö ëka onu ebino thöö
ka ëmëdërë më winyo dwön Rwoth
Obanga onu.
26 Ngat mörö tye na tye kï kom na
naka yam owinyo dwön Obanga na
kwö nakun twak kï ï mac, kite na onu
ewinyo ködë, ëka pod tye na kwö?
27 In ïcïdh na cwök ëk iwiny köp
kïbëc na Rwoth Obangawa kobo. Cë
ikob nïwa gin mörö këkën na Rwoth
Obangawa bino kobo nini. Wan
ebino winyo ëka ëlübö.”
28 Rwoth owinyo köp na un ikobo
botha cë okobo nïna nï, “An awinyo
köp kïbëc na lwak okobo bothi, köp
kïbëc na gïn okobo tye kakarë.
29 Ka onwongo gïn mëdërë më bedo
kï cwiny n'obedo nï kömanön ï karë
kïbëc, më lworona ëka më gwökö cïkna
kïbëc, ëk jami kïbëc owoth na bër
ködgï ëka ëkwaëgï na twal.
30 “Cïdh ikob nïgï nï ödök gïnï ï
këmagï.
31 Ëntö in idong botha kany ëk an
akob nini cïkna kïbëc, na in myero ip-
wonygï ködë, ëk öcïdh ölüb gïnï ï lobo
na an atye ka mïögï më bedo mëgï.”
32 Pï manön, gwökërë unu ëk
ïtïm unu kite na Rwoth Obangawu
öcïköwu ködë; kür ïngël unu yo cingwu
kucem onyo kucam.
33 Lüb unu yoo kïbëc na Rwoth
Obangawu öcïköwu, ëk ibed unu na
kwö, nyimwu obed na leng ëka ibed
unu pï karë na lac ï lobo na un ibino
gamö më bedo mewu.

6

Cïk na dit na löö kïbëc

1 Man ënë cïk kïbëc na Rwoth Oban-
gawu öcïka nï ëk apwonywu më lübö
ï lobo na un ïcïdhö ngölö kulo Jordan
më gamö bedo mewu,
2 ëk un, ëthïnöwu ëka ëkwaëgï na
bino lübögï obed gïnï kï wörö ï kom
Rwoth Obangawu pï karë më kwöwu
na un ïgwökö cïk mërë kïbëc na an
amïöwu. Man bino mïöwu bedo na
kwö pï karë na lac.
3 Pï manön, winy unu jö Icarael,
gwökërë unu më lübögï ëk nyimwu
obed na leng ëka thon ïnya unu na pol

* **5:14** ***Cabït***gönyö nï*yweo.*

rwök ï lobo na mio na cak kï möö kic möl kï ïë, kite na calö Rwoth, Obanga ka kwerewu, öcïkö ködë.

4 Winy unu jö Icarael, Rwoth Obangawa, ën kënë ënë Rwoth.
5 Mar Rwoth Obangani kï cwinyi kïbëc, kï tiponi kïbëc ëka kï tëköni kïbëc.
6 Cïk ni gïnï na an tin acïköwu ködë myero obed ï cwinywu.
7 Pwony unu ëthïnöwu kï cïk nön gïnï. Twak unu pïrgï ka ibedo unu pacö ëka ka iwotho unu ï yoo, ka ibuto unu pïny ëka ka ïyaa unu malö.
8 Twegï na calö anyuth gïnï më po wiwu ï ngut cïngwu ëka ï ter nyimwu.
9 Cöögï ï kom yen dholokek më udiwu ëka ï kom dhö wangkacwu.

10 Rwoth Obangawu bino kelowu ï lobo na ën öcïkërë kï kwong both kwaröwu Abraam, Icaka ëka Jakob. Lobo nön tye kï peci na lac na bër rwök, na pathï un ënë ïgërö,
11 udi n'opong kï jami kïbëc na bëcö na un ba iketho gin mörö ïë, kulo na un ba igolo, pwothi ölök ëka yen jeituni na un ba ïpïdhö cë ka ïcamö unu ëka iyeng unu,
12 gwökërë unu ëk kür wiwu owil ökö ï kom Rwoth n'okelowu kï ï Ejip, lobo më opii.

13 Wör Rwoth Obangawu, tii unu nïnë këkën ëka ikwong unu kwong na mewu kï nyïngë.
14 Kür ïwör unu obanga nökënë, obanga ka rok na tye ï ngetwu,
15 pïën Rwoth Obangawu, na tye ï kinwu, obedo Obanga na nyek ëka akëmö mërë bino podho ï komwu cë bino tyekowu ökö kï ï wi lobo.
16 Kür ïtëm unu Rwoth Obangawu kite na un ïtïmö ködë kï ï Maca.
17 Myero ïgwök unu cïk ka Rwoth Obangawu kïbëc na ën öcïköwu.
18 Tïm unu gin na tye atïr ëka na bër ï nyim Rwoth ëk nyimwu obed na leng ëka ïcïdh ïgam unu lobo na bër na Rwoth yam öcïkërë kï kwong both kwerewu,
19 ëka Rwoth bino ryëmö langwu ökö kï ï nyimwu kite na ën okobo.

20 Ï karë më anyim, ka ëthïnöwu openyowu nï, “Pïngö Rwoth Obangawa öcïköwa më lübö cïk ni kïbëc?”
21 Un ibino kobo both ëthïnöwu nï, “Wan onwongo ebedo opii ka Parao ï lobo më Ejip, ëntö Rwoth ökwanyöwa ökö kï kunön kï tëkö më cïngë.
22 Rwoth obino otio anyuth më tango ëka gin më aura gïnï—na döngö ëka na reco rwök—ï kom jö Ejip, ï kom Parao ëka ï kom jö më ödë kïbëc na wan ënënö kï wangwa.
23 Ëntö ën obino ökwanyöwa ökö kï kunön më kelowa kany, ëk ëmïïwa lobo na ën okwongere nï ebino mïö both kwerewa.
24 Rwoth öcïköwa më lübö cïk ni kïbëc ëka më wörö Rwoth Obanga onu, ëk ebed na bër ï karë kïbëc ëka ebed na kwö, kite na tye ködë tin.
25 Ka onu ëgwökërë më wörö cïk ni kïbëc ï nyim Rwoth Obangawa, kite na ën öcïkö onu ködë, cë ebino bedo jö na kitegï atïr.”

7

Ryëmö Erok ökö

1 Ka Rwoth Obangawu bino kelowu ï lobo na un itye ka dönyö ïë më gamö bedo mewu, nakun ryëmö rok na pol ökö kï ï nyimwu—jö Kit, jö Girgac, jö Amor, jö Kanaan, jö Periji, jö Kibi ëka jö Jebuc—rok abïrö na pol ëka tëk gïnï na löö wu ökö
2 ëka ka Rwoth Obangawu ömïögï ï cïngwu cë ïlöö unugï, myero ityek unugï ökö. Kür imok unu cïkërë ködgï, ëka kür thon inyuth kïca mörö bothgï.
3 Kür ïnyömërë unu ködgï. Kür ïmïï anyirawu both awopegï më anyöma onyo kür ïnyöm unu anyiragï n'awopewu,
4 pïën gïn bino mïö ëthïnöwu lökërë ökö kï botha cë cakö gïnï wörö obanga nökënë, ëka akëmö ka Rwoth bino bino ï komwu cë tyekowu ökö pïöpïö.
5 Man ënë gin na myero un ïtïm ï komgï: Tütürö unu keno tyërgï ökö pïny, rëdh unu kite na gïn ocibo më awöra ökö pïny, tong unu yen n'ëpïdhö kanya gïn wörö obangagï na dhakö ïë

n'ecwodo nï Acera ëka ïwang unu cal jwogigï ökö kï mac.
6 Pïën un ibedo jö na leng both Rwoth Obangawu. Rwoth Obangawu otyeko yëröwu kï kin lwak kïbëc na tye ï wi lobo më bedo jögë na pïrgï tëk.
7 Rwoth ba oketho mar mërë ï komwu ëka öyëröwu, pathï nï un onwongo ipol unu na löö rok nökënë, pïën un ënë onwongo itye unu na nönök na löö kï kin rok kïbëc.
8 Ëntö pïën Rwoth onwongo ömaröwu ëka ögwökö kwong mërë na ën okwongo both kwerewu, ënë ömïö ën ökwanyöwu ökö kï tëkö më cïngë ëka ökököwu kï ï lobo më opii, kï ï tëkö ka Parao rwoth më Ejip.
9 Myero dong inge unu nï Rwoth Obangawu ënë Obanga; ën obedo Obanga na genere, na gwökö cïkërë mërë më mar both wang rok elip kï elip na marö ën ëka gwökö gïnï cïk mërë.
10 Ëntö
jö na dag Rwoth, ën bino cülö kwor ï komgï kï tyekogï;
ën ba bino galërë më cülö kwor ï kom jö na dag ën.
11 Pï manön, myero ïgwökërë unu më lübö cïk kïbëc na an amïöwu tin.
12 Ka iwinyo unu cïk ni gïnï ëka ïlübö unu na bër, cë Rwoth Obangawu bino mëdërë më gwökö cïkërë më mar mërë kodwu kite na ën okwongo ködë both kwerewu.
13 Ën bino maröwu, mïöwu gum ëka mëdö welwu. Ën bino mïö gum both ëthïnö na un ibino nywölö, gin na bino cëk ï pwothiwu—kalwu, köngö ölök na nyen ëka möö jeituni—ëthïn dhok na mewu ëka ëthïn rom kï dyegiwu ï lobo na ën yam okwongere both kwerewu nï ebino mïöwu.
14 Ebino mïöwu gum na löö rok nökënë; ngat mörö ope kï ï kin cwö onyo mon na mewu na bino bedo abonge athïn, onyo leeniwu mörö ope na bino bedo abonge athïn mërë.
15 Rwoth bino gwököwu kï ï kom two kïbëc. Ën ba bino mïö two na reco na un ingeo kï ï lobo Ejip makömu, ëntö ën bino mïö makö jö kïbëc na dagwu.
16 Myero ityek unu rok kïbëc na Rwoth Obangawu bino mïö ï cïngwu. Kür kïca ömakwu ï komgï ëka kür ïwör unu obangagï gïnï, pïën manön bino bedo calö pawaka më makömu.
17 Ka un ïthamö kenwu nï, “Rok ni tëk löömwa ökö. Wan ebino ryëmögï nïngö?”
18 Ëntö kür ibed unu kï lworo ï komgï; po unu ï gin na Rwoth Obangawu ötïmö ï kom Parao ëka jö më Ejip kïbëc.
19 Un ïnënö kï wangwu atëmatëma na döngö, anyuth më tango ëka gin më aura gïnï, cïng na tëk ëka kï twërö mërë na Rwoth Obangawu okelowu ködë. Rwoth Obangawu bino tïmö nï kömanön ï kom rok kïbëc na un kobedini ilworo.
20 Rwoth Obangawu bino oro lworo ï kin-gï naka thon jö n'ökwö n'opono gïnï kï bothwu ebino tyekogï ökö.
21 Kür ibed unu kï lworo ï komgï, pïën Rwoth Obangawu na tye ï kinwu, ën obedo Obanga na dit ëka ngat na myero elwor.
22 Rwoth Obangawu bino ryëmö rok nön gïnï ökö kï ï nyimwu momoth. Ba ebino yeo niwu më tyekogï ökö wang acël, pïën wel leeni na ger römö mëdërë ëka twërö yelowu.
23 Ëntö Rwoth Obangawu bino mïögï ï cïngwu, ën bino mïögï rubere rwök naka ibino unu tyekogï ökö.
24 Ën bino mïö rwodhigï ï cïngwu, ëka ibino unu rwenyo nyïng-gï ökö kï ï wi lobo. Ngat mörö ope na bino cung ï nyimwu; ibino unu tyekogï ökö.
25 Myero ïwang unu cal obangagï gïnï kï mac. Kür ïnïr unu ryal onyo gol na tye ï komgï, ëka kür ïkwany më bedo mewu onyo bino dökö pawaka më makömu, pïën obedo gin më kwer both Rwoth Obangawu.
26 Kür ikel unu gin mörö më kwer ï udiwu na mïö etyekowu ökö calö gïn. Myero ïkwër ëka ïdag unu gin nön, pïën obedo gin na myero etyek ökö.

8

Kür wiwu owil ï kom Rwoth

1 Gwökërë unu më lübö cïk kïbëc na
an atye ka mïöwu tin, ëk ibed unu na
kwö ëka ïnya unu na pol, ïcïdh ïdöny
unu ï lobo na Rwoth öcïkërë kï kwong
both kwerewu.
2 Myero ipo unu kite na Rwoth
Obangawu ötëlöwu ködë kï ï thim pï
mwaka pyer angwën, më mïöwu bedo
na mwol ëka më tëmöwu ëk enge gin
n'onwongo tye ï cwinywu, ka onyo
ibino unu gwökö cïk mërë onyo pe.
3 Ën ömïö ïdökö unu na mwol, ömïö
kec onekowu, cë öpïdhöwu kï mana,
na un onyo kwerewu onwongo ba
ongeo, më pwonyowu nï dhanö ba
kwö kï cem këkën ëntö kwö kï köp
kïbëc na donyo kï ï dhö Rwoth.
4 Böngwu ba obino otii kï ï komwu
ëka tyënwu ba obino okwot ï mwaka
pyer angwën ni kïbëc.
5 Myero dong inge unu kï ï
cwinywu nï kite na calö dhanö
pwonyo athïn mërë, Rwoth Oban-
gawu thon pwonyowu.
6 Myero ïgwök unu cïk ka Rwoth
Obangawu, nakun iwotho unu ï yoo
mërë ëka ilworo unu ën.
7 Pïën Rwoth Obangawu tye ka
kelowu ï lobo na bër—n'opong kï ora,
kulo më pii ëka wang pii na möl ï ora
ëka wi kite;
8 lobo na tye kï ngano ëka cayiri,
ölök ëka yen ölam, okwer pomegranat,
lobo na möö jeituni ëka möö kic möl
kï ië;
9 lobo na cem ba nönök ïë ëka gin
mörö ope na bino rem kï bothi; lobo
na kite mërë obedo nywenyo ëka
ïtwërö künyö mola kï ï kite.
10 Ka icemo ëka iyeng unu, pak unu
Rwoth Obangawu pï lobo na bër na ën
ömïöwu.
11 Gwökërë unu ëk kür wiwu owil
ökö ï kom Rwoth Obangawu, na
nwongo ba ïgwökö unu cïk mërë kïbëc
na an atye ka mïöwu tin.
12 Ka icemo ëka iyeng unu, ka ïgërö
unu udi na bëcö më bedo ïë,
13 ka dhok, rom kï dyegiwu önya
ödökö na pol, ka ryalwu ëka gol
ömëdërë ëka kï jami kïbëc na un itye
ködgï önya,
14 cë cwinywu cakö wakërë ëka
wiwu bino wil ökö ï kom Rwoth
Obangawu n'ökwanyöwu kï ï lobo Ejip,
lobo më opii.
15 Ën ötëlöwu kï ï thim na lac ëka
na lik, lobo më örïö na pii ope ïë, na
thwone ëka ïth tye gïnï ïë. Ën ömïöwu
pii n'öya kï ï lëla.
16 Ën öpïdhöwu kï mana kï ï thim,
gin mörö na kwerewu ba ongeo
anaka yam, më mïöwu bedo na mwol
ëka më tëmöwu ëk ï ajiki nyimwu obed
na leng.
17 Gwökërë unu ëk kür ikob kenwu
nï, “Tëköna ëka twërö më cïnga ënë
ömïa anwongo lönyö ni.”
18 Ëntö po unu ï kom Rwoth
Obangawu, pïën ën ënë mïö tëkö më
nwongo lönyö, ëk omok cïkërë mërë
na ën okwongo both kwerewu, kite
na tye ködë tin.
19 Ka wiwu bino wil ökö ï kom
Rwoth Obangawu, cë ïlübö unu
obanga nökënë, ïwörö ëka iryebere
unu pïny ï nyimgï, an akobo bothwu
tin nï ebino tyekowu ökö.
20 Ebino tyekowu ökö calö rok
nökënë na Rwoth otyekogï ökö kï ï ny-
imwu, cë ebino tyekowu ökö pï kwërö
winyo dwön Rwoth Obangawu.

9

Tyën köp na Rwoth bino könyö kï jö Icarael

1 Winy unu, jö Icarael. Un kobedini
ïcwök unu ngölö kulo Jordan yo löka,
ëk ïcïdh unu më ryëmö rok na tye
kunön, jö na tëk na löowu ökö, na tye
kï peci na lac kï cël na thuno naka ï
polo.
2 Jö nön tëk ëka boco gïnï, jö Anak!
Un ingeo köp ï komgï, ëka iwinyo unu
ka ekobo nï: “Nga na twërö cung ï
nyim jö Anak më lwëny ködgï?”
3 Ëntö myero inge unu tin nï Rwoth
Obangawu ënë ngat na tye ka woth ï
nyimwu na calö mac na wangö pïny.
Ën kikome ënë bino tyekogï, ën bino
löönögï ökö kï ï nyimwu. Un ibino
ryëmögï ëka ibino nekogï pïöpïö, kite
na Rwoth öcïkërë ködë bothwu.

4 Kinge na Rwoth Obangawu öryëmögï ökö kï ï nyimwu, kür ikob unu köp kï ï cwinywu nï, “Rwoth okela kany më gamö lobo ni pïën an kitena atïr.” Manön obedo pï tïm na reco më rok ni ënë ömïö Rwoth bino ryëmögï ökö kï ï nyimwu.

5 Pathï pï kite atïrwu onyo pï leng cwinywu nï un ïcïdhö më gamö lobogï; ëntö pï tïm na reco më rok ni gïnï, Rwoth Obangawu bino ryëmögï ökö kï ï nyimwu, ëk ocob gin na ën okwongo both kwaröwu Abraam, Icaka ëka Jakob.

6 Myero ïnïang unu nï pathï pï kite atïrwu ënë ömïö Rwoth Obangawu tye ka mïöwu lobo ni na bër ëk ïgam unu obed mewu, pïën un jö na ngutwu nwang.

Wod thwön n'obedo gol

7 Po unu ï köp ni ëka kür ïmïï wiwu owil kite na un ïmïö akëmö ömakö Rwoth Obangawu kï ï thim. Cakërë ï nïnö na un ïya kï Ejip naka ithuno unu ï kabedo ni, un ibedo jëm ï kom Rwoth.

8 Ï kidi më Koreb, un ïmïö Rwoth obedo k'akëmö, cë ömïö akëmö ömakö ën rwök ï komwu më tyekowu.

9 Ï karë na an aïdhö malö ï wi kidi më gamö kite n'apada, kite n'apada më cïkërë na Rwoth oketho kodwu, an abino abedo ï wi kidi pï nïnö pyer angwën kiceng ëka kiwor, nakun ba acemo ëka ba amodho pii.

10 Rwoth ömïa kite arïö n'apada n'Obanga onwongo öcöö kï cïngë. Cïk kïbëc onwongo tye ï komgï na Rwoth ötïtö bothwu kï ï mac na lyël ï wi kidi ï nïnö më athuko.

11 Kinge nïnö pyer angwën kiceng ëka kiwor, Rwoth ömïa kite arïö n'apada, kite n'apada më cïkërë.

12 Cë Rwoth okobo nïna nï, “Yaa malö kï kany ïcïdh yo pïny pïöpïö, pïën jogi na in ikelogï kï ï Ejip ötïmö gïnï bal. Gïn ölökërë gïnï ökö pïöpïö kï ï kom gin na an acïkögï ëka öyübö gïnï cal jwök n'obedo nywenyo.”

13 Rwoth okobo nïna nï, “An anënö jö ni ëka obedo gïnï jö na ngutgï nwang rwök!

14 Wëka an këna, ëk atyekgï ëka ajwa nyïng-gï ökö kï ï thë polo. An abino mïöni ïdökö rok na tëk ëka ïnya unu na pol na löögï.”

15 Cë an alökara, aidho yo pïny kï ï wi kidi, nakun kidi tye ka lyël kï mac. Ëka kite arïö n'apada më cïkërë onwongo tye ï cïnga gïnï.

16 Ï karë na an anënö, anënö nï ïbalö unu ï kom Rwoth Obangawu; un ïyübö cal jwök na cal kï wod thwön pïrwu. Un ïlökërë ökö pïöpïö kï ï yoo na Rwoth onwongo öcïköwu.

17 Cë an amakö kite arïö n'apada ëka abologï ökö pïny kï ï cïnga gïnï, angënyö ökö na thïthïnö ï nyimwu.

18 Kinge dökï abuto pïny aryeba cwiny ï nyim Rwoth pï nïnö pyer angwën kiceng ëka kiwor; an ba acemo ëka ba amodho pii pïën pï bal kïbëc na un ïtïmö, nakun ïtïmö unu gin na rac ï wang Rwoth n'ömïö akëmö ömakö ën.

19 An abedo kï lworo ï kom akëmö ka Rwoth na tëk, pïën akëmö onwongo ömakö ën rwök ï komwu më tyekowu ökö. Ëntö Rwoth dökï obino owinya.

20 Akëmö ömakö Rwoth rwök ï kom Aron më neko ën, ëntö ï caa nön an alëgö pïrë thon.

21 An thon akwanyö gin më balwu nön, wod thwön na un ïyübö, cë awangö ökö kï mac. Cë angïngïnyö ëka amïö ödökö buru na pwöth calö apua, cë aönyö apua mërë ï kulo na möl pïny kï ï wi kidi.

22 Un thon ïmïö akëmö ömakö Rwoth kï ï Tabera, ï Maca ëka ï Kibrot Ataaba.

23 Ëka ï karë na Rwoth oorowu kï ï Kadec Barnea ën okobo nï, “Cïdh unu malö ëka ïgam unu lobo na an amïöwu,” ëntö un ibino ïjëm unu ï kom Rwoth Obangawu. Un ba ibedo kï gen ï kome ëka ba iwinyo unu ën.

24 Un ibedo jëm ï kom Rwoth anaka ï nïnö na an angeowu ködë.

25 An abuto aryeba cwiny ï nyim Rwoth pï nïnö pyer angwën nön kiceng ëka kiwor pïën Rwoth onwongo okobo nï ebino tyekowu ökö.

26 Cë an alëgö both Rwoth ëka akobo nï, “Rwoth Obanga, kür ityek jogi, jö
na megi na pïrgï tëk na in ïkökögï kï
tëköni ëka ïkwanyögï kï ï Ejip kï tëkö më
cingi.
27 Po ï kom aticni Abraam, Icaka,
ëka Jakob. Kür ibed ka thamö pï ngut
na nwang, tïmgï na reco ëka balgï.
28 Pï manön lobo na in ïkwanyöwa kï
ïë bino kobo nï, ‘Rwoth onwongo ba
römö terogï ï lobo na ën öcïkërë ködë
bothgï, ëka pïën ën onwongo dag-gï,
ën ökwanyögï ëk enekgï ökö ï thim.’
29 Ëntö gïn obedo jogi na pïrgï tëk na
in ïkwanyögï kï tëköni ëka kï twëröni.”

10

Muca dökï ögamö cïk (Yaa 34:1-10)

1 Ï karë nön Rwoth okobo nïna nï,
“Yüb kite arïö n'apada calö më acël ca
ëka ibin yo botha ï wi kidi malö. Yüb
thon canduk më bao.
2 An abino cöönö ï kom kite n'apada
köp n'onwongo tye ï kom kite n'apada
më acël ca, na in ibino ïngënyögï ökö.
Cë in myero ikethgï ï canduk.”
3 Cë an ayübö canduk kï ï kom yath
alwïï ëka an ayübö kite arïö n'apada
calö më acël ca gïnï. Ëka an acïdhö
malö ï wi kidi kï kite arïö n'apada ï
cïnga gïnï.
4 Rwoth öcöö ï kom kite n'apada ni
ngö na ën onwongo öcöö cön, cïk apar
na ën onwongo ötïtö bothwu kï ï mac,
ï nïnö na un ïcökërë ï tyën kidi. Rwoth
ömïögï botha.
5 Cë an adwogo pïny kï ï wi kidi
ëka aketho kite n'apada ï canduk
n'onwongo an ayübö kite na Rwoth
öcïka ködë ëka pod tye gïnï kunön.
6 (Ï karë nön jö Icarael öya gïnï kï
ï Beerot Bene Jakan* cë öcïdhö gïnï
ï Mocera. Kï kunön Aron öthöö ëka
eiko, cë wode Eleajar oleo ka tyënë na
calö alamdhök.
7 Gïn öya kï kunön, cë öcïdhö gïnï yo
Gudugoda ëka yo Jotbata, lobo na pii
dwong ïë.
8 Ï karë nön Rwoth opoko kaka ka jö
Lebi path më tingo canduk më cïkërë
ka Rwoth, më cung ï nyim Rwoth më
tio tic ëka më lamö gum kï nyïngë, kite
na gïn pod tïmö ködë tin.
9 Manön ënë ömïö jö Lebi ba tye
gïnï kï dul lobo mörö n'obedo mëgï ï
kin utmegogï; Rwoth ënë obedo gin
n'epoko nïgï kite na Rwoth Oban-
gawu okobo bothgï ködë.)
10 An abedo ï wi kidi pï nïnö pyer
angwën kiceng ëka kiwor, kite na an
abedo ködë ï më acël ca. Rwoth
obino owinyo lëgana ï karë nön thon
cë Rwoth oyeo nï ba ebino tyekowu.
11 Rwoth okobo nïna nï, “Yaa malö,
ïtël wi jïï ëk ödöny ëka ögam gïnï lobo
na an akwongara më mïö both kw-
eregï.”

Lwor Rwoth

12 Kobedini dong, un jö Icarael,
ngö na Rwoth Obangawu mïtö kï
bothwu? Gin na Rwoth Obangawu
mïtö kï bothwu ënë nï lwor unu
Rwoth Obangawu, ïlüb unu yodhi
mërë kïbëc, ïmar unu ën, ëka itïi unu
both Rwoth Obangawu kï cwinywu
kïbëc ëka kï tipowu kïbëc.
13 Gwök unu cïk ka Rwoth kïbëc na
an atye ka mïöwu tin pï bër bedowu.
14 Nën, kadï jami kïbëc na tye malö
ï wi polo rwök, lobo ëka jami kïbëc na
tye ïë obedo më ka Rwoth Obangawu.
15 Ëntö Rwoth oketho cwinye ï
kom kwerewu ëka ömarögï cë obino
öyëröwu, ëkwaëgï, kï ï kin rok kïbëc,
kite na tye ködë tin.
16 Pï manön, bed unu kï winy both
Rwoth ëka ïwëk unu bedo jö na ngutgï
nwang.
17 Pïën Rwoth Obangawu ënë obedo
Obanga na löö obanga nökënë gïnï
ëka Rwoth ka rwodhi nökënë. Ën
obedo Obanga na dit, na tye kï tëkö
ëka Obanga na myero elwor. Ën ba
lengere ï ngölö köp ëka ba wïlërë kï
lïm.
18 Ën ngölö köp n'atïr ï kom athïn
kic ëka ï kom dha thöö. Nyutho mar
mërë both Erok ëka mïögï cem kï gin
më aruka.

* **10:6** ***Beerot Bene Jakan*** gönyö nï *kulo k'awope ka Jakan.*

19 Un myero ïmar Erok, pïën un thon
onwongo ibedo unu Erok ï lobo Ejip.
20 Wör Rwoth Obangawu, tii unu
nïnë këkën ëka ikwong unu kwong na
mewu kï nyïngë.
21 Ën obedo Obanga na myero ïpak
unu; ën obedo Obangawu, n'ötïmö
niwu jami na döngö ëka tango më
aura na un ïnënö kï wangwu.
22 Kwerewu n'obino öcïdhö gïnï ï
Ejip onwongo tye pyer abïrö kïbëc,
ëka Rwoth Obangawu ömïöwu ïdökö
na pol na calö cër na tye ï polo.

11

Gin na döngö na Rwoth ötïmö pï jögë

1 Myero ïmar unu Rwoth Oban-
gawu ëka ïtïm unu gin na ën mïtö;
gwök unu cïk mërë kïbëc, ëka gin na ën
öcïkö ï karë kïbëc.
2 Po unu tin ï kom pwony na Rwoth
Obangawu opwonyowu ködë, an ba
atye ka twak k'ëthïnöwu ëntö kodwu
pïën un ingeo ëka ïnënö unu dit mërë,
cïngë na tëk ëka twërö mërë.
3 Gïn ba önënö tango ëka gin më
aura na ën ötïmö ï Ejip both Parao
rwoth më Ejip ëka ï lobo mërë kïbëc;
4 gin na ën ötïmö ï kom acikari më
Ejip, ï kom angole ëka gadigadigï, ï
karë na ën ömïö pii më Nam na Kwar
ömwönyögï ökö nakun onwongo gïn
tye ka ryëmö körwu, ëka kï kite na
Rwoth otyekogï ködë.
5 Gïn ba önënö gin na ën ötïmö niwu
ï thim na un bara ithuno ï kabedo ni,
6 onyo gin na ën ötïmö ï kom Datan
ëka Abiram, ëthïnö k'Eliab wod ka
Reuben, ï karë na Rwoth ömïö ngöm
öyabërë kï kanya jö Icarael onwongo
bedo ïë, cë ömwönyögï ökö kï jö kïbëc
më dholokekgï, këmagï ëka gin na kwö
kïbëc n'onwongo obedo mëgï.
7 Ëntö un ënë ïnënö kï wangwu jami
na döngö ni kïbëc na Rwoth otio.
8 Pï manön, myero ïgwök unu cïk
kïbëc na an atye ka mïöwu tin, ëk ibed
unu kï tëkö më cïdhö dönyö ïë ëka
gamö lobo na un itye ka ngölö kulo
Jordan më bedo mewu,

9 ëk ibed unu pï karë na lac ï lobo
na Rwoth okwongo më mïö both kw-
erewu ëka both ëkwaëgï, lobo na mio
na cak kï möö kic möl kï ïë.
10 Lobo na un itye ka dönyö ïë më
gamö ba obedo calö lobo Ejip, kï
kanya un ïya unu kï ïë, kanya un
ïpïdhö kodhiwu ëka ïönyö unu pii ïë kï
cïngwu calö pwodho ngwedo.
11 Ëntö lobo na un itye ka cïdhö më
ngölö kulo Jordan më gamö ëk obed
mewu, obedo lobo n'obedo kitekite
ëka ora gïnï, lobo na köth dwong ïë.
12 Obedo lobo na Rwoth Obangawu
gwökö; wang Rwoth Obangawu tye
ïë ï karë kïbëc, cakërë ï acaki mwaka
naka ï ajiki mërë.
13 Cë ka un ibino lübö unu cïk kïbëc
na an atye ka mïöwu tin—më marö
Rwoth Obangawu ëka më tic nïnë kï
cwinywu kïbëc ëka kï tipowu kïbëc—
14 cë ën bino mïö köth cwe ï lobowu
ï karë mërë kikokome, köth më cwïr
ëka köth më oro, ëk ïcök unu cemwu,
köngö ölök na nyen ëka möö jeituni.
15 Ën bino mïö lum pï dhok na
mewu, ëka ibino unu cem cë iyeng
unu.
16 Gwökërë unu ëk kür ïmïï
thamawu öbwölwu më lökërë ökö më
wörö obanga nökënë gïnï ëka ryebere
pïny ï nyimgï.
17 Ka ïtïmö unu nï kömanön, akëmö
bino makö Rwoth ï komwu, cë jükö
köth ökö ëka mïö köth ba cwe. Lobo
ba bino cëgö cem ëka ebino tyekowu
ökö kï ï lobo na bër na Rwoth tye ka
mïöwu.
18 Keth unu köpna ni ï cwinywu ëka ï
thamawu; twe unugï na calö anyuth ï
ngut cïngwu ëka irukugï ï terinyimwu.
19 Pwony unu ëthïnöwu kï cïk nön,
twak köp nön bothgï ka in itye pacö,
ka in itye iwoth ï yoo, ka ibuto pïny
ëka ka in ïya malö kï ï kabuto.
20 Cöögï ï kom yen dholokek më
udiwu ëka ï kom dhö wangkacwu,
21 ëk nïnöwu ëka më k'ëkwaëwu obed
na pol ï lobo na Rwoth okwongere më
mïö both kwerewu, pï karë kïbëc na
polo pod bino bedo ködë malö ï wi
ngöm.

11:6 Wel 16:12-13

22 Ka ïgwökö unu cïk ni kïbëc na
an atye ka mïöwu ëk ïlüb unu—më
marö Rwoth Obangani, ïlüb unu yo-
dhi mërë kïbëc ëka më moko ï kome—
23 cë Rwoth bino ryëmö rok ni kïbëc
na tye ï nyimwu ëka un ibino ryëmö
rok na dito ëka na tëk na lööwu.
24 Kabedo kïbëc na tyënwu bino
nyönö bino bedo mewu. Wang
lobowu bino cakërë kï ï thim thuno
ködë yo Lebanon ëka cakërë kï ï
kulo më Euparate naka yo nam
Mediterenian.
25 Ngat mörö ope na bino cung ï
nyimwu. Rwoth Obangawu bino mïö
jïï podho cwiny ëka lworo pïrwu ï kom
lobo kïbëc na un ibino cïdhö yo ïë, kite
na ën öcïkö ködë.
26 Nën, tin an atye ka ketho ï ny-
imwu gum ëka cen—
27 gum ka ïlübö unu cïk ka Rwoth
Obangawu na an atye ka mïöwu tin;
28 ëntö cen bino maköwu ka un
ïkwërö lübö cïk ka Rwoth Obangawu
ëka ïlökërë unu kï ï yoo na an acïköwu
tin nakun ïwörö unu obanga nökënë
gïnï na un ba ingeo.
29 Ka Rwoth Obangawu dong
okelowu ï lobo na un ibino dönyö
ïë më gamö bedo mewu, myero ïlam
unu gum ï wi kidi Gerijim ëka cen ï wi
kidi Ebal.
30 Kite na un ingeo ködë nï kite
arïö ni tye gïnï yo kuthö kulo Jordan,
nakun cwök kï yen më More ï lobo ka
jö Kanaan nön na bedo gïnï ï Araba
n'opimere kï Gilgal.
31 Un ïcwök ngölö kulo Jordan më
dönyö gamö lobo na Rwoth Oban-
gawu tye ka mïöwu. Ka ïgamö unu ëka
ibedo unu kunön,
32 gwökërë unu më lübö cïk kïbëc na
an atye ka pwonyowu tin.

12

Kabedo më wörö Obanga

1 Man ënë cïk kïbëc na myero ïlüb
unu na bër ï karë kïbëc na un ibino
bedo ï lobo na Rwoth, Obanga ka kw-
erewu, ömïöwu më gamö.
2 Un myero imuk kabedo kïbëc,
kanya Erok na un ïryëmö kï ï lobogï
wörö obangagï ïë. Kabedo na tye
malö ï wi kite na boco ëka ï thë yen na
potgï mar.
3 Un myero imumuko keno tyërgï,
ngïngïnyö unu kitegï na gïn wörö ëka
ïwang unu yen n'ëpïdhö kanya ëwörö
obangagï na dhakö ïë n'ecwodo nï
Acera; tong unu cal jwogi obangagï
ëka ïmïï unu nyïng-gï orweny ökö kï ï
kabedo nön gïnï.
4 Un myero kür ïwör Rwoth Oban-
gawu ï kite na gïn wörö k'obangagï
ködë.
5 Ëntö Rwoth Obangawu bino yërö
kany mörö kï ï kakawu kïbëc. Kanya
ebino wörö nyïngë ïë. Kabedo nön ënë
un myero ïcïdh ëka ïwör unu Rwoth
Obangawu ïë.
6 Kunön ënë un myero iter tyër
awanga na mewu, tyërwu, acël më
apar na mewu, mïc na pïrë tëk, gin na
in ikwongo akwonga më mïö, mïc na
cwinyi öpwöyö, ëka kaö më dhokwu
ëka rom kï dyegiwu.
7 Kunön, un ibino cem ï nyim
Rwoth Obangawu, kanya acël kï jö
më udiwu ëka ibino bedo unu kï
yom cwiny ï kom jami kïbëc na un
iketho cïngwu ïë pïën Rwoth Oban-
gawu ömïöwu gum.
8 Un myero kür ïtïm kite na onu
ëtïmö ködë tin kany, na ngat acëlacël
tïmö gin na ën nënö nï bër nïnë,
9 pïën un bara ithuno ï kabedo na
myero iywe unu ïë ëka lobo na Rwoth
Obangawu tye ka mïöwu më bedo
mewu.
10 Ëntö un ibino ngölö kulo Jordan
ëka ibedo unu ï lobo na Rwoth Oban-
gawu tye ka mïöwu më bedo mewu.
Ën bino mïöwu iyweo kï ï kom langwu
kïbëc n'ögüröwu ëk ibed unu abonge
pëkö mörö.
11 Cë un myero ibin unu ï kabedo
acël na Rwoth Obangawu öyërö më
wörö nyïngë ïë. Kunön ënë un myero
ikel jami kïbëc na an acïköwu ïë: tyër
awanga na mewu, tyërwu, acël më
apar na mewu, ëka mïc na pïrë tëk na
un ikwongo akwonga më mïö both
Rwoth.
12 Un ibino bedo kï yom cwiny ï
nyim Rwoth Obangawu, kanya acël

k'awopeni, anyirani, etic na cwö, etic na mon ëka jö Lebi na bedo gïnï ï peciwu; po nï jö Lebi ba ebino poko nïgï lobo mörö onyo gin mörö më bedo mëgï.

13 Gwökërë unu ëk kür ïtyër tyër awanga na mewu ï kabedo mörö këkën na un ïnënö;

14 ëntö ibino unu tyërö tyër awanga ï kabedo na Rwoth bino yërö kï ï kakawu mörö acël. Kunön ënë un ibino tïmö jami kïbëc na an acïköwu.

15 Ëntö un ïtwërö neko leeniwu më pacö më acamawu kï ï peciwu mörö këkën kite na cwinywu mïtö na lübërë kï gum na Rwoth Obangawu mïöwu. Jö kïbëc na cïk ögëngö onyo na cïk ba ögëngö twërö camö gïnï ringo nön, calö ringo egwethe onyo pura.

16 Ëntö kür myero ïcam unu remo; öny unu ökö pïny calö pii.

17 Kür myero ïcam kï ï peciwu acël më apar më kalwu, onyo köngö ölökwu na nyen, onyo möö jeituniwu, onyo ëthïnö kaö më rom, dyegi ëka dhok, onyo gin mörö këkën na in ikwongo më mïö, onyo mïc na cwinywu öpwöyö, onyo mïc na pïrgï tëk.

18 Ëntö un ibino cem ï nyim Rwoth Obangawu ï kabedo na ën bino yërö. Un, awopewu ëka anyirawu, eticwu na cwö ëka eticwu na mon, ëka jö Lebi kï ï peciwu. In myero ibed kï yom cwiny ï nyim Rwoth Obangani ï jami kïbëc na in ibino ketho cingi ïë.

19 Myero ïgwökërë unu kür ïwëk unu jö Lebi ata ï karë kïbëc na un ibedo ï lobowu.

20 Ka Rwoth Obangawu önyaö wang lobowu kite na ën öcïköwu ködë, cë cwinyi ömïtö ringo ëka ikobo nï, “An amïtö camö ringo,” cë in ïtwërö camö ringo kite na cwinyi mïtö ködë.

21 Ka kabedo n'ëwörö nyïng Rwoth Obangawu tye na bor kï kanya un ity ïë, cë un ïtwërö neko leeni kï ï kom rom, dyegi ëka dhokwu na Rwoth ömïöwu, kite na an acïköwu ködë. Un myero ïcam ringo kite na cwinywu mïtö ködë kï ï peciwu.

22 Ngat mörö këkën, kadï obedo dhanö na cïk ögëngö onyo na cïk ba ögëngö twërö camö ringo nön, kite na un ïcamö kï ringo egwethe onyo pura.

23 Ëntö myero kür ïcam unu remo, pïën kwö tye ï remo ëka kür myero ïcam unu kwö kanya acël kï ringo.

24 Kür myero ïcam unu remo; öny unu ökö pïny calö pii.

25 Kür ïcam unu remo, ëk nyimwu k'ëthïnöwu na bino lübö körwu obed na leng, pïën nwongo ïtïmö unu gin na tye atïr ï wang Rwoth.

26 Ëntö kwany jamini na leng kïbëc ëka gin mörö këkën na in ikwongiri më mïö, ëka ïcïdh ï kabedo na Rwoth bino yërö.

27 Mïï unu tyër awanga na mewu ï wi keno tyër ka Rwoth Obangawu, ringo kanya acël kï remo. Remo më tyërwu myero ëöny ï kom keno tyër ka Rwoth Obangawu, ëntö un ïtwërö camö ringo ökö.

28 Gwökërë unu më lübö cïk ni gïnï kïbëc na an atye ka mïöwu, ëk nyimwu obed na leng ï karë kïbëc, k'ëthïnöwu na bino lübö körwu, ka un ibino tïmö gin na bër ëka na tye atïr ï wang Rwoth Obangawu.

29 Rwoth Obangawu bino tyeko rok ökö kï ï kabedo na un ity ka cïdhö më gamö lobogï, ka dong ïgamö unu, ëka ibedo unu ïë,

30 kinge na dong etyekogï ökö kï ï nyimwu, gwökërë unu ëk kür imok unu ï owico më penyo pï obanga na gïn wörö ëka ikob unu nï, “Rok ni wörö obangagï nïngö? Wan thon ebino tïmö nï kömanön.”

31 Un myero kür ïwör unu Rwoth Obangawu kite na gïn wörö k'obangagï ködë, pïën ï wörö obangagï, gïn tïmö jami kïbëc më kwer na Rwoth ba mïtö. Gïn thon tyërö awope ëka anyiragï ï wi keno tyër ï nyim obangagï.

32 Myero ïlüb unu gin na kïbëc na an acïköwu ködë. Kür ïmëd onyo ïkwany mörö kï ïë.

13

Wörö obanga nökënë gïnï

1 Ka adwarpïny onyo ngat mörö na leko lek onen ï kinwu cë onyutho

niwu anyuth më tango onyo gin më aura,
2 ëka ka anyuth onyo gin më aura ötïmërë, cë adwarpïny okobo nï, “Eru ëwör obanga nökënë” (obanga na un bara ingeo) “ëka eru ëwörgï.”
3 Un myero kür iwiny köp k'adwarpïny onyo alek nön. Rwoth Obangawu tye ka tëmöwu më nënö ka un ïmarö ën kï cwinywu kïbëc ëka kï tipowu kïbëc.
4 Myero ïlüb unu Rwoth Obangawu nakun ilworo unu ën. Gwök unu cïk mërë kïbëc ëka ïwör unu ën; tii unu nïnë ëka imok unu ï kome.
5 Adwarpïny onyo alek nön myero enek ökö pïën ën opwonyo pwony më jëm ï kom Rwoth Obangawu, n'ökwanyöwu ökö kï ï lobo Ejip ëka ökököwu ökö kï ï lobo më opii. Adwarpïny onyo alek nön ötëmö më lököwu kï ï yoo na Rwoth Obangawu öcïköwu më lübö. Un myero ïkwany gin na rac ökö kï ï kinwu.
6 Ka omeru, onyo wodi onyo nyari, onyo dhakö na in ïmarö, onyo okoneni na cwök kodi obwoli ïmüng nakun kobo nï, “Ërö ëcïdhï ëwör obanga nökënë gïnï” (obanga na kwereni onyo in ba ingeo,
7 obanga ka jö n'oguri, kadï tye gïnï na cwök onyo na bor, yaa kï ï ajiki më thwok lobo naka ï thwok lobo nökënë),
8 in myero kür iyee onyo kür iwiny köp mërë. Kür kïca omaki ï kome ëka kür ïmüng nïnë.
9 In myero inek ën ökö. In ënë myero ïcak tingo cingi më neko ën ëka jö kïbëc bino tingo cïng-gï më neko.
10 Un ibino celo ën kï kite naka ï thöö, pïën ën ötëmö më lököwu ökö kï ï yoo ka Rwoth Obangawu, n'ökwanyöwu ökö kï ï lobo Ejip, n'obedo kabedo më opii.
11 Cë jö Icarael kïbëc bino winyo ëka bedo gïnï kï lworo, ëka ngat mörö ba dökï bino tïmö gin na rac na cal kï man ï kinwu.
12 Ka iwinyo unu kï ï pacöwu mörö acël, na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu më bedo ïë, nï
13 jö mökö na kitegï reco öya kï ï kinwu ëka öywaö thama ka jö na bedo ï pacö nön nakun kobo gïnï nï, “Eru ëcïdhï ëka ëwör obanga nökënë gïnï” (obanga na un bara ingeo).
14 Cë myero ipeny unu körë na bër ëka ïrang unu kï ryëkö. Ka adyer inwongo unu nï tye atïr ëka enwongo nï gin më kwer ni ötïmërë ï kinwu,
15 cë myero inek unu jö na bedo ï pacö nön kïbëc kï pala abadë. Tyekugï ökö kïbëc, jö kïbëc na tye ïë ëka lïm kïbëc na kwö myero enekgï ökö.
16 Cök unu jami kïbëc na un ïyakö ï dyere pacö kanya jïï gürë ïë, ëka ïwang unu pacö nön kï jami kïbëc na tye ïë na calö tyër awanga both Rwoth Obangawu. Pacö nön bino bedo wi obur na twal na ba dökï ebino gërö.
17 Un myero kür ïkwany unu gin mörö n'onwongo ëtyërö ökö. Cë Rwoth bino kwanyö akëmö mërë na ger rwök ökö, ëka bino tïmö niwu kïca, nakun nyutho cwiny më kïca ï komwu. Cë bino mïö welwu nya na pol, kite na ën öcïkërë ködë kï kwong both kwerewu.
18 Pï manön myero iwiny unu Rwoth Obangawu, mak unu cïk mërë kïbëc na an atye ka mïöwu tin ëka ïtïm unu gin na tye atïr ï nyime.

14

Kwero cöla k'Erok

1 Un ibedo ëthïnö ka Rwoth Obangawu. Kür ïngöl unu komwu onyo ïlyël unu terinyimwu pï kwero cöla pï jö n'öthöö.
2 Pïën un ibedo jö na leng both Rwoth Obangawu. Ën öyëröwu kï kom jö kïbëc na bedo gïnï ï wi lobo ëk ibed unu jögë na pïrgï tëk.

Leeni n'ëcamö ëka mana ba ëcamö

3 Kür ïcam unu gin mörö më kwer.
4 Man ënë leeni na un ïtwërö camögï: dhyang, römö, dyël,
5 aburi, egwethe, rüda, pura, dyegi kï rom na bedo ï wi kite.
6 Un ïtwërö camö lee mörö këkën n'obokoro tyënë opokere ïë arïö ëka na dwongo lum cë nyamö dökï.

7 Ëntö leeni na dwongo lum cë nyamö dökï, onyo n'obokoro tyën-gï opokere ïë arïö, na un ba ib-ino camö ënë: kïnaga, apwöü ëka oduka. Kadï bed nï gïn dwongo lum cë nyamö dökï, gïn ope k'obokoro tyën-gï n'opokere ïë arïö. Gïn obedo gin na cïk ögëngö kï bothwu.

8 Pünö thon obedo gin na cïk ögëngö; kadï bed obokoro mërë opokere ïë arïö, ën ba dwongo lum cë nyamö dökï. Un myero kür ïcam ringogï onyo gudo komgï n'öthöö.

9 Kï kom gin na kwö kïbëc na bedo gïnï ï pii, ïtwërö unu camö mörö këkën na tye k'oguro na bïth ï komgï ëka pök komgï.

10 Ëntö gin mörö këkën na ba tye k'oguro na bïth ï komgï ëka pök komgï, kür ïcam unu; pïën obedo gin na cïk ögëngö niwu më camö.

11 Un ïtwërö camö wïnyü mörö këkën na cïk ba ögëngö.

12 Ëntö man ënë wïny na un myero kür ïcam: jür, acuth, acuth na cöl,

13 ocucu, koth okolokol kïbëc,

14 koth akürük kïbëc,

15 udo, tula, awëwët, koth ölwïthölwïth kïbëc,

16 tula na thïthïnö, tula na döngö, tula na tar,

17 tula më thim, jür na döngö, koth wïny më kulo kïbëc,

18 okolokol, öthëba kori ëka olikolik.

19 Kudi kïbëc na tye kï bwomgï obedo gin na cïk ögëngö kï bothwu; kür icamugï.

20 Ëntö gin mörö këkën na cïk ba ögëngö na tye kï bwomgï, un ïtwërö camö.

21 Kür ïcam unu gin mörö na in in-wongo öthöö këné. Un ïtwërö miö both arok mörö na bedo ï pacöwu ëk ën öcam; onyo ïtwërö unu cadhö both welo mörö. Un ibedo jö na leng both Rwoth Obangawu.

Kür ited unu ringo athïn dyël kï cak k'aya mërë.

Cïk na makö acël më apar

22 Myero iketh unu acël më apar më cem n'öcëk kï ï pwothiwu thenge mwaka kï mwaka.

23 Cam unu acël më apar më kalwu, köngö ölökwu na nyen, möö jeituniwu ëka ëthïn kaö më rom kï dyegi ëka dhokwu ï nyim Rwoth Obangawu ï kabedo na ën bino yërö më wörö nyïngë ïë. Ëk ipwony unu kite më lworo Rwoth Obangawu ï karë kïbëc.

24 Ëntö ka kabedo nön tye na bor ëka Rwoth Obangawu ömïöwu gum, ëka ba ïrömö unu yëö acël më apar na mewu (pïën kabedo na Rwoth Oban-gawu bino yërö më wörö nyïngë ïë tye na bor),

25 cë ïcadh unu acël më apar ëk ïlök unu obed cïlïng ëka iter unu cïlïng ï kabedo na Rwoth Obangawu bino yërö.

26 Tii unu kï cïlïng më wïlö gin mörö këkën na un ïmïtö: dhok, rom, köngö ölök onyo kit köngö mörö na këc, onyo gin mörö këkën na in ïmïtö. Cë in kanya acël kï jö më odi ibino cem unu kunön ï nyim Rwoth Obangawu kï yom cwiny.

27 Kür ïwëk jö Lebi na bedo gïnï ï peciwu ata; pïën gïn ba tye kï lobo mörö onyo gin mörö n'obedo mëgï.

28 Ï ajiki më mwaka adek adek, kel unu acël më apar më gin n'öcëk bothwu kïbëc ëk ïkan unu ï peciwu,

29 cë jö Lebi (n'ope gïnï kï lobo mörö n'obedo mëgï), Erok mörö na bedo ï kinwu, ëthïnö kic, ëka mon thöö na bedo gïnï ï peciwu twërö bino gïnï ëka cemo cë yeng, ëk Rwoth Obangawu ömïïwu gum ï tic kïbëc na cïngwu bino gudo.

15

Cïk na makö jalö banya

1 Ï ajiki më mwaka abïrö abïrö un myero ïjal benyiwu ökö.

2 Man ënë kite na myero ëtïm ködë: Ngat acëlacël n'ömïö den both awodhe n'obedo dhanö më Icarael bino jalö ökö na twal. Ën ba bino pido banya mërë kï both dhanö më Icarael

onyo ömïn mërë, pïën karë ka Rwoth më jalö benyi etyeko kobo ökö.
3 In ïtwërö pido banyani kï both arok, ëntö banya na tye both dhanö më Icarael n'obedo awodhi, myero ïjal ökö.
4 Acan mörö myero kür obed ï kinwu, pïën Rwoth bino mïöwu gum ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu më bedo mewu,
5 ka ibino tïmö unu gin na Rwoth Obangawu mïtö nakun ïgwökö unu cïk ni kïbëc na an atye ka mïöwu tin.
6 Pïën Rwoth Obangawu bino mïöwu gum kite na ën öcïkö ködë ëka un ibino mïö den both rok na pol ëntö ba ibino unu deno gin mörö. Un ibino löönö rok na pol ëntö rok mörö ope na bino löönöwu.
7 Ka ngat mörö n'obedo acan ï kin ewodhwu n'obedo jö Icarael tye ï pacö mörö acël ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu, kür ïmïï unu cwinywu obed na nwang onyo kür ïkwër unu më könyö.
8 Nakaka manön, bed unu kï cwiny na bër ëk ïmïï unu den më gin mörö këkën na ën mïtö.
9 Gwokiri kür tham mörö na rac ödöny ï cwinyi ëka ïcak kobo nï, “Mwaka më abïrö, n'obedo mwaka më jalö benyi, onyingo na cwök,” ëka thamani obed na rac ï kom omeru n'obedo acan, cë ïkwër mïö gin mörö. Ën bino kok ï komi ï nyim Rwoth, cë in ibino dökö abal.
10 Myero ïmïï köny bothgï abonge cwinyi mörö na rac. Cë Rwoth Obangawu bino mïöni gum ï kom ticni kïbëc ëka jami kïbëc na in ibino ketho cingi ïë.
11 Pïën jö n'obedo ëcan ba bino rwenyo kï ï lobowu. Pï manön an acïköwu nï myero ïköny unu utmegowu na tye ï lobowu ëka ëcan na mïtö köny abonge cwiny mörö na rac.

Cïk na makö tic k'opii (Yaa 21:1-11)

12 Ka omeru onyo ameru, n'obedo dhanö më Iburu awodhi öcadhërë bothi ëka otio tic bothi pï mwaka abicël, ï mwaka më abïrö mërë in myero ïwëk ën öcïdh kï kuc.
13 Ka in ïwëkö ën më cïdhö, kür ïmïï öcïdh kï cïngë nono.
14 In ibino mïö ën cïdhö kï jami mökö kï ï kom romni onyo dyegini, kal ëka köngö ölök abonge cwinyi mörö na rac. Mïï bothe kite na Rwoth Obangawu ömïöwu kï gum.
15 Myero ipo nï un onwongo ibedo opii ï lobo Ejip ëka Rwoth Obangawu ökököwu. Manön ënë ömïö an tin amïöwu cïk ni.
16 Ëntö ka aticni okobo nini nï, “An ba amïtö cïdhö kï bothi,” pïën ën mari kï jö më odi ëka ën tye kï kwö na bër kodi,
17 cë ïkwany pïnü ituc kï ithe ï dholokek ëka ën bino bedo aticni pï kwö mërë kïbëc. Tïm nï kömanön pï aticni na dhakö thon.
18 Kür ïmïï obed gin na tëk bothi më mïö ën cïdhö abonge cül mörö, pïën tic na ën otio bothi pï mwaka abicël kadhö tic ka ngat n'epango wang arïö. Cë Rwoth Obangawu bino mïö gum ï kom jami kïbëc na in ibino tïmö.

Cïk na makö ëthïnö kaö më leenini (Elebi 27:26; 27; Wel 18:15-18)

19 Ëthïnö kaö kïbëc n'ënywölögï ï kin dhokni onyo romni kï dyegini, myero un ipok ökö na path pï Rwoth Obangawu. Kür ïmïï kaö më dhokni më tio tic mörö ëka kür ïnyar yer më kaö ka romni.
20 In kanya acël kï jö më odi, ibino camö unu ringogï ï nyim Rwoth Obangawu ï kabedo na ën bino yërö mwaka kï mwaka.
21 Ëntö ka kany mörö na rac tye ï kom lee, ongwal onyo wangë öthöö, onyo tye kï kany mörö na rac ï kome, kür myero ïtyër unu both Rwoth Obangawu.
22 Un ibino camö ï peciwu, kadï bed jö na cïk ögëngö onyo na cïk ba ögëngö twërö gïnï camö, kite na ngat mörö twërö camö kï ringo egwethe onyo pura.
23 Ëntö kür myero ïcam unu remo; öny unu ökö pïny calö pii.

16

Poth
(Yaa 12:1-20)

1 Gwök unu dwe më Abib* ëka ikwer unu nïnö më Poth ka Rwoth Obangawu; pïën ï dwe më Abib ënë Rwoth Obangawu ökwanyöwu ködë kï ï Ejip ï kiwor.
2 Un ibino tyërö lee më Poth kï kom rom onyo dyegiwu both Rwoth Obangawu ï kabedo na Rwoth bino yërö ëk nyïngë obed ïë.†
3 Kür ïcam unu k'ogati n'erubo kï thöbï, ëntö myero ïcam unu k'ogati na thöbï ope ïë pï nïnö abïrö. Man obedo ogati më can na un ïnënö, pïën ïya unu kï ï lobo Ejip nakun ïbünyërë unu abünya. Man bino po wiwu ï kom nïnö më Poth na un ïya ködë kï ï Ejip pï karë kïbëc më kwöwu.
4 Myero thöbï mörö kür enwong bothwu ï lobowu pï nïnö abïrö. Kür ïmïï unu ringo lee mörö na un ïtyërö ï kothyeno më nïnö më acël odong naka kodiko.
5 Myero kür ïtyër unu lee më Poth ï pacö mörö na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu,
6 ëntö un myero ïtyër lee më Poth ï kabedo na Rwoth öyërö më wörö nyïngë ïë ï kothyeno, ï caa na ceng dönyö, na ënë karë na un ïya ködë kï ï Ejip.
7 Ted ëka ïcam unu ï kabedo na Rwoth Obangawu bino yërö. Cë kodiko ïdök unu ï këmawu.
8 Cam unu ogati na thöbï ope ïë pï nïnö abicël ëka nïnö më abïrö bed unu ï cökërë më wörö Rwoth Obangawu. Kür itii unu tic mörö ï nïnö nön.

Karama më Cabït
(Yaa 34:22; Elebi 23:15-21)

9 Ibino unu kwanö cabït abïrö cakërë ï karë na un ïcakö kac.
10 Cë ibino unu kwero Karama më Cabït gïnï ï nyim Rwoth Obangawu kï mïc na cwinywu öpwöyö; ibino mïö unu kï kite na Rwoth Obangawu ömïöwu kï gum.
11 Ibino bedo unu kï yom cwiny ï nyim Rwoth Obangawu ï kabedo na ën bino yërö na calö kabedo n'ëwörö nyïngë ïë. In, ëthïnö awopeni ëka anyira, eticni na cwö ëka eticni na mon, jö Lebi na bedo ï peciwu ëka Erok na bedo ï kinwu, ëthïnö kic ëka mon thöö na bedo gïnï ï kinwu.
12 Po unu nï un onwongo ibedo unu opii ï lobo Ejip ëka myero ïgwökërë unu më lübö cïk ni gïnï.

Karama më Bölö
(Elebi 23:33-43)

13 Kinge na dong ityeko unu cökö cemwu ökö kï ï larü më pwodo kal ëka ïbïö unu ölökwu, kwer unu Karama më Bölö pï nïnö abïrö.
14 Bed unu kï yom cwiny ï karamawu; in, awopeni ëka anyira, eticni na cwö ëka eticni na mon, jö Lebi, Erok na bedo ï kinwu, ëthïnö kic ëka mon thöö na bedo ï peciwu.
15 Kwer unu karama pï nïnö abïrö ï nyim Rwoth Obangawu ï kabedo na Rwoth bino yërö. Pïën Rwoth Obangawu bino mïöwu gum ï kom cemwu kïbëc na un ïcëgö ëka ï kom tic më cïngwu cë ibino bedo unu kï yom cwiny rwök.
16 Cwö kïbëc na tye ï kinwu myero obin gïnï ï nyim Rwoth Obangawu wang adek ï mwaka acëlacël ï kabedo na ën bino yërö: ï Kwer më Ogati na Thöbï ope ïë, ï Karama më Cabït gïnï, ëka ï Karama më Bölö gïnï. Ngat mörö myero kür obin ï nyim Rwoth kï cïngë nono.
17 Ngat acëlacël myero okel mïc na lübërë kï kite na Rwoth Obangawu ömïö kï gum ködë.

Ketho ëngöl-köp

18 Myero iketh unu ëngöl-köp ëka edite pï kakawu acëlacël ï peciwu kïbëc na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu ëka gïn bino ngölö köp ka jïï atïr.
19 Kür ïlök unu pido ka dhanö na köp mërë tye atïr onyo inyuth apokapoka mörö ï kin dhanö. Kür iye

---

* **16:1** ***Abib*** onwongo obedo dwe më acël kï ï mwaka më Iburu na röm aröma kï dwe më adek naka ï angwën më karë ni. † **16:2** ***Nyïngë obed ïë*** obedo kabedo na Rwoth öyërö më wörö nyïngë ïë.

ëwïlwu kï lïm, pïën lïm umo wang jö na ryëk ökö së balö pido ka jö na köpgï tye atïr.
20 Ngöl unu köp atïr, ëka köp atïr këkën, ëk ibed unu na kwö ëka ibed unu ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu.

Wörö cal obanga nökënë gïnï

21 Kür ïpïdh unu yath mörö më wörö obanga na dhakö n'ecwodo nï Acera ï nget keno tyër ka Rwoth Obangawu na un ibino gërö.
22 Kür thon icib unu wïr më kidi më awörö, gin mörö na Rwoth Obangawu ba mïtö.

17

1 Kür ïtyër thwön onyo römö mörö n'ongwal onyo na kany mörö rac kï ï kome both Rwoth Obangani, pïën bino bedo më kwer bothe.
2 Ka ibino unu nwongo ëcwö onyo dhakö mörö na bedo ï kinwu, na tye ï pacö mörö acël na Rwoth Obangawu ömïöwu, na tïmö gin mörö na rac ï nyim Rwoth Obangawu nakun türö cïkërë mërë,
3 tio both obanga mörö nökënë ëka wörö ceng onyo dwe onyo cër onyo gin mörö këkën na tye ï polo na cïk ka Rwoth ökwërö.
4 Ka iwinyo unu köp nön, myero ïrang unu körë na bër. Ka ïrangö unu ëka imoko unu nï obedo tïm më kwer n'ötïmërë ï lobo Icarael,
5 myero ikel unu ëcwö onyo dhakö nön n'ötïmö tïm na rac ni ï dhö wangkac më pacöwu ëka icel unu dhanö nön kï kite naka ï thöö.
6 Ebino neko dhanö nön pï köp më caden ka jö arïö onyo adek, ëntö ba ebino neko ngat mörö pï köp më caden ka ngat acël këkën.
7 Ecaden ënë bino cakö yuo kite më neko dhanö nön ëka dong jö kïbëc kï körgï. Un myero ïkwany unu gin na rac ökö kï ï kinwu.

Pido köp ï nyim ëlamdhök

8 Ka ekelo pido mörö ï nyimwu na ngölö tëk rwök—twërö bedo önyö remo, adoth onyo lwëny—ter unu pido nön gïnï yo kabedo na Rwoth Obangawu bino yërö.
9 Cïdh both ëlamdhök na gïn ënë jö Lebi ëka both angöl-köp na tye ï dhö tic ï caa nön. Peny kï bothgï së gïn bino ngölö köp nön nini.
10 Myero ïtïm unu kite na gïn okobo niwu ködë ï kabedo na Rwoth bino yërö. Gwökërë unu më tïmö gin na kïbëc kite na gïn okobo.
11 Tii unu kite na gïn opwonyowu ködë ëka kite na gïn öngölö niwu. Kür ïlökërë unu ökö kï ï ngö na gïn okobo niwu.
12 Ngat mörö na bino kwërö winyo köp k'angöl-köp onyo köp k'alamdhök na tio kunön both Rwoth Obangawu myero enek ökö. Myero ïkwany unu gin na rac ökö kï ï Icarael.
13 Së jö kïbëc bino winyo ëka bino bedo gïnï kï lworo na ba bino mëdërë gïnï dökï kï kwërö winyo köp.

Pwony na makö kom rwoth

14 Ï karë na un ibino dönyö ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu ëka ïgamö unu, ibedo unu ïë së ikobo unu nï, “Eru eketh rwoth na bino löö onu calö rok nökënë n'ögürö onu,”
15 myero ïnën nï iketho unu rwoth na Rwoth Obangawu ënë öyërö. Dhanö na un ibino ketho myero obed kï ï kin utmegowu kikome. Kür iketh unu arok mörö më löö wu na ba obedo dhanö më Icarael.
16 Dhanö nön myero kür obed k'angole mërë na pol onyo ömïï jïï ödök gïnï ökö yo Ejip më nwongo angole nökënë gïnï, pïën Rwoth yam okobo niwu nï, “Un myero kür dökï ïdök unu cen yo kunön.”
17 Ën myero kür önyöm mon na pol, pïën bino mïö thama mërë lökërë ökö na path. Ën myero thon kür obed kï ryal ëka gol na dwong.
18 Ka ën dong obedo ï wi then ker mërë, ën myero öcöö cïk ni ï buk nakun kwanyö kï ï kom më k'ëlamdhök n'obedo jö Lebi.
19 Ën myero ögwök buk ni bothe ëka ökwan pï karë kïbëc më kwö mërë ëk opwony lworo Rwoth Obanga mërë ëka ölüb cïk ni kïbëc na bër.

20 Ën ba bino tingere malö na löö utmego mërë jö Icarael onyo lökërë ökö kï ï cïk. Cë ën ëka ëkwaë mërë bino bedo ï löc ï ker mërë pï karë na lac ï lobo Icarael.

18

Mïc pï ëlamdhök ëka Elebi

1 Ëlamdhök n'obedo gïnï Elebi, na gïn ënë kaka ka Lebi kïbëc, ba bino bedo gïnï kï dul lobo mörö n'obedo mëgï kï ï kin jö Icarael. Gïn bino camö tyër awanga n'ëmïö both Rwoth, pïën manön ënë gin n'obedo mëgï.

2 Gïn ba bino bedo kï dul lobo mörö më bedo mëgï kï ï kin utmegogï; Rwoth ënë obedo gin n'epoko nïgï kite na ën okobo bothgï.

3 Man ënë bino bedo wang wodhi n'ëlamdhök nwongo kï both jö na bino tyërö gïnï thwön onyo römö: ringo wi bac, ringo lem ëka jamïc kïbëc.

4 Un myero ïmïïgï acaki kac më kalwu, köngö ölök na nyen, möö jeituni ëka yer rom n'ëcakö nyarö kï kom rom na mewu.

5 Pïën Rwoth Obangawu otyeko yërö jö Lebi kï ï kin kakawu kïbëc ëk gïn ëka ëkwaëgï obed jö na tio gïnï kï nyïng Rwoth na twal.

6 Ka Alebi mörö öya kï ï pacö mörö acël na ën bedo ïë na tye kany mörö kï ï Icarael, ëka obino na cwinye öpwöyö yo kabedo na Rwoth bino yërö,

7 ën twërö tic kï nyïng Rwoth Obanga mërë calö utmego mërë kïbëc n'obedo Elebi na tio kunön ï nyim Rwoth.

8 Ën bino nwongo dul më cem na röm kï më ëlamdhök nökënë, kadï bed nï ën onwongo cïlïng kï kom jami na jö më pacö mërë öcadhö.

Tïm më kwer

9 Ka dong ïdönyö unu ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu, myero ïkwër unu lübö kit tïm na reco më kwer na rok na tye kunön tïmö.

10 Ngat mörö myero kür enwong kï ï kinwu na wangö wode onyo nyarë calö tyër awanga, na pwonyo bedo dhanö na thyedho onyo tic më jwöjwök onyo na nënö jamïc dyël onyo tïm mörö më jwök,

11 onyo alam wör, gagï, onyo ajwök onyo amak tipo onyo na twak kï tipo ka jö n'öthöö.

12 Ngat mörö na tïmö koth tïm ni obedo gin më kwer both Rwoth; pïën tïmö koth tïm më kwer nön ömïö Rwoth Obangawu tye ka ryëmö rok nökënë ökö kï ï nyimwu.

13 Myero ibed unu abonge bal mörö ï nyim Rwoth Obangawu.

Adwarpïny na nyen calö Muca

14 Rok na un ïcwök gamö lobogï më bedo mewu obedo gïnï ketho cwinygï ï köp ka jö na tio tic më jwöjwök onyo jö na thyedho, ëntö Rwoth Obangawu ba ömïöwu twërö më tïmö koth tïm nön.

15 Rwoth Obangawu bino mïöwu adwarpïny kï ï kinwu, jö Icarael ewodhwu, na cal köda. Myero iwiny unu ën.

16 Man ënë gin na un ïkwaö kï both Rwoth Obangawu ï nïnö na un ïcökërë ï Koreb. Ï karë nön un ikobo unu nï, “Kür ïmïïwa ewiny dwön Rwoth Obangawa dökï, onyo ënën mac mërë na dit rwök pïën wan ebino thöö ökö.”

17 Cë Rwoth okobo nïna nï, “Köp na gïn okobo tye na bër.

18 An abino mïögï adwarpïny na cal kodi kï ï kin jö Icarael ewodhgï, ëka an abino ketho köpna ï dhögë. Ën bino kobo nïgï köp kïbëc na an acïkö ën.

19 An kikoma abino penyo ngat mörö na ba bino winyo köpna n'adwarpïny bino kobo kï nyïnga.

20 Ëntö adwarpïny na bino poro më twakö gin mörö këkën kï nyïnga na an ba akobo, onyo adwarpïny na kobo köp kï nyïng obanga nökënë gïnï, myero enek ökö.”

21 Gwök onyo ibino kobo unu kï ï cwinywu nï, “Kara wan ebino ngeo nïngö nï köp nön ba odonyo kï ï dhö Rwoth?”

22 Ka adwarpïny ötïtö köp mörö kï nyïng Rwoth cë köp nön ba ötïmërë onyo ocobere, manön ënë köp na ba odonyo kï ï dhö Rwoth. Adwarpïny

nwongo ötwakö köp nön kï wie këné, myero kür ilwor unu ën.

19

Cïk na makö peci më larö kwö

1 Ka Rwoth Obangawu otyeko rok na lobogï ën tye ka mïöwu, ëka ka dong ïryëmö unugï ökö, cë ibedo unu ï pecigï ëka ï udigï,
2 që ipok unu peci adek na pap-ath pïrwu ï lobo na Rwoth Obangawu bino mïöwu më bedo mewu.
3 Ibino unu puro yoo ëka ipoko unu wang lobo na Rwoth Obangawu bino mïöwu körë adek më bedo mewu, ëk ka ngat mörö oneko dhanö, ën twërö rïngö yo ïë më larö kwö mërë.
4 Man ënë köp na makö ngat n'oneko dhanö ëka rïngö më larö kwö mërë kunön—ngat oneko awodhe na nwongo ba öthëna athëna ëka adïnga mörö thon onwongo ope ï kin-gï cön.
5 Apor mërë, dhanö mörö twërö cïdhö ï bunga gïn k'awodhe më ngölö yen, cë lëb atong n'ëngölö kï yen oore kï ï pur mërë ëka ögöö wi awodhe oneko ökö, dhanö nön twërö rïngö ï pacö mörö acël kï ï kin peci adek nön më larö kwö mërë.
6 Ka onwongo pacö më larö kwö tye acël këkën, caa nökënë twërö bedo na bor n'acül kwor pï athöö twërö bedo kï karë më makö dhanö n'oneko awodhe, kadï bed onwongo ba opore më aneka, pïën adïnga mörö onwongo ope ï kin-gï cön.
7 Man ënë ömïö an acïköwu nï myero ipok unu peci adek pïrwu.
8 Ka Rwoth Obangawu bino nyanö wang lobowu kite na ën öcïkö both kwerewu kï kwong ëka mïöwu lobo kïbëc na ën öcïkö bothgï,
9 un myero ïmëd peci adek nökënë ï kom manön. Ën bino mïöwu lobo ni ka cë un ïlübö cïk kïbëc na an amïöwu —më marö Rwoth Obangawu ëka më lübö yoo mërë.
10 Tïm unu man ëk remo na bal mërë ope kür ööny ï lobowu na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu më bedo mewu, ëk bal më önyö remo kür obed ï wiwu.
11 Ëntö ka dhanö mörö onwongo dag awodhe ëka obedo kürö ën më cakö lwëny ï kome, ëka oneko ökö cë dhanö nön örïngö ï pacö mörö acël kï ï kin peci ni,
12 edong më pacö mërë bino oro köp më ömö ën kï kunön cë ëmïö ën ï cïng ngat na myero öcül kwor ëk enek ën thon.
13 Kïca myero kür ömakwu ï kome. Myero ïkwany unu bal më thöö ka dhanö n'ope kï bal ökö kï ï Icarael ëk nyimwu obed na leng.
14 Kür ïköb unu wang ngöm k'awodhi na yam edong oketho cön ï lobo na un ibino leeno na Rwoth Obangawu bino mïöwu më bedo mewu.

Cïk na makö ecaden

15 Köp ba bino löönö ngat mörö pï köp ka caden acël pï kit bal mörö na rac na gwök onyo ën öbalö. Myero ëngöl köp pï köp k'ecaden arïö onyo adek.
16 Ka acaden mörö na cwinye rac ocung ëka odotho ngat mörö n'ötïmö bal,
17 jö arïö na tye kï köp ï kin-gï myero obin gïnï ï nyim Rwoth, ï nyim ëlamdhök ëka ï nyim ëngöl-köp n'onwongo tye gïnï ï tic ï caa nön.
18 Ëngöl-köp bino rangö kör köp nön na bër rwök, ka gïn onwongo nï aca-den obedo ngat na twot nakun okelo adoth më twodo ï kom ömïn mërë,
19 cë ibino mïö unu ën pwod, pwod na röm kï mana ën onwongo mïtö ketho ï kom ömïn mërë. Un myero ïkwany unu gin na rac ökö kï kinwu.
20 Jö kïbëc bino winyo cë bino bedo gïnï kï lworo ëka gin na rac na cal kï man ba dökï bino tïmërë ï kinwu.
21 Myero kïca kür ömakwu: kwö myero ëcül kï kwö, wang ëcül kï wang, lak ëcül kï lak, cïng ëcül kï cïng, tyën ëcül kï tyën.

20

Cïk më cïdhö ï dhö lwëny

1 Ka ïcïdhö unu më lwëny ï kom langwu cë ïnënö unu angole gïnï, gadigadi ëka mwony na pol na löö

mewu ökö, kür ibed unu kï lworo ï komgï, pïën Rwoth Obangawu, n'ökwanyöwu kï ï lobo Ejip, bino woth kodwu.
2 Ka dong ïcwök unu cïdhö ïlwëny, alamdhök bino bino anyim ëka twak kï mwony.
3 Ën bino kobo nï, “Winy unu, un jö Icarael: Tin ibino unu cïdhö më lwëny ï kom langwu. Kür ïwëk cwinywu opodhi onyo ibed unu kï lworo; kür komwu ömyël onyo kür ïnyö komwu pï gïn.
4 Pïën Rwoth Obangawu ënë tye ka woth kodwu më cïdhö lwëny pïrwu ï kom langwu më mïöwu löönögï.”
5 Së edite na löö jö na cïdhö ï dhö lwëny bino kobo bothgï nï, “Ngat mörö tye na pod ögërö ödë na nyen na bara ëlëgö gum ïë? Wëk ën ödök ökö pacö, onyo caa nökënë ën bino thöö ökö ï dhö lwëny së ngat nökënë ënë bino dönyö më bedo ïë.
6 Ngat mörö tye n'öpïdhö ölök mërë ï pwodho së pod bara öcakö camö nyige? Wëk ën ödök ökö pacö, onyo caa nökënë ën bino thöö ökö ï dhö lwëny së ngat nökënë ënë bino camö nyige.
7 Ngat mörö tye na pod öcïkërë kï dhakö së bara önyömö? Wëk ën ödök pacö, onyo caa nökënë ën bino thöö ökö ï dhö lwëny së ngat nökënë ënë bino nyömö dhakö nön.”
8 Së edite thon bino kobo nï, “Ngat mörö tye na lwor onyo na cwinye podho? Wëk ën ödök yo pacö, ëk acikari ewodhe kür cwinygï opodhi kamë ën.”
9 Ï karë n'edite otyeko twak gïnï kï jö na cïdhö ï dhö lwëny, gïn bino yërö edite na tëlö wigï.
10 Ka ïcïdhö unu më celo pacö mörö, un myero kono ïmïï jö më pacö nön karë më penyo pï kuc.
11 Ka gïn oyeo së öyabö dhö wangkacgï gïnï, jö kïbëc na tye ï pacö nön bino bedo opiiwu ëka bino gïnï tio tic na tëk pïrwu.
12 Ëntö ka gïn ökwërö më penyo pï kuc së öyërö gïnï më lwëny kodwu, gür unu pacö nön kï mwony na mewu.
13 Ka Rwoth Obangawu ömïögï ï cïngwu, myero inek unu cwö kïbëc na tye ï pacö nön kï pala abadë.
14 Ëntö mon, ëthïnö, dhok ëka kï gin mörö këkën na tye ï pacö, ïtwërö unu tero na calö jami n'ëyakö më bedo mewu. Ëka ïtwërö unu tic kï jami n'ëyakö na Rwoth Obangawu ömïöwu kï both langwu.
15 Man ënë gin na un ibino tïmö ï kom peci kïbëc na tye na bor kodwu ëka ï peci ka rok na ba cwök kodwu gïnï.
16 Ëntö ï peci k'Erok na Rwoth Obangawu bino mïöwu më bedo mewu, kür ïwëk unu gin mörö na yweo odong na kwö.
17 Myero ityek unu jö kïbëc—jö Kit, jö Amor, jö Kanaan, jö Periji, jö Kibi ëka jö Jebuc—kite na Rwoth Obangawu öcïköwu ködë.
18 Ka ïwëkö unu obedo gïnï na kwö, së gïn bino pwonyowu më lübö gin më kwer kïbëc na gïn tïmö ï wörö obangagï ëka bino mïö ïbalö unu ï kom Rwoth Obangawu.
19 Ka ïgürö unu pacö mörö pï caa na lac, nakun ïlwënyö unu ëk ïgam, kür ïngöl unu yen k'atong, pïën un ïtwërö camö nyige. Yen thon obedo langwu, na myero ïlwëny unu ï komgï?
20 Un ïtwërö ngölö yen na ba nyakö nyig-gï më acama ëka itii unu ködë më yübö madala ëka pem ëk ökönywu më idho ï pacö nön na lwënyö ï komwu naka ka ïgamö unu pacö nön.

21

Tyeko köp ï kom nek na ba ngere

1 Ka ebino nwongo dhanö mörö obuto n'eneko ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu më bedo mewu, së ba engeo ngat n'oneko ën,
2 edongwu ëka ëngöl-köpwu bino cïdhö gïnï yökö më pimo bor pïny cakërë kï ï kom lyël naka ï peci na cwök kï kany nön.
3 Së edong na tye ï pacö na cwök kï kom dhanö n'eneko bino gïnï kelo

nya raa na bara otio tic mörö, na bara eketho ayokoth ï ngute më ywaö kwër wanu.
4 Edong më pacö nön bino kelo gïnï nya raa naka ï ora mörö na pige möl, ï ora mörö na naka yam ba epuro, kanya ba ëcwö kodhi mörö ïë. Gïn bino türö ngut nya raa ökö ï ora kunön.
5 Së ëlamdhök n'obedo Elebi myero obin gïnï anyim, pïën Rwoth Obangawu öyërögï pï tic mërë ëka më lamö gum kï nyïng Rwoth. Gïn myero otyek köp më pido ëka lwëny kïbëc.
6 Edong kïbëc më pacö na cwök kï kanya enwongo kom dhanö n'eneko ïë bino lwökö cïng-gï ï kom nya raa na gïn ötürö ngute ï ora,
7 së gïn bino kobo nï, “Cïngwa ba öönyö remo ka dhanö ni, onyo wangwa ba önënö ka eneko.
8 Rwoth tïm kïca ï kom jö Icarael na gïn ënë jö na megi na yam ïkökögï. Kür iketh bal më remo ka dhanö n'ope kï bal ï wi lwak na megi.” Së ïtïm kïca ï kom bal më remo n'ëönyö.
9 Ibino unu lwökö bal më önyö remo kï ï kinwu kömanön, ka ïtïmö unu gin na nen n'atïr kï ï wang Rwoth.

Nyömö dhakö n'ëmakö kï dhö lwëny

10 Ka ïcïdhö unu më lwëny ï kom langwu, së Rwoth Obangawu ömïögï ï cïngwu ëka itero unu jö n'ëmakögï kï dhö lwëny,
11 ëka in ïnënö dhakö mörö na leng kï kin jö n'ëmakö kï dhö lwëny së cwinyi ömarö, in ïtwërö tero ën ëk obed dhaköni.
12 In myero ikel ën yo pari ëka ïlyël wie së ïngad lwëtë ökö.
13 Göny böng mërë n'onwongo ën oruko ï karë n'ëmakö ködë kï ï dhö lwëny. Kinge na ën dong obedo pari ëka okumo pï apap mërë ëka aya mërë pï dwe acël, së in ïtwërö cïdhö bothe më bedo cwörë ëka ën bino bedo dhaköni.
14 Ka inwongo nï cwinyi ba dök mïtö ën, së ïtwërö wëkö ën cïdhö yo kanya cwinye mïtö. In myero kür ïcadh ën onyo iter ën na calö opii, pïën in dong ïlanö ën ökö.

Twërö k'athïn kaö

15 Ka ëcwö mörö tye kï mon arïö, ëka marö ngat acël na löö nökënë ca, ëka mon arïö ni kïbëc önywölö gïnï ëthïnö awope nïnë, ëntö athïn kaö obedo wod ka dhakö na ën ba marö,
16 ka ëcwö ni tye ka poko jami mërë both awope mërë, myero ën kür ömïï twërö k'athïn kaö both wod ka dhakö na ën marö, nakaka wode kikome n'obedo kaö, wod ka dhakö na ën ba marö.
17 Ëntö ën myero onyuth athïn kaö ka dhakö mërë na ën ba marö, nakun doko gin n'epoko nïnë wang arïö kï kom jami na ën tye ködë kïbëc. Athïn awobi nön ënë obedo acaki më tëkö k'apap mërë. Twërö k'athïn kaö obedo mëgë.

Awobi na jëm

18 Ka dhanö mörö tye kï wode na ngute nwang ëka obedo ngat na jëm, na ba winyo dhö apap mërë onyo aya mërë, kadï bed ëgöö ën kï lüth, ba bino winyogï.
19 Apap mërë ëka aya mërë bino makö gïnï ën ëka etero both edong ï dhö wangkac më pacö na ën bedo ïë.
20 Gïn bino kobo both edong nï, “Wodwa ni ngute nwang ëka obedo ngat na jëm. Ën ba wöröwa. Ën obedo ngat n'owor ëka amërö.”
21 Së jö më pacö nön kïbëc bino celo ën kï kite naka thöö. Un myero ïkwany gin na rac ökö kï ï kinwu. Jö Icarael kïbëc bino winyo së bedo gïnï kï lworo.

Cïk na papath

22 Ka dhanö mörö ötïmö bal na mïö ën nwongo pwod më thöö, ëka ïngabö unu ën malö ï wi yath,
23 un myero kür ïwëk kome öngabërë ï wi yath naka kiwor. Ik unu kome ökö ï nïnö nön, pïën dhanö mörö n'ëngabö kome ï wi yath bedo dhanö n'Obanga ölamö. Un myero kür ïbal lobowu na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu më bedo mewu.

22

1 Ka in ïnënö thwön onyo römö k'omeru n'orwenyo ökö ata, kür ïnën anëna; myero ïdwök yo both omeru.
2 Ka won mërë ba bedo na cwök kodi onyo ba ingeo won mërë, cë in myero iter lee n'orwenyo nön yo pari ëka ïgwök naka ka won mërë obino na tye ka rangö. Cë ïmïï bothe.
3 In ibino tïmö nï kömanön ï kom kana mërë, böng mërë, onyo gin mörö këkën n'omeru orwenyo ëka in inwongo; in kür ïnën anëna.
4 Ka in inwongo kana onyo thwön k'omeru n'opodho pïny ï nget yoo, kür ïnën anëna, ëntö köny ën më tingo malö ëk ocung kï tyënë.
5 Dhakö myero kür oruk böng ka cwö, onyo ëcwö kür oruk böng ka mon, pïën dhanö n'ötïmö kömanön bedo më kwer both Rwoth Obangawu.
6 Ka in tye ka woth ï yoo cë icop ï kom öd wïnyü ï nget yoo, onyo ï wi yath onyo ï ngöm, ëka mïn wïnyü obuto ï kom ëthïnë onyo ï kom töngë, kür ïmak mïn mërë kanya acël k'ëthïnë.
7 In ïtwërö tero ëthïnë, cë ïwëkö mïn mërë cïdhö, ëk nyimwu obed na leng ëka ibed unu na kwö pï karë na lac.
8 Ka in ïgërö öt na nyen, myero iketh gin mörö na jükö podho ka dhanö orum wi öt ëk kür okel bal më önyö remo ï odi ka ngat mörö opodho kï ï wi öt.
9 Kür ïcwö kodhi na papath arïö ï pwodho ölökni, ka ïcwö, mïö gin na kïbëc n'öcëk ïë myero eter ï öt k'Obanga, gin na in ïcwö ïë thon naka kï nyig ölök.
10 Kür itwe thwön ëka kana kanya acël më pur.
11 Kür iruk böngü n'obedo yer ëka böngü na pwöth n'ëkwö kanya acël.
12 Myero ïkwö töl tacël na lyero ï twok böngü angwën na in iruko.

Cïk na makö nyakö na bara ënyömö

13 Ka ëcwö mörö önyömö dhakö cë obedo ködë, cë ökwërö ën ökö,
14 cë okobo köp na rac ï kome, na balö nyïng dhakö nakun kobo nï, “An anyömö dhakö ni, ëntö ï karë na an abedo ködë, anwongo gin mörö ope na nyutho nï ën bara ongere k'ëcwö.”
15 Cë apap ëka aya ka dhakö nön bino kelo gïnï gin na nyutho nï ën bara ongere k'ëcwö both edong ï dhö wangkac më pacö.
16 Apap mërë bino kobo both edong nï, “An amïö nyara both ëcwö ni ëk önyöm ëntö ökwërö nyara ökö.
17 Kobedini ën okelo köp më adoth ï kome nakun kobo nï, ‘An anwongo gin mörö ope na nyutho nï ën bara ongere k'ëcwö.’ Ëntö man ënë gin na nyutho nï nyara bara ongere k'ëcwö.” Cë enyodo mërë bino yarö böngü ï nyim edong më pacö.
18 Edong më pacö bino tero ëcwö nön ëka epwodo.
19 Gïn bino ngölö nïnë cül më ryal mia acël. Gïn bino mïö both apap ka dhakö, pïën ëcwö nön öbalö nyïng nya jö Icarael na bara ongere k'ëcwö. Cë ën bino mëdërë më bedo dhakö mërë; ëka myero kür ökwër dhakö nön pï karë më kwö mërë kïbëc.
20 Ëntö ka köp më adoth nön tye atïr, ëka gin mörö ope n'enwongo na nyutho nï dhakö nön bara ongere k'ëcwö,
21 cë jö më pacö nön bino kelo dhakö nön ï dholokek më öt k'apap mërë ëka kï kunön cwö më pacö nön bino celo ën kï kite naka thöö. Ën ötïmö gin më lewic ï Icarael nakun obedo tïmö tïm më ölyang ï karë na ën bedo ï öt k'apap mërë. Un myero ïkwany unu gin na rac ökö kï ï kinwu.
22 Ka ebino nwongo ëcwö mörö n'obedo kï dhakö ka ngat nökënë, ëcwö n'obedo ködë ëka dhakö nön myero enekgï ökö. Un myero ïkwany unu gin na rac ökö kï ï Icarael.
23 Ka ëcwö mörö kï ï pacö oromo kï nyakö na bara ongere k'ëcwö, n'onwongo öcïkërë kï ngat mörö më anyöma cë obedo ködë,
24 un ibino tero jö arïö nön kïbëc yökö ï dhö wangkac më pacö nön, ëka ecelogï kï kite naka ï thöö. Eneko nyakö nön pïën ba ögöö oduru ëk ëkönyë ëka eneko ëcwö pïën ötürö cïk më bedo kï dhakö ka ngat nökënë. Un

myero ïkwany unu gin na rac ökö kï kinwu.
25 Ëntö ka ëcwö mörö oromo kï nyakö n'öcïkërë kï ngat mörö më anyöma ï dye thim cë obedo ködë tëtëk, ëcwö këkën n'ötïmö gin ni ënë ebino neko.
26 Kür ïtïm unu gin mörö ï kom nyakö; pïën ën ba öbalö bal mörö na römö ngölö nïnë thöö. Köp ni röm kï köp k'ëcwö n'ölwënyö ï kom awodhe cë oneko ökö,
27 pïën ëcwö oromo kï dhakö n'ëcïkërë ködë më anyöma ï thim cë obedo ködë tëtëk ëka dhakö ögöö oduru, ëntö ngat mörö onwongo ope kunön na twërö könyö ën.
28 Ka ëcwö mörö oromo kï nyakö na bara ongere k'ëcwö n'onwongo ba öcïkërë më anyöma ëka obedo ködë tëtëk cë engeogï,
29 ën bino cülö apap ka nyakö ryal pyer abic. Ën myero önyöm nyakö nön pïën ën ötïmö bal ï kome. Ën ba bino kwërö dhakö nön pï karë më kwö mërë kïbëc.
30 Dhanö mörö kür obed kï dhakö k'apap mërë; ën myero kür ömïï lewic ï kom apap mërë.

23

Jö n'ëryëmögï ökö kï ï athuko

1 Dhanö n'edino onyo n'ëngölö kome më cwö ökö ba bino dönyö ï athuko ka Rwoth.
2 Dhanö n'ënywölö ï lek ba bino dönyö ï athuko ka Rwoth, kadï naka ëkwaëgï më apar mörö ba bino dönyö ï athuko ka Rwoth.
3 Ngat mörö n'obedo dhanö më Amon onyo dhanö më Moab ba bino dönyö ï athuko ka Rwoth, kadï naka ëkwaëgï më apar, mörö ba bino dönyö ï athuko ka Rwoth.
4 Pïën gïn ba obino më romo kodwu kï cem ëka kï pii ï karë na un ityе ka bino kï ï Ejip. Gïn obino opango Balaam wod ka Beor kï ï Petor na tye ï Aram Naaraim* ëk obin ölamwu.
5 Ëntö Rwoth Obangawu ökwërö winyo köp ka Balaam ökö. Ën obino ölökö köp më lamöwu ödökö më gum pïrwu, pïën Rwoth Obangawu marömwu.
6 Kür ïtïm unu gin mörö na kelo nïgï kuc kodwu ëka lönyö, pï karë më kwömwu kïbëc.
7 Kür ïcaa unu dhanö mörö më Edom, pïën gïn obedo wat kodwu. Kür ïcaa unu dhanö mörö më Ejip, pïën ibino ibedo unu Erok ï lobogï.
8 Ëthïnögï na gïn bino nywölö n'obedo ëkwaëgï më run më adek bino dönyö ï athuko ka Rwoth.

Gwökö cïk më lengo ï laï

9 Ka ïcïdhö unu më lwëny kï langwu, gwökërë unu kï ï kom gin mörö na ba leng.
10 Ka ëcwö mörö tye ï kinwu na cïk ögëngö pïën oleko lek më kiwor, ën myero öcïdh yökö ëka obed kunön.
11 Ëntö ka pïny dong yutho ën myero ölwökërë, ëka ka ceng ödönyö ën twërö dwogo ï laï.
12 Yüb unu kany mörö yökö ï nge laï kanya un ibino cïdhö ïë më könyërë.
13 Ngat acëlacël myero obed kï gin mörö më künyö pïny ï kin jami më lwënywu, ëka ka ikonyiri, küny bur ëk ium ökö.
14 Pïën Rwoth Obangawu wowotha ï dye laïwu më gwökömwu ëka më mïö langwu ï cïngwu. Laïwu myero obed na leng ëk kür önën gin mörö na ba leng cë lökërë ökö kï bothwu.

Cïk na papath

15 Ka opii mörö örïngö ökö kï both adwong mërë cë opono bothi, kür ïmïï ën ödök both adwong mërë.
16 Mïï ën obed ï kinwu kany mörö këkën na cwinye mïtö ëka ï pacö mörö këkën na ën öyërö. Kür ïdïï ën.
17 Dhanö mörö më Icarael n'obedo ëcwö onyo dhakö myero kür obed ngat na tïmö tïm më ölaya ï öt wörö jwök.
18 Kür ikel unu cïlïng më cül n'enwongo kï kom tïm më ölaya n'öya kï both dhakö onyo ëcwö ï öt ka Rwoth Obangawu më cülö kwong mörö, pïën

* **23:4** ***Naaraim*** manön, Kukuju kuthö Mecopotamia.

jami nön kïbëc obedo gin më kwer both Rwoth Obangawu.
19 Kür ïmïï dhanö më Icarael awodhi öcül magoba pï cïlïng, cem onyo gin mörö këkën na twërö kelo magoba na ën odeno.
20 In ïtwërö mïö arok cülö magoba ëntö pathï dhanö më Icarael awodhi. Gwök unu cïk ni ëk Rwoth Obangawu ömïïwu gum ï kom gin na kïbëc na un ibino ketho cïngwu ïë ï lobo na un itye ka dönyö më gamö bedo mewu.
21 Ka ikwongo kwong both Rwoth Obangani, kür igaliri më cobo, pïën Rwoth Obangawu bino penyoni pïrë ëka ibino bedo ngat n'ötïmö bal.
22 Ëntö ka ba ikwongo kwong, ba ibino bedo ngat n'ötïmö bal.
23 Ëntö gin mörö këkën na donyo kï ï dhogi myero ïnën nï icobo, pïën in ikwongo kwong keni kï dhogi both Rwoth Obangani.
24 Ka ïdönyö ï pwodho ölök k'awodhi, in ïtwërö camö nyig ölök kïbëc na cwinyi mïtö, ëntö kür iketh mörö ï adïtani.
25 Ka ïdönyö ï pwodho kal k'awodhi, in ïtwërö rïdhö kal kï cingi, ëntö kür ïkaa kal kï pala.

24

Cïk na makö këthö nyom

1 Ka ëcwö mörö önyömö dhakö na ba yomo cwinye pïën onwongo gin mörö na rac ködë, ëcwö nön twërö cöö waraga më këthö nyom, cë mïö ï cïngë ëka ryëmö ën ökö kï ï ödë.
2 Cë kinge na ën dong öya ökö kï ï ödë, ën dökö dhakö k'ëcwö nökënë.
3 Ka cwörë më arïö ba mïtö ën, ëcwö nön cöö waraga nïnë më këthö nyom, cë mïö ï cïngë, ëka ryëmö ökö kï ï ödë, onyo ka cwörë më arïö nön öthöö ökö,
4 cwörë më acël n'ökwërö ën ba dök bino nyömö ën më bedo dhakö mërë kinge na ën dong öbal ökö. Manön bino bedo gin më kwer both Rwoth. Kür ikel unu bal ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu më bedo mewu.
5 Ka ëcwö mörö pod onyomo anyoma, myero kür ëmïï öcïdhï ï dhö lwëny onyo ëmïï tic ka lwak mörö nökënë. Ën myero obed mwaka acël nakun bedo parë ëk okel yom cwiny both dhakö na ën önyömö.
6 Kür ïkwany pong onyo nya pong rego na calö gin n'ejengo ï den. Pïën manön bino bedo calö kwanyö kwö ka dhanö më bedo gin n'ejengo.
7 Ka enwongo ngat mörö kwalö dhanö më Icarael awodhe, ëka tero na rac na calö opii onyo cadhö ën. Ngat n'ökwalö dhanö nön myero enek ökö. Un myero ïkwany gin na rac ökö kï ï kinwu.
8 Na makö köp ï kom two dhöbü, gwökërë unu rwök ëk ïlüb unu gin n'ëlamdhök n'obedo Elebi okobo niwu. Myero ïlüb unu na bër ngö na an acïkögï.
9 Po unu ï kom ngö na Rwoth Obangawu ötïmö ï kom Miriam kï ï wanga yoo kinge na un ïya kï ï Ejip.
10 Ka ïmïö gin mörö më adena both awodhi, kür ïdöny ï ödë më kwanyö gin mörö n'ëmïö bothi na calö gin n'ejengo.
11 In myero ibed yökö, ëk dhanö na in ïmïö gin mörö më adena okel gin na ën ojengo bothi yökö.
12 Ka dhanö nön obedo acan, kür ïmïï böngü na ën ojengo obut bothi.
13 Dwök böngü mërë na ceng bara ödönyö ëk oumere ködë. Cë ën bino pwöyöni ëka ebino kwanö na calö tic n'atïr ï nyim Rwoth Obangani.
14 Kür ïdïï atic na in ipango n'obedo acan ëka na mïtö köny, kono kadï atic nön obedo dhanö më Icarael awodhi onyo arok na bedo ï pacöwu mörö acël.
15 In myero ïmïï cül mërë ï nïnö nön na bara ceng ödönyö, pïën ën obedo acan ëka geno gin nön. Ka ba ïmïö, ën bino kok ï komi both Rwoth, ëka ibino bedo ngat n'ötïmö bal.
16 Ba ebino neko enyodo pï bal k'ëthïnögï, onyo ba ebino neko ëthïnö pï bal k'enyodogï. Ngat acëlacël ebino neko pï bal mërë.
17 Kür ïbal pido k'arok onyo k'athïn kic mörö, onyo iter böngü ka dha thöö na calö gin n'ejengo.

18 Po unu nï un onwongo ibedo opii ï lobo Ejip ëka Rwoth Obangawu obino ökökömwu kï kunön. Manön ënë ömïö an acïkömwu më lübö cïk ni.
19 Ka in itye ka kaö kac kï ï pwodhoni, ëka ïnënö körë mörö na ba ïkaö, kür ïdök cen më cïdhö kaö dökï. Myero ïwëk odong pï Erok, ëthïnö kic ëka mon thöö, ëk Rwoth Obangawu ömïïwu gum ï kom tic kïbëc më cïngwu.
20 Ka ïpüdö nyig jeitunini kï ï wi yath, kür dökï ïdök cen më püdö man odong ï wi yath. Myero ïwëk nyig jeituni n'odong pï Erok, ëthïnö kic ëka mon thöö.
21 Ka ïpüdö nyig ölök kï ï pwodho ölökni, kür dökï ïdök cen më püdö man odong. Myero ïwëk nyig ölök n'odong pï Erok, ëthïnö kic ëka mon thöö.
22 Po unu nï un onwongo ibedo opii ï lobo Ejip. Manön ënë ömïö an acïkömwu më lübö cïk ni.

25

1 Ka jö arïö tye gïnï kï köp ï kingï, gïn myero oter ï nyim okiko ëka ëngöl-köp bino ngölö köp cë gönyö gïnï dhanö n'ope kï bal ëka ngölö köp ï wi dhanö n'öbalö.
2 Cë ka dhanö n'öbalö pore nï myero ëgöö, angöl-köp bino mïö ën buto pïny ëka ëgöö ï nyime kï wel lüth n'oporo bal mërë.
3 Angöl-köp twërö mïö ëgöö lüth pyer angwën ëntö kür ökadh manön. Ka ëgöö na kadhö, ömïnwu ebino lanö ï wangwu.
4 Kür itwe dhö thwön ka tye ka nyönö kal më apwoda.
5 Ka utmego na bedo gïnï kanya acël ëka acël kï kin-gï öthöö ökö abonge athïn mörö, myero cii athöö kür önyömërë kï ngat mörö na ba obedo dhanö më dholokek. Ömïn cwörë ënë bino tero ën na calö dhakö mërë ëka cobo tic më bedo cwörë nakaka ömïn mërë.
6 Wode na ën bino nywölö më acël ebino cakö nyïngë kï nyïng ömïn mërë n'öthöö, ëk nyïngë kür orweny ökö kï ï Icarael.
7 Ëntö ka ömïn athöö ba mïtö tero cii ömïn mërë, dha thöö bino cïdhö ï dhö wangkac më pacö both edong ëka kobo nï, “Ömïn cwöra ökwërö mïö nyïng ömïn mërë nen ï Icarael; ën ba mïtö cobo tic më bedo cwöra nakaka ömïn mërë.”
8 Cë edong më pacö mërë bino cwodo ömïn athöö ëka ëtwak ködë. Ka ocere nakun kobo nï, “An ba amïtö tero ën,”
9 cii ömïn athöö bino cïdhö bothe ï nyim edong cë wödhö wör acël ökö kï ï tyën ömïn cwörë, ngülö laö dhögë ï wangë ëka kobo nï, “Man ënë gin n'ebino tïmö ï kom dhanö mörö na ba bino nywölö ëthïnö ka wi ömïn mërë.”
10 Dholokek ka dhanö nön ebino cwodo kï ï Icarael nï, “Öt ka dhanö n'ëwödhö wörë ökö kï ï tyënë.”
11 Ka cwö arïö tye ka lwëny ëka dhakö ka ngat acël obino më könyö cwörë kï both ngat na tye ka lwëny ködë, ëka otero cïngë cë ömakö kome më cwö,
12 un myero ingun unu cïng dhakö nön ökö. Kür kïca ömakwu ï kome.
13 Kür ibed unu kï gin më pimo jami arïö ï ocwewu—acël na pëk ëka acël na yot.
14 Kür ibed unu kï gin më pimo jami ï ödwu—acël na thwönë ëka acël na tïdï.
15 Myero ibed unu kï gin më pimo jami na bër, na pimo jami ï wangë, ëk ibed unu ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu pï karë na lac.
16 Pïën jö kïbëc na tïmö koth tic ni, jö na tïmö gin na ba tye atïr, gïn obedo gin më kwer kï both Rwoth Obangawu.
17 Po unu ï kom gin na jö Amalek ötïmö ï komwu ï yoo ï karë na un ïya ökö kï ï Ejip.
18 Gïn ölwënyö ï komwu ï karë na un idhero rwök na tëkö mörö ope ï komwu. Gïn oneko jö kïbëc n'onwongo odong cen nakun ba lworo gïnï Obanga.
19 Pï manön, ka Rwoth Obangawu ömïöwu iyweo kï ï kom langwu kïbëc n'ögüröwu ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu ëk ïgam unu më bedo mewu, myero inek unu jö Amalek kïbëc ëk ngat mörö kür dökï opo ï komgï na twal kï ï thë polo. Kür ïmïï wiwu owil!

26

Mïc më wi cem ëka acël më apar

1 Ka un ïdönyö ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu na calö mewu ëka ïgamö unu ökö cë ibedo unu ïë,
2 kwany unu wi cem mökö kï ï kom cem kïbëc n'öcakö cëk kï ï ngöm na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu ëka ikethgï ï adïta. Cë iter unu ï kabedo na Rwoth Obangawu bino yërö më wörö nyïngë ïë.
3 In myero ïcïdh both alamdhök na tye ï dhö tic ï caa nön ëka ikob nïnë nï, “Tin dong an atuco both Rwoth Obangani nï an athuno ï lobo na Rwoth okwongo both kwerewa më mïöwa.”
4 Cë alamdhök bino gamö adïta kï bothi ëka ketho ï nyim keno tyër ka Rwoth Obangani.
5 Cë in ibino kobo ï nyim Rwoth Obangani nï, “Kwaröna onwongo obedo dhanö më Aram, n'onwongo wotho awotha. Ën obino öcïdhö yo Ejip kï jö na nönök ëka obedo kunön cë ödökö rok na dit, na tëk ëka n'önya gïnï na pol.
6 Ëntö jö Ejip obedo ka tic ködwa na rac rwök ëka ömïöwa ëlïmö can, nakun ëmïöwa etio tic na tëk.
7 Cë wan ekok both Rwoth, Obanga ka kwerewa, ëka Rwoth owinyo kokowa cë önënö pëköwa, tic na tëk n'eketho ï komwa ëka kite n'ëdïöwa ködë.
8 Cë Rwoth ökwanyöwa ökö kï ï Ejip kï twër më badë ëka kï tëkö mërë, kï tïm na kelo lworo na thwönë, k'anyuth më tango ëka gin më aura gïnï.
9 Ën okelowa naka ï kabedo ni ëka ömïöwa lobo ni, lobo na mio na cak kï möö kic möl kï ïë.
10 Cë kobedini dong, an akelo wi cem n'öcakö cëk kï ï ngöm na in Rwoth ïmïa.” Cë in myero iketh adïta ï nyim Rwoth Obangani ëka ïwör ën.
11 In ibino bedo kï yom cwiny kanya acël kï jö Lebi ëka Erok na bedo gïnï ï kinwu kï gin na kïbëc na bër na Rwoth Obangani ömïö bothi ëka jö më odi.
12 Ka in ityeko mïö acël më apar më gin n'öcëk ï mwaka më adek mërë, mwaka më mïö acël më apar, in ibino mïö both jö Lebi, Erok, ëthïnö kic ëka mon thöö ëk gïn obed kï gin më acama na römö mïögï yeng kï ï peciwu.
13 Cë in ibino kobo ï nyim Rwoth Obangani nï, “An dong atyeko kwanyö acël më apar ökö kï ï öda ëka amïö both jö Lebi, Erok, ëthïnö kic ëka mon thöö kite na in ïcïka ködë. An ba atürö onyo wia ba owil ï kom cïkni gïnï.
14 An ba acamö acël më apar ï karë n'onwongo an akwero cöla, onyo kwanyö mörö kï ïë ï karë na cïk ögënga, onyo tyërö both tipo ka ngat n'öthöö. An awinyo köp ka Rwoth Obangana; an atïmö jami kïbëc na in ïcïka ïë.
15 Nën pïny kï ï kabedoni na leng na tye ï polo, mïï gum ï kom jogi Icarael ëka ï kom lobo na in ïmïöwa kite na in icikiri ködë kï kwong both kwerewa, lobo na mio na cak kï möö kic möl kï ïë.”

Lüb cïk ka Rwoth

16 Tin Rwoth Obangawu öcïköwu më lübö cïk mërë kïbëc. Pï manön myero ïgwökërë unu më lübö kï cwinywu kïbëc ëka kï tipowu kïbëc.
17 Tin dong ituco köp ï kom Rwoth nï ën obedo Obangani, ëka ibino lübö yoo mërë nakun ïgwökö cïk mërë kïbëc, ëka nï ibino winyo köp mërë.
18 Rwoth otuco köp ï komwu nï tin un ibedo jögë na pïrgï tëk kite na ën öcïkërë ködë, ëka un myero ïgwök cïk mërë kïbëc.
19 Ën otuco nï ebino mïöwu bedo rok na tëk na löö rok nökënë kïbëc na ën eketho ëka un ibino mïö pak kï wörö ï nyïngë. Un ibino bedo jö na leng both Rwoth Obangawu kite na ën öcïkërë ködë.

27

Keno tyër ï wi Kidi Ebal

1 Muca ëka edong më Icarael okobo gïnï both jïï nï, “Gwök unu cïk ni kïbëc na an tin atye ka mïöwu.
2 Ï nïnö na un ibino ngölö kï kulo Jordan më dönyö ï lobo na Rwoth

Obangawu bino mïöwu, un ibino cicibo kite na thwon së ipu unu komgï kï rangi na tar.
3 Cöö köp kïbëc më cïk ni ï komgï ka
ipoth unu yo löka më dönyö ï lobo na
Rwoth Obangawu tye ka mïöwu, lobo
na mio na cak kï möö kic möl kï ïë,
kite na Rwoth, Obanga ka kwerewu,
öcïkërë kodwu.
4 Ka dong ïngölö unu kulo Jordan,
cicibo unu kite ni ï wi Kidi Ebal kit na
an atye ka cïköwu ködë tin. Myero ipu
unu komgï kï rangi na tar.
5 Gër unu keno tyër n'ëyübö kï kite
both Rwoth Obangawu kunön. Kür
itii unu kï nywenyo mörö më paögï.
6 Myero ïgër unu keno tyër ka
Rwoth Obangawu kï kite na lül ëka
ïryëd unu tyër awanga ï wie both
Rwoth Obangawu.
7 Ngöl unu thon tyër më kuc nakun
ïcamö unu kunön, kanya un ibino
bedo kï yom cwiny ï nyim Rwoth
Obangawu.
8 Un myero ïcöö na bër köp kïbëc më
cïk ni ï kom kite ni na un icicibo."

Alem kï ï Kidi më Ebal

9 Së Muca ëka ëlamdhök n'obedo
Elebi okobo both jö Icarael kïbëc nï,
"Lïng unu moth, un jö Icarael, ëk
iwiny unu köp! Un dong ïdökö jö ka
Rwoth Obangawu.
10 Pï manön, un myero dong iwiny
unu köp ka Rwoth Obangawu ëk ïlüb
unu cïk mërë kïbëc na an atye ka
mïöwu tin."
11 Ï nïnö nön kikokome Muca öcïkö
jïï nï:
12 Ka ïngölö unu kulo Jordan,
kaka ka Cimeon, Lebi, Yuda, Icakar,
Yocepu ëka Benjamin bino cung gïnï
ï wi Kidi Gerijim më lamö gum ï kom
jïï.
13 Ëka kaka ka Reuben, Gad, Acer,
Jabulon, Dan, ëka Naputali bino cung
gïnï ï wi Kidi Ebal më lamö cen ï kom
jïï.
14 Së jö Lebi bino redo gïnï rwök
both jö më Icarael kïbëc nï:
15 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino yübö cal jwök n'ëpaö apaa
onyo nywenyo n'ëlïö—n'obedo gin
më kwer both Rwoth, n'adïrü
öyübö kï cïngë—ëka ocibo ï müng më
awöra."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
16 "Cen myero ömak dhanö mörö
na ba bino wörö apap mërë ëka aya
mërë."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
17 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino cwarö kidi më wang ngöm
k'awodhe."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
18 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino mïö athöö wang lübö yoo
na path."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
19 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino balö pido k'arok, athïn kic
onyo dha thöö ëka mïö köp löö."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
20 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino buto kï cii apap mërë,
pïën nwongo ën oketho lewic ï kom
apap mërë."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
21 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino buto kï lee mörö këkën."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
22 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino buto k'amïn mërë, onyo
amïn mërë më babö onyo amïn
mërë n'aya mërë önywölö k'ëcwö
nökënë."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
23 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino buto kï marö mërë."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
24 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino neko awodhe ï müng."
Së jö kïbëc bino gamö nï "Amën!"
25 "Cen myero ömak dhanö mörö
na bino gamö lïm më wïlönë ï müng
ëk enek kï dhanö na ba öbalö."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"
26 "Cen myero ömak dhanö mörö
na ba bino moko ëka lübö köp kïbëc
na tye ï cïk ni."
Së jö kïbëc bino gamö nï, "Amën!"

28

Gum pï bedo kï wörö

1 Ka ibino unu winyo köp ka Rwoth
Obangawu ëka ïlübö unu cïk mërë

kïbëc na an tin atye ka mïöwu, Rwoth Obangawu bino mïöwu ïdökö na tëk na löö rok kïbëc na tye ï wi lobo.
2 Gum ni kïbëc bino bino ï komwu na thwönë ka iwinyo unu köp ka Rwoth Obangawu:
3 Gum bino bedo ï komwu ï pacö ëka ï pwothiwu.
4 Gum bino bedo ï kom ëthïnöwu, ï kom gin na bino cëk ï pwothiwu, ëka ï kom ëthïnö lïmwu na kwö—ëthïnö dhokwu ëka ëthïn rom kï dyegiwu.
5 Gum bino bedo ï kom adïtani ëka ï kom gin më nyöbö ogatini.
6 Ibino bedo unu kï gum ï karë na un ïdönyö ï öt ëka ï karë na un idonyo yökö.
7 Rwoth bino mïö ïlöö unu langwu na bino më lwëny ï komwu. Gïn bino më lwëny ï komwu kï ï yoo acël ëntö bino gïnï ngwëc kï bothwu nakun pokere gïnï ï yodhi abïrö.
8 Rwoth bino mïö gum ï kom derewu ëka ï kom gin na kïbëc na cïngwu otio. Rwoth Obangawu bino mïöwu gum ï lobo na ën tye ka mïöwu.
9 Ka ibino unu gwökö cïk ka Rwoth Obangawu kïbëc nakun ïlübö unu, Rwoth bino mïöwu ibedo jögë na leng kite na ën öcïkërë ködë kï kwong bothwu.
10 Cë jö kïbëc më wi lobo bino nënö nï ecwodowu kï nyïng Rwoth ëka bino gïnï lworowu.
11 Rwoth bino mïöwu jami na pol—ëthïnöwu, ëthïnö lïmwu na kwö, ëka cem më pwothiwu bino cëk—ï lobo na yam ën okwongo both kwerewu më mïöwu.
12 Rwoth bino yabö niwu polo na ën kanö lönyö mërë ïë, më mïö köth cwee ï pwothiwu ï karë mërë kikokome ëka më mïö gum ï kom tic kïbëc na cïngwu bino tio. Un ibino mïö jami më adena both rok na pol ëntö ba ibino unu deno gin mörö kï both ngat mörö.
13 Rwoth bino mïöwu bedo ëtëla, ëka pathï jö n'ëtëlögï. Karë kïbëc un ibino bedo anyim nakun ba ibedo unu angec ka iwinyo unu cïk ka Rwoth Obangawu kïbëc na an tin acïköwu nakun ïgwökërë unu më lübö.
14 Kür ïlökërë unu ökö kï ï kom cïk na an tin amïöwu, yo cïngwu kucem onyo kucam, onyo lübö obanga nökënë gïnï ëka wörögï.

Adwogi më türö cïk (Elebi 26:14-46)

15 Ëntö ka un ba ibino winyo unu köp ka Rwoth Obangawu onyo ïgwökërë unu më lübö cïk mërë kïbëc na an tin acïköwu, cë cene ni kïbëc bino bino ï komwu ëka maköwu:
16 Cen bino maköwu ï peciwu ëka ï pwothiwu.
17 Cen bino bedo ï kom adïtani ëka ï kom gin më nyöbö ogatini.
18 Cen bino bedo ï kom ëthïnöwu ëka ï kom gin na bino cëk ï pwothiwu, ï kom ëthïnö lïmwu na kwö ëka ï kom ëthïnö rom kï dyegiwu.
19 Cen bino maköwu ï karë na un ïdönyö ï öt ëka ï karë na un idonyo yökö.
20 Rwoth bino oro cene ï komwu, wiwu bino rubere ëka ebino cokowu kï gero ï kom gin na kïbëc na un ibino tio, naka ka ithum unu ökö. Ibino thum unu ökö pïöpïö pï tïmwu na reco na un ïtïmö pïën ïwëka unu ökö.
21 Rwoth bino pwodowu kï twoe na reco naka ka ën otyekowu ökö kï ï lobo na un itye ka dönyö ïë më gamö më bedo mewu.
22 Rwoth bino pwodowu kï twoe na köbërë, kï lyetho ëka two akwoda, kï lyetho pïny ëka ceng bino ryëny. Cemwu bino ner ëka pur ökö. Pwod ni kïbëc bino bino ï komwu naka ka ïthöö unu.
23 Polo na tye ï ka wiwu ba bino mïö köth cwee, ëka ngöm na tye ï thë tyënwu bino bedo na tëk calö ny-wenyo.
24 Rwoth bino lökö köth më lobowu dökö apua ëka luru; bino yaa kï ï polo öny pïny ï komwu naka tyekowu ökö kïbëc.
25 Rwoth bino mïö langwu löowu. Un ibino lwëny ï komgï kï ï yoo acël ëntö ibino unu ngwëc kï bothgï nakun ipokere unu ï yodhi abïrö, ëka jö më lobo kïbëc bino bedo gïnï kï thwön lworo pï gin n'ötïmërë ï komwu.

26 Lyenewu bino bedo cem ka wïny kïbëc na ngwëcö kï malö ëka më ka leeni më thim, ëka ngat mörö ope na bino ryëmögï ökö.
27 Rwoth bino pwodowu kï two bür gïnï më Ejip, bür na ba cang, gwönyü ëka ïl kom na ba ibino unu cang kï ïë.
28 Rwoth bino pwodowu kï poa, thöö wang ëka bango wiwu ökö.
29 Ibino unu thwathwama kiceng calö athöö wang. Ba ibino bedo unu kï lönyö ï kom gin mörö këkën na un ibino tïmö. Ebino dïöwu ëka yakö jamiwu nïnö kï nïnö, ëntö ngat mörö ope na bino könyöwu.
30 In ibino cikiri kï dhakö më nyömö, ëntö ngat nökënë ënë bino bedo ködë tëtëk. In ibino gërö öt, ëntö ba ibino bedo ïë. In ibino pïdhö ölök, ëntö ba ibino camö nyige.
31 Ebino neko thwön pur na megi na in ïnënö, ëntö ba ibino camö ringo mërë mörö. Ebino tero kanani tëtëk kï bothi, ëntö ba ebino dwongo. Ebino mïö romni both langni, ëntö ngat mörö ope na bino könyöni më dwongogï.
32 Ebino mïö awope ëka anyirani both rok nökënë na in ïnënö ëka wangi bino dhero më nënögï nïnö kï nïnö, ëntö ba ibino bedo kï tëkö më jükögï cïdhö ködgï.
33 Rok na ba ingeo unu bino camö cem na un ipuro ï pwothiwu, ëka ebino dïöwu pï karë kïbëc ëntö gin mörö ope na un ibino tïmö.
34 Gin na wangwu bino nënö bino mïöwu ïdökö epoa.
35 Rwoth bino pwodoni kï two më congi ëka tyeni kï bür na rem rwök na ba bino cang, cakërë kï ï tyeni pïny naka ï wi malö.
36 Rwoth bino ryëmöwu kanya acël kï rwoth na un ibino yërö më tëlöwu yo both rok na un onyo kwerewu ba ongeo. Ibino unu wörö obanga nökënë n'ëyübö kï yen ëka kidi.
37 Ibino unu dökö gin na kelo lworo, gin më carolok ëka gin më anyëra ï kin rok kïbëc na Rwoth bino këthöwu ïë.
38 Ibino unu cwöönö kodhi na dwong ï pwothiwu, ëntö ibino unu cökö na nönök, pïën bonyo bino camö ökö.
39 Ibino unu pïdhö ölök ëka ibino unu yübögï na bër, ëntö ba ibino unu madhö köngö mërë onyo püdö nyige, pïën kudi bino camögï ökö.
40 Ibino unu bedo kï yen më jeituni ï lobowu, ëntö ba ibino unu tic kï möö mërë, pïën nyige bino öny ökö.
41 Ibino unu nywölö awope ëka anyira, ëntö ba ibino unu gwökögï, pïën ebino terogï ökö ï opii.
42 Bonyo bino camö yen ëka cem më lobowu ökö.
43 Erok na bedo ï lobowu bino dökö gïnï ëlönyö ëka jö na pïrgï tëk rwök, ëntö un ibino dökö ëcan ëka jö na pïrgï ba tëk.
44 Gïn bino mïöwu den, ëntö un ba ibino mïö den bothgï. Gïn bino tëlö wiwu, ëntö un ibino dong cen ï körgï.
45 Cene ni kïbëc bino podho ï komwu, bino ryëmö körwu cë makömu naka ibino thum unu ökö kïbëc, pïën ba iwinyo unu köp ka Rwoth Obangawu ëka ba ïmakö unu cïk mërë kïbëc na ën öcïköwu.
46 Gïn bino bedo anyuth ëka tango më aura bothwu ëka both ëkwaëwu naka naka.
47 Pïën un ba itio unu both Rwoth Obangawu kï yom cwiny ï karë n'onwongo itye unu kï jami na büp,
48 pï manön ibino unu tic both langwu na Rwoth bino orogï ï komwu. Kec ëka örïö pii bino nekowu, ibino unu woth kotula ëka can jami kïbëc bino makömu. Rwoth bino ketho ayokoth n'obedo nywenyo ï ngutwu naka ka otyekowu ökö kïbëc.
49 Rwoth bino kelo rok mörö më lwëny ï komwu kï kanya bor, kï ï ajiki më lobo, calö jür na bino pïny, rok na ba ibino unu nïang ï lëbgï.
50 Rok na ger na ba bino parö pï jö n'otii ëka kïca ba bino makögï ï kom jö na thïnö.
51 Gïn bino camö ëthïnö lïmwu na kwö ëka cem na bino cëk ï pwothiwu, naka ka etyekowu ökö. Gïn ba bino wëkö niwu kal mörö, köngö ölök na nyen onyo möö jeituni, ëthïnö dhok

onyo ëthïnö rom kï dyegi na mewu naka ka gïn otyekowu ökö.
52 Gïn bino gürö peciwu kïbëc naka ka cëlwu n'ëgërö na bor rwök na un igeno örëdhërë pïny. Gïn bino gürö peci kïbëc na tye ï lobo na Rwoth Obangawu tye ka mïöwu.
53 Pï can na langwu bino ketho ï komwu ï karë na gïn bino gürö peciwu, un ibino camö ëthïnöwu, ringo kom awope ëka anyira na Rwoth Obangawu ömïöwu.
54 Naka thon ëcwö na kite mërë bër rwök ëka n'obedo nyakïca kï ï kinwu bino twono ömïn mërë cem, onyo dhakö mërë na ën marö, onyo ëthïnë na pod kwö.
55 Ën ba bino nywakö ködgï ringo kom ëthïnë na ën camö. Pïën ën ope kï gin mörö n'odong nïnë më acama ï karë më can na langwu bino gürö kï peciwu kïbëc.
56 Dhakö na kite mërë bër rwök ëka n'obedo nyakïca, n'onwongo ba thamö më nyönö pïny kï tyënë, wangë bino cido ï kom cwörë na ën marö, ëka wode onyo nyarë.
57 Ën bino kanö byero na yaa kï ïë ëka athïn na ën önywölö, ëk ëcam ën këné ï müng ï karë na lang bino güröwu ëka can na rac na langwu bino ketho ï komwu ï peciwu.
58 Ka ba ïgwökërë unu më lübö köp kïbëc më cïk ni, n'ëcöögï ï buk ni, ëka ka ba ibedo unu kï lworo ï nyïng më dheo na pïrë tëk na ënë nyïng Rwoth Obangawu,
59 cë Rwoth bino mëdö pwod ï komwu ëka ï kom ëkwaëwu, can na rac rwök ëka odeke na ba cang gïnï.
60 Ën bino mïö two kïbëc më Ejip na yam un ilworo rwök më maköwu, ëka ba ibino unu cang.
61 Rwoth thon bino mïöwu koth twoe kïbëc ëka can na ba ëcöö ï buk më cïk ni, naka ka etyekowu ökö.
62 Kadï onwongo ipol unu calö cër na tye malö ï wi polo, welwu bino dökö na nönök rwök, pïën ba iwinyo unu köp ka Rwoth Obangawu.
63 Dong kite na calö Rwoth cwinye obedo na yom më mïöwu bedo na bër ëka më mïö welwu nya na pol, kömanön thon Rwoth cwinye bino bedo na yom më balö ëka tyekowu. Ebino kwanyöwu ökö kï ï lobo na un itye ka dönyö ïë më gamö bedo mewu.
64 Cë Rwoth bino këthöwu ökö ï kin rok kïbëc, cakërë kï ï ajiki lobo kucël naka tung ca. Kï kunön un ibino wörö obanga nökënë gïnï—obanga n'ëyübö kï yen ëka kidi, na un onyo kwerewu ba ongeo.
65 Kï ï kin rok nön gïnï, ba ibino unu nwongo kuc onyo karë më mïö tyënwu yweo. Kï kunön Rwoth bino mïö cwinywu podho, ba ibino bedo unu kï gen ëka tipo komwu bino thöö ökö.
66 Cwinywu bino ngabërë angaba pï kwöwu më anyim. Lworo bino maköwu kiwor ëka kiceng abonge gen mörö pï kwöwu.
67 Kodiko ibino unu kobo nï, “Kono onwongo obed kothyeno!” Ëka kothyeno ibino unu kobo nï, “Kono onwongo obed kodiko!”—pïën pï lworo na bino pong ï cwinywu ëka gin na wangwu bino nënö.
68 Cë Rwoth bino dwököwu yo Ejip kï mel gïnï, ï yoo na an abino akobo niwu ni ba dökï ibino nënö unu. Kï kunön, un ibino mïrë kenwu both langwu më acadha calö opii n'obedo cwö ëka mon, ëntö ngat mörö ope na bino wïlöwu.

29

Rwoth öcïkërë kï jö Icarael ï lobo më Moab

1 Man ënë köp më cïkërë na Rwoth öcïkö Muca më ketho kï jö Icarael ï lobo më Moab, mëd ï kom cïkërë na ën onwongo oketho ködgï kï ï Koreb.
2 Muca ocwodo jö Icarael kïbëc kanya acël ëka okobo bothgï:

Un ïnënö kï wangwu gin na Rwoth ötïmö ï Ejip ï kom Parao, ï kom edite mërë kïbëc ëka ï kom lobo mërë.
3 Un ïnënö kï wangwu atëmatëma na dito gïnï, anyuth më tango nön ëka gin më aura gïnï.

4 Ëntö naka ï nïnö na tin ni Rwoth ba
ömïöwu thama më nïang onyo wang
më neno onyo ith na winyo pïny.
5 An atëlöwu kï ï thim pï mwaka
pyer angwën. Böngwu ba obino otii,
onyo wociwu ba obino othum ökö kï ï
tyënwu.
6 Un ba ibino ïcamö unu ogati onyo
madhö köngö ölök onyo köngö mörö
na këc. An abino atïmö kömanön ëk
inge unu nï an abedo Rwoth Oban-
gawu.
7 Ï karë na un ithuno ï kabedo ni,
Cikon rwoth më Kecbon ëka Og rwoth
më Bacan obino gïnï më lwëny ï kom
onu, ëntö onu ëlöögï ökö.
8 Onu ebino ëgamö lobogï ëka ëmïö
both jö Reuben, Jö Gad ëka nucu kaka
ka Manace na calö lobo na mëgï.
9 Pï manön, gwökërë unu më lübö
köp më cïkërë ni, ëk gin na kïbëc na un
ibino tïmö owoth na bër.
10 Un kïbëc icung unu tin ï nyim
Rwoth Obangawu—ëtëlawu ëka rwod-
hiwu, edongwu ëka editewu, ëka jö
nökënë kïbëc më Icarael,
11 kanya acël k'ëthïnöwu ëka
monwu, ëka Erok na bedo gïnï ï
kinwu, na ngölö yen ëka na twömö
pii niwu.
12 Un icung kany më dönyö ï cïkërë
kï Rwoth Obangawu, cïkërë na Rwoth
tin moko kodwu ëka moko kï kwong,
13 më moko tin nï un ibedo jögë, ëk
ebed Obangawu kite na ën öcïköwu
ëka kite na ën okwongo both kwaröwu
Abraam, Icaka ëka Jakob.
14 An atye ka ketho cïkërë ni kï
kwong mërë, pathï kï un këkën
15 na tin icung unu kany ï nyim
Rwoth Obanga onu, ëntö thon kï jö na
tin ope gïnï kany.
16 Un kikomwu ingeo unu kite na
onu ëkwö ködë ï Ejip ëka kite na onu
ewok ködë ï rok na papath më bino yo
kany.
17 Un ïnënö unu kï ï kin-gï calgï më
kwer, cal jwogi n'ëyübö kï yath ëka kï
kidi, kï ryal ëka kï gol.
18 Gwökërë unu ëk kür ëcwö onyo
dhakö onyo kaka mörö na tin tye ï
kinwu na cwinye bino lökërë ökö kï
both Rwoth Obanga onu më cïdhö
wörö obanga ka rok nön gïnï; man
twërö bedo calö orii na döngö më
bedo kwir na këc.
19 Ka koth dhanö nön owinyo köp
më kwong ni, ën bino lamö gum ï
kome kënë ëka bino thamö nï, “An
abino bedo kï kuc, kadï gin mörö na
rac ba bino tïmërë ï koma, kadï bed
cwinya nwang më lübö yora këna.”
Man bino kelo pwod ï komwu kïbëc,
jö na bëcö ëka jö na reco.
20 Rwoth ba bino tïmö kïca both
dhanö nön; akëmö ëka nyeko mërë
bino wangö dhanö nön calö mac na
lyël. Cene kïbëc n'ëcöö ï buk ni bino
makö ën, ëka Rwoth bino jwaö nyïngë
ökö kï ï thë polo.
21 Rwoth bino poko dhanö nön ökö
kï ï kin kaka më Icarael ëka bino ketho
can ï kome, na lübërë kï cene kïbëc më
cïkërë n'ëcöö ï Buk më Cïk ni.
22 Ëkwaëwu na bino lübö körwu ëka
Erok na bino kï kanya bor bino nënö
can n'opodho ï kom lobo ëka twoe na
Rwoth ömïö ömakö lobo nön.
23 Lobo nön kïbëc bino wang ökö kï
mac calpa ëka kadö—na gin mörö ope
n'ëpïdhö ïë, gin mörö ope na tuu kï
ïë, gin mörö ope na döngö kï ïë. Bino
bedo calö Codom ëka Gomora, Adma
ëka Jeboim na Rwoth yam öbalö rwök
ï karë n'akëmö ömakö.
24 Rok kïbëc bino penyo nï, “Pïngö
Rwoth ötïmö gin ni ï lobo ni? Pïngö
akëmö ömakö ën rwök?”
25 Ëka agam mërë bino bedo nï, “Gin
n'ömïö ötïmö nï kömanön, pïën jö ni
öwëkö gïnï cïkërë ka Rwoth, Obanga
ka kweregï, cïkërë na ën oketho ködgï
ï karë na ën okelogï kï ï Ejip.
26 Gïn ölökërë ökö ëka öwörö gïnï
obanga nökënë gïnï nakun ryebere
gïnï pïny ï nyimgï, obanga na gïn ba
ngeo, obanga na ën ba ömïögï.
27 Pï manön akëmö ka Rwoth ömakö
lobo ni, ëka ooro ïë alem kïbëc n'ëcöö
ï buk ni.
28 Rwoth obino ökwanyögï ökö
k'akëmö ëka kï thwön cwer cwiny
na dit kï ï lobogï ëka öryëmögï ï lobo
nökënë kite na tye ködë tin.”

29 Gin më müng obedo më ka Rwoth
Obangawa, ëntö gin na nen obedo më
onu ëka kï më ëthïnö onu na twal, ëk
onu ëlüb köp kïbëc më cïk ni.

30

Ngut ëka tïmö kïca

1 Ka gum ni ëka cene ni kïbëc na an
aketho ï nyimwu opodho ï komwu,
ëka ipo unu ïë kï kanya Rwoth Oban-
gawu ökëthöwu ïë ï kin rok na papath,
2 ëka ka idwogo unu both Rwoth
Obangawu k'ëkwaëwu cë ibedo unu kï
winy ï köp mërë kï cwinywu kïbëc ëka
kï tipowu kïbëc na lübërë kï köp kïbëc
na an tin acïköwu ködë,
3 së Rwoth Obangawu bino bedo kï
kïca ï komwu ëka bino cököwu dökï kï
ï kin rok kïbëc na ën yam ökëthöwu ïë
së dwongo gum bothwu.
4 Kono kadï bed eterowu ï lobo na
bor rwök, kï kunön Rwoth Obangawu
bino cököwu kanya acël ëka dwon-
gowu cen.
5 Ën bino kelowu ï lobo n'obedo më
ka kwerewu ëka un ibino gamö më
bedo mewu. Ën bino mïöwu jami na
pol ëka ibino unu nya na pol na kadhö
kwerewu ökö.
6 Rwoth Obangawu bino lökö
cwinywu ëka cwiny ëkwaëwu ëk ïmar
unu ën kï cwinywu kïbëc ëka kï
tipowu kïbëc ëk ibed unu na kwö.
7 Rwoth Obangawu bino ketho
pwod ni kïbëc ï kom langwu na
dagwu ëka yelowu.
8 Un ibino winyo köp ka Rwoth dökï
ëka ïlübö unu cïk mërë kïbëc na an tin
amïöwu.
9 Së Rwoth Obangawu bino mïöwu
jami na pol rwök ï tic kïbëc na un
ibino tïmö kï cïngwu, ï kom ëthïnöwu,
ï kom ëthïnö lïmwu na kwö ëka ï kom
cem na bino cëk ï pwothiwu. Rwoth
ïë bino bedo na yom dökï më mïö jami
nya bothwu, kite na ïë obedo na yom
ï kom kwerewu,
10 ëntö ibino unu winyo köp ëka cïk
ka Rwoth Obanga onu n'ëcöö ï buk
ni më cïk ëka ïlökërë unu both Rwoth
Obangawu kï cwinywu kïbëc ëka kï
tipowu kïbëc.

Yërö kwö onyo thöö

11 Kobedini cïk na tin an acïköwu
ködë ba tëk rwök ëka ba tye kanya bor
kï bothwu.
12 Ba tye naka yo polo, ëk ömïï ipeny
unu nï, “Nga na bino ïdhö malö ï polo
më ömö ëka tïtö nïwa, ëk ewiny cë
dong ëlübï?”
13 Onyo ba tye naka yo löka nam
tung ca, ëk ömïï ipeny unu nï, “Nga na
bino ngölö nam më ömö ëka tïtö nïwa
ëk ewiny cë dong ëlübï?”
14 Pe, köp nön tye na cwök bothwu;
tye ï dhöwu ëka ï cwinywu na mïö
ïtwërö unu lübö.
15 Nën, an tin aketho ï nyimwu gin
na bër ëka gin na rac, kwö ëka thöö.
16 Ka ibino unu lübö cïk ka Rwoth
Obangawu kïbëc na an tin acïköwu,
nakun nwongo ïmarö unu ën ëka
ïgwökö unu cïk mërë kïbëc, ibino
unu kwö ëka welwu bino mëdërë, cë
Rwoth Obangawu bino mïöwu gum ï
lobo na un ibino dönyö ïë më gamö
bedo mewu.
17 Ëntö ka cwinywu ölökërë ökö ëka
ba ibedo unu kï winy, nakun ïlökërë
unu both obanga nökënë gïnï ëka irye-
bere unu pïny më wörögï,
18 an tin akobo kanyalër bothwu
nï ebino tyekowu ökö. Ba ibino unu
bedo pï karë na lac ï lobo na un ibino
ngölö kulo kulo Jordan më dönyö ïë
ëka gamö bedo mewu.
19 An tin acwodo polo ëka lobo më
bedo caden ï komwu nï an aketho ï
nyimwu kwö ëka thöö, gum ëka cen.
Dong kobedini yër unu kwö ëk un ëka
ëthïnöwu ibed unu na kwö.
20 An thon akobo niwu nï ïmar unu
Rwoth Obangawu, iwiny unu köp
mërë ëka imok unu ï kome. Pïën
Rwoth ënë mïöwu kwö, ëka ën bino
mïö ibedo unu na kwö pï mwaka
na pol ï lobo na ën okwongere më
mïö both kwaröwu Abraam, Icaka ëka
Jakob.

31

Yocua oleo ka tyën Muca

1 Së Muca ömëdërë kï twakö köp ni
both jö Icarael kïbëc nï:

2 “An kobedini dong atye kï mwaka
120 ëka ba dök atwërö tëlöwu. Rwoth
okobo botha nï, ‘In ba ibino poth yo
löka kulo Jordan.’
3 Rwoth Obangawu kikokome ënë
bino cïdhö anyim niwu yo löka ca. Ën
bino tyeko rok ni kïbëc na tye ï ny-
imwu, ëka un ibino gamö lobogï më
bedo mewu. Yocua thon bino cïdhö
anyim niwu yo löka ca, kite na Rwoth
okobo ködë.
4 Ëka Rwoth bino tïmö bothgï gin
na ën obino ötïmö both Cikon ëka Og,
n'obedo gïnï rwodhi ka jö Amor, na ën
obino otyeko kanya acël kï lobogï.
5 Rwoth bino mïögï bothwu, ëka un
myero ïtïm unu bothgï gin na kïbëc na
an acïköwu.
6 Bed unu jö na tëk ëka jö na cwinygï
tëk. Kür ibed unu kï lworo mörö, onyo
kür ïmïï komwu ömyël ï nyimgï, pïën
Rwoth Obangawu bino woth kanya
acël kodwu; ën ba bino wëköwu onyo
kwëröwu.”
7 Së Muca ocwodo Yocua ëka okobo
bothe ï nyim jö Icarael kïbëc nï, “Bed
ngat na tëk ëka na cwinye tëk, pïën
myero ïcïdh kï lwak ni ï lobo na Rwoth
okwongo më mïö both kweregï, ëka
myero ipok ï kin-gï ëk ögam gïnï ödök
na calö mëgï.
8 Rwoth kikokome bino cïdhö ï
nyimwu ëka bino bedo kanya acël
kodwu, ën ba bino wëköwu onyo
kwëröwu. Kür ibed unu kï lworo, kür
cwinywu opodhi.”

Kwanö Cïk

9 Së Muca öcöö cïk ni gïnï pïny së
ömïö both ëlamdhök n'obedo Elebi,
n'otingo gïnï canduk më cïkërë ka
Rwoth, ëka both edong kïbëc më
Icarael.
10 Së Muca öcïkögï nï: “Kinge thum
ka mwaka abïrö abïrö, ï mwaka më
jalö banya, ï karë më kwero Karama
më Bölö,
11 ka jö Icarael kïbëc bino cökërë
gïnï ï nyim Rwoth Obangani ï kabedo
na ën bino yërö, in ibino kwanö cïk ni
kïbëc bothgï na gïn tye ka winyo.
12 Gür unu lwak kanya acël—cwö,
mon ëka ëthïnö, ëka erok na bedo
gïnï ï peciwu—ëk owiny gïnï ëka op-
wonyere gïnï kite më lworo Rwoth
Obangawu ëka ögwökërë gïnï më lübö
köp më cïk ni kïbëc.
13 Ëthïnögï, na ba ngeo gïnï cïk ni,
myero owiny ëka opwonyere gïnï më
lworo Rwoth Obangawu ï karë kïbëc
na un itye ka kwö ï lobo na un ïcïdhö
ngölö yo löka kulo Jordan më bedo
mewu.”

Cïk ka Rwoth më ajiki both Muca

14 Rwoth okobo both Muca nï,
“Nïnöni më thöö dong cwök. Cwod
Yocua ëk ibed unu kanya acël ködë ï
Këma më Rwatërë, ëk an acïk ën.” Së
Muca ëka Yocua öcïdhö gïnï yo Këma
më Rwatërë.
15 Së Rwoth onen ï Këma na cal kï
wïr më pöl, ëka wïr më pöl ocung malö
ka wi dholokek më dönyö ï Këma.
16 Së Rwoth okobo both Muca nï:
“In ibino cïdhö më yweo kanya acël
kï kwereni, ëka jö ni bino cakö wörö
obanga nökënë gïnï, obanga nökënë
gïnï më lobo na gïn tye ka cïdhö yo ïë.
Gïn bino wëköna ökö ëka bino türö gïnï
cïkërë na an aketho ködgï.
17 Së ï nïnö nön akëmö bino makö̈na
ï komgï ëka abino wëkögï ökö; an
abino kanö wanga ökö kï bothgï, ëka
ebino tyekogï ökö. Can na pol ëka
pëkö bino podho ï komgï, ëka ï nïnö
nön gïn bino penyo nï, ‘Can ni ba
obino ï komwa pïën Obanga onu ba
tye kod onu?’
18 Ëntö an abino kanö wanga ökö ï
nïnö nön pïën pï balgï kïbëc më lökërë
ökö both obanga nökënë gïnï.
19 “Kobedini dong cöö wer ni pïny
ëka ipwony kï jö Icarael cë ïmïïgï
ower, ëk obed caden-na ï komgï.
20 Ka an dong akelogï ï lobo na mio
na cak ëka möö kic möl kï ïë, lobo na
an acïkara kï kwong both kweregï, ëka
ka gïn öcamö cem oyeng cë öcwëë gïnï,
gïn bino lökërë both obanga nökënë
gïnï ëka wörögï, nakun kwëra gïnï ökö
ëka türö cïkërëna.
21 Së ka can na pol ëka pëkö obino
ï komgï, wer ni bino bedo caden
bothgï, pïën ëkwaëgï wigï ba bino wil
ïë. An angeo yüb më thamagï na gïn

öyübö, kadï ï karë na an bara akel-
ogï ï lobo na an acïkara kï kwong më
mïögï.”
22 Cë Muca öcöö wer ni pïny ï nïnö
nön ëka opwonyo kï jö Icarael.
23 Rwoth ömïö cïk ni both Yocua
wod ka Nun: “Bed ngat na tëk ëka na
cwinye tëk, pïën in kikomi ënë ibino
tero jö Icarael ï lobo na an acïkara
kï kwong më mïögï, ëka an kikoma
abino bedo kodi.”
24 Kinge na Muca otyeko cöö köp
më cïk ni ï buk, cakërë kï ï acaki naka
ï ajiki,
25 ën ömïö cïk ni both Elebi n'otingo
Canduk më Cïkërë ka Rwoth:
26 “Ter unu Buk më Cïk ni ëka
iketh unu ï nget canduk më cïkërë ka
Rwoth Obangawu. Bino bedo kunön
na calö caden ï komwu.
27 Pïën an angeo kite na un ibedo
unu jö na jëm ëka jö na ngutgï nwang.
Ka un ibedo ka jëm ï kom Rwoth na an
pod atye na kwö kany acël kodwu, cë
jëmwu bino bedo na röm kwene ka an
dong athöö ökö!
28 Gür unu edong më kakawu ëka
editewu kïbëc ï nyima, ëk akob köp ni
bothgï na gïn tye ka winyo ëka acwod
polo kï lobo më bedo caden ï komgï.
29 Pïën an angeo nï kinge thööna un
ibino tïmö gin na rac ëka ibino unu
lökërë ökö kï ï yoo na an acïköwu ködë.
Ï karë më anyim, can bino podho ï
komwu pïën ibino unu tïmö gin na rac
ï wang Rwoth nakun ïmïö unu akëmö
makö ën kï gin na cïngwu otio.”

Wer ka Muca

30 Cë Muca öcakö wero köp më wer
ni kï wie na gïn tye ka winyo cakërë kï
ï acaki naka ï ajiki mërë ï nyim lwak
më Icarael n'ögürë gïnï:

32

1 Cïk unu ithwu, un polo ëka lobo,
winy unu na bër köp na an abino
kobo.
2 Wëk pwonyna ööny ï komwu calö
köth,
ëka köpna bino tön calö thoi,
calö köth na ngidho ï kom lum na
nyen,
calö köth na dwong ï kom lum na
mar.
3 An abino pakö nyïng Rwoth,
ëka jögë bino kobo pï dit mërë!
4 Ën obedo Lëla, na bal mörö ope ï tic
mërë,
ëka ï yodhi mërë kïbëc ën ngölö
köp n'atïr.
Ën obedo Obanga na genere na ba
tïmö gin mörö na rac,
kite tye atïr ëka ba lengere.

5 Gïn ötïmö bal ï kome;
ëka gïn ba dök obedo ëthïnö mërë,
ëntö obedo gïnï rok n'ölökërë ëka
n'ogom ökö.
6 Man ënë kite na un ïcülö kï Rwoth,
un jö na mïng ëka n'ope kï ryëkö?
Pathï ën ënë Apapwu
n'ocweowu ëka ömïöwu itye na
kwö?

7 Po ï kom karë na cön;
tham pï run n'opoth gïnï.
Peny apapni, cë ën bino kobo nini.
Peny unu edongwu, ëka gïn bino
nïangöwu.
8 Ï karë na ën na Malö Rwök ömïö both
rok lobo n'obedo mëgï,
ï karë na ën opoko jö kïbëc,
ën oketho wang lobo ka rok acëlacël
na lübërë kï wel awope ka jö
Icarael.
9 Jö Icarael obedo gïnï jö ka Rwoth,
ëntö ën öyërö ëkwaë ka Jakob
obedo mëgë.

10 Rwoth obino onwongo jö Icarael ï
thim,
ï lobo na lik na dhanö ope ïë,
ögürögï ëka ögwökögï na bër;
ögwökögï na calö töng wangë.
11 Ën cal kï jür na pwonyo ëthïnë kï
ngwëc malö
ëka tëngö bwome ï wi ëthïnë,
na yarö bwome më tingogï
ëka tingogï ï bwome.
12 Rwoth kënë ënë ötëlögï;
obanga mörö onwongo ope
bothgï.

13 Ën ömïögï öïdhö malö ï lobo
n'otingere malö,

ëka öpïdhögï kï cem n'öcëk ï
pwothi.
Ën ömïögï möö kic kï ï lëla,
ëka kï möö jeituni kï ï lobo
n'otingere malö,
14 kï cak na wac më dhok ëka kï cak ka
rom ëka dyegi
ëka kï dwolo ëthïnö rom ëka
dyegi,
k'ëthïnö rom ka Bacan n'ëyërö,
ëka kï mökö ngano na pwöth.
Un ïmadhö köngö ölök na bër.

15 Jecurun* ödöngö n'öcwëë ëka öjëm;
ka icemo iyeng unu, ibino bedo
unu na pëk ëka na komwu
pwöth.
un ïwëkö Obanga n'ocweowu
ëka ïkwërö unu Lëla n'obedo
alarwu.
16 Gïn ömïö nyeko ömakö Obanga pï
wörö obangagï
ëka ömïö akëmö ömakö ën ï kom
cal jwogigï më kwer.
17 Gïn ömïö tyërgï both jwogi na ba
obedo Obanga—
obanga na gïn onwongo ba ngeo,
obanga na pod onen na nyen,
obanga na kwerewu ba öwörögï.
18 Un ïkwërö Lëla, n'ögwököwu;
wiwu owil ökö ï kom Obanga
n'önywölöwu.

19 Ëntö Rwoth önënö man cë ökwërögï
ökö
pïën awope ëka anyira mërë ömïö
akëmö ömakö ën.
20 Ëka okobo nï, “An abino kanö
wanga ökö kï bothgï,
ëka anën kite na nyimgï bino
bedo ködë;
pïën gïn obedo rok n'ogom,
ëthïnö na ba genere.
21 Gïn ömïö nyeko ömaka ï kom gin na
ba obedo Obanga
ëka ömïö akëmö ömaka kï cal
jwogigï na köny mërë ope.
An abino mïö nyeko makögï ï kom jö
na ba obedo rok kikokome;
an abino mïö akëmö makögï ï
kom rok na ba nïang gïnï.
22 Pïën akëmöna dong omoko mac ökö,
ëka tye ka wang naka ï thë bur
lyël na thut.
Bino wangö lobo kï gin n'öcëk ïë
ëka bino cwïnyü mac ï acaki thë
kite.

23 “Abino dhuro can ï wigï
ëka abino celo athëröna kïbëc ï
komgï.
24 An abino mïö kec dïögï,
two odeke na reco bino tyekogï;
an abino oro leeni na ger më thim ï
komgï,
ëka thwone na tye kï kwir më
tongogï.
25 Pala abadë bino tyekogï ökö kï ï
yodhi,
lworo bino bedo ï pecigï.
Awope na thïnö ëka anyira na thïnö
bino thum ökö,
ëthïnö na döth ëka jö na wigï
opong lwar.
26 An akobo nï an abino këthögï
ëka an abino mïö nyïng-gï rwenyo
ökö kï kin jïï.
27 Ëntö an ba amïö lang-gï,
më bedo k'awaka,
ëka okob gïnï nï, ‘Tëköwa dwong;
Rwoth ba ötïmö gin mörö.’ ”

28 Jö më Icarael obedo gïnï rok na ba
ryëk,
nïang mörö ope bothgï.
29 Ka onwongo gïn ryëk, ëka önïang
gïnï ï köp ni,
ëka onge gïnï gin na bino tïmërë ï
komgï!
30 Pïngö dhanö acël öryëmö jö elip,
onyo jö arïö twërö ryëmö jö elip
apar?
Rwoth, Kidigï ökwërögï ökö;
Obangagï më aura öwëkögï ökö.
31 Pïën lëlagï ba cal kï Lëla onu.
na calö lang onu thon twërö yeo
nï kömanön.
32 Jang ölökgï ekelo kï ï jang ölök ka jö
Codom,
ëka kï ï pwothi ka jö Gomora.
Ölökgï opong kï kwir,
ëka öbüng nyig-gï këc.
33 Köngö ölökgï cal kï kwir ka thwol,

* **32:15** ***Jecurun*** gönyö nï *ngat n'atïr,* manön ënë, Icarael.

cal kï kwir k'ororo na kelo thöö.

34 Rwoth okobo nï, “Manön kïbëc ba
obedo gin na an akanö botha
ëka amwönö ökö kanya an akanö
lïmna ïë?
35 Obedo ticna më cülö kwor; an
abino cülö.
Ï karë na tyën-gï bino cër;
nïnögï më can dong cwök,
ëka bino podho ï komgï athura.”

36 Rwoth bino ngölö köp ï kom jögë
ëka kïca bino makö ën ï kom etic
mërë,
ka ën önënö tëkögï dong othum
ëka dhanö mörö ba odong, opii
onyo ngat na löörë kënë.
37 Cë Rwoth bino kobo nï, “Obangagï
tye gïnï kwene,
lëla na gïn obino opono ïë,
38 obanga n'obino öcamö möö tyër
awangagï
ëka ömadhö gïnï köngö ölök më
tyër amadhagï?
Ëk gïn öya malö më könyöwu!
Ëk gïn obed jö na gwököwu!”

39 Rwoth okobo nï, “Nën dong kobe-
dini an ëka an këna ënë abedo
Obanga;
obanga nökënë ope ï ngeta.
An ënë aneko ëka an ënë amïö kwö,
An ënë awanö ëka an ënë acangö,
ëka ngat mörö ope na twërö larö
kï ï cïnga.
40 Atingo cïnga malö yo polo ëka akobo
nï:
Na calö an Obanga na bedo na
twal,
41 ka apakö pala abadëna na mïmïla
ëka k'aryëö cïnga më ngölö köp
cë an abino cülö kwor ï kom langna
ëka abino ketho can ï kom jö na
daga gïnï.
42 An abino mïö athëröna mër kï
remo,
nakun pala abadëna bino camö
ringo:
bino yeng kï remo ka jö n'enekogï kï
jö n'ëmakögï,
ëka bino tongo wi ëtëla ka lang-
gï.”
43 Pak unu jögë, un rok kïbëc,
pïën ën bino cülö kwor më remo
k'etic mërë;
ën bino cülö kwor ï kom lang mërë
ëka bino kwanyö bal ökö kï ï lobo
ka jögë.
44 Muca obino gïn kï Yocua wod ka
Nun ëka ötwakö köp më wer ni kïbëc
na jïï tye ka winyo.
45 Ï karë na Muca owero köp ni
kïbëc kï wie both jö Icarael,
46 ën okobo bothgï nï, “Gwök unu
köp ni kïbëc ï cwinywu na tin an
atye ka kobo bothwu, ëk ïcïk unu
k'ëthïnöwu më lübö köp më cïk ni kïbëc
na bër.
47 Köp ni ba obedo köp na körë ope
niwu—gïn obedo kwöwu. Gwök unu
cïk ni cë ibino bedo unu pï karë na lac
ï lobo na un ï tye ka cïdhö më ngölö
kulo Jordan më gamö bedo mewu.”

Thöö ka Muca ï wi kidi më Nebo

48 Ï nïnö nön kikokome Rwoth
okobo both Muca nï,
49 “Cïdh ëk ïïdh malö ï wi kite më
Abarim, na tye ï lobo Moab; ïïdh ï wi
kidi më Nebo n'opimere kï Jeriko ëka
ïnën lobo Kanaan na an acwök mïö
both jö Icarael.
50 In ibino thöö ï wi kidi nön na in
ïïdhö cë ibino cïdhö nywakö kabedo
kï kwereni kite n'omeru Aron öthöö
ködë ï wi kidi më Kor cë önywakö
kabedo kï kwere mërë.
51 Pïën un kïbëc ba ibino ibedo unu
kï gen ï koma ï nyim jö Icarael ï dhö
pii më Meriba Kadec ï thim më Jin,
un ïkwërö wöröna ï nyim jö Icarael na
calö Obanga na leng.
52 Pï manön, in ibino nënö lobo nön
kï kanya bor; in ba ibino dönyö ï lobo
na an abino mïö both jö Icarael.”

33

Muca ölamö gum ï kom jö Icarael

1 Man ënë gum na Muca dhanö
k'Obanga ölamö ï kom jö Icarael na ën
bara öthöö.
2 Ën okobo nï,
“Rwoth obino öya kï wi kidi Cinai
cë onen bothgï ï Ceir,
ën öryëny ï komgï kï ï wi kidi
Paran.

Ën obino kï jögë na leng elip kï elip
kï lëb mac na lyël kï ï cïngë më kucem.
3 Adyer in kikomi ënë ïmarö jïï;
jö na leng kïbëc tye gïnï ï cingi.
Gïn kïbëc ryebere pïny ï ka tyeni,
ëka nwongo gïnï pwony kï bothi,
4 cïk na Muca ömïö bothwa,
më bedo më ka jö ka Jakob.
5 Ën obino obedo rwoth ï Jecurun
ï karë n'edite ka lwak öcökërë gïnï,
kanya acël kï kaka kïbëc më Icarael.

6 “Ëk Reuben obed na kwö ëka kür öthöö,
jögë thon kür obed na nönök.”
7 Ëka man ënë gin na ën okobo ï kom Yuda:
“Aa Rwoth, winy koko ka Yuda;
dwongi ën pacö both jögë.
Ën bino lwëny pïrë kënë kï cïngë.
Bed ngat na könyö ën ï kom lang mërë!”
8 Ëka ï kom Lebi ën okobo nï:
“Mïï both Lebi Tumim ëka Urim* na megi
both aticni na in igeno.
In ïtëmö ën kï ï Maca;
in ibino ïtëmö nï gïn tye adyer kï ï dhö pii më Meriba.
9 Lebi okobo ï kom apap ëka aya mërë nï,
‘An ba aparö pïrgï.’
Ën wie ba opo ï kom utmego mërë
onyo më ngeo ëthïnö mërë kikokome,
ëntö ën ögwökö köp na megi
ëka ölübö cïkërëni.
10 Gïn bino pwonyo Jakob kï cïkni
ëka cïkni both jö Icarael.
Ën bino wangö odok na kur ï nyimi
ëka tyër awanga kïbëc ï wi keno tyërni.
11 Aa Rwoth, mïï gum ï kom dïrü mërë kïbëc,
ëka ibed kï yom cwiny ï kom gin na ën otio kï cïngë.
Göö lang na yaa më lwëny ï kome pïny,
göö lang mërë pïny ëk kür dökï ölwëny gïnï ï kome.”
12 Ëka ï kom Benjamin ën okobo nï:
“Ëk dhanö na Rwoth marö obed kï kuc ï kome,
pïën Rwoth gwökö ën ï karë kïbëc,
ëka ngat na Rwoth marö yweo ï kin wi baë.”
13 Ï kom Yocepu ën okobo nï:
“Rwoth myero ömïï gum ï lobo mërë
kï mïc më thoi na bëcö na yaa kï malö ï polo,
ëka kï pii na thuth na tye pïny ï thë lobo,
14 kï nyig yen na bëcö na nyak kï ceng,
ëka kï cem na cëk dwe kï dwe,
15 kï nyig kodhi na bëcö na cëk ï wi kite na cön
ëka kï jami na cëk na büp ï wi cere na bedo naka naka;
16 kï mïc na bëcö më ngöm ëka kï gin na kïbëc na cëk ï ïë,
ëka kïca ka ngat n'onen kï ï bunga na lyël mac.
Ëk gum ni kïbëc obed ï wi Yocepu,
ëka ï wi ngat n'epoko ökö kï ï kin utmego mërë.
17 Ï dit mërë kï dheo mërë ën obedo calö wod thwön n'obedo kaö;
tunge cal gïnï kï tung thwön na ger.
Kï tunge gïnï ën bino twomo kï rok gïnï,
naka jö na tye ï thwok lobo kïbëc.
Man ënë gumna pï jö Epraim na pol,
ëka kï jö ka Manace na römö elip kï elip.”
18 Ï kom Jabulon ën okobo nï:
“Cwinyi obed na yom, Jabulon, ka ïdönyö yökö,
ëka in, Icakar, ka ibedo ï këmani.
19 Gïn bino cwodo jö kïbëc më cïdhö yo wi kidi
ëka kï kunön gïn bino mïö tyërgï më kite atïr,
gïn bino nwongo lönyögï kï ï nam,
kï ï kom lönyö n'ëkanö ï kwo.”
20 Ï kom Gad ën okobo nï:
“Gum obed ï kom dhanö n'ömïö wang lobo ka Gad obedo na lac!
Gad buto kunön calö kibwor,

* **33:8** ***Tumim ëka Urim*** jami arïö ni ëlamdhök ënë onwongo tio ködë më moko miti k'Obanga; ba ngere kite n'onwongo etio ködë.

më yëcö bad lee onyo wie.
21 Ën öyërö lobo mërë na bër,
pïën nget lobo k'ëtëla onwongo
ëkanö pïrë.
Ï karë n'edite wi lwak öcökërë gïnï,
ën otio gin na Rwoth mïtö na tye
atïr,
ëka kï ngölö-köp mërë ï kom jö
Icarael."
22 Ï kom Dan ën okobo nï:
"Dan cal k'athïn kibwor,
na kïïrë kï ï Bacan."
23 Ï kom Naputali ën okobo nï:
"Naputali, in ipong kï kïca ka Rwoth,
ëka ipong kï gum ka Rwoth;
gam lobo më kuthö ëka kukwap."
24 Ï kom Acer ën okobo nï:
"Ëk gum obed ï kom Acer na löö kaka
nökënë,
ëk cwiny utmego mërë obed na
bër ï kome,
ëka ölwök tyënë ï möö jeituni.
25 Nywenyo më loro dhö wangkac
na megi bino bedo nywenyo kï
mola,
ëka tëkö më komi bino bedo na
rom kï mwaka më ditni.

26 "Ngat mörö ope na cal k'Obanga ka
Jecurun,
na ngwëcö arii ï polo më könyöni,
ëka kï dheo mërë ï kom pöl.
27 Obanga na bedo naka naka ënë
obedo ka ponowu,
ëka cïngë tye pïny më tingowu
malö.
Ën ryëmö langni ökö kï ï nyimi,
nakun kobo nï, 'Tyekgï ökö!'
28 Pï manön Icarael bino bedo kï kuc,
ëkwaë ka Jakob bino bedo gïnï
abonge ayela mörö
ï lobo na kal ëka köngö ölök na nyen
tye ïë,
kanya polo mïö thoi tön pïny.
29 Cwinywu obed na yom un jö
Icarael!
Nga na cal kodwu,
rok na Rwoth ölarögï?
Ën obedo kwotwu ëka ngat na
gwököwu
ëka kï pala abadëni më aura.
Langwu bino bedo gïnï kï myël kom ï
nyimwu,
ëka tyënwu bino nyönö kabedogï
kïbëc."

34

Thöö ka Muca

1 Cë Muca öya kï ï bar më Moab ëka
öïdhö malö ï wi kidi Nebo naka ï wi
pem më Piciga, n'opimere kï Jeriko.
Kï kany nön Rwoth onyutho nïnë lobo
kïbëc —cakërë kï ï Gilead më thuno
ködë naka ï Dan,
2 ëka kï lobo ka Naputali kïbëc, lobo
ka Epraim ëka Manace, lobo ka Yuda
kïbëc më thuno ködë naka yo kuthö
nam,
3 Negeb ëka lobo kïbëc cakërë kï ï
ora më Jeriko, n'obedo pacö më ötït,
thuno ködë naka ï Joar.
4 Cë Rwoth okobo both Muca nï,
"Man ënë lobo na an acïkara kï kwong
both Abraam, Icaka ëka Jakob ï karë
na an akobo nï, 'An abino mïö both
ëkwaëni.' An amii ïnënö kï wangi, ëntö
ba ibino cïdhö yo löka tung ca."
5 Ëka Muca, atic ka Rwoth, öthöö
kunön ï lobo Moab, kite na Rwoth
obino okobo ködë.
6 Rwoth oiko ën ï lobo Moab, ï ora
n'opimere kï Bet Peor, ëntö naka tin
ngat mörö ope na ngeo kanya lyënë
tye ïë.
7 Muca onwongo tye kï mwaka 120
ï karë na ën thöö, wangë onwongo
pod neno na bër ëka kome thon on-
wongo pod tëk.
8 Jö Icarael okoko gïnï Muca kï ï
bar më Moab pï nïnö pyer adek, naka
karë më koko kï kumo othum.
9 Yocua wod ka Nun onwongo
opong kï cwiny më ryëkö pïën Muca
onwongo oketho cïngë ï kome. Cë jö
Icarael owinyo gïnï dhögë ëka ögwökö
gïnï cïk na Rwoth öcïkö kï Muca.
10 Anaka nön, adwarpïny mörö
nökënë ba dök onen na cal kï Muca
ï lobo Icarael, na Rwoth ongere ködë
wang kï wang,
11 n'otio anyuth më tango nön ëka kï
gin më aura gïnï na Rwoth ooro ën yo
Ejip—both Parao ëka both edite mërë
kïbëc ëka lobo mërë kïbëc.
12 Ngat mörö nökënë ope n'obedo
tio tic kï tëkö na dit ëka kï gin mökö na

kelo lworo kite na Muca obedo ka tio
ï nyim jö Icarael kïbëc.

Emuth na Bër ï kom Yecu kite na Matayo öcöö

Köp na tye ï buk ka Matayo

Emuth na Bër na Matayo öcöö kobo emuth na bër ï kom Yecu nï ën obedo alar n'ëcïkö, ënë ngat n'Obanga ocobo cïkërë mërë na ën öcïkërë kï jögë ï buk më Cïk na Cön. Emuth na Bër ni ba obedo pï Eyuda këkën, kanya ënywölö Yecu ëka obedo ïë, ëntö pï lobo thükül.

Buk ka Matayo ëcanö körë kï körë. Buk ka Matayo cakërë kï köp më nywölö Yecu, köp ï kom batica mërë ëka atëmatëma, cë dong cakö tic mërë më tïtö köp, pwony, ëka cangö jïï ï Galilaya. Kinge man buk ka Matayo nyutho woth ka Yecu kï ï Galilaya yo Jerucalem kï gin n'ötïmërë ï cabït ka Yecu më ajiki, makö ën, guro ëka kï cer mërë.

Emuth na Bër ni nyutho Yecu na calö apwony na pïrë tëk, na tye kï twërö më gönyö tyën köp më cïk k'Obanga ëka na pwonyo pï ker k'Obanga. Pwony mërë na pol ocung ï kom köp na papath abic: (1) Pwony n'epwonyo ï wi kidi, na makö kite ka dhanö, tic ka dhanö, twërö ka dhanö, ëka cwodo ka jö më ker më polo (Cura 5-7); (2) Cïk n'ëmïö both ëlübkör Yecu apar wie arïö pï ticgï (Cura 10); (3) Carolok ï kom ker më polo (Cura 13); (4) Pwony ï kom tyën köp më lübö kör Yecu (Cura 18); ëka (5) Pwony ï kom karë më ajiki ï karë ni ëka bino më ker k'Obanga (Cura 24-25).

Kwere ka Yecu
(Luka 3:23-28)

1 Man ënë kwere ka Yecu Kiricito,
akwar Daudi, akwar Abraam:

2 Abraam önywölö Icaka,
Icaka önywölö Jakob,
Jakob önywölö Yuda ëka omego mërë,
3 Yuda kï dhakö mërë Tamar önywölö gïnï Perej ëka Jera,
Perej önywölö Kejeron,
Kejeron önywölö Ram,
4 Ram önywölö Aminadab, Aminadab önywölö Nacon,
Nacon önywölö Calamon,
5 Calamon kï dhakö mërë Raab önywölö gïnï Boaj,
Boaj kï dhakö mërë Ruth önywölö gïnï Obed,
Obed önywölö Jece,
6 ëka Jece önywölö rwoth Daudi.

Daudi önywölö Colomon, n'onwongo aya mërë obedo dhakö ka Uria
7 Colomon önywölö Rekoboam,
Rekoboam önywölö Abija,
Abija önywölö Aca,
8 Aca önywölö Yekocapat,
Yekocapat önywölö Joram,
Joram önywölö Ujia,
9 Ujia önywölö Yotam,
Yotam önywölö Akaj,
Akaj önywölö Kejekia,
10 Kejekia önywölö Manace,
Manace önywölö Amon,
Amon önywölö Yocia,
11 ëka Yocia önywölö Yekonia ëka omego mërë ï karë n'etero jö Icarael ï lobo Babilon.

12 Kinge na dong etero jö Icarael ï lobo Babilon:
Yekonia önywölö Celatiel,
Celatiel önywölö Jerubabel,
13 Jerubabel önywölö Abiud,
Abiud önywölö Eliakim,
Eliakim önywölö Ajor,
14 Ajor önywölö Jadok,
Jadok önywölö Akim,
Akim önywölö Eliud,
15 Eliud önywölö Eleajar,
Eleajar önywölö Mathan,
Mathan önywölö Jakob,
16 ëka Jakob önywölö Yocepu cwör Maria, n'önywölö Yecu n'ecwodo nï Kiricito.

17 Man ënë wang rok apar wie angwën n'ënywölögï kïbëc cakërë kï ï kom Abraam naka othuno ködë ï kom Daudi, apar wie angwën kï kom Daudi naka othuno ï karë n'eterogï ï Babilon, ëka apar wie angwën kï ï

karë n'eterogï ï Babilon naka othuno ï kom Meciya.*

Nywölö Yecu Kiricito (Luka 2:1-7)

18 Man ënë kite n'ënywölö kï Yecu Kiricito: Ï karë na Maria onwongo öcïkërë më nyömërë kï Yocepu, na gïn bara örwatërë kanya acël, enwongo nï Maria öyac kï tëkö ka Tipo Naleng.
19 Yocepu onwongo obedo dhanö na kite atïr ëka ba ömïtö nï eketh lewic ï kom Maria, ëntö onwongo mïtö nï ëkwër Maria ï müng.
20 Ï karë na Yocepu pod tye ka thamö köp nön kï ï cwinye, malaika ka Rwoth onen bothe ï wang lek ëka okobo nï, "Yocepu akwar Daudi, kür ibed kï lworo më tero Maria më bedo dhaköni, pïën ïc na ën tye ködë ögamö kï tëkö ka Tipo Naleng.
21 Ën bino nywölö athïn awobi, ëka in ibino cakö nyïngë Yecu, pïën ën bino larö jögë kï ï kom balgï."
22 Man kïbëc ötïmërë ëk köp ka Rwoth ocobere na ën okobo kï ï dhö adwarpïny nï:
23 "Nyakö na bara ongere k'ëcwö bino yac ëka bino nywölö athïn awobi; ebino cakö nyïngë Em-manuel"—na tyën köp mërë nï, "Obanga tye ködwa."
24 Ï karë na Yocepu ocoo kï ï wang nïnö, ën ötïmö kite na malaika ka Rwoth öcïkö ën ködë ëka otero Maria obedo dhakö mërë.
25 Ëntö Yocepu ba obedo ködë naka ënywölö athïn awobi ëka Yocepu öcakö nyïngë Yecu.

2

Ëryëkö ölïmö Yecu

1 Kinge na dong ënywölö Yecu ï Bethelem na tye ï Yudea, ï karë n'Erode obedo rwoth, ëryëkö öya kï kukïdë obino gïnï yo Jerucalem
2 ëka openyo gïnï nï, "Athïn n'ënywölö më bedo rwoth k'Eyuda tye kwene? Wan ënënö cër mërë kï kukïdë cë wan ebino më wörö athïn."
3 Ï karë na rwoth Erode owinyo köp ni, cwinye opodho rwök, ëka jö më Jerucalem kïbëc cwinygï opodho kanya acël ködë.
4 Erode ocwodo ëlamdhök na dito kïbëc ëka epwony cïk cë openyogï ka kwene n'onwongo ebino nywölö Meciya ïë.
5 Gïn ögamö nï, "Ï Bethelem më Yudea, pïën man ënë ngö n'adwarpïny onwongo öcöö:
6 " 'Ëntö in, Bethelem na tye ï lobo më Yuda,
in ba ïtïdï rwök kï ï kin kaka më Yuda;
pïën alöc bino yaa kï bothi
na ën bino kwaö jöga më Icarael.'"
7 Cë Erode ocwodo ëryëkö ï müng ëka önïang kï bothgï karë na cër onen ïë.
8 Cë ën oorogï yo Bethelem nakun kobo nïgï nï, "Cïdh ipeny unu köp ï kom athïn ni na bër. Ka inwongo unu, cë ikel unu köp nön botha, ëk an thon acïdh awör ën."
9 Kinge na dong gïn owinyo köp ka rwoth, gïn öcakö cïdhö kï yorgï, ëka cër na gïn onwongo önënö kï kukïdë ötëlö nyimgï naka ocung ï wi kanya athïn onwongo tye ïë.
10 Ï karë na gïn önënö cër, cwinygï obedo na yom rwök.
11 Gïn ödönyö ï öt ëka önënö gïnï athïn ëka aya mërë Maria, cë orumo cöng-gï pïny ëka ëwörö athïn. Gïn ögönyö yëcgï ëka ömïö gïnï mïc më gol, odok na ngwece kur ëka müra.
12 Kinge Obanga öcïkögï ï wang lek nï kür ödök gïnï cen yo both Erode, gïn ödök ï lobogï nakun ewok kï ï yoo nökënë.

Enyodo ka Yecu ölüü yo Ejip

13 Kinge na dong ëryëkö ödök gïnï ökö, malaika ka Rwoth onen both Yocepu ï wang lek cë okobo nï, "Yaa malö iter athïn gïn k'aya mërë ëk ïlüü unu yo Ejip. Bed unu kunön naka ka an akobo nini më dwogo, pïën Erode bino rangö athïn ëk enek ökö."

* **1:17** ***Meciya*** gönyö nï *Kiricito* ï lëb Girik, gönyö nï, *Ngat n'ewiro.* **1:23** Icaya 7:14 **2:6** Mika 5:2

14 Cë Yocepu öya, ökwanyö athïn gïn
k'aya mërë ï kiwor ëka öcïdhö yo Ejip,
15 kanya ën obedo ïë naka Erode
öthöö. Man ötïmërë ëk köp ka Rwoth
na ën okobo ï dhö adwarpïny ocobere
kakarë nï, “An acwodo woda kï ï
Ejip.”

Erode oneko ëthïnö

16 Ï karë n'Erode önïang nï ëryëkö
öbwölë, öngöö rwök ëka ömïö twërö
më neko ëthïnö awope kïbëc kï ï
Bethelem ëka ï kabedo kïbëc na cwök
ködë cakërë kï ï mwaka arïö dök ködë
pïny, na lübërë kï karë na ën önïang
ködë kï both ëryëkö.
17 Cë ngö na yam adwarpïny
Jeremia okobo ocobere:
18 “Dwön mörö tye ka winyere kï ï
Rama
na kok ëka kumo rwök,
Racel tye ka koko pï ëthïnë,
ëka ba mïtö nï ekwe cwinye,
pïën ëthïnë öthöö gïnï ökö.”

Dwogo ka Yocepu kï Maria kï ï Ejip

19 Kinge na dong Erode öthöö,
malaika ka Rwoth onen both Yocepu
ï wang lek kï ï Ejip
20 ëka okobo nï, “Yaa malö, iter athïn
gïn k'aya mërë ëka ïdök unu ï lobo
më Icarael, pïën jö n'onwongo mïtö
kwanyö kwö k'athïn dong öthöö gïnï
ökö.”
21 Cë Yocepu öya, ökwanyö athïn gïn
k'aya mërë ëka öcïdhö gïnï ï lobo më
Icarael.
22 Ëntö ï karë na Yocepu owinyo nï
Arkelau ënë dong löö Yudea nakaka
apap mërë Erode, Yocepu obedo kï
lworo më cïdhö yo kunön. Cë kinge
n'Obanga okobo nïnë ï wang lek, ën
öya öcïdhö ï lobo Galilaya.
23 Ën öcïdhö obedo ï taun n'ecwodo
nï Najaret. Cë köp n'edwarpïny
ötwakö ocobere: “Yecu ebino cwodo
nï dhanö më Najaret.”

3

Köp na Jon Abatica ötïtö
(Marako 1:1-8; Luka 3:1-18; Jon 1:19-28)

1 Ï karë nonu Jon Abatica obino
nakun tïtö köp k'Obanga ï thim më
Yudea
2 ëka kobo nï, “Ngut unu, pïën ker
më polo onyingo na cwök.”
3 Man ënë ngat n'adwarpïny Icaya
ötwakö pïrë:
“Dwön dhanö mörö tye ka redo ï thim
nï,
‘Yüb unu yoo pï Rwoth,
mïï unu yoo ocung atïr nïnë.’ ”
4 Jon onwongo ruko böng n'ëyübö
kï kom yer kïnaga, ëka onwongo tweo
wang pyërë kï del. Cem mërë on-
wongo obedo bonyo ëka möö kic më
thim.
5 Jïï onwongo yaa kï ï Jerucalem, kï ï
lobo Yudea kïbëc ëka kï ï lobo kïbëc na
tye ï nget kulo Jordan më cïdhö bothe.
6 Gïn onwongo tuco balgï ëka Jon
baticagï ï kulo Jordan.
7 Ëntö ka ën önënö Eparicayo ëka
Ecadukayo tye ka bino kanya ën on-
wongo tye ka batica jïï ïë, ën okobo
bothgï nï: “Un ëthïn ororo! Nga
n'okobo niwu nï ïrïng unu kï ï akëmö
k'Obanga na tye ka bino?
8 Tii unu dong gin na nyutho nï
ingut unu.
9 Kür dök ïtham unu më kobo nï,
‘Wan etye k'Abraam na calö apapwa.’
An akobo niwu nï kï kom kite ni
Obanga twërö mïö ëkwaë k'Abraam
donyo kï ïë.
10 Kobedini dong etyeko ketho
atong ï tyën orii yen, ëka yath mörö
na ba nyakö nyige na bër ebino tongo
ökö pïny cë ebolo ï mac.
11 “An abaticawu kï pii më nyutho
nï ingut unu ökö kï kom balwu, ëntö
ngat na bino kï köra tëk na löa ökö,
an ba apora më ködö wörë. Ën bino
baticawu kï Tipo Naleng ëka kï mac.
12 Odheru mërë tye ï cïngë, ëka ën
bino yübö larü moo mërë, cë cökö kal
mërë ketho ï dërö ëka wangö cüngë kï
mac na ba thöö.”

Batica ka Yecu
(Marako 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Cë Yecu öya kï ï Galilaya öcïdhö yo
kulo Jordan, ëk Jon obatica ën.

2:15 Kocea 11:1 **2:18** Jeremia 31:15 **3:3** Icaya 40:3

14 Ëntö Jon ötëmö kwërö ökö nakun
kobo nï, “An amïtö nï in ënë ibatica
an, ëntö in dökï ibino nï an abatica
in?”
15 Yecu ögamö nï, “Wëk ötïmërë nï
kömanön kobedini; pïën pore nï ön më
cobo gin na kïbëc më kite atïr.” Së Jon
oyeo.
16 Kinge na dong Yecu ebatica, së
ën odonyo malö kï ï pii. Cücüth ï caa
nön polo öyabërë, ëka ën önënö Tipo
k'Obanga ka bino calö amam, së opye
ï kome.
17 Së dwön mörö owinyere kï ï polo
na kobo nï, “Man ënë Woda na an
amarö; na ïya yom ï kome.”

4

Catan ötëmö Yecu

1 Së Tipo k'Obanga otero Yecu ï
thim ëk Catan ötëm ën.
2 Së Yecu orio kec pï nïnö pyer
angwën kiceng ëka kiwor, kinge kec
oneko ën.
3 Së Catan obino both Yecu më tëmö
ën nakun kobo nï, “Ka in ibedo Wod
k'Obanga, kob nï kite ni ëk ölökërë
ödök cem.”
4 Yecu ögamö nïnë nï, “Ëcöö ï Cöc na
Leng nï: ‘Dhanö ba kwö kï cem këkën
ëntö kwö kï köp kïbëc na donyo kï ï
dhö Obanga.’”
5 Së Catan otero Yecu yo Jerucalem
ï pacö na leng ëka ömïö ën ocung malö
ï wi bïrübïrü më öt k'Obanga.
6 Ën okobo nï, “Ka in ibedo Wod
k'Obanga, podh yo pïny. Pïën ëcöö nï:
“ ‘Obanga bino cïkö emalaika mërë
më gwökön i,
ëka gïn bino gamön i kï cïng-gï,
ëk kür itwom tyeni ï kom kidi.’”
7 Yecu ögamö nïnë nï, “Ëcöö thon nï:
‘Kür ïtëm Rwoth Obangani.’”
8 Catan dökï otero Yecu yo wi kidi
na bor malö rwök së onyutho nïnë ker
kïbëc më wi lobo ëka kï dheogï.
9 Catan okobo nï, “Man kïbëc an
abino mïön i, ka in ibino rumo congi
pïny ëka ïwöra.”
10 Yecu okobo nïnë nï, “Catan, nyïk
ökö kï botha! Pïën ëcöö nï: ‘Wör
Rwoth Obangani ëka itii nïnë këkën.’”
11 Së Catan öwëkö Yecu, ëka
emalaika obino gïnï së ökönyö ën.

Yecu öcakö tic mërë ï Galilaya (Marako 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Ï karë na Yecu owinyo nï Jon
etweo ï buc, ën ödök yo Galilaya.
13 Yecu ba obedo ï Najaret, ëntö ën
öcïdhö obedo ï Kaperanaum, pacö na
tye ï nget nam Galilaya, na tye ï lobo
Jabulon ëka Naputali—
14 më cobo köp n'adwarpïny Icaya
okobo:
15 “Lobo më Jabulon ëka Naputali,
yoo na cïdhö yo nam, na tye yo
löka kulo Jordan,
Galilaya n'obedo lobo n'Erok
bedo gïnï ïë—
16 jö na bedo gïnï ï pïny na cöl,
önënö gïnï dong tar na dit;
jö na bedo ï tipo lobo më thöö,
tar dong öryëny ï komgï.”
17 Cakërë ï karë nön cïdhö ködë
anyim, Yecu öcakö tïtö köp nakun
kobo nï, “Ngut unu, pïën ker më polo
onyingo na cwök.”

Yecu ocwodo ëlübkörë më acël

18 Ï nïnö mörö acël, na Yecu on-
wongo tye ka wok ï nget Nam më
Galilaya, ën önënö utmego arïö, Ci-
mon n'ecwodo nï Petero ëka ömïn
mërë Anderiya. Gïn onwongo tye ka
bolo böö ï nam, pïën gïn onwongo
obedo ëcïk rëc.
19 Yecu okobo bothgï nï, “Bin, ïlüb
unu köra ëka an abino mïöwu ïdökö
ëmak jïï nakaka rëc.”
20 Cücüth gïn öwëkö böögï ëka ölübö
gïnï kör Yecu.
21 Ën öcïdhö kï kany nön ëka önënö
utmego arïö nökënë, Yakobo gïn
k'ömïn mërë Jon, awope ka Jebedayo.
Gïn onwongo tye ï yeya kanya acël
k'apapgï Jebedayo, yübö gïnï böögï.
Së Yecu ocwodogï,
22 ëka cücüth gïn öya öwëkö yeya ëka
apapgï së ölübö gïnï kör Yecu.

Yecu öcangö etwoe

4:4 Nwönö Cïk 8:3 **4:6** Jabuli 91:11-12 **4:7** Nwönö Cïk 6:16 **4:10** Nwönö Cïk 6:13 **4:16** Icaya 9:1-2

23 Yecu owotho orimo ï Galilaya
kïbëc, nakun pwonyo ï Cinagogagï
kïbëc, tïtö Emuth na Bër më ker
k'Obanga, ëka cangö koth twoe kïbëc
kï kom jïï.
24 Emuth ï kom Yecu ökëth örömö
lobo Ciria kïbëc. Jïï okelo bothe jö
kïbëc n'onwongo komgï lïth kï twoe
na papath, jö na tye k'arem na rac,
jö na cen ömakögï, jö na two araka
ömakögï, ëka jö na komgï okwe, cë ën
öcangögï.
25 Lwak na pol n'öya kï ï Galilaya,
Dekapoli,* Jerucalem, Yudea ëka lobo
na tye yo löka kulo Jordan ölübö gïnï
kör Yecu.

5

Köp na Yecu ötïtö ï wi kidi

1 Ï karë na Yecu önënö lwak,
ën öcïdhö ï wi kidi cë obedo pïny.
Ëlübkörë obino bothe,
2 ëka ën öcakö pwonyogï nakun
kobo nï:
3 "Komgï gum jö na ngeo nï gïn ebedo
ëcan ï cwiny,
pïën ker më polo bino bedo mëgï.
4 Komgï gum jö na kumo,
pïën ebino kweo cwinygï.
5 Komgï gum jö na mwol,
pïën gïn bino leo lobo bedo mëgï.
6 Komgï gum jö na kec ëka örïö nekogï
pï bedo jö na kitegï atïr,
pïën ebino mïögï yeng.
7 Komgï gum jö n'obedo ëkïca,
pïën ebino tïmö kïca nïgï.
8 Komgï gum jö na cwinygï leng,
pïën gïn bino nënö Obanga.
9 Komgï gum jö na kelo kuc,
pïën ebino cwodogï nï ëthïnö
k'Obanga.
10 Komgï gum jö n'eyelogï pï bedo jö
na kitegï atïr,
pïën ker më polo bino bedo
mëgï."
11 "Komwu gum ka jïï yanyöwu,
eyelowu, ëka ekobo kwa köp na reco
kïbëc më twodo ï komwu pïra.
12 Bed unu kï yom cwiny, pïën cül
na mewu tye na dit ï polo. Man ënë
kite na gïn oyelo k'edwarpïny n'öcakö
bedo niwu."

Köp ï kom kadö ëka tar (Marako 9:50; Luka 14:34-35)

13 "Un ibedo kadö më lobo. Ëntö ka
kadö orwenyo mït mërë ökö, ëtwërö
mïö dökö na mït nïngö dökï? Köny
mërë nwongo dong ope, myero ëöny
ökö jïï önyön.
14 "Un ibedo tar më lobo. Pacö
n'ëgërö ï wi kidi ba twërö kanërë.
15 Ngat mörö ope na cwïnyü tara ëka
ketho ï thë agulu. Ëntö eketho kanya
oten malö ëka mënyö jö kïbëc na tye ï
öt.
16 Ï yoo acël nön, mïï unu tar na
mewu öryëny ï nyim jïï, ëk gïn önën
ticwu na bëcö, ëka öpak gïnï Apapwu
na tye ï polo."

Pwony ï kom Cïk

17 "Kür ïtham unu nï an abino më
jükö Cïk onyo köp k'edwarpïny; an ba
abino më jükögï ëntö më cobogï.
18 An akobo niwu köp adyer nï
wang na polo ëka lobo othuno ï ajiki,
nyukuta mörö acël na tïdï onyo tön
mörö acël më Cïk ba bino rwenyo,
naka ka köp kïbëc ocobere.
19 Dong ka ngat mörö ötürö cïk
mörö acël kï ï kom cïk ni gïnï, nakun
pwonyo kï jö nökënë më tïmö nï
kömanön, ebino cwodo ën nï dhanö na
tïdï ï ker më polo. Ëntö ngat na ketho
ï tic ëka pwonyo cïk ni ebino cwodo nï
dhanö na dit ï ker më polo.
20 Ëntö an akobo niwu nï ka kite
atïrwu ba ölöö më k'Eparicayo ëka më
k'epwony cïk, un ba ibino dönyö ï ker
më polo."

Pwony ï kom akëmö

21 "Un iwinyo köp na yam ekobo
both jö na cön nï, 'Kür ineki, ëka ka
ngat mörö na bino neko dhanö, ebino
ngölö-köp nïnë.'
22 Ëntö an akobo niwu nï ngat mörö
n'akëmö makö ï kom ömïn mërë ebino
ngölö-köp nïnë. Ngat mörö na bino
yanyö ömïn mërë nï, 'In ibangiri,'
ebino tero ï nyim athuko më öd okiko

* **4:25** ***Dekapoli*** manön *Peci apar.* **5:21** Yaa 20:13

k'edong. Ëntö ngat mörö na kobo nï, ‘In amingo’ ebino bolo ï mac më kapïny.
23 “Pï manön, ka ikelo mïcni ï keno tyër më mïö both Obanga ëka ipo nï
omeru tye kï köp mörö ï komi,
24 wëk mïcni ï nyim keno tyër. Cïdh
kono both omeru ëk ïyüb unu wat na
bër ï kinwu; cë dong idwogi ëka ïmïï
mïcni.
25 “Tyek köp pïöpïö kï ngat n'odothi
na pod itye unu ï yoo më cïdhö ï
pido, ëk ngat n'odothi kür oteri ï nyim
angöl-köp, cë angöl-köp bino mïöni
both acikari, ëka ebino tweoni ï buc.
26 An akobo niwu köp adyer nï ba
ibino donyo kï ï buc naka ka ïcülö cül
kïbëc, na wi cïlïng mörö ba orem.”

Pwony ï kom elomi

27 “Un iwinyo köp na yam ekobo nï,
‘Kür ïdöny ï elomi.’
28 Ëntö an akobo niwu nï ka ngat
mörö önënö dhakö cë öthamö kï ï
cwinye më bedo ködë nwongo ödönyö
ï elomi.
29 Ka wangi më kucem ënë mii
ipodho ï bal, köl iyuu ökö. Bër nini më
rwenyo dul komi acël nï löönö bolo
komi kïbëc ï mac më kapïny.
30 Ka cingi më kucem ënë mii
ipodho ï bal, ngun iyuu ökö. Bër nini
më rwenyo dul komi acël nï löönö
bolo komi kïbëc ï mac më kapïny.”

Pwony ï kom këthö nyom

31 “Un iwinyo cïk na kobo nï, ‘Ngat
mörö na kwërö dhakö mërë myero
ömïï waraga më këthö nyom.’
32 Ëntö an akobo bothwu nï ka ngat
mörö ökwërö dhakö mërë, na path
kï köp më tar wang, nwongo ömïö
dhakö nön ödökö jö elomi, ëka ngat
mörö na nyömö dhakö n'ëkwërö ökö
nwongo ödönyö ï elomi.”

Köp ï kom kwongo kwong

33 “Dökï, un iwinyo köp na yam
ekobo both jö na cön nï, ‘Kür ikwong
kwong nono, ëntö cob kwong na in
ikwongo both Rwoth.’
34 Ëntö an akobo niwu, kür ik-
wong unu kwong mörö na twal, kadï
kï polo pïën manön obedo then ker
k'Obanga;
35 onyo kï nyïng lobo, pïën manön
obedo then më theno tyënë; onyo kï
nyïng Jerucalem, pïën manön obedo
pacö k'Obanga, Rwoth na Dit.
36 Kür ikwong kwong kï wii, pïën in
ba ïtwërö mïö yer mörö acël më bedo
na tar onyo na cöl.
37 Mïï unu köpwu obed nï, ‘Eyo’
obed ‘eyo,’ onyo ‘Pe’ obed ‘pe.’ Köp
mörö na kadhö manön nwongo öya kï
both ngat na rac.”

Köp ï kom cülö kwor (Luka 6:29-30)

38 “Un iwinyo köp na yam ekobo nï,
‘Wang ëcülö kï wang, ëka lak ëcülö kï
lak.’
39 Ëntö an akobo niwu nï kür ïcül
unu kwor ï kom ngat mörö n'ötïmö
gin na rac ï komi. Ka ngat mörö
odhongo lemi kucem, lök nïnë lemi
nökënë thon.
40 Ka ngat mörö mïtö pidoni nï ëk
eter catïni, mïï ën thon kotini.
41 Ka ngat mörö odii më yëö yëc
mërë pï kilomita acël, woth ködë pï
kilomita arïö.
42 Ka dhanö mörö ökwaö gin mörö
kï bothi, mïï gin nön bothe. Ka ngat
mörö mïtö deno gin mörö kï bothi,
mïï ën oden.”

Pwony ï kom marö lang onu (Luka 6:27-28,32-36)

43 “Un iwinyo köp na yam
n'onwongo ekobo nï, ‘Mar awodhi
ëka ïdag langöni.’
44 Ëntö an akobo niwu: Mar unu
langwu ëka ïlëg unu pï jö na yelowu,
45 ëk ibed unu calö ëthïnö k'Apapwu
adyer na tye ï polo. Pïën ën mïö ceng
mërë ryëny both jö na reco ëka kï jö na
bëcö. Ën mïö köth both jö na kitegï atïr
ëka both jö na kitegï ba tye atïr.
46 Ka ïmarö unu jö na marömu,
cül ngö n'Obanga bino cülömu ködë?
Naka thon ëcök ocoro tïmö gïnï nï
kömanön.

5:27 Yaa 20:14 **5:31** Nwönö Cïk 24:1 **5:38** Yaa 21:24; Elebi 24:20; Nwönö Cïk 19:21 **5:43** Elebi 19:18

47 Ka imotho unu utmegowu këkën,
apokapoka ngö na tye ï kinwu kï jö
nökënë? Naka thon jö na ba ngeo
Obanga tïmö nï kömanön.
48 Myero ibed unu jö na bal mörö
ope ï komgï, na calö Apapwu na tye
ï polo na bal mörö ope ï kome."

6

Pwony ï kom könyö ëcan

1 "Gwökërë unu ëk kür itii unu
'ticwu më kite atïr' ï nyim jïï ëk gïn
önën. Ka ïtïmö unu, ba ibino unu
nwongo cül mörö kï both Apapwu na
tye ï polo.
2 "Ka ïkönyö acan, kür ïküdh pelu
kite n'etwodo tïmö ï Cinagoga gïnï ëka
ï yodhi, ëk jïï öwörgï. An akobo niwu
köp adyer nï gïn dong onwongo cülgï
ökö.
3 Ëntö ka ïkönyö acan, kür ïmïï
cingi më kucam onge gin na cingi më
kucem tye ka tïmö,
4 ëk köny na in ïmïö both acan obed
ï müng. Cë Apapwu, na nënö gin
n'ëtïmö ï müng, bino cülöni.

Pwony ï kom lëga (Luka 11:2-4)

5 "Ka in ïlëgö, kür ïlëg calö etwodo,
pïën gïn marö lëga nakun nwongo
ocung gïnï ï cinagoga gïnï ëka ï nget
yodhi ëk jïï önën-gï. An akobo niwu
köp adyer nï gïn dong otyeko nwongo
cülgï ökö.
6 Ëntö ka in ïlëgö, döny ï odi, lor
dholokek ëka ïlëg both Apapni na
kome ba nen. Cë Apapwu, na nënö
gin n'ëtïmö ï müng, bino cülöni.
7 Ka in ïlëgö, kür idhur köp na pol
calö jö na ba ngeo Obanga, pïën gïn
thamö nï ebino winyo lëgagï pï köpgï
na pol.
8 Kür ïlëg unu kamë gïn, pïën Apa-
pwu ngeo gin na mïtërë bothwu na
bara ipenyo ën.
9 "Man ënë kite na myero ïlëg unu
ködë:
" 'Apapwa na tye ï polo,
nyingi myero ëwör,
10 kerni obin,
mitini ëtïm
ï lobo kite n'ëtïmö ködë ï polo.
11 Mïïwa tin cemwa më nïnö kï nïnö.
12 Tïm kïca ï kom balwa,
kite na wan thon ëtïmö kïca ï kom
jö na balö bothwa.
13 Kür ïwëk ëbwölwa,
ëntö larwa kï both ngat na rac.'
14 Ka un ïtïmö kïca both jö nökënë ka
gïn öbalö ï komwu, Apapwu na tye ï
polo thon bino tïmö kïca ï kom balwu.
15 Ëntö ka in ba ïtïmö kïca both jö
nökënë pï bal na gïn öbalö, Apapwu
thon ba bino tïmö kïca pï bal na in
ïbalö.

Pwony ï kom rio kec

16 "Ka in irio kec, kür ïmïï wangi
onen calö wang etwodo, pïën gïn balö
wang-gï ökö ëk jïï önën nï gïn etye ka
rio kec. An akobo niwu köp adyer, gïn
dong otyeko nwongo cülgï ökö.
17 Ëntö ka in irio kec, kur wii, ëka
ïlwök wangi,
18 ëk kür jö nökënë önën nï in itye
ka rio kec, ëntö both Apapwu këkën
na ba nen; cë Apapwu na nënö gin
n'ëtïmö ï müng bino cülöni."

Lönyö na tye ï polo

19 "Kür ïkan lönyöwu ï wi lobo, kanya
nyënyë ëka nyalï balö, ëka kanya ek-
woe türö cë kwalö gïnï ökö.
20 Ëntö kan unu lönyöwu ï polo,
kanya nyënyë ëka nyalï ba balö, ëka
kanya ekwoe ba türö cë kwalö gïnï
ökö.
21 Pïën kanya lönyöni tye ïë ënë
cwinyi thon tye ïë.
22 "Wangi ënë obedo tara më komi.
Ka wangi tye na bër, komi kïbëc
nwongo tye kï tar n'örömö.
23 Ëntö ka wangi ba tye na bër,
komi kïbëc nwongo opong kï cöl pïny.
Ka tar na tye bothi cöl, cöl pïny nön
nwongo röm kwene!
24 "Ngat mörö ope na römö tic pï
rwodhi arïö; pïën ën bino dagö ngat
acël ëka bino marö nökënë ca; onyo ën
bino moko ï kom ngat acël ëka kwërö
nökënë ca. In ba ïrömö tic pï Obanga
ëka pï cïlïng thon.

Kür ibed kï par na pol

25 "Pï manön an akobo niwu nï, kür
ibed unu kï par pï kwöwu, nï ngö

na un ibino camö onyo madhö; onyo pï komwu, nï ngö na un ibino ruko. Kwöwu pïrë ba tëk löö cem, ëka kom pïrë ba tëk löö böng?
26 Nën unu wïny na ngwëcö kï malö; gïn ba cwöö kodhi, ba kaö gïnï kac, ba cökö gïnï cem ï dërö, ëntö Apapwu na tye ï polo pïdhögï. Un pïrwu ba tëk löögï?
27 Nga kï ï kinwu pï bedo kï par na twërö mëdö caa acël ï kom kwö mërë?
28 “Pïngö ibedo unu kï par na pol pï böng? Nën unu kite n'athure më thim döngö gïnï ködë. Gïn ba tio tic mörö onyo wïö wicu.
29 Ëntö akobo niwu nï kadï bed Colomon onwongo orukere kï dheo mërë kïbëc, ën ba orukere na bër na cal kï mörö acël ï kin-gï.
30 Ka Obanga ruko lum më thim, na bedo pï nïnö na tin këkën ëka diki ebolo ökö ï mac, ën ba bino rukowu na löö, un jö na yeewu nönök?
31 Dong kür ibed unu kï par më kobo nï, ‘Ngö na wan ebino camö?’ onyo ‘Ngö na wan ebino madhö?’ onyo ‘Ngö na wan ebino ruko?’
32 Pïën jami nonu kïbëc, jö na ba ngeo gïnï Obanga ënë yënyögï, ëntö Apapwu na tye ï polo ngeo gin na kïbëc na mïtërë bothwu.
33 Ëntö cak unu kono më rangö ker mërë ëka kite atïr mërë, cë ën bino mïöwu jami kïbëc na un ïmïtö.
34 Pï manön, kür ibed unu kï par na pol pï diki, pïën diki bino bedo kï par mërë. Nïnö acëlacël tye kï can mërë.

7

Kür ïngöl köp ï kom jö nökënë

1 “Kür ïngöl köp ï kom jö nökënë, cë in thon ba ebino ngölö köp ï komi.
2 Pïën kite na in ïngölö kï köp ï kom jö nökënë, ënë in thon ebino ngölö kï köp ï komi, ëka gin na un ipimo ködë, ënë thon ebino pimo niwu ködë.
3 “Pïngö ïnënö cüng kal kï ï wang omeru ëka ba ïnënö dul yath na tye ï wangi?
4 In ïtwërö kobo n'omeru nïngö nï, ‘Wëk akwany cüng kal ökö kï ï wangi,’ nakun nwongo caa kïbëc dul yath ut ï wangi?
5 In atwodo, cak kono kwanyö dul yath na tye ï wangi ökö, ëka dong ïnën pïny na bër më kwanyö cüng kal na tye ï wang omeru.
6 “Kür ïmïï gwongi jami n'ëmïö both Obanga, kür iyuu jamini na bëcö na wel mërë tëk both pün. Ka iyuo, gïn bino nyönyönö ökö kï tyën-gï, cë lökërë gïnï më lwëny ï komi.

Peny, Rang, Dwöng (Luka 11:9-13)

7 “Peny cë ebino mïöni; rang cë ibino nwongo; dwöng cë ebino yabö nini dholokek.
8 Pïën ngat acëlacël na penyo ebino mïö; ngat na rangö bino nwongo; ëka ngat na dwöngö ebino yabö nïnë dholokek.
9 “Nga kï ï kinwu, ka athïn mërë openyo ogati, ën mïö kidi?
10 Onyo ka openyo rëc, ën mïö thwol?
11 Ka un, dong, na kitewu reco, ingeo unu më mïö ëthïnöwu mïc na bëcö, cë dong apapwu na tye ï polo bino mïö mïc na bëcö na röm kwene both jö na penyo ën!
12 Gin na kïbëc na in ïtïmö, tïm both jö nökënë kite na in ïmïtö nï ëtïm ködë bothi, pïën man ënë tyën köp më cïk kïbëc ëka pwony k'edwarpïny.

Dhö Wangkac na dïng

13 “Döny kï ï dhö wangkac na dïng. Pïën dhö wangkac më kapïny lac ëka yoo më cïdhö yo ïë lübö yot, ëka jö na pol wok kï ïë.
14 Ëntö dhö wangkac më kwö na bedo naka dïng ëka yoo më cïdhö yo ïë lübö tëk, jö na nönök ënë wok kï ïë.

Yath ngere kï nyige

15 “Gwökërë unu k'edwarpïny na twot. Gïn bino bothwu n'orukere gïnï calö rom kï yökö ëntö kï ïgï nwongo ger gïnï kamë orudi.
16 Un ibino ngeogï kï nyig-gï. Jïï römö püdö nyig ölök kï kom öküdhö, onyo nyig ölam kï kom öcöcök?

17 Kömanön thon yath na bër nyakö
nyige na bër, ëntö yath na rac nyakö
nyige na rac.
18 Yath na bër ba römö nyakö nyige
na rac, ëka yath na rac ba römö nyakö
nyige na bër.
19 Koth yath kïbëc na ba nyakö
nyige na bër ebino tongo ökö pïny ëka
ebolo ï mac.
20 Manön ënë kite na un ibino
ngeogï ködë kï nyig-gï.
21 “Pathï ngat acëlacël na cwoda
nï, ‘Rwoth, Rwoth,’ ënë bino dönyö ï
ker më polo, ëntö ngat na tïmö gin
n'Apapna na tye ï polo mïtö.
22 Ï nïnö nön, jö na pol bino kobo
nïna nï, ‘Rwoth, Rwoth, wan yam
ëtïtö köp kï nyingi, ëka kï nyingi wan
ëryëmö cene ëka etio tango na pol.’
23 Së an abino kobo nïgï nï, ‘Anaka
yam ba angeowu. Cïdh unu ökö kï
botha, un ëtïm tïm na reco!’

Egedo arïö
(Luka 6:47-49)

24 “Pï manön ngat acëlacël na winyo
köpna ëka ketho ï tic bino bedo calö
dhanö na ryëk n'ögërö ödë ï kom lëla.
25 Ka köth ocwe, kïlëlë ömöl, ëka
yamö okudho obuko öt kï tëk, ëntö ba
opodho pïën nwongo ëgërö ï kom lëla.
26 Ëntö ngat na winyo köpna ni së ba
ketho ï tic cal k'amingo n'ögërö ödë ï
kom kwo.
27 Ka köth ocwe, kïlëlë ömöl, ëka
yamö okudho obuko öt kï tëk, së öt
bino rëdhërë na rac.”
28 Ï karë na Yecu dong otyeko twakö
köp nonu kïbëc, lwak ouro pwony
mërë rwök,
29 pïën ën opwonyo calö ngat na ut
kï twër, pathï calö epwonyegï më cïk.

8

Yecu öcangö adhöbü
(Marako 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Ï karë na Yecu oidho yo pïny kï ï wi
kidi, lwak na pol ölübö körë.
2 Ëcwö mörö na tye kï two dhöbü
obino bothe ëka orumo cöngë pïny ï
nyime nakun kobo nï, “Rwoth, ka in
ïmïtö, ïrömö mïöna dökö na leng.”
3 Yecu öryëö cïngë së ogudo ën
nakun kobo nï, “An amïtö, komi dong
obed na leng!” Së cücüth two dhöbü
öcang ökö kï ï kome.
4 Së Yecu okobo nïnë nï, “Kür ikob
both ngat mörö. Ëntö cïdhï inyuthiri
both alamdhök ëka ïmïï tyër na Muca
yam öcïkö, më bedo na calö caden
bothgï.”

Yecu öcangö atic k'adit wi acikari
(Luka 7:1-10)

5 Ï karë na Yecu ödönyö ï Kaper-
anaum, adit wi acikari më Roma
mörö obino së öbakö dhögë bothe nï,
6 “Rwoth, aticna obuto pïny ï öt, two
akwea ömakö ëka ödïö ën rwök.”
7 Yecu okobo nïnë nï, “An abino
cïdhö ëka acangö ën.”
8 Adit wi acikari ögamö nï, “Rwoth,
an ba apora nï in ïdöny ï öda. Ëntö kob
köp acël këkën së aticna bino cang.
9 Pïën an kikoma thon abedo dhanö
n'ëlöö alöa, ëka atye k'acikari na an
alöögï. An akobo both ngat acël nï,
‘Cïdhï,’ së cïdhö; ëka both ngat acël
nï, ‘Bin,’ së bino. Ka an akobo both
aticna nï, ‘Tii ticni,’ së tïmö.”
10 Ï karë na Yecu owinyo köp ni, ën
obedo kï ur rwök nakun kobo both
jö na tye ka lübö körë nï, “An akobo
niwu köp adyer, an bara anwongo
dhanö mörö ï lobo Icarael na tye kï
yee na tëk calö man.
11 An akobo niwu nï jö na pol bino
bino gïnï kï kukïdë ëka kuthö, së bino
bedo gïnï pïny kanya acël k'Abraam,
Icaka, ëka Jakob më camö karama ï
ker më polo.
12 Ëntö jö n'onwongo myero obed
gïnï ï ker më polo ebino bologï yökö ï
cöl pïny, kunön bino bedo ïë koko ëka
kaö lak.”
13 Së Yecu okobo both adit wi
acikari nï, “Cïdhï! Ebino tïmö kite na
in iyee ködë.” Atic mërë öcakö cang
ökö ï caa nön kikokome.

Yecu öcangö jö na pol
(Marako 1:29-34; Luka 4:38-41)

8:4 Elebi 14:2-9

14 Ï karë na Yecu ödönyö ï öt ka Petero, ën önënö marö ka Petero obuto pïny na two lyetho ömakö.
15 Ën ömakö cïngë ëka two lyetho öya ökö kï ï kome, cë marö ka Petero öya malö ëka öcakö yübö cem nïnë.
16 Ï kothyeno më nïnö nön, jö na pol n'onwongo tye gïnï kï tipo na reco ï komgï ekelo both Yecu, cë ën öryëmö tipo na reco ökö kï köp na ën ötwakö ëka etwoe kïbëc öcang.
17 Man ötïmërë ëk köp na yam adwarpïny Icaya ötwakö ocobere kakarë nï:
"Ën ökwanyö görüwa
ëka öyëö twowa."

Jö n'onwongo mïtö lübö kör Yecu (Luka 9:57-62)

18 Ï karë na Yecu önënö lwak na pol n'ögürö ën dyere, ën ömïö twërö më cïdhö yo löka nam tung ca.
19 Cë apwony cïk obino bothe ëka okobo nï, "Apwony, an abino lübö kori kanya kïbëc na in ibino cïdhö ïë."
20 Yecu ögamö nï, "Kwee tye kï öd rwo gïnï ëka wïny na ngwëcö kï malö tye kï udi, ëntö Wod ka Dhanö ope kï kany mörö na ën pyelo wie ïë."
21 Alübkörë nökënë dökï okobo nïnë nï, "Rwoth, wëk an kono acïdh aik apapna."
22 Ëntö Yecu okobo nïnë nï, "Lüb köra, ëka wëk jö n'öthöö oik jöögï n'öthöö."

Yecu öjükö yamö kï ï nam (Marako 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Cë Yecu ödönyö ï yeya ëka ëlübkörë öcïdhö ködë.
24 Cücüth yamö na ger öcakö kudho ï nam, ëka pii na tingere malö onwongo dong cwök mïö yeya më lüny ökö ï nam. Ëntö Yecu onwongo önïnö ökö.
25 Ëlübkörë öcïdhö ëka ocoo gïnï ën nakun kobo gïnï nï, "Rwoth, larwa! Wan ëcwök thöö!"
26 Ën ögamö nï, "Un jö na yeewu nönök, pïngö ilwor unu?" Cë ën öya malö ocoko yamö ëka pii na tingere malö, cë pïny okwe moth.
27 Ëlübkörë ouro gïnï nakun kobo gïnï nï, "Koth ëcwö mënë ene? Naka thon yamö ëka pii na tingere malö winyo ën!"

Yecu öcangö cwö arïö na tye kï cene (Marako 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Ï karë na Yecu othuno ï löka ca ï lobo ka jö Gadara, cwö arïö na tye kï cene n'öya gïnï kï ï bur lyene oromo ködë. Gïn onwongo ger rwök na ngat mörö ope na römö wok ï yoo nön.
29 Gïn öcakö redo nï, "Wod k'Obanga, ngö na in ïmïtö kï bothwa? In ibino më pwodowa na karë bara örömö?"
30 Onwongo öthïpan pün na pol tye ka cem na bobor ködgï.
31 Cene ökwaö Yecu nï, "Ka in ïryëmöwa ökö, ryëmwa ï kom öthïpan pün."
32 Ën okobo nïgï nï, "Cïdh unu!" Cë gïn odonyo yökö kï ï kom cwö nön ëka ödönyö gïnï ï kom pün, öthïpan pün kïbëc öngwëcö kï ï nget kidi yo ï nam ëka öthöö gïnï ökö ï pii.
33 Ëkwath n'onwongo kwaö pün öngwëcö gïnï ökö ï taun ëka okobo gïnï gin n'ötïmërë kïbëc ëka gin n'ötïmërë ï kom cwö na cene ömakögï.
34 Cë jö na tye ï taun kïbëc öcïdhö gïnï yökö më romo kï Yecu. Ï karë na gïn önënö ën, gïn odweko gïnï Yecu më yaa ökö kï ï lobogï.

9

Yecu öcangö dhanö na kome okwe (Marako 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yecu ödönyö ï yeya ëka öngölö nam yo löka tung ca, cë obino yo pacö thurgï.*
2 Jö mökö okelo bothe dhanö na kome okwe n'obuto ï ökëka. Ï caa na Yecu önënö yeegï, ën okobo both dhanö na kome okwe nï, "Dïï cwinyi, woda; balni gïnï ëtïmö kïca ökö."
3 Ëntö epwony cïk mökö okobo ï kingï kën-gï nï, "Dhanö ni tye ka yanyö Obanga!"

8:17 Icaya 53:4 * **9:1** ***Pacö thurgï*** Kaperanaum kanya Yecu ökwö ïë.

4 Ï karë na Yecu ongeo thamagï,
cë openyogï nï, “Pïngö ibedo unu kï
thama na rac ï cwinywu?
5 Mënë na yot: më kobo nï, ‘Balni
gïnï dong ëtïmö kïca ökö,’ onyo më
kobo nï, ‘Yaa malö ïcak woth’?
6 Ëntö an abino mïöwu ingeo nï Wod
ka Dhanö tye kï twër ï wi lobo më tïmö
kïca ï kom bal gïnï.” Cë ën okobo both
dhanö na kome okwe nï, “Ya malö,
kwany ökëkani ëka ïcïdh yo pacö.”
7 Cë dhanö na kome okwe öya malö
ëka öcïdhö yo pacö.
8 Ï karë na lwak önënö ngö
n'ötïmërë, lworo ömakögï rwök; ëka
öpakö gïnï Obanga, n'ömïö koth twërö
nön both jïï.

Yecu ocwodo Matayo
(Marako 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Ï karë na Yecu öya ökö kï kunön, ën
önënö ëcwö mörö n'obedo acök ocoro
na nyïngë Matayo obedo kanya on-
wongo ëcökö ocoro ïë. Yecu okobo
nïnë nï, “Lüb köra,” cë Matayo öya
malö ëka ölübö körë.
10 Na Yecu ëka ëlübkörë tye gïnï ka
cem ï öt ka Matayo, ëcök ocoro na pol
ëka ëbal obino cë ocemo gïnï ködë.
11 Ï karë n'Eparicayo önënö gin na
tye ka tïmërë, gïn openyo ëlübkörë nï,
“Pïngö apwonywu cemo kanya acël
k'ëcök ocoro ëka ëbal?”
12 Ï karë na Yecu owinyo köp ni, ën
okobo nï, “Pathï jö na komgï yot ënë
mïtö daktar, ëntö jö na two.
13 Ëntö cïdh ipwonyere unu ï tyën
köp ni: ‘An amïtö kïca, pathï gin më
aryëda.’ Pïën an ba abino më cwodo
jö na kitegï atïr, ëntö ëbal.”

Peny ï kom rio kec
(Marako 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Ï nïnö mörö acël ëlübkör Jon
obino both Yecu ëka openyo gïnï ën
nï, “Pïngö wan ëka Eparicayo erio kec,
ëntö ëlübkori ba rio gïnï kec?”
15 Yecu ögamö nï, “Wele k'anyom
twërö kumo nïngö ka anyom tye
ködgï? Ba twërë! Karë tye ka bino
n'ebino kwanyö anyom ökö kï bothgï;
cë gïn dong bino rio kec.
16 “Ngat mörö ope na dapö böngü
na nyen ï kom böngü n'otii, pïën
böngü n'ëdapö bino tëlö böngü nökënë
ca ëka yëc ökö na rac.
17 Dhanö mörö ope na pïkö köngö
ölök na nyen ï ocwe na cön gïnï. Pïën
ka gïn öpïkö, ocwe bino mwoc ökö,
köngö ölök thon bino öny ökö cë ocwe
bino bal gïnï ökö. Pe, köngö ölök na
nyen ëpïkö ï ocwe na nyen gïnï, ëka gïn
kïbëc ba bino bal.”

Nyaka alöc ëka dhakö n'ogudo lak böngü ka Yecu
(Marako 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Ï karë na Yecu tye ka kobo köp
ni, alöc mörö obino bothe cë orumo
cöngë pïny ï nyime ëka okobo nïnë nï,
“Nyara pod öthöö athöa, ëntö bin ëk
iketh cingi ï kome, cë bino kwö.”
19 Yecu ëka ëlübkörë öya ëka öcïdhö
ködë.
20 Cë dhakö mörö n'onwongo remo
obedo ka cwer kï ï kome pï mwaka
apar wie arïö obino kï kungee cë
ogudo lak böngü ka Yecu.
21 Ën okobo kï ï cwinye këngë nï, “Ka
agudo böngü mërë këkën, abino cang
ökö.”
22 Yecu ölökërë cë önënö ën, ëka
okobo nïnë nï, “Dïï cwinyi, nyara,
yeeni ocangi.” Cë dhakö nön öcang
ökö ï caa nön cücüth.
23 Ï karë na Yecu ödönyö ï dyekal
k'alöc cë önënö ewer na wero wer më
kumo ëka lwak na wöö gïnï kï koko,
24 ën okobo nï, “Döny unu yökö.
Anyaka ni ba öthöö ëntö önïnö anïna.”
Ëntö gïn önyërö gïnï ën.
25 Kinge na lwak dong odonyo ökö
yökö, ën öcïdhö ï öt kanya epyelo
nyakö ïë ëka ömakö cïng anyaka nön cë
öya malö.
26 Köp më emuth ni ökëth örömö
lobo nön kïbëc.

Yecu öcangö ëthöö wang arïö

27 Kinge na Yecu dong öya ökö kï
kany nön, ëthöö wang arïö ölübö gïnï
körë nakun redo gïnï nï, “Kïca omaki ï
komwa, Wod ka Daudi!”

9:13 Kocea 6:6

28 Ï karë na ën dong ödönyö ï öt,
ëthöö wang arïö obino gïnï bothe ëka
Yecu openyogï nï, “Un iyee unu nï an
atwërö mïöwu ïnënö pïny?”
Gïn ögamö nï, “Eyo, Rwoth.”
29 Së ën ogudo wang-gï ëka okobo
nï, “Ëk ötïmërë bothwu kite na yeewu
tye ködë.”
30 Së wang-gï öyabërë. Yecu öcïkögï
na tëk nï, “Kür ikob unu köp ni both
ngat mörö.”
31 Ëntö gïn öcïdhö ëka örwëö gïnï köp
ï kom Yecu örömö lobo nön kïbëc.
32 Na gïn dong tye ka yaa më
cïdhö, jïï okelo dhanö mörö both Yecu
n'onwongo cen ömakö ëka na ba twak.
33 Kinge na dong Yecu öryëmö cen
ökö, dhanö nön n'onwongo ba twak
öcakö twak. Lwak ouro nakun kobo
gïnï nï, “Anaka yam gin mörö n'obedo
köman bara onen ï Icarael.”
34 Ëntö Eparicayo okobo gïnï nï,
“Ën ryëmö cene kï twër k'adwong më
cene.”

Etic tye na nönök

35 Yecu öcïdhö orimo kin peci kïbëc
na papath nakun pwonyo ï cina-
gogagï gïnï, tïtö Emuth na Bër më ker
k'Obanga ëka cangö koth twoe kïbëc
na papath.
36 Ï karë na ën önënö lwak, kïca
ömakö ï komgï rwök, pïën onwongo
tye gïnï kï par ëka ëwëkögï ata calö
rom n'akwathgï ope.
37 Së okobo both ëlübkörë nï, “Kac
dwong ëntö etic tye na nönök.
38 Pï manön, peny unu won
pwodho ëk oor etic ï kac ï pwodho
mërë.”

10

Yecu ooro ëkwëna apar wie arïö (Marako 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yecu ocwodo ëlübkörë apar wie
arïö bothe ëka ömïögï twërö më ryëmö
tipo na reco ëka më cangö twoe na
papath kïbëc.
2 Man ënë nyïng ëkwëna apar wie
arïö: më acël, Cimon (n'ecwodo nï
Petero) ëka ömïn mërë Anderiya;
Yakobo wod ka Jebedayo, ëka ömïn
mërë Jon;
3 Pilipo ëka Batulumayo; Tomaci
ëka Matayo n'obedo acök ocoro;
Yakobo wod k'Alipayo, ëka Tadeo;
4 Cimon na mïtö löckën ëka Yuda
Ikariot, n'oketho örörö ï kom Yecu.
5 Yecu ooro ëkwëna apar wie arïö kï
cïk ni: “Kür ïcïdh unu both Erok onyo
ïdöny unu ï pacö ka jö Camaria mörö.
6 Ëntö cïdh unu both jö Icarael, na
cal gïnï kï rom n'orwenyo.
7 Ka ïcïdhö unu, tït unu köp ni: ‘Ker
më polo dong cwök.’
8 Cang unu etwoe, cer unu jö
n'öthöö, löny unu jö na tye kï two
dhöbü, ëka ïryëm unu cene. Ëmïöwu
nono, ëka un thon mïï unu nono.
9 Kür iwoth unu kï gol onyo ryal
onyo mola mörö ï jëbawu;
10 kür iwoth unu k'ocwe ï wothwu,
onyo böngü më alöka, onyo wör, onyo
lüth më woth; pïën atic myero ëmïï
cem mërë.
11 “Pacö mörö këkën na un ibino
dönyö ïë, rang unu dhanö na kite
mërë bër ëka ibed unu ï ödë naka ka
ibino unu yaa.
12 Ka ïdönyö unu ï öt, moth unu jö
më öt nön kï moth më kuc.
13 Ka jö më öt nön öjölöwu, wëk unu
kucwu odong ïë; ëntö ka ba öjölöwu
gïnï, cë ïmïï kucwu odwog bothwu.
14 Ka ngat mörö ba bino jölöwu
onyo winyo köpwu, tëng unu apua më
tyënwu* ka ïya unu kï ï öt nön onyo
pacö nön.
15 An akobo niwu köp adyer, ï nïnö
më ngölö-köp, Obanga bino tïmö kïca
na thwönë rwök both jö më Codom
ëka Gomora na löö jö më pacö nön.
16 An aorowu kamë rom ï kin orudi.
Pï manön bed unu na ryëk calö thwol
ëka na mwol calö amam.
17 “Ëntö gwökërë unu ködgï; pïën
gïn bino mïöwu ï cïng ëlöc ëka ebino
pwodowu kï del ï cinagogagï gïnï.
18 Ebino terowu ï nyim ëlöc ëka
ï nyim rwodhi pïra na calö ecaden
bothgï ëka both Erok.

* **10:14** ***Tëng unu apua më tyënwu*** nyutho nï Obanga ökwërö jö më pacö nön, pïën gïn ökwërö winyo köp k'ëkwëna.

19 Ëntö ka gïn ömaköwu, kür ibed
unu kï par ï kom ngö na un ibino kobo
onyo kite na un ibino kobo ködë. Ï caa
nön ebino mïöwu ngö na myero ikob
unu,
20 pïën pathï un ënë ibino twak,
ëntö Tipo k'Apapwu ënë bino twak kï
bothwu.
21 “Omego bino mïö ömïn mërë më
aneka, ëka apap bino mïö athïn mërë
më aneka; ëthïnö bino jëm ï kom eny-
odogï ëka bino gïnï mïö enekogï.
22 Jö kïbëc bino dagöwu pïra, ëntö
ngat na bino cung na tëk naka ï ajiki
bino larë.
23 Ka eyelowu kï ï kabedo mörö
acël, lüü unu ï kabedo nökënë. An
akobo niwu köp adyer, ba ibino unu
tyeko woth ï peci më Icarael kïbëc na
bara Wod ka Dhanö obino.
24 “Athïn kwan ba dit löö apwony
mërë, onyo atic ba dit löö adwong
mërë.
25 Pore both athïn kwan më bedo
calö apwony mërë, ëka atic më bedo
calö adwong mërë. Ka adit na löö öt
ecwodo nï Belijebul, ebino cwodo jö
më ödë kï nyïng na rac röm kwene!
26 “Kür ibed unu kï lworo pïrgï. Gin
mörö ope n'eumo na ba ebino yabö,
onyo gin mörö ope n'opono na ba
bino ngere.
27 Köp na an akobo niwu ï cöl pïny,
twak unu ökö na pïny lër; ëka köp
n'ëmwöngö amwöngö ï ithwu, red unu
ködë ï wi bie.
28 Kür ilwor unu jö na neko kom
ëntö ba neko tipo. Ëntö lwor unu
Obanga na twërö neko tipo ëka kom
kanya acël ï mac kapïny.
29 Wïny na thïthïnö arïö ba ëcadhögï
pï cïlïng na nyïng? Ëntö mörö ope na
twërö podho pïny n'Apapwu ba ngeo.
30 Naka thon yer wiwu kïbëc ëkwanö
ökö.
31 Dong kür ibed unu kï lworo;
pïrwu tëk löö wïny na pol ca ökö.
32 “Ngat mörö na bino tuco nyïnga ï
nyim jïï, an thon abino tuco nyïngë ï
nyim Apapna na tye ï polo.
33 Ëntö ngat na bino kwëröna ï nyim
jïï, an thon abino kwërö ën ökö ï nyim
Apapna na tye ï polo.
34 “Kür ïtham unu nï an abino më
kelo kuc ï lobo. An ba abino më kelo
kuc, ëntö pala abadë.
35 An abino më kelo apokapoka ï
kin
“ ‘wod ëka apap mërë,
nyakö ëka aya mërë,
cii wod ëka adha mërë.
36 Langö ka dhanö bino bedo
dhanö më ödë kikokome.’
37 “Ngat mörö na marö apap mërë
onyo aya mërë na löa ökö ba opore më
bedo mëga; ngat mörö na marö wode
onyo nyarë na löa ökö ba opore më
bedo mëga;
38 ëka ngat mörö na ba tingo yath
arïa mërë cë lübö kï köra ba opore më
bedo mëga.
39 Ngat mörö na mïtö gwökö kwö
mërë bino rwenyo ökö, ëka ngat na
rwenyo kwö mërë pïra bino larö kwö
mërë.
40 “Ngat na bino jölöwu, nwongo
öjöla, ëka ngat n'öjöla nwongo öjölö
ngat n'oora.
41 Ngat mörö na bino jölö ad-
warpïny pïën ën obedo adwarpïny
bino nwongo cül n'ëcülö k'adwarpïny,
ëka ngat mörö na bino jölö dhanö na
kite atïr pïën ën obedo dhanö na kite
atïr bino nwongo cül n'ëcülö kï dhanö
na kite atïr.
42 Ëka ka ngat mörö ömïö pii na ngïc
më amodha both ngat mörö acël kï
ï kin jö na thïnö ni pïën ën obedo
alübköra, an akobo niwu köp adyer,
ën bino nwongo cül mërë.”

11

Jö na Jon Abatica ooro both Yecu (Luka 7:18-35)

1 Ï karë na Yecu otyeko cïkö
ëlübkörë apar wie arïö, ën öya kï
kunön më pwony ëka më tïtö köp ï
peci më Galilaya.
2 Ï karë na Jon owinyo kï ï buc ngö
na Kiricito onwongo tye ka tïmö, ën
ooro ëlübkörë

10:36 Mika 7:6

3 më penyo ën nï, “In ënë ngat
n'onwongo myero obin, onyo wan
myero ëkür ngat nökënë?”
4 Së Yecu ögamö nïgï nï, “Dök unu
cen ïcïdh ikob unu both Jon gin na un
iwinyo ëka gin na un ïnënö:
5 Ëthöö wang wang-gï öyabërë,
engwalo owotho, jö n'onwongo tye
kï two dhöbü ëlönyögï, ëthöö ith
owinyo pïny, jö n'öthöö ecerogï ökö,
ëka Emuth na Bër ëtïtö both ëcan.
6 Tye kï gum dhanö na ba lökërë ökö
kï kom yee mërë pïra.”
7 Ï karë n'ëlübkör Jon tye ka donyo
gïnï yökö, Yecu öcakö twak kï lwak köp
ï kom Jon nï: “Ngö na un ïcïdhö më
nënö kï ï thim? Ïcïdhö unu më nënö
agada na yamö yengo?
8 Së ka pe, ngö na un ïcïdhö më
nënö? Un ïcïdhö më nënö dhanö
n'oruko böng na bëcö? Pe, jö na
ruko böng na bëcö bedo gïnï ï peci ka
rwodhi.
9 Së ngö na un ïcïdhö më nënö? Ad-
warpïny? Eyo, an akobo bothwu nï
un ïnënö ngat na löö adwarpïny ökö.
10 Man ënë ngat n'ëcöö köp ï kome:
“ ‘An abino oro aorna ï nyimi,
na ënë bino yübö yoo nini.’
11 An akobo niwu köp adyer: Dhanö
mörö ope kï kin jö na mon önywölögï
na pïrë tëk na löö Jon Abatica, ëntö
ngat na tïdï rwök ï ker më polo ënë dit
löö ën.
12 Cakërë ï karë ka Jon Abatica më
thuno ködë naka tin ker më polo
ölïmö can rwök, ëka jö na ger tëmö gïnï
më maö kï tëk.
13 Pïën edwarpïny kïbëc ëka Cïk ka
Muca odwaro gïnï naka othuno ködë
ï karë ka Jon;
14 ëka ka ïmïtö unu yeo köpgï, Jon ënë
Eliya n'onwongo myero obin.
15 Ngat na ithe tye, myero ën owiny.
16 “An abino poro rok më karë ni
kï ngö? Cal k'ëthïnö na bedo ï kabedo
më cuk gïnï ëka cwodo ewodhgï:
17 “ ‘Wan ëküdhö pelu pïrwu,
ëka un ba ïmyël;
wan ewero wer lyël,
ëntö un ba ikumo.’
18 Pïën Jon obino na ba cemo onyo
madhö gin mörö, ëka gïn kobo nï, ‘Ën
tye kï cen.’
19 Wod ka Dhanö obino na cemo ëka
medho, ëka gïn kobo nï, ‘Ën obedo
ngat n'owor ëka amërö, obedo okone
k'ëcök ocoro ëka ëbal.’ Ëntö ryëkö ënë
moko tic mërë na ën tio.”

Can na bino podho ï kom peci na ba ongut
(Luka 10:13-15)

20 Së kinge Yecu öcakö twak
k'akëmö kï jö më peci nön kanya ën
onwongo obedo ka tio tango mërë ïë,
pïën jö na tye ïë ökwërö gïnï ngut ökö.
21 “Ibino nënö can in, Korajin! Ib-
ino nënö can in, Bethecaida! Ka
tango n'onwongo ëtïmögï bothwu on-
wongo ëtïmö ï Turo ëka Cidon, kono
onwongo ongut gïnï cön, nakun ruko
gïnï böngü cöla ëka juko gïnï wigï kï
buru.
22 Ëntö an akobo niwu nï Obanga
bino tïmö kïca na thwönë rwök ï nïnö
më ngölö-köp both jö më Turo ëka
Cidon na löówu.
23 Ëka in, Kaperanaum, ebino tin-
goni yo malö ï polo? Pathï kömanön,
ebino dwökönï pïny ï kabedo ka
jö n'öthöö. Ka onwongo tango
n'onwongo etio bothi onwongo etio
ï Codom, onwongo twërö bedo naka ï
karë ni.
24 Ëntö an akobo niwu nï Obanga
bino tïmö kïca na thwönë rwök ï nïnö
më ngölö-köp both jö më Codom na
löówu.”

Bin unu botha ëk iywe unu
(Luka 10:21-22)

25 Ï karë nön Yecu okobo nï, “An
apaki Apap, Rwoth më polo ëka lobo,
pïën ïkanö jami ni ökö kï both jö na
ryëk ëka kï both jö na ngeo pïny, ëka
inyutho both ëthïnö na pod thïnö.
26 Eyo, Apap, man ënë kite
n'onwongo in ïmïtö nï ötïmërë ködë
na yomo cwinyi.”
27 “Apapna otyeko mïö jami kïbëc
ökö botha. Ngat mörö ope na ngeo
Wod kono Apap këkën, ëka ngat mörö
ope na ngeo Apap kono Wod këkën

11:10 Malaki 3:1

ëka both jö na Wod öyërö më nyutho ën.”
28 Cë Yecu okobo nï, “Bin unu botha,
jö kïbëc n'odhero ëka kï jö na yëc
önüögï, cë an abino mïöwu yweo.
29 Ting unu ayokothna ëka inwong
unu pwony kï botha, pïën an awör
ëka amwol ï cwinya, ëka ibino unu
nwongo yweo pï tipowu.
30 Pïën ayokothna yëö yot, ëka yëcna
ba pëk.”

12

Yecu obedo Rwoth më Cabït (Marako 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Ï karë nön Yecu owok ï pwothi
n'epuro bël ïë k'ëlübkörë ï ceng
Cabït k'Eyuda. Këc onwongo oneko
ëlübkörë, cë gïn öcakö rïdhö with bël
ëka omwodo gïnï.
2 Ëntö ï karë n'Eparicayo önënö, cë
okobo gïnï both Yecu nï, “Nën, ëlübkori
tye gïnï ka tïmö gin na cïk ökwërö nï
kür ëtïm ï ceng Cabït k'Eyuda.”
3 Yecu okobo bothgï nï, “Un ba
ïkwanö gin na Daudi ötïmö ï karë na
kec oneko ën kanya acël k'ewodhe?
4 Ën ödönyö ï öt k'Obanga, cë Daudi
ëka ewodhe öcamö ogati n'eketho ï
nyim Obanga—n'onwongo cïk ökwërö
nï gïn kür öcam, ëntö pï ëlamdhök
këkën.
5 Onyo un ba ïkwanö kï ï cïk nï
ëlamdhök na tye ï öt k'Obanga twërö
gïnï tic ï ceng Cabït k'Eyuda ëka
nwongo ba öbalö gïnï?
6 An akobo niwu nï tye gin mörö
kany na dit na löö öt k'Obanga.
7 Ka cë onwongo ingeo unu tyën
köp ni, ‘An amïtö kïca, pathï lee më
atyëra,’ onwongo myero kür dök ïngöl
unu köp ï wi jö n'ope kï bal.
8 Pïën Wod ka Dhanö ënë obedo
Rwoth më Cabït.”

Ëcwö na cïngë ötal (Marako 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Cë Yecu öya ökö kï kunön ëka
öcïdhö ödönyö ï cinagogagï,
10 kanya onwongo ëcwö mörö na
cïngë ötal tye ïë. Eparicayo onwongo
tye ka rangö gïnï kite mörö më dotho
Yecu, cë openyo gïnï ën nï, “Cïk yeo nï
ëcang dhanö ï ceng Cabït?”
11 Yecu okobo bothgï nï, “Ka ngat
mörö kï kinwu tye kï römö acël cë
opodho ï bur ï ceng Cabït, in ba ïmakö
ëka ïywaö yökö?
12 Dhanö pïrë tëk rwök löö römö
ökö! Pï manön cïk yeo nï ëtïm gin na
bër ï ceng Cabït.”
13 Cë ën okobo both ëcwö nön nï,
“Ryë badi.” Cë ëcwö nön öryëö badë,
ëka badë öcang ökö na bër ödökö calö
nökënë ca.
14 Ëntö Eparicayo odonyo yökö cë
öyübö gïnï köp kite na myero enek gïnï
kï Yecu.

Atic n'Obanga öyërö

15 Ï karë na Yecu ongeo yüb më
nekonë, öya ökö kï kunön. Lwak na
pol ölübö gïnï ën, cë Yecu öcangö jö
kïbëc n'onwongo two.
16 Ën öcïkögï nï kür okob gïnï both jö
nökënë köp ï kome.
17 Man ötïmërë ëk köp n'onwongo
adwarpïny Icaya ötwakö pïrë ocobere:
18 “Man ënë aticna na an ayërö,
ngat na an amarö, na cwinya
yom ï kome.
An abino ketho Tipona ï kome,
ëka ën bino kobo ngölö-köp atïr
both erok.
19 Ën ba bino dhaa onyo ba bino redo
rwök,
ngat mörö ope na bino winyo
dwönë ï yodhi.
20 Ën ba bino türö agada n'ogom,
ëka ba bino neko wicu tara na tye
ka dung,
naka ka ën okelo ngölö-köp atïr ï löc.
21 Lobo kïbëc bino bedo kï gen pï
nyïngë.”

Yecu ëka Belijebul (Marako 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Cë ekelo both Yecu ëcwö mörö
na cen tye ï kome n'onwongo wangë
öthöö ëka ba twak. Yecu öcangö ëcwö
nön ëk ötwakï ëka önën pïny.

12:7 Kocea 6:6 **12:21** Icaya 42:1-4

23 Jö kïbëc obedo gïnï kï ur rwök ï
kom gin na Yecu ötïmö ëka okobo gïnï
nï, “Man twërö bedo Wod ka Daudi?”
24 Ëntö ï karë n'Eparicayo owinyo
gïnï köp ni, okobo gïnï nï, “Dhanö ni
ryëmö cen kï twërö ka Belijebul, na
ënë obedo adit ka cene.”
25 Yecu ongeo ngö n'onwongo gïn
tye ka thamö, së okobo bothgï ni, “Ker
kïbëc ka opokere ïë arïö bino bal ökö,
ëka pacö onyo öt ka opokere ïë arïö ba
twërö cung.
26 Ka Catan ryëmö Catan, nwongo
ën opokere ï dul arïö ï kome këné. Së
dong ker mërë twërö cung nïngö?
27 Ka an aryëmö cen kï twërö ka
Belijebul, jöwu dong ryëmö gïnï cen kï
twërö ka nga? Pï manön, gïn ënë dong
bino bedo gïnï ëngöl köpwu.
28 Ëntö ka an aryëmö cen kï twërö
ka Tipo k'Obanga, së ker k'Obanga
obino dong ökö bothwu.
29 “Dhanö mörö ope na twërö dönyö
ï öt ka ngat na tëk më yakö jami mërë,
thwara ka ën öcakö tweno dhanö na
tëk ni ökö ëka dong cakö yakö jami kï
ï ödë.
30 “Ngat n'ope kukura nwongo ën
ba mïta, ëka ngat mörö na ba könya më
cökö kanya acël köda këthö akëtha.
31 Pï manön akobo niwu, bal kïbëc
ëka ayeny ëtwërö tïmö kïca ïë, ëntö bal
më yanyö Tipo Naleng ba ebino tïmö
kïca ïë.
32 Ngat mörö na twakö köp na rac
ï kom Wod ka Dhanö ebino tïmö kïca
nïnë, ëntö ngat na twakö köp na rac ï
kom Tipo Naleng ba ebino tïmö kïca
nïnë, kadï ï karë ni onyo ï karë na tye
ka bino anyim.
33 “Yath na bër nyakö nyige na bëcö,
ëka yath na rac nyakö nyige na reco,
pïën yath engeo kï nyige.
34 Un ëthïnö ororo, ïtwërö unu
twakö köp na bër nïngö, nakun un
jö na reco? Pïën köp na tye ï cwiny
dhanö ënë dhö dhanö twakö.
35 Dhanö na bër kwanyö gin na bër
kï kin jami mërë na bëcö na ën ökanö ï
cwinye, ëka dhanö na rac kwanyö gin
na rac kï kin jami na reco na ën ökanö
ï cwinye.
36 An akobo niwu nï köp kïbëc
më caröcarö na dhanö twakö na ba
gwökërë gïnï ïë ebino pido pïrë ï nïnö
më ngölö-köp.
37 Pïën kï köp na in ïtwakö ënë bino
mïöni ïlöö köp, ëka kï köp na in ïtwakö
ënë bino mïö ëngölö köp loi.”

Anyuth ka Yona
(Marako 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Së jö mökö n'obedo Eparicayo ëka
epwony cïk okobo gïnï both Yecu nï,
“Apwony, wan ëmïtö nënö anyuth më
tango na yaa kï bothi.”
39 Ëntö Yecu ögamö nï, “Rok na reco
ëka jö na yeegï ope ï kom Obanga
penyo gïnï pï anyuth më tango!
Ëntö mörö ope n'ebino mïö na path
k'anyuth k'adwarpïny Yona.
40 Pïën kite na calö Yona onwongo
obedo ïï rëc na thwönë nïnö adek,
kiceng ëka kiwor, kömanön Wod ka
Dhanö bino bedo nïnö adek, kiceng
ëka kiwor, ï ngöm.
41 Jö më Ninebi bino cung gïnï kï
rok më karë ni ëka bino ngölö gïnï
köp ï kome; pïën ongut gïnï ï karë më
tïtö köp na Yona onwongo ötïtö, ëka
kobedini ngat na dit na löö Yona tye
kany.
42 Alöc na dhakö na tye yo kukwap
lobo bino cung kanya acël kï rok më
karë ni ëka ngölö-köp ï kome; pïën
ën öya kï ï ajiki lobo më winyo ryëkö
ka Colomon, ëka ngat na dit na löö
Colomon tye kany.
43 “Ka tipo na rac öya ökö kï ï kom
dhanö mörö, ën cïdhö rimo kabedo na
pii ope ïë cë rangö ka yweo ëka ba
nwongo kabedo mörö.
44 Së ën kobo nï, ‘An abino dök ï öt
na an aya kï ïë.’ Ka othuno, së nwongo
öt tye nono, ëywëö na leng ëka ëyübö
ökö na bër.
45 Së dong cïdhö kelo tipo na reco
abïrö nökënë gïnï na löö ën ökö, së
dönyö gïnï ïë ëka bedo kany nön.
Kinge dhanö nön bino bedo na rac na
löö kite n'onwongo obedo ködë cön.

12:42 1 Rwodhi 10:1-10; 2 Thëkwarö 9:1-12

Manön kite na bino bedo ködë ï kom rok na rac më karë ni.”

Aya ka Yecu ëka utmego mërë (Marako 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Ï karë na Yecu onwongo pod tye
ka twak kï lwak, aya mërë ëka ut-
mego mërë onwongo ocung gïnï yökö
nakun mïtö gïnï twak ködë.
47 Së dhanö mörö okobo both Yecu
nï, “Ayani ëka utmegoni ocung gïnï
yökö mïtö twak kodi.”
48 Yecu ögamö nï, “Ayana ënë nga
ëka utmegona ënë ngagï?”
49 Së Yecu öcïmö ëlübkörë, së okobo
nï, “Man ënë ayana ëka utmegona.
50 Pïën dhanö na tio gin n'Apapna
na tye ï polo mïtö, manön ënë ömëra,
amëra, ëka ayana.”

13

Carolok ï kom acwö kodhi (Marako 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Ï nïnö acël nön Yecu öya ökö kï ï öt,
së öcïdhö obedo ï dhö nam.
2 Lwak na pol rwök öcökërë gïnï
bothe, ömïö ën ödönyö ï yeya së obedo
ïë, nakun jö kïbëc ocung gïnï ï dhö
nam.
3 Së okobo bothgï köp na pol ï car-
olok, nakun kobo nï: “Apur öcïdhö më
cwönö kodhi.
4 Ï karë na ën tye ka cwöc, kodhi
mökö ökïr ï nget yoo, ëka wïny obino
së öcamö gïnï ökö.
5 Kodhi nökënë ökïr kanya obedo
kitekite, na ngöm nönök ïë. Kodhi ni
otuu pïöpïö pïën ngöm onwongo rëp.
6 Ëntö ï karë na ceng öryëny
öwangögï rwök, oner gïnï ökö pïën
oriigï ba ödönyö na thuth.
7 Kodhi nökënë ökïr ï kin okudhi, së
okudhi ödöngö ëka ödïögï ökö.
8 Kodhi nökënë ökïr ï kom ngöm na
bër, së önyakö nyig-gï, mökö mia acël,
nökënë pyer abicël, ëka mökö pyer
adek na kadhö man onwongo ëcwö.
9 Ngat na tye kï ith më winyo myero
owiny.”

10 Së ëlübkör Yecu obino bothe ëka
openyo gïnï nï, “Pïngö in ïtwak kï car-
olok both jïï?”
11 Yecu ögamö nï, “Ngec më müng
më ker më polo ëmïö ökö bothwu,
ëntö ba ëmïö bothgï.
12 Pïën ngat na tye kï gin mörö,
ebino mëdö bothe, ëka bino bedo ködë
na büp. Ngat n'ope kï gin mörö, naka
gin na ën tye ködë ebino kwanyö ökö
kï bothe.
13 Man ënë ngö n'ömïö an atwak kï
carolok both jïï:

“Kadï bed nënö gïnï pïny, ba neno gïnï;
kadï bed winyo gïnï, ba winyo
onyo nïang gïnï.
14 Köp k'Obanga na yam adwarpïny
Icaya odwaro ocobere kakarë ï komgï
nï:
“ ‘Un ibino winyo, ëntö ba ibino nïang
ïë;
un ibino nënö, ëntö ba ibino unu
nïang ïë.
15 Pïën jö ni cwinygï dong ödökö na
nwang;
ithgï ba winyo köp,
ëka oumo wang-gï ökö.
Së wang-gï ba twërö nënö pïny,
ëka ithgï ba twërö winyo köp,
cwinygï ba twërö nïang,
ëka ba twërö gïnï lökërë botha,
ëk an acang-gï.’
16 Ëntö wangwu tye kï gum, pïën nënö
gïnï pïny, ëka ithwu pïën winyo gïnï
köp.
17 An akobo niwu köp adyer nï ed-
warpïny na pol ëka kï jö na kitegï atïr
öparö gïnï më nënö ngö na un itye
ka nënö, ëntö ba önënö gïnï, ëka më
winyo ngö na un itye ka winyo ëntö
ba owinyo gïnï.
18 “Winy unu dong ngö na carolok ï
kom acwö kodhi gönyö:
19 Ka dhanö mörö owinyo köp më
ker k'Obanga së ba önïang ïë, ngat na
rac na nyïngë Catan bino ëka kwanyö
kodhi n'onwongo ëcwö ï cwinye ökö.
Man ënë kodhi n'ökïr ï yoo.
20 Kodhi n'ökïr kanya obedo
kitekite, cung pï jö na gamö köp

13:15 Icaya 6:9-10

k'Obanga pïöpïö kï yom cwiny ka gïn owinyo.
21 Ëntö kite n'ope k'orii, bedo pï karë mörö na nönök. Ka can onyo ayela mörö obino pï köp k'Obanga, ën podho ökö pïöpïö.
22 Kodhi n'ökïr ï kin okudhi, cung pï jö na winyo köp, ëntö parö köp më kwö më lobo ni ëka miti më lönyö diö köp ökö, cë mïö ba nyak gïnï.
23 Ëntö kodhi n'ëcwö ökïr ï ngöm na bër, cung pï jö na winyo köp ëka nïang gïnï ië. Gïn nyakö nyig-gï, nökënë mia acël, nökënë pyer abicël, ëka nökënë pyer adek."

Carolok më döö

24 Yecu dökï okobo bothgï carolok nökënë nï: "Ker më polo cal kï dhanö mörö n'öcwö kodhi na bëcö ï pwodho mërë.
25 Ëntö ï karë na jö kïbëc önïnö gïnï ökö, langö mërë obino cë öcwö nyig döö ï kin kal, ëka öcïdhö ökö.
26 Ï karë na kal n'ëpïdhö otuu ödöngö, kal öngök, cë döö thon öcakö nen.
27 "Etic ka won pwodho öcïdhö gïnï bothe cë openyo gïnï ën nï, 'Adwong, in onwongo ba ïcwö kodhi na bëcö ï pwodhoni? Kara döö dökï öya kï kwene?'
28 "Won pwodho ögamö nï, 'Langö ënë ötïmö kömanön.'
"Cë etic openyo ën nï, 'In ïmïtö nï wan ëcïdh epudh döö nön gïnï ökö?'
29 "Ëntö won pwodho ögamö nï, 'Pe, pïën ka itye unu ka pudho döö, un ïtwërö pudho kal ökö kanya acël kï döö.
30 Wëk unu döö kï kal ödöng gïnï kanya acël naka ï karë më kac. Ï karë nön an abino kobo both ëkac: Cak unu pudho döö ökö ëka itwe unu ï dul na papath më awanga; cë ïcök unu kal ëka iketh unu ï dërönа.' "

Carolok ï kom kodhi karadali ëka thöbï

31 Ën dökï okobo bothgï carolok nökënë: "Ker më polo cal kï nyig kodhi karadali, na dhanö otero cë öpïdhö ï pwodho mërë.
32 Kodhi karadali obedo kodhi na tïdï rwök kï kin kodhi kïbëc, ëntö ka ödöngö dökö na thwönë kï kin jami na tye ï pwodho ëka bedo yath, na wïny na ngwëcö kï malö bino gërö udigï ï jangë gïnï."
33 Ën dökï okobo bothgï carolok nökënë: "Ker më polo cal kï thöbï na dhakö mörö ökwanyö cë orubo kï mökö ogati na thwönë, naka ka mökö kïbëc oyenyo okwot."
34 Yecu ötwakö köp ni kïbëc kï carolok both lwak; ën ba okobo gin mörö bothgï na ba otio kï carolok.
35 Man ötïmërë ëk köp na yam adwarpïny ötwakö ocobere:
"An abino twak kodwu kï carolok gïnï,
an abino kobo jami n'ökanërë cakërë anaka ï acaki cweno lobo."

Yecu ögönyö tyën köp më carolok më döö

36 Cë Yecu öwëkö lwak ëka öcïdhö ödönyö ï öt. Ëlübkörë obino bothe cë okobo gïnï nï, "Göny nïwa carolok ï kom döö na tye ï pwodho."
37 Yecu ögamö nï, "Ngat n'öcwö kodhi na bëcö ënë Wod ka Dhanö.
38 Pwodho ënë lobo, ëka kodhi na bëcö cung pï jö më ker k'Obanga. Döö ënë ëthïnö ka ngat na rac,
39 ëka langö n'öcwö kodhi nön gïnï ënë Catan. Kac ënë ajiki pïny, ëka ëkac ënë emalaika.
40 "Kite na calö epudho kï döö gïnï ködë ëka ëwangö ökö ï mac, bino bedo nï kömanön thon ï ajiki pïny.
41 Wod ka Dhanö bino oro emalaika mërë, ëka bino cökö gïnï kï ï ker mërë gin na kïbëc na kelo bal ëka kï jö kïbëc na tïmö gin na rac.
42 Gïn bino bologï ï mac na lyeth, kanya koko ëka kaö lak tye ië.
43 Cë jö na kitegï atïr bino ryëny gïnï calö ceng ï ker k'Apapgï. Ngat na ithe tye, myero ën owiny.

Carolok ï kom lönyö n'ëkanö

44 "Ker më polo cal kï lönyö n'ëkanö ï pwodho. Ka dhanö onwongo, cë iko dökï, ëka pï yom cwinye mïö ën cïdhö

13:35 Jabuli 78:2

cadhö jami kïbëc n'onwongo ën tye ködë, cë wïlö pwodho nön ökö.
45 “Ker më polo cal dökï k'acath na
rangö jami na bëcö na wel mërë tëk.
46 Ka onwongo mörö acël na bër
rwök, ën cïdhö cë cadhö jami kïbëc
n'onwongo ën tye ködë ëka wïlö gin
nön ökö.

Carolok ï kom böö

47 “Ker më polo cal dökï kï böö
n'onwongo ëcïkö ï nam n'ömakö koth
rëc kïbëc na papath.
48 Ï karë na böö opong, ëcïk rëc
öywaö gïnï böö yökö ï lak kulo. Së
obedo gïnï pïny ëka öyërö gïnï rëc na
bëcö eketho ï adïta, ëntö eyuo man
onwongo tye gïnï na rac ökö.
49 Man ënë kite na bino bedo ködë
ï karë më ajiki pïny. Emalaika bino
bino gïnï ëka poko jö na reco ökö kï
kom jö na kitegï atïr,
50 ëka bologï ï mac na lyeth, kanya
koko ëka kaö lak tye ïë.”
51 Yecu openyogï nï, “Un ïnïang ï
kom köp ni kïbëc?”
Gïn ögamö nï, “Eyo, wan ënïang ïë.”
52 Së Yecu okobo nïgï nï, “Pï manön
apwony cïk mörö këkën n'epwonyo kï
köp ï kom ker më polo cal kï won öt,
na kwanyö jami na nyen ëka jami na
cön kï kanya ën kanö lönyö mërë ïë.”

Ëkwërö Yecu kï ï Najaret

53 Ï karë na Yecu otyeko twakö car-
olok ni gïnï, ën öya ökö kï kunön.
54 Së ën odwogo ï lobo thurgï ëka
öcakö pwonyo jïï ï cinagogagï. Jïï
obedo kï ur rwök së okobo gïnï nï,
“Dhanö ni onwongo ryëkö ëka tëkö
më tango ni gïnï kï kwene?”
55 Man ba obedo wod k'apaa bao?
Aya mërë pathï Maria, ëka utmego
mërë ba gïn ënë Yakobo, Yocepu, Ci-
mon ëka Yuda?
56 Amege mërë kïbëc ba tye gïnï kod
onu kany? Së dhanö ni onwongo köp
ni kïbëc kï kwene?
57 Së gïn ökwërö ën ökö.

Ëntö Yecu okobo bothgï nï, “Ad-
warpïny ëwörö ï kabedo kïbëc na path
kï ï lobo thurgï ëka kï ï pacögï.”
58 Yecu ba otio tango na pol kunön,
pïën yeegï onwongo ope.

14

Thöö ka Jon Abatica
(Marako 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Ï karë nön Erode n'obedo alöc më
Galilaya owinyo köp na pol ï kom
Yecu,
2 ëka ën okobo both etic mërë nï,
“Man ënë Jon Abatica, n'ocer ökö kï ï
kin jö n'öthöö! Manön ënë ömïö ën tye
ka tio koth tango na calö man.”
3 Erode onwongo ömakö Jon ëka
otweo ën ï buc pï Kerodia dhakö
k'ömïn mërë Pilipo,
4 pïën Jon Abatica onwongo obedo
ka kobo both Erode nï, “Cïk ba oyeo nï
ïlök dhakö k'omeru obed megi.”
5 Erode onwongo mïtö neko Jon
ökö, ëntö onwongo lworo jïï, pïën
gïn onwongo yeo nï Jon obedo ad-
warpïny.
6 Ëntö ï karë më po pï nywölö Erode,
nyaka Kerodia ömyël ï nyim wele cë
oyomo cwiny Erode rwök,
7 n'ömïö ën öcïkërë nakun kwon-
gere both nyakö nön më mïö gin na
kïbëc na ën bino penyo pïrë.
8 Aya mërë okobo nïnë köp na ën
myero okobi, cë nyakö nön öcïdhö
okobo nï, “Mïa wi Jon Abatica ï canïa
kany.”
9 Cë rwoth Erode okumo rwök, ëntö
pï kwong na ën okwongo ëka pï wele
mërë, ömïö ën öcïkö nï myero ëmïï.
10 Cë Erode ooro acikari mërë më
cïdhö nguno ngut Jon ökö kï ï buc,
11 ëka oketho gïnï wie ï canïa cë
ëmïö both nyakö nön n'otero both aya
mërë.
12 Kinge ëlübkör Jon obino gïnï
otingo kome ëka oiko gïnï. Së gïn
öcïdhö okobo both Yecu.

Yecu öpïdhö jö elip abic
(Marako 6:30-44; Luka 9:10-17; Jon 6:1-14)

13 Ï caa na Yecu owinyo gin
n'ötïmërë ï kom Jon, ën öya ökö kï
kunön kï yeya cë öcïdhö yo kanyalik
më bedo kënë. Ï karë na jïï owinyo

gïnï köp nön, cë ölübö gïnï körë nakun wotho kï tyën-gï kï ï peci na papath.

14 Ï karë na Yecu idho kï ï yeya, ën önënö lwak na pol, ëka kïca ömakö ën ï komgï, cë öcangö jö n'onwongo two gïnï.

15 Ka othuno kothyeno, ëlübkörë obino bothe cë okobo gïnï nï, “Pïny ocido dong ökö ëka kany obedo kanyalik. Mïï jïï öcïdh gïnï ï kin peci ëk öcïdh öwïl gïnï cem më acamagï.”

16 Yecu ögamö nï, “Gïn myero kür öcïdhï ökö, miwugï gin mörö më acama.”

17 Gïn ögamö nï, “Wan etye kany k'ogati abic ëka kï rëc arïö këkën.”

18 Yecu okobo nï, “Kel unugï botha kany.”

19 Cë ën okobo both lwak më bedo pïny ï kom lum. Yecu ökwanyö ogati abic ëka rëc arïö cë önënö malö ï polo, ën ölëgö gum ëka opoko ï ogati gïnï. Cë ömïögï both ëlübkörë, ëka ëlübkörë ömïögï both jïï.

20 Gïn kïbëc ocemo oyeng gïnï. Ëlübkörë öcökö gïnï ngïny cem n'odong pong aditi apar wie arïö.

21 Jö n'öcamö gïnï cem nön onwongo römö gïnï cwö elip abic, na ba ëkwanö mon ëka ëthïnö.

Yecu owotho ï wi pii (Marako 6:45-52; Jon 6:15-21)

22 Cücüth Yecu ömïö ëlübkörë ödönyö ï yeya më cïdhö anyim nïnë yo löka nam tung ca, nakun ën pod odong më mïö lwak cïdhö ökö.

23 Kinge na dong Yecu ömïö lwak öcïdhö ökö, ën öcïdhö ï wi kidi kënë më lëga. Ï karë na dong pïny oyutho, ën onwongo tye kënë kunön,

24 ëntö yeya onwongo dong öcïdhö ökö na bor kï ï lak nam, pii na tingere malö onwongo yelo yeya, pïën yamö onwongo tye ka kudho bino ï komgï.

25 Ï kin caa abungwën ëka caa apar wie arïö më ruu ka pïny, Yecu obino both ëlübkörë na wotho ï wi pii.

26 Ï karë n'ëlübkörë önënö ën wotho ï wi pii, cë tipo komgï öthöö ökö. Gïn oredo rwök pï lworo, nakun kobo gïnï nï, “Man obedo jwök!”

27 Ëntö cücüth Yecu okobo nïgï nï, “Dïï unu cwinywu, an ënön. Kür ilwor unu.”

28 Cë Petero ögamö dhögë nï, “Rwoth, ka in ënön, mïa abin bothi nakun awotho ï wi pii.”

29 Yecu okobo nïnë nï, “Bin.”

Cë Petero oidho ökö kï ï yeya, owotho ï wi pii më bino both Yecu.

30 Ëntö ka Petero önënö yamö tye ka kudho rwök, ën öcakö bedo na lwor ëka öcakö lüny ï pii. Cë okok nï, “Rwoth, lara!”

31 Cücüth Yecu olyao cïngë cë ömakö ën ëka okobo nï, “In itye kï yee na tïtïdï. Pïngö in ibedo ka kalakala?”

32 Ï karë na gïn dong ödönyö ï yeya, cë yamö ocung ökö.

33 Cë ëlübkör Yecu n'onwongo tye gïnï ï yeya öcakö gïnï wörö ën nakun kobo gïnï nï, “Adyer, in ibedo Wod k'Obanga.”

34 Kinge na dong gïn öngölö nam, othuno gïnï ï lobo Genecaret.

35 Ï karë na jö na tye ï kabedo nön ongeo Yecu, cë ooro gïnï köp ï kabedo kïbëc n'ögürö lobo nön. Jïï okelo et-woe kïbëc both Yecu.

36 Gïn ökwaö ën ëk etwoe ogud gïnï lak böngü mërë këkën, ëka jö kïbëc n'ogudo ëcangögï ökö.

15

Pwony më thëkwarö k'edong (Marako 7:1-13)

1 Kinge karë mörö, Eparicayo mökö ëka epwony cïk öya gïnï kï ï Jerucalem obino both Yecu cë openyo gïnï nï,

2 “Pïngö ëlübkori türö gïnï cïk më thëkwarö k'edong? Gïn cemo na ba ölwökö gïnï cïng-gï.”

3 Yecu ögamö nï, “Ëka pïngö un ba ïlübö unu cïk k'Obanga pï lübö cïk më thëkwaröwu?

4 Pïën Obanga okobo nï, ‘Wör apapni ëka ayani’ ëka ‘Ngat na bino yanyö apap mërë onyo aya mërë myero enek ökö.’

15:4 Yaa 20:12; Nwönö Cïk 5:16 **15:4** Yaa 21:17; Elebi 20:9

5 Ëntö ikobo unu nï ka dhanö mörö
okobo both apap mërë onyo aya mërë
nï, ‘Gin n'onwongo myero akonyi
ködë amïö dong ökö both Obanga,’
6 ën myero kür ‘öwör k'apap mërë’
ködë. Ï yoo nön un ïkwërö köp
n'Obanga okobo pï lübö cïk më
thëkwaröwu.
7 Un etwodo! Icaya yam ötwakö
köp n'atïr ï karë na ën odwaro köp ï
komwu:
8 “ ‘Rok ni wöra gïnï kï del dhögï,
ëntö cwinygï bor köda.
9 Gïn wöra nono;
pwonygï obedo cïk na makö kite
ka dhanö.’ ”
10 Yecu ocwodo lwak bothe, cë
okobo nïgï nï, “Winy ëka ïnïang unu.
11 Pathï gin na dönyö kï ï dhö dhanö
ënë balö dhanö ëntö gin na donyo kï ï
dhö dhanö ënë balö dhanö.”
12 Cë ëlübkör Yecu obino bothe ëka
openyo gïnï nï, “In ingeo nï Eparicayo
cwinygï öwang rwök ï karë na gïn
owinyo köp na in ikobo?”
13 Yecu ögamö nï, “Gin apïdha kïbëc
n'Apapna na tye ï polo ba öpïdhö
ebino pudho ökö k'orii mërë gïnï.
14 Wëk unu obed gïnï; gïn obedo
ëthöö wang na pëö ëthöö wang ewod-
hgï. Ka athöö wang pëö athöö wang
awodhe, gïn kïbëc bino podho ï bur.”
15 Cë Petero okobo nï, “Göny nïwa
carolok ni.”
16 Yecu openyogï nï, “Un kara thon
bara ïnïang unu?
17 Un ba ïnïang unu nï gin na kïbëc
na dönyö ï dhö dhanö dönyö ï ïc ëka
donyo yökö kï ï komi?
18 Ëntö jami na donyo yökö kï ï dhö
dhanö yaa kï ï cwiny dhanö, ëka jami
ni ënë balö dhanö.
19 Pïën gin na yaa kï ï cwiny dhanö
ënë thama na reco, nek, elomi, tïm më
ölyang, kwalö kwo, caden më twodo,
ëka ayeny.
20 Man ënë jami na balö dhanö; ëntö
pathï cem kï cïng na ba ëlwökö ënë
balö dhanö.”

Yee ka dhakö më Kanaan (Marako 7:24-30)

21 Kinge na Yecu öya ökö kï kunön ën
öcïdhö ï lobo n'ögürö Turo ëka Cidon.
22 Cë dhakö mörö më Kanaan n'öya
kï ï lobo nön obino bothe nakun kok
nï, “Rwoth, Wod ka Daudi, kïca omaki
ï koma! Cen ömakö nyara na rac
rwök!”
23 Ëntö Yecu ba ögamö dhögë. Cë
ëlübkörë obino bothe ëka ökwaö gïnï
ën nï, “Ryëm dhakö ni öcïdh ökö, pïën
tye ka mëdërë kï koko ï körwa.”
24 Cë Yecu ögamö nï, “An onwongo
eora both jö Icarael këkën, pïën gïn tye
na calö rom n'orwenyo.”
25 Ëntö dhakö ni obino ëka orumo
cöngë ï nyim Yecu nakun kobo nï,
“Rwoth, könya!”
26 Yecu ögamö nï, “Ba bër më yuo
cem k'ëthïnö yo both gwongi.”
27 Dhakö nön ögamö nï, “Eyo,
Rwoth, ëntö naka thon gwongi camö
gïnï ngïny cem na podho kï ï mëja
k'editegï.”
28 Cë Yecu ögamö nï, “Dhakö, in itye
kï yee na thwönë! Ëk gin na in ïmïtö
ötïmërë kite na in ïmïtö.” Cë nyarë
öcang ökö ï caa nön kikokome.

Yecu öcangö jö na pol

29 Yecu öya ökö kï kunön ëka oroko
nget Nam më Galilaya. Ën öcïdhö yo
wi kidi cë obedo pïny.
30 Lwak na pol obino both Yecu
nakun ekelo engwalo, ëthöö wang,
jö na mulo amula, jö na thë lëbgï
otwere, ëka etwoe nökënë na pol, cë
gïn opyelo ï nyime; ëka Yecu öcangögï.
31 Jïï obedo kï ur rwök ï karë na
gïn önënö jö na thë lëbgï otwere ka
twak, jö na mulo amula öryërë, jö
n'ongwal ka wotho ëka ëthöö wang
nënö pïny. Cë lwak öpakö gïnï Obanga
ka jö Icarael.

Yecu öpïdhö jö elip angwën (Marako 8:1-10)

32 Cë Yecu ocwodo ëlübkörë bothe
ëka okobo nï, “Kïca ömaka ï kom jö ni;
pïën obedo gïnï dong botha kany pï
nïnö adek ëka ope gïnï kï gin mörö
më acama. An ba amïtö nï öcïdh gïnï

15:9 Icaya 29:13

na kec onekogï, pïën gïn twërö wilere gïnï kï ï yoo."
33 Ëlübkörë ögamö nï, "Onu ëtwërö nwongo cem kï kany n'obedo thim nïngö më pïdhö lwak ni?"
34 Yecu openyogï nï, "Ogati adi na un itye ködë?"
Gïn ögamö nï, "Ogati abïrö ëka rëc mörö na nönök."
35 Së Yecu okobo both lwak ëk obed gïnï pïny ï ngöm.
36 Së ën ökwanyö ogati abïrö kï rëc, ëka kinge na dong ömïö pwöc both Obanga, ën opokogï ëka ömïögï both ëlübkörë, së ömïö gïnï both lwak.
37 Gïn kïbëc öcamö ëka oyeng gïnï. Kinge cem, ëlübkör Yecu öcökö gïnï ngïnyë n'odong aditi abïrö n'opong.
38 Wel jö n'ocemo gïnï onwongo tye elip angwën, na ba ëkwanö mon ëka ëthïnö.
39 Kinge na dong Yecu ömïö lwak öcïdhö ökö, ën ödönyö ï yeya ëka öngölö nam öcïdhö ï lobo më Magadan.

16

Eparicayo ökwaö gïnï pï anyuth (Marako 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Eparicayo ëka Ecadukayo obino gïnï both Yecu së ötëmö gïnï ën nï onyuth bothgï anyuth n'öya kï ï polo.
2 Yecu ögamö nï, "Ka pïny oyutho, un ikobo nï, 'Pïny bino bedo na bër, pïën polo nen na kwar,'
3 ëka ï kodiko cön un ikobo nï, 'Tin yamö bino kudho rwök, pïën polo nen na kwar ëka ocido na cöl.' Un ingeo poko kin gin na nen ï pöl, ëntö ba ïtwërö unu poko anyuth më karë gïnï.
4 Rok na reco ëka jö na yeegï ope ï kom Obanga penyo gïnï pï anyuth më tango, ëntö mörö ope n'ebino mïö na path k'anyuth k'adwarpïny Yona." Së Yecu öya ökö kï bothgï ëka öcïdhö ökö.

Thöbï k'Eparicayo ëka më k'Ecadukayo (Marako 8:14-21)

5 Ï karë n'ëlübkör Yecu öngölö gïnï nam yo löka tung ca, wigï owil ökö më makö ogati.
6 Yecu okobo bothgï nï, "Gwökërë unu kï ï kom thöbï k'Eparicayo ëka më k'Ecadukayo."
7 Gïn ölarö köp ni ï kin-gï kën-gï së okobo gïnï nï, "Ën tye ka kobo pïën onu ba ëmakö ogati mörö."
8 Ï karë na Yecu ongeo ngö na gïn tye ka larö, ën openyo nï, "Un jö na yeewu nök, pïngö itye unu ka twak ï kinwu kenwu nï ba ïmakö unu ogati mörö?
9 Un pod bara ïnïang unu? Un ba ipo ï ogati abic pï jö elip abic, ëka aditi adi na un ïcökö?
10 Onyo ogati abïrö pï jö elip angwën ëka aditi adi na un ïcökö?
11 Pïngö ba ïnïang unu nï an onwongo ba atye ka twakö köp ï kom ogati bothwu? Ëntö bed nï gwökërë unu kï kom thöbï k'Eparicayo ëka më k'Ecadukayo."
12 Së kinge gïn önïang nï Yecu onwongo ba tye ka kobo bothgï më gwökërë kï kom thöbï n'etio ködë ï ogati, ëntö më gwökërë kï kom pwony k'Eparicayo ëka më k'Ecadukayo.

Petero otuco köp ï kom Yecu (Marako 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Ï karë na Yecu othuno ï lobo na cwök kï Cecaria Pilipi, së ën openyo ëlübkörë nï, "Nga na jïï kobo nï Wod ka Dhanö obedo?"
14 Gïn ögamö nï, "Jö mökö kobo nï in ibedo Jon Abatica; jö nökënë kobo nï in ibedo Eliya; ëka jö nökënë pod kobo nï in ibedo Jeremia onyo ngat mörö acël ï kin edwarpïny."
15 Yecu openyogï nï, "Un kono ikobo unu nï an abedo nga?"
16 Cimon Petero ögamö nï, "In ibedo Meciya, Wod k'Obanga na kwö."
17 Yecu ögamö nï, "In itye kï gum, Cimon wod ka Yona, pïën ngat mörö ba onyutho nini köp ni ëntö Apapna na tye ï polo ënë onyutho nini.
18 Kobedini an akobo nini nï in ibedo Petero,* ëka ï wi kidi ni an abino gërö jö n'oye an ïë, ëka tëkö më thöö† ba bino löönö.

* **16:18** ***Petero*** gönyö nï *kidi.* † **16:18** ***Thöö*** onyo *kapïny.*

19 An abino mïöni agöny më ker më
polo; gin na kïbëc na in itweo ï wi
lobo ebino thon tweo ï polo, ëka gin
mörö na in ïgönyö ï wi lobo ebino
thon gönyö ï polo."
20 Cë Yecu öcïkö ëlübkörë rwök ëk
kür okob gïnï both ngat mörö nï ën
ebedo Meciya.

Yecu ötwakö köp ï kom thöö mërë (Marako 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Cakërë ï karë nön, Yecu öcakö
nyutho both ëlübkörë nï myero ën
ëcïdh yo Jerucalem ëka ëlïm can na pol
rwök ï cïng edong, ëlamdhök na dito
ëka epwony cïk. Ebino nekonë, ëntö ï
nïnö më adek ebino cero ën ökö.
22 Cë Petero otero Yecu kï cecen ëka
öcakö coko nakun kobo nï, "Obanga
kür oye, Rwoth! Man myero kür
ötïmërë ï komi!"
23 Yecu ölökërë both Petero cë
okobo nï, "Yaa ökö kï botha, Catan!
In ibedo orii ökö botha, pïën thamani
ba obedo më k'Obanga, ëntö më ka
dhanö."
24 Cë Yecu okobo both ëlübkörë nï,
"Ka ngat mörö mïtö lübö köra, myero
kono ökwërë kënë, ëka öcak tingo yath
arïa mërë cë ölüb köra.
25 Pïën dhanö na mïtö larö kwö
mërë bino rwenyo kwö mërë ar-
wenya, ëntö dhanö mörö na bino
rwenyo kwö mërë pïra bino nwongo
kwö mërë.
26 Ngö na in ibino nwongo ka itye
kï jami më lobo ni kïbëc cë irwenyo
kwöni? Onyo ngö na dhanö twërö
mïö më lökö kï kwö mërë?
27 Pïën Wod ka Dhanö bino dwogo
kï dheo k'Apap mërë kanya acël
k'emalaika mërë, ëka bino cülö ngat
acëlacël na lübërë kï tic na ën otio.
28 An akobo niwu köp adyer, jö
mökö n'ocung kany ba bino bïlö thöö
na bara önënö gïnï Wod ka Dhanö ka
tye ka bino ï ker mërë."

17

Kom Yecu ölökërë na path (Marako 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Kinge nïnö abicël, Yecu otero Pe-
tero, Yakobo ëka Jon ömïn Yakobo, cë
öïdhö ködgï ï wi kidi malö kanya gïn
onwongo tye ïë kën-gï.
2 Kï kunön kome ölökërë na path ï
nyimgï. Terinyim Yecu öryëny calö
ceng, ëka böng mërë ödökö na tar na
calö tara ceng.
3 Cë athura Muca ëka Eliya onen
bothgï, nakun tye ka twak gïnï kï
Yecu.
4 Petero okobo both Yecu nï,
"Rwoth, bër më bedo kany. Ka in
ïmïtö, an abino yübö othogo adek—
acël na megi, acël pï Muca ëka acël pï
Eliya."
5 Ï karë na ën pod tye ka twak, pöl
na tar oumogï ökö ëka dwön mörö
ötwak kï ï pöl nakun kobo nï, "Man ënë
Woda na an amarö; na ïa yom ï kome.
Winy unu ën!"
6 Ï karë n'ëlübkör Yecu owinyo köp
ni, lworo ömakögï rwök ëka oryebere
gïnï pïny.
7 Ëntö Yecu obino bothgï cë ogudogï
nakun kobo nï, "Yaa unu malö, kür
ibed unu kï lworo."
8 Ï karë na gïn otingo wang-gï malö,
ba önënö gïnï ngat mörö ëntö Yecu
kënë.
9 Ï karë na gïn tye ka idho yo pïny kï ï
wi kidi, Yecu öcïkögï nï, "Kür ikob unu
both ngat mörö gin na un ïnënö, naka
ka Wod ka Dhanö ecero ökö kï ï kin jö
n'öthöö."
10 Cë ëlübkörë openyo gïnï Yecu nï,
"Pïngö epwony cïk kobo nï Eliya ënë
myero öcak bino?"
11 Yecu ögamö nï, "Eliya ënë myero
öcak bino adyer, ëka bino dwökö jami
kïbëc kakarë.
12 Ëntö an akobo niwu, Eliya otyeko
dong bino ökö, ëka gïn ba ongeo ën,
ëntö gïn ötïmö jami kïbëc na gïn mïtö
ï kome. Ï yoo acël nön, Wod ka Dhanö
bino lïmö can ï cïng-gï nï kömanön."
13 Cë ëlübkör Yecu önïang gïnï nï ën
onwongo tye ka twakö köp bothgï ï
kom Jon Abatica.

Yecu öcangö awobi na tye kï cen (Marako 9:14-29; Luka 9:7-43)

14 Ï karë na gïn obino both lwak,
ëcwö mörö obino both Yecu cë orumo
cöngë ï nyime,

15 nakun kobo nï, “Rwoth, kïca
ömakï ï kom woda pïën two araka
ömakö ëka tye ka lïmö can rwök. Pol
karë two rëdhö ën ï mac onyo ï pii.
16 An akelo ën both ëlübkori, ëntö
cangö ölöögï ökö.”
17 Yecu ögamö nï, “Un rok më karë
ni yeewu ope, kitewu thon öbal ökö,
an abino bedo kodwu pï karë na rom
kwene? An abino kwö kodwu pï karë
na rom kwene? Kel unu awobi nön
botha kany.”
18 Yecu ocoko cen, cë odonyo yökö
kï ï kom awobi nön, ëka ï caa nön
cücüth awobi öcang ökö.
19 Cë ëlübkör Yecu obino bothe ï
müng ëka openyo gïnï nï, “Pïngö wan
ba ëryëmö cen?”
20 Yecu ögamö nï, “Pïën yeewu on-
wongo tïdï mörö. An akobo niwu köp
adyer, ka un itye kï yee na tïdï na calö
nyig kodhi karadali, un ïtwërö kobo
nï kidi ni, ‘Mukiri kï kany yo kuca’ ëka
bino mukere. Gin mörö ope na bino
lööngwu.”
21 (Koth gin na calö man ba twërö
donyo yökö, kono ka kï lëga ëka rio kec
këkën.)*

Yecu dökï ötwakö pï thöö mërë (Marako 9:30-32; Luka 9:43b-45)

22 Ï karë na gïn öcökërë kanya acël ï
Galilaya, Yecu okobo bothgï nï, “Wod
ka Dhanö ebino ketho örörö ï kome.
23 Gïn bino neko ën ökö, ëka ï nïnö
më adek ebino cero ën.” Cë ëlübkör
Yecu obedo gïnï kï cwer cwiny rwök.

Ocoro më Öt k'Obanga

24 Kinge na Yecu ëka ëlübkörë oth-
uno gïnï ï Kaperanaum, ëcök ocoro
më Öt k'Obanga obino both Petero
cë okobo gïnï nï, “Apwonywu ba cülö
ocoro më Öt k'Obanga?”
25 Petero okobo nï, “Cülö.”
Ï karë na Petero odwogo ï öt, Yecu
ënë öcakö twak ködë nakun penyo
nï, “Ngö na in ïthamö Cimon, rwodhi
më lobo ni cökö gïnï ocoro kï both
ëthïnögï onyo kï both jö nökënë?”
26 Cë Petero ögamö nï, “Kï both jö
nökënë.”
Cë Yecu okobo both Petero nï, “Ka
tye nï kömanön cë ëthïnögï ba myero
öcül.
27 Ëntö kadï bed nï kömanön, ëk kür
onu ëbal bothgï, cïdh ï dhö nam ëka
ibol göl ï pii. Kwany rëc n'öcakö moko;
yab dhögë ëka ibino nwongo cëkël ïë.
Kwany cëkël nön ëk ïmïïgï pï ocorona
ëka megi.”

18

Ngat na löö kï dit ï ker më polo (Marako 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Ï karë nön ëlübkör Yecu obino
bothe cë openyo gïnï nï, “Nga ënë löö
kï dit kï ï ker më polo?”
2 Yecu ocwodo athïn na tïdï cë ömïö
ocung ï kin-gï,
3 ëka okobo nï, “An akobo niwu köp
adyer nï ka ba ïlökërë ïdökö unu calö
ëthïnö, un ba ibino dönyö ï ker më
polo.
4 Pï manön, dhanö na mwolere
kënë calö athïn ni ënë dit ï ker më
polo.
5 “Dhanö mörö na jölö athïn na calö
man ï nyïnga, nwongo öjöla.
6 Ëntö ka dhanö mörö ömïö ngat
acël kï kin ëthïnö na thïnö ni n'oye
gïnï ï koma më podho ï bal, onwongo
bedo na bër ka etweo pong rego na
thwönë ï ngute cë ebolo ködë ï nam na
thuth.

Gin na mïö dhanö podho ï bal (Marako 9:42-48; Luka 17:1-2)

7 “Lobo bino nënö can pï gin na mïö
jïï podho ï bal. Pïën gin na mïö dhanö
podho ï bal myero obin, ëntö dhanö
na kelo gin na mïö dhanö podho ï bal
bino nënö can!
8 Ka cingi onyo tyeni ënë mii ipodho
ï bal, ngun ibol ökö. Bër nini më
dönyö ï kwö na cingi kucël ope onyo
nï ngwal, bër na löö bedo kï cingi arïö
onyo tyeni kïbëc cë eboli ködë ï mac
na ba thöö.
9 Ka wangi ënë mii ipodho ï bal, köl
ëka iyuu ökö. Bër nini më dönyö ï kwö
kï wangi acël nï lööngö më boloni kï
wangi arïö ï mac Kapïny.

* **17:21** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni.

Carolok ï kom römö n'orwenyo (Luka 15:3-7)

10 “Myero ïnën nï ba ïcaö unu ngat mörö acël kï ï kin jö na thïnö ni. Pïën an akobo niwu nï emalaikagï na tye ï polo tye gïnï ï nyim Apapna ï karë këbëc.
11 (Pïën Wod ka Dhanö obino më larö jö n'orwenyo.)*
12 “Un ïthamö nïngö ka dhanö mörö tye kï rom mia acël, ëka acël kï kin-gï orwenyo ökö? Ën ba bino wëkö pyer abungwën wie abungwën ï wi kidi cë cïdhö rangö man orwenyo?
13 An akobo niwu köp adyer nï ka onwongo, cwinye bedo na yom ï kom römö n'orwenyo na löö pyer abungwën wie abungwën na ba orwenyo gïnï.
14 Ï yoo acël nön, Apapwu na tye ï polo thon ba mïtö nï jö na thïnö ni kür mörö orweny.

Omeru n'öbalö bothi

15 “Ka omeru öbalö bothi, cïdh bothe ëk inyuth nïnë bal mërë, ï kin in kï ën. Ka ën owinyo köpni, cë nwongo idwongo omeru cen.
16 Ëntö ka ën ba owinyo köpni, kwany dhanö acël onyo jö arïö nökënë owoth kodi, ëk ‘köp këbëc n'ecaden arïö onyo adek ötwakö omok köp këbëc.’
17 Ka ën ökwërö winyo köpgï, kob both jö n'oye Kiricito; ëka ka ökwërö winyo köp ka jö n'oye Kiricito, ter ën na calö ngat na ba ngeo Obanga onyo acök ocoro.
18 “An akobo niwu köp adyer nï gin mörö na un itweo ï wi lobo ebino thon tweo ï polo, ëka gin mörö na un ibino gönyö ï wi lobo ebino thon gönyö ï polo.
19 “An akobo niwu dökï nï ka jö arïö kï ï kinwu oyere gïnï ï kom gin mörö këkën na gïn openyo pïrë, Apapna na tye ï polo bino tïmö nïgï.
20 Pïën kanya jö arïö onyo adek öcökërë gïnï ïë ï nyïnga, an thon nwongo atye ködgï kany nön.”

Carolok ï kom atic na ba obedo nyakïca

21 Së Petero obino both Yecu ëka openyo nï, “Rwoth, wang adi na an myero atïm kïca both ömëra ka öbalö botha? Wang abïrö?”
22 Yecu ögamö nï, “An ba akobo nini nï wang abïrö, ëntö wang pyer abïrö tyën abïrö.
23 “Pï manön, ker më polo cal kï rwoth n'onwongo mïtö yübö köp më benyi k'etic mërë.
24 Ï karë na ën dong öcakö kwanö wel, ekelo ëcwö mörö bothe n'onwongo tye kï banya më cïlïng na thwönë rwök.
25 Na calö onwongo dong ba römö cülö banya nön, cë adwong mërë öcïkö nï myero ëcadh atic nön ï opii, kï dhakö mërë, ëthïnö mërë ëka gin na këbëc n'onwongo ën tye ködë më cülö banya.
26 “Cücüth atic nön orumo cöngë ï nyim adwong mërë nakun kwaö nï, ‘Adwong, dïï cwinyi ï koma, cë an abino cülöni jami këbëc.’
27 Së adwong kïca ömakö ï kom atic mërë, ëka ötïmö kïca cë ögönyö öwëkö öcïdhö.
28 “Ëntö ï karë n'atic nön ödönyö yökö, ën onwongo atic awodhe n'onwongo tye kï banya mërë na römö denario† mia acël. Ën ömakö awodhe na tye kï banya mërë cë ödëö nakun kobo nï, ‘Cül banyana!’
29 “Ëntö atic awodhe ni oryebere pïny nakun kwaö nï, ‘Dïï cwinyi ï koma, an abino cülö banyani.’
30 “Ëntö ën ökwërö ökö cë ömïö etweo won banya mërë ï buc naka ka wang öcülö banya.
31 Ï karë n'etic nökënë ca önënö ngö n'ötïmërë, cë cwinygï öwang rwök ëka öcïdhö okobo gïnï both adwong-gï gin na këbëc n'ötïmërë.
32 “Së adwong ocwodo atic n'onwongo ën ötïmö kïca nïnë ëka okobo nï, ‘In ibedo atic na rac, an awëkö banyani këbëc pïën in ïkwaö nï atïm nini kïca.

* **18:11** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni. **18:16** Nwönö Cïk 19:15 † **18:28** ***Denario*** obedo cïlïng ka jö Roma ï karë ka Yecu. Denario onwongo röm kï wel cül më tic më nïnö acël.

33 In onwongo myero kïca omaki ï
kom atic awodhi, kite na an thon kïca
ömaka ï komi.'
34 Akëmö ömakö adwong rwök ömïö
eketho atic nön ï buc ëk onwong
pwod naka ka wang öcülö banya
mërë kïbëc.
35 "Man ënë kite n'Apapna na tye
ï polo bino tïmö ködë ï komwu, ka
ngat acëlacël ï kinwu ba ötïmö kïca kï
ï cwinye both utmego mërë."

19

Köp na Yecu opwonyo ï kom këthö nyom (Marako 10:1-12)

1 Ï karë na Yecu otyeko twakö köp ni
kïbëc, ën öya ökö kï ï Galilaya cë öcïdhö
ï lobo më Yudea yo löka kulo Jordan.
2 Lwak na pol ölübö körë, ëka
öcangögï kunön.
3 Eparicayo mökö obino bothe, cë
öcakö gïnï tëmö Yecu. Gïn openyo nï,
"Cïk yeo nï ëcwö twërö kwërö dhakö
mërë pï tyën köp mörö këkën?"
4 Yecu ögamö nï, "Un ba ïkwanö nï ï
acaki Acwec 'ocweo ëcwö ëka dhakö,'
5 ëka okobo nï, 'Pï tyën köp ni ëcwö
bino wëkö apap mërë ëka aya mërë cë
rïbërë kï dhakö mërë, ëka jö arïö dökö
kom acël'?
6 Kömanön gïn ba dökï tye kom
arïö, ëntö kom acël. Pï manön gin
n'Obanga örïbö, dhanö mörö kür
opok kin-gï."
7 Cë Eparicayo openyo Yecu nï,
"Pïngö Muca ömïö cïk nï ëcwö twërö
mïö waraga më këthö nyom both
dhakö mërë cë ryëmö ökö?"
8 Yecu ögamö nï, "Muca oyeo niwu
më ryëmö monwu pïën cwinywu on-
wongo nwang. Ëntö onwongo ba
obedo nï kömanön kï ï acaki.
9 An akobo niwu nï ngat mörö na
kwërö dhakö mërë na path kï dönyö
ï elomi, cë önyömö dhakö nökënë
nwongo ödönyö ï elomi."
10 Ëlübkör Yecu okobo gïnï bothe nï,
"Ka köp ï kom ëcwö kï dhakö tye nï
köman, cë thwara kür enyom."
11 Yecu ögamö nï, "Jö kïbëc ba twërö
yeo gïnï köp ni, ëntö both jö n'Obanga
ömïögï këkën.
12 Jö mökö ba nywöl pïën nwongo
ënywölögï nï kömanön; jö mökö tye
kite na jö nökënë ötïmö ködë ï komgï;
ëka jö mökö öyërö më bedo abonge
nyom pï ker më polo. Ngat na twërö
yeo pwony ni myero oye."

Yecu ömïö gum ï kom ëthïnö (Marako 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Kinge ekelo ëthïnö both Yecu nï
ëk oketh cïngë ï komgï ëka ölëg pïrgï.
Ëntö ëlübkörë ocoko jö n'okelo ëthïnö
both Yecu.
14 Ëntö Yecu okobo bothgï nï, "Wëk
unu ëthïnö obin botha, kür ijukugï,
pïën ker më polo tye pï jö na cal
k'ëthïnö ni."
15 Ï karë na dong otyeko ketho cïngë
ï komgï, ën öya ökö kï kany nön.

Awobi n'ölöny (Marako 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Ï karë mörö, dhanö mörö obino
both Yecu cë openyo nï, "Apwony,
atïm ngö na bër ëk anwong kwö na ba
thum?"
17 Yecu ögamö nï, "Pïngö in itye ka
penyona pï gin na bër? Dhanö na bër
tye acël këkën. Ka in ïmïtö dönyö ï kwö
na ba thum, cë ïlüb cïk."
18 Ën openyo Yecu nï, "Cïk mënë?"
Yecu ögamö nïnë nï, " 'Kür ineki,
kür ïdöny ï elomi, kür ïkwal, kür ibed
acaden më twodo,
19 wör apapni ëka ayani,' ëka 'ïmar
awodhi na calö ïmarö komi keni.'"
20 Awobi ni ögamö nï, "Man kïbëc
an agwökö, ngö na pod odong na an
myero atïm?"
21 Yecu ögamö nïnë nï, "Ka in ïmïtö
bedo dhanö na bër abonge bal, cïdh
ïcadh jami na in itye ködë ëk ïmïï lïm
mërë both ëcan, ëka ibino bedo kï
lönyö na thwönë ï polo. Cë dong ibin
ïlüb köra."
22 Ï karë n'awobi ni owinyo köp ni,
öya öcïdhö ökö na cwinye cwer rwök,
pïën ën onwongo ölöny rwök.

19:4 Acaki 1:27 **19:5** Acaki 2:24 **19:7** Nwönö Cïk 24:1 **19:19** Yaa 20:12-16; Nwönö Cïk 5:16-20
19:19 Elebi 19:18

23 Cë Yecu okobo both ëlübkörë nï,
“An akobo niwu köp adyer, tëk rwök
pï alönyö më dönyö ï ker më polo.
24 Anwö dökï akobo bothwu nï yot
pï kïnaga më dönyö kï ï wang libira
nï löönö pï alönyö më dönyö ï ker
k'Obanga.”
25 Ï karë n'ëlübkör Yecu owinyo köp
ni, obedo gïnï kï thwön ur rwök ëka
openyo gïnï Yecu nï, “Cë nga na dong
twërö larë?”
26 Ëntö Yecu örïpögï cë okobo nï, “Kï
both dhanö man ba twërë, ëntö kï
both Obanga jami kïbëc twërë.”
27 Petero ögamö dhö Yecu nakun
kobo nï, “Wan ëwëkö jami kïbëc
më lübö kori! Ngö na wan ebino
nwongo?”
28 Yecu okobo bothgï nï, “An akobo
niwu köp adyer, ï karë n'ebino ketho
kï jami na nyen, ka Wod ka Dhanö
bino bedo ï then ker më dheo mërë,
un jö na dong ïlübö unu köra thon
ibino bedo unu ï then ker apar wie
arïö, nakun ïngölö unu köp ï kom
kaka apar wie arïö më Icarael.
29 Dhanö acëlacël n'onwongo öwëkö
gïnï udi onyo utmegogï onyo apap
onyo aya onyo ëthïnö onyo pwothi pï
nyïnga, bino nwongo na kadhö tyën
mia acël ëka ën bino nwongo kwö na
ba thum.
30 Ëntö jö na pol n'ötëlö anyim bino
dong gïnï kï cen, ëka jö na pol n'odong
kï cen bino tëlö gïnï anyim.”

20

Carolok ï kom etic ï pwodho ölök

1 “Ker më polo cal kï won pwodho
ölök n'öya kodiko cön më pango etic
më cïdhö tic ï pwodho ölök mërë.
2 Ën oyere ködgï më cülögï denario
më tic pï nïnö acël ëka oorogï më cïdhö
tic ï pwodho ölök mërë.
3 “Ën dökï öcïdhö ï kin caa adek cë
önënö jö mökö n'ocung ï kabedo më
cuk na ba tïmö gïnï gin mörö.
4 Ën okobo nïgï nï, ‘Un thon cïdh itii
ï pwodho ölökna, cë an abino cülöwu
cül n'opore.’
5 Cë gïn thon öcïdhö.
“Ën dökï öcïdhö ï kin caa abicël
më kiceng ëka caa abungwën yökö cë
ötïmö kömanön thon.
6 Ï kin caa apar wie acël më
kothyeno ën dökï öcïdhö yökö cë
onwongo jö nökënë pod ocung gïnï
kany nön. Ën openyogï nï, ‘Pïngö
icung unu acunga kany anaka kodiko
naka kothyeno na ba ïtïmö unu gin
mörö?’
7 “Gïn ögamö nï, ‘Pïën ngat mörö ope
n'opangowa,’
“Cë ën okobo nïgï nï, ‘Un thon cïdh
itii unu ï pwodho ölökna.’
8 “Ï karë na dong othuno kothyeno,
won pwodho ölök okobo both atic
mërë na löö etic nï, ‘Cwod etic ëka
ïmïïgï cülgï, cakërë kï both ngat
n'epango kï cen naka both ngat
n'ëcakö pango.’
9 “Etic n'epangogï ï kin caa apar wie
acël më kothyeno obino ëka ögamö
gïnï denario pï tic më nïnö acël.
10 Jö n'ëcakö pangogï ï pwodho më
acël öthamö nï ebino cülögï na büp na
löö më ka jö n'epangogï kï cen, ëntö
gïn thon ëmïögï denario më tic pï nïnö
acël.
11 Ï karë na gïn dong ögamö cülgï,
öcakö gïnï ngüngüta ï kom won
pwodho ölök nakun kobo gïnï nï,
12 ‘Jö n'epangogï ï pwodho kï cen
otio gïnï pï caa acël këkën, ëka in
ïcülögï na röm aröma ködwa nakun
wan eyelere kï tic rwök ï ceng na
lyeth.’
13 “Ëntö ën ögamö nï ngat acël kï ï
kin-gï nï, ‘Okona, an ba ateri na rac.
In ba iyeo nï ibino gamö denario më
tic pï nïnö acël?
14 Gam cülni ëk ïcïdhï. An amïtö cülö
dhanö n'epango kï cen cül na röm kï
megi.
15 An ba atye kï twërö më tic kï
jamina kite na an amïtö? Onyo wangi
ocido pï gin na bër na an atïmö më
mïö köny?’ ”
16 Cë Yecu ojiko köp mërë nakun
kobo nï, “Jö n'odong cen bino tëlö
anyim ëka jö n'ötëlö anyim bino dong
cen.”

Yecu dökï ötwakö pï thöö mërë (Marako 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Ï karë na Yecu onwongo tye
ka cïdhö yo Jerucalem, ën ökwanyö
ëlübkörë apar wie arïö thenge kën-gï
ëka okobo nïgï nï,
18 “Onu ëcïdhö yo Jerucalem, ëka
Wod ka Dhanö ebino mïö ökö both
ëlamdhök na dito ëka both epwony cïk.
Gïn bino ngölö nïnë köp më thöö
19 ëka ebino mïö ën both erok ëk
ëngal, epwod kï del ëka egur ï kor yath
arïa. Ëntö ï nïnö më adek ebino cero
ën ökö!”

Kwac pï Yakobo ëka Jon (Marako 10:35-45)

20 Së dhakö ka Jebedayo obino
both Yecu k'awope mërë arïö, orumo
cöngë pïny ï nyime së ökwaö ën pï gin
mörö.
21 Yecu openyo ën nï, “Ngö ënön na
in ïmïtö?”
Ën ögamö nï, “Cikiri nï ibino mïö
awopena arïö ni ëk ngat acël obed ï
nget cingi kucem ëka acël ï nget cingi
kucam ï kerni.”
22 Yecu ögamö nïgï nï, “Ba ingeo unu
gin na un itye ka penyo. Un ïtwërö
madhö ekopo më can na an abino
madhö?”
Gïn ögamö nï, “Wan ëtwërö.”
23 Së Yecu okobo nïgï nï, “Adyer un
ibino modho k'ekopo më can na an
abino modho ködë, ëntö më bedo ï
nget cïnga kucem onyo kucam pathï
an ënë ayërö. Kabedo nön bino bedo
më jö n'Apapna öyübö pïrgï.”
24 Ï karë na jö apar nökënë ca
owinyo gïnï köp ni, gïn öngöö ï kom
omego arïö rwök.
25 Së Yecu ocwodogï kanya acël ëka
okobo nïgï nï, “Un ingeo nï ëlöc k'erok
löögï kï tëk ëka editegï ut kï twërö ï
komgï.
26 Man myero kür obed nï kömanön
ï kinwu. Ka ngat na mïtö bedo na dit
kï ï kinwu, myero obed aticwu,
27 ëka ngat na mïtö bedo dhanö më
acël myero obed opiiwu—
28 kite na Wod ka Dhanö ba obino
nï ëk etii nïnë, ëntö më tic pï jïï, ëka më
mïö kwö mërë më kökö jö na pol.”

Yecu öcangö ëthöö wang arïö (Marako 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Ï karë na Yecu k'ëlübkörë on-
wongo tye ka yaa gïnï kï ï Jeriko, lwak
na pol ölübö körë.
30 Ëthöö wang arïö onwongo obedo
gïnï ï nget yoo, ëka ï karë na gïn
owinyo nï Yecu onwongo tye ka wok
kany nön, gïn oredo nï, “Rwoth, Wod
ka Daudi, kïca omaki ï komwa!”
31 Lwak ocokogï nakun kobo gïnï nï
ëk ölïng gïnï ökö, ëntö gïn ömëdërë kï
redo rwök nï, “Rwoth, Wod ka Daudi,
kïca omaki ï komwa!”
32 Yecu ocung ëka ocwodogï, cë
openyogï nï, “Ngö na un ïmïtö nï an
atïm niwu?”
33 Gïn ögamö nï, “Rwoth, wan ëmïtö
nï wangwa öyabërë.”
34 Kïca ömakö Yecu ï komgï ëka ën
ogudo wang-gï. Së cücüth wang-gï
öyabërë ëka öcakö gïnï lübö körë.

21

Yecu ödönyö ï Jerucalem calö Rwoth (Marako 11:1-11; Luka 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Ï karë na Yecu k'ëlübkörë dong
cwök thuno ï Jerucalem, gïn obino ï
Betepage ï kor Kidi më Jeituni. Së
Yecu ooro ëlübkörë arïö,
2 nakun kobo nïgï nï, “Cïdh unu ï
pacö na tye ï nyimwu, së cücüth ibino
unu nwongo kana n'etweo kanya acël
k'athïn mërë ï ngete. Göny unu ëka
ikel unugï botha.
3 Ka dhanö mörö okobo niwu köp
mörö, kob unu nïnë nï Rwoth ënë
mïtögï, ëka dhanö nön bino mïöwu
ikelo pïöpïö.”
4 Man ötïmërë më cobo köp na yam
adwarpïny ötwakö nï:
5 “Kob nï jö më Cion nï,
‘Nën, rwothwu tye ka bino
bothwu,
ën mwol ëka obedo ï wi kana
ï wi athïn kana.’ ”
6 Ëlübkörë öcïdhö ëka ötïmö gïnï kite
na Yecu öcïkögï ködë.
7 Gïn okelo kana ëka athïn mërë, së
öpëdhö gïnï böng-gï ï ngeegï ëka Yecu
obedo ï wie.

8 Lwak na pol öpëdhö böng-gï ï dye
yoo, nakun jö nökënë tongo jang yen
cë pëdhö gïnï ï dye yoo.
9 Lwak n'ötëlö anyim ëka kï jö
n'ölübö körë onwongo tye ka wöö gïnï
nï,
“Ocana,* Wod ka Daudi!”

“Gum obed ï kom ngat na tye ka bino
kï nyïng Rwoth!”

“Ocana na tye malö rwök!”
10 Ï karë na Yecu ödönyö ï Jeru-
calem, jö kïbëc kï ï pacö obedo gïnï
k'ethime nakun penyo gïnï nï, “Man
ënë nga?”
11 Lwak ögamö nï, “Man ënë Yecu,
adwarpïny n'öya kï ï Najaret na tye ï
Galilaya.”

Yecu öcïdhö ï Öt k'Obanga (Marako 11:15-19; Luka 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Yecu ödönyö ï dyekal öt k'Obanga
ëka öryëmö jö kïbëc n'onwongo cadhö
ëka wïlö gïnï wïl kunön. Ën ölökö mëja
ka jö na lökö cïlïng atarö ëka thene ka
jö na cadhö amame.
13 Ën okobo nïgï nï, “Ëcöö nï, ‘Öda
ebino cwodo nï öt më lëga,’ ëntö un
ïlökö ödökö ‘ka pono k'ekwoe.’ ”
14 Ëthöö wang ëka engwalo obino
gïnï bothe ï dyekal öt k'Obanga ëka ën
öcangögï.
15 Ëntö ëlamdhök na dito ëka epwony
cïk öngöö gïnï rwök ï karë n'önënö gïnï
tic më aura na ën onwongo tye ka
tïmö ëka ëthïnö na wöö ï dyekal Öt
k'Obanga nakun kobo gïnï nï, “Ocana
Wod ka Daudi.”
16 Gïn openyo ën nï, “In itye ka
winyo ngö n'ëthïnö ni tye ka kobo?”
Yecu ögamö nï, “Eyo, un anaka bara
ïkwanö unu nï,
“ ‘Kï ï dhö ëthïnö ëka ëthïnö na döth
in ipwonyo ëthïnö më mïöni
pak’?”
17 Cë ën öya öwëkögï ëka öcïdhö yo
Betania cë obuto kunön.

Yecu ölamö yath ölam (Marako 11:12-14,20-24)

18 Kodiko cön na Yecu onwongo tye
ka dök cen yo pacö, kec onwongo
oneko ën.
19 Yecu önënö yath ölam ï nget yoo,
ën öngël ïë ëntö ba onwongo ölam
mörö na path k'oboke këkën. Ën
okobo nï yath ölam nï, “Ba dökï ibino
nyakö nyigi!” Cë cücüth yath ölam
öthwö ökö.
20 Ï karë n'ëlübkörë önënö, ouro gïnï
ëka openyo gïnï nï, “Yath ölam öcakö
thwö nïngö pïöpïö?”
21 Yecu ögamö nï, “An akobo niwu
köp adyer nï ka iut unu kï yee na ba
itye unu ka kalakala, ba ibino unu
tïmö gin na an atïmö ï kom yath ölam
këkën, ëntö ïrömö unu thon kobo nï
kidi ni nï, ‘Mukiri ëka ïcïdh icibiri ï
nam,’ cë bino tïmërë.
22 Ka in itye kï yee, gin mörö
këkën na in ibino kwaö kï lëga ibino
nwongo.”

Epenyo Yecu ï kom twër mërë (Marako 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Ï karë na Yecu odwogo ï dyekal
öt k'Obanga, na ën tye ka pwony,
ëlamdhök na dito ëka edong ka lwak
obino gïnï bothe cë openyo gïnï ën nï,
“Twërö mënë na in itye ka tïmö kï gin
ni gïnï? Ëka nga ënë omii twërö ni?”
24 Yecu ögamö nï, “An thon abino
penyowu peny acël. Ka ïgamö unu
nïna, cë an abino kobo niwu twërö
mënë na an atye ka tïmö kï gin ni gïnï.
25 Batica ka Jon öya kï kwene? Öya
kï ï polo onyo kï both dhanö?”
Gïn öcakö larö köp nön ï kin-gï këng-
gï ëka okobo gïnï nï, “Ka onu ekobo nï
öya kï ï polo, ën bino penyo nï, ‘Pïngö
ba iyee unu ï kom Jon?’
26 Ëntö ka onu ekobo nï, ‘Öya kï
both jïï’—cë onu elworo lwak, pïën
jö kïbëc yee nï Jon onwongo obedo
adwarpïny.”
27 Cë gïn ögamö nï Yecu nï, “Wan ba
engeo.”

* **21:9** ***Ocana*** ï lëb Iburu gönyö nï Lar n'ölökërë ödökö më pak. **21:9** Jabuli 118:26 **21:13** Icaya 56:7 **21:13** Jeremia 7:11 **21:16** Jabuli 8:2

Ëka Yecu okobo nïgï nï, “An thon ba abino kobo niwu twërö mënë na an atye ka tïmö kï gin ni gïnï.”

Carolok ï kom awope arïö

28 “Ngö na un ïthamö? Yam ëcwö mörö tye n'onwongo ut k'awope arïö. Ën öcïdhö both awobi më acël ëka okobo nïnë nï, ‘Woda, cïdh itii ï pwodho ölökna tin.’

29 “Ën ögamö nï, ‘Ba abino cïdhö,’ ëntö kinge ën ölökö thama mërë ëka öcïdhö.

30 “Cë apap mërë thon öcïdhö both awobi nökënë ca ëka okobo kömanön. Awobi ni ögamö nï, ‘Eyo, apap, an abino cïdhö,’ ëntö ën ba obino öcïdhö.

31 “Nga kï kin jö arïö ni ënë ötïmö gin n'apap mërë mïtö?”

Gïn ögamö nï, “Awobi më acël.”

Cë Yecu okobo nïgï nï, “An akobo niwu köp adyer nï ëcök ocoro ëka oleye bino cakö dönyö niwu ï ker k'Obanga.

32 Pïën Jon obino më nyutho niwu yoo më kite atïr, ëka un ba iyee unu ï kome, ëntö ëcök ocoro ëka oleye oyee ï kome. Ëka thon kinge na dong ïnënö unu gin ni, ba ibino ingut ëka iyee unu ï kome.

Carolok ï kom epang pwodho (Marako 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 “Winy unu carolok nökënë: Yam onwongo tye won pwodho mörö n'öpïdhö ölök. Ën oketho cël ögürö, ökünyö bur ïë më bïö ölök ëka öyübö pem më kür ïë. Cë ën ömïö pwodho ölök both epang pwodho mörö ëka ën öcïdhö ökö ï lobo nökënë.

34 Na karë më kac onyingo na cwök, ën ooro etic mërë both epang pwodho më gamö nyig ölök na mëgë.

35 “Epang pwodho ömakö etic mërë, epwodo, eneko nökënë, ëka ecelo nökënë kï kite.

36 Cë ën dökï ooro etic nökënë bothgï, na pol na löö më acël ökö ëka epang pwodho oterogï na rac calö më acël ca.

37 Më ajiki mërë ën ooro wode bothgï nakun kobo nï, ‘Gïn bino wörö woda.’

38 “Ëntö ï karë n'epang pwodho önënö wod ka won pwodho, cë ötwak ï kin-gï kën-gï nï, ‘Man ënë ngat na bino leeno jami. Bin unu, eru enek ën ökö ëka eter jami më alea mërë.’

39 Cë gïn ömakö ën, oyuo gïnï yökö kï ï pwodho ölök ëka eneko ökö.

40 “Pï manön, ka won pwodho ölök obino, ën bino tïmö ngö ï kom epang pwodho?”

41 Gïn ögamö nïnë nï, “Ën bino neko jö nön na kitegï reco ökö ëka bino mïö pwodho ölök më apanga both epang pwodho nökënë, na bino mïö ën nyig ölök na mëgë ï karë më kac.”

42 Cë Yecu okobo nïgï nï, “Un bara ïkwanö unu Cöc na Leng:

“ ‘Kidi n'egedo ökwërö
ënë ödökö kidi më gwïc öt.
Man ënë tic ka Rwoth,
ëka obedo gin më aura both onu.’

43 “Pï manön an akobo niwu nï ker k'Obanga ebino kwanyö ökö kï bothwu ëka ëmïö both jö nökënë na bino nyakö nyige n'opore.

44 Ngat na bino podho ï kom kidi ni bino tütüra ngïdhërë na thïthïnö, ëntö ka kidi nön örëdhërë ï kom ngat mörö, bino ngïngïnyö ökö.”†

45 Ï karë n'ëlamdhök na dito ëka Eparicayo owinyo gïnï carolok ka Yecu gïnï, gïn önïang nï ën onwongo tye ka twak ï komgï.

46 Cë gïn öcakö rangö yoo më makö ën, ëntö gïn onwongo lworo lwak pïën lwak onwongo ngeo nï Yecu obedo adwarpïny.

22

Carolok ï kom karama më nyom (Luka 14:15-24)

1 Yecu ötwak ködgï dökï kï carolok gïnï nakun kobo nï:

2 “Ker më polo eporo kï rwoth n'öyübö karama më nyom pï wode.

21:42 Jabuli 118:22-23 † **21:44** Baibul nökënë ba ketho tyeng 44.

3 Ën ooro etic mërë më cïdhö cwodo
jö n'onwongo ecwodogï ï karama më
bino, ëntö gïn ökwërö bino ökö.
4 “Së ën dökï ooro etic nökënë
nakun kobo nï, ‘Kob both jö
n'onwongo ecwodogï nï an dong
ayübö cemna ökö: Thwonina ëka
dhok n'öcwë enekogï dong ökö, jami
këbëc dong tye kakarë. Bin unu ï
karama më nyom.’
5 “Ëntö jö n'ecwodogï ï nyom
ökwërö gïnï winyo köp nön, së öcïdhö
gïnï ökö—ngat acël öcïdhö ï pwodho
mërë ëka ngat nökënë öcïdhö ï cath
mërë.
6 Jö nökënë ömakö etic mërë së op-
wodogï rwök ëka onekogï ökö.
7 Akëmö ömakö rwoth së ooro
acikari mërë më neko enek nonu ëka
wangö pacögï ökö.
8 “Së ën okobo both etic mërë nï,
‘Karama më nyom ëyübö dong ökö,
ëntö jö n'onwongo an acwodogï ba
opore gïnï më bino.
9 Cïdh unu ï yodhi ëk icwod ngat
mörö këkën na un ibino nwongo ëk
obin ï karama më nyom.’
10 Së etic öcïdhö ëka ocwodo gïnï jö
këbëc na gïn onwongo ï yodhi, jö na
bëcö ëka jö na reco së öt më nyom
opong kï wele.
11 “Ëntö ï karë na rwoth obino më
nënö wele, ën önënö dhanö mörö na
ba oruko böngü na bër më nyom
kunön.
12 Së openyo ën nï, ‘Okona, idonyo
kany nïngö na ba iruko böngü na bër
më nyom?’ Ëntö ën ölïng alïnga.
13 “Së rwoth okobo both etic mërë
nï, ‘Twe unu cïngë ëka tyënë ëk ibol
unu ën yökö, ï pïny na cöl, kanya koko
ëka kaö lak bino bedo ïë.’
14 “Pïën jö n'ecwodogï pol ëntö jö
n'ëyërögï nönök.”

Cülö ocoro both Cija (Marako 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Së Eparicayo öcïdhö öyübö gïnï
köp kite na myero ëmak gïnï kï Yecu kï
köp mörö na yaa kï ï dhögë.
16 Gïn ooro ëlübkörgï ëka jö na
cwakö Erode më penyo Yecu nï, “Ap-
wony, wan engeo nï in ikobo köp
adyer ëka ipwonyo köp k'Obanga na
lübërë kï köp adyer. In ba ïparö dhanö
mörö, pïën ba ïnënö dhanö kï yökö.
17 Kob nïwa thamani: Pore më cülö
ocoro both Cija onyo pe?”
18 Ëntö Yecu ongeo thamagï ökö së
openyogï nï, “Un etwodo, pïngö un
itye ka tëmöna?
19 Nyuth unu nïna cïlïng mörö na
nyïng n'ëcülö pï ocoro.” Së gïn okelo
nïnë denario acël,
20 ëka ën openyogï nï, “Cal ëka cöc
n'ëcöö ïë obedo më ka nga?”
21 Gïn ögamö nï, “Më ka Cija.”
Së ën okobo nïgï nï, “Mïï unu jami
ka Cija both Cija ëka jami k'Obanga
both Obanga.”
22 Ï karë na gïn owinyo köp ni,
obedo gïnï kï ur rwök. Së öwëkö gïnï
ën ëka öcïdhö gïnï ökö.

Peny ï kom cer kï ï thöö (Marako 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Ï nïnö nön kikokome, Ecadukayo
na kobo gïnï nï cer ka jö n'öthöö ope
obino gïnï both Yecu ëka openyo gïnï
ën nï,
24 “Apwony, Muca yam okobo nïwa
nï ka ëcwö mörö öthöö na ba önywölö
ëthïnö, ömïn mërë myero ölak dhakö
mërë ëk önywöl ëthïnö nakaka ömïn
mërë n'öthöö.
25 Yam onwongo tye utmego abïrö
ï kinwa kany. Dhanö më acël obino
önyömö dhakö ëka öthöö ökö na ba
önywölö ëthïnö, së ën öwëkö dhakö
mërë both ömïn mërë.
26 Ömïn mërë më arïö nön thon
obino öthöö ëka më adek naka otyeko
jö abïrö nonu këbëc.
27 Ï ajiki mërë, dhakö thon obino
öthöö.
28 Së dong ï karë më cer, dhakö nön
bino bedo më ka nga kï kin jö abïrö
nonu, nakun dhakö nön onwongo
obedo mëgï këbëc?”
29 Yecu ögamö nï, “Un irwenyo ökö
pïën ba ingeo unu Cöc na Leng onyo
tëkö k'Obanga.

22:24 Nwönö Cïk 25:5-6

30 Ï karë më cer, jïï ba bino nyom
onyo ënyömögï; ëntö gïn bino bedo
calö emalaika na tye ï polo.
31 Ëntö köp ï kom cer ka jö n'öthöö—
un ïkwanö ngö n'Obanga okobo niwu
nï,
32 'An abedo Obanga k'Abraam,
Obanga ka Icaka ëka Obanga ka
Jakob' Ën ba obedo Obanga ka jö
n'öthöö ëntö Obanga ka jö na kwö."
33 Ï karë na lwak owinyo köp ni,
obedo gïnï kï ur rwök ï kom pwony
mërë.

Cïk na dit na löö kïbëc (Marako 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Ï karë n'Eparicayo owinyo nï
Yecu otweo dhö Ecadukayo ökö, gïn
öcakö cökërë kanya acël.
35 Ngat acël kï ï kin-gï na ngeo cïk
rwök ötëmö ën kï peny ni:
36 "Apwony, cïk mënë ënë dit na löö
kï ï cïk?"
37 Yecu ögamö nï: " 'Mar Rwoth
Obangani kï cwinyi kïbëc, ëka kï
tiponi kïbëc, ëka kï thamani kïbëc.'
38 Man ënë cïk më acël ëka cïk na dit
na löö kïbëc.
39 Ëka cïk më arïö cal ködë: 'Mar
awodhi na calö ïmarö komi keni.'
40 Cïk kïbëc ëka pwony k'Edwarpïny
ocung gïnï ï kom cïk arïö ni."

Peny ï kom Meciya (Marako 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Ï karë n'Eparicayo öcökërë gïnï
kanya acël, Yecu openyogï nï,
42 "Ngö na un ïthamö ï kom Meciya?
Ën obedo wod ka nga?"
Gïn ögamö nï, "Wod ka Daudi."
43 Ën okobo nïgï nï, "Pïngö Tipo
Naleng ömïö Daudi ocwodo ën nï
'Rwoth'? Pïën okobo nï,
44 " 'Rwoth okobo both Rwodha nï,
"Bed ï nget cïnga më kucem
naka ka an aketho langni
ï thë tyeni." '
45 Ka Daudi cwodo ën nï 'Rwoth,' ën
twërö bedo wode nïngö?"
46 Ngat mörö ope n'onwongo twërö
gamö köp mërë, ëka cakërë ï nïnö
nön ngat mörö ope dökï n'öthamö më
penyo ën peny mörö gïnï.

23

Epwony cïk ëka Eparicayo (Marako 12:38-39; Luka 11:43-46; 20:45-46)

1 Cë Yecu okobo both lwak ëka
ëlübkörë nï:
2 "Epwony cïk ëka Eparicayo ënë
ëmïögï twërö më gönyö cïk ka Muca.
3 Cë myero ïwör unugï ëka ïtïm unu
gin na kïbëc na gïn kobo niwu. Ëntö
kür ïtïm unu ngö na gïn tïmö, pïën gïn
ba tïmö ngö na gïn pwonyo.
4 Gïn tweo yëc na pëk ëka ketho ï wi
ba jïï, ëntö gïn kikomgï ba twërö könyö
më cwarö kï nya cïng-gï.
5 "Gin na kïbëc na gïn tïmö, ëtïmö ëk
jïï önën: Gïn ketho ï ngut cïng-gï ëka ï
terinyimgï tyeng më Cöc na Leng, ëka
thöl tacël na boco ï böng-gï; 6 gïn marö
bedo ï kabedo më wörö ï karama më
cem ëka ï thene na pïrgï tëk ï cinagoga
gïnï;
7 gïn marö nï ëk emothgï kï ï kabedo
më cuk gïnï ëka mïtö nï ëk ecwodgï nï,
'Apwony.'
8 "Ëntö un myero kür ecwodwu nï,
'apwony,' pïën itye unu k'Apwony
acël këkën ëka un kïbëc ibedo unu
utmego.
9 Ëka kür icwod unu ngat mörö kï ï
wi lobo kany nï, 'apap,' pïën itye unu
k'Apap acël këkën na tye ï polo.
10 Onyo kür ecwodwu nï, 'apwony,'
pïën itye unu k'Apwony acël këkën na
ënë Meciya.
11 Ngat na dit na löö kï kinwu bino
bedo aticwu.
12 Pïën ngat na tingere malö kënë
ebino dwökö pïny, ëka ngat na mwol-
ere kënë ebino tingo malö.
13 "Ibino nënö unu can, un epwony
cïk ëka Eparicayo, un etwodo! Un
icego dholokek më ker më polo ökö nï
jïï. Un kikomwu ba ïdönyö unu, ëka
dök thon ïjükö unu jïï na mïtö dönyö
ië ökö.
14 (Ibino nënö unu can un ep-
wony cïk ëka Eparicayo, un etwodo!

22:32 Yaa 3:6 **22:37** Nwönö Cïk 6:5 **22:39** Elebi 19:18 **22:44** Jabuli 110:1

Pïën ïmaö unu udi ka mon na cwögï öthöö, ëka ïlëgö unu lëga na boco më nyuthere both Obanga. Pï manön köp n'ebino ngölö ï wiwu bino bedo na thwönë rwök.)*

15 “Ibino nënö unu can, un epwony cïk ëka Eparicayo, un etwodo! Pïën iwotho unu ï wi lobo ëka ï wi nam pï lökö dhanö acël më dwongo bothwu, ëntö ka dong ölökërë, ïmïö unu ën dökö dhanö na rac rwök, na cïdhö yo kapïny na bal mërë löö mewu wang kïrïö.

16 “Ibino nënö unu can, un jö na pëö ëthöö wang! Un ikobo nï, ‘Ka ngat mörö okwongo kwong kï öt k'Obanga, kwong mërë ba makö ën; ëntö ka ngat mörö okwongo kwong kï gol më öt k'Obanga, kwong mërë makö ën.’

17 Un ëthöö wang na mïng! Mënë ënë dit na löö: gol onyo Öt k'Obanga na mïö gol dökö na leng?

18 Un thon ikobo nï, ‘Ka ngat mörö okwongo kwong kï keno tyër, kwong mërë ba makö ën; ëntö ka ngat mörö okwongo kwong kï mïc na tye ï wi keno tyër, kwong mërë makö ën.’

19 Un ëthöö wang! Mënë ënë dit na löö: mïc, onyo keno tyër na mïö mïc dökö na leng?

20 Pï manön, ngat na kwongo kwong kï keno tyër, kwongo kï keno tyër ëka kï jami kïbëc na tye ië.

21 Ëka ngat na kwongo kwong kï öt k'Obanga, kwongo kï öt k'Obanga ëka kï ngat na bedo ië.

22 Ngat na kwongo kwong kï polo kwongo kï then ker k'Obanga ëka kï ngat na bedo ië.

23 “Ibino nënö unu can, un epwony cïk ëka Eparicayo, un etwodo! Un ïmïö acël më apar më gin na mïö cem bedo na mït, ëntö köp na pïrgï tëk rwök më cïk ïwëkö unu ökö—ngölö-köp atïr, tïmö kïca, ëka bedo kï gen. Onwongo myero ïtïm unu jami ni kïbëc nakun ba ïwëkö unu nökënë ca.

24 Un jö na pëö ëthöö wang! Ïlïö unu lwangi ökö kï gin na un ïmadhö ëntö ïmwönyö unu kïnaga.

25 “Ibino nënö unu can, un epwony cïk ëka Eparicayo, un etwodo! Ïlwökö unu nge ekopo ëka nge bakuli më bedo na leng ëntö ïgï opong kï tïm më woro ëka kï miti mökö na ba twërö jükërë.

26 In Aparicayo na wangi öthöö! Kono ïlwök ïï ekopo ëka ïï bakuli obed na leng, cë nge thon bino bedo na leng.

27 “Ibino nënö unu can, un epwony cïk ëka Eparicayo, un etwodo! Un ïcal kï bur lyene n'epuo na tar, na nen na leng kï yökö ëntö ïë opong kï cogo ka jö n'öthöö gïnï ëka kï gin na kïbëc na ba leng.

28 Un thon itye nï kömanön, inen unu kï yökö both jïï na calö jö na kitegï atïr ëntö ïwu opong kï twodo ëka kï tïm na reco.

29 “Ibino nënö unu can, un epwony cïk ëka Eparicayo, un etwodo! Ïyübö unu bur lyene k'edwarpïny ëka idheo unu lyene ka jö na kitegï atïr.

30 Ëka ikobo unu nï, ‘Ka onwongo yam wan etye ï karë ka kwerewa, kono wan ba ërïbërë ködgï ï önyö remo k'edwarpïny.’

31 Cë un ïmïö caden ï komwu kenwu nï un ibedo ëkwaë ka jö na yam oneko edwarpïny.

32 Mëdërë unu anyim ëk icob unu bal na yam kwerewu öcakö!

33 “Un thwone! Un ëthïn ororo! Un ibino bwöth nïngö kï ngölö-köp më mac kapïny?

34 Pï manön an atye ka oro niwu edwarpïny, jö na ryëk ëka epwony cïk. Jö mökö kï kin-gï un ibino neko ëka iguro unu; jö nökënë un ibino pwodo kï del ï cinagogawu gïnï ëka ïryëmö unugï ökö kï ï pacö mörö këkën.

35 Pï manön, remo kïbëc n'ope kï bal n'ööny ï wi lobo obed ï wiwu, cakërë kï ï remo k'Abel na bal mërë ope thuno ködë naka ï remo ka Jakaria wod ka Barakia, na un ineko ï kin öt k'Obanga ëka keno tyër.

36 An akobo niwu köp adyer, köp ni kïbëc bino bino ï kom rok më karë ni.

* **23:14** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni

37 “Jerucalem, Jerucalem, un ineko
edwarpïny ëka icelo unu jö n'eoro
bothwu kï kite, wang adi na an abedo
ka mïtö cökö ëthïnöni kanya acël
calö mïn gwënö na gürö ëthïnë ï thë
bwome, ëntö in ïkwërö ökö.
38 Nën, odi dong ëwëkö nini, odong
nono.
39 Pïën an akobo niwu nï ba dökï
ibino nënöna unu, naka ka ibino unu
kobo nï, ‘Gum obed ï kom ngat na
bino kï nyïng Rwoth.’”

24

Anyuth më karë më ajiki

1 Yecu öya kï ï öt k'Obanga. Na ën tye
ka woth, ëlübkörë obino bothe cë gïn
onyutho nïnë gedo më öt k'Obanga.
2 Ën openyogï nï, “Ïnënö unu jami
ni kïbëc? An akobo niwu köp adyer
nï ba ebino wëkö kidi mörö acël dong
n'ododere ï wi awodhe na ba ebino
thwaro ökö pïny.”
3 Ï karë na Yecu obedo pïny ï wi
Kidi më Jeituni, ëlübkörë obino bothe
ï müng cë okobo gïnï nï, “Kob nïwa,
man bino tïmërë awene, ëka ngö na
bino nyutho dwogoni ëka ajiki pïny?”
4 Yecu ögamö nï: “Gwökërë unu ëk
ngat mörö kür öbwölwu.
5 Pïën jö na pol bino bino gïnï kï
nyïnga na bino gïnï kobo nï, ‘An ënë
Meciya,’ ëka bino bwölö jö na pol.
6 Un ibino winyo köp ï kom lwëny
ëka anïï më lwëny, ëntö kür ibed unu
kï lworo. Pïën manön myero ötïmërë,
ëntö ajiki nwongo podi.
7 Rok bino lwëny ï kom rok nökënë,
ëka ker bino lwëny ï kom ker nökënë.
Kec ëka oyeyeng bino bedo ï kabedo
na papath.
8 Man kïbëc nwongo pod obedo calö
acaki rem më nywöl.
9 “Ï karë nön ebino maköwu, eketho
ayela ï komwu ëka ebino nekowu.
Rok kïbëc bino dagöwu pïra.
10 Cë ï karë nön, jö na pol bino
lökërë gïnï ökö kï kom yee, bino ketho
gïnï örörö ëka adagë ï kin-gï kën-gï.
11 Edwarpïny na twot bino bino na
pol ëka bino bwölö gïnï jö na pol.
12 Tïm na reco bino mëdërë, ëka mar
ka jö na pol bino kwe ökö,
13 ëntö ngat na bino cung na tëk
naka ï ajiki bino larë.
14 Ëka Emuth na Bër më ker
k'Obanga ebino tïtö ï wi lobo kïbëc më
bedo na calö caden both rok kïbëc, cë
ajiki pïny dong bino.
15 “Un ibino nënö ‘gin mörö më
kwer na kelo lworo’ na yam ad-
warpïny Daniel okobo. Gin nön bino
cung ï kabedo na leng. (Ëk ngat na
kwanö önïang ïë.)
16 Cë jö na tye ï Yudea myero örïng
gïnï ökö ï wi kite.
17 Dhanö na tye ï wi ödë kür oidhi
pïny më kwanyö gin mörö kï ï öt.
18 Dhanö na tye ï pwodho kür ödök
cen më ömö böngü mërë.
19 Mon na yeco ëka mon na dödhö
ëthïnö bino nënö can ï karë nonu!
20 Lëg unu both Obanga ëk
ngwëcwu kür ötïmërë ï karë më cwïr
onyo ï ceng Cabït.
21 Pïën karë nonu bino bedo karë
më can na dwong na anaka yam bara
onen ï acaki më cweno lobo naka tin
ëka ba dökï bino nen.
22 Ka nïnö nonu onwongo ba ëjükö
na cek, ngat mörö onwongo ope na
bwöth. Ëntö pï jö n'ëyërögï nïnö nonu
ebino jükö na cek.
23 Ï karë nön ka dhanö mörö okobo
niwu nï, ‘Nën, Meciya ene,’ onyo nï,
‘Ën ëca,’ kür iyee unu.
24 Pïën jö na kobo nï gïn ebedo Kiric-
ito ëka edwarpïny na twot bino bino
ëka bino tio gïnï anyuth ëka tango na
dito ëk ka twërë ëbwöl gïnï naka jö
n'ëyërögï.
25 Winy unu, an atyeko dong kobo
ökö niwu na karë bara örömö.
26 “Dong ka ngat mörö okobo niwu
nï, ‘Ën ëca tye ï thim,’ kür ïcïdh unu,
onyo nï, ‘Ën tye kany, ï öt ï thë tyëlö,’
kür iyee unu.
27 Pïën kite na lüth köth yaa kï
kukïdë wïl dök yo kuthö, bino ka Wod

23:39 Jabuli 118:26 **24:15** Daniel 9:27; Daniel 11:31; Daniel 12:11

ka Dhanö thon bino bedo nï kömanön.
28 Kanya lyene tye ïë, acuth bino
cökërë gïnï kunön.
29 “Cücüth kinge can na dwong më nïnö nonu
“ ‘ceng bino cido,
ëka dwe ba bino mïö tara mërë;
cër bino podho kï ï polo yo pïny
ëka twër kïbëc më polo bino yen-
gere gïnï.’
30 “Ï karë nön anyuth ka Wod ka
Dhanö bino nen ï polo, ëka rok kïbëc
më wi lobo bino gïnï kumo. Gïn bino
nënö Wod ka Dhanö na tye ka bino
k'edou më pöl kï tëkö ëka dheo na dit.
31 Ën bino oro emalaika mërë kï
cwodo më buruji na longo, ëka gïn
bino cökö jögë n'ëyërögï kï ï wi lobo
thükül, kï ï ajiki polo kucël naka yo
ajiki polo tung ca.
32 “Nwong unu pwony ni kï ï kom
yath ölam: Ka jangë öcakö löth ëka pote
odonyo, un ingeo nï oro dong cwök.
33 Kömanön thon ka ïnënö unu jami
ni kïbëc, nge unu nï karë dong cwök,
tye ï dholokek.
34 An akobo niwu köp adyer, rok
më karë ni ba bino poth naka ka jami
ni kïbëc ötïmërë.
35 Polo ëka lobo bino thum ökö, ëntö
köpna ba bino thum.

Ngat mörö ope na ngeo nïnö ëka caa

36 “Ngat mörö ope na ngeo nïnö nön
onyo caa, kadï thon emalaika na tye ï
polo, onyo Wod,* ëntö Apap këkën ënë
ngeo.
37 Bino ka Wod ka Dhanö bino bedo
calö karë ka Noa.
38 Ï karë nonu n'onwongo abwal
pii bara opong ï wi lobo, jïï onwongo
cemo ëka medho gïnï, awope nyomo
ëka anyira ënyömögï, naka othuno ï
nïnö na Noa ödönyö ï yeya.
39 Gïn ba ongeo gin mörö na bino
tïmërë naka abwal pii obino ömöl
ködgï ökö kïbëc. Bino bedo nï kömanön
ka Wod ka Dhanö bino dwogo.
40 Ï karë nön jö arïö bino bedo ï
pwodho; ebino kwanyö ngat acël ökö
cë ngat acël bino dong.
41 Mon arïö bino bedo ï rego kï pong
rego; ebino kwanyö ngat acël ökö cë
ngat acël bino dong.
42 “Pï manön bed unu na wangwu
thwolo, pïën ba ingeo unu nïnö mënë
na Rwothwu bino dwogo ködë.
43 Ëntö myero ïnïang unu köp ni: Ka
won öt onwongo ongeo caa na kwo
bino bino ïë, ën onwongo bedo na
wangë thwolo ëka ba mïö ëtürö ödë.
44 Pï manön, un thon myero
ïyübërë, pïën Wod ka Dhanö bino
bino ï caa na un ba ingeo.
45 “Cë nga dong n'obedo atic na
genere ëka na ryëk, n'adwong mërë
oketho ën më löönö etic na tye ï ödë
më mïögï cemgï ï caa n'opore?
46 Bino bedo na bër both atic nön ka
adwong mërë odwogo cë onwongo ën
tye ka tïmö nï kömanön.
47 An akobo niwu köp adyer, ën
bino ketho ën më löönö jami mërë
kïbëc.
48 Ëntö ka atic na rac nön okobo
kï ï cwinye kënë nï, ‘Adwongna bino
bedo yökö pï karë na lac,’
49 ëka ën cakö pwodo etic ewodhe,
cemo ëka medho kï jö na mër.
50 Adwong k'atic nön bino dwogo ï
nïnö ëka ï caa na ën ba ngeo.
51 Cë ën bino pwodo ën rwök
ëka ketho ën ï kabedo kanya acël
k'etwodo, kanya koko ëka kaö lak
bino bedo tye ïë.

25

Carolok ï kom anyira apar

1 “Ï karë nön ker më polo bino bedo
calö anyira apar n'obino öcïdhö gïnï kï
taragï më romo k'anyom.
2 Jö abic kï kin-gï onwongo mïng ëka
jö abic onwongo ryëk.
3 Anyira abic na mïng otero taragï
na ba ömakö gïnï möö nökënë.
4 Ëntö anyira na ryëk otero gïnï möö
ï cupagï kanya acël kï taragï.
5 Ï karë n'anyom pod ögalërë, gïn
kïbëc nïnö öcakö makö wang-gï, cë
önïnö gïnï ökö.

24:29 Icaya 13:10; 34:4 * **24:36** Baibul nökënë ba oketho *onyo Wod.*

6 “Ï karë na dong othuno dingwor,
wöö öcakö winyere rwök: ‘Winy unu,
anyom othuno ökö! Donyi unu yökö
më romo ködë!’
7 “Së anyira apar kïbëc ocoo gïnï
cücüth, ëka öyübö gïnï taragï.
8 Anyira na mïng okobo gïnï both
anyira na ryëk nï, ‘Mïïwa unu mööwu
mörö, pïën mac tarawa mïtö thöö ökö.’
9 “Ëntö anyira na ryëk ögamö gïnï
nï, ‘Möö ope na römö onu kïbëc. Apë
unu both jö na cadhö möö ëk ïwïl unu
mewu.’
10 “Ï karë n'anyira na mïng öcïdhö
gïnï më wïlö möö, cücüth anyom
othuno. Anyira n'onwongo öyübërë
ödönyö gïnï kanya acël ködë ï öt
karama më nyom. Së dholokek eloro
ökö.
11 “Kinge anyira nökënë ca obino
gïnï nakun bakö dhögï nï, ‘Adwong,
adwong, yab nïwa dholokek!’
12 “Ëntö anyom ögamö nï, ‘An akobo
niwu köp adyer nï an ba angeowu.’ ”
13 Së Yecu ojiko köp mërë nakun
kobo nï, “Bed unu na wangwu
thwolo, pïën ba ingeo unu nïnö onyo
caa.”

Carolok ï kom etic n'ëmïögï cïlïng (Luka 19:11-27)

14 “Ker më polo thon cal kï dhanö
mörö na tye ka cïdhö ï woth kanya
bor. Ën ocwodo etic mërë kïbëc, së
ömïö jami mërë bothgï ëk ögwök gïnï.
15 Ën ömïö both atic mërë acël cïlïng
elip abic na nyige, both dhanö nökënë
ömïö cïlïng elip arïö na nyige, ëka both
ngat nökënë ömïö cïlïng elip acël na
nyige, ömïö both dhanö acëlacël na
lübërë kï kite na ën twërö tic ködë. Së
öya öcïdhö ï woth mërë.
16 Dhanö n'onwongo cïlïng elip
abic na nyige öcakö tic ködë ökö
pïöpïö ï cadhö wïl mërë, ëka onwongo
magoba më cïlïng elip abic na nyige
nökënë.
17 Atic n'onwongo tye kï cïlïng elip
arïö na nyige ötïmö nï kömanön thon,
së onwongo magoba më cïlïng elip
arïö na nyige nökënë.
18 Ëntö dhanö n'obino ögamö cïlïng
elip acël na nyige öcïdhö ökünyö bur ï
ngöm, së ökanö cïlïng k'adwong mërë
ökö ïë.
19 “Kinge karë na lac, adwong k'etic
nonu odwogo, ëka öcakö kwanö lïm
kanya acël ködgï.
20 Dhanö n'obino ögamö cïlïng elip
abic na nyige obino okelo cïlïng elip
abic na nyige nökënë. Ën okobo nï,
‘Adwong, in ibino ïmïa cïlïng elip abic
na nyige. An anwongo cïlïng elip abic
na nyige nökënë.’
21 “Adwong mërë ögamö nï, ‘In ïtïmö
na bër rwök, in ibedo atic na bër ëka
atic na genere! In ibedo kï gen ï kom
jami na nönök; an abino kethoni më
löönö jami na pol. Bin dong ëk ïnywak
yom cwiny k'adwongni!’
22 “Së atic n'onwongo ögamö cïlïng
elip arïö na nyige thon obino. Ën
okobo nï, ‘Adwong, in onwongo ïmïa
cïlïng elip arïö na nyige; nën, an
anwongo cïlïng elip arïö na nyige
nökënë.’
23 “Adwong mërë ögamö nï, ‘In ïtïmö
na bër rwök, in ibedo atic na bër ëka
atic na genere! In ibedo kï gen ï kom
jami na nönök; an abino kethoni më
löönö jami na pol. Bin dong ëk ïnywak
yom cwiny k'adwongni!’
24 “Së atic n'onwongo ögamö cïlïng
elip acël na nyige thon obino. Ën
okobo nï, ‘Adwong, an onwongo an-
geo nï in ibedo dhanö na kite mërë
tëk. Ïkaö kï kanya ba ïcwö kodhi ïë, ëka
ïcökö thon kï kanya ba ipuro.
25 Së ömïö abedo kï lworo ëka an
acïdhö akanö cïlïngni ökö pïny ï ngöm.
Gam cïlïngni ene.’
26 “Adwong mërë ögamö nï, ‘In
ibedo atic na rac ëka atic na car! In
onwongo ingeo nï an akaö kï kanya
ba acwö kodhi ïë, ëka acökö thon kï
kanya ba apuro?
27 Së onwongo myero iter cïlïngna
both jö më beng, ëk ka an adwogo,
an onwongo atwërö gamö cïlïngna kï
magoba ïë.
28 “ ‘Pï manön kwany unu cïlïng elip
acël na nyige ökö kï bothe, ëk ïmïï unu
both dhanö na tye kï cïlïng elip apar
na nyige.

29 Pïën ngat na tye kï gin mörö,
ebino mëdö bothe, ëka bino bedo ködë
na büp. Ngat n'ope kï gin mörö, naka
gin na ën tye ködë ebino kwanyö ökö
kï bothe.
30 Yuu unu atic na köny mërë ope ï
cöl pïny, kanya koko ëka kaö lak bino
bedo ïë.'

Ngölö-köp më ajiki

31 "Ï karë na Wod ka Dhanö bino
dwogo kï dheo mërë, ëka k'emalaika
kïbëc ködë, cë ën bino bedo ï then ker
mërë më dheo.
32 Rok kïbëc bino cökërë ï nyime,
ëka ën bino poko jïï ï gurup arïö, kite
n'akwath poko kï rom kï ï kom dyegi.
33 Ën bino ketho rom ï cïngë kucem,
ëka dyegi ï cïngë kucam.
34 "Cë Rwoth bino kobo both jö na
tye ï cïngë kucem nï, 'Bin unu, un
jö n'Apapna ömïöwu gum; lee unu
ker n'ëyübö pïrwu anaka ï acaki cweo
lobo.
35 Pïën kec onwongo oneka ëka ïmïa
unu cem, örïö onwongo oneka ëka
ïmïa unu pii amodho, an onwongo
abedo welo ëka ïjöla unu,
36 an onwongo awotho kotula ëka
ïmïa unu böngü aruko, an onwongo
atwo, cë ïgwöka unu, ëka ï karë na an
atye ï buc, un ibino më lïmöna.'
37 "Cë jö na kitegï atïr bino gamö
nïnë nï, 'Rwoth, wan eneni awene
na kec oneki cë wan emii cem, onyo
n'örïö oneki cë wan emii pii?
38 Wan eneni awene na in ibedo
welo cë wan ejoli, onyo na in iwotho
kotula cë wan emii böngü më aruka?
39 Awene na wan eneni na in itwo
onyo na in itye ï buc cë wan elimi?'
40 "Rwoth bino gamö nï, 'An akobo
niwu köp adyer nï gin na un ïtïmö
both dhanö acël ï kin utmegona ni,
manön ïtïmö unu botha.'
41 "Cë ën bino kobo both jö na tye
gïnï ï cïngë kucam nï, 'Un jö n'ëcënö,
yaa unu ökö kï nyima, ïdöny unu
ï mac na ba thöö n'ëyübö pï Catan
k'emalaika mërë.
42 Pïën kec onwongo oneka ëntö
ba ïmïa unu cem më acama, örïö
pii oneka ëntö ba ïmïa unu pii më
amodha,
43 an onwongo abedo welo ëntö ba
ïjöla unu, an onwongo awotho kotula
ëntö ba ïmïa unu böngü më aruka, an
onwongo atwo ëka atye ï buc ëntö un
ba ibino më gwököna.'
44 "Gïn thon bino gamö nï, 'Rwoth,
wan eneni awene na kec oneki, onyo
n'örïö pii oneki, onyo na in ibedo
welo, onyo na in iwotho kotula, onyo
na in itwo, onyo na in itye ï buc, cë
wan ba ekonyi?'
45 "Cë Rwoth bino gamö nïgï nï, 'An
akobo niwu köp adyer nï gin mörö
këkën na un ba ïtïmö both dhanö
mörö acël na tïtïdï ï kin jö ni, nwongo
ba ïtïmö unu botha.'
46 "Cë gïn bino cïdhö ï can na ba
thum, ëntö jö na kitegï atïr bino cïdhö
gïnï ï kwö na ba thum."

26

Yüb më neko Yecu (Marako 14:1-2; Luka 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Ï karë na Yecu otyeko twakö köp ni
gïnï kïbëc, ën okobo both ëlübkörë nï,
2 "Un ingeo nï odong nïnö arïö më
thünö ï nïnö më Poth, ëka Wod ka
Dhanö ebino mïö ökö më agura ï kor
yath arïa."
3 Cë ëlamdhök na dito ëka edong ka
lwak öcökërë gïnï kanya acël ï pacö
k'Alamdhök na Dit, na nyïngë Kayapa.
4 Gïn öyübö më makö Yecu ï müng ëk
enek ën ökö.
5 Ëntö gïn okobo nï, "Pathï ï nïnö më
karama, ëk arubaruba kür obed ï kin
jïï."

Ewiro Yecu kï möö ï Betania (Marako 14:3; Jon 12:1-8)

6 Ï karë na Yecu tye ï Betania ï öt ka
Cimon na yam obedo adhöbü,
7 na Yecu onwongo tye ka cem,
dhakö mörö obino bothe n'ömakö
cupa më möö na ngwece kur na wel
mërë tëk, cë önyö ï wie.
8 Ï karë n'ëlübkörë önënö, gïn öngöö
ëka okobo nï, "Pïngö ëbalö möö ni
abala nï köman?
9 Möö na kur ni onwongo myero
ëcadh acadha ï wel na thwönë ëk cïlïng
mërë ëmïï both ëcan."

10 Ëntö Yecu ongeo köp ni, cë okobo
bothgï nï, “Iyelo unu dhakö ni pïngö?
Ën ötïmö gin na bër rwök ï koma.
11 Pïën un itye kanya acël k'ëcan
karë kïbëc, ëntö ba ibino unu bedo
kanya acël köda karë kïbëc.
12 Ï karë na dhakö ni önyö möö ï
koma, ën ötïmö më yübö koma më
aika.
13 An akobo niwu köp adyer nï
kanya kïbëc n'ebino tïtö Emuth na Bër
ië ï wi lobo thükül, gin na dhakö ni
ötïmö thon ebino kobo pïrë, ëk obed
më po pï ën.”

Yuda oketho örörö ï kom Yecu (Marako 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Ï karë nön Yuda Ikariot, na ën
dhanö acël ï kin ëkwëna apar arïö,
öcïdhö both ëlamdhök na dito,
15 cë openyogï nï, “Un ibino mïöna
ngö ka an amïö ën ï cïngwu?” Cë gïn
ökwanö cïlïng pyer adek na nyige ëka
ömïö gïnï bothe.
16 Cakërë ï caa nön cïdhö ködë
anyim Yuda öcakö rangö karë na bër
na ën ërömö mïö kï Yecu ï cïng-gï.

Yecu öcamö cem më Karama më Poth k'ëkwëna mërë (Marako 14:12-21; Luka 22:7-14; 21-23; Jon 13:21-30)

17 Ï nïnö më acël më Karama më
Ogati na Thöbï ope ië, ëlübkör Yecu
obino bothe cë openyo gïnï ën nï, “In
ïmïtö nï wan ëyüb nini kabedo kwene
ëk ïcam cem më Poth ië?”
18 Yecu ögamö nï, “Cïdh unu ï pacö
both dhanö mörö ëka ikob unu nïnë
nï, ‘Apwony okobo nï: Karëna dong
cwök. An abino kwero nïnö më Poth ï
odi kanya acël k'ëlübköra.’ ”
19 Cë ëlübkör Yecu ötïmö kite na ën
öcïkögï ködë, ëka öyübö gïnï cem më
Poth kunön.
20 Ï karë na pïny dong oyutho, Yecu
onwongo obedo pïny ï dhö cem kanya
acël k'ëlübkörë apar wie arïö.
21 Ï karë na gïn tye ka cem, Yecu
okobo bothgï nï, “An akobo niwu köp
adyer, ngat acël kï kinwu bino ketho
örörö ï koma.”
22 Cë ëlübkörë öcakö kumo, nakun
penyere gïnï kën-gï nï, “Rwoth, an?”
23 Yecu ögamö nï, “Dhanö na bino
ketho örörö ï koma ënë ngat n'olutho
ogati mërë ï öd bakuli köda.
24 Wod ka Dhanö bino thöö kite na
calö ëcöö kï köp ï kome. Ëntö dhanö
n'oketho örörö ï kom Wod ka Dhanö
bino nënö can! Onwongo twërö bedo
na bër ka dhanö nön onwongo ba
ënywölö.”
25 Cë Yuda, ngat n'oketho örörö ï
kom Yecu, okobo nï, “Apwony, adyer
pathï an?”
Yecu ögamö nï, “Eyo, in ënön.”
26 Ï karë na gïn tye ka cem, Yecu
ökwanyö ogati, cë ölëgö gum ï kome,
ëka öbarö ië, cë ömïö both ëlübkörë,
nakun kobo nï, “Gam ëka ïcam unu;
man ënë koma.”
27 Cë ökwanyö okopo, öpwöyö
Obanga ëka ömïö bothgï, nakun kobo
nï, “Madh unu man, un kïbëc.
28 Man ënë remona më cïkërë,
n'ëönyö pï jö na pol më tïmö kïca ï kom
bal.
29 An akobo niwu nï cakërë tin, an
ba abino madhö nyig pig ölök ni, naka
ï nïnö nön ka an abino madhö kodwu
ï ker k'Apapna.”
30 Ï karë na gïn otyeko wero wer
më lëga, öya öcïdhö gïnï ï wi Kidi më
Jeituni.

Yecu okobo nï Petero bino kwërö ën ökö (Marako 14:27-31; Luka 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 Cë Yecu okobo nïgï nï, “Ï kiwor na
tin, un kïbëc ibino unu wëköna, pïën
ëcö nï:
“ ‘An abino gönö akwath,
cë rom bino këth gïnï ökö ata.’
32 Ëntö kinge ka an acer ökö, an abino
cïdhö anyim niwu yo Galilaya.”
33 Petero ögamö nï, “Kadï jö kïbëc
bino wëköni, an ba abino wëköni.”
34 Yecu okobo nïnë nï, “An akobo
nini köp adyer nï ï kiwor na tin ni,
na thwön gwënö bara okok, in ibino
kwëröna wang adek.”
35 Ëntö Petero ögamö nï, “Kadï bed
nï myero athöö kanya acël kodi, an ba
abino kwëröni.” Cë ëlübkörë nökënë
kïbëc okobo gïnï nï kömanön.

26:31 Jakaria 13:7

Yecu ölëgö ï pwodho Gethcemane
(Marako 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Cë Yecu öcïdhö k'ëlübkörë ï
kabedo mörö na nyïngë Gethcemane.
Ï karë na gïn othuno kunön, ën okobo
both ëlübkörë nï, “Bed unu kany, ëk
an kono acïdh ï lëga yo kuca.”
37 Cë ën ökwanyö Petero k'awope
arïö ka Jebedayo më woth ködë, ëka
cwinye öcakö podho rwök kï thwön
kumo na dit.
38 Cë Yecu okobo bothgï nï, “Cwinya
tye ka cwer rwök, mïtö nekona
ökö. Bed unu kany ëk ibed unu na
wangwu thwolo köda.”
39 Yecu öcïdhö anyim na nönök, cë
opodho pïny, okulo wie ëka ölëgö nï,
“Apapna, ka twërë, kwany okopo ni
ökö kï koma, ëntö kür obed kite na
calö an amïtö, ëntö obed gin na in
ïmïtö nï myero ötïmërë.”
40 Cë ën odwogo both ëlübkörë ëka
onwongogï önïnö ökö. Ën okobo both
Petero nï, “Un ba ïtwërö bedo na
wangwu thwolo pï caa acël köda?
41 Bed na wangwu thwolo ëka ïlëg
unu, ëk kür ïdöny unu ï atëmatëma.
Cwiny mïtö, ëntö kom görü.”
42 Ën dökï ödök wang më arïö ëka
ölëgö nï, “Apapna, ka okopo ni ba
twërö kwanyërë ökö naka ka an
amadhö, ëk dong gin na in ïmïtö
ötïmërë.”
43 Ï karë na ën odwogo, ën dökï on-
wongo ëlübkörë tye ka nïnö, pïën nïnö
onwongo ömakö wang-gï rwök.
44 Cë Yecu öwëkögï dökï ëka öcïdhö
ölëgö wang më adek, nakun nwö köp
acël nön.
45 Cë ën odwogo both ëlübkörë ëka
openyogï nï, “Un pod ïnïnö ëka itye ka
yweo unu? Nën unu, caa onyingo na
cwök, ëka Wod ka Dhanö ebino mïö
ökö ï cïng ëbal.
46 Yaa unu malö! Eru ecidhu! Nën,
dhanö na bino ketho örörö ï koma
dong cwök!”

Ëmakö Yecu
(Marako 14:43-50; Luka 22:47-53; Jon 18:2-11)

47 Ï karë na Yecu pod tye ka twak,
Yuda n'obedo ngat acël ï kin ëkwëna
apar wie arïö othuno. Ën obino kï
lwak na pol n'ömakö gïnï pele abadë
ëka ludhi. Ëlamdhök na dito ëka edong
ka lwak ënë oorogï.
48 Won örörö onwongo otyeko dong
yübö anyuth ködgï nï: “Ngat na an
abino nödhö leme, ën ënön, mak unu
ën.”
49 Cücüth Yuda obino both Yecu ëka
okobo nï, “Apwony, itye!” Cë önödhö
leme.
50 Yecu okobo both Yuda nï,
“Okona, tïm gin na in ibino më tïmö.”
Cë gïn obino opodho ï kom Yecu, ëka
ömakö gïnï ën ökö.
51 Ëntö ngat acël n'onwongo tye
gïnï kï Yecu kanya acël öryëö cïngë cë
öwödhö pala abadë mërë, onguno kï
ith atic k'Alamdhök na Dit.
52 Cë Yecu okobo bothe nï, “Dwök
pala abadëni ï kabedo mërë, pïën jö
kïbëc na makö gïnï pala abadë, bino
thöö gïnï kï pala abadë.
53 Un ïthamö nï an ba atwërö lëgö
Apapna ëk oor nïna emalaika na löö
dul mwony apar wie arïö ökö ï caa ni?
54 Ëntö Cöc na Leng na kobo nï
myero ötïmërë nï köman bino cobere
nïngö?”
55 Ï caa nön Yecu okobo both lwak
nï, “Un ibino botha kï pala abadë ëka
ludhi më maköna, na calö ibino unu
ï kom ayak? Nïnö kïbëc an abedo ï
dyekal öt k'Obanga më pwony, ëka un
ba ïmaka unu.
56 Ëntö man kïbëc ötïmërë ëk köp
n'edwarpïny öcöö ocobere.” Cë
ëlübkörë kïbëc örïngö öwëkö gïnï ën
ökö.

Yecu ï nyim athuko më öd okiko k'edong
(Marako 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Jon 18:12-14,19-24)

57 Jö n'onwongo ömakö gïnï Yecu
otero ën yo both Kayapa, Alamdhök
na Dit, kanya onwongo epwony cïk
ëka edong öcökërë gïnï ïë.
58 Ëntö Petero obedo ka lübö kör
Yecu kï cecen, naka othuno ï dyekal
k'Alamdhök na Dit. Kinge na Petero
ödönyö ï dyekal, ën obedo pïny kanya

acël k'ëkürpïny më nënö gin na bino tïmërë.
59 Ëlamdhök na dito ëka athuko më öd okiko k'edong kïbëc onwongo tye gïnï ka rangö caden më twodo ï kom Yecu ëk enek gïnï ën ökö.
60 Ëntö gïn ba onwongo köp mörö, kadï bed ecaden më twodo na pol obino anyim. Më ajiki mërë jö arïö obino gïnï anyim,
61 ëka okobo gïnï nï, “Dhanö ni okobo nï, ‘An atwërö muko öt k'Obanga ëka agërö ökö ï nïnö adek.’ ”
62 Cë Alamdhök na Dit öya malö ëka okobo both Yecu nï, “In ba ïtwërö gamö köp mörö? Kit caden mënë ene na jö ni okelo k'adoth ködë ï komi?”
63 Ëntö Yecu ölïng alïnga.
Alamdhök na Dit okobo nïnë nï, “An amïtö ikwong kwong kï nyïng Obanga na kwö: Kob nïwa ka in ënë Meciya, Wod k'Obanga.”
64 Yecu ögamö nïnë nï, “Eyo, kite na in ikobo ködë. Ëntö an akobo niwu nï cakërë kobedini un ibino nënö Wod ka Dhanö n'obedo ï nget cïng më kucem ka Won Twër ëka na tye ka bino kï pöl gïnï më polo.”
65 Cë Alamdhök na Dit öyëcö böng mërë ëka okobo nï, “Ën ötwakö köp më yanyö Obanga! Pïngö onu dökï ëmïtö caden nökënë? Kobedini un iwinyo ayeny na ën öyanyö k'Obanga.
66 Ngö na un ïthamö?”
Gïn ögamö nï, “Bal mërë römö nïnë thöö.”
67 Cë gïn öngülö laö dhögï ï wangë ëka ëgöö ën. Jö mökö odhongo ën
68 nakun kobo gïnï nï, “In ibedo Kiricito. Tuc nïwa nga n'ogoi?”

Petero ökwërö Yecu

69 Petero onwongo tye yökö, obedo pïny ï dyekal. Cë atic na nyakö obino bothe ëka okobo nïnë nï, “In thon onwongo itye kanya acël kï Yecu më Galilaya.”
70 Ëntö Petero ökwërö ökö ï nyim jö kïbëc. Ën okobo nï, “An ba angeo gin na in itye ka twakö.”
71 Cë Petero öcïdhö yökö ï dhö wangkac, atic na nyakö nökënë dökï önënö ën, cë okobo both jö n'onwongo tye gïnï kunön nï, “Dhanö ni onwongo tye kanya acël kï Yecu më Najaret.”
72 Petero dökï ökwërö ökö, nakun kwongere nï: “An ba angeo ëcwö nön!”
73 Kinge caa na nönök, jö n'onwongo ocung gïnï kany nön obino gïnï both Petero ëka okobo nï, “Adyer, in ibedo ngat acël ï kin-gï, pïën kite na in ïtwak ködë nyutho ökö.”
74 Cë ï caa nön, Petero öcakö kwongere nakun kobo nï, “Ba angeo ëcwö ni.”
Cücüth thwön gwënö okok.
75 Cë Petero opo ï köp na Yecu ötwakö: “Na bara thwön gwënö okok, in ibino kwëröna wang adek.” Cë öcïdhö yökö ëka okok kï cwer cwiny rwök.

27

Etero Yecu ï nyim Pilato (Marako 15:1; Luka 23:1-2; Jon 18:28-32)

1 Kodiko cön na pïny tye ka ruu, ëlamdhök na dito kïbëc ëka edong ka lwak öyübö gïnï köp më neko Yecu.
2 Gïn otweo Yecu, otero gïnï ëka ëmïö ën both Pilato n'obedo alöc më Roma.
3 Ï karë na Yuda, n'oketho örörö ï kom Yecu, önënö nï ëngölö köp më thöö ï wie, ën ongut ëka ödwökö cïlïng pyer adek na nyige both ëlamdhök na dito ëka edong,
4 nakun kobo nï, “An abalö më ketho örörö ï kom dhanö n'ope kï bal.”
Gïn ögamö nïnë nï, “Manön obedo köpwa? Manön obedo pëköni.”
5 Cë Yuda obolo cïlïng pïny ï öt k'Obanga ëka ödönyö yökö. Cë öcïdhö ödërë ökö.
6 Ëlamdhök na dito ökwanyö gïnï cïlïng ëka okobo gïnï nï, “Cïk ba yeo nï myero eketh cïlïng ni ï canduk lïm më öt k'Obanga, pïën obedo cïlïng më remo.”
7 Cë gïn öyübö köp kanya acël, ëka otio gïnï kï cïlïng më wïlö pwodho k'acwe agulu, ëk obed kanya eiko erok ïë.

26:66 Elebi 24:16

8 Manön ënë ömïö ecwodo pwodho
nön nï Pwodho më Remo thuno ködë
naka tin.
9 Së köp n'onwongo adwarpïny
Jeremia ötwakö ocobere: “Gïn otero
cïlïng pyer adek na nyige, wel na jö
më Icarael onwongo öngölö ï kome,
10 së gïn otio ködë më wïlö pwodho
k'acwe agulu kite na Rwoth öcïka
ködë.”

Yecu ï nyim Pilato

11 Yecu ocung ï nyim alöc më
Roma n'openyo ën nï, “In ënë rwoth
k'Eyuda?”

Yecu ögamö nï, “Eyo, kite na in
ikobo ködë.”
12 Ëntö ï karë n'ëlamdhök na dito ëka
edong odotho gïnï Yecu, ën ba ögamö
gin mörö.
13 Së Pilato openyo Yecu nï, “In ba
itye ka winyo adoth na gïn odothi
ködë?”
14 Ëntö Yecu ba ögamö köp mörö,
kadï k'adoth mörö acël —man ömïö
alöc ouro rwök.
15 Ï karama kïbëc më Poth, alöc on-
wongo gönyö amabuc acël both lwak,
ngat mörö këkën na gïn mïtö.
16 Ï karë nön onwongo tye am-
abuc mörö n'engeo rwök, na nyïngë
Baraba.
17 Së ï karë na lwak öcökërë gïnï
kanya acël, Pilato openyogï nï, “Nga
na un ïmïtö nï agöny niwu, Baraba
onyo Yecu n'ecwodo nï Kiricito?”
18 Pilato onwongo ongeo nï gïn
ömïö Yecu bothe pï nyeko.

19 Ï karë na Pilato obedo ï wi then
më ngölö-köp, dhakö mërë ooro köp
mörö bothe: “Kür ïtïm gin mörö ï kom
dhanö nön n'ope kï bal, pïën tin ï
wang lek anënö can na dit rwök pïrë.”

20 Ëntö ëlamdhök na dito ëka edong
öcüpö gïnï lwak më penyo pï Baraba,
ëk enek Yecu ökö.
21 Alöc dökï openyogï nï, “Nga kï
kin jö arïö ni na un ïmïtö nï an agöny
niwu?”

Gïn ögamö nï, “Baraba.”

22 Së Pilato openyogï nï, “Ngö na an
myero dong atïm kï Yecu n'ecwodo nï
Kiricito?”

Gïn kïbëc ögamö nï, “Gur ën ï kor
yath arïa!”
23 Pilato openyogï nï, “Pïngö? Bal
ngö na ën ötïmö?”

Ëntö lwak öwöö gïnï rwök nï, “Gur
ën ï kor yath arïa!”

24 Ï karë na Pilato önënö nï ba
dökï ërömö tïmö gin mörö, ëka wöö
onwongo tye ka mëdërë amëda, së
ökwanyö pii, ölwökö kï cïngë ï nyim
lwak ëka okobo nï, “Bal më remo ka
dhanö ni ba bino bedo ï wia, manön
bino bedo pëköwu!”
25 Lwak kïbëc ögamö nï, “Remo
mërë obed ï wiwa ëka ï wi ëthïnöwa!”
26 Së Pilato ögönyö Baraba nïgï.
Ëntö ën ömïö epwodo Yecu kï del, ëka
ömïö ën bothgï ëk egur ï kor yath arïa.

Acikari öngalö Yecu (Marako 15:16-20; Jon 19:2-3)

27 Së acikari k'alöc otero gïnï Yecu ï
Praitorion,* ëka ögürö gïnï ën dyere.
28 Gïn ögönyö böngü mërë ëka
oketho gïnï böngü na kwar ï kome.
29 Së öyübö gïnï tok öküdhö, ëka
eketho ï wie. Gïn oketho lüth ï cïngë
më kucem ëka orumo cöng-gï pïny ï
nyime, nakun ëngalö ën nï, “Örëm,
rwoth k'Eyuda!”
30 Gïn öngülö laö dhögï ï kome ëka
ökwanyö gïnï lüth së ëgöö kï wie.
31 Kinge na gïn dong otyeko ngalö
Yecu, së gïn ögönyö böngü na kwar
ökö kï ï kome, ëka eketho böng mërë
ï kome. Së gïn otero ën më guro ï kor
yath arïa.

Eguro Yecu ï kor yath arïa (Marako 15:21-32; Luka 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 Ï karë n'onwongo gïn tye ka
donyo yökö, oromo gïnï k'ëcwö mörö
më Cirene na nyïngë Cimon, së ödïö
gïnï ën tëtëk më tingo yath arïa ka
Yecu.

27:10 Jakaria 11:12-13; Jeremia 19:1-13; Jeremia 32:6-9 * **27:27** ***Praitorion*** obedo laï k'alöc.

33 Gïn othuno ï kabedo n'ecwodo
nï Gölgötha (na gönyö nï Kabedo më
Cogo Wic).
34 Acikari ömïö Yecu köngö ölök
n'erubo kï yath na këc; ëntö kinge na
ën öbïlö, Yecu ökwërö madhö ökö.
35 Kinge na dong gïn oguro Yecu ï
kor yath arïa, obolo gïnï kwir më poko
böng mërë.
36 Së gïn obedo pïny kunön më kürö
ën.
37 Oguro gïnï köp më adoth na gïn
odotho ën ködë malö ï ka wie, n'ëcöö
nï, “Man ënë Yecu, Rwoth k'Eyuda.”
38 Ekwoe arïö onwongo eguro
kanya acël ködë, ngat acël yo cïngë
kucem, ëka ngat acël yo cïngë kucam.
39 Jö n'onwongo tye ka wok ï ngete
obedo gïnï ka yanyö ën, yengo wigï,
40 ëka kobo gïnï nï, “In ikobo nï ibino
muko öt k'Obanga ökö, së ïgërö ï nïnö
adek, lari keni ëka idhi pïny kï kor
yath arïa, ka in ibedo Wod k'Obanga!”
41 Ëlamdhök na dito, epwony cïk ëka
edong thon önywarö gïnï Yecu.
42 Gïn okobo nï, “Ën ölarö jö nökënë,
ëntö ën ba twërö larë kënë! Ën obedo
rwoth më Icarael! Wëk ën obin pïny kï
ï kor yath arïa, së wan ebino yee ën.
43 Ën geno Obanga ëka kobo nï ën
ebedo Wod k'Obanga. Wëk Obanga
ölar ën kobedini ka mïtö.”
44 Ekwoe n'onwongo eguro kanya
acël ködë thon öyanyö gïnï ën.

Thöö ka Yecu

45 Cakërë caa abicël më kiceng më
thuno ködë naka caa abungwën, pïny
ocido ökö na cöl ï wi lobo kïbëc.
46 Ï kin caa abungwën më kothyeno
Yecu okok kï dwön na longo nï, “Eloi,
Eloi, lama cabaktani?”—na gönyö nï,
“Obangana, Obangana, pïngö ïwëka nï
köman?”
47 Ï karë na jö mökö n'ocung kunön
owinyo, gïn okobo nï, “Ën tye ka
cwodo Eliya.”
48 Cücüth dhanö acël örïngö
ökwanyö amor, së olutho ï köngö ölök
na wac, örwakö ï wi lüth, ëka ömïö both
Yecu nï ömadhï.
49 Ëntö jö nökënë okobo nï, “Wëk
unu ën kënë! Eru enenu ka Eliya
twërö bino më larö ën.”
50 Yecu okok döki kï dwön na longo,
së öthöö ökö.
51 Ï caa nön, böngü katein na tye ï
öt k'Obanga öyëc opokere ökö ï dul
arïö cakërë kï malö naka pïny. Pïny
oyengere ëka kite öbarë gïnï ökö.
52 Lyene öyabërë ökö ëka kom jö na
leng na pol n'onwongo öthöö ocer gïnï
ökö.
53 Odonyo gïnï ökö kï ï lyene ëka
kinge cer ka Yecu öcïdhö gïnï ï Jeru-
calem së onyuthere gïnï both jö na
pol.
54 Ï karë n'Adit na löö acikari kï
jö n'onwongo tye ködë më kürö Yecu
önënö gïnï oyeyeng ëka gin na kïbëc
n'ötïmërë, obedo gïnï kï lworo rwök,
së okobo gïnï nï, “Adyer, ën onwongo
obedo Wod k'Obanga!”
55 Mon na pol onwongo tye gïnï
kunön na neno gïnï kï cecen. Gïn
onwongo ölübö kör Yecu kï ï Galilaya
më könyö ën.
56 Ï kin mon nön gïnï onwongo tye
ïë Maria më Magadala, Maria aya ka
Yakobo ëka Yocepu, ëka aya k'awope
ka Jebedayo.

Eiko Yecu ï lyël
(Marako 15:42-47; Luka 23:50-56; Jon 19:38-42)

57 Ï karë na pïny dong cido, dhanö
mörö më Arimataya n'obedo alönyö
na nyïngë Yocepu obino, ën thon on-
wongo obedo alübkör Yecu.
58 Ën öcïdhö both Pilato së ökwaö
kom Yecu ëka Pilato öcïkö nï ëk ëmïï
bothe.
59 Yocepu ökwanyö kom Yecu, së
oboo ökö kï böngü na leng,
60 ëka opyelo ï bur lyël mërë na
nyen, na ën onwongo ogworo ï kidi.
Ën ölörö kidi na thwönë ï dhö lyël, ëka
öya öcïdhö ökö.
61 Maria më Magadala ëka Maria
nökënë ca onwongo obedo gïnï kunön
n'opimere kï lyël.

Ëkürpïny na kürö lyël

27:35 Jabuli 22:18-19

62 Kodiko mërë, na ënë nïnö na lübö
Nïnö më Yübërë, ëlamdhök na dito ëka
Eparicayo öcökërë gïnï ï nyim Pilato.
63 Gïn okobo nï, “Adwong, wan epo
nï ï karë na ën pod kwö, wan ewinyo
ka abwöl jö nön kobo nï, ‘Kinge nïnö
adek an abino cer dökï.’
64 Së myero ïmïï cïk ëk ëgwök lyël
na bër naka ï nïnö më adek ëk kür
ëlübkörë öcïdh gïnï ökwal kome ökö, së
okob gïnï both lwak nï ën ocer ökö kï
ï kin jö n'öthöö. Bwöl më ajiki ni bino
bedo na rac na löö bwöl më acël ökö.”
65 Pilato ögamö nï, “Ter unu acikari
n'obedo gïnï ëkürpïny. Cïdh ïgwök unu
na bër rwök kite na un ïtwërö ködë.”
66 Së öcïdhö gïnï më kürö dhö lyël na
bër nakun mwönö gïnï anyuth ï kom
kidi ëka eketho ëkürpïny.

28

Cer ka Yecu (Marako 16:1-10; Luka 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 Kinge Cabït k'Eyuda, ï kin keko ï
nïnö na lübö cabït k'Eyuda, Maria më
Magadala ëka Maria nökënë öcïdhö
gïnï më nënö lyël.
2 Athura oyeyeng na dit oyengo
pïny, pïën malaika ka Rwoth n'öya kï
ï polo obino pïny së othwaro kidi ökö
kï ï dhö lyël ëka obedo ï wie.
3 Malaika nön onen na ryëny calö
lüth köth, ëka böng mërë onwongo tar
calö pëë.
4 Ëkürpïny obedo gïnï kï lworo rwök
ï karë na gïn önënö malaika ëka komgï
ömyël së ödökö gïnï calö jö n'öthöö.
5 Ëntö malaika okobo both mon nï,
“Kür ibed unu kï lworo, pïën an angeo
nï un itye ka rangö Yecu n'onwongo
eguro ï kor yath arïa.
6 Ën ba tye kany; ën ocer ökö, kite
na ën okobo. Bin ïnën unu kanya ën
onwongo obuto ïë.
7 Cïdh unu pïöpïö ëk ikob unu both
ëlübkörë: ‘Ën ocer ökö kï kin jö
n'öthöö, ëka ën tye ka cïdhö anyim
niwu yo Galilaya. Un ibino nënö ën kï
kunön.’ Po unu ï kom ngö na an akobo
niwu.”
8 Së mon öbünyö yaa ökö pïöpïö kï ï
wi lyël kï lworo ëka kï yom cwiny na
thwönë, së örïngö gïnï më cïdhö kobo
both ëlübkörë.
9 Athura Yecu oromo ködgï, së
omothogï nï, “Kuc obed kodwu!”
Gïn obino bothe, ömakö gïnï tyënë së
öwörö gïnï ën.
10 Së Yecu okobo nïgï nï, “Kür ibed
unu kï lworo. Cïdh ikob unu both
utmegona ëk öcïdh gïnï yo Galilaya; së
gïn bino nënöna kï kunön.”

Köp n'ëkürpïny ödwökö

11 Ï karë na mon tye ka woth ï
yoo, ëkürpïny mökö öcïdhö ï pacö ëka
ödwökö gïnï ripot both ëlamdhök na
dito gin na kïbëc n'ötïmërë.
12 Ï karë n'ëlamdhök na dito öcökërë
gïnï kanya acël k'edong, së öyübö gïnï
köp më mïö cïlïng na thwönë both
acikari,
13 nakun kobo gïnï bothgï nï, “Kob
unu both lwak nï, ‘Ëlübkörë obino
gïnï kiwor së ökwalö gïnï kome ï karë
n'onwongo wan ënïnö ökö.’
14 Ka alöc bino winyo köp ni, së
wan ebino kobo nïnë, ëk can mörö kür
opodh ï komwu.”
15 Së acikari ögamö gïnï cïlïng, ëka
ötïmö gïnï kite n'ëcïkögï ködë. Köp ni
obedo këth ï kin Eyuda othuno ködë
naka tin.

Yecu onen both ëlübkörë (Marako 16:14-18; Luka 24:36-49; Jon 20:19-23; Tic k'Ëkwëna 1:6-8)

16 Së ëlübkörë apar wie acël öcïdhö
gïnï yo Galilaya, ï wi kidi na Yecu
onwongo okobo bothgï më cïdhö ïë.
17 Ï karë na gïn önënö Yecu, öwörö
gïnï ën; ëntö jö mökö obedo ka
kalakala.
18 Së Yecu obino bothgï ëka okobo
nï, “Twër kïbëc na tye ï polo ëka ï wi
lobo etyeko dong mïö ökö botha.
19 Pï manön cïdh unu dong ëk ïlök
unu jö më rok kïbëc ödök gïnï ëlübköra,
baticagï unu kï nyïng Apap, ëka Wod
ëka Tipo Naleng,
20 pwony unugï më gwökö gin na
kïbëc na an atyeko cïköwu ködë. An

atye kodwu karë kïbëc, naka ï ajiki
pïny.”

Emuth na Bër ï kom Yecu kite na Marako öcöö

Köp na ut ï buk ka Marako

Buk ni Jon Marako ënë öcöö. Obedo buk acël ï kin buke angwën na mïö onu köp ï kom Emuth na Bër ï kom Yecu Kiricito. Buke nökënë ënë Matayo, Luka, ëka Jon. Marako nen calö obedo kï gum më nënö ëka winyo Yecu kï ï Jerucalem cë kï kunön öcakö bedo ngat n'oye. Kinge enwongo nï ën owotho kï Paulo ëka Baranaba ï wothgï më acël (Tic k'Ëkwëna 12:25). Ën thon obedo amïï köny both akwëna Petero pï mwaka na pol (1 Petero 5:13). Enwongo nï ën onwongo köp na pol kï kom köp mërë ï kom Yecu kï ï kom ngö na Petero okobo nïnë.

Ï buk ni, Marako mïö köp ï kom kwö ëka tic ka Yecu. Ën oketho cwinye rwök ï kom ngö na Yecu otio nakaka ngö na ën okobo. Ën obedo ka nwönö nï Yecu nyutho tëkö mërë më larö, gönyö ëka cangö jïï. Neno mërë onwongo tye ï kom Yecu na calö atic ëka athïn k'Obanga. Tango mërë, cangö jïï, gönyö jïï na tipo na reco otweogï ëka tëkö mërë më wëkö bal nyutho ën na calö wod k'Obanga.

Buk ni cakërë kï köp ï kom tic ka Yecu ï kin lwak, ëka kï köp mërë nï ker k'Obanga dong obino ökö pïny ï lobo. Pol karë Marako tero köp më guro Yecu ï kor yath na calö köp më rïbërë ï kin Obanga kï dhanö. Na lübërë kï köp ka Marako, Yecu onwongo can pï bal onu (nën cura 8:31; 9:31; 10:33-34, 45). Marako onyutho ngö n'ötïmërë na thuth ï cabït më ajiki na bara Yecu öthöö ëka ojiko köp mërë kï cer ëka dök ka Yecu ï wi polo.

Pwony ka Jon Abatica
(Matayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Jon 1:19-28)

1 Man ënë acaki më Emuth na Bër ï kom Yecu Kiricito, Wod k'Obanga.*
2 Kite n'ëcöö ködë ï buk k'adwarpïny Icaya:

“Obanga okobo nï, ‘An abino oro aorna ï nyimi,
na bino yübö yoo nini.’

3 Dwön dhanö mörö tye ka redo ï thim nï,
‘Yüb unu yoo pï Rwoth,
mïï unu yoo ocung atïr nïnë.’ ”

4 Aor ni onwongo obedo Jon Abatica. Ën onwongo tye ï thim ëka ötïtö nï jïï myero ebaticagï më nyutho nï gïn dong ongut ökö kï ï kom balgï ëka ölökërë gïnï both Obanga ëk ötïm nïgï kïca.
5 Jö na pol më lobo Yudea ëka Jerucalem obino gïnï both Jon. Gïn onwongo tuco balgï ëka Jon baticagï ï kulo Jordan.
6 Jon onwongo ruko böng n'ëyübö kï kom yer kïnaga, tweo wang pyërë kï del, camö bonyo ëka mör kic më thim.
7 Jon ötïtö both jïï nï, “Ngat mörö ute na tye ka lübö köra, ën pïrë tëk löa ökö. An ba apora më gungo pïny ëka më gönyö thöl wörë.
8 An abaticawu kï pii, ëntö ën bino baticawu kï Tipo Naleng.”

Batica ka Yecu
(Matayo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

9 Ï karë nonu Yecu öya kï ï Najaret ï lobo më Galilaya ëka Jon obatica ën ï kulo Jordan.
10 Na Yecu pod donyo malö kï ï pii, cücüth ën önënö polo öyabërë ëka Tipo Naleng opye ï kome na cal k'amam.
11 Ëka dwön mörö öya kï ï polo na kobo nï, “In ënë Woda më amara, cwinya yom ï komi.”
12 Cücüth Tipo Naleng otero Yecu ï thim,
13 kanya ën obedo ïë pï nïnö pyer angwën nakun Catan tëmö ën. Leeni na ger onwongo thon ut kunön ëka emalaika obedo gwökö ën.

* **1:1** Baibul nökënë ba ketho *Wod k'Obanga.*

Yecu ocwodo ëcïk rëc angwën (Matayo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Ï karë na dong etweo Jon ï buc,
Yecu obino yo Galilaya nakun tïtö köp
ï kom Emuth na Bër n'öya kï both
Obanga.
15 Ën okobo nï, “Karë dong örömö,
Ker k'Obanga dong cwök. Ngut unu
ëka iyee unu Emuth na Bër!”
16 Ï nïnö mörö acël na Yecu on-
wongo tye ka woth ï nget Nam më
Galilaya, ën önënö ëcïk rëc arïö, Ci-
mon ëka ömïn mërë Anderiya, bolo
gïnï böögï ï pii.
17 Yecu okobo bothgï nï, “Bin ïlüb
unu köra, ëka an abino mïöwu ïdökö
ëmak jïï nakaka rëc.”
18 Cücüth gïn öwëkö böögï ëka ölübö
gïnï kör Yecu.
19 Ï karë na ën öcïdhö anyim na
nönök, önënö Yakobo ëka ömïn mërë
Jon, ëthïn ka Jebedayo, n'obedo gïnï ï
yeya yübö böögï.
20 Ëka cücüth Yecu ocwodogï cë
öwëkö gïnï apapgï Jebedayo ï yeya kï
jö n'onwongo epangogï apanga ëka
ölübö gïnï ën.

Dhanö na tye kï tipo na rac (Luka 4:31-37)

21 Yecu ëka ëlübkörë öcïdhö gïnï
yo Kaperanaum, cücüth ï ceng Cabït
k'Eyuda ën ödönyö ï cinagoga ëka
öcakö pwony.
22 Jïï obedo kï ur ï kom pwony
mërë, pïën opwonyo na calö ngat
n'onwongo ut kï twër, na path kï kite
n'epwony cïk pwonyo ködë.
23 Cücüth dhanö mörö onwongo tye
ï cinagogagï kï tipo na rac ëka öcakö
redo nï,
24 “Kara ïmïtö ngö kï bothwa, Yecu
më Najaret? In ibino më tyekowa
ökö? An angeo ngat na in ibedo—ngat
na Leng n'Obanga ooro.”
25 Ëntö Yecu ocoko nakun kobo nï,
“Lïng ökö, ëka donyi ökö kï ï kome!”
26 Tipo na rac ömïö ën öryërë ëka
oredo rwök cë öya ökö kï ï kome.
27 Jö kïbëc obedo gïnï kï ur rwök
nakun penyere gïnï kën-gï nï, “Man
ngö? Pwony na nyen na ut kï twër!
Ën coko naka thon tipo na reco, ëka
winyo gïnï ën.”
28 Emuth ï kom Yecu ökëth örömö
kabedo n'ögürö lobo më Galilaya
kïbëc.

Yecu öcangö jö na pol (Matayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Cücüth na Yecu dong öya ökö kï ï
cinagoga, öcïdhö gïn kï Yakobo ëka Jon
yo pacö ka Cimon ëka Anderiya.
30 Marö ka Cimon onwongo obuto
pïny, na two lyetho ömakö ëka cücüth
gïn okobo köp ï kome both Yecu.
31 Ën dong öcïdhö bothe, ömakö
cïngë, ëka otingo malö. Two lyetho öya
ökö kï ï kome ëka öcakö yübö nïgï cem.
32 Kothyeno nön na ceng dong
dönyö, jïï okelo etwoe kïbëc bothe ëka
jö na cene ömakögï.
33 Ëka jö kïbëc më pacö nön ögürë
gïnï ï dholokek.
34 Cë Yecu öcangö jö na pol
n'onwongo ut gïnï kï koth twoe na
papath, ëka öryëmö cene na pol, ën
ba oyeo nï cene më twak pïën gïn
onwongo ngeo nga na ën obedo.

Yecu ötïtö köp ï Galilaya (Luka 4:42-44)

35 Kodiko cön na pïny pod cöl, Yecu
öya cë öcïdhö yo kanyalik ëka obedo ï
lëga kunön.
36 Ëntö Cimon ëka ewodhe öcïdhö
gïnï më rangö ën.
37 Ï karë na gïn onwongo Yecu,
gïn okobo nïnë nï, “Jö kïbëc tye ka
rangöni.”
38 Ëntö Yecu okobo nïgï nï, “Eru
ëcïdh unu ï peci nökënë ëk an thon atït
nïgï köp. Manön ënë gin n'ömïö an
abino.”
39 Cë ën owotho ï Galilaya kïbëc
nakun tïtö köp ï cinagogagï ëka ryëmö
cene.

Yecu öcangö ëcwö na ut kï two dhöbü (Matayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Ëcwö mörö na ut kï two dhöbü
obino cë orumo cöngë both Yecu,
nakun kwaö ën nï, “Ka ïmïtö, ïtwërö
mïöna bedo na leng.”

41 Kïca ömakö Yecu cë öryëö cïngë
ogudo ëka okobo nïnë nï, “An amïtö,
komi dong obed na leng!”
42 Cücüth dhöbü orwenyo ökö kï ï
kome ëka ëmïö ödökö na leng.
43 Cë Yecu ömïö ën öcïdhö nakun
cïkö na tëk nï,
44 “Kür ikob both ngat mörö ngö
n'ötïmërë. Ëntö cïdhï inyuthiri both
alamdhök ëka ïmïï tyër pï bedoni na
leng na lübërë kï cïk na yam Muca
öcïkö pï jö n'ëcangögï kï ï two dhöbü.
Man bino bedo caden both jö kïbëc nï
in emii ïdökö na leng.”
45 Ëntö ën öcïdhö ëka örwëö ngö
n'ötïmërë both jö kïbëc. Na calö ad-
wogi ka ngö n'ötïmërë, ömïö Yecu ba
dökï ödönyö ï pacö na kome nen ëntö
obedo yökö kanyalik, cë jïï kï ï kabedo
kïbëc ömëdërë gïnï më bino bothe.

2

Yecu öcangö ngat na kome okwe (Matayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Kinge nïnö na nönök, Yecu dökï
odwogo ï Kaperanaum, jïï owinyo nï
ën odwogo pacö.
2 Lwak na pol öcökërë gïnï kanya
acël na kabedo ödökö na dïng naka ï
dholokek, ëka ën ötïtö köp k'Obanga
bothgï.
3 Cë cwö angwën obino n'otingo
gïnï dhanö na kome okwe bothe.
4 Gïn onwongo ba römö tero ëcwö
ni both Yecu pïën lwak onwongo
opong rwök. Otuco gïnï wi öt kï
malö n'opimere kï kanya Yecu on-
wongo ut ïë. Cë gïn olwao ëcwö na
kome okwe n'obuto ï ökëka pïny ï
nyim Yecu. 5 Ï karë na Yecu önënö
yeegï, okobo n'ëcwö na kome okwe nï,
“Woda, balni dong ëwëkö ökö.”
6 Ëntö epwonye mökö më cïk ka
Muca onwongo obedo kany nön
nakun penyere gïnï kï ï cwinygï kën-
gï nï,
7 “Pïngö dhanö ni twak nï köman?
Ën tye ka yanyö Obanga! Obanga
këkën ënë twërö wëkö bal!”
8 Cücüth Yecu ongeo kï ï cwinye
ngö n'onwongo gïn tye ka thamö, ëka
openyogï nï, “Pïngö ïthamö unu köp ni
kï ï cwinywu?
9 Mënë na yot, më kobo both
dhanö na kome okwe nï, ‘Balni dong
ëwëkö ökö,’ onyo nï, ‘Yaa malö, ïkwany
ökëkani, ëka ïcak woth’?
10 Ëntö an amïtö inge unu nï, Wod
ka Dhanö ut kï twër ï wi lobo më wëkö
bal.” Cë Yecu okobo both dhanö na
kome okwe nï,
11 “An akobo nini, yaa malö, kwany
ökëkani ëka ïcïdh yo pacö.”
12 Ën öya malö, ökwanyö ökëka mërë
ëka odonyo yökö na gïn kïbëc tye ka
nënö. Jö kïbëc ouro ëka öpakö gïnï
Obanga na kobo gïnï nï, “Wan anaka
yam bara ënënö gin mörö na calö
man!”

Yecu ocwodo Lebi (Matayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yecu dökï öcïdhö ï dhö Nam më
Galilaya. Lwak na pol obino bothe
ëka ën öcakö pwonyogï.
14 Na Yecu onwongo tye ï woth,
önënö Lebi wod k'Alipayo obedo ï öd
cökö ocoro mërë. Yecu okobo nïnë nï,
“Lüb köra.” Cë Lebi öya malö ëka ölübö
körë.
15 Na Yecu onwongo ut ï cem ï öt
ka Lebi, ëcök ocoro ëka ëbal na pol
onwongo tye ï cem kanya acël ködë
ëka ëlübkörë. Jö na pol onwongo tye
n'ölübö gïnï kör Yecu.
16 Ï karë n'epwony cïk ka Muca
n'obedo Eparicayo önënö gïnï ën
ka cemo k'ëbal ëka ëcök ocoro, gïn
openyo ëlübkör Yecu nï, “Pïngö ën
cemo k'ëcök ocoro ëka ëbal?”
17 Ï karë na Yecu owinyo köp ni, ën
okobo nïgï nï, “Pathï jö na komgï yot
ënë mïtö daktar, ëntö etwoe. An ba
abino më cwodo jö na kitegï atïr ëntö
ëbal.”

Peny ï kom rio kec (Matayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Ï karë mörö n'onwongo ëlübkör
Jon Abatica ëka Eparicayo ut gïnï ï
rio kec, jö mökö obino gïnï both Yecu
ëka openyo ën nï, “Pïngö ëlübkör Jon
Abatica ëka ëlübkör Eparicayo rio gïnï
kec, ëntö megi ba rio kec?”

19 Yecu ögamö nï, “Wele k'anyom twërö rio kec n'anyom tye ködgï kanya acël?” Ba twërö gïnï rio kec n'anyom tye ködgï kanya acël.
20 Ëntö karë bino thuno n'ebino kwanyö anyom ökö kï bothgï, cë gïn dong bino rio kec ï nïnö nön.
21 “Ngat mörö ope na dapö böngü na nyen ï kom böngü n'otii, cë ka ötïmö, böngü na nyen bino yëcö böngü n'otii ökö cë mïö kanya öyëc bedo na thwönë.
22 Ëka ngat mörö ope na pïkö köngö ölök na nyen ï ocwe* na cön. Ka öpïkö, cë köngö ölök bino yëcö ocwe ökö, köngö ölök bino öny ëka ocwe thon bal ökö. Ëntö köngö ölök na nyen myero ëpïkï ï ocwe na nyen.”

Peny ï kom ceng Cabït k'Eyuda (Matayo 12:1-18; Luka 6:1-5)

23 Ï nïnö mörö acël më ceng Cabït k'Eyuda, na Yecu onwongo tye ka wok k'ëlübkörë ï pwodho bël, ëlübkörë öcakö rïdhö with bël.
24 Eparicayo okobo both Yecu nï, “Nën, pïngö gïn tye ka türö cïk ï ceng Cabït k'Eyuda?”
25 Ëka Yecu okobo nïgï nï, “Un ba ïkwanö kï ï Cöc na Leng ngö na Daudi ötïmö ï karë na kec oneko ën ëka ewodhe?
26 Ën ödönyö ï öt k'Obanga ï karë na Abiathar onwongo obedo Alamdhök na Dit ëka öcamö ogati n'ëtyërö both Obanga na yam cïk ökwërö nï dhanö mörö kür öcam na path k'ëlamdhök këkën. Ën thon ömïö nökënë both ewodhe.”
27 Cë Yecu okobo nïgï nï, “Ceng Cabït onwongo ëyübö pï dhanö, pathï dhanö pï ceng Cabït.
28 Pï manön Wod ka Dhanö obedo Rwoth, naka thon më ceng Cabït.”

3

Ëcwö na badë okwe (Matayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Ï nïnö mörö acël më ceng Cabït k'Eyuda, Yecu dökï ödönyö ï cinagoga ëka ëcwö na badë okwe onwongo ut kunön.
2 Jö mökö onwongo ut gïnï kunön më nënö ka Yecu twërö cangö ëcwö ni ï ceng Cabït ëk enwong gïnï yoo më dotho ën.
3 Yecu okobo both ëcwö na badë okwe nï, “Yaa malö ëk icung ï nyim jïï.”
4 Cë Yecu okobo bothgï nï, “Cïk yeo ï ceng Cabït nï ëtïm gin mörö na bër onyo na rac, ëlar kwö onyo enek ökö?” Ëntö gïn ölïng alïnga.
5 Ën önënögï k'akëmö ëka cwinye ocwer pï nwang cwinygï. Yecu okobo n'ëcwö nï, “Ryë badi.” Ën öryëö badë cë öcang ökö.
6 Cë Eparicayo odonyo gïnï yökö cücüth më yübö köp kï jö na cwakö Erode kite na myero enek kï Yecu.

Lwak ölübö Yecu

7 Yecu k'ëlübkörë öya cë öcïdhö gïnï yo dhö nam, ëka lwak na pol n'öya kï ï lobo Galilaya, Yudea,
8 Jerucalem, Idemea, kukïdë më kulo Jordan, ëka kï ï lobo n'örïkö Turo kï Cidon ölübö gïnï körë. Ï karë na lwak na pol owinyo gïnï gin na kïbëc na ën obedo ka tïmö, gïn obino bothe.
9 Yecu okobo n'ëlübkörë nï öyüb gïnï yeya nïnë, ëk kür lwak ödië.
10 Ën onwongo öcangö jö na pol ï nïnö nön, cë jö kïbëc na two onwongo dïrë gïnï më gudo ën.
11 Ka tipo na reco önënö Yecu, podho gïnï pïny ï nyime ëka kok gïnï nï, “In ibedo Wod k'Obanga.”
12 Ëntö Yecu öcïkö tipo na reco nï kür okob gïnï nï ngat mörö nga na ën ebedo.

Yecu öyërö ëkwëna apar arïö (Matayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Kinge manön Yecu öcïdhö ï wi kidi ëka ocwodo jö n'onwongo ën mïtö woth ködgï ëka obino gïnï bothe.
14 Ën öyërö jö apar arïö ëka ocwodogï nï ëkwëna ëk owoth ködë kanya acël, ëka eorgï më cïdhö tïtö köp k'Obanga,

* **2:22** Eyuda pïkö köngö ölök ï ocwe n'ëyübö kï ï kom pyen dyël.

15 ëka më bedo kï twër më ryëmö
cene.
16 Man ënë jö apar arïö na ën öyërö:
Cimon (na ën öcakö nyïngë nï Petero),
17 Yakobo ëka ömïn mërë Jon, awope
ka Jebedayo, (ëntö Yecu ömïögï nyïng
nï, Boanergi, na tyën köp mërë nï, “Jö
na mor kamë köth.”)
18 Anderiya, Pilipo, Batulumayo,
Matayo, Tomaci, Yakobo wod
k'Alipayo, Tadeo, Cimon (dhanö na
mïtö löckën)
19 ëka Yuda Ikariot n'oketho örörö ï
kom Yecu.

Yecu ëka Belijebul
(Matayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Cë Yecu ödönyö ï öt ëka lwak
na pol obino örïkö ën dökï. Ën
ëka ëlübkörë onwongo ba twërö gïnï
nwongo caa më cem.
21 Ï karë na wede mërë owinyo ngö
n'ötïmërë, cë obino gïnï më makö Yecu
pïën gïn öthamö nï, “Ën opo ökö.”

22 Epwony cïk ka Muca mökö öya kï
ï Jerucalem na kobo gïnï nï, “Ën ut kï
Belijebul, adwong ka cene. Kanya ën
nwongo tëkö kï ïë më ryëmö cene.”

23 Cë Yecu ocwodogï ëka ötwak ködgï
kï carolok nï, “Catan twërö ryëmö
Catan nïngö?
24 Ka ker opokere ïë arïö, ker nön ba
twërö cung.
25 Ëka ka jö më öt opokere ïë arïö, jö
më öt nön ba twërö cung.
26 Ëka ka Catan opokere cë ölwënyö
ï kome kënë, ën ba twërö cung, ajiki
mërë nwongo dong othuno.
27 Ngat mörö ope na twërö dönyö ï
öt ka ngat na tëk më yakö jami mërë,
thwara ka ën öcakö tweno dhanö na
tëk ni ökö ëka dong cakö yakö jami kï
ï ödë.
28 An akobo niwu köp adyer nï,
bal kïbëc na dhanö tïmö ëka ayeny
n'ëyanyö k'Obanga ërömö tïmö kïca,
29 ëntö ngat mörö na yanyö Tipo
Naleng ba ebino tïmö nïnë kïca pïën
nwongo ötïmö bal na bedo na twal.”
30 Yecu okobo nïgï pïën gïn on-
wongo tye ka kobo nï, “Ën ut kï tipo
na rac.”

Aya ka Yecu ëka utmego mërë
(Matayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Cë aya ka Yecu ëka utmego mërë
obino gïnï. Gïn ocung yökö ëka eoro
ngat mörö both Yecu ï öt, ëk obin yökö
ötwak ködgï.
32 Lwak onwongo obedo nakun
ögürö gïnï Yecu ï dyere, cë ekobo nïnë
nï, “Ayani ëka utmegoni ocung yökö
tye gïnï ka rangöni.”
33 Yecu ögamö nïgï nï, “Nga ënë
obedo ayana ëka utmegona?”
34 Cë önënö jö n'obedo pïny n'ögürö
ën dyere ëka okobo nï, “Man ënë
ayana ëka utmegona.
35 Ngat mörö na tïmö ngö n'Obanga
mïtö, ënë ömëra, amëra, ëka ayana.”

4

Carolok ï kom acwö kodhi
(Matayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yecu dökï öcakö pwony ï dhö Nam
më Galilaya. Lwak na pol rwök
öcökërë bothe, cë ën öïdhö ï yeya ëka
obedo ïë nakun jïï kïbëc odong ï dhö
nam.
2 Yecu opwonyogï kï köp na pol kï
carolok nï:
3 “Winy unu! Apur mörö öcïdhö më
cwööno kodhi mërë.
4 Ï karë na ën tye ka cwööno kodhi,
kodhi mökö ökïr ï dye yoo, ëka wïny
ödëdëpö ökö.
5 Kodhi nökënë ökïr kanya obedo
kitekite na ngöm nönök ïë. Kodhi ni
otuu pïöpïö pïën ngöm onwongo rëp.
6 Ëntö ï karë na ceng öryëny
öwangögï rwök, oner gïnï ökö pïën
oriigï ba ödönyö na thuth.
7 Kodhi nökënë opodho ï kin
okudhi. Okudhi ödöngö ëka ödïögï cë
ba önyakö nyige.
8 Kodhi nökënë opodho ï ngöm na
bër ödöngö ëka nyige önyak, mökö
pyer adek, mökö pyer abicël ëka mökö
mia acël.”
9 Cë Yecu okobo nï, “Ngat na tye kï
ithe më winyo, myero owiny.”

Pwony ï kom carolok (Matayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Ï karë na Yecu onwongo tye këné
k'ëlübkörë apar arïö ëka jö nökënë, gïn
openyo ën tyën carolok.
11 Ëka ën okobo nïgï nï, “Müng më
ker k'Obanga ëmïöwu. Ëntö both jö
nökënë an atwak ködgï kï carolok,
12 ëk,
“ ‘Ka gïn önënö, önën gïnï
ëntö ba bino gïnï nïang.
Ka gïn owinyo, owiny gïnï
ëntö gïn ba bino nïang ïë.
Pïën ka gïn ötïmö, gïn bino lökërë both
Obanga,
ëka ën bino tïmö nïgï kïca.’ ”

Yecu ögönyö carolok k'acwö kodhi (Matayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Së Yecu openyogï nï, “Un ba
ïnïang ï tyën carolok ni? Un ibino
nïang ï carolok nökënë kïbëc nïngö?
14 Apur cwö kodhi na ënë köp
k'Obanga.
15 Kodhi n'opodho ï yoo ocung
pï jö na winyo köp k'Obanga, së
cücüth Catan bino kwanyö köp na gïn
owinyo ökö.
16 Kodhi n'opodho kanya obedo
kitekite, ocung pï jö na winyo köp
k'Obanga ëka cücüth gamö gïnï kï yom
cwiny.
17 Ëntö kit na ba ut gïnï k'orii
n'ödönyö na thuth, ba bedo gïnï ape.
Podho gïnï ökö cücüth ka tye gïnï kï
pëkö onyo ka eketho ayela ï komgï pï
yee köp k'Obanga.
18 Kodhi nökënë n'opodho ï kin
okudhi ocung pï jö na winyo köp
k'Obanga,
19 ëntö par më kwö më lobo ni,
marö lönyö, ëka miti më jami kïbëc
bino së dïö köp k'Obanga ökö ëka ba
nyak gïnï.
20 Ëntö kodhi n'opodho ï ngöm na
bër cung pï jö na winyo ëka gamö
köp k'Obanga. Gïn nyakö nyig-gï pyer
adek, mökö pyer abicël onyo mia
acël.”

Carolok ï kom tara (Luka 8:16-18)

21 Yecu okobo both lwak nï, “Ngat
mörö ute na cwïnyü tara së ketho ï thë
adïta onyo ï thë ëtana ëka ba ketho ï ka
cibo tara?
22 Pïën ba tye gin mörö n'ökanërë na
ba ebino ngeeno, ëka müng mörö ope
na ba ebino kelo kanyalër.
23 Ka ngat mörö tye kï ithe më
winyo, myero ën owiny.”
24 Yecu thon okobo nïgï nï,
“Gwökërë unu kï kom gin nï winyo
unu. Gin na un ipimo ködë, ënë thon
ebino pimo niwu ködë, ëka dökï ebino
mëdö niwu.
25 Jö na tye kï gin mörö ebino mëdö
nïgï, ëka jö n'ope kï gin mörö ebino
kwanyö naka thon gin mörö na tïdï na
gïn tye ködë ökö.”

Carolok ï kom tuu ka kodhi

26 Yecu ömëdërë më kobo nï, “Ker
k'Obanga cal k'apur n'öcwö kodhi ï
ngöm.
27 Kiceng ëka kiwor, na ën önïnö
onyo neno, nyig kodhi tuu ëka döngö,
ëntö ën ba nïang kit na nwongo
ötïmërë ködë.
28 Ngöm mïö nyig kodhi tuu ëka
nyakö nyige kënë, më acël pote cakö
donyo, së wie yübërë, ëka ajiki mërë
nyige cëk.
29 Ï karë na nyige öcëk, apur cakö
bino ëka kaö kï pala, pïën karë më kac
nwongo örömö.”

Carolok ï kom nyig kodhi karadali (Matayo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

30 Yecu dökï openyo nï, “Ngö na onu
ebino poro kï Ker k'Obanga onyo car-
olok mënë na onu myero etii ködë?
31 Cal kï nyig kodhi karadali na ënë
tïdï rwök kï kin kodhi n'ëpïdhö ï ngöm.
32 Ëntö ka ëpïdhö, döngö na thwönë
rwök na löö kodhi nökënë kïbëc
n'ëpïdhö ï pwodho. Jangë döngö na
boco, ëka wïny na ngwëcö kï malö
twërö gërö udigï cë yweo ï tipo mërë.”
33 Yecu ötïtö köp mërë both lwak
nakun tio kï carolok, okobo nïgï kite
na gïn twërö nïang ködë.

34 Ën ba okobo gin mörö bothgï na
ba otio kï carolok, ëntö ka ën ut kënë
k'ëlübkörë, ën gönyö nïgï jami kïbëc.

Yecu öjükö yamö
(Matayo 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Ï nïnö nön na pïny dong cido, Yecu
okobo both ëlübkörë nï, “Ëru engolu
nam yo löka nam tung ca.”
36 Së gïn otero Yecu ï yeya ëka öcakö
gïnï wëkö lwak ï ngeegï. Yeya nökënë
thon onwongo tye kanya acël ködë.
37 Ëka yamö na ger obino ï nam. Pii
na tingere malö öcakö dönyö ï yeya,
ëka yeya öcakö pong kï pii.
38 Ï caa nön, Yecu onwongo tye ka
nïnö ï ngee yeya n'otheno wie k'athen
wic. Ëlübkörë ocoo ën ëk öya malö, na
redo gïnï nï, “Apwony, in ba ïparö nï
wan ëcwök lüny ökö ï pii?”
39 Yecu öya malö ëka ocoko yamö
së okobo nï pii na tingere malö nï,
“Lïng ökö! Cung moth!” Cücüth yamö
ocung ökö, ëka jami kïbëc ölïng moth.
40 Së Yecu openyo ëlübkörë nï,
“Pïngö un ilwor? Un ba itye kï yee?”
41 Ëlübkör Yecu onwongo ödökö gïnï
na lwor ökö. Së öcakö penyere gïnï
kën-gï nï, “Ëcwö ni ënë nga, na naka
thon yamö ëka pii na tingere malö
winyo?”

5

Yecu öcangö dhanö na tye kï tipo na rac
(Matayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Së Yecu ëka ëlübkörë öngölö Nam
më Galilaya ëka othuno gïnï yo löka
nam më lobo Gereca.
2 Ï karë na Yecu donyo yökö kï ï
yeya, dhanö mörö na tye kï tipo na
rac öya kï ï wi lyene më romo ködë.
3 Dhanö ni onwongo bedo ï kin
lyene ëka ngat mörö onwongo ope na
twërö tweno ën kadï kï jëgëlë.
4 Pol karë etweo tyënë kï cïngë ëntö
caa kïbëc ën codo jëgëlë ëka türö ny-
wenyo ökö kï ï tyënë. Ngat mörö on-
wongo ope na tëk na twërö löönö ën.
5 Karë kïbëc kiceng ëka kiwor ën
bedo ï kin lyene ëka ï wi kite nakun
kok, ëka ngöngölö kome kënë kï kite.
6 Ï karë na ën önënö Yecu kï kanya
bobor, örïngö bothe cë orumo cöngë ï
nyime.
7 Ën öcakö redo rwök nï, “Yecu, Wod
k'Obanga na Malö Rwök, ngö na in
ïmïtö kï botha? Kwongiri ï nyim
Obanga nï ba ibino pwodona!”
8 Pïën Yecu onwongo okobo nïnë nï,
“Yaa ökö kï kom ëcwö ni, in tipo na
rac!”
9 Së Yecu openyo tipo na rac nï,
“Nyingi nga?”
Ën ögamö nï, “Nyïngwa Lejon, pïën
wan etye na pol ï dhanö ni.”
10 Tipo na reco dök ökwaö Yecu rwök
ëk kür öryëmgï ökö kï ï lobo nön.
11 Öthïpan pün onwongo tye ka cem
ï bad kidi.
12 Së tipo na reco ökwaö gïnï Yecu nï,
“Or-wa ï pün, ëk ëdöny ï ïgï.”
13 Së Yecu oyeo nïgï, ëka tipo na reco
odonyo ëka ödönyö gïnï ï pün. Öthïpan
pün onwongo tye na römö elip arïö.
Pün öngwëcö gïnï kï ï bad kidi yo ï nam
së pii ömwönyögï ökö.
14 Ëkwath n'onwongo kwaö gïnï pün
öngwëcö gïnï ökö ëka örwëö gïnï emuth
ï pacö na cwök ëka kï lobo n'ögürö
kany nön. Jïï öbünyö cïdhö më nënö
ngö n'ötïmërë.
15 Ï karë na lwak obino both Yecu,
gïn önënö dhanö n'onwongo tipo na
reco opong ï kome, obedo pïny kunön
n'oruko böng mërë ëka wie tye na bër,
së lworo ömakögï kïbëc.
16 Ëka jö n'önënö ngö n'ötïmërë,
okobo gïnï both jö nökënë köp ï kom
dhanö na tipo na reco opong ï kome,
ëka ï kom pün.
17 Së lwak öcakö kwaö Yecu ëk öya
ökö kï ï lobogï.
18 Na Yecu dong tye ka dönyö ï yeya,
dhanö n'onwongo tipo na reco tye ï
kome, ökwaö ën nï ëk ewoth ködë.
19 Ëntö Yecu ba oyeo. Okobo nïnë nï,
“Cïdh yo pacö ëka both jö na megi së
ikob nïgï jami kïbëc na Rwoth Obanga

* **5:20** ***Dekapoli*** Gönyö nï peci apar.

ötïmö ëka kit na ën ötïmö nini kïca ködë."
20 Ën öcïdhö së öcakö kobo ngö na
Yecu ötïmö ï kome ï Dekapoli* ëka
jö kïbëc n'owinyo ngö na ën okobo,
obedo gïnï kï ur rwök.

Nyaka Yairo ëka dhakö n'ogudo böngü ka Yecu (Matayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Ï karë na Yecu dökï öngölö nam kï
yeya yo löka nam tung ca, lwak na pol
öcökërë bothe nakun ën onwongo tye
ï nget nam.
22 Së atëla mörö acël më cinagoga,
na nyïngë Yairo obino. Ï karë na ën
önënö Yecu, orumo cöngë pïny,
23 ëka odweko ën nï, "Nyara na tïdï
dong tye ka thöö athöa. Öma! Bin
iketh cingi ï kome, ëk öcang së ökwö."
24 Yecu owotho kanya acël kï Yairo.
Lwak na pol ölübö ën nakun ëdïö ën.
25 Dhakö mörö onwongo tye na
remo obedo cwer kï ï kome pï mwaka
apar arïö na ba cok.
26 Ën ölïmö can na thwönë, ëka öbalö
lïm mërë kïbëc n'onwongo ën ut ködë
më cülö daktae na pol. Ëntö two mërë
ömëdërë amëda na ba öcang.
27 Ï karë na ën owinyo köp ï kom
Yecu, obino kï kungee nakun wok kï
kin jïï ëka ogudo böngü ka Yecu,
28 pïën ën onwongo öthamö pïrë
kënë nï, "Ka atwërö gudo böngü mërë
këkën, an abino cang."
29 Cücüth remo na cwer ocung ökö,
ëka ongeo kï ï kome nï ën ëcang ökö kï
kom can mërë.
30 Ï caa nonu cücüth, Yecu ongeo
nï tëkö öya kï ï kome. Ën ölökërë
both lwak së openyo nï, "Nga n'ogudo
böngüna?"
31 Ëlübkörë okobo nïnë nï, "In ïnënö
lwak tye ka dïöni ëka dökï ipenyo nï
nga n'ogudi?"
32 Ëntö Yecu ölökërë më nënö nga
n'ogude.
33 Së dhakö ongeo ngö n'ötïmërë ï
kome, obino na kome myël kï lworo
ëka orumo cöngë ï nyim Yecu së ën
okobo köp n'adyer kïbëc bothe.
34 Yecu okobo both dhakö nï,
"Nyara, yeeni ömïö ïdökö na bër. Cïdh
kï kuc ëka ïcang ökö kï kom twoni."
35 Na Yecu onwongo pod twak ködë,
cwö mörö obino kï ï pacö ka Yairo,
atëla më cinagoga. Gïn okobo nïnë nï,
"Nyari dong öthöö ökö. Kür dökï iyel
apwony."
36 Ëntö Yecu onwongo owinyo ngö
na gïn tye ka kobo ëka okobo both
Yairo nï, "Kür ibed kï lworo. Bed kï
yee këkën."
37 Së Yecu ba oyeo nï ngat mörö më
lübö körë na path kï Petero, Yakobo
ëka Jon (ömïn Yakobo).
38 Ï karë na gïn obino ï pacö k'atëla
më cinagoga, Yecu önënö jïï na tye ka
wöö kï koko.
39 Ën ödönyö ï öt ëka okobo nïgï nï,
"Pïngö ïwöö unu kï koko nï köman?
Athïn ba öthöö, ëntö önïnö anïna."
40 Lwak önyërö Yecu. Ëntö ën
öryëmögï kïbëc yökö ëka ödönyö
k'apap k'athïn, aya k'athïn ëka
ëlübkörë adek ï öt kanya anyaka nön
onwongo obuto ïë.
41 Yecu ömakö cïngë së okobo nïnë
nï, "Talitha kumi," na gönyö nï, "Athïn
anyaka, yaa malö!"
42 Ëka cücüth anyaka öya malö
ëka öcakö woth (ën onwongo tye kï
mwaka apar arïö), së jïï obedo kï
thwön ur rwök.
43 Yecu öcïkögï rwök nï kür ömïï
gïnï ngat mörö onge ngö n'ötïmërë
ëka okobo nïgï më mïö nyakö nön gin
mörö ëk öcam.

6

Ëkwërö Yecu kï ï Najaret (Matayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yecu öya ökö kï kunön, ödök yo
lobo thurgï ëka ëlübkörë ölübö ën.
2 Ï ceng Cabït k'Eyuda, ën öcakö
pwony ï cinagoga. Jö na pol n'owinyo
pwony mërë ouro gïnï ëka openyo gïnï
nï, "Ëcwö ni onwongo ryëkö ni kïbëc kï
kwene? Kit ryëkö mënë n'ëmïö ën? Ën
tio tango nïngö?
3 Man pathï apaa bao, wod ka
Maria ëka ömïn Yakobo, Yoce, Yuda,

ëka Cimon. Amego mërë ba kwö ï kin onu kany?" Së gïn ökwërö yee ï kome.
4 Së Yecu okobo nïgï nï, "Adwarpïny ëwörö ï kabedo kïbëc na path kï ï lobo më pacö mërë ëka ï kin wede mërë kï jö më dyekalgï."
5 Yecu onwongo ba twërö tio tango mörö kunön, na path kï ketho cïngë ï wi etwoe mörö na nönök ëka öcangögï.
6 Ën obedo kï ur rwök pïën gïn ope kï yee.

Yecu ooro ëlübkörë apar arïö (Matayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Së Yecu owotho ï pacö kï pacö, nakun pwonyo jïï.
7 Ën ocwodo ëlübkörë apar arïö kanya acël ëka öcakö orogï k'arïö arïö nakun mïögï twër ï kom tipo na reco.
8 Yecu okobo nïgï nï kür owoth gïnï kï gin mörö ï wothgï na path kï lüth ögölë. Kür ömak gïnï cem, ocwe ëka cïlïng ï jëba.
9 Ën oyeo nïgï më ruko wör, ëntö kür ömak gïnï böngü më alöka.
10 Ën okobo nïgï nï, "Ka ïdönyö unu ï öt mörö, bed unu kany nön naka ka ibino yaa unu kï kany nön.
11 Ëntö ka ba ëgamöwu ï kabedo mörö onyo ewinyowu, ka ïya unu, tëng unu apua më tyënwu* ëk obed caden bothgï."
12 Së ëlübkör Yecu öcakö cïdhö gïnï, nakun tïtö gïnï nï jïï myero ongut gïnï kï kom balgï.
13 Gïn öryëmö cene na pol ëka ewiro etwoe na pol kï möö së ëcangögï.

Thöö ka Jon Abatica (Matayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Rwoth Erode† owinyo köp ï kom Yecu pïën jö kïbëc onwongo twakö köp ï kome. Jö mökö onwongo kobo nï, "Man myero obed Jon Abatica n'ocer kï ï lyël. Manön ënë ömïö ën tye ka tio koth tango ni."
15 Jö nökënë okobo nï, "Ën obedo adwarpïny Eliya."

Jö nökënë kobo nï, "Ën obedo adwarpïny na cal k'edwarpïny mörö na cön."
16 Ëntö ï karë n'Erode owinyo köp ï kom Yecu, okobo nï, "Man myero obed Jon! Ëcwö na an anguno ngute ënë dökï ocer ökö."
17 Erode onwongo ooro acikari më makö Jon ëka ketho ën ï buc pï Kerodia, dhakö k'ömïn mërë Pilipo, pïën Erode onwongo ökwanyö Kerodia më bedo dhakö mërë.
18 Jon obedo ka kobo n'Erode nï, "Cïk ka Muca ba yeo nï ïkwany dhakö k'omeru ïlök ödök megi."
19 Kerodia obedo kï cwer cwiny ï kom Jon ëka ömïtö më neko ën. Ëntö ba ötwërö,
20 pïën Erode onwongo lworo Jon ëka ngeo nï ën onwongo obedo dhanö na bër ëka ëcwö na leng, së ën ögwökö Jon na bër. Ën onwongo marö winyo twak ka Jon kadï bed wie orubere, caa kïbëc ën mïtö nï ewiny köp ka Jon.
21 Kerodia onwongo karë na bër ï nïnö n'Erode öyübö karama më po pï nïnö n'ënywölë ködë. Ën ocwodo edite mërë, ëtëla wi lwëny ëka edite më Galilaya.
22 Ï karë na nyaka Kerodia obino ëka ömyël, ën oyomo cwiny Erode ëka wele mërë. Erode okobo both nyakö nï, "Penya gin mörö këkën na in ïmïtö. An abino mïöni."
23 Ëka ën okwongere bothe nï, "An abino mïöni gin mörö këkën na in ibino penyo kï botha, naka thon nucu më kerna!"
24 Anyaka ni öcïdhö both aya mërë së okobo nïnë nï, "Ngö na myero apeny?"

Aya mërë okobo nïnë nï, "Peny wi Jon Abatica!"

25 Anyaka ni öbünyö woth pïöpïö ödök cen both Erode ëka okobo nïnë nï, "Amïtö ïmïa wi Jon Abatica ï canïa kany ï caa ni!"
26 Së rwoth Erode obedo kï kumo rwök ëntö pï kwong na ën okwongo

* **6:11** ***Tëng unu apua më tyënwu*** nyutho nï Obanga ökwërö jö më pacö nön, pïën gïn ökwërö winyo köp k'ëkwëna. † **6:14** Rwoth ni onwongo obedo Erode Antipa.

ï nyim wele mërë, ömïö ën ba twërö kwërö na nyaka ni.
27 Cücüth rwoth ooro acikari na kürö pïny ï buc më cïdhö nguno ngut Jon ëka okel nïnë wie. Acikari öcïdhö ï buc cë onguno wi Jon
28 oketho ï canïa, ëka okelo ömïö both nyakö ni. Nyakö ni dong otero both aya mërë.
29 Ï karë n'ëlübkör Jon owinyo gïnï ngö n'ötïmërë, obino gïnï cë ökwanyö gïnï kome ëka ëcïdhö eiko ï bur lyël.

Yecu öpïdhö jö elip abic (Matayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Jon 6:1-14)

30 Ï karë n'ëkwëna odwogo gïnï both Yecu, gïn okobo nïnë gin na kïbëc na gïn ötïmö ëka opwonyo.
31 Cë Yecu okobo nïgï nï, “Eru ecidhu yo kanya jïï ope ïë ëk eywe na nönök.” Ën okobo nï köman pïën jïï onwongo tye na pol na bino ëka cïdhö gïnï. Yecu ëka ëkwëna mërë ba obedo gïnï kï caa mörö më cem thon.
32 Cë gïn dong ödönyö ï yeya ëka öcïdhö yo kanya jïï ope ïë.
33 Ëntö jö na pol n'önënögï ka cïdhö, ongeogï ëka öngwëcö gïnï kï tyën-gï kï kin peci cë öcakö thuno gïnï anyim nïgï.
34 Ï karë na Yecu donyo yökö kï ï yeya, ën önënö lwak jïï na pol ëka kïca ömakö ën ï komgï, pïën gïn onwongo cal kï rom n'akwathgï ope. Cë öcakö pwonyogï kï köp na pol.
35 Na pïny dong cwök yutho, ëlübkör Yecu obino bothe ëka okobo gïnï nï, “Kany obedo kanyalik, ëka pïny thon tye ka cido.
36 Kob nï lwak ëk öcïdh gïnï kanya jö mökö kwö gïnï ïë ëka ï kin peci na cwök ëk öwïl gïnï cem mörö më acama.”
37 Ëntö Yecu ögamö nï, “Miwugï gin mörö më acama.”
Gïn openyo Yecu nï, “In ïmïtö nï wan ëcïdh ëk etii kï denario mïa arïö më wïlö ogati më pïdhögï?”
38 Cë Yecu openyogï nï, “Ogati adi na un iut ködë? Cïdh ïnën unu.”
Gïn odwogo ëka okobo gïnï nï, “Wan eut k'ogati abic ëka rëc arïö.”
39 Cë Yecu okobo n'ëlübkörë ëk ömïï jïï obed gïnï pïny ï gurup ï lum na mar.
40 Jïï obedo pïny ï gurup më mia acëlacël ëka pyer abicabic.
41 Yecu ökwanyö ogati abic ëka rëc arïö, önënö malö ï polo, ëka ölëgö gum. Cë opoko ï ogati ëka ömïö both ëlübkörë ëk opok gïnï both jïï. Ën thon opoko rëc arïö ï kin-gï kïbëc.
42 Gïn kïbëc ocemo ëka oyeng gïnï.
43 Ëka kinge, ëlübkör Yecu öcökö gïnï ngïny ogati ëka rëc n'odong pong aditi apar arïö.
44 Wel cwö n'öcamö gïnï ogati onwongo tye elip abic.

Yecu owotho ï wi pii (Matayo 14:22-33; Jon 6:15-21)

45 Cücüth kinge man, Yecu okobo n'ëlübkörë ëk ödöny gïnï ï yeya ëk öcïdh gïnï anyim yo löka Bethecaida, nakun ën kobo both jïï ëk ödök gïnï pacö.
46 Kinge na dong omotho jïï, ën öcïdhö ï lëga ï wi kidi.
47 Kothyeno na pïny dong ocido, ëlübkör Yecu onwongo ut gïnï ï yeya ï dyere nam. Yecu onwongo odong këné ï ngöm.
48 Ën önënö nï ëlübkörë onwongo tye gïnï ï thwön can, na yelere gïnï më mïö yeya cïdhö anyim pïën yamö onwongo tye ka yelogï. Na caa abungwën më kodiko dong römö, Yecu obino bothgï nakun tye ka woth ï wi pii. Ën öthëna më poth kalögï,
49 ëntö ï karë na gïn önënö Yecu nakun tye ka woth ï wi pii kï tyënë, gïn okok rwök kï lworo n'öthamö gïnï nï ködë ën obedo jwök.
50 Gïn kïbëc onwongo komgï öthöö ökö ï caa na gïn önënö Yecu.
Ëntö Yecu ötwak ködgï cücüth nakun kobo nïgï nï, “Kür ibed unu kï lworo, bed unu na cwinywu tëk! An ënön!”
51 Cë Yecu öïdhö ï yeya bothgï, ëka yamö ocung. Gïn kïbëc ouro gïnï rwök,
52 pïën gïn onwongo bara önïang ï kom tango më ogati. Cwinygï onwongo nwang rwök më nïang.

Yecu öcangö jö na two ï Genecaret (Matayo 14:34-36)

53 Kinge na dong öngölö gïnï nam,
Yecu ëka ëlübkörë ocung gïnï ï löka
nam ï Genecaret ëka öywaö gïnï yeya
ï lak nam.
54 Ï karë na gïn odonyo yökö kï ï
yeya, cücüth jïï öcakö ngeno ën,
55 së örïngö gïnï ï kabedo kïbëc, na
tingo gïnï jö na two k'ökëka yo kanya
gïn onwongo owinyo nï Yecu ut ïë.
56 Kanya kïbëc na ën cïdhö yo ïë,
ï kin peci, peci na döngö, onyo ï
nget lobo, gïn okelo etwoe yo cuk.
Gïn ökwaö ën ëk ömïï etwoe ogud
lak böngü mërë, ëka jö kïbëc n'ogudo
ebino ëcangögï ökö.

7

Kite më thëkwarö k'edong (Matayo 15:1-19)

1 Ï nïnö mörö acël, Eparicayo mökö
ëka epwony Cïk ka Muca n'öya gïnï
kï ï Jerucalem, obino ëka öcökërë gïnï
both Yecu.
2 Së önënö gïnï ëlübkörë mökö na ba
lübö cïk më kwer më lwökö cïng jö na
bara ecemo.
3 Eparicayo ëka Eyuda kïbëc ba
cemo na bara ölwökö gïnï cïng-gï kite
na cïk më thëkwarö k'edong mïtö ködë.
4 Ëka ka gïn odwogo kï ï cuk, ba
cemo gïnï na bara ölwökö cïng-gï. Gïn
thon lübö cïk më thëkwarö nökënë na
pol na calö lwökö ekopo, aguli, ëka
k'aguli më mola.
5 Eparicayo ëka epwony cïk openyo
gïnï Yecu nï, "Pïngö ëlübkori ba lübö
gïnï cïk më kwer më thëkwarö k'edong
ëntö cemo gïnï kï cïng-gï na ba
ëlwökö?"
6 Yecu ögamö nï, "Un etwodo! Ad-
warpïny Icaya onwongo odwaro köp
n'atïr ï komwu kite n'ëcöö ködë nï,
" 'Rok ni wöra gïnï kï del dhögï,
ëntö cwinygï bor köda.
7 Wöra gïnï nono,
pwony na gïn pwonyo obedo cïk
ka dhanö.'
8 Un ïkwërö lübö cïk k'Obanga ëka
ïlübö unu kite ka dhanö."
9 Së Yecu okobo bothgï nï, "Itye
unu kï yodhi na bër më kwërö
cïk k'Obanga, ëk ïlüb unu kite më
thëkwarö na mewu.
10 Muca yam okobo nï, 'Wör apapni
ëka ayani,' ëka nï, 'Ka ngat mörö
öyanyö apap mërë onyo aya mërë,
myero enek ökö.'
11 Ëntö un ikobo nï ka dhanö mörö
okobo n'apap mërë onyo aya mërë nï,
'Gin n'onwongo myero akonyi ködë
ënë lïm më Korban' (na tyën köp mërë
ënë nï gin n'ëmïö ökö both Obanga),
12 së ën kür dökï ömïï lïm mörö më
könyö apap mërë onyo aya mërë.
13 Ï kit yoo ni, un ïkwërö köp
k'Obanga ëka ïlübö unu kite më
thëkwaröwu. Ëka ïtïmö unu jami na
pol na cal kï manön."

Gin na balö dhanö (Matayo 15:10-20)

14 Së Yecu ocwodo lwak bothe dökï
ëka okobo nïgï nï, "Un kïbëc winy unu
köpna ëka ïnïang unu ïë.
15 Gin mörö ope na yaa kï yökö na
dönyö ï dhanö na twërö balö ën, ëntö
gin na yaa kï ï dhanö na donyo yökö
ënë balö ën.
16 Ngat na tye kï ithe më winyo
myero ën owiny."*
17 Ï karë na Yecu öwëkö lwak ëka
ödönyö ï öt, ëlübkörë openyo ën tyën
köp ï kom carolok ni.
18 Së Yecu openyogï nï, "Un thon
bara ïnïang unu? Ba ingeo unu nï gin
na kïbëc na dönyö ï dhanö nakun öya
kï yökö ba twërö balö ën?
19 Pïën ba dönyö naka ï cwinye, ëntö
cïdhö ï jamïë së donyo yökö." (Na Yecu
okobo köp ni, ën onwongo tye ka kobo
nï cem kïbëc opore më acama.)
20 Yecu ömëdërë më kobo nï, "Gin na
yaa kï ï dhanö ënë balö ën.
21 Pïën gin n'öya kï ï dhanö, n'öya kï
ï cwinye ënë thama na reco, tïm më
ölyang, kwalö kwo, nek,
22 elomi, woro më jami kïbëc, tïm
mökö na reco, bwölö jïï, miti më kom,
nyeko, yanyö jïï, awaka, ëka mingo.

* **7:16** Baibul nökënë ba oketho tyeng ni.

23 Tïm na reco ni kïbëc yaa kï ï cwiny
dhanö, ëka gïn ënë balö dhanö."

Yee ka dhakö më Curopoiniki (Matayo 15:21-28)

24 Yecu öya ökö kï kunön ëka öcïdhö
ï lobo Turo. Ën ödönyö ï öt mörö ëka
ba ömïtö nï ngat mörö onge, ëntö ën
onwongo ba twërö kanërë.
25 Së dhakö mörö na nyarë on-
wongo tye kï tipo na rac ï kome,
owinyo köp ï kom Yecu, së obino ëka
orumo cöngë ï nyime.
26 Dhakö ni onwongo obedo jö
Girik n'ënywölö ï Curopoiniki. Ën
ökwaö Yecu më ryëmö tipo na rac ökö
kï kom nyarë.
27 Yecu okobo nïnë nï, "Ëk kono
ëthïnö öcam ngö na gïn mïtö kïbëc,
pïën ba opore më mïö cem k'ëthïnö
both gwongi."
28 Dhakö ögamö nï, "Rwoth ikobo
adyer, ëntö gwongi thon na tye ï thë
mëja camö gïnï ngïny cem k'ëthïnö
n'opodho pïny."
29 Së Yecu okobo nïnë nï, "Pï köp
na in ikobo, ïrömö cïdhö yo pacö,
pïën tipo na rac dong öya ökö kï kom
nyari."
30 Ën öcïdhö yo pacö ëka onwongo
nyarë obuto ï wi ëtana, ëka tipo na rac
onwongo dong öya ökö kï ï kome.

Yecu öcangö athöö ith na lëbë otwere

31 Së Yecu öya ökö kï ï lobo Turo ëka
owok ï Cidon yo Nam më Galilaya na
tye ï lobo Dekapoli.
32 Ëka lwak okelo ëcwö mörö bothe
n'onwongo ithe öthöö ëka ba römö
twak. Së ökwaö gïnï Yecu ëk oketh
cïngë ï kome.
33 Kinge na Yecu otero ën thenge kï
kin lwak, oketho nyi cïngë ï ithe, ëka
öngülö laö dhögë ï cïngë së ogudo lëbë.
34 Yecu önënö malö ï wi polo, öcür
ëka okobo nï, "Epata," na tyën köp
mërë nï, "Yabiri!"
35 Cücüth ëcwö ni öcakö winyo pïny.
Thë lëbë thon ögöny ökö ëka öcakö
twak na bër.
36 Yecu öcïkö lwak nï, "Kür ïcïdh
ikob unu both ngat mörö ngö
n'ötïmërë." Ëntö kadï bed öcïkögï nï
kömanön, gïn ömëdërë amëda më tïtö
ngö n'ötïmërë.
37 Lwak obedo kï ur rwök na kobo
gïnï nï, "Gin na kïbëc na ën ötïmö bër.
Ën thon mïö ëthöö ith winyo pïny ëka
jö na thë lëbgï otwere më twak."

8

Yecu öpïdhö jö elip angwën (Matayo 15:32-39)

1 Ï karë nonu, lwak na pol dökï
ögürë ëka cem onwongo ope nïgï.
Yecu ocwodo ëlübkörë bothe ëka
okobo nïgï nï,
2 "Lwak othona gïnï rwök pïën orio
gïnï köda nïnö adek na gin mörö më
acama ope.
3 Ka aorogï pacö na ba öcamö gïnï
gin mörö, kec bino mïögï wile ï yoo
pïën jö mökö kï kin-gï öya kï kanya
bor."
4 Ëka ëlübkörë ögamö nï, "Kara wan
ëtwërö nwongo cem na römö pïdhö
lwak jö ni kï kwene na kany obedo
thim?"
5 Yecu openyogï nï, "Ogati adi na un
itye ködë?"
Gïn ögamö nï, "Ogati abïrö."
6 Së Yecu okobo nï lwak ëk obed gïnï
pïny. Ën ökwanyö ogati abïrö, öpwöyö
Obanga ëka opokogï, së ömïö both
ëlübkörë ëk opok gïnï both lwak.
7 Gïn thon onwongo tye gïnï kï rëc
arïö na thïthïnö. Yecu öpwöyö Obanga
ëka okobo n'ëlübkörë ëk opokgï.
8 Jö kïbëc ocemo naka oyeng gïnï.
Ëka kinge cem, ëlübkör Yecu öcökö gïnï
ngïny cem n'ötütüra pong aditi abïrö.
9 Jö n'onwongo tye kunön onwongo
römö elip angwën. Së Yecu okobo nï
lwak ëk ödök gïnï pacö kinge cem.
10 Cücüth, Yecu ödönyö ï yeya
k'ëlübkörë ëka öcïdhö yo lobo Dal-
manutha.

Eparicayo ökwaö gïnï anyuth (Matayo 16:1-6)

11 Ï karë n'Eparicayo mökö owinyo
gïnï nï Yecu othuno, gïn obino ëka
openyo gïnï Yecu anyuth n'öya kï ï
polo më tëmö ën.

12 Ï karë na Yecu owinyo köp ni,
öcür rwök kï ï cwinye ëka okobo nï,
“Pïngö jö më karë ni mïtö gïnï anyuth
më tango? An akobo niwu köp adyer,
ba abino nyutho nï jö më karë ni koth
anyuth mörö këkën.”
13 Së Yecu öya ökö kï bothgï, ödönyö
ï yeya, ëka öngölö ï nam yo löka tung
ca.

Thöbï k'Eparicayo ëka më k'Erode (Matayo 16:5-12)

14 Ëlübkör Yecu onwongo wigï owil
ökö më makö ogati ï wothgï. Gïn on-
wongo ömakö ogati acël këkën ï yeya.
15 Së Yecu öcïkögï nï, “Myero
ïgwökërë unu kï kom thöbï k'Eparicayo
ëka më k'Erode.”
16 Gïn öcakö twak ï kin-gï kën-gï nï,
“Ën tye ka kobo köp ni pïën onu ba
ëmakö ogati mörö.”
17 Yecu ongeo ngö n'onwongo gïn
tye ka twakö së openyogï nï, “Pïngö
itye unu ka twak nï ba ïmakö unu
ogati mörö? Un pod bara ïnënö onyo
ïnïang unu? Cwinywu pod nwang?
18 ‘Itye unu kï wangwu së ba ineno
unu. Itye unu kï ithwu së ba iwinyo
unu pïny.’ Ba ïtwërö unu po ï kom gin
mörö këkën?
19 Ï karë na an apïdhö jö elip abic
k'ogati abic, aditi adi më ngïnyë
n'odong na un ïcökö?”

Ëlübkör Yecu ögamö nï, “Apar arïö.”

20 “Ëka ï karë na an apïdhö jö elip
angwën k'ogati abïrö, aditi adi më
ngïnyë na un ïcökö?”

Së gïn ögamö nï, “Abïrö.”

21 Ëka Yecu openyogï nï, “Un pod
bara ïnïang?”

Yecu öcangö athöö wang ï Bethecaida

22 Ï karë n'othuno gïnï ï Bethecaida,
jö mörö okelo athöö wang both Yecu,
së gïn ökwaö ën më gudo athöö wang.
23 Ëka Yecu ömakö cïng athöö wang
së öpëö yökö ï ngee pacö. Së öngülö
laö dhögë ï wangë, oketho cïngë ï
kome ëka openyo nï, “Itye ka nënö gin
mörö?”
24 Ëcwö ni önënö malö së okobo nï,
“Eyo, atye ka nënö jïï, ëntö gïn tye ka
nen kamë yen na tye ka woth.”
25 Së Yecu dökï ogudo wang ëcwö ni
ëka wangë öyabërë së öcakö nënö jami
kïbëc na bër.
26 Yecu okobo nïnë ëk öcïdh yo pacö
thurgï nakun cïkö nï, “Kür ïcïdh ikob
nï ngat mörö kï ï pacö.”

Köp na Petero otuco ï kom Yecu (Matayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Yecu ëka ëlübkörë öya gïnï kï ï
Galilaya ëka öcïdhö gïnï ï peci na cwök
kï Cecaria Pilipi. Na gïn onwongo tye
ï woth, ën openyogï nï, “Jïï mönö kobo
nï an abedo nga?”
28 Gïn ögamö nï, “Jö mökö kobo nï
in Jon Abatica, mökö kobo nï in Eliya,
ëka jö nökënë kobo nï in ibedo ngat
acël ï kin edwarpïny.”
29 Së Yecu openyogï nï, “Ëntö un
kono, ikobo nï an abedo nga?”

Petero ögamö nï, “In ibedo Meciya.”

30 Ëntö Yecu öcïkögï nï kür okob gïnï
nï ngat mörö köp ï kome.

Yecu okobo pï thöö mërë (Matayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Së Yecu öcakö pwonyogï nï Wod
ka Dhanö myero ölïm can na pol ëka
edong, ëlamdhök na dito, ëka epwony
cïk bino kwërö ën ökö. Ebino neko ën,
ëntö kinge nïnö adek ën bino cer kï ï
lyël.
32 Yecu ötwakö köp ni kanyalër both
ëlübkörë. Ëka Petero ökwanyö ën
thenge së öcakö coko Yecu pï kobo
koth köp ni.
33 Ëntö Yecu öwïrë ëka önënö
ëlübkörë, së ocoko Petero na kobo nï,
“Dök ï ngea, Catan! Pïën thamani ba
lübö më k'Obanga ëntö më ka dhanö.”
34 Së Yecu ocwodo lwak ëka
ëlübkörë bothe së okobo nï, “Ka ngat
mörö mïtö bedo alübköra, myero ën
kono öcak kwërë kënë, oting yath arïa
mërë, ëka ölüb köra.
35 Ka ngat mörö mïtö larö kwö
mërë, bino rwenyo kwö mërë ökö.
Ëntö ka ngat na rwenyo kwö mërë
pïra ëka pï Emuth na Bër, bino larö
kwö mërë.

36 Ëka ngö na in ibino nwongo ka
itye kï jami më lobo ni kïbëc, ëntö
irwenyo tiponi ökö?
37 Onyo ngö na dhanö twërö mïö
më lökö kï kwö mërë?
38 Ka ngat mörö lewic makö ï koma
ëka kï köpna ï karë ni na ba ëwörö
Obanga ïë ëka më bal, Wod ka Dhanö
thon lewic bino makö ï kom dhanö
nön ï karë na ën bino dwogo ködë kï
dheo k'Apap mërë ëka më k'emalaika
na leng."

9

1 Ëka Yecu okobo bothgï nï, "An
akobo niwu köp adyer nï tye jö mökö
n'ocung kany na ba bino bïlö gïnï
thöö naka ka wang n'önënö gïnï ker
k'Obanga ka bino kï tëkö."

Kom Yecu ölökërë na path (Matayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Kinge nïnö abicël, Yecu ökwanyö
Petero, Yakobo, ëka Jon cë öïdhö ködgï
ï wi kidi na bor, kanya onwongo gïn
tye ïë kën-gï. Na gïn tye ka nënö, kom
Yecu ölökërë na path ï nyimgï,
3 ëka böng mërë ödökö na tar na
ryëny rwök na ngat mörö kï wi lobo
ba römö lwökö nï kömanön.
4 Cë Eliya ëka Muca onen bothgï ëka
öcakö gïnï twak kï Yecu.
5 Petero okobo both Yecu nï, "Ap-
wony, bër nï onu më bedo kany! Ëk
ëgër othogo adek, acël na megi, acël
më ka Muca, ëka acël më k'Eliya."
6 Petero onwongo ba ngeo ngö na
myero ekobi pïën lworo onwongo
ömakögï rwök.
7 Cë edou obino oumogï ökö, ëka
dwön ötwak kï ï edou nï, "Man ënë
Woda na an amarö. Winy unu ën."
8 Athura, ï karë na gïn önënö ngetgï,
gïn ba dökï önënö ngat mörö na path
kï Yecu këkën.
9 Na gïn tye ka idho pïny kï wi kidi,
Yecu öcïkögï nï kür okob gïnï nï ngat
mörö ngö na gïn önënö, naka wang ka
Wod ka Dhanö ocer kï ï thöö.
10 Gïn ba okobo ngö n'ötïmërë both
ngat mörö, ëntö obedo penyere gïnï ï
kin-gï kën-gï nï, "Ngö na 'cer kï ï thöö'
gönyö?"
11 Cë gïn openyo Yecu nï, "Pïngö
epwony cïk ka Muca kobo gïnï nï Eliya
myero kono öcak bino?"
12 Yecu ögamö nïgï nï, "Adyer Eliya
ënë cakö bino ëka dwökö jami kïbëc
kakarë. Cë pïngö Cöc na Leng kobo nï
Wod ka Dhanö bino lïmö can rwök ëka
ebino kwërö ökö?
13 Ëntö akobo niwu nï, Eliya dong
obino ökö ëka jïï ötïmö gin na kïbëc na
gïn mïtö ï kome, kite na Cöc na Leng
kobo nï bino tïmërë ködë."

Yecu öcangö awobi na tye kï tipo na rac (Matayo 17:14-20; Luka 9:37-43)

14 Ï karë na Yecu k'ëlübkörë adek
odwogo gïnï yo kanya ëlübkörë
nökënë onwongo ute gïnï ïë, gïn
önënö lwak na pol n'ögürögï dyere ëka
epwony cïk ka Muca onwongo tye ka
pyem ködgï.
15 Na lwak kïbëc önënö Yecu, ouro
gïnï rwök ëka örïngö gïnï më motho ën.
16 Yecu openyo ëlübkörë nï, "Ngö na
un itye ka pyem ködgï ïë?"
17 Dhanö mörö acël kï kin lwak
ögamö nï, "Apwony, akelo woda
bothi, pïën ën ute kï tipo na rac na
ba yeo nï ën ötwakï.
18 Ëka ka tipo na rac ömakö, rëdhö ën
pïny na kome myël amyëla. Cë bwo
yenyo kï ï dhögë, kaö lakë na tëk ëka
kome jïng ökö. Akwaö ëlübkori më
ryëmö tipo na rac, ëntö ryëmö ölöögï
ökö."
19 Yecu okobo nïgï nï, "Un wang rok
na yeewu ope ï kom Obanga! Abino
bedo kodwu naka awene? Abino dïö
cwinya ï komwu naka awene kara?
Kel unu awobi nön botha."
20 Cë gïn okelo awobi ni bothe. Ëntö
ï karë na tipo na rac önënö Yecu, oyuo
awobi ni pïny cüth naka örakërë na lör
alöra nakun bwo yenyo kï ï dhögë.
21 Yecu openyo apap k'awobi nï,
"Otero karë na röm kwene na gin ni
obedo ka tïmërë bothe?"
Ën ögamö nï, "Anaka na ën pod tïdï.
22 Tipo na rac rëdhö ën karë kï karë
ï mac onyo ï pii, më tëmö neko ën
ökö. Ëntö ka ïtwërö tïmö gin mörö, kïca
omaki ï komwa ëk ïkönywa."

23 Yecu okobo n'apap k'awobi nï,
“Ka in ïtwërö! Jami këbëc twërö tïmërë
both ngat mörö këkën na yee.”
24 Cücüth apap k'awobi okok kï
redo nï, “An ayee, ëntö könya ëk abed
kï yee na thwönë!”
25 Ï karë na Yecu önënö nï lwak tye
ka ngwëc bino yo bothe, ën ocoko tipo
na rac nï, “In tipo na ba mïö awobi ni
twak ëka winyo pïny, aciki më donyo
yökö kï ï kom awobi ni ëka kür dökï
ïdöny ï kome!”
26 Së tipo na rac öcakö koko, ëka
oyuo awobi ni pïny naka örakërë ëka
odonyo yökö kï ï kome. Awobi ni
onwongo dong cal kï lyël na jö na pol
okobo nï, “Ën öthöö ökö.”
27 Ëntö Yecu ömakö cïngë ëka otingo
ën malö së ocung.
28 Kinge na Yecu onwongo tye kënë
ï öt k'ëlübkörë, gïn openyo ën nï,
“Pïngö wan ba ëryëmö cen?”
29 Yecu ögamö nïgï nï, “Koth tipo na
rac na calö man, ëtwërö ryëmö kï lëga
këkën.*”

Yecu ötwakö köp ï kom thöö mërë dökï (Matayo 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Yecu ëka ëlübkörë öya gïnï kï ï
kabedo nön ëka owok gïnï ï lobo
Galilaya. Ën onwongo ba mïtö nï ngat
mörö onge kanya gïn onwongo tye ïë,
31 pïën onwongo mïtö pwonyo
ëlübkörë. Yecu okobo bothgï nï, “Wod
ka Dhanö ebino ketho örörö ï kome
ëka ebino mïö ï cïng jö na bino neko
ën. Ëntö kinge nïnö adek, ën bino cer
kï ï thöö.”
32 Ëntö ëlübkör Yecu ba önïang gïnï ï
ngö n'onwongo ën tye ka kobo, ëka gïn
onwongo lwor më penyo ën.

Ngat na löö kï dit (Matayo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Kinge na dong othuno gïnï ï
Kaperanaum, na gïn dong tye ï
öt, Yecu openyo ëlübkörë nï, “Ngö
n'onwongo un itye ka pyem ïë ï yoo?”
34 Ëntö gïn ölïng alïnga, pïën gïn on-
wongo tye ka pyem ï wanga yoo nï
nga ënë löö kï dit kï kin-gï.
35 Yecu obedo pïny, cë ocwodo
ëlübkörë apar arïö bothe, ëka okobo
nï, “Ka ngat mörö mïtö bedo dhanö
më acël, ën myero obed dhanö më
ajiki ëka obed atic ka jö këbëc.”
36 Cë Yecu ökwanyö athïn ëka oketho
ï dyeregï. Otingo athïn ï kore, ëka
okobo nïgï nï,
37 “Dhanö mörö na bino gamö athïn
na tïdï na cal kï man kï nyïnga,
nwongo ögama. Ëka dhanö mörö na
gama, nwongo ba ögama an këkën
ëntö nwongo ögamö Apapna n'oora.”

Tic kï nyïng Yecu (Luka 9:49-50)

38 Jon okobo both Yecu nï, “Ap-
wony, wan ënënö dhanö mörö ryëmö
cene kï nyingi, ëntö wan ëjükö ën pïën
onwongo ën ba tye kukur onu.”
39 Yecu okobo nïgï nï, “Kür ijuku ën,
pïën dhanö mörö ope na tio tango kï
nyïnga ëka dökï cakö twakö köp na rac
ï koma.
40 Ngat mörö këkën na ba dag onu,
nwongo obedo akukur onu.
41 Ka ngat mörö ömïöwu pii më
amodha pïën un ibedo jö ka Kiricito,
an akobo niwu köp adyer, dhanö nön
ebino cülö.

Gin na mïö dhanö podho ï bal (Matayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 “Ka dhanö mörö ömïö ngat acël
kï kin ëthïnö ni n'oye ï koma opodho
ï bal, bedo na bër ka etweo pong rego
na thwönë ï ngute cë ebolo ködë ï
nam.
43 Cë ka cingi ënë mii ïtïmö bal,
ngun ökö. Bedo na bër rwök më dönyö
ï kwö kï cingi acël këkën na löö më
dönyö ï mac na ba thöö ï kapïny kï
cingi arïö.
44 Kunön, kudi na camögï ba thöö,
ëka mac na wangögï ba nekere.†
45 Ka tyeni ënë teri ï bal, ngun ökö.
Bedo na bër rwök më dönyö ï kwö

* **9:29** Baibul nökënë ketho lëga ëka rio kec. † **9:44** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni. ‡ **9:46** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni.

kï tyeni acël na löö më boloni ï mac kapïny kï tyeni arïö.
46 Kanya kudigï ba thöö kï ïë ëka
mac thon ba nekere.‡
47 Ëka ka wangi ënë mii ïtïmö bal,
köl ökö. Bedo na bër rwök më dönyö
ï Ker k'Obanga kï wangi acël këkën
na löö më bedo kï wangi arïö cë eboli
ködë ï mac kapïny.
48 Kanya
“ ‘kudigï ba thöö kï ïë
ëka mac thon ba thöö.’
49 Pïën kadö na bino lönyö ngat
acëlacël ënë mac.
50 Kadö bër, ëntö ka orwenyo mït
mërë ökö, ïtwërö mïö dökö na mït
nïngö dökï? Un myero ibed unu kï
rwöm më kadö ï kinwu ëka ibed unu
kï kuc kï jö nökënë.”

10

Pwony ï kom këthö nyom (Matayo 19:1-12; Luka 16:18)

1 Cë Yecu öya öwëkö Kaperanaum
ëka öcïdhö yo kupïny ï lobo Yudea ëka
yo löka kulo Jordan. Lwak jö na pol
obino dökï bothe, ëka na calö kite
n'önaa tïmö ködë, ën opwonyogï.
2 Eparicayo mökö obino bothe ëka
ötëmö gïnï ën nakun epenyo nï, “Cïk
yeo nï ëk ëcwö ökwër dhakö mërë?”
3 Yecu ögamö nakun penyogï nï,
“Ngö na cïk ka Muca kobo?”
4 Gïn ögamö nï, “Muca ömïö twër
both ëcwö më cöönö waraga më kwër
ëka öryëm ën ökö.”
5 Yecu okobo nïgï nï, “Muca ömïöwu
cïk nön pï nwang cwinywu.
6 Ëntö cakërë ï acaki ketho lobo
‘Obanga ocweo ëcwö ëka dhakö.’
7 ‘Pï tyën köp ni ëcwö bino wëkö
apap mërë ëka aya mërë, cë rïbërë kï
dhakö mërë,
8 ëka gïn arïö bino dökö kom acël.’
Cë gïn ba dök bedo jö arïö, ëntö kom
acël.
9 Pï manön, gin n'Obanga örïbö
kanya acël, dhanö mörö kür opok kin-
gï.”

10 Ï karë na gïn onwongo tye ï öt
dökï, ëlübkör Yecu openyo ën ï kom
köp na ën okobo.
11 Yecu okobo nïgï nï, “Ka dhanö
mörö ökwërö dhakö mërë, cë önyömö
dhakö nökënë dökï, nwongo ën
ödönyö ï elomi.
12 Ëka ka dhakö ökwërö cwörë
cë önyömërë k'ëcwö nökënë dökï,
nwongo ën thon ödönyö ï elomi.”

Yecu ölëgö gum ï kom ëthïnö

13 Ï nïnö mörö acël jö mökö okelo
ëthïnö both Yecu ëk ogudgï, ëntö
ëlübkörë ocokogï.
14 Ï karë na Yecu önënö, öngöö rwök.
Ën okobo nïgï nï, “Wëk unu ëthïnö
obin botha ëka kür ijukugï pïën ker
k'Obanga tye pï jö na calö man.
15 An akobo niwu köp adyer nï
dhanö na ba bino gamö ker k'Obanga
na calö athïn, ba bino dönyö ïë.”
16 Cë Yecu otingo ëthïnö ï kore ëka
oketho cïngë ï wigï cë ölëgö gum ï
komgï.

Ëcwö n'obedo alönyö

17 Ï karë na Yecu öcakö woth mërë
ï yoo, ëcwö mörö örïngö ï körë, cë
orumo cöngë pïny ï nyime, ëka openyo
nï, “Apwony na bër, atïm ngö ëk an-
wong kwö na bedo naka?”
18 Yecu ögamö nïnë nï, “Pïngö in ic-
woda nï abër? Ngat mörö ope na bër,
na path k'Obanga këkën.
19 In ingeo cïk nï: ‘Kür ineki, kür
ïdöny ï elomi, kür ïkwal, kür ibed aca-
den më twodo, kür ïbür dhanö mörö,
wör apapni ëka ayani.’ ”
20 Ëcwö ni öcakö gamö nï, “Apwony,
atyeko gwökö cïk nön kïbëc cakërë ï
wang thinona.”
21 Yecu önënö ëcwö ni, cë ömarö ën,
ëka okobo nïnë nï, “Gin mörö acël ënë
pod orem kï bothi. Apë ëk ïcïdh ïcadh
jamini na in iute ködë kïbëc ëka ïmïï
lïm mërë both ëcan, ëka ibino bedo kï
lönyö na thwönë ï wi polo. Cë ibin,
ïlüb köra.”
22 Ï karë n'ëcwö ni owinyo Yecu ka
ötwak nï kömanön, wangë öcakö lökërë

9:48 Icaya 66:24

ökö, cë ödök cen kï cwer cwiny, pïën ën onwongo tye kï lönyö na thwönë rwök.
23 Yecu öwïrë cë önënö ëlübkörë ëka okobo nïgï nï, “Bino bedo na tëk both ëlönyö më dönyö ï ker k'Obanga!”
24 Ëlübkör Yecu obedo kï ur rwök ï köp mërë. Ëntö Yecu okobo dökï nï, “Ëthïnöna, bino bedo na tëk nïngö më dönyö ï ker k'Obanga!
25 Bedo na yot pï kïnaga më dönyö kï wang libira nï löönö pï alönyö më dönyö ï ker k'Obanga.”
26 Ëlübkör Yecu dök ouro rwök ëka ötwak ï kin-gï kën-gï nï, “Cë nga na dong twërö larë?”
27 Yecu önënögï cë okobo nï, “Kï both dhanö, ba twërë, ëntö kï both Obanga, jami kïbëc twërë.”
28 Petero okobo both Yecu nï, “Wan ëwëkö jami kïbëc më lübö kori.”
29 Yecu ögamö nï, “An akobo niwu köp adyer nï ngat mörö ope n'öwëkö pacö mërë, onyo utmego mërë onyo aya mërë onyo apap mërë onyo ëthïnö mërë onyo pwothi mërë pïra ëka pï Emuth na Bër,
30 na ën ba bino nwongo jami na kadhö manön wang mia acël ï karë ni, udi, utmego, ayagï, ëthïnögï, ëka jamigï kanya acël k'ayela. Ï karë më ajiki dhanö nön bino nwongo kwö na bedo naka.
31 Ëntö jö na pol na kobedini obedo më acaki bino gïnï dong cen, ëka jö n'odong cen bino tëlö anyim.”

Yecu okobo pï thöö mërë dökï

32 Ï karë na gïn tye ka cïdhö yo Jerucalem, nakun Yecu ënë ötëlö anyim, ëlübkörë ouro rwök ëka jö n'onwongo lübö körë obedo gïnï kï lworo. Ën dökï otero ëlübkörë apar arïö kï thenge ëka okobo bothgï ngö na bino tïmërë ï kome.
33 Yecu okobo bothgï nï, “Onu ëcïdhö naka yo Jerucalem, ëka Wod ka Dhanö ebino ketho örörö ï kome both ëlamdhök na dito ëka epwony cïk ka Muca. Gïn bino ngölö thöö ï wie ëka ebino mïö ën ï cïng Erok,
34 na bino gïnï nywarö ën ëka ngülö laö dhögï ï kome, pwodo kï del ëka eneko ën ökö. Kinge nïnö adek, ën bino cer.”

Kwac ka Yakobo ëka Jon

35 Yakobo ëka Jon, awope ka Jebedayo, obino gïnï both Yecu ëka okobo nïnë nï, “Apwony, wan ëmïtö nï ïtïm nïwa gin mörö këkën na wan ebino penyoni.”
36 Yecu openyogï nï, “Ngö na un ïmïtö nï an atïm niwu?”
37 Gïn ögamö nï, “Wëk ngat acël kï kinwa obed ï nget cingi kucem ëka ngat nökënë obed ï nget cingi kucam ka in ibino bedo ï then ker më dheoni.”
38 Ëntö Yecu okobo nïgï nï, “Un ba ingeo ngö na un ipenyo. Un ïtwërö modho k'ekopo më can na an amodho ködë, onyo ïtwërö unu batica kï koth batica më can na an abino batica ködë?”
39 Gïn ögamö nï, “Wan ëtwërö.”

Yecu okobo nïgï nï, “Okopo na an abino modho ködë, un thon ibino modho ködë ëka kit batica n'ebino batica an ködë, un thon ebino baticawu ködë.
40 Ëntö köp më bedo ï nget cïnga kucem onyo kucam, pathï an ënë amïö. Obanga ënë bino mïö kabedo nön both jö na ën öyërö.”

41 Ï karë n'ëlübkör Yecu apar owinyo köp ni, cwinygï öwang ï kom Yakobo ëka Jon.
42 Cë Yecu ocwodogï kïbëc bothe ëka okobo nïgï nï, “Un ingeo unu nï jö n'engeogï kamë ëlöc k'Erok, löögï kï twërö ëka editegï na malö thon bedo kï twër ï komgï.
43 Un kür ibed unu nï kömanön, ëntö ngat na mïtö bedo adit kï kinwu, myero obed aticwu.
44 Ëka ngat na mïtö bedo dhanö më acël, myero obed opii ka jö kïbëc.
45 Naka thon Wod ka Dhanö ba obino nï ëk etii nïnë ëntö më tic pï jïï ëka më mïö kwö mërë më kökö jö na pol.”

Yecu öcangö wang Batulumayo (Matayo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Yecu kanya acël k'ëlübkörë obino
gïnï ï Jeriko. Ï caa na gïn dong on-
wongo yaa më wëkö Jeriko, lwak
na pol ölübö körgï. Ëcwö na wangë
öthöö, na nyïngë Batulumayo (wod ka
Timayo) onwongo obedo ï nget yoo
kwaö kwac.
47 Ï karë na ën owinyo nï Yecu më
Najaret ënë tye ka wok, ën öcakö redo
na kobo nï, "Yecu, Wod ka Daudi, kïca
omaki ï koma!"
48 Jö na pol ocoko ën nï ëk ölïng ökö,
ëntö ën ömëdërë kï redo rwök, "Wod
ka Daudi kïca omaki ï koma!"
49 Yecu ocung ëka okobo nï, "Cwod
unu ën obin."
Së gïn dong ocwodo athöö wang na
kobo gïnï nïnë nï, "Dïï cwinyi! Yaa
malö! Ën tye ka cwodoni."
50 Athöö wang obolo böng mërë
thenge, opye kï tyënë ëka obino both
Yecu.
51 Yecu openyo ën nï, "Ngö na in
ïmïtö nï atïm nini?"
Athöö wang okobo nï, "Apwony,
amïtö wanga önën pïny."
52 Yecu okobo nïnë nï, "Apë cïdhï,
yeeni ocangi ökö." Cücüth wangë
önënö pïny ëka öcakö lübö kör Yecu.

11

Yecu ödönyö ï Jerucalem kï dheo (Matayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Ï karë na Yecu k'ëlübkörë dong
cwök thuno ï Jerucalem, gïn obino ï
Betepage ëka Betania na cwök kï tyën
Kidi më Jeituni. Ën ooro ëlübkörë
arïö,
2 ëka okobo nïgï nï, "Apë unu ï pacö
na tye ï nyimwu, ëka cücüth na un
ïdönyö ïë, ibino nwongo unu athïn
kana n'etweo kunön, na ngat mörö
bara öïdhö ï wie anaka yam. Göny
unu ëka ikel unu kany.
3 Ka ngat mörö openyowu nï, 'Pïngö
ïgönyö unu kana nön?' Kob unu nïnë
nï, 'Rwoth ënë mïtö ëka ebino dwongo
ökö pïöpïö.' "
4 Ëlübkör Yecu arïö ni öcïdhö, ëka on-
wongo gïnï athïn kana n'etweo yökö
ï nget yoo ï dhö wangkac, cë ögönyö
gïnï.
5 Jö mökö n'onwongo ocung kunön
openyogï nï, "Ngö na un itye ka tïmö,
nakun ïgönyö unu athïn kana nön?"
6 Gïn ögamö kite na Yecu onwongo
okobo nïgï ködë, ëka eyeo nïgï më tero.
7 Së gïn dong okelo athïn kana both
Yecu ëka öpëdhö gïnï böng-gï ï dye
ngee, ëka ën obedo ïë.
8 Jö na pol öpëdhö böng-gï ï dye yoo,
nakun jö nökënë pëdhö jang yen na
gïn ötürö kï ï pwothi.
9 Jö n'ötëlö anyim ëka jö n'ölübö
körë oredo gïnï kï wöö nï,
"Ocana!"
"Gum obed ï kom ngat na tye ka bino
kï nyïng Rwoth!"
10 "Gum obed ï kom ker ka kwarö onu
Daudi na tye ka bino!"
"Ocana na tye malö ï wi polo!"
11 Yecu ödönyö ï Jerucalem ëka
öcïdhö ï dyekal öt k'Obanga. Ën önënö
jami kïbëc, ëntö kite n'onwongo pïny
dong cwök cido, ën öcïdhö ï Betania
kanya acël k'ëlübkörë apar arïö.

Yecu ölamö yath ölam

12 Kodiko mërë na gïn tye ka yaa
wëkö Betania, kec onwongo oneko
Yecu.
13 Ën önënö yath ölam kï cecen na
pote oluk, Yecu öcïdhö më nënö ka
ëtwërö nwongo nyige mörö. Ï karë na
ën othuno ï thë yath, ën ba onwongo
gin mörö ëntö pote këkën, pïën karë
nön ba obedo karë n'ölam nyak ïë.
14 Së Yecu okobo nï yath nï, "Ngat
mörö myero kür dökï öcam nyigi." Ëka
ëlübkörë owinyo ën ka kobo.

Yecu ödönyö ï öt k'Obanga (Matayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Ï karë na gïn othuno ï Jerucalem,
Yecu ödönyö ï dyekal öt k'Obanga
ëka öcakö ryëmö jö n'onwongo tye ka
cadhö jami ëka ëwïl. Ën ölökö mëja ka
jö na lökö cïlïng atarö ëka thene ka jö
na cadhö amam.

11:9 Jabuli 118:25-26

16 Yecu ba oyeo nï ngat mörö öngöl
dyekal öt k'Obanga kï jami mörö më
acadha.
17 Ën okobo nïgï nï, “Cöc na Leng
kobo kanya aleng nï,
“ ‘Öda ebino cwodo nï
öt më lëga pï lobo kïbëc.’
Ëntö un ïlökö ödökö kabedo n'ëyak
pono ïë.”
18 Ï karë n'ëlamdhök na dito ëka ep-
wony cïk ka Muca owinyo gïnï ngö na
Yecu ötwakö, gïn öcakö rangö kit yoo
mörö na myero enek kï Yecu ködë.
Gïn onwongo tye kï lworo ï kome,
pïën lwak onwongo uro pwony mërë.
19 Na pïny dong cido, Yecu ëka
ëlübkörë öya gïnï ökö kï ï Jerucalem.

Pwony n'öya kï kom ölam (Matayo 21:20-22)

20 Kodiko mërë na gïn tye ka wok ï
nget yath ölam na Yecu ölamö, ëlübkör
Yecu önënö yath ölam na dong ötal ökö
anaka kï orii naka malö.
21 Wi Petero opo ëka öcakö kobo nï
Yecu nï, “Apwony, nën! Yath ölam na
in ïlamö ötal ökö!”
22 Yecu ögamö nï, “Bed unu kï yee ï
kom Obanga.
23 An akobo niwu köp adyer, ka
ngat mörö okobo nï kidi nï, ‘Mukiri,
ëk ipodh ï nam,’ ëka ka ba obedo ka
kalakala ï cwinye ëntö yee nï ngö na
ën ebino kobo bino tïmërë, ebino tïmö
nïnë.
24 Pï manön akobo niwu, gin mörö
këkën na un ibino kwaö kï lëga, bed
unu kï yee nï ityeko unu nwongo, ëka
bino bedo mewu.
25 Ëntö ka un itye ka lëga, më acël
tïm kïca both ngat mörö këkën na köp
mörö tye ï kinwu ködë, ëk Apapwu na
tye malö ï wi polo thon ötïm niwu kïca
ï kom balwu.”
26 “Ëntö ka ba ïtïmö unu nï dhanö
kïca, cë Apapwu na tye malö ï wi polo
thon ba bino tïmö kïca niwu ï kom
balwu.”*

Peny ï kom twërö ka Yecu (Matayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Yecu ëka ëlübkörë dökï odwogo
gïnï ï Jerucalem. Na Yecu onwongo
tye ka woth ï dyekal öt k'Obanga,
ëlamdhök na dito, epwony cïk ka
Muca, ëka edong obino gïnï bothe.
28 Gïn openyo Yecu nï, “Koth twër
mënë n'ömïö in ïtïmö jami ni kïbëc?
Nga n'omii twërö më tïmögï?”
29 Yecu ögamö nïgï nï, “An abino
penyowu peny acël. Gam unu nïna,
ëka an abino kobo niwu koth twërö na
an atye ka tïmö kï jami ni.
30 Twërö ka Jon më batica öya kï ï
polo onyo kï both dhanö? Gam unu
nïna!”
31 Gïn öcakö larö köp nön ï kin-
gï kën-gï ëka okobo gïnï nï, “Ka onu
ekobo nï öya kï ï polo, ën bino penyo
nï, ‘Pïngö ba iyee unu ï kom Jon?’
32 Ëntö ka onu ekobo nï, ‘Öya kï both
dhanö—’ ” (Gïn onwongo lworo lwak,
pïën jö kïbëc ngeo gïnï nï Jon adyer
onwongo obedo adwarpïny.)
33 Cë gïn dong ögamö nï Yecu nï,
“Wan ba engeo.”
Yecu okobo nïgï nï, “An thon ba
abino kobo niwu koth twër mënë
n'ömïö an atio jami ni.”

12

Carolok ï kom epang pwodho ölök (Matayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Cë Yecu ötwak ködgï kï carolok
nï, “Yam onwongo tye dhanö mörö
n'öpïdhö ölök ï pwodho mërë. Ën öcëlö
pwodho mërë nön ökö kï cël, ökünyö
bur ïë më bïö pig ölök, ëka ögërö
pem më kür ïë. Cë ën ömïö pwodho
ölök both epang pwodho mörö ëka ën
öcïdhö ökö ï lobo nökënë. 2 Na karë më
püdö ölök dong örömö, ën ooro atic
mërë both epang pwodho ëk öcïdh
ööm nïnë nyig ölök mörö n'öcëk.
3 Ëntö epang pwodho ömakö atic
n'onwongo eoro, cë epwodo ëka
ëryëmö ödök cen kï cïngë nono.
4 Won pwodho ölök ooro atic mërë
nökënë dökï, ëntö epang pwodho op-
wodo ën ï wie ëka etio tic më lewic ï
kome.

11:17 Icaya 56:7 **11:17** Jeremia 7:11 * **11:26** Baibul nökënë ba oketho gïnï tyeng ni.

5 Won pwodho ölök ooro atic mërë
nökënë dökï, ëka manön gïn oneko
ökö. Ën ooro jö nökënë na pol; mökö kï
kin-gï epwodogï, ëka nökënë enekogï.
6 “Won pwodho onwongo pod
odong kï ngat acël më aora, wode
n'onwongo ën marö. Më ajiki mërë ën
ooro wode nakun kobo nï, ‘Gïn bino
wörö woda.’
7 “Ëntö epang pwodho ötwak ï kin-
gï kën-gï nï, ‘Man ënë alak jami. Bin
unu, ëk enek ën ökö, ëka jami më alaka
bino bedo më onu.’
8 Së gïn dong ökwanyö wod ka won
pwodho ölök eneko ökö, ëka ebolo
yökö kï ï pwodho ölök.
9 “Ngö na dong won pwodho ölök
bino tïmö? Ën bino ëka neko epang
pwodho nön ökö kïbëc së mïö pwodho
ölök nön both jö nökënë.
10 Un ba ïkwanö unu kï ï Cöc na Leng
nï:
“ ‘Kidi n'egedo ökwërö ënë
ödökö kidi më gwïc öt.
11 Rwoth ötïmö man,
ëka obedo gin më aura kï wang
onu’?”
12 Ëtëla k'Eyuda örangö gïnï yoo më
makö Yecu pïën ongeo gïnï nï ën on-
wongo ötwakö carolok ï komgï. Ëntö
gïn onwongo lworo lwak. Së gïn öya
öwëkö Yecu ëka öcïdhö gïnï ökö.

Cülö ocoro both Cija

13 Kinge, ëtëla dini ooro gïnï Epar-
icayo mökö ëka jö na cwakö Erode
both Yecu ëk enwong köp mörö kï ï
dhögë na mïö ëtwërö makö ën.
14 Gïn obino bothe ëka okobo gïnï
nï, “Apwony, wan engeo nï in ibedo
dhanö na kite atïr. In ba ïwëkö jö
nökënë kobo nini ngö na myero ïtïm
onyo ikobi. Ëntö in ipwonyo yoo
k'Obanga na rwatërë kï köp na tye
adyer. Pore më cülö ocoro both Cija
onyo pe?
15 Wan myero ëcül ocoro onyo kür
ëcül?”
Ëntö Yecu ongeo ököragï nön ökö.
Ën openyogï nï, “Pïngö itye ka tëmöna
unu? Nyuth nïna denario ëk anën.”
16 Gïn okelo acël bothe, ëka Yecu
openyogï nï, “Cal ëka cöc na tye ïë,
obedo më ka nga?”
Gïn ögamö nï, “Më ka Cija.”
17 Së Yecu okobo nïgï nï, “Eyo, mïï
unu jami ka Cija both Cija, ëka jami
k'Obanga both Obanga.”
Ëka gïn obedo kï ur rwök ï kom
Yecu.

Peny k'Ecadukayo ï kom cer kï ï thöö

18 Së Ecadukayo, na kobo gïnï nï
cer ka jö n'öthöö ope, obino gïnï both
Yecu kï peny.
19 Gïn okobo nï, “Apwony, Muca
yam ömïöwa cïk nï ka ëcwö mörö öthöö
n'öwëkö dhakö mërë na ba önywölö
ëthïnö mörö, ömïn mërë na kwö
myero olak dhakö nonu ëk önywöl
ëthïnö ï wi ömïn mërë.
20 Yam onwongo utmego mörö ute
gïn abïrö. Më acël mërë onyomo ëka
öthöö na ba önywölö athïn.
21 Ömïn mërë më arïö ölakö dhakö
nön, ën thon öthöö ökö na ba önywölö
ködë athïn mörö. Ëka ötïmërë both
ömïn mërë më adek nï kömanön.
22 Utmego abïrö ni kïbëc ölakö ën
ëntö ba önywölö gïnï ëthïnö mörö. Më
ajiki mërë, dhakö ni thon öthöö ökö.
23 Dhakö ni dong bino bedo më ka
nga ï karë më cer? Pïën utmego abïrö
kïbëc onwongo ölakö ën.”
24 Yecu ögamö nïgï nï, “Un ba ir-
wenyo unu pï köp ni, pïën ba ingeo
unu Cöc na Leng onyo tëkö k'Obanga.
25 Pïën ka jö n'öthöö ocer, gïn ba dök
nyomo onyo ënyömögï. Gïn bino bedo
na calö emalaika na tye ï wi polo.
26 “Ëntö kobedini, köp na makö
cer ka jö n'öthöö, un bara ïkwanö
unu kï kom cöc ka Muca, kï köp na
makö bunga na lyël, kite n'Obanga
okobo nï Muca ködë nï, ‘An abedo
Obanga k'Abraam, Obanga ka Icaka,
ëka Obanga ka Jakob’?
27 Ën ba obedo Obanga ka jö
n'öthöö, ëntö Obanga ka jö na kwö.
Un irwenyo unu rwök.”

Cïk na pïrë tëk

12:11 Jabuli 118:22-23

28 Apwony cïk ka Muca mörö
onwongo ocung kunön winyo ngö
n'onwongo etye ka larö. Ën önïang nï
Yecu ögamö köp na bër, cë openyo nï,
“Kï kom cïk kïbëc, mënë na pïrë tëk
rwök?”
29 Yecu ögamö nï, “Cïk na pïrë tëk
rwök ënë man: ‘Winy unu jö më
Icarael! Rwoth Obangawa ënë obedo
Obanga acël ëka Rwoth.
30 Ëka myero ïmar Rwoth Obangani
kï cwinyi kïbëc, kï tiponi kïbëc, kï
thamani kïbëc, ëka kï tëköni kïbëc.’
31 Më arïö mërë pïrë tëk na röm
aröma: ‘Mar awodhi na calö ïmarö
komi keni.’ Cïk mörö nökënë ope na
pïrë tëk na löö man.”
32 Apwony cïk ka Muca ögamö nï,
“Eyo apwony, in ikobo na bër. In
ïtwakö köp n'atïr nakun ikobo nï
Obanga tye acël këkën ëka obanga
nökënë ope.
33 Ëka an angeo nï pïrë tëk më marö
ën kï cwinyi kïbëc ëka kï thamani
kïbëc ëka kï tëköni kïbëc, ëka më marö
awodhi na calö ïmarö komi keni. Man
ënë pïrë tëk na löö tyër awanga ëka gin
aryëda.”
34 Ï karë na Yecu önïang nï apwony
cïk ka Muca ögamö kï ryëkö, ën okobo
nïnë nï, “In ba ibor kï ker k'Obanga.”

Ëka cakërë ï caa nön ngat mörö ba
dök öthamö më penyo Yecu kï peny
mörö nökënë.

Meciya obedo Wod ka nga?

35 Kinge na Yecu onwongo tye ka
pwonyo jïï ï dyekal öt k'Obanga, ën
openyogï nï, “Pïngö epwony cïk ka
Muca kobo nï Meciya obedo akwar
Daudi?
36 Daudi kikome ötwakö kï tëkö ka
Tipo Naleng, na kobo nï,
“ ‘Rwoth okobo both Rwodha:
Bed ï nget cïnga më kucem
naka ka an aketho langni ï thë
tyeni.’
37 Daudi kikome cwodo ën nï, ‘Rwoth.’
Ën dök twërö bedo wode nïngö?”

Jö na pol owinyo köp mërë kï yom
cwiny.

38 Ï karë na Yecu tye ka pwony,
ën okobo nï, “Gwökërë unu kï kom
epwony cïk ka Muca. Pïën gïn marö
woth rimo pïny nakun ruko gïnï böng
na boco ëka mïtö gïnï nï jïï omothgï kï
thë cuk,
39 ëka marö gïnï bedo ï kabedo
na bëcö më dheo ï öt Cinagoga ëka
kabedo më wörö ï karama.
40 Gïn maö udi ka mon thöö, bedo
gïnï lëgö lëga na boco më nyuthere.
Koth jö ni ebino pwodogï na rac
rwök.”

Tyër ka dha thöö

41 Yecu obedo pïny ï nget kanya
eketho tyër ïë kï ï öt k'Obanga. Ën
önënö lwak ka bolo tyër ï canduk lïm.
Ëlönyö na pol obolo lïm na thwönë.
42 Cë dha thöö n'obedo acan obino
ëka obolo cïlïng na nyige gïn arïö.
43 Yecu öcakö cwodo ëlübkörë bothe
ëka okobo nï, “An akobo niwu köp
adyer, dha thöö ni n'obedo acan ënë
obolo tyër ï canduk lïm na löö jö
nökënë kïbëc na tye ka mïö tyërgï.
44 Pïën gïn ömïö tyërgï n'ögïthö gïnï
kï kom lïmgï na thwönë, ëntö dha
thöö ni n'obedo acan, ömïö jami kïbëc
n'onwongo tye bothe na myero ën
ökwö ködë.”

13

Yecu okobo pï muko öt k'Obanga (Matayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Na Yecu onwongo tye ka yaa kï ï
öt k'Obanga, alübkörë acël öcakö kobo
nï, “Apwony, nën kit na kite ni thwon
ködë ëka kit na gedo mërë bëcö ködë!”
2 Yecu okobo nïnë nï, “Un ïnënö gedo
na thwon ni? Ba tye kidi mörö kany
n'ebino wëkö ï wi wadï na ba ebino
bolo ökö pïny.”

Anyuth më karë më ajiki

3 Kinge, Yecu obedo pïny ï wi Kidi
më Jeituni nakun opimere kï öt
k'Obanga, Petero, Yakobo, Jon, ëka
Anderiya öcakö gïnï penyo ën na ut
kënë nï,
4 “Kob nïwa, köp ni bino tïmërë
awene? Ëka dökï anyuth mërë ënë

12:36 Jabuli 110:1

ngö na bino nyutho nï köp nön cwök cobere?”
5 Yecu öcakö kobo nïgï nï, “Gwökërë
unu, ëk ngat mörö kür öbwölwu.
6 Pïën jö na pol bino bino gïnï kï
nyïnga na bino kobo gïnï nï, ‘An ënë
ën,’ ëka bino mïö jö na pol rwenyo ökö.
7 Ka ibino winyo unu pï lwëny
ëka anïï më lwëny, kür ïmïï cwinywu
opodhi, koth jami ni myero ötïmërë,
ëntö nwongo ajiki pïny podi.
8 Rok bino lwëny ï kom rok nökënë,
ëka ker bino lwëny ï kom ker nökënë.
Oyeyeng bino yengo kabedo na pol
ëka kec thon bino podho. Manön
ënë acaki më can na bino podho ï wi
lobo.*
9 “Ka jami ni bino tïmërë, myero
ïgwökërë unu. Ebino terowu ï nyim
okiko both ëlöc ëka ebino pwodowu ï
cinagoga gïnï. Ibino cung unu ï nyim
ëlöc ëka ï nyim rwodhi pïra na calö
ecaden bothgï.
10 Më acël Emuth na Bër myero ëtït
ï wi lobo thükül n'ajiki bara othuno.
11 Ka ëmaköwu, ëka ekelowu ï nyim
okiko, kür ïpar unu ngö nï bino kobo
ëntö kob unu ngö n'ebino mïöwu ï caa
nön, pïën pathï un ënë ibino twak ëntö
Tipo Naleng ënë bino twak.
12 Omego bino mïö ömïn mërë më
aneka, apap bino mïö athïn mërë më
aneka. Ëthïnö bino jëm ï kom enyo-
dogï ëka mïö enekogï.
13 Jö kïbëc bino dagöwu pï nyïnga.
Ëntö ngat na bino cung na tëk naka ï
ajiki bino larë.

Can na thwönë

14 “Ëntö ka ïnënö unu gin mörö më
kwer na balö cwiny jö, n'ocung kanya
myero kür ocung ïë (ëk dhanö na
kwanö önïang ïë), cë jö na tye gïnï ï
Yudea myero örïng gïnï ï wi kite.
15 Dhanö na tye ï wi ödë kür oidhi
pïny, onyo ödöny ï öt më kwanyö gin
mörö.
16 Dhanö na tye ï pwodho, kür ödök
cen më ömö böngü mërë.
17 Mon na yeco ëka mon na dödhö
ëthïnö bino nënö can ï karë nonu.
18 Lëg unu ëk köp ni kür ötïmërë ï
karë më ngïcö,
19 pïën karë nön bino bedo thwön
can na thwönë rwök na naka yam
bara ötïmërë ï wi lobo, cakërë ï karë
n'Obanga ocweo kï lobo naka othuno
ködë tin, ëka ba bino tïmërë dökï.
20 Ka Rwoth onwongo ba öngölö
nïnö nön na cecek, onwongo ngat
mörö acël thon ba bwöth. Ëntö pï jö
n'Obanga öyërögï, ënë ömïö ën öngölö
wel nïnö nonu ödökö na nönök.
21 “Ï karë nön, ka dhanö mörö
okobo niwu nï, ‘Nën, Meciya ene,’
onyo nï, ‘Nën, ën ëca,’ kür iyee unu.
22 Pïën jö na kobo nï gïn ebedo Kiric-
ito ëka edwarpïny na twot bino bino
ëka bino tio gïnï anyuth ëka tango na
dito ëk ka twërë ëbwöl gïnï naka jö
n'ëyërögï.
23 Gwökërë unu dong, an atyeko
dong kobo ökö niwu jami kïbëc na
bino tïmërë na karë bara örömö.
24 “Ëntö ï karë nonu, kinge can na
thwönë nön,
“ ‘ceng bino cido ökö nicuc,
ëka dwe thon ba bino ryëny,
25 cër bino podho gïnï kï ï wi polo,
ëka tëkö kïbëc më wi polo bino
yengere.’
26 “Ï karë nön jö kïbëc bino nënö
Wod ka Dhanö na tye ka bino kï ï pöl
kï twër na dit ëka dheo.
27 Ëka ën bino oro emalaika më
cökö jö mërë n'ëyërögï kï ï thwok lobo
angwën më ajiki lobo naka ï ajiki më
polo.

Pwony kï ï kom yath ölam

28 “Nwong unu pwony ni kï ï kom
yath ölam. Ka jangë öcakö löth, ëka
pote odonyo, un ingeo nï oro dong
cwök.
29 Kömanön thon, ka ïnënö unu jami
ni tye ka tïmërë, ïtwërö unu ngeo
nï dwogo mërë dong cwök, tye ï
dholokek.
30 An akobo niwu köp adyer, rok
më karë ni ba bino poth naka ka jami
ni kïbëc ötïmërë.
31 Polo ëka lobo bino rwenyo ökö,
ëntö köpna ba bino rwenyo.

* **13:8** Girik kobo nï man ënë acaki arem më nywöl.

Ngat mörö ope na ngeo nïnö onyo caa

32 “Ngat mörö ope na ngeo nïnö nön
onyo caa nön, naka thon emalaika na
tye ï wi polo, onyo Wod, ëntö Apap
këkën ënë ngeo.
33 Gwökërë unu! Bed n'ineno unu!
Ba ingeo unu awene na karë nön bino
römö ködë.
34 Bino ka Wod ka Dhanö röm
aröma kï dhanö na tye ka cïdhö ökö
kany mörö na bor. Ën ka yaa kï ï
pacö, mïö twërö both etic mërë, ngat
acëlacël kï tic na mëgë, nakun cïkö
ngat na gwökö dhö wangkac nï ëk
obed na wangë thwolo.
35 “Un thon, bed unu na wangwu
thwolo, pïën ba ingeo unu awene na
won öt bino dwogo ködë onyo bino
dwogo kothyeno onyo dingwor onyo
na thwön gwënö kok onyo kodiko.
36 Ka ën bino dwogo athura, kür
ïmïï ën onwongwu ïnïnö.
37 Ngö na an akobo bothwu, an
akobo nï jö kïbëc: ‘Bed na wangwu
thwolo!’ ”

14

Yüb më neko Yecu
(Matayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Onwongo odong nïnö arïö më
thuno ï Karama më Poth ëka Karama
më Ogati na Thöbï ope ïë. Ëlamdhök
na dito ëka epwony cïk ka Muca
onwongo tye ka rangö gïnï kite na
myero ëmak kï Yecu ï müng ëka enek
ën ökö.
2 Gïn okobo nï, “Kür ëmak Yecu ï
karë më Karama më Poth, ëk kür ömïï
jïï okel wöö.”

Ewiro Yecu ï Betania

3 Ï karë na Yecu tye ka cem ï öt
ka Cimon n'onwongo obedo adhöbü
ï Betania, dhakö mörö obino kï cupa
möö narad na ngwece kur na wel
mërë tëk. Ën ötürö dhö cupa ëka önyö
möö ï wi Yecu.
4 Jö mökö n'onwongo tye gïnï kany
nön ökëcö gïnï rwök ëka ötwak kën-gï
nï, “Pïngö ëbalö möö ni na ngwece kur
abala?
5 Onwongo myero ëcadh ï wel na
kadhö denario mïa adek ëk ëmïï both
ëcan!” Cë gïn ocoko dhakö nön kï gero.
6 Ëntö Yecu ögamö nïgï nï, “Wëk unu
dhakö nön kënë. Pïngö kara icoko unu
ën? Ën ötïmö gin na bër botha.
7 Ëcan itye unu ködgï nïnö kïbëc ëka
caa mörö këkën ïtwërö unu könyögï.
Ëntö ba ibino unu bedo köda nïnö
kïbëc.
8 Ën ötïmö gin na ën römö ëka owiro
koma më aika na caa bara örömö.
9 An akobo niwu köp adyer nï
kanya kïbëc n'ebino tïtö Emuth na Bër
ïë ï wi lobo thükül, gin na dhakö ni
ötïmö thon ebino kobo pïrë, ëk obed
më po pï ën.”

Yuda oyeo më ketho örörö ï kom Yecu

10 Cë Yuda Ikariot, na ënë dhanö
acël ï kin ëlübkör Yecu apar arïö,
öcïdhö both ëlamdhök na dito ëk ëyüb
kit na myero ëmïï Yecu bothgï.
11 Ï karë na gïn owinyo ngö na ën
onwongo mïtö tïmö nïgï, ïgï obedo na
yom, ëka öcïkërë gïnï më mïö Yuda
Ikariot cïlïng. Cë Yuda öcakö rangö
karë na bër na ën ërömö mïö Yecu
bothgï.

Cem më Poth

12 Ï nïnö më acël më Karama më
Ogati na Thöbï ope ïë, nïnö na yam
ëngölö k'athïn römö më Poth, ëlübkör
Yecu openyo gïnï ën nï, “Ka kwene na
in ïmïtö nï wan ëcïdh ëyüb nini cem
më Poth ïë?”
13 Cë Yecu ooro jö arïö kï kin
ëlübkörë nakun cïkögï nï, “Apë unu
naka ï Jerucalem, ibino unu romo
k'ëcwö mörö n'öyëö agulu pii. Lüb
unu körë,
14 ëka kob unu both won öt na ën
bino dönyö ïë nï, ‘Apwony okobo nï öt
wele ute kwene ëk ëcam cem më Poth
ïë k'ëlübkörë?’
15 Ën bino nyutho niwu öt na lac na
tye malö, n'eketho jami kïbëc ïë. Kany
nön ënë ïyüb unu cem na më onu ïë.”
16 Ëlübkör Yecu arïö öcïdhö gïnï
yo Jerucalem ëka onwongo gïnï jami
kïbëc kite na Yecu okobo nïgï ködë.

Cë gïn dong öcakö yübö cem më Poth kunön.
17 Na dong othuno kothyeno, Yecu
obino k'ëlübkörë apar arïö.
18 Ï karë na gïn tye ka cem, Yecu
öcakö kobo nïgï nï, “An akobo niwu
köp adyer nï ngat acël kï kinwu bino
ketho örörö ï koma, ngat acël na tye
ka cem köda.”
19 Ëlübkör Yecu öcakö kumo, nakun
ngat acëlacël penyo ën nï, “Ködë an
ba?”
20 Yecu öcakö kobo nïgï nï, “Dhanö
acël kï kinwu jö apar arïö, na tye ka
lutho cïngë ï wal kanya acël köda.
21 Wod ka Dhanö bino cïdhö nï
kömanön kite n'ëcöö ködë ï kome.
Ëntö dhanö na bino ketho örörö ï kom
Wod ka Dhanö bino nënö can! On-
wongo bedo na bër ka dhanö nön ba
ënywölö.”

Cem ka Rwoth më ajiki

22 Ï karë na gïn tye ka cem, Yecu
ökwanyö ogati, ölëgö gum ïë, cë opoko
ömïö both ëlübkörë ëka okobo nïgï nï,
“Gam ïcam unu. Man ënë koma.”
23 Ëka ökwanyö ekopo, öpwöyö
Obanga, cë ömïögï, ëka gïn kïbëc
ömadhö.
24 Yecu okobo nïgï nï, “Man ënë re-
mona më cïkërë na nyen, na bino öny
pï jö na pol.
25 An akobo niwu köp adyer nï, ba
dök abino madhö pig nyig ölök, naka ï
nïnö nön na an abino madhö na nyen
ï ker k'Obanga.”
26 Na dong gïn otyeko wero wer, cë
öcïdhö gïnï ï wi Kidi më Jeituni.

Yecu okobo nï Petero bino kwërönë

27 Yecu okobo bothgï nï, “Un kïbëc
ibino unu wëköna ökö, pïën yam ëcöö
nï,
“ ‘Abino neko akwath,
ëka rom bino këth ata.’
28 Ëntö kinge cer, abino tëlö nyimwu
më cïdhö yo Galilaya.”
29 Petero öcakö kobo nï, “Kadï bed
nï jö kïbëc bino wëköni ökö, ëntö an ba
abino wëköni.”
30 Yecu ögamö nï, “Petero, an akobo
nini köp adyer, tin ï dyewor na thwön
gwënö bara okok wang arïö, in ibino
kwëröna wang adek.”
31 Ëntö Petero ocere kï tëk na kobo
nï, “Kadï bed nï myero athöö kodi,
an ba abino kwëröni na twal!” Ëka jö
kïbëc okwongere nï kömanön.

Yecu ölëgö ï pwodho Gethcemane

32 Gïn öcïdhö ï kabedo n'ecwodo nï
pwodho më Gethcemane, ëka Yecu
okobo both ëlübkörë nï, “Bed unu
kany, ëk an kono acïdh alëgï.”
33 Ën ökwanyö Petero, Yakobo ëka
Jon cë öcïdhö ködgï. Cwinye öcakö
podho na lïth rwök ëka kï kumo.
34 Yecu öcakö kobo nïgï nï, “Cwinya
cwer rwök na mïtö nekona ökö. Bed
unu kany na wangwu thwolo.”
35 Yecu öcïdhö anyim na nönök, cë
orumo cöngë pïny oryebere ëka ölëgö
nï ka onwongo twërë, kono caa nön
opoth ökö kï bothe.
36 “Aba, Apap, jami kïbëc twërë kï
bothi, kwany ekopo ni ökö kï botha,
kür obed kite na an amïtö, ëntö obed
kite na in ënë ïmïtö.”
37 Cë ën odwogo cen both ëlübkörë
ëka onwongogï önïnö ökö. Yecu okobo
both Cimon nï, “Petero, ïnïnö ökö? Ba
ïrömö bedo na wangi thwolo pï caa
mörö acël?
38 Bed unu na wangwu thwolo, lëg
unu both Obanga ëk kür ïdöny unu
ï atëmatëma mörö. Cwiny mïtö, ëntö
kom görü.”
39 Yecu öwëkögï dökï ëka öcïdhö
ölëgö lëga acël nön.
40 Ï karë na ën odwogo, ën dökï on-
wongo ëlübkörë tye ka nïnö, pïën nïnö
onwongo ömakö wang-gï rwök. Gïn
ba ongeo ngö na myero ekob gïnï both
Yecu.
41 Yecu odwogo wang më adek
mërë, cë okobo nïgï nï, “Un pod ïnïnö
ëka iyweo unu? Dong örömö! Caa
dong örömö. Wod ka Dhanö dong
ëmïö ökö ï cïng ëbal.
42 Yaa unu malö! Eru ecidhu! Nën,
dhanö na bino ketho örörö ï koma
dong cwök!”

Ëmakö Yecu

43 Cücüth na Yecu onwongo pod
twak, Yuda, ngat acël ï kin ëlübkör

Yecu apar arïö, othuno kï lwak n'ömakö gïnï pele abadë ëka kï ludhi, n'ëlamdhök na dito, epwony cïk ka Muca ëka edong ënë oorogï.
44 Won örörö onwongo otyeko dong yübö anyuth ködgï nï: “Ngat na an abino nödhö leme, ën ënön, mak unu ën ëka iter ïgwök unu na bër.”
45 Yuda öcakö cïdhö ökö cücüth both Yecu ëka okobo nï, “Apwony!” Cë önödhö leme.
46 Gïn dong öcakö podho ï kom Yecu, ëka ëmakö ën.
47 Ëntö dhanö mörö acël n'onwongo ocung ï nget Yecu öcakö wödhö pala abadë mërë, cë otongo kï ith atic k'Alamdhök na Dit naka onguno ökö.
48 Yecu openyogï nï, “Ibino unu botha kï pele abadë ëka kï ludhi më makön̈a calö an abedo ayak?
49 Nïnö kï nïnö an abedo kodwu ï dyekal öt k'Obanga nakun apwonyo, ngö n'ocerowu makön̈a? Ëntö jami ni kïbëc tye ka tïmërë më cobo ngö na Cöc na Leng kobo ï koma.”
50 Cë ëlübkör Yecu kïbëc öwëkö ën ëka öngwëcö gïnï ökö.
51 Awobi mörö n'orwao böngü këkën ï kome, onwongo tye ka lübö kör Yecu. Ï karë na lwak ötëmö më makö ën,
52 awobi ni omukere kï ngwëc cë öwëkö böngü mërë ï cïng-gï ëka öngwëcö kotula.

Yecu ï nyim athuko më öd okiko k'edong

53 Gïn otero Yecu both Alamdhök na Dit, ëka ëlamdhök na dito kïbëc, edong ëka epwony cïk ka Muca obino gïnï kanya acël.
54 Petero obedo ka lübö kör Yecu kï cecen naka othuno ködë ï dyekal k'Alamdhök na Dit. Ën obedo kanya acël k'ëkürpïny, nakun oo mac.
55 Ëlamdhök na dito, ëka athuko më öd okiko k'edong kïbëc onwongo tye gïnï ka rangö caden mörö na römö mïögï neko Yecu. Ëntö ba onwongo gïnï gin mörö.
56 Ecaden na pol obedo ka twakö köp twodo ï kom Yecu ëntö köpgï ba örwatërë.
57 Më ajiki mërë, jö nökënë öya malö cë ötwakö gïnï caden më twodo nï,
58 “Wan ewinyo ën tye ka kobo nï, ‘An abino muko öt k'Obanga ni n'ëyübö kï cïng dhanö, ëka abino gërö nökënë pï nïnö adek, na ba ëgërö kï cïng dhanö.’ ”
59 Kadï bed nï kömanön, köp më caden na gïn ötwakö ba örwatërë.
60 Alamdhök na Dit öya malö cë ocung ï dyeregï ëka openyo Yecu nï, “Eyo, in ba ïtwërö gamö köp ni kïbëc? Ngö na in ïtwërö kobo ï kom gin n'ekobo ï komi?” 61 Ëntö Yecu ölïng alïnga ba ögamö. Cë Alamdhök na Dit dökï openyo ën nï, “In ënë ibedo Meciya, Wod k'Obanga n'ëwörö?”
62 Yecu okobo nï, “An ënë ën. Ëka ibino nënö unu Wod ka Dhanö n'obedo ï nget cïng Won Twër kucem ëka dökï tye ka bino kï ï pöl më polo.”
63 Alamdhök na Dit öyëcö böng mërë ëka okobo nï, “Pïngö onu pod dökï ëmïtö caden nökënë?
64 Un iwinyo unu kite na ën öyanyö k'Obanga ködë. Ïthamö unu nïngö ïë?”
Gïn kïbëc öngölö nï, “Ën opore më thöö!”
65 Jö nökënë öcakö ngülö laö dhögï ï kome, nakun eumo wangë ökö cë ëbapö, n'ekobo nïnë nï, “In ibedo adwarpïny, tuc nïwa!” Ëka ëkürpïny ökwanyö Yecu cë epwodo.

Petero ökwërö Yecu

66 Ï karë n'onwongo Petero tye pïny ï dyekal, atic k'Alamdhök na Dit mörö n'obedo nyakö obino.
67 Ï karë na ën önënö Petero tye ka oo mac, ën örïpö Petero na cwök ëka okobo nï, “In thon onwongo itye kï dhanö nön n'öya kï ï Najaret, ën Yecu.”
68 Ëntö Petero ökwërö ökö na kobo nï, “An ba angeo ngö na in itye ka twakö,” cë öcïdhö ökö yo dhö wangkac, ëka thwön gwënö öcakö kok.
69 Ï karë na nyakö nön n'obedo atic önënö Petero ocung kunön dökï, ën öcakö kobo both jö nökënë nï, “Ëcwö ni obedo awodhgï acël!”
70 Ëntö Petero ökwërö ökö dökï.

Kinge na nönök jö mökö n'onwongo ocung gïnï ï nget Petero öcakö kobo gïnï ni, “Adyer in ibedo awodhgï acël, pïën in ibedo dhanö më Galilaya.”

71 Petero öcakö alem ï kome këné nakun kwongere nï, “An ba angeo ëcwö ni na un itye ka twakö köp ï kome”

72 Ëka cücüth thwön gwënö okok wang më arïö. Cë Petero opo ï köp na Yecu okobo nïné nï, “Na bara thwön gwënö okok wang arïö, in ib-ino kwëröna wang adek.” Ëka öcakö koko rwök.

15

Yecu ï nyim Pilato (Matayo 27:1-2; 11-14; Luka 23:1-5; Jon 18:28-38)

1 Keko cön, ëlamdhök na dito, mëd k'edong, epwony cïk ka Muca, ëka athuko më öd okiko k'edong kïbëc öyübö gïnï köp kanya acël. Gïn otweo Yecu cë etero ökö ëka ëmïö both Pilato.

2 Pilato öcakö penyo Yecu nï, “In ënë rwoth k'Eyuda?”

Yecu ögamö nï, “Eyo, obedo kite na in ikobo ködë.”

3 Ëlamdhök na dito odotho Yecu kï kwa adoth na pol.

4 Cë Pilato dökï openyo Yecu nï, “In ba ïtwërö gamö peny? Nën lwak köp na pol n'edothi ködë.”

5 Ëntö Yecu ba ögamö gin mörö, ëka Pilato obedo kï ur rwök.

Ëngölö köp më thöö nï Yecu

6 Ï karë më Karama më Poth kïbëc, Pilato onwongo marö gönyö amabuc acël na lwak nwongo ökwaö.

7 Ï karë nön, ëcwö mörö onwongo tye na nyïngë Baraba, na yam etweo ï buc ï kin jö n'öjëm n'oneko gïnï jïï ï karë më jëmgï nön.

8 Lwak öcakö cïdhö both Pilato më penyo ën ëk ötïm kite na ën önaa tïmö ködë.

9 Pilato openyogï nï, “Un ïmïtö nï agöny niwu rwoth k'Eyuda?”

10 Pilato okobo nï kömanön pïën ën onwongo ongeo nï ëlamdhök na dito okelo gïnï Yecu pï nyeko.

11 Ëntö ëlamdhök na dito öcüpö gïnï lwak ëk ömïï Pilato ögöny Baraba nakaka Yecu.

12 Pilato öcakö penyogï nï, “Ngö na myero an atïm kï ngat na un icwodo nï rwoth k'Eyuda?”

13 Lwak öwöö gïnï nï, “Gur ën ï kor yath arïa!”

14 Ëka Pilato dökï openyogï nï, “Pïngö kara, ötïmö ngö na rac?”

Ëntö lwak öwöö gïnï kï redo rwök nï, “Gur unu ën ökö ï kor yath arïa!”

15 Pilato onwongo mïtö yomo cwiny lwak, cë ögönyö Baraba nïgï. Ën ömïö twërö nï ëk epwod Yecu kï del ëka egur ï kor yath arïa.

Acikari önywarö Yecu

16 Acikari otero gïnï Yecu naka ï dyekal k'alöc (n'ecwodo nï Praitorion) ëka ocwodo gïnï lwak acikari kïbëc kanya acël.

17 Gïn öcakö ruko Yecu kï böngü na kwar ëka etweo tok öküdhö öthac, cë ërwakö ï wie.

18 Cë gïn öcakö motho ën nï, “Örëm ba, rwoth k'Eyuda!”

19 Acikari opwodo gïnï wi Yecu kï lüth, öngülö gïnï laö dhögï ï kome, ëka orumo gïnï cöng-gï pïny më wörö ën më anywar.

20 Ï karë na gïn dong önywarö Yecu, ökwanyö gïnï böngü na kwar ökö kï ï kome ëka ëdwökö böng mërë ï kome. Cë gïn dong otero Yecu yökö ëk egur ï kor yath arïa.

Eguro Yecu ï kor yath arïa

21 Ëcwö mörö më Cirene na nyïngë Cimon apap k'Alegijanda ëka Rupo, onwongo tye ka wok nakun öya kï kin pacö ëka acikari ödiö ën më tingo yath arïa.

22 Gïn otero Yecu ï kabedo n'ecwodo nï Gölgötha, na tyën köp mërë nï, “Kabedo më Cogo Wic.”

* **15:23** Müra obedo yath n'erubo kï köngö ölök n'ëmïö both dhanö n'eguro ï kor yath arïa më kweeno arem.

23 Cë acikari öcakö mïö Yecu köngö
ölök n'erubo kï yath müra,* ëntö Yecu
ökwërö madhö ökö.
24 Gïn oguro Yecu ï kor yath arïa ëka
opoko gïnï böng mërë ï kin-gï nakun
ebolo kwir ëk ënën böngü na ngat
acëlacël bino tero.
25 Eguro Yecu ï kor yath arïa caa
adek më kodiko.
26 Gin n'ëcöö na nyutho köp
n'edotho ën ïë kwanërë nï, "RWOTH
K'EYUDA."
27 Eguro Yecu kanya acël k'ëyak
arïö, dhanö acël kucem ëka acël ku-
cam. 28 Man ömïö Cöc na Leng
ocobere kakarë nï, "Ëkwanö ën ï kin
ëbal."†
29 Jö n'onwongo tye ka wok ï ngete,
obedo gïnï ka yanyö ëka nywarö Yecu,
nakun yengo wigï na kobo gïnï nï,
"Onye, in n'imuko öt k'Obanga ökö, cë
ïgërö pï nïnö adek këkën,
30 larë keni, idhi pïny kï ï kor yath
arïa!"
31 Ï kite acël nön, ëlamdhök na dito
ëka epwony cïk ka Muca önywarö gïnï
Yecu ï kin-gï kën-gï nakun kobo gïnï
nï, "Ën ölarö jö nökënë, ëntö ba twërö
larë kënë!
32 Wëk Kiricito, Rwoth më Icarael,
oidhi pïny kï ï kor yath arïa, ëk ënën
ëka eyee." Jö n'eguro kï Yecu thon
öcakö gïnï yanyö ën.

Thöö ka Yecu

33 Ï caa abicël më kiceng, pïny ocido
ökö na cöl nicuc ï wi lobo kïbëc naka
othuno caa abungwën.
34 Ëka ï caa abungwën, Yecu öcakö
koko kï dwön na malö nï, "Eloi,
Eloi, lama cabaktani?" Na gönyö nï,
"Obangana, Obangana, pïngö ïwëka nï
köman?"
35 Ï karë na jö n'ocung na cwök
owinyo, gïn okobo nï, "Winy unu, ën
tye ka cwodo Eliya."
36 Ëcwö mörö acël öcakö ngwëc, ëka
ökwanyö amor, olutho ï köngö ölök na
wac, cë örëpö ï wi yath atad ëka ömïö
both Yecu nï ëk ömadhï. Ën okobo
nï, "Kür unu, eru ënën ka Eliya twërö
bino kwanyö ën ökö pïny!"
37 Yecu dökï okok kï dwön na malö
cë öthöö ökö.
38 Cë böngü ëcëngë na tye ï öt
k'Obanga öcakö yëc opokere ïë arïö, kï
malö naka pïny.
39 Adit acikari n'onwongo ocung na
cwök ï nyim Yecu, owinyo redo ka
Yecu ëka önënö kite n'öthöö ködë, cë
ën okobo nï, "Adyer dhanö ni on-
wongo obedo Wod k'Obanga."
40 Mon mökö onwongo tye gïnï
kunön, nakun rïpö gïnï kï cecen. Kï
kin-gï onwongo obedo Maria më Ma-
gadala, Maria (aya ka Yakobo na tïdï
ëka Yoce), ëka Calume.
41 Gïn obedo ka lübö kör Yecu
anaka kï ï Galilaya, ëka gïn obedo ka
könyö ën thon. Mon nökënë na pol
n'onwongo owotho ködë më bino ï
Jerucalem onwongo thon tye kunön.

Eiko kom Yecu ï lyël

42 Onwongo obedo Nïnö më Yübërë
(manön nïnö na Cabït k'Eyuda bara
örömö.) Na dong pïny cwök cido,
43 ëcwö na nyïngë Yocepu më
Arimethea obino, ën onwongo obedo
dhanö na dit më öd okiko, ëka ën
onwongo kürö Ker k'Obanga më
bino. Ën öcïdhö both Pilato kï tëk
cwiny më kwaö kom Yecu.
44 Pilato obedo kï ur më winyo nï
Yecu dong öthöö ökö. Ën ocwodo adit
acikari, cë openyo ka Yecu öthöö ökö.
45 Ï karë na Pilato önïang kï both
adit acikari nï ötïmërë nï kömanön, ën
ömïö kom Yecu both Yocepu.
46 Yocepu öwïlö böngü na leng. Cë
ökwanyö kom Yecu ökö pïny kï kor
yath arïa, oboo ï böngü, ëka opy-
elo ï bur lyël n'egworo ï kidi, cë
ölörö kidi ï dhö bur lyël ëka oloro
dhögë ökö. 47 Maria më Magadala
ëka Maria aya ka Yoce önënö gïnï kak-
wene n'onwongo eiko ën ïë.

16

Cer ka Yecu
(Matayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Jon 20:1-10)

† **15:28** Baibul nökënë ba cöö tyeng ni.

1 Ï nïnö na lübö Cabït k'Eyuda,
Maria më Magadala, Maria aya ka
Yakobo, ëka Calume öcïdhö gïnï më
wïlö möö na ngwece kur ëk ëcïdh gïnï
më wiro kom Yecu.
2 Kodiko cön ï nïnö më acël më
cabït, kinge na ceng dong odonyo, gïn
öcïdhö ï lyël.
3 Gïn öcakö penyere gïnï kën-gï kï ï
wanga yoo nï, “Nga na bino thwaro nï
onu kidi kï ï dhö bur lyël?”
4 Ëntö ï karë na gïn othuno,
önënö gïnï lyël ëka önënö gïnï kidi
n'onwongo thwönë, dong ethwaro
ökö thenge.
5 Na gïn dönyö ï lyël, önënö gïnï
awobi mörö n'oruko böngü na tar
n'obedo kï kucem, ëka obedo gïnï kï
lworo rwök.
6 Ëntö ën okobo nï, “Kür ibed unu
kï lworo, un itye ka rangö Yecu më
Najaret, n'onwongo eguro ï kor yath
arïa. Ën ope kany! Ën ocer ökö kï
kin jö n'öthöö! Nën unu, kany ënë
onwongo epyelo kome ïë.
7 Ëntö apë ëk ikob unu n'ëlübkörë
ëka Petero nï, ‘Yecu bino tëlö nyimwu
më cïdhö yo Galilaya. Ibino nënö unu
ën kï kunön, kite na yam ën okobo
niwu ködë.’ ”
8 Që mon odonyo yökö kï ï lyël,
öcakö gïnï ngwëc kï myël kom ëka
lworo na ba okobo gïnï gin mörö
both ngat mörö këkën, pïën lworo on-
wongo ömakögï rwök.

Yecu onen both Maria më Magadala

9 Ï karë na Yecu ocer kï ï lyël kodiko
cön ï nïnö më acël më cabït, ën öcakö
nen both Maria më Magadala, dhakö
na ën onwongo öryëmö cene abïrö kï ï
kome.
10 Ën öcïdhö both ëlübkör Yecu
n'onwongo tye ka kwero cöla ëka kok
gïnï.
11 Ëntö ï karë na gïn owinyo nï Yecu
tye na kwö, ëka Maria önënö ën, gïn ba
oyee köp mërë.

Yecu onen both ëlübkörë arïö

12 Kinge, Yecu onen both ëlübkörë
arïö ï kite na path n'onwongo gïn tye
ka cïdhö yo kin pacö.
13 Gïn ödök cen më kobo both
ëlübkör Yecu nökënë, ëntö ngat mörö
ope n'oye köpgï.

Yecu onen both ëlübkörë apar acël

14 Kinge, Yecu onen both ëlübkörë
apar acël ï caa n'onwongo gïn tye ka
cem. Ën ocokogï pïën gïn onwongo
ope kï gen ëka pï nwang cwinygï pïën
gïn ökwërö yee köp ka jö n'önënö ën
kinge cer mërë kï ï kin jö n'öthöö.
15 Yecu okobo n'ëlübkörë nï, “Apë
unu ï wi lobo kïbëc ëka ïtït unu Emuth
na Bër both dhanö kïbëc.
16 Dhanö mörö na bino yee ëka
ebatica ën, bino larë, ëntö dhanö na
ba bino yee, ebino ngölö nïnë köp.
17 Anyuth ni bino nen kï both jö na
yee, gïn bino ryëmö cene kï nyïnga.
Gïn bino twak kï lëb na nyen.
18 Gïn bino makö thwol kï cïng-gï,
ëka ka gïn ömadhö gin mörö na neko
dhanö, cë ba bino tïmögï na rac. Gïn
bino ketho cïng-gï ï kom etwoe ëka
bino cang gïnï.”

Yecu öïdhö ï wi polo

19 Kinge na Rwoth Yecu ötwak ködgï,
ëkwanyö cë etero ï wi polo ëka ën
obedo ï nget cïng Obanga kucem.
20 Cë ëlübkör Yecu öcïdhö ëka ötïtö
gïnï köp ï kom Yecu ï kabedo kïbëc.
Rwoth otio ködgï ëka omoko köp mërë
k'anyuth n'ölübö körë.

Buk më Tic k'Ëkwëna

Köp na ut ï Buk më Tic k'Ëkwëna

Buk ni Luka ënë öcöö ëka obedo buk na lübö kör Emuth na Bër na ën öcöö. Ba ngere kanya ëcöö buk ni kï ïë, ëntö calö Emuth na Bër n'ëcöö both dhanö na pïrë tëk n'ecwodo nï Teopilo. Jö nökënë thamö nï ëcöö ï kin mwaka 63 AD, ëntö jö nökënë thamö nï ëcöö kinge mwaka 70 AD.

Buk ni cakërë kï kanya Emuth na Bër jik ïë kï dök ka Yecu ï wi polo. Së kobo kite n'ëkwëna ëka ëlübkör Yecu nökënë obedo ka kürö gïnï ngö na Yecu öcïkërë ködgï më cobo ï Jerucalem. Ï nïnö më Pentekot, kinge nïnö apar na Yecu ödök ködë ï wi polo, Tipo Naleng obino ï komgï ëka opongogï kï tëkö. Cücüth wel ëlübkör Yecu öcakö mëdërë pïöpïö cakërë kï ï Jerucalem naka ï Camaria ëka "naka ï ajiki lobo" (Cura 1:8).

Acaki më buk ni twakö köp ï kom Petero ëka jö n'oye na tye ï Jerucalem. Cakërë kï ï cura 9 cïdh ködë anyim na lübërë kï woth k'akwëna Paulo gïnï wang adek yo lobo na dit më Roma ëka më cïdhö yo both adit öd pido më Roma.

Tic k'Ëkwëna obedo buk na nyutho kanya jö n'oye Kiricito öcakërë kï ïë ëka kï kite n'obedo ka döngö ködë, köp ï kom cökërë ëka ayela, köp ï kom nya mërë ëka tic na tëk na Tipo Naleng otio ï kwö ka jö n'oye Kiricito kïbëc ëka ï kwö k'Akiricito acëlacël.

Ëcïkö pï bino ka Tipo Naleng

1 Adwong Teopilo, ï bukna na cön, acöö ïë köp kïbëc na yam Yecu öcakö tio ëka pwonyo,

2 naka othuno ï nïnö n'etero ën ködë ï polo, kinge mïö cïk kï tëkö ka Tipo Naleng both ëkwëna mërë na yam öyërö.

3 Kinge can mërë, Yecu obedo ka nyuthere bothgï wang na pol më moko nï ën eut na kwö. Ën obedo ka nen bothgï pï nïnö pyer angwën nakun twakö köp ï kom ker k'Obanga.

4 Ï karë mörö acël, na ën onwongo tye ka cem ködgï, ën öcïkögï nï, "Kür ïya unu kï ï Jerucalem, ëntö kür unu pï mïc n'Apapna öcïkërë më mïö, na un iwinyo unu an abedo ka twakö.

5 Jon yam obatica kï pii, ëntö odong nïnö na nönök na un ebino baticawu kï Tipo Naleng."

Etingo Yecu ï wi polo

6 Ï karë n'ëkwëna örwatërë gïnï kanya acël, openyo gïnï Yecu nï, "Rwoth, ï karë ni ënë in ibino dwökö kï löc both jö më Icarael?"

7 Yecu okobo bothgï nï, "Ba obedo nï un myero inge karë onyo nïnö n'Apap öyübö kï twër mërë.

8 Ëntö ibino unu nwongo tëkö, ka Tipo Naleng obino ï komwu, ëka un ibino bedo ecaden-na ï Jerucalem, ï Yudea kïbëc, ï Camaria, ëka ï ajiki më lobo."

9 Kinge na dong okobo köp ni, etingo Yecu malö na gïn thon nënö, ëka pöl ökanö ën ökö kï ï wang-gï.

10 Ëkwëna ka Yecu onwongo öcïkö wang-gï malö ï pöl na ën tye ka cïdhö, athura cwö arïö ocung ï ngetgï n'oruko gïnï böng na tar.

11 Gïn okobo nï, "Un jö më Galilaya, pïngö icung unu nakun itye ka nënö unu malö ï pöl? Yecu ni, n'etingo ökö malö ï wi polo kï bothwu, bino dwogo dökï ï yore nön acël na un ïnënö ën tye ka cïdhö ködë ï wi polo."

Ëyërö Matiya më leeno ka tyën Yuda

12 Së gïn dong öcakö dök yo Jerucalem kï ï wi kidi n'ecwodo nï Kidi më Jeituni, na cwöcwök kï Jerucalem, bor mërë röm kï woth më nïnö acël më Cabït k'Eyuda.*

13 Ï karë na gïn othuno, öcakö ïdhö gïnï ï öt na malö kanya gïn onwongo bedo gïnï ïë cön. Jö n'onwongo ute gïnï kany nön ënë Petero, Jon, Yakobo ëka Anderiya, Pilipo ëka Tomaci, Batulumayo ëka Matayo, Yakobo wod

* **1:12** *Bor mërë röm kï woth më nïnö acël më Cabït k'Eyuda* Man obedo woth më nucu mairo.

k'Alipayo, Cimon na yam obedo ï kin jö na mïtö löckën, ëka Yuda wod ka Yakobo.
14 Gïn kïbëc rïbërë kanya acël jwijwi kï mon ï lëga ëka Maria aya ka Yecu, ëka kï utmego mërë.

15 Ï karë nön Petero öya ocung ï kin jö n'oye ï kom Yecu Kiricito† (na welgï römö mia acël kï pyer arïö)
16 ëka okobo nï, “Utmegona, Cöc na Leng myero ocobere kakarë na yam cön Tipo Naleng ötwakö pïrë kï ï dhö Daudi ï kom Yuda, n'obino ötëlö jö n'ömakö Yecu.
17 Yuda onwongo obedo dhanö acël ï kinwa ëka önywakö ködwa tic ni.”

18 (Yuda obino öwïlö pwodho kï cïlïng na ën onwongo kï kom tïm mërë na rac, kanya ën opodho acelawic cë ïë öbarë ökö ëka jamïë oukere yökö kïbëc.
19 Köp ni owinyere both jö kïbëc na bedo gïnï ï Jerucalem, ëka pwodho nön ecwodo kï lëbgï nï Akeldama, na tyën köp mërë nï, “Pwodho më Remo.”)

20 Petero ömëdërë nakun kobo nï, “Köp ni ëcöö ï buk më Jabuli,

“ ‘Wëk unu pacö mërë ödök wi obur,
ngat mörö kür obed ïë.’

Ëka dökï nï,

“ ‘Ngat nökënë olee tic mërë më tëla.’

21 Dong pï manön bër ëyër kï kin jö ni dhanö n'obedo kï onu ï karë kïbëc na Rwoth Yecu obedo ka wïrë ï kin onu,
22 cakërë kï ï batica ka Jon naka ï nïnö n'etero kï Yecu malö kï kin onu. Ngat mörö n'ebino yërö bino rïbërë ködwa më bedo acaden më cer ka Yecu.”

23 Ëka dong gïn otuco nyïng jö arïö: Yocepu n'ecwodo nï Barcaba (n'ecwodo thon nï Yucito) ëka Matiya.
24 Cë gïn dong öcakö lëga nï, “Rwoth, in ingeo cwiny ngat acëlacël. Nyuth nïwa kï kin jö arïö ni ngat na in ïyërö
25 më bedo akwëna ëk olee tic ni na Yuda öwëkö ëka öcïdhö ödök cen ï kabedo mërë.”
26 Cë gïn dong öcakö bolo kwir, ëka kwir opodho ï kom Matiya, ëmëdö ën dong ï kom ëkwëna apar acël.

† **1:15** Lëb Girik tio kï utmego.

2

Bino ka Tipo Naleng

1 Ï karë na nïnö më Pentekot örömö, ëlübkör Kiricito kïbëc onwongo ögürë gïnï kanya acël.
2 Athura wöö owinyere nakun öya kï ï polo na calö yamö na kudho na ger ëka opong ï öt ökö kïbëc kany onwongo gïn obedo ïë.
3 Cë gin mörö onen bothgï na cal kï lëb mac n'opokere ëka opye ï wi ngat acëlacël ï kin-gï.
4 Gïn kïbëc opong kï Tipo Naleng ëka öcakö gïnï dhümö lëb nökënë na papath kite na Tipo Naleng ömïögï më twakö.
5 Ï caa nön, onwongo Eyuda na bedo gïnï ï Jerucalem, jö n'onwongo wörö gïnï Obanga n'öya kï ï rok kïbëc na tye ï wi lobo thükül.
6 Ï karë na gïn owinyo wöö nön, lwak kïbëc ögürë na wigï ocung ökö, pïën ngat acëlacël onwongo winyogï ka twakö gïnï lëb thurgï kikome.
7 Cë ouro gïnï rwök nakun kobo gïnï nï, “Jö ni kïbëc na tye ka twak gïnï ba obedo jö më Galilaya?
8 Cë pïngö onu kïbëc etye ka winyogï nakun ngat acëlacël tye ka twak kï lëb thurgï kikome?
9 Wan jö më Parithia, jö më Media, jö më Elam, kï jö na bedo ï Mecopotamia, Yudea kï Kapadokia, Ponto ëka Acia,
10 Perugia kï Pampulia, Ejip kï lobo Libia na cwök kï Cirene, kï wele n'öya gïnï kï ï Roma
11 na gïn Eyuda kï jö nökënë n'ölökërë gïnï ï diniwa, Kurete kï jö Arab, wan ewinyogï ka tuco gïnï pï tic na döngö më twërö k'Obanga ï lëb onu kikome.”
12 Gïn kïbëc ouro na ba twërö gïnï nïang. Gïn openyere kën-gï nï, “Man körë nïngö?”
13 Ëntö jö nökënë okobo köp më anywar ï komgï nakun kobo gïnï nï, “Jö ni ömër amëra kï köngö.”

Köp na Petero ötwakö ï nïnö më Pentekot

14 Cë Petero ocung kanya acël
k'ëkwëna apar acël, ötwak kï dwön
na malö nakun kobo bothgï nï, “Un
Eyuda ewodha, ëka un kïbëc nï bedo
unu ï Jerucalem, bër inge unu köp
ni, dök ïcïk ithwu më winyo twak na
mëga.
15 Jö ni ba ömër kite na un ïthamö
ködë, pïën caa pod adek këkën më
kodiko.
16 Ëntö man köp na yam adwarpïny
Joel ötwakö pïrë nakun kobo nï,
17 “ ‘Obanga okobo nï, ï karë më ajiki,
abino önyö Tipona ï kom jö kïbëc.
Ëthïnö awopewu ëka anyirawu bino
dwaro adwar,
awopewu na thïnö bino nënö gïnï
gin anyutha,
jöwu n'otii bino gïnï leko lek.
18 Naka thon eticna, na cwö ëka mon,
an abino önyö Tipona ï komgï ï
karë nön,
ëka gïn bino dwaro adwar.
19 An abino nyutho gin më aura ï wi
polo malö
ëka anyuth na papath pïny ï wi
lobo,
remo, mac, ëka iro na dung.
20 Ceng bino cido ökö na cöl cuc,
ëka dwe bino lökërë dökö na kwar
calö remo,
na bara nïnö na dit ëka nïnö më
dheo ka Rwoth obino.
21 Ëka jö kïbëc na bino cwodo
nyïng Rwoth bino larë.’ ”
22 Petero ömëdërë anyim nakun
kobo nï, “Un jö më Icarael, winy unu
köp ni: Yecu më Najaret onwongo
obedo dhanö n'Obanga onyutho
bothwu kï tio tango, gin më aura,
ëka anyuth n'Obanga otio kanya acël
ködë ï kin onu, na calö un kikomwu
ingeo.”
23 Yecu ni ëmïö bothwu kite na yam
Obanga onwongo öyübö nakun ngeo
gin na bino tïmërë ï anyim, ëka un
iguro ën ï kom yath arïa, ineko unu kï
cïng jö na ba ngeo cïk k'Obanga.
24 Ëntö Obanga ocero ën ökö kï ï kin
jö n'öthöö nakun gönyö ën ökö kï kom
arem më thöö, pïën thöö onwongo ba
twërö moko ï kome.
25 Daudi okobo köp ï kome:
“ ‘Ï karë kïbëc an anënö nï Rwoth tye
köda.
Pïën ën tye ï cïnga kucem,
an ba abino yengara.
26 Pï manön cwinya yom ëka thon lëba
twak kï yom cwiny,
koma thon bino bedo kï gen,
27 pïën in ba ibino wëköna ï kin jö
n'öthöö,
onyo ba ibino wëkö Dhanöni
Naleng töp.
28 In inyutho nïna yoo na tera ï kwö,
in ibino mïöna abedo kï yom
cwiny ï nyimi.’ ”
29 Petero ömëdërë anyim nakun
kobo nï, “Utmegona, myero akob
bothwu köp ï kom kwarö onu Daudi
atïr nï yam ën öthöö ökö ëka eiko
kome, ëka etye kï lyënë both onu kany
naka tin.
30 Ëntö ën yam onwongo obedo
adwarpïny, dök ongeo nï Obanga
yam okwongo kwong bothe nï ebino
ketho dhanö mörö na tye ï kin ëkwaë
mërë më bedo ï then më löc mërë.
31 Ën yam önënö gin na bino tïmërë
ï karë më anyim, ëka ötwakö köp ï
kom cer ka Meciya, nï ën onwongo ba
ëwëkö ï kin jö n'öthöö, kome thon ba
ötöp.
32 Man ënë Yecu n'Obanga ocero
ökö, onu kïbëc ebedo ecaden ï kom
köp nön.
33 Etingo ën malö ï nget cïng Obanga
kucem, ögamö Tipo Naleng na yam
ëcïkö kï both Apap ëka öönyö ï komwa
gin na dong un itye ka nënö kï
wangwu ëka thon iwinyo unu kï
ithwu.
34 Pïën Daudi yam ba öcïdhö ï polo,
ëntö ën okobo nï,
“ ‘Rwoth Obanga okobo both
Rwodha:
“Bed ï cïnga kucem
35 naka ka abino mïö langni
dökö gin më theno tyeni.” ’
36 “Pï manön myero jö më Icarael
kïbëc onge gïnï rwök nï Obanga
otyeko ketho Yecu ni, na un iguro
ï kor yath arïa, më bedo Rwoth ëka
Kiricito.”

37 Ï karë na jïï owinyo köp ni,
ödönyö ï cwinygï rwök, cë openyo
gïnï Petero ëka ëkwëna nökënë nï, “Ut-
megowa, ngö na myero wan ëtïm?”
38 Petero ögamö nï, “Ngut unu ëk
ebaticawu, ngat acëlacël kï kinwu, ï
nyïng Yecu Kiricito ëk ëtïm kïca ï kom
bal na mewu. Ëka ibino unu gamö
mïc ka Tipo Naleng.
39 Pïën cïkërë ni ëcïkö pïrwu
k'ëthïnöwu ëka pï jö kïbëc na tye gïnï
kanya bor, na Rwoth Obanga onu
bino cwodogï.”
40 Cë Petero ömëdërë kï tïtö köp
nökënë na pol nakun dwekogï nï,
“Larë unu kenwu ïya unu ökö kï kom
wang rok n'öbal ni.”
41 Ëka jö n'oyeo köp na ën okobo
bothgï, ebaticagï ëka ömëdërë ï nïnö
nön jö na römö elip adek.

Gürë ka jö n'oye

42 Jö n'oye kïbëc ömïrë kën-gï më
winyo pwony k'ëkwëna, gürë kanya
acël, poko ï ogati, ëka lëga.
43 Ëkwëna obedo tino tango ëka
anyuth na pol, naka jö kïbëc lworo
ömakögï.
44 Jö n'oye onwongo cökërë gïnï
kanya acël, nakun nywakö gïnï jami
kïbëc kanya acël.
45 Gïn öcadhö lönyögï ëka jamigï, cë
gïn opoko both jö kïbëc kï ï kin-gï kite
na miti ka ngat acëlacël tye ködë.
46 Gïn ömëdërë më gürë kanya acël
nïnö kïbëc ï dyekal öt k'Obanga nakun
poko gïnï ï ogati kï ï pecigï, n'ëcamö kï
yom cwiny ëka kï cwiny na bër,
47 n'ëpakö Obanga, na dhanö kïbëc
pwöyögï, ëka Rwoth obedo ka mëdö
bothgï jö n'ölarë nïnö kï nïnö.

3

Petero öcangö angwalo

1 Ï nïnö mörö acël, Petero ëka Jon
öcïdhö gïnï ï öt k'Obanga ï caa më lëga,
caa abungwën më kothyeno.
2 Onwongo tye dhanö mörö
n'ongwal cakërë ï karë n'ënywölö ën
ködë, n'etingo atinga ï wangkac më
Öt k'Obanga n'ecwodo nï Wangkac
na Bër, ëk ökwa köny nïnö kï nïnö kï
both jö na dönyö ï Öt k'Obanga.
3 Ï karë na ën önënö Petero ëka Jon
tye ka dönyö gïnï, angwalo ökwaögï
cïlïng.
4 Petero ëka Jon öcïkö wang-gï ï
kome. Cë Petero okobo nïnë nï,
“Nënwa!”
5 Angwalo oketho cwinye më
nënögï, nakun geno nï ebino mïönë
gin mörö.
6 Ëntö Petero okobo nï, “An ba atye
kï lïm mörö, ëntö an amii ngö na an
aute ködë. Ï nyïng Yecu Kiricito më
Najaret, yaa malö ïcak woth.”
7 Cë Petero ömakö cïng angwalo më
kucem ëka otingo ën malö, cë cücüth
odon tyënë ödökö na tëk.
8 Angwalo opye kï tyënë ëka öcakö
woth. Cë ödönyö ködgï ï Öt k'Obanga
nakun wotho, pye, ëka pakö Obanga.
9 Ï karë na jïï kïbëc önënö angwalo
ka wotho ëka pakö Obanga,
10 gïn önïang nï ënë dhanö na
yam kwaö köny kï ï wangkac më Öt
k'Obanga n'ecwodo nï Wangkac na
Bër. Gïn obedo kï ur rwök ï kom ngö
n'ötïmërë ï kome.

Petero ötïtö köp ï tyën öt ka Colomon

11 Gïn kïbëc öngwëcö kanya acël
kï ur ï tyën öt ka Colomon, kanya
angwalo onwongo omoko ï kom Pe-
tero ëka Jon.
12 Ï karë na Petero önënö köp
ni, ën okobo bothgï nï, “Un jö më
Icarael, ngö na mïöwu iuro unu ngö
n'ötïmërë? Pïngö un itye ka rïpöwa
kömanön calö wan ënë ëtïmö kï tëköwa
onyo kite na wan elworo k'Obanga
ködë ënë ömïö angwalo ni owotho?
13 Obanga k'Abraam, Icaka ëka
Jakob, Obanga ka kwerewa, oketho
dheo mërë ï kom atic mërë Yecu. Un
ïmïö ï cïng Pilato ëk enek ën nakun
ïkwërö unu ökö ï karë na Pilato mïtö
gönyö ën.
14 Un ïkwërö Ngat na Leng ëka na
kite Atïr, cë ïkwaö unu nï ëk ëgöny
niwu dhanö n'obedo anek.

15 Un ineko ngat na mïö kwö, ëntö
Obanga ocero ën kï ï thöö. Ëka wan
ënë ebedo ecaden më köp ni.
16 Pï yee ï nyïng Yecu, ënë ömïö ëcwö
ni onwongo tëkö kite na un ïnënö ëka
ingeo. Obedo nyïng Yecu ëka yee ï
kome ënë ömïö ën öcang ï nyimwu kite
na un kïbëc itye ka nënö ködë.
17 “Kobedini dong utmegona, an
angeo nï yam ïtïmö unu köp ni ï karë
më kwia pïny, kamë ëtëlawu.
18 Ëntö kite na yam Obanga ötwak
kï ï dhö edwarpïny kïbëc nï Kiric-
ito mërë myero ölïm can, ëka dong
ocobere kakarë nï kömanön.
19 Ngut unu dong, ëka ïlökërë unu
both Obanga, ëk balwu ëjwa ökö,
20 ëk karë më yweo na yaa kï both
Rwoth obin bothwu, ëka ën bino oro
Yecu, na ënë Meciya n'ëyërö niwu.
21 Ën myero obed ï polo naka ka
karë örömö n'Obanga bino dwökö
jami kïbëc kakarë, kite na yam ën
öcïkërë ködë k'edwarpïny mërë na
leng.
22 Muca yam okobo nï, ‘Rwoth
Obangani bino oro adwarpïny mörö
niwu, na bino yaa kï ï kin utmegowu
kite na ën oora ködë. Un ibino winyo
unu ën ï köp kïbëc na ën bino kobo
niwu.
23 Ngat mörö na ba bino winyo ën,
ebino rwenyo wangë ökö kï kin jö
thurgï.’
24 “Cakërë kï ï kom adwarpïny Ca-
muel, edwarpïny kïbëc ötwakö köp ï
kom ngö na tye ka tïmërë ï kom karë
ni.
25 Un ibedo ëkwaë k'edwarpïny
nön, ëka un ënë ekethowu ï cïkërë
k'Obanga both kwerewu. Pïën
Obanga okobo both Abraam nï, ‘Rok
kïbëc më wi lobo bino nwongo gum
kï both ëkwaëni.’
26 Ï karë na dong Obanga oketho
atic mërë, ën öcakö oro bothwu ëk
ömïïwu gum na mïö ngat acëlacël
lökërë wëkö tïmö bal.”

4

Petero ëka Jon ï nyim athuko më öd okiko k'edong

1 Ï karë na Petero ëka Jon on-
wongo tye ka twak gïnï kï jïï, ëlamdhök
ëka adit acikari më öt k'Obanga ëka
Ecadukayo obino gïnï bothgï.
2 Ëtëla ni onwongo öngö gïnï nï Pe-
tero ëka Jon onwongo tye ka pwonyo
jïï nï, kï twër më nyïng Yecu, jö n'öthöö
bino cer gïnï ökö.
3 Gïn ömakö Petero ëka Jon cë
ekethogï ï buc naka othuno kodiko,
pïën pïny onwongo ocido ökö.
4 Ëntö jö na pol n'owinyo köpgï
oyee, ëka wel jö n'oye Yecu n'obedo
gïnï cwö ömëdërë othuno elip abic.
5 Kodiko mërë na pïny dong oru,
ëlöc ëka edong, k'epwony cïk öcökërë
gïnï ï Jerucalem.
6 Anac Alamdhök na Dit onwongo
tye kany nön, ëka Kayapa, Jon, Alegi-
janda, ëka jö kïbëc na tye gïnï ï
dholokek k'Alamdhök na Dit.
7 Gïn okelo Petero ëka Jon ï nyimgï
nakun penyogï nï, “Koth tëkö mënë
na un itye ka tic ködë onyo kï nyïng
nga?”
8 Cë Petero, opong kï Tipo Naleng
ëka okobo bothgï nï, “Un ëlöc ëka
edong ka lwak!
9 Ka tin ipenyowa unu köp ï kom tic
na bër n'ötïmërë ï kom angwalo ëka
kite na ën öcang ködë,
10 cë dong un kïbëc ëka jö më Icarael
myero inge unu nï, pï nyïng Yecu
Kiricito më Najaret na un iguro ï kom
yath arïa, n'Obanga ocero ökö kï ï
kin jö n'öthöö, ënë ëcwö ni ocung ï
nyimwu n'öcang ökö.
11 Ënë obedo

“ ‘kidi na un egedo ïkwërö unu ökö,
n'ölökërë ödökö kidi na pïrë tëk
më gwïc öt.’

12 Larë ope both ngat mörö nökënë,
pïën Obanga ba ömïö nyïng mörö
nökënë ï lobo kany both dhanö na
myero onu ëlarë ködë.”

13 Ï karë na jö na tye ï öd athuko
önënö gïnï tëk cwiny Petero ëka Jon
cë önïang gïnï nï gïn onwongo obedo
jö na ba ökwanö ëka ba ngeo gïnï gin
mörö. Obedo gïnï kï ur ëka önïang gïnï

nï cwö ni yam obedo kanya acël kï Yecu.
14 Ëntö ka gïn önënö ëcwö n'öcang
ocung ï ngetgï, köp mörö na gïn myero
okobi ölöögï ökö.
15 Ëka ëcïkögï më dönyö yökö kï ï
athuko më öd okiko k'edong, cë öcakö
gïnï yübö köp kën-gï,
16 nakun kobo gïnï nï, “Ebino tïmö
jö ni nïngö? Jö këbëc na bedo gïnï ï
Jerucalem otyeko ngeeno nï gïn otio
anyuth na kome nen, na onu ba
ëtwërö kwërö.
17 Ëntö më jükö ëk kür ökëth öröm
kin jïï, bër ëcïkgï ëk kür ömëdërë gïnï
më kobo nyïng ni both ngat mörö
këkën.”
18 Cë ecwodogï më dwogo cen, ëka
ëcïkögï nï kür ötwak onyo opwony gïnï
köp mörö kï nyïng Yecu.
19 Ëntö Petero ëka Jon ögamö gïnï nï,
“Un ïngöl köp kenwu ka cë nen na bër
ï wang Obanga më winyowu na löö
winyo Obanga,
20 pïën wan ba ëtwërö wëkö kobo
gin na yam wan ënënö ëka ewinyo.”
21 Kinge bürögï, cë gïn öwëkögï
öcïdhö, gïn ba onwongo yoo më ketho
pwod ï komgï, pïën jïï këbëc onwongo
pakö gïnï Obanga pï ngö n'ötïmërë.
22 Dhanö na tango më cangö
ötïmërë ï kome, onwongo mwaka
mërë kadhö pyer angwën ökö.

Lëga ka jö n'oye

23 Cücüth n'ëgönyögï, Petero ëka Jon
ödök gïnï both jö n'oye nökënë ëka
okobo nïgï ngö n'ëlamdhök na dito ëka
edong okobo gïnï.
24 Ï karë na gïn owinyo köp ni, jö
n'oye këbëc okok gïnï kanya acël kï
dwön na malö më lëga both Obanga
na kobo gïnï nï, “Rwoth Obanga won
twër, in iketho polo kï lobo ëka nam kï
jami këbëc na tye ïë,
25 cön ïtwak kï dhö kwaröwa Daudi
n'obedo aticni kï tëkö ka Tipo Naleng
n'okobo nï,
“ ‘Pïngö erok wöö gïnï kanya acël,
ëka pïngö rok na pol yübö köp na
köny mërë ope?
26 Rwodhi më lobo yübërë gïnï pï
lwëny,
ëka ëlöc cökërë kanya acël
ï kom Rwoth
ëka ï kom Ngat n'ewiro.’
27 Adyer Erode ëka Pontio Pilato
k'Erok ëka jö më Icarael ögürë gïnï
kanya acël ï pacö ni ï kom aticni Yecu
na leng na in iwiro.
28 Gïn ötïmö ngö na tëköni ëka mitini
omoko nï bino tïmërë.
29 Ëka kobedini Rwoth Obanga, winy
büragï ëka ïmïïwa eticni, ëk ëtït köpni kï
tëk cwiny.
30 Ryë cingi më cangö jïï, ëk anyuth
më tango ëka gin më aura na pol
ötïmërë kï nyïng aticni Yecu na leng.”
31 Kinge na dong ölëgö gïnï, kabedo
na gïn ögürë ïë oyengere. Ëka gïn këbëc
opong kï Tipo Naleng, cë ötïtö gïnï köp
k'Obanga kï tëk cwiny abonge lworo
mörö.

Jö n'oye önywakö gïnï jamigï

32 Jö n'oye këbëc onwongo nöthërë
gïnï kanya acël ï cwiny ëka ï thama.
Ngat mörö ope na kobo nï gin na
ën etye ködë onwongo obedo mëgë,
ëntö gïn önywakö jami këbëc na gïn
onwongo tye ködë.
33 Ëkwëna ömëdërë gïnï më mïö ca-
den më cer ka Rwoth Yecu kï tëkö
rwök, ëka gum na thwönë opodho ï
komgï këbëc.
34 Onwongo ngat mörö ope na gin
mörö orem bothe, pïën jö n'onwongo
tye kï pwothigï onyo udigï öcadhö gïnï
ökö, ëka okelo gïnï lïm n'öya kï ië,
35 cë ömïö gïnï both ëkwëna ëka më
poko both ngat acëlacël kite na mïtërë
ködë.
36 Kömanön Yocepu n'obedo Alebi
më Caiprac, n'ëkwëna cwodo nï
Baranaba (na thërë nï, “Wod k'ajïng
cwiny jö”).
37 Ën öcadhö pwodho mërë na ën on-
wongo tye ködë ëka okelo cïlïng both
ëkwëna.

5

Anania ëka Capira

1 Ëntö ëcwö mörö onwongo tye na nyïngë Anania n'öcadhö pwodho gïn
kï dhakö mërë Capira.
2 Ën okelo nget lïm mörö both
ëkwëna ëka ökanö lïm nökënë nakun
dhakö mërë thon ngeo.
3 Së Petero okobo bothe nï, “Ana-
nia, pïngö Catan opong ï cwinyi, ömïö
ïtëmö bwölö Tipo Naleng nakun ïkanö
nget lïm mökö n'öya kï ï pwodhoni?
4 Pwodho nön onwongo ba obedo
megi n'onwongo bara ïcadhö? Ëka
kinge na dong ïcadhö ökö, onwongo
cïlïng nön ba tye ï twëröni? Ngö n'omii
ïthamö më tïmö koth gin-ni? In ba
ïbwölö dhanö ëntö ïbwölö Obanga.”
5 Ï karë n'Anania owinyo köp ni, ën
opodho pïny ëka öthöö ökö cüth. Së
thwön lworo ömakö jö kïbëc n'owinyo
ngö n'ötïmërë.
6 Së ëthïnö awope obino gïnï anyim,
eboo kome kï böngü, ëlabö yökö ëka
eiko.
7 Kinge caa adek, dhakö mërë obino
ï öt, nakun ba ngeo ngö n'ötïmërë.
8 Petero openyo ën nï, “Kob nïna,
man ënë wel na un k'Anania inwongo
unu kï cadhö pwodhowu?”
Ën ögamö nï, “Eyo, wel mërë ënön.”
9 Petero okobo nïnë nï, “Un ïtwërö
rïbërë kanya acël më bwölö Tipo ka
Rwoth nïngö? Nën, kör tyën jö n'oiko
cwori tye ï dholokek, in thon ebino
laböni yökö.”
10 Ï caa nön cücüth ën opodho ï ka
tyën Petero së öthöö ökö. Së ëthïnö
awope nön obino ödönyö ï öt ëka
önënö gïnï nï ën öthöö ökö, gïn otingo
ëka ëlabö eiko ï nget cwörë.
11 Thwön lworo ömakö jö n'oye
Kiricito kïbëc ëka jö kïbëc n'owinyo
ngö n'ötïmërë.

Ëkwëna öcangö jö na pol

12 Ëkwëna otio gïnï anyuth më tango
ëka gin më aura na pol ï kin jïï. Ëka
jö n'oye Yecu kïbëc onwongo marö
gïnï rïbërë kanya acël ï tyën öt ka
Colomon.
13 Ëntö ngat mörö ope n'öparö më
rïbërë ködgï, kadï bed nï jïï onwongo
wörögï rwök.
14 Së jö n'oye Rwoth welgï ömëdërë,
cwö ëka mon.
15 Na calö adwogi më tic k'ëkwëna,
jïï okelo etwoe ï wanga yoo së epyel-
ogï ï wi ëtana ëka ï kom ökëka gïnï,
ëk ka Petero wok ï ngetgï, tipo mërë
owok ï kom jö mökö kï kin-gï.
16 Lwak thon öcökërë gïnï kï ï peci
n'ögürö Jerucalem nakun kelo gïnï et-
woe ëka jö na tipo na reco yelogï, së
gïn kïbëc öcang ökö.

Eyelo Ëkwëna

17 Së Alamdhök na Dit ëka jö na ën
tio ködë n'onwongo obedo gïnï dul
k'Ecadukayo, nyeko ömakögï rwök.
18 Së gïn dong ömakö ëkwëna ëka
ekethogï ï buc.
19 Ëntö malaika ka Rwoth obino
kiwor, öyabö dholokek më buc, ëka
okelo ëkwëna yökö së okobo nïgï nï,
20 “Apë icung unu ï dyekal öt
k'Obanga ëk ikob unu nï jïï köp më
kwö na nyen ni.”
21 Ï karë na gïn owinyo köp ni së
ödönyö gïnï ï dyekal öt k'Obanga na
pïny dong ruu ëka öcakö gïnï pwonyo
jïï.
Ï karë n'Alamdhök na Dit ëka jö na
tio ködë othuno, gïn ocwodo athuko
më öd okiko k'edong k'Eyuda kïbëc,
n'ömëdërë k'ëtëla ka jö Icarael. Së gïn
ooro jö mökö ï buc më kelo ëkwëna.
22 Ëntö ï karë na jö n'eorogï othuno
ï buc, onwongo gïnï ëkwëna ope. Gïn
ödök cen ëka okobo nï,
23 “Wan enwongo dholokek më buc
ocegere, n'acikari ocung gïnï yökö,
ëntö ï caa na wan ëyabö dholokek,
enwongo ngat mörö ope ïë.”
24 Ï karë na dit acikari më öt
k'Obanga ëka ëlamdhök na dito
owinyo köp ni, thamagï ocung ökö
nakun uro gïnï kite na köp ni kïbëc
bino thum ködë.
25 Së ngat mörö othuno ëka okobo
nï, “Cwö na un iketho ï buc ocung gïnï
ï dyekal öt k'Obanga, tye ka pwonyo
gïnï jïï.”
26 Ï caa nön, adit acikari më öt
k'Obanga ëka jö na ën tio ködë öcïdhö
gïnï ëka ekelo ëkwëna. Gïn ba otio kï

tëkö pïën gïn onwongo lworo nï jïï twërö celogï kï kite.

27 Ï karë n'ekelo ëkwëna ï nyim athuko më öd okiko k'edong, ëk Alamdhök na Dit openygï.

28 Ën okobo nïgï nï, “Wan ëmïöwu cïk na tëk ëk kür ipwony unu kï nyïng ni. Nën ngö na dong un ïtïmö! Ibedo unu ka pwony ï Jerucalem kïbëc, ëka itye unu ka moko më mïö remo ka ngat ni bedo ï wiwa.”

29 Ëntö Petero ëka ëkwëna nökënë ögamö gïnï nï, “Wan myero ewiny Obanga na löö winyo dhanö.

30 Obanga ka kwerewa ocero Yecu na un ineko nakun ïngabö unu ën ï kor yath arïa.

31 Obanga otingo ën malö ï nget cïngë kucem ï kabedo më dheo na calö Atëla ëka Alar, ëk jö më Icarael onwong gïnï karë më ngut, cë ën ötïm nïgï kïca ï kom balgï.

32 Wan ebedo ecaden më jami ni ëka Tipo Naleng thon n'Obanga ömïö both jö na winyo ën.”

33 Ï karë n'edong më öd okiko owinyo köp ni, akëmö ömakögï rwök, cë öthamö gïnï më neko ëkwëna.

34 Ëntö Aparicayo n'ecwodo nï Gamaliel, n'onwongo obedo apwony cïk, na jïï kïbëc onwongo wörö, öya malö ï nyim athuko më öd okiko k'edong ëka ömïö twërö nï ëk eter ëkwëna yökö pï caa mörö na nönök.

35 Cë ën öcakö twak ködgï nï, “Jö më Icarael, bër ïgwökërë unu ï ngö na un ïmïtö tïmö ï kom jö ni.

36 Ï karë mörö n'opoth angec, onwongo dhanö mörö tye na nyïngë Teyuda, n'oporo më bedo ngat mörö na pïrë tëk. Jö na römö mia angwën obino örïbërë ködë, ëntö ebino eneko ën ökö, ëka ëlübkörë kïbëc obino ökëth gïnï ökö cë manön obedo ajiki ka jami kïbëc.

37 Kinge manön, Yuda më Galilaya thon obino ï karë më kwanö jïï. Ën onwongo ëlübkörë, ëntö ebino eneko ën ökö, ëka ëlübkörë kïbëc obino ökëth ökö.

38 Dong pï köp na tye kobedini, amïöwu thama nï, wëk unu jö ni öcïdh gïnï, pïën ka yüb ni onyo tic ni obedo më ka dhanö, cë bino jik.

39 Ëntö ka öya kï both Obanga, cë un ba ïrömö unu jükö jö ni, un thon ibino nwongo nï itye ka lwëny unu k'Obanga.”

Gïn ögamö thama ka Gamaliel

40 ëka ecwodo ëkwëna ï öt ëk epwodgï nakun ëcïkögï nï kür dökï ötwak gïnï kï nyïng Yecu. Cë ëwëkögï öcïdhö.

41 Ëkwëna öya kï ï nyim athuko më öd okiko k'edong na cwinygï yom pïën Obanga ökwanögï nï opore gïnï më nwongo lewic pï nyïng Yecu.

42 Nïnö kïbëc gïn onwongo ba kengo pwonyo ëka tïtö köp më Emuth na Bër ï dyekal öt k'Obanga ëka öt kï öt nï Yecu ënë Meciya.

6

Ëyërö ëköny tic abïrö

1 Ï karë nön na wel ëlübkör Yecu onwongo tye ka mëdërë, Eyuda n'oyeo Yecu na twakö gïnï lëb Girik öcakö gïnï ngüngüta ï kom Eyuda na twakö lëb Iburu, pïën nïnö kïbëc ka epoko cem mon thöö na mëgï ba ëparö pïrgï.

2 Cë ëkwëna apar arïö ocwodo gïnï ëlübkör Yecu kïbëc ëka okobo gïnï nï, “Wan ëkwëna myero ebed ï tic më tïtö köp k'Obanga ëk kür ebed ï tic më poko cem.

3 Pï manön utmegona, yër unu jö abïrö kï kinwu n'ëwörögï, n'opong gïnï kï Tipo Naleng ëka tye gïnï kï ryëkö. Wan ebino mïögï tic ni.

4 Ëntö wan ebino mïrë më lëga ëka tïtö köp k'Obanga.”

5 Ngö na gïn okobo oyomo cwiny jïï kïbëc, ëka gïn öyërö Citipwano, dhanö n'opong kï yee ëka kï Tipo Naleng, ëyërö thon Pilipo, Porokuro, Nikanori, Timon, Paramena, ëka Nikolac n'obedo dhanö më Antiokia n'ölökërë ï dini k'Eyuda.

6 Ekelo jö abïrö ni ï nyim ëkwëna, n'ölëgö nakun ketho gïnï cïng-gï ï wigï.

7 Cë köp k'Obanga ömëdërë më nya. Wel ëlübkör Yecu ömëdërë rwök ï Jerucalem, ëka ëlamdhök k'Eyuda na pol oyee gïnï thon.

Ëmakö Citipwano

8 Citipwano, n'Obanga ömïö gum
ëka kï tëkö, obedo ka tio gin më aura
ëka anyuth më tango ï kin jïï.
9 Ëntö ï nïnö mörö acël, jö mörö më
cinagoga ka jö n'ëgönyögï kï ï opii,
kanya acël kï jö mökö më Cirene ëka
më Alegijandaria ëka jö n'öya kï ï lobo
më Cilicia ëka Acia, jö ni obedo ka
pyem kï Citipwano,
10 ëntö gïn onwongo ba twërö pyem
kï ryëkö ka Citipwano ëka kï Tipo
Naleng n'onwongo ën twak ködë.
11 Së gïn öcakö cüpö jïï ï müng ëk
okob gïnï nï, “Wan ewinyo Citipwano
twak nakun kobo köp më ayeny ï kom
Muca ëka Obanga.”
12 Së gïn othuro jïï, edong ëka ep-
wony cïk më dini. Ëka ëmakö Citip-
wano së ekelo ën ï nyim athuko më öd
okiko k'edong.
13 Gïn okelo ecaden n'obedo gïnï
etwodo n'okobo nï, “Karë kïbëc ëcwö
ni twakö köp na rac ï kom kabedo na
leng ëka ï kom cïk ka Muca.
14 Wan ewinyo ën ka kobo nï Yecu
ni më Najaret bino balö kabedo ni*
ökö ëka bino lökö kit më kwö na yam
Muca ömïöwa.”
15 Jö kïbëc n'onwongo obedo gïnï
ï athuko më öd okiko k'edong öcïkö
wang-gï ï kom Citipwano, ëka önënö
gïnï terinyime na calö terinyim
malaika.

7

Twak ka Citipwano

1 Së Alamdhök na Dit openyo Citip-
wano ka ngö n'ekobo ï kome tye atïr.
2 Citipwano ögamö nï, “Utmegona
kï jö ka bebena, winya unu! Obanga
më dheo onen both kwarö onu
Abraam n'onwongo ën pod tye ï lobo
Mecopotamia, na ën bara obedo ï
lobo më Aran.
3 Obanga okobo nïnë nï, ‘Yaa ïwëk
loboni ëka kakani, ëk ïcïdh ï lobo na an
abino nyutho nini.’
4 “Së Abraam öya öwëkö lobo ka
jö Kaladea ëka öcïdhö obedo ï lobo
Aran. Kinge na dong apap mërë
öthöö, Obanga ooro Abraam ï lobo ni
kanya kobedini ïkwö unu ïë.
5 Ëntö Obanga ba ömïö ën obedo kï
gin mörö më alea kadï kï ngöm mörö
na tïtïdï. Ën öcïkërë ködë nï lobo bino
bedo mëgë ëka ëkwaë mërë kadï bed
ëthïnö mërë pod ope.
6 Obanga thon ötwak k'Abraam nï,
‘Ëkwaëni bino bedo wele ï lobo na
ba obedo mëgï, ëka gïn bino bedo
opii n'ebino yelogï pï mwaka mia
angwën.’
7 Ëntö Obanga okobo nï, ‘Abino
ketho pwod ï lobo na gïn bino tic ïë
kamë opii, ëka ï ajiki mërë gïn bino
donyo yökö kï ï lobo nön ëka wöra gïnï
ï kabedo ni.’
8 Së Obanga ömïö cïkërë më lïrë. Ëka
Abraam ödökö apap ka Icaka, ën ölïrö
Icaka ï nïnö më aboro kinge nywölö
ën. Kinge Icaka ödökö apap ka Jakob,
ëka Jakob ödökö apap ka jö apar arïö
më kaka jö Icarael.

9 “Adïnga obino ömakö ëthïnö ka
Jakob ï kom ömïn-gï Yocepu, ëka
öcadhö gïnï ën na calö opii both jö
më Ejip. Ëntö Obanga onwongo tye
kï Yocepu
10 ëka ölarö ën kï kom can kïbëc.
Obanga ömïö Yocepu gum ëka ryëkö
ï nyim Parao rwoth më Ejip. Parao
thon ömïö Yocepu obedo alöc më Ejip
ëka pacö mërë.

11 “Së kec obino opodho ï lobo
Ejip kïbëc ëka lobo Kanaan, n'okelo
thwön can, ëka kwere onu onwongo
ba twërö nwongo cem mörö.
12 Ï karë na Jakob owinyo nï cem
tye ï lobo Ejip, ën ooro awope mërë
n'obedo kwere onu ï woth na mëgï
më acël.
13 Ï woth na mëgï më arïö, Yocepu
okobo both utmego mërë nga na ën
ebedo, ëka Parao ongeo köp ï kom
wede ka Yocepu.
14 Kinge man, Yocepu okobo nï ëk
ekel apap mërë Jakob ëka jö më pacö
mërë kïbëc, jö pyer abïrö wie abic.

* **6:14** ***Kabedo ni*** Obedo Öt k'Obanga na tye ï Jerucalem.

15 Cë Jakob öcïdhö yo kupïny ï lobo
Ejip, kanya ën ëka kwere onu öthöö ïë.
16 Kom lyenegï ebino edwongo
cen ï Cekem ëka epyelo ï bur lyël
n'Abraam onwongo öwïlö kï wel
cïlïng mörö kï both ëthïnö k'Amor kï
ï Cekem.
17 "Na calö karë onyingo na cwök
n'Obanga myero ocob cïkërë mërë
both Abraam, wel jö onu kï ï lobo më
Ejip ömëdërë rwök.
18 Cë rwoth nökënë, n'onwongo ba
ngeo gin mörö ï kom Yocepu, obino
ödökö alöc më Ejip.
19 Ën ötïmö tïm na rac ï kom jö
onu, cë ömïö kwere onu ölïmö can
na thwönë rwök nakun dïögï më bolo
ëthïnö na pod ënywölö anywöla ëk kür
ökwö gïnï.
20 "Ï karë nön ënë ënywölö kï Muca,
ën onwongo obedo athïn na leng both
Obanga. Ëgwökö ën pï dwethe adek ï
öt k'apap mërë.
21 Ï karë n'ebolo Muca, nyaka Parao
ökwanyö ën ëka ögwökö na calö athïn
mërë.
22 Epwonyo Muca kï ryëkö ka jö më
Ejip kïbëc ëka ën onwongo tëk ï twak
ëka ï tic mërë.
23 "Ï karë na dong Muca othuno
mwaka pyer angwën, ën öcakö thamö
më cïdhö lïmö utmego mërë n'obedo
ëthïnö më Icarael.
24 Ën önënö dhanö më Ejip acël ka
tye ka makö dhanö më Icarael na
rac, cë Muca öcïdhö më könyö dhanö
më Icarael nakun cülö kwor kï neko
dhanö më Ejip.
25 Muca öthamö nï utmego mërë
twërö ngeo gïnï nï Obanga onwongo
tye ka tic ködë më larögï, ëntö gïn ba
dök önïang.
26 Ï nïnö na lübö manön, Muca
obino onwongo jö më Icarael arïö tye
ka lwëny. Ën ötëmö më thekogï nakun
kobo nï, 'Ngö nï mïtö unu wanërë ïë
nakun ibedo unu utmego?'
27 "Ëntö ngat n'onwongo ömakö
awodhe na rac othwaro Muca thenge
ëka okobo nïnë nï, 'Nga n'omii nï ibed
alöc ëka angöl-köpwa?
28 In ïmïtö nekona kite na woro in-
eko kï dhanö më Ejip ködë?'
29 Ï karë na Muca owinyo köp ni, cë
öngwëcö ökö ï lobo më Midian, kanya
ën obedo ïë na calö arok ëka önywölö
ëthïnö awope arïö.
30 "Kinge na dong mwaka pyer
angwën opoth ökö, Muca onwongo
tye ï thim n'onwongo cwök kï Kidi
Cinai, cë Obanga onen bothe na cal kï
malaika ï bunga na lyël.
31 Ï karë na Muca önënö gin nön,
obedo kï thwön ur rwök ëka öcïdhö na
cwök ï ngete, cë owinyo dwön Rwoth
Obanga na kobo nï,
32 'An abedo Obanga ka kwereni,
Obanga k'Abraam, Icaka ëka Jakob,'
cë kom Muca ömyël, lworo ömakö ëka
ba dök ödïö cwinye më nënö.
33 "Cë Rwoth Obanga okobo both
Muca nï, 'Göny wör ökö kï ï tyeni,
kabedo na in icung ïë ni obedo ngöm
na leng.
34 An dong anënö kite na jöga tye
ka lïmö can ködë ï Ejip, atyeko winyo
kokogï, ëka atye ka bino dong pïny më
larögï. Bin dong ëk aori ïdök cen yo
Ejip.'
35 "Man ënë Muca na gïn obino
ökwërö nakun kobo gïnï nï, 'Nga
n'ömïö nï in ibed alöc ëka angöl-köp?'
Obanga ooro Muca më bedo alöc ëka
alar nakun owok kï both malaika
n'onen bothe kï ï bunga.
36 Muca ökwanyögï kï ï lobo më Ejip
nakun tïmö gin më aura ëka anyuth
më tango ï lobo Ejip, ï Nam na Kwar
ëka pï mwaka pyer angwën ï thim.
37 "Man ënë Muca n'okobo both jö
më Icarael nï, 'Obanga bino oro niwu
adwarpïny na cal köda kï kin jö na
mewu.'
38 Muca ënë onwongo tye kanya
acël kï jö më Icarael ï thim kï malaika
n'ötwak ködë kï ï wi Kidi Cinai, ëka
kï kwere onu, cë kï kany nön Muca
ögamö köp më kwö më köbö both onu.
39 "Ëntö kwere onu ökwërö gïnï
winyo ën. Gïn ökwërö Muca ëka
ölökërë gïnï më dök cen ï lobo më Ejip
kï ï cwinygï.

40 Gïn okobo both Aron nï, ‘Yüb nïwa
obanga na bino tëlö nyimwa, pïën
Muca mörö ni, n'ötëlö onu më yaa kï ï
lobo më Ejip, ba engeo ngö n'ötïmërë
bothe!
41 Manön ënë karë na gïn öyübö kï
cal jwök n'obedo calö athïn thwön më
awöra. Gïn okelo tyërgï both athïn
thwön ni ëka öcakö bedo gïnï kï yom
cwiny ï kom ngö na gïn öyübö kï cïng-
gï.
42 Ëntö Obanga ölökërë ökö cë
ömïögï karë më wörö cër më polo na
calö obangagï, kite na yam ëcöö ködë
ï buk k'edwarpïny nï,
“ ‘Un jö më öt Icarael, yam ïtyërö unu
gin aryëda mörö më lee botha
ëka mïc
pï mwaka pyer angwën na un
itye ï thim?
43 Pathï nï kömanön, un itingo këma
k'obanga Molek
ëka cër k'obangawu Repan,
cal jwogi na un ïyübö më awöra.
Pï manön an abino terowu ï opii naka
ï ngee Babilon.’
44 “Kwere onu yam tye kï këma më
caden ï thim më nyutho nï Obanga
tye ï kin-gï. Gïn öyübö ï kite n'Obanga
onwongo onyutho nï Muca, na lübërë
kï kite na ën önënö ködë.
45 Kinge, kwere onu ögamö këma ëka
obino gïnï kï Yocua ï karë na gïn ömaö
lobo kï both rok n'Obanga öryëmögï
ökö kï ï nyimgï. Këma obedo ï lobo nön
naka ï karë ka Daudi.
46 Daudi onwongo gum kï both
Obanga ëka ökwaö nï ëk ëmïë ëgër öt
n'Obanga ka Jakob bedo ïë.
47 Ëntö Colomon ënë ögërö öt
n'Obanga.
48 “Kadï bed nï kömanön, Obanga na
Malö Rwök ba bedo ï öt n'ëgërö kï cïng
jö, kite na yam adwarpïny okobo nï,
49 “ ‘Polo ënë kabedo më löcna,
ëka lobo ënë ka theno tyëna.
Rwoth okobo nï,
Koth öt mënë na un ibino gërö
nïna?
Onyo ka yweona bino bedo kwene?
50 Pathï cïnga ënë öyübö jami ni
kïbëc?’
51 “Un jö na ngutwu nwang, ïcal
unu kï jö n'ökwërö Obanga ëka un ba
ibino mïö cwinywu më winyo köp
k'Obanga. Un ïcal kï kwerewu: Un ï
karë kïbëc ïkwërö unu Tipo Naleng!
52 Adwarpïny mënë na kwerewu ba
oyelo? Gïn thon oneko jö na yam
okobo köp cön më bino ka Ngat na
Kite Atïr, na un iketho örörö ï kome
ëka ineko unu ökö.
53 Un jö n'ëmïöwu cïk k'Obanga na
yam emalaika okelo gïnï, cë ba ïlübö
unu.”

Ecelo Citipwano kï kite

54 Ï karë n'ëtëla k'Eyuda owinyo
gïnï ngö na Citipwano okobo, akëmö
ömakögï nakun kaö lakgï ï kome.
55 Ëntö Citipwano opong kï Tipo
Naleng, cë önënö malö ï wi polo ëka
önënö dheo k'Obanga na ryëny rwök,
ëka Yecu n'ocung ï nget cïng Obanga
kucem.
56 Cë Citipwano okobo nï, “Nën unu,
anënö polo öyabërë ëka Wod ka Dhanö
n'ocung ï nget cïng Obanga kucem.”
57 Jö kïbëc oumo ithgï ëka ëcakö wöö
kï dwön na malö cë gïn kïbëc omukere
ï kome,
58 ëywaö Citipwano yökö ï ngee
pacö ëka ëcakö celo ën kï kite. Ecaden
opyelo böng-gï ï ka tyën awobi mörö
na nyïngë Caulo.
59 Ï karë n'etye ka celo Citipwano
kï kite, ën ölëgö nï, “Rwoth Yecu gam
tipona.”
60 Cë Citipwano orumo cöngë pïny
ëka okok nï, “Rwoth kür iketh bal ni ï
komgï.” Ï karë na ën okobo köp ni, cë
öthöö.

8

1 Ëka Caulo onwongo tye kunön më
mïö caden ï kom thöö ka Citipwano.

Caulo oyelo jö n'oye Kiricito

Ï nïnö nön ayela na dit opodho ï
kom jö n'oye Kiricito na bedo gïnï ï
Jerucalem, ëka gïn kïbëc ökëth gïnï ökö
ata ï lobo më Yudea ëka Camaria cë
ëkwëna këkën ënë odong.

2 Jö na wörö Obanga ënë oiko gïnï
Citipwano, nakun kumo gïnï pïrë
rwök.
3 Ëntö Caulo onwongo mïtö nï etyek
jö n'oye Kiricito ökö, nakun wotho ï
öt kï öt na ywaö cwö thon kï mon më
twenogï ï buc.

Emuth na Bër ëtïtö ï lobo Camaria

4 Jö n'oye n'onwongo ökëth gïnï ï
kabedo kïbëc, ötïtö gïnï köp k'Obanga.
5 Pilipo öcïdhö yo kupïny ï pacö
mörö më lobo Camaria ëka ötïtö nïgï
köp ï kom Meciya kunön.
6 Ï karë na lwak na pol owinyo köp
ka Pilipo ëka önënö gïnï anyuth më
tango na ën otio, gïn kïbëc oketho
cwinygï më winyo ngö na ën obedo
kobo.
7 Tipo na reco odonyo gïnï yökö
kï kom jö na pol nakun redo gïnï kï
koko rwök, cë jö na pol na two akwea
ömakögï ëka engwalo na mulo amula
öcang gïnï ökö.
8 Cë yom cwiny na thwönë obedo ï
pacö nön.

Cimon n'onwongo tio tic më jwöjwök

9 Ëntö ï pacö nön onwongo tye ëcwö
mörö na nyïngë Cimon n'onwongo tio
tic më jwöjwök, na jö Camaria on-
wongo uro ën rwök. Ën obedo ka
wakërë nï ën ebedo ngat mörö na dit.
10 Jö kïbëc më rwöm na malö ëka
rwöm na pïny oketho gïnï cwinygï
ï köp na ën kobo nakun kobo gïnï
nï, “Ëcwö ni obedo tëkö k'Obanga
n'ecwodo nï ‘Tëkö na Dit.’ ”
11 Gïn obedo ka ketho cwinygï më
winyo köp mërë pïën pï karë na lac
ën obedo mïögï uro tic mërë më tango
më jwöjwök.
12 Ëntö ï karë na gïn oye köp më
Emuth na Bër na Pilipo ötïtö ï kom ker
k'Obanga ëka nyïng Yecu Kiricito, cë
cwö naka thon kï mon ebaticagï.
13 Cimon thon oye, ëka ebatica ën.
Ën öcakö lübö kör Pilipo ï kabedo kïbëc
na cïdhö yo ïë nakun bedo kï ur na dit
ï kom anyuth ëka tango na dito na ën
önënö.
14 Ï karë n'ëkwëna na tye ï Jeru-
calem owinyo nï jö Camaria oyeo köp
k'Obanga, gïn ooro Petero ëka Jon
bothgï.
15 Ï karë na gïn othuno, öcakö gïnï
lëga pïrgï ëk gïn onwong Tipo Naleng,
16 pïën Tipo Naleng onwongo bara
obino ï kom ngat mörö kï kin-gï, ëntö
yam ebino ebaticagï ï nyïng Rwoth
Yecu.
17 Cë Petero ëka Jon oketho cïng-gï ï
komgï, ëka onwongo gïnï Tipo Naleng.
18 Ï karë na Cimon önënö nï Tipo
Naleng ëmïö ka ëkwëna ketho cïng-gï
ï kom jïï, ën ömïtö mïögï cïlïng ëka
okobo nï,
19 “Mïa unu thon tëkö ni, ëk ngat
mörö na an abino ketho cïnga ï kome,
onwong Tipo Naleng.”
20 Ëntö Petero ögamö nï, “Ëk cïlïngni
orweny ökö kanya acël kodi, pïën in
ïthamö nï ïtwërö wïlö mïc k'Obanga kï
cïlïng!
21 In ipe kï gin mörö n'epoko nini ï
kom köp ni, pïën cwinyi ba tye n'atïr ï
nyim Obanga.
22 Ngut ökö kï kom bal ni ëka ïlëg
both Rwoth, ëk ka twërë ën bino tïmö
nini kïca pï bedo kï koth thama ni ï
cwinyi.
23 Pïën anënö cwinyi opong kï këc
cwiny rwök, ëka ïdökö amabuc më
bal.”
24 Cë Cimon ögamö nï, “Lëg unu pïra
both Rwoth ëk gin mörö na un ikobo
kür opodhi ï koma.”
25 Ï karë na dong otyeko kobo gïnï
köp më caden ëka kï tïtö köp ka Rwoth,
Petero ëka Jon ödök gïnï yo Jerucalem,
nakun tïtö köp më Emuth na Bër ï kin
peci na pol ka jö Camaria.

Pilipo ëka adit më Ethiopia

26 Malaika ka Rwoth okobo both
Pilipo nï, “Yaa malö ïcïdh yo kukwap ï
gudo thim na yaa kï ï Jerucalem lungo
pïny yo Gaja.”
27 Cë ën öcakö woth ëka oromo
k'ëcwö më Ethiopia n'epudho, adit na
pïrë tëk na löö lïm ka Kandake kïbëc,
alöc na dhakö më lobo Ethiopia. Ëcwö

ni onwongo öcïdhö yo Jerucalem më wörö Obanga.

28 Ï karë na ën tye ka dök cen yo pacö, ën onwongo obedo ï gadigadi nakun kwanö buk k'adwarpïny Icaya.

29 Së Tipo Naleng okobo both Pilipo nï, “Apë na cwök, iwoth kï gadigadi nön.”

30 Ëka Pilipo örïngö yo gadigadi, së owinyo ka ën tye ka kwanö buk k'adwarpïny Icaya, ëka Pilipo openyo nï, “In ïnïang ï ngö nï tye ka kwanö?”

31 Ën ögamö nï, “An atwërö nïang ïë nïngö, ka ngat mörö ope na gönyö nïna?” Ëka ocwodo Pilipo ëk obed kanya acël ködë.

32 Dul na ën onwongo tye ka kwanö kï ï Cöc na Leng tye nï köman:

“Ëpëö calö römö n'etero më angöla,
ëka na calö athïn römö n'ölïng ï nyim anyar yer,
së ën ba oelo dhögë.
33 Pï twërö mërë n'ëtürö ökö, ba ëngölö nïnë köp atïr.
Nga na twërö twak pï ëkwaë mërë?
Pïën kwö mërë onwongo ëkwanyö ökö kï wi lobo.”

34 Ëcwö n'epudho openyo Pilipo nï, “Öma, kob nïna, nga n'adwarpïny tye ka twak ï kome, tye ka twak ï kome këné onyo ï kom ngat nökënë?”

35 Së Pilipo öcakö kï dul më Cöc na Leng nön ëka okobo nïnë Emuth na Bër ï kom Yecu.

36 Na gïn tye ka woth ï gudo, othuno gïnï kanya pii tye ïë së ëcwö n'epudho okobo nï, “Nën, pii ene! Ngö na gënga nwongo batica?”

37 Ëka Pilipo okobo nïnë nï, “Ka iyee kï cwinyi kïbëc së ïtwërö.”

Ën ögamö nï, “An ayee nï Yecu Kiricito ënë obedo Wod k'Obanga.”*

38 Ëka ën ömïö twërö nï ëk gadigadi ocung. Së gïn kïbëc ödönyö gïnï ï pii, ëka Pilipo obatica ën.

39 Ï karë na gïn donyo malö kï ï pii, së Tipo ka Rwoth otero Pilipo ökö athura, ëka ëcwö n'epudho ba dök önënö Pilipo, ëntö ën ömëdërë kï woth mërë kï yom cwiny.

40 Ëntö Pilipo onwongo nï etye ï Ajota nakun wowotha më tïtö köp më Emuth na Bër ï kin peci kïbëc naka othuno ï Cecaria.

9

Caulo ölökërë oyeo Yecu

1 Ëntö, Caulo onwongo pod bürö ëlübkör Rwoth nakun mïtö nekogï. Ën öcïdhö both alamdhök na dit
2 ëka openyo pï waraga më cïdhö ködë ï cinagoga kïbëc na tye ï Damaciko, ëk ka ebino nwongo jö na lübö yoo ka Rwoth kunön cwö onyo mon, ekelgï na calö emabuc yo Jerucalem.

3 Ï karë na ën tye ka woth, na dong cwök kï Damaciko, së tar obino kï ï polo athura ëka öryëny öcarö kome.

4 Ën opodho ï ngöm ëka owinyo dwön na kobo nïnë nï, “Caulo, Caulo, pïngö itye ka yelona?”

5 Caulo openyo nï, “In ïnga Rwoth?”

Së Rwoth ögamö nï, “An Yecu na in itye ka yelo.

6 Kobedini yaa malö, ïdöny ï pacö, së ebino kobo nini gin na myero ïtïm.”

7 Jö n'onwongo tye ï woth ködë ocung gïnï alïlïng, gïn owinyo dwön nön, ëntö ba önënö gïnï ngat mörö.

8 Caulo öya malö kï pïny, ëntö ï karë na ën öyabö wangë, onwongo ba römö nënö gin mörö. Së gïn öpëö ën apëa kï cïngë më tero ï Damaciko.

9 Pï nïnö adek ën onwongo ba römö neno, ba cemo onyo ba madhö gin mörö.

10 Ï Damaciko onwongo tye alübkör Yecu na nyïngë Anania. Rwoth ötwak ködë ï anyuth nakun cwodo nï, “Anania!”

Ën ögamö nï, “Eyo Rwoth.”

11 Rwoth okobo nïnë nï, “Cïdh ï öt ka Yuda na tye ï Yoo n'Ocung Atïr, ëka ipeny pï ëcwö na nyïngë Caulo më Taruco, ën kobedini tye ï lëga.

* **8:37** Baibul nökënë ba oketho tyeng ni.

12 Ï anyuth ën önënö ëcwö mörö na
nyïngë Anania ka dönyö bothe më
ketho cïngë ï kome ëk wangë öyabërë."
13 Anania ögamö nï, "Rwoth,
awinyo köp na pol ï kom dhanö ni ëka
kï gin na reco na ën obedo ka tïmö
ï kom jö k'Obanga na leng na tye ï
Jerucalem.
14 Ëka ën obino kany kï twër n'öya
kï both ëlamdhök na dito më makö jö
kïbëc na cwodo gïnï nyingi."
15 Ëntö Rwoth okobo both Anania
nï, "Cïdhï! Caulo obedo ngat na an
ayërö më tero nyïnga both Erok kï
rwodhigï ëka both jö më Icarael.
16 An abino nyutho nïnë can na
thwönë na myero ën ödang pï nyïnga."
17 Së Anania öcïdhö ödönyö ï öt na
Caulo tye ïë, oketho cïngë ï kome ëka
okobo nïnë nï, "Ömëra Caulo, Rwoth
Yecu n'onyuthere bothi ï wanga yoo
n'onwongo in itye ka bino yo kany,
oora bothi nï ëk wangi öyabërë ïnën
pïny dökï, ëka ipong kï Tipo Naleng."
18 Cücüth gin mörö na cal kï pök
rëc opodho kï ï wang Caulo së öcakö
neno. Ën öya malö ëka ebatica.
19 Kinge camö cem mörö së tëkö
mërë odwogo.

Caulo ötïtö köp k'Obanga ï Damaciko

Caulo obedo kanya acël k'ëlübkör
Yecu ï Damaciko pï nïnö na nönök.
20 Së cücüth öcakö tïtö ï cinagoga
kïbëc nï Yecu obedo Wod k'Obanga.
21 Jö kïbëc n'owinyo köp mërë ouro
gïnï ëka openyo gïnï nï, "Pathï ëcwö ni
ënë yam okelo ayela ï Jerucalem ï kin
jö na cwodo nyïng Yecu? Ëka ën ba
obino kany më terogï both ëlamdhök
na dito na calö emabuc?"
22 Tïtö köp ka Caulo ömëdërë amëda
më bedo na tëk, naka Eyuda na bedo
ï Damaciko wigï ocung ökö, pïën ën
onyutho atïr nï Yecu ënë Meciya.
23 Kinge na nïnö na pol opoth,
Eyuda mökö öyübërë gïnï më neko ën.
24 Ëntö Caulo onwongo önïang ï kom
yüb na mëgï. Kiceng ëka kiwor gïn
obedo ka kürö dhö wangkac më neko
ën.
25 Ëntö ï kiwor, ëlübkörë otingo ën
ëka elwao pïny k'adïta kï kany mörö
na thwolo kï ï kom cël.

Caulo öcïdhö ï Jerucalem

26 Ï karë na Caulo othuno ï Jeru-
calem, ën ötëmö më rïbërë k'ëlübkör
Yecu, ëntö gïn kïbëc onwongo lworo
ën nakun ba yee gïnï nï ën dong obedo
alübkör Yecu.
27 Së Baranaba okelo ën both
ëkwëna ëka okobo nïgï kite na Caulo
önënö kï Rwoth ködë ï wanga yoo më
Damaciko. Baranaba okobo nïgï thon
ngö na Rwoth okobo nï Caulo ëka kite
na ën opwonyo ködë abonge lworo kï
nyïng Yecu ï Damaciko.
28 Së ën dong obedo ködgï kanya
acël nakun wowotha ëka twakö nyïng
Rwoth abonge lworo ï Jerucalem.
29 Ën ötwak ëka opyem k'Eyuda
mökö na twakö lëb Girik, ëntö gïn
ötëmö më neko ën.
30 Ï karë na utmego ongeo gïnï köp
ni, gïn otero Caulo ï Cecaria, ëka eoro
ën yo Taruco.
31 Së jö n'oye Kiricito kïbëc na tye ï
lobo Yudea, ï Galilaya, ëka ï Camaria
obedo gïnï kï kuc. Ömëdërë gïnï kï
döngö na welgï thon mëdërë nakun
lübö gïnï yoo më lworo Rwoth, ëka
Tipo Naleng obedo jïngö cwinygï.

Petero öcangö Ainea

32 Ï karë nön, Petero owotho ï
kabedo kïbëc, ëka ï woth mërë nön ën
örwatërë kï jö k'Obanga na leng na
bedo gïnï ï Lida.
33 Kï kunön ën onwongo ëcwö mörö
na nyïngë Ainea, n'onwongo tye kï
two akwea ëka obedo ka buto abuta ï
wi ëtana pï mwaka aboro.
34 Petero okobo nïnë nï, "Ainea,
Yecu Kiricito öcangö twoni ökö, yaa
malö, ïdöl kabutoni." Cücüth, ën öya
malö.
35 Jö kïbëc n'onwongo bedo gïnï
ï Lida ëka Caron önënö gïnï ën së
ölökërë gïnï both Rwoth.

Petero ocero Tabica

36 Ï Jopa onwongo tye alübkör Yecu
na dhakö na nyïngë Tabica (na ka
ëgönyö ï lëb Girik tyënë nï Dokac). Ën

onwongo obedo ka tio tic na bëcö ëka könyö ëcan.
37 Ï karë nön, two ömakö cë öthöö ökö. Ëka ëlwökö kome, cë epyelo ï öt na malö.
38 Ï karë n'ëlübkör Yecu owinyo gïnï nï Petero onwongo tye ï Lida na cwök kï Jopa, cë ooro gïnï jö arïö bothe më cïdhö kwaö ën nï, "Tïm bër, ibin bothwa pïöpïö."
39 Cë Petero öya malö ëka öcïdhö ködgï. Ï karë na ën othuno, etero ën ï öt na malö. Öt onwongo opong kï mon thöö n'onwongo tye ka kok ëka nyutho gïnï böng-gï na Dokac obedo ka yübö nïgï.
40 Ëntö Petero okobo nï jö kïbëc më dönyö yökö, cë ën orumo cöngë pïny ëka ölëgö. Ën ölökërë both athöö cë okobo nïnë nï, "Tabica, yaa malö." Ëka Tabica öyabö wangë! Ï karë na ën önënö Petero, öya malö cë obedo abeda!
41 Petero ömakö cïngë cë otingo ën malö. Ën ocwodo mon thöö ëka jö k'Obanga na leng kïbëc cë onyutho ën na kwö bothgï.
42 Emuth ni ökëth örömö lobo Jopa kïbëc ëka jö na pol oyee gïnï ï kom Rwoth.
43 Petero obedo ï Jopa pï nïnö na pol ï pacö k'anyöng löö na nyïngë Cimon.

10

Petero ëka Korinelio

1 Yam onwongo ëcwö mörö tye ï Cecaria na nyïngë Korinelio, adit më dul acikari n'ecwodo nï më Itali.
2 Ën onwongo ödyërë ëka lworo Obanga kï jö më ödë kïbëc. Ën onwongo thon mïö jami na pol më könyö ëcan, ëka lëgö both Obanga jwijwi.
3 Ï nïnö mörö acël ï kin caa abungwën më kothyeno, ën önënö malaika k'Obanga ï anyuth n'obino bothe ëka okobo nï, "Korinelio!"
4 Korinelio öcïkö wangë bothe kï lworo, cë okobo both malaika nï, "Adwong, kob nïna ngö nï mïtö."
Malaika ögamö nï, "Lëgani kï mïc më könyö ëcan othuno malö both Obanga, ömïö ën opo piri.
5 Kobedi dong or cwö mörö yo Jopa ëk öcïdh okel gïnï ëcwö na nyïngë Cimon n'ecwodo nï Petero.
6 Ën bedo ï pacö ka Cimon anyöng löö, na ödë tye ï dhö nam."
7 Ï karë na malaika n'ötwak ködë öcïdhö ökö, Korinelio ocwodo etic mërë arïö ëka acikari acël n'ödyërë kï kin jö na gwökö ën.
8 Ën okobo nïgï köp kïbëc n'ötïmërë ëka oorogï yo Jopa.

Anyuth ka Petero

9 Kodiko mërë na caa abicël dong cwök, n'ëkwëna ka Korinelio tye ï wothgï na dong cwök dönyö gïnï ï pacö, Petero öïdhö ï wi öt malö më cïdhö ï lëga.
10 Kec öcakö neko ën, nakun mïtö nï ëcam gin mörö, ëntö onwongo pod ëyübö cem ayüba cë öcakö nënö anyuth.
11 Önënö polo öyabërë ëka gin mörö na cal kï cüka na thwönë obino pïny nakun tye kï thwoke angwën. 12 Ï cüka nön onwongo tye ïë kwa leeni na tyën-gï angwën, leeni na wotho ï ngöm kï korgï, ëka kï wïny na ngwëcö kï malö.
13 Cë dwön mörö obino bothe nakun kobo nïnë nï, "Petero yaa malö, inek, ëka ïcam."
14 Ëntö Petero ögamö nï, "Rwoth pathï nï kömanön, pïën an anaka yam bara acamö gin mörö n'obedo më kwer onyo na ba leng."
15 Dwön dökï ötwak ködë wang më arïö, "Kür icwod gin mörö nï ba leng n'Obanga ömïö ödökö na leng."
16 Man ötïmërë wang adek, cë cücüth gin nön ëdwökö ökö ï wi polo.
17 Ï karë na Petero onwongo pod tye ka uro tyën köp më anyuth na ën önënö, cwö na Korinelio oorogï onwongo gïnï öt na Petero tye ïë, cë ocung gïnï ï dhö wangkac.
18 Gïn öcakö cwodo, nakun penyo gïnï ka Cimon n'ecwodo nï Petero bedo kany nön.

19 Ï karë na Petero pod tye ka
thamö ï kom anyuth na ën önënö,
Tipo Naleng okobo nïnë nï, “Petero,
cwö adek tye ka rangöni.
20 Yaa malö, ïcïdh pïny iwoth ködgï.
Kür ïkwër më woth ködgï, pïën an
aorogï.”
21 Petero öcakö cïdhö pïny ëka okobo
both cwö nön nï, “An ënë ngat na un
itye ka rangö. Tyën köp ngö n'ömïö un
ibino?”
22 Gïn ögamö nï, “Wan ëya kï both
Korinelio n'obedo adit acikari më
Roma. Ën obedo dhanö na kite atïr
ëka lworo Obanga, na jö kïbëc n'obedo
Eyuda wörö. Malaika na leng okobo
nïnë nï ëk ocwodi ïcïdh ï ödë, ëk ën
owiny ngö na in ïrömö kobo.”
23 Së Petero ocwodogï ëka oterogï ï
öt më bedo wele mërë.

Petero ï öt ka Korinelio

Kodiko mërë Petero öcakö woth
ködgï, ëka utmego mökö kï ï Jopa
owotho ködgï.
24 Ï nïnö na lübö manön gïn oth-
uno ï Cecaria. Korinelio onwongo
tye ka kürögï ëka onwongo ocwodo
wede ëka nyikonei mërë kïbëc na
cwök ködë.
25 Ï karë na Petero tye ka dönyö ï
öt, Korinelio oromo ködë ëka opodho
oryebere pïny ï tyënë më wörö ën.
26 Ëntö Petero otingo ën malö
nakun kobo nï, “Yaa malö icung, an
thon abedo dhanö adhana kamë in.”
27 Petero obedo ka twak kï Korine-
lio ëka ödönyö ï öt së onwongo jö na
pol n'öcökërë gïnï.
28 Ën öcakö kobo nïgï nï, “Un kïbëc
ingeo nï cïk ba yeo nï ëk Ayuda mörö
örïbërë k'Arok mörö, kadï thon thuno
bothe, ëntö Obanga dong otyeko
nyutho nïna nï kür acwod dhanö
mörö nï ba opore onyo nï ba leng.
29 Ï karë n'ecwoda, an abino na ba
akwërö. An apenyi, kob nïna pïngö
icwoda?”
30 Ëka Korinelio ögamö nï, “Nïnö
angwën n'opoth angec, an onwongo
atye ï lëga ï öda ï koth caa ni, caa
abungwën më kothyeno. Athura
ëcwö mörö n'oruko böng na ryëny
ocung ï nyima
31 ëka okobo nï, ‘Korinelio, Obanga
otyeko winyo lëgani ëka opo pï mïcni
na in ïmïö both ëcan.
32 Kobedi dong or jö mörö yo Jopa
both Cimon n'ecwodo nï Petero. Ën
obedo welo ï pacö ka Cimon n'obedo
anyöng löö na bedo ï dhö nam.’
33 Së aoro jïï ökö cücüth, ëka in thon
ïtïmö bër më bino. Kobedini wan
kïbëc etye kany ï nyim Obanga më
winyo köp kïbëc na Rwoth öcïkö bothi
më kobo nïwa.”

Erok owinyo Emuth na Bër

34 Së Petero öcakö twak na kobo
nï, “An dong anïang adyer nï Obanga
kara ba poko kin dhanö
35 ëntö yeo jö kïbëc më rok na pap-
ath na lworo ën ëka tio gin na tye atïr.
36 Un ingeo köp na yam Obanga
ooro both jö më Icarael, nakun tïtö
nïgï Emuth na Bër më kuc na bino pï
Yecu Kiricito na ën Rwoth ka jö kïbëc.
37 Un ingeo ngö n'ötïmërë ï Yudea
kïbëc, cakërë kï ï Galilaya kinge batica
na Jon ötïtö
38 kite n'Obanga owiro Yecu më Na-
jaret kï Tipo Naleng ëka tëkö. Së Yecu
owotho ï kabedo kïbëc na tio tic na
bëcö ëka cangö jö kïbëc n'onwongo
Catan yelogï, pïën Obanga onwongo
tye ködë.

39 “Ëka wan ëkwëna ebedo ecaden
më jami kïbëc na ën ötïmö ï lobo
k'Eyuda ëka ï Jerucalem. Gïn oneko ën
n'eguro agura ï kor yath arïa,
40 ëntö Obanga ocero ën kï kin jö
n'öthöö ï nïnö më adek ëka ömïö ën
onen,
41 jö kïbëc ba önënö ën, ëntö onen
bothwa wan jö n'Obanga onwongo
öyërö cön më bedo ecaden mërë. Wan
ënë jö n'ocemo ëka emedho ködë ï
karë na ën ocer kï kin jö n'öthöö.
42 Ëka öcïköwa më cïdhö tïtö köp ï
kabedo kïbëc ëka më mïö caden nï
Yecu ënë ngat n'Obanga öyërö më
bedo angöl-köp ka jïï kïbëc, jö na kwö
kï jö n'öthöö.

43 Edwarpïny kïbëc mïö caden ï kome nï ngat acëlacël na yee ï kome ebino tïmö kïca ï balgï kï nyïng Yecu."

Erok ögamö gïnï Tipo Naleng

44 Na Petero pod tye ka twakö köp ni, Tipo Naleng opye ï kom jö kïbëc n'onwongo tye ka winyo köp mërë.
45 Eyuda n'oye n'ëlïrögï n'owotho gïnï kï Petero obedo kï ur nï mïc më Tipo Naleng ëmïö thon both Erok.
46 Pïën gïn owinyogï ka twakö lëb na papath ëka pakö gïnï Obanga.
Së Petero okobo nï,
47 "Ngat mörö tye na römö jükö nï kür ebatica jö ni kï pii? Gïn dong otyeko nwongo Tipo Naleng kite na onu thon enwongo ködë."
48 Së ën ömïö twërö nï gïn myero ebaticagï kï nyïng Yecu Kiricito. Së gïn ökwaö Petero më bedo bothgï pï nïnö mörö na nönök.

11

Petero ödwökö köp both jö n'oye Kiricito

1 Ï karë nön ëkwëna ëka utmego na tye gïnï ï Yudea owinyo gïnï nï Erok thon oyeo köp k'Obanga.
2 Ëntö ï karë na Petero öcïdhö naka ï Jerucalem, dul ka jö n'ëlïrögï n'oye Yecu öcakö kobo nï ën ötïmö gin na rac
3 nakun kobo gïnï nï, "In ïcïdhö both jö na ba ëlïrögï ëka icemo ködgï."
4 Së Petero öcakö kobo nïgï ngö n'ötïmërë körë kï körë.
5 "Ï karë n'onwongo atye ï lëga ï Jopa, anënö gin anyutha. An anënö gin mörö n'obino pïny kï wi polo na cal kï cüka na thwönë ï wang lek, nakun bino pïny na tye kï thwoke angwën, së obino naka pïny ï nyima.
6 Ï karë na an arïpö kom cüka, anënö leeni na tyën-gï angwën, leeni më thim, leeni na wotho ï ngöm kï korgï ëka wïny na ngwëcö kï malö.
7 Së awinyo dwön mörö na kobo nï, 'Petero, yaa malö, inek ëka ïcam.'
8 "Ëntö an agamö nï, 'Rwoth pathï nï kömanön, pïën gin mörö më kwer onyo na ba leng anaka yam bara ödönyö ï dhöga.'
9 "Dwön öcakö twak kï ï polo wang më arïö nï, 'Kür icwod gin mörö n'Obanga ömïö ödökö na leng nï ba leng.'
10 Man ötïmërë wang adek së jami nön kïbëc ëdwökö ökö yo wi polo.
11 "Ï caa nön cücüth, ënë jö adek n'eorogï kï ï Cecaria othuno gïnï ködë ï öt n'onwongo an abedo ïë.
12 Tipo Naleng öcakö kobo nï awoth ködgï kür akwër. Utmego abicël thon owotho gïnï köda ëka wan ëdönyö ï öt k'ëcwö nön.
13 Ën okobo nïwa kite na ën önënö kï malaika ka bino bothe ï ödë ëka okobo nï, 'Or jö mörö yo Jopa ëk öcïdh ocwod gïnï Cimon n'ecwodo nï Petero.
14 Ën bino kelo nini köp na in ëka kï jö kïbëc më pari bino larë.'
15 "Ï karë na an acakö twak, Tipo Naleng opye ï komgï kite na cön öcakö pye ködë ï komwa ï acaki.
16 "Së apo ï kom ngö na Rwoth okobo cön nï, 'Jon yam batica jïï kï pii, ëntö un ebino baticawu kï Tipo Naleng.'
17 Ka së Obanga ömïögï mïc na röm kï man ömïö onu jö n'eyee ï kom Rwoth Yecu Kiricito, së an dökï abedo nga na myero apyem k'Obanga?"
18 Ï karë n'owinyo gïnï köp ni, gïn dong ölïng alïnga ëka öcakö gïnï pakö Obanga nakun kobo gïnï nï, "Wan ënënö nï Obanga oyeo n'Erok thon më ngut kï kom balgï ëka më nwongo kwö."

Jö n'oye Kiricito na bedo ï Antiokia

19 Jö na yam ökëth ï karë më ayela n'obino öcakërë kinge thöö ka Citipwano, obino öcïdhö gïnï naka ï Poiniki, Caiprac ëka Antiokia, nakun pwonyo gïnï köp k'Obanga both Eyuda këkën.
20 Ëntö jö mökö kï kin-gï, n'öya kï ï Caiprac ëka Cirene obino öcïdhö gïnï yo Antiokia së öcakö gïnï twak kï jö Girik nakun tïtö nïgï Emuth na Bër ï kom Rwoth Yecu.
21 Tëkö ka Rwoth Obanga onwongo tye ködgï ëka wel Erok na pol oyee së ölökërë gïnï both Rwoth.

22 Emuth ni owinyere both jö n'oye
Kiricito na tye gïnï ï Jerucalem ëka gïn
ooro Baranaba yo Antiokia.
23 Ï karë n'othuno ëka önënö tic më
kïca k'Obanga, ën obedo kï yom cwiny
së öcükö cwinygï më cung na tëk ï
kom Rwoth kï cwinygï kïbëc.
24 Baranaba onwongo obedo
dhanö na bër n'opong kï Tipo Naleng
ëka yee së ömïö wel jö na pol obino
gïnï both Rwoth.
25 Së Baranaba öcïdhö yo Taruco
më rangö Caulo.
26 Ï karë na ën onwongo, öcakö kelo
ën yo Antiokia. Baranaba kï Caulo
obedo kanya acël kï jö n'oye Kiricito
pï mwaka acël külü nakun pwonyo
gïnï jö na pol. Nyïng ëlübkör Yecu
ëcakö cwodo nï Ekiricito kï ï Antiokia.
27 Ï karë nön edwarpïny mökö öya kï
ï Jerucalem obino gïnï yo Antiokia.
28 Ngat acël kï kin-gï na nyïngë
Agabu ocung së okobo köp na Tipo
Naleng onyutho nïnë nï wang mörö
kec bino podho ï wi lobo thükül. (Man
ötïmërë ï karë më löc ka Kalaudio.)
29 Ëlübkör Yecu öcakö moko tham-
agï nï myero eter köny both utmego
na bedo gïnï ï Yudea, nakun ngat
acëlacël mïö na lübërë kï tëkö mërë.
30 Gïn ötïmö nï kömanön, ëka ooro
gïnï Caulo gïn kï Baranaba më tero
mïcgï both edong ka jö n'oye Kiricito
na tye ï Jerucalem.

12

Eneko Yakobo, ëka etweo Petero ï buc

1 Ï karë nön rwoth Erode öcakö
makö jö mökö kï kin jö n'oye Kiricito.
2 Ën oneko Yakobo ömïn Jon kï pala
abadë.
3 Ï karë na ën dong önënö nï oyomo
cwiny Eyuda, ën ömëdërë kï makö
Petero thon. Man ötïmërë ï karë më
Kwer më Ogati na Thöbï ope ïë.
4 Kinge makö Petero, oketho ën ï
buc, ëka ëmïö ën ï cïng ëkürpïny na tye
gïnï jö angwënangwën ï dul angwën.
Erode öthëna më kelo Petero ï nyim
lwak ëk ëtëm pido köp ï kome kinge
nïnö më Poth.
5 Ëntö ï karë na Petero tye ï buc, jö
n'oye Kiricito obedo ka mëdërë gïnï kï
lëga both Obanga pïrë.

Ëgönyö Petero kï ï buc

6 Ï kiwor mërë na dong myero
Erode okel ën ï nyim okiko më atëma,
Petero onwongo obuto pïny n'önïnö ï
kin acikari arïö, nakun etweo ën kï
jëgëlë arïö, ëka jö na kürö pïny thon
onwongo tye ka kürö dholokek më
buc.
7 Athura, malaika ka Rwoth onen
ëka tar öryëny öcarö ï buc. Ën odhongo
lak nget Petero ëka ocoo ën ökö,
nakun kobo nïnë nï, “Yaa malö
pïöpïö!” Së jëgëlë opodho ökö kï ngut
cïngë.
8 Së malaika okobo nïnë nï, “Ruk
böngüni ëka wori.” Ëka Petero ötïmö
nï kömanön. Malaika dök okobo nïnë
nï, “Kac cükani ï komi ëka ïlüb köra.”
9 Ëka Petero öcakö lübö körë yo yökö
kï ï buc, ëntö ën onwongo ope kï
thama mörö këkën nï gin na malaika
tye ka tïmö onwongo tye ka tïmërë
adyer, ën onwongo thamö nï etye ka
nënö gin anyutha ï wang lek.
10 Gïn ökadhö ëkürpïny më acël ëka
më arïö cë obino gïnï naka ï dholokek
nywenyo na wok cïdhö yo pacö.
Dholokek öcakö yabërë kënë nïgï, ëka
owok gïnï kï ï ïë. Ï karë na gïn dong
owotho othuno ï gudo, malaika öcakö
wëkö Petero ökö athura.
11 Ëka Petero öcakö nïang kënë
nakun kobo nï, “Kobedi dong anïang
atïr nï Rwoth ooro malaika mërë më
laröna kï ï cïng Erode, ëka kï kom gin
na kïbëc n'Eyuda önënö gïnï nï bino
tïmërë ï koma.”
12 Ï karë na ën dong önïang na bër,
öcakö cïdhö ï öt ka Maria aya ka Jon
n'ecwodo thon nï Marako, kanya jö
na pol onwongo öcökërë gïnï ïë, ëka
tye gïnï ï lëga.
13 Petero ödwöngö dholokek më
wangkac na dönyö ï pacö, ëka atic më
pacö nön na nyïngë Roda obino yo
bothe më yabö dholokek.
14 Ï karë na ën önïang ï dwön Petero,
cwinye obedo na yom rwök, öcakö

ngwëc ödök cen na ba öyabö dholokek ëka okobo nïgï nï, “Petero tye ocung ï dholokek yökö!”

15 Gïn okobo nïnë nï, “In wii ba tio.” Ëntö ï karë na ën ökwërö nï tye atïr, gïn öcakö gamö nïnë nï, “Manön twërö bedo malaika mërë.”

16 Ëntö Petero ömëdërë kï dwöngö dholokek, ëka na gïn öyabö dholokek önënö gïnï ën, cë gïn obedo kï ur rwök.

17 Ëka Petero öcakö jükögï kï cïngë nï ëk ölïng gïnï ökö, cë öcakö kobo nïgï kite na Rwoth ökwanyö ën ködë yökö kï ï buc, ëka dök okobo nïgï nï, “Kob unu nï Yakobo ëka utmego nökënë ngö n'ötïmërë.” Cë öcakö yaa öcïdhö yo kany ökënë.

18 Kodiko na pïny oru, arubaruba obedo tye ï kin acikari na rac, pï gin n'ötïmërë ï kom Petero.

19 Kinge n'Erode ömïö twërö më rangö Petero kï tëk cë ba onwongo, öcakö penyo ëkürpïny ëka ömïö twërö nï ëk enekgï ökö.

Cë Erode öya kï ï Yudea öcïdhö ï Cecaria ëka obedo kunön pï karë mörö na nönök.

Thöö k'Erode

20 Erode obedo ka dhaa kï jö më Turo ëka Cidon cë öcökërë gïnï kanya acël më bino twak ködë. Ka gïn onwongo twërö kï both Blacito, atic ka rwoth n'egeno, gïn openyo Erode nï ëmïtö gïnï kuc, piën lobogï jengere ï kom lobo ka rwothgï pï cem n'ekelo nïgï.

21 Ï nïnö n'emoko, Erode onwongo oruko ruk më ker mërë, cë öcïdhö obedo ï wi then ker mërë ëka öcakö twak kï lwak.

22 Lwak öcakö redo kï wöö rwök nï, “Man ënë dwön obanga, pathï më dhanö.”

23 Cücüth, malaika ka Rwoth ömïö ën otwore piën ba ömïö dheo both Obanga ëka kudi öcakö camö kome cë öthöö ökö.

24 Ëntö köp k'Obanga ömëdërë amëda më nya.

25 Ï karë na Baranaba gïn kï Caulo otyeko gïnï tic n'eorogï ïë, cë ödök gïnï ï Jerucalem, nakun wotho gïnï kanya acël kï Jon n'ecwodo nï Marako.

13

Eoro Baranaba gïn kï Caulo

1 Jö n'oye Kiricito na tye gïnï ï Antiokia onwongo tye k'edwarpïny ëka epwonye na nyïng-gï: Baranaba, Cimeon n'ecwodo nï Niga, Lucio më Cirene, Manaen (n'ödöngö kanya acël k'Erode n'obedo alöc) ëka Caulo.

2 Ï karë na gïn tye ï lëga më wörö Rwoth ëka kï rio kec, Tipo Naleng okobo nïgï nï, “Yër nïna unu Baranaba gïn kï Caulo pï tic na an acwodogï ïë.”

3 Kinge na gïn dong otyeko lëga ëka kï rio kec, oketho gïnï cïng-gï ï komgï ëka eorogï më cïdhö tio tic k'Obanga.

Baranaba ëka Caulo ötïtö köp k'Obanga ï Caiprac

4 Ï karë na Tipo Naleng oterogï, gïn öcïdhö yo dhö nam ï Celecia. Gïn öya kï kunön, ökwang gïnï naka ï cula nam më Caiprac.

5 Ï karë na gïn othuno ï Calamic, ötïtö gïnï köp k'Obanga ï cinagoga k'Eyuda kïbëc. Gïn owotho kï Jon Marako më könyögï.

6 Gïn owotho öngölö cula nam naka othuno gïnï yo Papoc. Kï kunön, oromo gïnï k'ajwoga mörö, n'obedo adwarpïny na twot n'obedo Ayuda na nyïngë Bar-Yecu.

7 Ën onwongo obedo okone k'alöc lobo na nyïngë Cerigio Paulu n'onwongo obedo ngat na ryëk. Alöc nön ocwodo Baranaba gïn kï Caulo bothe, piën ën onwongo mïtö winyo köp k'Obanga.

8 Ëntö Elima n'obedo ajwoga (kite na nyïngë gönyö ködë ï lëb Girik) öcakö pyem ködgï nakun mïtö lökö cwiny alöc ökö kï kom yee mërë.

9 Cë Caulo n'onwongo thon ecwodo nï Paulo, opong kï Tipo Naleng, öcïkö wangë ï kom Elima ëka okobo nï,

10 “In ibedo athïn ka Catan, langö ka gin na kïbëc na bëcö. In ipong kï köp më bwöl, k'ököra na reco. In

ba ïtwërö wëkö lökö köp ka Rwoth Obanga n'atïr më bedo twodo?
11 Kobedini cïng Rwoth Obanga dong tye ï komi, wangi bino thöö ökö, ëka pï karë mörö ba ibino nënö tara ceng."
Cücüth wangë öcakö thïthïba kï pii ëka pïny ödökö na cöl nïnë. Öcakö tëmö më rangö ngat mörö ëk öpë ën kï cïngë.
12 Ï karë n'alöc önënö ngö n'ötïmërë, ën oyee pïën ouro rwök kit pwony n'epwonyo ï kom Rwoth.

Paulo ëka Baranaba ï lobo Antiokia më Picidia

13 Kinge, Paulo k'ewodhe öya gïnï kï ï Papoc cë ökwang gïnï kï mel yo Perga ï lobo Pampulia. Kï kunön, Jon Marako öwëkögï cë ödök cen yo Jerucalem.
14 Ëntö Paulo gïn kï Baranaba öya gïnï kï ï Perga cë öcïdhö gïnï yo Antiokia më lobo Picidia. Ï nïnö më Cabït k'Eyuda, gïn ödönyö ï Cinagoga ëka obedo gïnï pïny.
15 Kinge na dong etyeko kwanö kwan kï ï buk më Cïk ka Muca ëka k'edwarpïny, ëtëla më Cinagoga ooro köp bothgï na kobo gïnï nï, "Utmego, ka itye unu kï köp mörö më cükö cwiny jïï, bin ikob unu."
16 Paulo öya malö ocung cë öjükögï kï cïngë na kobo nï, "Jö Icarael ëka un Erok kïbëc na wörö Obanga, winya unu!
17 Obanga ka jö Icarael öyërö kwere onu, ömïögï önya na pol ï karë na gïn bedo ï lobo Ejip, kï tëkö na dit, ën ökwanyögï ökö kï ï lobo nön.
18 Ödïö cwinye ï komgï ï thim pï mwaka na römö pyer angwën.
19 Ën otyeko rok abïrö na tye ï lobo Kanaan ëka ömïö lobo nön both jö Icarael më bedo mëgï.
20 Man kïbëc otero mwaka na römö 450.
"Kinge man, Obanga obino ömïögï ëngöl-köp më löönögï naka ï karë k'adwarpïny Camuel.
21 Cë jïï openyo pï rwoth, ëka Obanga obino ömïögï Caulo wod ka Kic na yaa kï ï kaka ka Benjamin n'obedo ï löc pï mwaka pyer angwën.
22 Kinge kwanyö Caulo, Obanga öyërö Daudi më bedo rwothgï. Ën okobo ï kome nï: 'An anwongo Daudi wod ka Jece, ënë ngat na yomo cwinya, ën bino tïmö jami kïbëc na an amïtö nï ën ötïm.'
23 "Kï kom ëkwaë ka Daudi, Obanga okelo nï jö më Icarael Alar Yecu, kite na ën öcïkö ködë.
24 Na bara Yecu obino, Jon Abatica ötïtö köp më ngut ëka batica both jö më Icarael kïbëc.
25 Ï karë na Jon dong cwök tyeko tic mërë, ën okobo nï, 'Un ïthamö nï an anga? An ba abedo ngat na un itye ka kürö pïrë, ëntö ën tye ka bino kï köra, na an ba apora më gönyö wör tyënë.'
26 "Utmegona, un ëkwaë k'Abraam, ëka un Erok na lworo Obanga, köp më larë ni eoro dong ökö both onu!
27 Ëntö jö na yam bedo gïnï ï Jerucalem k'ëtëlagï onwongo ba önïang gïnï ï kom Yecu, ba önïang gïnï thon ï köp n'edwarpïny okobo, ëka n'ëkwanö ï ceng Cabït k'Eyuda kïbëc. Gïn ocobo köp k'edwarpïny nakun ngölö gïnï nï köp ölöö Yecu.
28 Kadï ba onwongo gïnï bal mörö më ngölö nïnë thöö, gïn openyo Pilato ëk oyee më neko ën ökö.
29 Ï karë na dong otyeko gïnï cobo köp na yam ëcöö ï kome, gïn ökwanyö ën ökö kï kor yath, cë epyelo kome ï bur lyël.
30 Ëntö Obanga ocero ën ökö kï kin jö n'öthöö.
31 Cë ën obedo nen pï nïnö na pol both jö na yam ën owotho ködgï kï ï Galilaya obino yo Jerucalem. Kobedini dong gïn ënë ecaden mërë both jö onu.
32 "Ëka wan ëtïtö niwu emuth na bër nï gin na yam Obanga öcïkö both kwere onu,
33 ën dong ömïö ocobere pï onu, ëkwaëgï, kï cero Yecu. Kite n'ëcöö ködë ï Jabuli më arïö nï,
" 'In ibedo woda,
tin dong adökö apapni.'
34 Ëka man ënë gin n'Obanga okobo ï kom cero ën kï kin jö n'öthöö nï ba bino töp ï lyël, ekobo ï köp nï:

“ ‘Abino mïöwu gum na leng na
genere na yam acïkö both
Daudi.’
35 Dök ekobo ï Jabuli nökënë nï:
“ ‘Ba ibino wëkö kom Dhanöni Naleng
töp.’
36 “Ï karë na Daudi otyeko tic na
lübërë kï yüb k'Obanga ï karë mërë,
cë ën öthöö, ëka eiko kome kanya eiko
kwere mërë ïë cë kome ötöp.
37 Ëntö ngat n'Obanga obino ocero
kï ï thöö, kome ba obino ötöp.
38 “Pï manön utmegona, an amïtö
nï inge unu nï pï Yecu ënë ömïö wan
ëtïtö niwu köp më tïmö kïca ï kom bal.
39 Dhanö acëlacël n'oye Yecu ebino
kwanö nï ën kite atïr ï nyim Obanga,
gin mörö na cïk ka Muca ba twërö
tïmö.
40 Gwökërë unu dong ëk köp na
yam edwarpïny okobo kür ötïmërë ï
komwu:
41 “ ‘Nën, un wegi angal,
ur unu ëka irweny unu ökö,
pïën an abino tïmö gin mörö ï karëwu,
na un ba ibino yee,
kadï ngat mörö kob niwu.’ ”
42 Na Paulo ëka Baranaba yaa dong
kï ï cinagoga, jïï ökwaögï nï myero gïn
dök odwog cen ëk okob nïgï köp na
thuth ï ceng Cabït k'Eyuda na lübö
manön.
43 Ï karë n'ëkëthö lwak, pol Eyuda
ëka jö n'ölökërë gïnï ï dini k'Eyuda
n'ömïrë gïnï both Obanga ölübö gïnï
kör Paulo gïn kï Baranaba cë gïn
obedo twak kï lwak na cükö cwinygï
nï myero ömëdërë gïnï më bedo ï kïca
k'Obanga.
44 Ï ceng Cabït k'Eyuda na lübö
manön, pol lwak kï ï pacö öcökërë gïnï
kanya acël më winyo köp ka Rwoth.
45 Ëntö ï karë n'Eyuda mökö önënö
gïnï lwak, nyeko ömakögï ökö, ëka
öcakö gïnï twakö köp më ayeny ï kom
ngö na Paulo onwongo tye ka kobo.
46 Cë Paulo gïn kï Baranaba ötwak
gïnï kï tëk cwiny abonge lworo na
kobo gïnï nï, “Wan onwongo myero
ëcak twakö köp k'Obanga bothwu,
ëntö na calö dong ïkwërö unu ökö ëka
ba ïparö unu nï ipore unu pï kwö
na ba thum, wan dong ëwëköwu cë
ëlökërë both Erok.
47 Man ënë gin na yam Rwoth
öcïköwa na kobo nï:
“ ‘An akethi më bedo tar both Erok,
ëk ïmïï larë othun naka ï ajiki pïny
kïbëc.’ ”
48 Ï karë n'Erok owinyo gïnï köp
ni, cwinygï obedo na yom, ëka öcakö
gïnï wörö köp ka Rwoth, cë jö kïbëc
n'onwongo ëyërögï pï kwö na ba
thum oyee gïnï.
49 Köp ka Rwoth ökëth örömö lobo
nön ökö kïbëc.
50 Ëntö Eyuda orubo gïnï cwiny
mon na lworo gïnï Obanga, na tye gïnï
kï rwöm më dito na malö kanya acël
k'ëtëla më pacö nön. Cë öcakö gïnï yelo
Paulo gïn kï Baranaba ëka ëryëmögï
ökö kï ï lobogï.
51 Ëntö Paulo ëka Baranaba ötëngö
gïnï apua kï ï tyën-gï më nyutho nï gïn
ökwërögï, cë öcïdhö gïnï yo Ikonio.
52 Cë ëlübkör Yecu opong kï yom
cwiny ëka kï Tipo Naleng.

14

Paulo ëka Baranaba ï lobo Ikonio

1 Na gïn dong tye ï pacö më Ikonio,
ödönyö gïnï ï cinagoga k'Eyuda. Kï
kunön gïn obedo ka twak kï tëk n'ömïö
wel k'Eyuda na pol ëka Erok oyee gïnï.
2 Ëntö Eyuda n'ökwërö yee orubo
gïnï cwiny Erok nakun mïö gïnï
thama na reco ï kom utmego.
3 Paulo gïn kï Baranaba obedo gïnï
kunön pï karë mörö na lac nakun
twakö gïnï pï Rwoth kï tëk cwiny
abonge lworo mörö. Rwoth thon
omoko caden më kïca mërë nakun
mïögï tëkö më tio anyuth më tango
ëka gin më aura.
4 Ëntö lwak më pacö onwongo
opokere gïnï ökö, dul nökënë both
Eyuda ëka nökënë both ëkwëna.
5 Cë Erok ëka Eyuda, kanya acël
k'ëtëlagï omoko thamagï më tïmö gin
na rac ï komgï ëka kï celogï kï kidi.
6 Ï karë n'ëkwëna önïang gïnï ï kom
köp nön, öcakö lüü gïnï ökö naka yo
Licitra ëka Derube ï peci na tye ï lobo
Likaonia ëka kï lobo n'ögürögï,

7 kanya gïn ömëdërë më tïtö Emuth
na Bër.

Paulo ëka Baranaba ï peci më Licitra ëka Derube

8 Ï karë na gïn tye ï Licitra, onwongo
gïnï ëcwö mörö na bedo abeda na ba
twërö woth. Ën onwongo ongwal ökö
cön kï ï aya mërë ëka ba ötëmö woth.
9 Ën obedo winyo ka Paulo twak, cë
Paulo öcïkö wangë ï kome ëka önënö
nï ën tye kï yee na römö mïö ën cang.
10 Cë Paulo oredo kï dwön na malö
nï, “Yaa malö, icung atïr!” Ëka ëcwö
nön öcakö pye malö cë öcakö woth.
11 Ï karë na lwak önënö gïnï ngö
na Paulo ötïmö, öcakö wöö gïnï kï
lëb Likaonia nakun kobo gïnï nï,
“Obanga obino gïnï pïny both onu ï
thë cal ka dhanö!”
12 Cë öcakö cwodo gïnï Baranaba nï
“Jeuc,” ëka Paulo nï, “Ermec,” pïën ën
onwongo obedo adwong na löö twak.
13 Cë alamdhök ka Jeuc, na öt wörö
jwökgï tye ï ngee pacö, okelo thwoni
ëka athure ï dhö wangkac më pacö
pïën ën ëka lwak onwongo mïtö mïö
gïnï tyër both ëkwëna.
14 Ëntö ï karë n'ëkwëna Baranaba
gïn kï Paulo owinyo gïnï pï köp nön,
öcakö yëcö gïnï böng-gï kï komgï
nakun mwömërë gïnï yökö kï kin lwak
na redo gïnï nï,
15 “Pïngö ïtïmö unu gin ni? Wan
thon ebedo dhanö adhana calö un.
Wan ëtïtö niwu Emuth na Bër ëk
ïlökërë unu ökö kï kom gin na köny
mërë ope yo both Obanga na kwö
n'ocweo polo kï lobo ëka nam kï jami
kïbëc na tye ïë.
16 Ï karë na cön ën oyeo nï rok kïbëc
owoth gïnï ï yoo na ïgï ömïtö.
17 Kadï bed nï kömanön, ën yam ba
öwëkö dhanö abonge caden mërë ëka
kï gin na bër na ën tïmö. Ën mïö köth
cwe niwu kï ï polo, ën mïöwu cem
na büp ëka mïöwu ibedo unu kï yom
cwiny.”
18 Ëntö naka thon kï köp ni Paulo
ëka Baranaba ba obedo na yot nïgï më
jükö lwak më tyërö tyër bothgï.
19 Cë Eyuda mökö n'obino gïnï kï ï
Antiokia ëka ï Ikonio öcüpö gïnï lwak
më dök kukurgï. Gïn ocelo Paulo kï
kidi ëka öcakö ywanö gïnï ën yökö ï
ngee pacö, nakun thamö gïnï nï ën
dong öthöö ökö.
20 Ëntö kinge n'ëlübkör Yecu öcökërë
gïnï bothe, ën öya malö ëka ödök cen
ï pacö. Kodiko na pïny oru, owotho
gïnï kanya acël kï Baranaba naka ï
Derube.

Paulo gïn kï Baranaba ödök cen yo Antiokia ï lobo Ciria

21 Kinge na gïn ötïtö Emuth na Bër ï
pacö nön, gïn ölökö jö na pol më bedo
ëlübkör Yecu. Cë gïn ödök cen ï Licitra,
Ikonio ëka Antiokia,
22 nakun jïngö gïnï cwiny ëlübkör
Yecu ëka cükö cwinygï më cung ï yee
atïr nakun kobo gïnï nï, “Onu myero
enwong can na pol më dönyö ï ker
k'Obanga.”
23 Ï karë na Paulo gïn kï Baranaba
öyërö gïnï edong pï jö n'oye Kiricito kï
ï kabedo acëlacël, gïn öcakö mïö jö nön
ï cïng Rwoth na gïn yee ï kome nakun
öcakö gïnï kï lëga both Obanga ëka kï
rio kec.
24 Kinge na gïn owok ï Picidia,
obino gïnï naka ï Pampulia,
25 ëka ï karë na gïn otyeko tïtö köp
k'Obanga ï Perga, cë öcïdhö gïnï yo
Atalia.
26 Kï kany nön, gïn ökwang kï mel yo
Antiokia, kanya yam ëmïögï ïë ï thë
kïca k'Obanga pï tic na gïn onwongo
dong otyeko.
27 Ï karë n'othuno gïnï kunön, öcökö
gïnï jö n'oye Kiricito kanya acël, cë
okobo gïnï gin na kïbëc n'Obanga
otio nakun wok kï bothgï ëka kite
n'Obanga öyabö kï dholokek më yee
both Erok.
28 Ëka obedo gïnï kunön k'ëlübkör
Yecu pï karë na lac.

15

Athuko më Jerucalem

1 Jö mökö öya kï ï Yudea obino gïnï
yo Antiokia nakun pwonyo gïnï ut-
mego nï, “Ka ba ëlïröwu kite na pwony
ka Muca mïtö ködë, un ba ïtwërö larë.”
2 Man ömïö Paulo ëka Baranaba
obedo ka larö köp kï pyem ködgï na
tëk. Cë ëyërö Paulo ëka Baranaba kï
jö nökënë n'oye gïnï, më cïdhö naka yo
Jerucalem both ëkwëna ëka edong pï
köp ni.
3 Lwak jö n'oye Kiricito oorogï ëka
na gïn tye ka woth ngölö ï Poiniki ëka
lobo Camaria, gïn okobo kite n'Erok
ölökërë gïnï ködë. Emuth ni ömïö ut-
mego kïbëc obedo kï yom cwiny.
4 Ï karë n'obino gïnï yo Jerucalem,
jö n'oye Kiricito ëka ëkwëna, k'edong
obino öjölögï. Baranaba ëka Paulo
okobo bothgï gin na kïbëc n'Obanga
otio ködgï.
5 Cë jö n'oye na tye gïnï ï dul
k'Eparicayo öya gïnï malö ëka okobo
gïnï nï, “Erok myero ëlïrgï, ëk ëcïkgï
më lübö cïk ka Muca.”
6 Ëkwëna ëka edong öcökërë gïnï më
larö köp ni.
7 Kinge larö köp pï caa na lac, Pe-
tero öya malö cë ötwak ködgï: “Utmeg-
ona, un ingeo nï ï karë mörö n'opoth
angec Obanga obino öyëra kï ï kinwu,
ëk amïï Erok owiny köp më Emuth na
Bër na yaa kï ï dhöga ëka oyee gïnï.
8 Obanga, na ngeo cwiny dhanö,
onyutho nï ën oyeogï nakun mïögï
Tipo Naleng, kite n'ötïmö ködë ï kom
onu.
9 Ën ba oketho apokapoka mörö ï
kin onu ëka gïn, ëntö ën ömïö cwinygï
obedo na leng kï yee.
10 Cë kobedini dong, pïngö itye ka
tëmö unu Obanga nakun iketho unu
ayokoth ï ngut ëlübkör Yecu na wan
onyo kwere onu ba twërö gïnï tingo?
11 Pathï nï kömanön pïën wan eyee
nï onu kïbëc ëlarë ï yoo acël nön pï
kïca ka Rwothwa Yecu ï kite na gïn tye
ködë nön.”
12 Jö kïbëc n'öcökërë ölïng gïnï alïnga
nakun etye ka winyo Baranaba ëka
Paulo ka tye ka kobo gïnï köp ï kom
anyuth më tango ëka gin më aura
n'Obanga ötïmö ï kin Erok nakun tio
ködgï.
13 Ï karë na gïn otyeko twak, Yakobo
ögamö nï, “Utmegona, winya unu.
14 Cimon okobo both onu kite
n'Obanga öcakö nyutho par mërë ï
kom Erok nakun kwanyö jïï kï kin-gï
ëk obed mëgë.
15 Köp k'edwarpïny örwatërë kï köp
na yam ëcöö nï,
16 “ ‘Kinge man an abino dwogo
ëka agërö öt ka Daudi na yam
örëdhërë.
An abino gërö kanya yam öbal ökö,
ëka abino röcö na bër.
17 Ëk jö n'odong örang gïnï Rwoth,
ëka Erok kïbëc n'ecwodogï kï
nyïnga,
man köp ka Rwoth Obanga, na tio
jami ni’
18 n'ömïö ongere anaka yam cön.
19 “Pï manön thamana dong tye nï
onu kür ëmïï obed na tëk pï Erok na
tye ka lökërë gïnï both Obanga.
20 Nakaka manön, onu myero ëcöö
waraga bothgï ëka ekob nïgï nï myero
kür öcam gïnï cem mörö n'ëtyërö both
cal jwogi, kür obed gïnï jö ölyang, kür
öcam gïnï ringo leeni n'ëdëö adëa, ëka
kür öcam gïnï remo.
21 Pïën cïk ka Muca ebedo ka tïtö
ï peci kïbëc cakërë cön ëka ëkwanö ï
cinagoga ï ceng Cabït k'Eyuda kïbëc.”

Waraga both Erok n'oye Yecu

22 Cë ëkwëna ëka edong, kï jö
kïbëc n'oye Kiricito, omoko gïnï
më yërö cwö mörö n'obedo mëgï
ëk eorgï owoth gïnï kï Paulo ëka
Baranaba yo Antiokia. Gïn öyërö
Yuda (n'ecwodo nï Barcaba) ëka Cila,
cwö arïö n'onwongo obedo gïnï ëtëla
ï kin utmego.
23 Man waraga n'eorogï ködë:
Both utmegowa n'obedo Erok
n'oye Kiricito na tye ï Antiokia,
Ciria ëka Cilicia, wan ëkwëna ëka
edong n'ebedo utmegowu, emoth-
owu.
24 Wan ewinyo nï jö mökö öya kï
bothwa kany abonge twëröwa, na
tye gïnï ka yelowu kï köp mökö na

rubo thamawu kï ngö na gïn tye ka kobo.
25 Manön ömïö wan emoko kï cwinywa acël më yërö cwö mörö ëk eorgï bothwu nakun wotho gïnï kanya acël kï nyikoneiwa më amara Baranaba ëka Paulo,
26 cwö na dong otyeko jalö kwögï pï nyïng Rwoth Yecu Kiricito.
27 Pï manön wan eoro Yuda ëka Cila më bino kobo niwu kï dhögï ngö na wan etye ka cöönö.
28 Nen calö bër both Tipo Naleng ëka wan ëk kür eketh yëc mörö na pëk rwök ï komwu na kadhö köp na pïrgï tëk na wan ëcö pïny kany:
29 Kür ïcam unu cem n'ëtyërö both cal jwogi, kür ïcam unu remo, kür ïcam unu ringo leeni n'ëdëögï adëa ëka kür ïtïm unu tïm më ölyang. Ka ïgwökërë unu kï kom jami ni, cë ibino unu tïmö na bër.
Bed unu dong na bër.
30 Ï karë n'eorogï, gïn öcakö cïdhö yo Antiokia, kanya gïn ögürö jö n'oye Kiricito kanya acël ëka ëmïögï waraga.
31 Ï karë na gïn ökwanö waraga, obedo gïnï kï yom cwiny pï köp më cükö cwinygï.
32 Cë Yuda ëka Cila n'onwongo obedo gïnï edwarpïny, ötwakö gïnï köp na pol më cükö cwinygï ëka më jïngö yeegï.
33 Kinge na dong otyeko gïnï karë mörö na nönök, cë jö n'oye ömïögï ödök cen kï gum më kuc both jö n'oorogï.
34 Ëntö Cila öthamö nï bër ën ebed kunön.*
35 Cë Paulo ëka Baranaba odong gïnï ï Antiokia, kanya gïn kï lwak na pol opwonyo ëka ötïtö gïnï köp ka Rwoth.

Paulo opokere kï Baranaba

36 Kinge karë mörö na nönök, Paulo okobo both Baranaba nï, "Ërö ëdök cen ëk ëcïdh ëlïm utmego kï ï peci kïbëc na onu ebedo ka tïtö köp ka Rwoth ïë ëk ënën kite na gïn tye ködë."
37 Baranaba onwongo mïtö nï ewoth gïnï kï Jon na nyïngë nökënë ecwodo nï Marako,
38 ëntö Paulo ba dök öthamö na bër më woth ködë pïën obino öwëkögï ökö ï Pampulia ëka ba obino ömëdërë ködgï ï tic.
39 Gïn obedo ka larö köp na gwaü, naka othuno nïgï pokere ökö. Baranaba owotho kï Marako cë ökwang gïnï yo Caiprac,
40 ëntö Paulo öyërö Cila cë öya gïnï ëka utmego ömïögï ï cïng Rwoth ëk pï kïca mërë ögwökgï.
41 Ën owok ï Ciria ëka ï Cilicia nakun jïngö cwiny jö n'oye Kiricito.

16

Timoteo owotho kï Paulo ëka Cila

1 Paulo dökï othuno naka yo Derube ëka Licitra, kunön onwongo tye ïë alübkör Yecu na nyïngë Timoteo, n'aya mërë onwongo obedo Ayuda ëka dhanö n'oye Yecu, ëntö n'apap mërë obedo dhanö më Girik.
2 Utmego na tye gïnï ï Licitra ëka Ikonio ötwakö gïnï köp na bër ï kom Timoteo.
3 Paulo ömïtö nï ewoth ködë ï woth mërë, cë ën ölïrö Timoteo pï Eyuda na tye gïnï kunön pïën gïn kïbëc onwongo ngeo nï apap mërë onwongo obedo dhanö më Girik.
4 Kite na gïn obedo wowotha ï peci na papath, gïn ömïö jö n'oye Kiricito cïk na yam ëkwëna ëka edong omoko gïnï ï Jerucalem nï ëk ölüb gïnï.
5 Kömanön jö n'oye Kiricito öjïng na tëk ï kom yeegï ëka welgï obedo ka mëdërë na pol nïnö kï nïnö.

Anyuth na Paulo önënö ï Teroa

6 Paulo ëka ewodhe owotho gïnï ï lobo Perugia ëka Galatia, pïën Tipo Naleng ögëngögï nï kür ötït gïnï köp k'Obanga ï lobo Acia.
7 Ï karë na gïn othuno ï wang lobo më Micia, gïn ötëmö cïdhö yo Bitinia, ëntö Tipo ka Yecu ba oyeo nï gïn öcïdh kunön.
8 Gïn dong öcakö wok ï Micia, ëka öcïdhö gïnï yo Teroa.

* **15:34** Baibul nökënë ba ketho gïnï tyeng ni.

9 Ï kiwor Paulo önënö ëcwö mörö më Macedonia ï gin anyutha, n'ocung nakun kwaö ën nï, “Kwang nam ibin ï Macedonia ëk ïkönywa.”
10 Kinge na Paulo dong önënö gin anyutha, wan ëyübërë pïöpïö më yaa cïdhö yo Macedonia, pïën onwongo ënïang na bër nï Obanga ënë ocwodowa më cïdhö tïtö köp më Emuth na Bër bothgï.

Lökërë ka Lidia

11 Wan ëcakö kwang kï yeya kï ï Teroa atïr naka ï Camoturake ëka kodiko mërë ethuno ï Neapoli.
12 Kï kunön wan ëcïdhö yo Pilipi ï pacö na jö Roma löö, na ënë pacö na dit na löö kï ï lobo Macedonia. Wan ebedo kunön pï nïnö na pol.
13 Ï ceng Cabït k'Eyuda wan ëcïdhö yökö ï nge wangkac yo lak kulo, kanya wan ëthamö nï ëtwërö nwongo kany mörö më lëga. Wan ebedo pïny më twak kï mon n'onwongo ögürë gïnï kany nön.
14 Ngat acël n'obedo winyo twakwa ënë dhakö na nyïngë Lidia, n'öya kï ï pacö n'ecwodo nï Tuatira. Ën onwongo obedo dhakö na cadhö böng na kwar na bëcö më wel ëka na wörö Obanga. Rwoth öyabö cwinye ëka obedo ketho cwinye ï köp na Paulo kobo.
15 Ï karë na ën ëka kï jö më ödë ebaticagï, ën öjölöwa yo pacö mërë nakun kobo nï, “Ka un iyeo nï an dong abedo ngat n'oye Rwoth, cë ibin ebed unu ï pacöna.” Ën ödïöwa rwök naka ömïö wan eyeo më woth ködë.

Paulo ëka Cila ï buc

16 Ï nïnö mörö acël na wan onwongo etye ka cïdhö ï lëga, wan ërwatërë kï nyakö mörö n'obedo opii. Ën onwongo tye kï tipo mörö na mïö ën kobo gin mörö më karë më anyim. Ën onwongo kelo lïm na thwönë both rwodhi mërë kï köp na ën kobo.
17 Nyakö ni obedo lübö kör Paulo ëka wan kïbëc na redo nï, “Cwö ni obedo gïnï etic k'Obanga na Malö Rwök na gïn tye ka kobo niwu kit yoo na myero ïlarë unu ködë.”
18 Ën obedo ka tïmö nï kömanön pï nïnö na pol. Më ajiki mërë akëmö ömakö Paulo cë ölökërë okobo nï jwök nï, “Aciki ï nyïng Yecu Kiricito, donyi ökö kï ï kome!” Ï caa nön cücüth tipo na rac öya cë öwëkö ën.
19 Ëntö ï karë na rwodhi mërë önënö nï gen më nwongo lïm öya ökö, ömakö gïnï Paulo ëka Cila cë ëywaögï eterogï yo cuk ï nyim ëlöc.
20 Gïn okelogï ï nyim ëngöl-köp cë okobo gïnï nï, “Jö ni obedo Eyuda ëka tye gïnï ka rubo pacöwa
21 nakun pwonyo gïnï kite mökö na cïkwa ba yeo nï wan ëgam onyo ëlübgï, pïën wan ebedo jö Roma.”
22 Cë lwak örïbërë gïnï më lwëny ï kom Paulo ëka Cila. Ëngöl-köp öcïkö nï ëgöny böng kï komgï ëka epwodgï kï lüth.
23 Kinge na dong etyeko pwodogï rwök, cë eterogï ï buc nakun ëcïkö ngat na gwökö buc nï ëk ögwökgï na bër.
24 Ngat na gwökö buc okethogï ï öd buc na tye ïë ëka etweo tyën-gï ï kom yen na pëk.
25 Na dong cwök römö dingwor Paulo ëka Cila onwongo tye gïnï ï lëga na wero gïnï wer both Obanga, n'emabuc nökënë thon onwongo tye ka winyogï.
26 Athura thwön oyeyeng mörö oyengo pïny rwök naka thë öt më buc thon oyengere. Cücüth dholokek kïbëc më öt buc öyabërë ökö, ëka jëgëlë kïbëc n'etweo k'emabuc ögöny gïnï ökö.
27 Ï karë na ngat na gwökö buc ocoo cë önënö dholokek kïbëc më öt buc thwolo, ën öwödhö pala abadë mërë ëka onwongo mïtö cöbërë kënë pïën ongeo nï emabuc ölüü ökö.
28 Ëntö Paulo oredo nï, “Kür iwaniri keni! Wan kïbëc eute kany!”
29 Ngat na gwökö buc ocwodo mac, ömwömërë ï öt, cë öcïdhö orumo cöngë pïny na kome myël amyëla ï nyim Paulo ëka Cila.
30 Cë ën dong okelogï yökö ëka openyo nï, “Editena, ngö na myero atïm ëk alarë?”

31 Gïn öcakö gamö nï, “Yee ï kom
Rwoth Yecu ëka ibino larë, in kï jö më
odi kïbëc.”
32 Cë ötwakö gïnï köp ka Rwoth
bothe ëka kï jö kïbëc na bedo gïnï ï ödë.
33 Ï caa nön më kiwor ngat na
gwökö buc oterogï ëka öcïdhö ölwökö
wang retgï, cë cücüth ën ëka jö më ödë
kïbëc ebaticagï.
34 Ngat na gwökö buc okelogï ï ödë
ëka ömïögï cem. Ën onwongo opong kï
yom cwiny pïën ën kï jö më ödë kïbëc
oyee gïnï ï kom Obanga.
35 Ï karë na dong pïny oru kodiko,
ëngöl-köp ooro acikarigï both ngat na
gwökö buc kï twërö nakun kobo nï,
“Göny unu jö nön öcïdh gïnï.”
36 Ngat na gwökö buc okobo both
Paulo nï, “Ëngöl-köp öcïkö nï, un kï
Cila myero ëgönywu ökö. Kobedini
dong ïtwërö unu cïdhö. Apë unu kï
kuc.”
37 Ëntö Paulo okobo both acikari nï,
“Gïn opwodowa ï kin lwak na bara
ëngölö nïwa köp, kadï bed nï wan
ebedo jö më Roma ëka okethowa gïnï
ï buc. Cë kobedini gïn mïtö gönyöwa ï
müng? Pathï nï kömanön! Mïtö gïn kï
komgï obin ëk ögönywa gïnï.”
38 Acikari ödwökö gïnï köp nön both
ëngöl-köp ëka ï karë n'owinyo gïnï nï
Paulo ëka Cila onwongo obedo gïnï jö
më Roma, gïn obedo kï lworo.
39 Cë gïn obino öbakö dhögï bothgï
ëka ökwanyögï ökö, na kwaögï më
wëkö pacö nön.
40 Kinge na Paulo ëka Cila odonyo
gïnï yökö kï ï buc, ëka öcïdhö gïnï ï öt ka
Lidia, kanya gïn örwatërë kï utmego
ëka öcükö cwinygï. Cë gïn öcakö cïdhö.

17

Paulo opwonyo ï Tecalonika

1 Ï karë na gïn owok kï Ampipoli
ëka Apolonia, obino gïnï ï Tecalonika,
kany onwongo cinagoga k'Eyuda tye
ïë.
2 Paulo ödönyö ï cinagoga kit
n'onwongo ën marö tïmö ködë, ëka
pï ceng Cabït k'Eyuda adek ën obedo
larö köp ködgï ï kom köp na yaa kï ï
Cöc na Leng.
3 Ën obedo gönyö köp körë kï körë
nakun nyutho nï Meciya myero ölïm
can ëka ocer kï kin jö n'öthöö. Paulo
okobo nï, “Yecu ni na an atye ka tïtö
köp ï kome bothwu ënë Meciya.”
4 Eyuda mökö n'owinyo oyee cë
örïbërë gïnï kï Paulo ëka Cila. Pol jö
Girik na lworo Obanga ëka kï mon na
döngö thon oyee gïnï.
5 Ëntö Eyuda mökö onwongo tye
gïnï kï nyeko ëka öcakö gïnï cökö jö
mökö na kitegï reco kï thë cuk, ögürë
gïnï kanya acël ëka öcakö gïnï kelo wöö
na rac ï pacö. Gïn öcïdhö ï öt ka Jacon
më rangö Paulo gïn kï Cila, ëk ekelgï
yökö both lwak.
6 Ëntö ï karë na gïn ba onwongogï,
öywaö gïnï Jacon ëka utmego mökö
nökënë ï nyim ëlöc më pacö kï wöö nï,
“Jö ni n'obedo gïnï kelo ayela ï wi lobo
thükül, obino gïnï ködë naka kany,
7 ëka Jacon ögamögï parë. Gïn tye
gïnï ka türö cïk ka Cija nakun kobo
gïnï nï rwoth nökënë tye n'ecwodo nï
Yecu.”
8 Ï karë na gïn owinyo köp ni, lwak
ëka ëlöc më pacö obedo gïnï kï podho
cwiny.
9 Cë öcakö gïnï gamö cïlïng kï both
Jacon ëka kï jö mökö cë dong ëwëkögï
öcïdhö.

Paulo ëka Cila öcïdhö gïnï ï Berea

10 Cücüth kiwor nön, jö n'oye ooro
gïnï Paulo gïn kï Cila ökö yo Berea. Ï
karë na gïn othuno kunön, öcïdhö gïnï
ï cinagoga k'Eyuda.
11 Eyuda më Berea onwongo kitegï
bëcö löö Eyuda më Tecalonika, pïën
ögamö gïnï köp n'etero nïgï kï yom
cwiny na bër, ëka nïnö kï nïnö gïn
onwongo rïpö Cöc na Leng më nënö
ka köp na Paulo tye ka pwonyo tye
atïr.
12 Eyuda na pol oyee, ëka cwö na pol
kï mon na pïrgï tëk n'engeogï n'obedo
jö Girik thon oyee gïnï.
13 Ï karë n'Eyuda na bedo ï
Tecalonika önïang gïnï nï Paulo tye
ka tïtö köp k'Obanga ï Berea, gïn

thon öcïdhö kunön më rubo jïï ëka kï cüpögï.
14 Cë cücüth jö n'oye otero gïnï
Paulo ökö ï dhö nam, ëntö Cila ëka
Timoteo odong gïnï ï Berea.
15 Jö n'otero Paulo okelo gïnï ën
naka ï Atene. Kï kunön gïn odwogo
cen kï köp na Paulo öcïkögï ködë yo
both Cila ëka Timoteo nï myero gïn
öcïdh bothe pïöpïö ka twërë.

Paulo ï Atene

16 Na Paulo onwongo pod tye ka
kürö Timoteo ëka Cila ï Atene, cwinye
ocwer rwök më nënö nï pacö nön
opong kï cal jwogi.
17 Pï manön, ën obedo larö köp
k'Eyuda ëka jö Girik na lworo Obanga
ï cinagoga, ëka kï jö mökö na ën obedo
nwongogï ï thë cuk nïnö kï nïnö.
18 Ëryëkö mökö më dul k'Epikurea
ëka Citoik öcakö gïnï larö köp ködë. Jö
nökënë openyo gïnï nï, “Ngö na ngat
ni na twak atata mïtö kobo kany?” Jö
nökënë ögamö nï, “Nen calö ën mïtö
twakö köp ï kom obanga mörö na
path.” Gïn okobo kömanön pïën Paulo
onwongo tye ka tïtö Emuth na Bër ï
kom Yecu ëka cer ka jö n'öthöö.
19 Cë gïn otero ën ï nyim athuko
më Areopago, nakun kobo gïnï nïnë
nï, “Wan ëmïtö ngeeno kit pwony na
nyen na in itye ka pwonyo.
20 In itye ka kelo kit pwony mökö na
papath ï ithwa, ëka wan ëmïtö nïang ï
tyënë.”
21 Ï karë nön jö më Atene kï wele na
bedo kunön onwongo balö karëgï më
twakö ëka winyo köp mörö na nyen.
22 Paulo öya malö cë ocung ï nyim
athuko më Areopago ëka okobo nï,
“Un jö më Atene, an anënö nï ï yodhi
kïbëc ibedo unu edini rwök.
23 Pïën ka an atye ka wowotha
nakun arïpö gin na un ïwörö, an-
wongo keno tyër n'ëcöö nï, ‘Both
obanga na ba ngere.’ Dong gin na un
ïwörö na ba ingeo unu ënë an abino
më tïtö niwu.
24 “Obanga n'ocweo wi lobo kï jami
kïbëc na tye ïë, ënë Rwoth më polo kï
lobo ëka ën ba bedo ï udi n'ëgërö kï
cïng jö.
25 Ëka ën ba mïtö nï etii nïnë gin
mörö n'ëyübö ayüba kï cïng dhanö,
calö ën onwongo mïtö gin mörö, pïën
ën kikome ënë mïö kwö, yweo, ëka gin
na kïbëc.
26 Ën ocweo rok kïbëc më wi lobo kï
kom dhanö acël, ëk obed gïnï ï wi lobo
thükül. Ën öyübö karë ëka kabedo na
myero gïn ökwö ïë.
27 Obanga ötïmö kömanön ëk dhanö
örangë, ëka onwong ën, othun bothe
kadï bed nï ën ba bor kï both ngat
acëlacël kï kin onu.
28 Pï ën, wan ëkwö ï ën, ewotho ï ën,
ebedo ï ën, kite na jö mökö thon öcöö
gïnï kï kin ëcöcwu nï, ‘Wan thon ebedo
ëthïnë.’
29 “Pï manön, kite na onu ebedo
ëthïn k'Obanga, onu kür dök ëtham nï
Obanga cal kï gol onyo ryal onyo kidi
onyo cal mörö n'ëyübö kï dïrü ëka kï
thama ka dhanö.
30 Obanga yam ba öparö pï dhanö
ï karë më kwia pïny, ëntö kobedini
ën dong öcïkö nï jö më kabedo kïbëc
myero ongut gïnï pï balgï,
31 pïën ën dong oketho nïnö n'ebino
ngölö kï köp both jö kïbëc më wi lobo
kï köp atïr nakun dong öyërö ngat
na myero öngöl köp. Ën thon omoko
caden both jö kïbëc, kï cero Yecu kï
kin jö n'öthöö.”
32 Ï karë na gïn owinyo köp ï kom
cer ka jö n'öthöö, jö mökö öcakö ny-
warö ën, ëntö jö nökënë okobo gïnï nï,
“Wan ëmïtö winyo köp ni dökï ï ceng
nökënë.”
33 Ëka Paulo öya cë öwëkö athuko.
34 Jö mökö na nönök örïbërë ködë
ëka ödökö gïnï jö n'oye. Ï kin-gï
onwongo tye ïë Dionicio dhanö më
Areopago ëka dhakö mörö na nyïngë
Damaric, kï jö nökënë na pol.

18

Paulo ï Korinti

1 Kinge manön Paulo öya kï ï Atene
ëka öcïdhö yo Korinti.
2 Ëka ën onwongo Ayuda mörö
na nyïngë Akwila, n'ënywölö ï lobo
Ponto, na pod onwongo odwogo kï ï
lobo Itali gïn kï dhakö mërë Piricila.

Pïën Kalaudio ömïö twërö nï Eyuda
öya gïnï ökö kï ï Roma. Cë Paulo öcïdhö
më lïmögï
3 ëka obedo bothgï. Ën onwongo
obedo atic këma calö gïn ëka otio
kanya acël ködgï.
4 Ï ceng Cabït k'Eyuda kïbëc ën
obedo larö köp ï cinagoga më tëmö
lökö thama k'Eyuda ëka jö Girik.
5 Ï karë na Cila ëka Timoteo obino
gïnï kï ï Macedonia, Paulo ömïö karë
mërë kïbëc më tïtö köp k'Obanga
nakun mïö caden both Eyuda nï Yecu
ënë onwongo obedo Meciya.
6 Ëntö ï karë n'Eyuda opyem gïnï kï
Paulo ëka öcakö yanyö ën, cë ën öcakö
tëngö böng kome nakun kobo bothgï
nï, “Remowu obed ï wiwu! An gira
balna mörö ope. Cakërë tin cïdh ködë
anyim, an abino cïdhö both Erok.”
7 Cë Paulo öya öcïdhö yo pacö k'ëcwö
mörö na nyïngë Tito Yucito, Arok na
wörö Obanga na ödë cwöcwök kï cin-
agoga.
8 Kiricipac, atëla na löö cinagoga
ëka kï jö më ödë kïbëc oyee gïnï Rwoth,
cë jö na pol më Korinti n'owinyo gïnï
ën, oyee ëka ebaticagï.
9 Ï nïnö mörö acël ï kiwor, Rwoth
ötwak kï Paulo ï anyuth ëka okobo nïnë
nï, “Kür ibed kï lworo, ëntö bed ka
twak, kür ïlïng.
10 Pïën an atye kanya acël kodi, ëka
ngat mörö ope na bino tïmö gin mörö
na rac ï komi, pïën an atye kï jö na pol
ï pacö ni.”
11 Cë Paulo obedo kunön mwaka
acël kï dwethe abicël, nakun
pwonyogï kï köp k'Obanga.
12 Ï karë na Galio obedo alöc më
lobo Akaya, Eyuda mökö öcökërë gïnï
kanya acël cë ömakö gïnï Paulo, ëka
etero ën ï nyim angöl-köp më apida.
13 Gïn okobo nï, “Ëcwö ni tye ka
neeno jïï më wörö Obanga ï yoo na ba
rwatërë kï cïkwa.”
14 Ëntö ï caa n'onwongo Paulo dong
cwök twak, Galio okobo both Eyuda
nï, “Winy unu Eyuda, ka onwongo
koko ni ocung ï kom tïm mörö na rac
onyo bal mörö na rac, onwongo bedo
na bër an më winyo kokowu.
15 Ëntö kit na calö obedo peny na
makö köp onyo nyïng mökö na dök
ï kom cïk na mewu, un kikomwu
ïnën unu kit më cobo. An ba abino
bedo angöl-köp ï kom köp na calö koth
manön.”
16 Cë ën öryëmögï ökö kï ï nyim pido.
17 Ëka gïn kïbëc ölökërë ï kom
Cocitene, atëla më cinagoga, cë öcakö
gïnï pwodo ën ï nyim pido. Ëntö Galio
ba oketho cwinye ïë.

Paulo ödök cen ï Antiokia më Ciria

18 Ëka kinge Paulo obedo ï Korinti
pï karë mörö na nönök, cë öwëkö ut-
mego ëka ökwang kï mel më cïdhö ï
lobo Ciria. Ën önywakö gïnï yoo kanya
acël kï Piricila ëka Akwila. Na pod
bara öcakö woth, Paulo ölyëlö wie kï
ï Cenikeria, pïën onwongo okwongo
kwong.
19 Ï karë na gïn othuno ï Epeco,
Paulo öwëkö Piricila ëka Akwila
kunön, ëntö ën öcïdhö ï cinagoga më
larö köp kanya acël k'Eyuda.
20 Ï karë na gïn openyo ën nï obed
bothgï pï karë mörö, ëntö ën obino
ökwërö ökö.
21 Ëntö ï caa na ën tye ka yaa öcïkërë
nï, “An abino dwogo cen bothwu ka
Obanga ömïtö.” Cë öcakö kwang kï
mel nakun yaa kï ï Epeco.
22 Ï karë na mel othuno ï Cecaria,
Paulo öcïdhö yo Jerucalem më motho
jö n'oye Kiricito ëka öcakö dök cen yo
Antiokia.
23 Kinge tero karë mörö ï Antiokia,
Paulo ödök cen nakun wok kï ï Gala-
tia ëka Perugia nakun jïngö cwiny
ëlübkör Yecu.

Apolo opwonyo ï Epeco

24 Ï karë nön Ayuda mörö na nyïngë
Apolo, n'obedo dhanö më Alegijan-
daria obino yo Epeco. Ën onwongo
obedo ëcwö n'ökwanö rwök, na tye kï
ngec na thuth ï kom Cöc na Leng.
25 Ën onwongo epwonyo ï yoo ka
Rwoth, cë obedo twak kï tëkö ëka op-
wonyo köp ï kom Yecu atïr kadï bed nï
ën onwongo ngeo köp ï kom batica ka
Jon këkën.

26 Ën öcakö twak kï tëk cwiny ï cinagoga. Ï karë na Piricila ëka Akwila owinyo gïnï köp na ën twakö, gïn ocwodo ën yo pacögï së ömïö ën önïang ï yoo k'Obanga na bër rwök.
27 Ï karë n'Apolo onwongo mïtö cïdhö yo lobo Akaya, utmego ödïö cwinye ëka öcöö gïnï waraga both ëlübkör Yecu ëk öjöl gïnï ën. Ï karë na ën othuno kunön, ën obino obedo më köny na thwönë both jö n'onwongo oye gïnï pï kïca k'Obanga.
28 Ën obino ölöö thama k'Eyuda atïr ï nyim lwak nakun nyutho kï ï kom Cöc na Leng nï Yecu onwongo obedo Meciya.

19

Paulo ï Epeco

1 Ï karë n'Apolo onwongo tye ï Korinti, Paulo owok ï yoo na tye ï dyere lobo ëka othuno ï Epeco. Ën onwongo ëlübkör Yecu mökö kunön
2 ëka openyogï nï, “Un yam inwongo unu Tipo Naleng ï karë na un iyee Kiricito?”
Gïn ögamö nï, “Pe, wan bara ewinyo nï Tipo Naleng thon tye.”
3 Së Paulo openyogï nï, “Koth batica mënë na un inwongo?”
Gïn ögamö nï, “Batica ka Jon.”
4 Paulo ögamö nï, “Batica ka Jon onwongo obedo batica më ngut. Ën okobo both jïï më yee ï kom ngat na tye ka bino kï körë, na manön ënë Yecu.”
5 Ï karë na gïn owinyo köp ni, së ebaticagï ï nyïng Rwoth Yecu.
6 Ï karë na Paulo oketho cïngë ï komgï, Tipo Naleng obino ï komgï së gïn öcakö twakö lëb na papath ëka dwaropïny.
7 Wel cwö kïbëc onwongo römö apar arïö.
8 Paulo ödönyö ï cinagoga ëka obedo twak kï tëk cwiny pï dwethe adek, nakun larö köp ëka ywaö thamagï ï kom ker k'Obanga.
9 Ëntö jö mökö na ba yee n'odhing öcakö gïnï twakö köp na reco ï kom yoo ka Kiricito ï nyim lwak, së Paulo öwëkögï ëka öcïdhö k'ëlübkör Yecu. Ën obedo ka larö köp ködgï nïnö kï nïnö ï öt kwan ka Tairana.
10 Man obedo tïmërë pï mwaka arïö, ëk Eyuda ëka jö Girik kïbëc na bedo gïnï ï lobo Acia owiny gïnï köp ka Rwoth.

Awope ka Cekewa

11 Obanga otio tango na döngö kï ï cïng Paulo,
12 naka thon atame cïng onyo böng n'ogudo ën, onwongo etero both etwoe së twogï cang ökö ëka tipo na reco thon yaa wëkögï.
13 Eyuda mökö n'onwongo rimo pïny nakun ryëmö gïnï tipo na reco kï ï kom jïï, ötëmö gïnï tic kï nyïng Yecu më ryëmö cen kï kom jö na cen ömakögï nakun kobo gïnï nï, “An acïköwu ï nyïng Rwoth Yecu, na Paulo pwonyo pïrë, më donyo yökö kï ï kome!”
14 Awope ka Cekewa abïrö, n'onwongo obedo alamdhök na dit k'Eyuda, onwongo thon tïmö gïnï nï kömanön.
15 Ëntö ï nïnö mörö acël tipo na rac ögamö nïgï nï, “An angeo Yecu, ëka thon an angeo Paulo, ëntö un ibedo unu jö mënë?”
16 Së ëcwö n'onwongo tipo na rac tye ï kome opye ï komgï ëka ölöögï ökö. Ën ölwënyö ködgï ëka ömïögï öngwëcö yökö kï ï öt kotula nakun remo cwer kï ï komgï.
17 Ï karë na köp ni owinyere both Eyuda ëka jö Girik na bedo gïnï ï Epeco, lworo öcakö makögï rwök ëka nyïng Rwoth Yecu ëwörö ï rwöm na malö.
18 Jö na pol n'oye obino gïnï nakun tuco kanyalër tïm mökö na rac na gïn obedo ka tïmö.
19 Jö na popol n'onwongo obedo gïnï ejwogï okelo gïnï bukegï më thyeth kanya acël ëka ëwangögï ï nyim lwak. Ï karë na gïn örïbö wel më buke, së enwongo römö wel cïlïng na nyïng elip pyer abic.
20 Ï kit yoo ni, köp ka Rwoth ömëdërë ëka ödöngö kï tëkö.

21 Kinge na köp ni kïbëc ötïmërë ökö,
Paulo omoko thama mërë më cïdhö
yo Jerucalem nakun wok kï ï Macedo-
nia ëka Akaya. Ën okobo nï, “Kinge na
an abedo kunön, an thon myero alïm
Roma.”
22 Ën ooro Timoteo ëka Eracito, cwö
arïö n'onwongo könyö ën më tio tic ka
Rwoth yo Macedonia, nakun ën dong
më bedo ï lobo Acia pï karë mörö na
nönök.

Arubaruba n'ötïmërë ï Epeco

23 Ï karë nön ayela na thwönë
öcakërë ï kom Yoo ka Kiricito.
24 Ëcwö mörö na nyïngë Demeterio
athedh ryal, ën thedho ryal yübö kï
cal jwök na dhakö na nyïngë Atemi cë
kelo kï lïm na thwönë both ëdïrü tic
cïng.
25 Ën ocwodogï kanya acël kï jö
nökënë na tio koth tic acël nön cë
okobo bothgï nï, “Un cwö, ingeo unu
nï lönyöwa yaa kï kom tic ni.
26 Kobedi dong un ïnënö ëka iwinyo
unu nï Paulo mörö ni tye ka neeno
jïï ëka tye ka mïö jö na pol rwenyo
ökö kï ï Epeco kany ëka rwök mërë ï
lobo më Acia thükül. Ën tye ka kobo
nï obanga na dhanö öyübö ayüba ba
obedo obanga kikokome.
27 Pathï dökï cath këkën ënë tye na
rac, ëntö naka thon öt wörö obanga
na pïrë tëk më Atemi bino bedo gin
mörö na köny mërë ope, ëka obanga
na dhakö n'ëwörö ï lobo Acia ëka ï wi
lobo thükül ebino kwanyö dheo mërë
ökö.”
28 Ï karë na gïn owinyo köp ni,
akëmö ömakögï ëka öcakö gïnï redo nï,
“Atemi ka jö Epeco dit rwök!”
29 Cë arubaruba na thwönë örömö
ï pacö ökö. Jïï ömakö Gayo ëka Aric-
itako më Macedonia na yam wotho
gïnï kï Paulo kanya acël, ëka gïn kïbëc
ömwömërë kï cwiny acël ï öt tuko.
30 Paulo ömïtö dönyö ï kin lwak ëntö
ëlübkör Yecu öjükö ën ökö.
31 Edite mökö thon më lobo Acia,
nyikonei ka Paulo, ooro gïnï köp nï
kür ötëm më dönyö ï öt tuko.
32 Athuko obedo k'arubaruba, jö
mökö onwongo wöö gïnï ï kom gin
acël, jö mökö ï kom gin nökënë. Pol jïï
ba ongeo gïnï thon ngö n'onwongo gïn
tye ïë kany nön.
33 Eyuda mökö othwaro gïnï Alegi-
janda anyim ëka jö mökö kï kin lwak
oredo gïnï nakun ekobo nï ën okob
ngö na tye ka tïmërë. Alegijanda
öjükögï kï cïngë nakun mïtö pido mërë
ï nyim jïï.
34 Ëntö ï karë na gïn önïang nï ën
onwongo obedo Ayuda, lwak kïbëc
oredo kï dwön acël pï caa na römö
arïö nï, “Atemi ka jö Epeco dit rwök!”
35 Kinge, karan më pacö öjükö lwak
ëk ölïng gïnï cë okobo nï, “Un jö më
Epeco, nga na ba ngeo kï wi lobo nï
pacö më Epeco ënë gwökö öt wörö
Atemi na dit rwök, ëka kï cal mërë na
yam opodho kï wi polo?
36 Pï manön, kite na pyem mörö
ope ï köp ni, un dong myero ibed
unu moth, kür ïtïm unu gin mörö
k'abünyë.
37 Un ikelo cwö ni kany, ba öyakö
gïnï gin mörö kï öt wörö jwök onyo
yanyö obanga onu na dhakö.
38 Ka cë Demeterio ëka ëdïrü tic cïng
ewodhe tye gïnï kï köp më adoth ï kom
ngat mörö, öt pido tye n'öyabërë ëka
ëlöc thon tye. Myero gïn oter ï pido.
39 Ka tye köp nökënë na un ïmïtö
kelo, manön myero etyeki ï athuko
më cïk.
40 Kit na tye ködë, pëkö twërö podho
ï kom onu pï arubaruba n'ötïmërë tin.
Pï köp nön onu ba ëtwërö nyutho tyën
köp mörö më wöö n'ötïmërë.”
41 Kinge na dong ötwakö köp ni, ën
ökëthö athuko ökö.

20

Paulo öcïdhö yo Macedonia ëka ï lobo Grecia

1 28Ï karë na dong wöö othum,
Paulo ocwodo ëlübkör Yecu bothe,
kinge cükö cwinygï ëka mothogï, cë
öcïdhö yo Macedonia.
2 Ën obedo ka woth ï lobo nön
nakun cükö cwiny jïï kï köp na pol, ëka
kinge obino othuno ï lobo Grecia
3 kanya ën obedo ïë pï dwethe adek.
Ën onwongo tye ka yübërë më kwang

kï mel më cïdhö yo Ciria. Ï karë na ën ongeo nï Eyuda öyübö gïnï köp ï kome, cë Paulo ölökö thama mërë më dök cen nakun wok kï ï Macedonia.
4 Ën owotho kanya acël kï Copater wod ka Piro më Berea, Aricitako ëka Cekondo më Tecalonika, Gayo më Derube ëka Timoteo, kanya acël kï Tukiko ëka Tropimo më lobo Acia.
5 Jö ni öcïdhö anyim ëka öküröwa gïnï ï Teroa.
6 Ëntö wan ëkwang kï ï Pilipi kinge Kwer më Ogati na Thöbï ope ïë ëka kinge nïnö abic ethuno bothgï ï Teroa, kanya wan ebedo ïë pï nïnö abïrö.

Ecero Yutiko kï ï thöö

7 Ï nïnö më acël më cabït,* wan ëcökërë kanya acël më poko ï ogati. Paulo obedo twak kï jïï, pïën onwongo dong mïtö cïdhö ökö kodiko mërë, cë ën obedo twak naka dingwor.
8 Tara na pol onwongo tye ka lyël ï öt na malö na wan ëcökërë ïë.
9 Na Paulo onwongo mëdërë amëda kï twak, athïn awobi na nyïngë Yutiko onwongo obedo ï derica cë nïnö ömakö wangë rwök ëka opodho pïny kï ï derica më öt më adek na malö, cë etingo ën na dong öthöö.
10 Ëntö Paulo oidho pïny cë oryebere ï kom awobi nön, ëka öthünö cë öcakö kobo nï, “Kür ïpar unu, ën pod kwö.”
11 Cë Paulo öïdhö ödök ï öt na malö, opoko ï ogati ëka öcamö gïnï kanya acël. Paulo ömëdërë kï twak naka pïny oru cë öcakö cïdhö.
12 Jïï otero awobi nön na kwö yo pacö ëka na cwinygï yom rwök.

Paulo örwatërë k'edong më Epeco

13 Wan ëcïdhö anyim kï mel cë ëkwang naka ï Acco, kanya onwongo wan ebino më kwanyö Paulo kï ïë. Ën onwongo öyübërë më woth kï tyënë yo kunön.
14 Ï karë na ën oromo ködwa ï Acco, ëkwanyö ën kï mel cë wan ëcïdhö ködë kanya acël naka yo Mitilene.
15 Wan ëcakö kwang kï kunön ëka kodiko mërë ethuno kany mörö n'opimere kï Kioc. Kinge nïnö nön wan ëngölö naka yo cula nam më Camoc ëka kinge nïnö acël wan ethuno ï Mileto.
16 Paulo onwongo omoko thama mërë më kwang kalö Epeco akala, ëk kür ëbal caa ï lobo Acia, pïën onwongo mïtö cïdhö pïöpïö ëk ka twërë ebed ï Jerucalem ï nïnö më Pentekot.
17 Ëntö ï karë na wan ethuno ï Mileto, Paulo ooro köp yo Epeco më cwodo edong ka jö n'oye Kiricito ëk obin gïnï bothe.
18 Ï karë na gïn othuno, ën okobo nïgï nï, “Un ingeo unu kite na an akwö ködë ï kinwu, cakërë ï nïnö më acël na an abino ködë ï lobo Acia.
19 An atio both Rwoth kï mwolo na dit rwök ëka kï pii wanga, kadï bed onwongo atye ï atëmatëma na rac n'Eyuda öyübö gïnï ï koma.
20 Un ingeo nï an ba abedo kï lworo më tïtö niwu köp mörö na twërö könyöwu, ëntö an apwonyowu ï kin lwak ëka ï öt kï öt.
21 An abedo kobo köp n'atïr both Eyuda ëka both jö Girik nï myero ongut gïnï kï kom bal cë ölökërë gïnï both Obanga ëka obed gïnï kï yee ï kom Rwothwa Yecu.
22 “Kobedini dong an atye ka cïdhö yo Jerucalem nakun abedo amabuc ka Tipo Naleng, na ba angeo ngö na bino tïmërë ï koma kï kunön.
23 Gin na an angeo këkën ënë nï Tipo Naleng öcïka nï ï pacö kïbëc, buc ëka pëkö tye ka kemo koma.
24 Ëntö kwöna anënö calö gin mörö na köny mërë ope kï botha, thwara ka atio ködë më tyeko tic na Rwoth Yecu ömïa—tic më mïö caden më Emuth na Bër më kïca k'Obanga.
25 “Kobedini dong an angeo nï ngat mörö ope kï kin jö na an abedo tïtö köp më Ker k'Obanga bothgï na dök bino nënöna.
26 Pï manön, an akobo bothwu tin nï, ka kwö ka ngat mörö kï ï kinwu bino rwenyo, remo mërë ope ï wia.

* **20:7** Nïnö më acël më cabït obedo ceng cabït kite n'Eyuda kwanö kï nïnö ködë.

27 Pïën ba abedo kï lworo më tïtö
niwu gin na kïbëc n'Obanga mïtö nï
inge unu.
28 Gwökërë unu kenwu ëka kï jö
kïbëc na Tipo Naleng okethowu më
gwökögï. Bed unu ëkwath ka jö
k'Obanga n'oye Kiricito na ën öwïlö kï
remo ka Kiricito kikome.
29 Angeo nï, ka dong ayaa ökö, orudi
na ger bino bino ï kinwu ëka ba bino
wëkö rom.
30 Naka thon jö mökö kï kinwu bino
gïnï yaa më lökö köp n'atïr ökö ëk öywa
ëlübkör Yecu ï körgï.
31 Pï manön gwökërë unu! Po unu
nï onwongo abedo coko ngat acëlacël
kï ï kinwu na ba alïng pï mwaka adek
kiwor ëka kiceng, nakun akok kï pii
wanga.
32 “Kobedini dong an amïöwu ï cïng
Obanga ëka kï köp më kïca mërë
na twërö mïö ïdöngö unu, ëka bino
mïöwu inwongo gin na ën öyübö më
mïö both jö kïbëc na ën ölönyögï.
33 An ba abedo kï miti ï kom ryal,
gol onyo böngü ka ngat mörö.
34 Un kï komwu ingeo unu nï an an-
wongo gin na kïbëc na mïtërë botha
ëka both jö na an atio ködgï kï tic më
cïnga.
35 Ï kom tic kïbëc na an dong atio,
anyutho niwu nï, kï tic na tëk myero
ëköny jö na görü, nakun epo ï kom
köp na Rwoth Yecu kï kome okobo
nï: ‘Gum na thwönë tye ï mïö na löö
gamö.’ ”
36 Ï karë na dong otyeko kobo köp
nön, ën orumo cöngë pïny ködgï kïbëc
ëka ölëgö.
37 Gïn kïbëc okok kï pii wang-gï,
nakun thünö gïnï ngut Paulo ëka
emotho ën kï moth më mar.
38 Gin n'ocwero cwinygï rwök ënë
köp na ën okobo nï gïn ba dök bino
nënö wangë. Cë ökwangö gïnï ën ï mel.

21

Woth ka Paulo yo Jerucalem

1 Kinge na dong epokere ködgï, wan
ëcakö kwang kï mel atïr më cïdhö
naka ï Koc. Kodiko mërë wan ëcïdhö
naka ï Rodec, ëka ëya kï kunön ëcïdhö
naka ï Patara.
2 Ï karë na wan enwongo mel na
cïdhö yo Poiniki, ëcakö dönyö ïë ëka
ëmëdërë kï wothwa.
3 Ï karë na wan ënënö cula nam më
Caiprac ewok kï kukwap mërë, ëka
ëkwang naka ï lobo Ciria. Wan ethuno
ï Turo, kanya myero ëkwany yëc ökö kï
ï mel.
4 Ï karë na wan etye kunön en-
wongo ëlübkör Yecu, ebedo bothgï pï
nïnö abïrö. Tipo Naleng ömïögï öjükö
Paulo nï kür öcïdh yo Jerucalem.
5 Ëntö ï karë na nïnöwa örömö më
yaa, wan edwogo ï mel. Ëlübkör Yecu
kïbëc mëd kï mon ëka ëthïnö owotho
ködwa më yaa kï ï pacö më cïdhö ï dhö
nam ëka kï kunön erumo cöngwa më
lëga.
6 Kinge mothogï, wan ëcakö dönyö ï
mel, ëka gïn ödök cen yo pacö.
7 Wan ëmëdërë kï wothwa më yaa
kï ï Turo, cë ethuno ï Potolemai ëka
emotho utmego cë ebedo ködgï pï
nïnö acël.
8 Kodiko mërë na wan eyaa, ëcïdhö
ethuno ï Cecaria ëka ebedo ï öt ka
Pilipo atït Emuth na Bër na yam ën
ngat acël ï kin jö abïrö.*
9 Ën onwongo tye k'anyira mërë
angwën na bara ënyömögï na gïn
obedo edwarpïny.
10 Ï karë na wan ebedo kunön pï
nïnö mörö na popol, adwarpïny na
nyïngë Agabu obino n'öya kï ï Yudea.
11 Ën obino yo bothwa, cë ökwanyö
del më wang pyër Paulo, otweo kï
cïngë ëka tyënë cë okobo nï, “Tipo
Naleng okobo nï, ‘Man ënë kite
n'Eyuda na tye ï Jerucalem bino
tweno won del ni ëka ebino mïö ën
ï cïng Erok.’ ”
12 Ï karë na wan ewinyo köp ni, wan
kanya acël kï jö na kunön ëkwaö Paulo
nï, “Kür öcïdh yo Jerucalem.”
13 Cë Paulo ögamö nï, “Pïngö ikok ëka
ïbalö unu cwinya? An ayübara pathï pï
tweco këkën ëntö naka thon më thöö ï
Jerucalem pï nyïng Rwoth Yecu.”

* **21:8** Dhanö acël ï kin jö abïrö n'onwongo ëyërö na calö aköny tic ï Jerucalem.

14 Ï karë na ën ba oyeo thamawa,
wan ëcakö wëkö ën nakun ekobo nï,
“Ëk gin na Rwoth mïtö ocobere.”
15 Kinge nïnö nön gïnï, wan ëcakö
yübërë më cïdhö yo Jerucalem.
16 Ëlübkör Yecu mökö n'öya gïnï
kï ï Cecaria owotho ködwa naka ï
pacö ka Munacon, kanya myero wan
ebed ïë. Ën onwongo obedo dhanö
më Caiprac na yam cön öcakö bedo
alübkör Yecu.

Paulo othuno ï Jerucalem

17 Ï karë na wan ethuno ï Jeru-
calem, utmego öjölöwa gïnï kï yom
cwiny.
18 Kodiko mërë Paulo öcïdhö ködwa
both Yakobo, ëka edong kïbëc on-
wongo tye gïnï.
19 Kinge mothogï, cë ën okobo
bothgï körë kï körë tic n'Obanga otio
na pol ï dhö tic mërë ï kin Erok.
20 Ï karë na gïn owinyo köp ni, gïn
öpakö Obanga. Cë okobo gïnï both
Paulo nï, “Ömïnwa, in ïnën, Eyuda elip
adi na dong oye gïnï, ëka gïn kïbëc lübö
cïk ka Muca rwök.
21 Ënïangögï nï in ipwonyo Eyuda
kïbëc na bedo gïnï ï kin Erok nï ëk
öwëk gïnï lübö cïk ka Muca ökö, nakun
ikobo nïgï nï kür ölïr ëthïnögï onyo
ölüb gïnï cïkwa.
22 Ngö na myero wan ëtïm? Gïn
bino winyo nï in ibino.
23 Cë dong tïm gin na wan ekobo
nini. Wan etye kï cwö angwën kany
na dong okwongere gïnï ökö.
24 Woth kï jö nön ëka ilonyiri kanya
acël ködgï, cë ïcül lïm na mïtërë, ëk
ölyël gïnï wigï ökö. Cë jö kïbëc bino
ngeeno nï köp n'onwongo ebedo ka
twakö ï komi obedo twodo, ëntö in
kikomi itye ka gwökö cïk.
25 Ëntö pï Erok n'oye, wan etyeko
cöönö waraga bothgï kï köp na wan
emoko nï, kür öcam gïnï cem n'ëtyërö
both cal jwogi, kür öcam gïnï remo,
kür öcam gïnï ringo leeni n'ëdëö adëa
ëka ökwër gïnï tïm ölyang ökö.”
26 Kodiko mërë Paulo otero jö nön
ëka ölönyërë kanya acël ködgï. Cë
öcïdhö gïnï ï öt k'Obanga më mïö ngec
ï kom nïnö dwe na nïnö më lönyërë
bino jik ïë ëka mïc ebino mïö pï ngat
acëlacël.

Ëmakö Paulo

27 Ï karë na nïnö abïrö më lönyërëgï
dong cwök thum, Eyuda mökö n'öya
gïnï kï ï lobo Acia önënö gïnï Paulo kï ï
öt k'Obanga. Gïn orubo lwak kïbëc ëka
ömakö gïnï ën,
28 nakun redo gïnï na tëk nï, “Un
jö më Icarael, könywa unu! Man ënë
ëcwö na tye ka pwonyo jïi na rac ï
kabedo kïbëc, ï kom jö na mëwa, cïk
na mëwa, naka kabedo ni. Ëka na
dong löö kïbëc ën okelo jö Girik ï öt
k'Obanga, cë öpyëdö kabedo na leng
ni.”
29 Gïn okobo nï köman pïën gïn
onwongo önënö Tropimo n'obedo
dhanö më Epeco na tye kanya acël
kï Paulo ï pacö, ëka öthamö nï onyo
Paulo ënë okelo ën ï öt k'Obanga.
30 Ï pacö kïbëc orubere ëka jïï
obino gïnï kï ngwëc kanya acël ëka
ëmakö Paulo cë öywaö gïnï ën kï ï öt
k'Obanga, cücüth oloro gïnï dholokek
ökö.
31 Na gïn dong onwongo mïtö neko
ën, köp othuno both adit acikari nï
pacö më Jerucalem kïbëc onwongo
tye ka rubere.
32 Ën öcakö kwanyö edite cücüth
ëka acikari cë öngwëcö ködgï yo both
lwak. Ï karë na lwak önënö gïnï adit
ëka acikari mërë, gïn öwëkö pwodo
Paulo ökö.
33 Adit acikari obino ëka ömakö ën,
cë ömïö twërö nï etwe ën kï jëgëlë arïö.
Cë openyo lwak nï, “Nga ënön, ëka
öbalö ngö?”
34 Jö mökö kï kin lwak oredo gïnï
nakun köpgï ba rwatërë, jö nökënë
kobo man ëka jö nökënë kobo gin na
path. Kinge n'adit acikari ba önïang
ï kom köp kikome pï wöö n'obedo na
thwönë, ömïö twërö nï ëk eter Paulo ï
laï.
35 Ï karë na Paulo othuno më ïdhö
malö, gero ka lwak ömëdërë rwök
naka acikari otingo ën atinga ï wi
baagï.

36 Lwak n'obedo ka lübögï ömëdërë
gïnï kï wöö nakun redo gïnï nï, “Nek
ën ökö!”

Paulo opido ï nyim lwak

37 Ï karë n'onwongo acikari dong
cwök dönyö kï Paulo ï laï, Paulo
openyo adit acikari nï, “Atwërö twak
kodi?”
Ën ögamö nï, “In ingeo lëb Girik?
38 Pathï in ënë dhanö më Ejip na
yam öcakö jëm ëka otero enek elip
angwën yökö ï thim?”
39 Paulo ögamö nï, “An abedo
Ayuda, dhanö më Taruco ï lobo
Cilicia, anywölï më pacö na pïrë tëk
rwök. Öma! Akwai ïmïa atwak kï
lwak.”
40 Adit acikari oyeo ëka Paulo öcakö
cung malö cë öjükö lwak kï cïngë. Ï
karë na gïn kïbëc dong ölïng, ën öcakö
twak ködgï ï lëb Iburu.

22

1 “Utmegona ëka jö ka bebena, winy
unu pido na an akelo bothwu.”
2 Ï karë na gïn owinyo ka ën tye ka
twak ködgï ï lëb Iburu, gïn öcakö lïng
moth.
Cë Paulo okobo nï,
3 “An abedo Ayuda, ënywöla ï
Taruco na tye ï Cilicia, ëntö adöngö
ï pacö ni, apwonyna obedo Gamaliel.
An epwonya rwök ï kom cïk ka
kwarö wa. An abedo kï cwiny më
wörö Obanga kite na un thon itye unu
ködë tin.
4 An abedo yelo ëlübkör Yoo ni naka
inekogï, ëka tweo cwö kï mon ï buc.
5 Alamdhök na Dit ëka jö kïbëc na
bedo ï öd okiko obedo gïnï caden-
na. An thon agamö waraga kï bothgï
më cïdhö yo both utmegogï na tye ï
Damaciko, ëka acïdhö yo kunön më
kelo jö ni na calö emabuc yo Jeru-
calem ëk ëmïïgï pwod.

Paulo okobo kite na ën ëlökërë ködë

6 “Ï karë na an atye ka woth,
na dong acwök kï Damaciko na caa
abicël më kiceng dong cwök römö, tar
na ryëny rwök öya kï wi polo athura
ëka ömënya ögüra dyere.
7 An apodho pïny ï ngöm ëka awinyo
dwön mörö na kobo nï, ‘Caulo! Caulo!
Pïngö itye ka yelona?’
8 “An agamö nï, ‘In ïnga, Rwoth?’
“Ën ögamö nï, ‘An Yecu më Najaret,
na in itye ka yelo.’
9 Ewodha önënö gïnï tar ëntö ba
önïang gïnï dwön ngat n'onwongo tye
ka twak köda.
10 “Cë an agamö nï, ‘Rwoth ngö na
myero atïm?’
“Rwoth okobo nï, ‘Yaa malö ëka
ïcïdh yo Damaciko. Ebino kobo nini
gin na kïbëc n'ëmïö nï ëk ïtïm kï
kunön.’
11 Ewodha öpëa kï cïnga yo
Damaciko pïën ryëny ka tar onwongo
oneko wanga ökö.
12 “Ëcwö mörö na nyïngë Anania
obino më nënöna. Ën onwongo obedo
dhanö na wörö Obanga nakun lübö
cïk ka Muca kïbëc ëka dhanö n'Eyuda
kïbëc na bedo kunön wörö.
13 Ën obino ocung ï ngeta ëka okobo
nï, ‘Ömëra Caulo, ëk wangi öyabërë!’
Ëka ï caa nön cücüth wanga öyabërë cë
anënö ën.
14 “Cë ën okobo nï, ‘Obanga ka
kwere onu oyeri ëk inge ngö na ën
mïtö, ïnën Ngat na Kite Atïr ëka iwiny
köp na ën twakö.
15 In ibino bedo acaden mërë both
jö kïbëc ï kom ngö na in ïnënö ëka
iwinyo.
16 Kobedi dong ngö na in itye ka
kürö? Yaa malö, ëk ebatica in ëka
ëlwök balni nakun icwodo nyïng
Rwoth.’
17 “Ï karë na an adök yo Jerucalem
ëka onwongo atye ï lëga ï öt k'Obanga,
acakö nënö anyuth
18 ëka anënö Rwoth ka tye ka twak
na kobo nïna nï, ‘Yaa ökö pïöpïö ïwëk
Jerucalem, pïën gïn ba bino yeo köp
më caden-ni na in itye ka kobo ï
koma.’
19 “An agamö nï, ‘Rwoth, jö ni ngeo
gïnï nï an abedo ka woth ï cinagoga
kïbëc më pwodo jö n'oye ï komi ëka
më terogï ï buc.
20 Ëka ï karë n'eneko acaden-
ni Citipwano, an onwongo acung

kunön nakun acwakö ngö n'ötïmërë ëka agwökö naka thon böng ka jö n'onwongo tye ka neko ën.'

21 "Së Rwoth okobo nïna nï, 'Apë, an abino oroni yo kanya bor both Erok.' "

Paulo ëka adit acikari më Roma

22 Lwak obedo ka winyo Paulo naka ën okobo köp ni. Së gïn öcakö redo kï dwön na malö nï, "Nek unu ën ökö! Ën ba opore më bedo na kwö ï lobo!"

23 Na gïn onwongo tye ka wöö nakun bolo böng-gï ëka ëkïrö apua malö,

24 adit acikari ömïö twërö nï ëk eter Paulo ï laï. Ën öcïkö nï ëk epwod kï del ëka epeny ën pïngö jïï onwongo tye ka wöö ï kome nï kömanön.

25 Ï karë na gïn otweo Paulo ëk epwod kï del, ën okobo both adit acikari n'ocung kany nön nï, "Cïk yeo nï epwod ngat mörö n'obedo dhanö më Roma na bara ëngölö köp ölöö ën?"

26 Ï karë n'adit acikari owinyo köp ni, ën öcïdhö okobo both adit acikari nökënë. Ën openyo nï, "Ngö na in ibino tïmö? Ëcwö ni obedo dhanö më Roma."

27 Adit acikari öcïdhö both Paulo ëka openyo nï, "Kob nïna, in ibedo dhanö më Roma?"

Ën ögamö nï, "Eyo, an abedo."

28 Së adit acikari okobo nï, "An acülö wel na thwönë rwök më bedo dhanö më Roma."

Ëntö Paulo ögamö nï, "An ënywöla anywöla ïë."

29 Jö n'onwongo öyübërë më penyo ën ojer gïnï cen cücüth. Adit acikari thon obedo kï lworo ï karë na ën önïang nï Paulo na ën etweo obedo dhanö më Roma.

Paulo ï nyim athuko më öd okiko k'edong

30 Kodiko mërë, kite n'adit acikari onwongo mïtö nïang ï tyën köp kikokome n'ömïö Eyuda odotho gïnï Paulo, ën ögönyö Paulo cë öcïkö nï ëk edite ëlamdhök ëka athuko më öd okiko k'edong këbëc ögürë gïnï. Së ën okelo Paulo ëka ömïö ocung ï nyimgï.

23

1 Paulo öcïkö wangë ï kom athuko më öd okiko k'edong n'öcökërë gïnï cë okobo nï, "Utmegona, an abedo kwö na cwinya bër ï nyim Obanga naka tin."

2 Alamdhök na dit na nyïngë Anania ömïö twërö both jö n'ocung ï nget Paulo ëk odhong gïnï dhögë.

3 Së Paulo okobo nïnë nï, "Obanga thon bino dhongoni, in kor öt n'epuo na tar! In ibedo kany nön më ngölö köp nïna na lübërë kï cïk, nakun in kikomi ïtürö cïk më mïö twërö nï myero edhonga!"

4 Jö n'onwongo ocung gïnï ï nget Paulo okobo nï, "In ba ïparö më yanyö Alamdhök na Dit k'Obanga?"

5 Paulo ögamö nï, "Utmegona, an ba angeo nï ën obedo Alamdhök na Dit, pïën ëcöö nï, 'Kür ïtwak gin mörö na rac ï kom alöc na löö jö na megi.' "

6 Ëntö ka Paulo önïang nï jö mökö kï kin-gï obedo Ecadukayo ëka jö nökënë obedo gïnï Eparicayo, cë ën oredo kï ï athuko më öd okiko k'edong nï, "Utmegona, an abedo Aparicayo, wod k'Aparicayo. An acung kany më tëmöna kï pido pïën atye kï gen ï kom cer ka jö n'öthöö."

7 Ï karë na ën okobo köp ni, apokapoka öcakërë ï kin Eparicayo k'Ecadukayo ëka athuko opokere ökö.

8 Pïën Ecadukayo kobo gïnï nï cer mörö ope ëka emalaika onyo tipo gïnï thon ope ëntö Eparicayo yee gïnï ï komgï këbëc.

9 Së wöö obedo na thwönë rwök ëka epwonye mökö më cïk n'onwongo obedo gïnï Eparicayo öya malö cë opyem gïnï na kobo nï, "Wan ba enwongo gin mörö na rac ï kom dhanö ni, cë ka tipo onyo malaika ënë ötwak ködë?"

10 Pyem ömëdërë rwök naka adit acikari onwongo dong lwor nï gïn römö yëyëcö Paulo na thïthïnö. Ën ömïö twërö both acikari më cïdhö yo pïny bothgï ëk ökwany gïnï Paulo ökö kï bothgï kï tëkö ëka ekel ën ï laï.

11 Kodiko mërë ï kiwor, Rwoth ocung ï nget Paulo cë okobo nï, "Dïï

cwinyi! Kite na in ïmïö caden ï koma
ï Jerucalem, cë myero in thon ïmïï
caden ï Roma."

Yüb më neko Paulo

12 Na dong pïny oru, Eyuda mökö
öyübö gïnï köp kanya acël nakun
kwongere gïnï nï gïn ba ebino cem
onyo madhö gin mörö naka ka wang
eneko gïnï Paulo.
13 Jö n'öyübö gïnï köp ni welgï on-
wongo kadhö pyer angwën.
14 Gïn öcïdhö okobo both ëlamdhök
na dito ëka edong nï, "Wan etyeko
kwongere na tëk nï ba ebino camö
onyo madhö gin mörö naka ka wan
eneko Paulo.
15 Pï manön un kanya acël k'athuko
më öd okiko k'edong myero iter unu
köp both adit acikari ëk okel ën ï ny-
imwu na calö pod ibino unu mëdërë
më rangö köp mërë na bër. Wan
ëyübërë ökö më neko ën na bara ën
othuno na cwök kany."
16 Ëntö ï karë n'okeo ka Paulo
owinyo köp n'ëyübö ni, ën öcïdhö ï laï
cë okobo nï Paulo.
17 Cë Paulo ocwodo adit acikari acël
ëka okobo nïnë nï, "Ter athïn awobi ni
both adit acikari na löowu, ën tye kï
köp mörö na ën mïtö kobo nïnë."
18 Ëka ën otero awobi ni both adit
acikari na löögï.
Adit acikari okobo nï, "Paulo
n'obedo amabuc ocwoda cë ökwa nï
ëk akel awobi ni bothi pïën ën tye kï
köp mörö na ën mïtö kobo nini."
19 Adit acikari na löögï ömakö cïng
athïn awobi ni cë otero ën thenge
ëka openyo nï, "Ngö na in ïmïtö kobo
nïna?"
20 Ën okobo nï, "Eyuda mökö
oyere gïnï dong më penyoni ëk ikel
Paulo diki ï nyim athuko më öd
okiko k'edong, na calö gïn pod ebino
mëdërë më rangö köp mërë na bër.
21 Ëntö in kür iyee nïgï pïën tye jö
na kadhö pyer angwën kï kin-gï na
tye ka kürö ën ï yoo. Gïn okwongere
ökö nï ba ebino camö onyo madhö
gin mörö naka ka wang n'eneko gïnï
Paulo. Gïn dong öyübërë ökö kobe-
dini, tye gïnï ka kürö ngö na in ibino
kobo ï kwacgï."
22 Adit acikari na löögï ömïö athïn
awobi ni öcïdhö nakun cïkö ën nï, "Kür
ikob both ngat mörö nï in ikobo köp ni
botha."

Ëköbö Paulo both Pilice

23 Cë adit acikari na löögï ocwodo
edite wi acikari arïö ëka okobo nïgï
nï, "Yüb unu acikari mia arïö, wegi
angole pyer abïrö ëka wegi töng mia
arïö ëk öcïdh gïnï yo Cecaria caa adek
më kiwor.
24 Yüb unu thon angole nï Paulo
öngwëc ködë ëk ethun ködë na bër
both adit Pilice."
25 Cë adit acikari na löögï öcöö
waraga köman:
26 An Kalaudio Liciac amothi in
adit Pilice.
27 Ëcwö ni Eyuda ënë ömakö ëka
onwongo dong cwök neko gïnï, ëntö
an acïdhö bothgï k'acikarina cë
alarö ën kï ï cïng-gï, pïën onwongo
anïang nï ën obedo dhanö më
Roma.
28 An onwongo amïtö ngeno ngö
na gïn odotho ën ië, cë akelo ën ï nyim
athuko më öd okiko k'edong-gï.
29 An anwongo nï edotho ën
k'adoth na makö cïkgï, ëntö köp mörö
onwongo ope na römö mïö ëngölö
nïnë thöö onyo tweno ën ï buc.
30 Ï karë n'ënïanga nï gïn öyübö
köp më neko ëcwö ni, an abünyö oro
ën ökö bothi cücüth. An thon acïkö jö
n'odotho ën më mïöni adothgï na gïn
odotho kï ën ködë.
31 Cë acikari owotho gïnï kï Paulo
ï kiwor naka etero ën yo Antipatiric
kite n'ëcïkögï ködë.
32 Kodiko na pïny dong oru, gïn
öcakö dök yo laï ëka ëwëkö wegi an-
gole më woth ködë.
33 Ï karë na wegi angole othuno gïnï
ï Cecaria, gïn ömïö waraga both adit
Pilice ëka ömïö gïnï Paulo thon bothe.
34 Adit Pilice ökwanö waraga cë
openyo Paulo lobo na ën öya kï ië. Ï
karë na ën önïang nï Paulo öya kï ï
Cilicia,
35 cë ën okobo nï, "An abino winyo
pidoni ka jö n'odothi obino gïnï
kany." Ëka ën dong ömïö twërö nï

myero ëgwök Paulo ï laï na yam Erode ögërö.

24

Paulo ï nyim Pilice

1 Kinge nïnö abic alamdhök na dit na nyïngë Anania obino k'edong k'Eyuda ëka apid-köp mörö na nyïngë Terutulo, më mïö adothgï ï kom Paulo ï nyim adit Pilice.

2 Ï karë n'ecwodo Paulo, Terutulo öcakö dotho ën ï nyim Pilice nakun kobo nï, “Wan ebedo kï kuc pï karë na lac ï thë löc na megi ëka neno na megi okelo nïwa alökalöka na pol ï lobo ni.

3 Ï kabedo kïbëc ëka kï kit yodhi na papath, adwong Pilice, wan ïwa yom ï komi rwök.

4 Ëntö na bara atero na bor rwök, akwai ëk ibed kï kïca më winyo köpwa na cecek.

5 “Wan enwongo nï dhanö ni obedo ngat na kelo ayela. Ën obedo kelo arubaruba ï kin Eyuda na tye ï lobo thükül. Ën thon obedo atëla wi dul jö më Najaret,

6 ëka ën thon ötëmö pyëdö naka öt k'Obanga, cë wan ëmakö ën ökö.

7 Ëntö adit acikari na nyïngë Liciac obino bothwa kï gero na thwönë rwök cë ökwanyö ën ökö kï ï cïngwa.*

8 In ïtwërö nwongo köp na tïr më adothwa ka in kikomi ipenyo ën.”

9 Eyuda örïbërë gïnï ï kom adoth nön ëka omoko gïnï nï köp ni kïbëc tye atïr.

10 Ï karë n'adit Pilice öcïmö Paulo nï ëk ötwakï, ën ödök ïë nï, “Adwong, angeo nï ibedo angöl-köp më rok ni pï mwaka na pol cë an cwinya yom më pido ï nyimi.

11 In ïtwërö nwongo piöpïö nï an pod athuno ï Jerucalem na nïnö apar arïö bara opoth më cïdhö wörö Obanga.

12 Jö n'odotha ba onwongo gïnï nï an atye ka pyem kï ngat mörö ï öt k'Obanga onyo rubo lwak ï cinagoga kïbëc onyo kany mörö nökënë kï ï pacö.

13 Ëka gïn ba twërö moko bothi köp më adoth na gïn kobedini tye ka kobo ï koma.

14 Ëntö an aye nï an awörö Obanga ka kwere onu na calö alüb kör Yoo, na gïn cwodo nï obedo dul mörö. An aye ï kom gin na kïbëc n'ëcöö ï cïk ka Muca ëka më k'edwarpïny,

15 ëka an thon atye kï gen ï kom Obanga, na gïn kikomgï thon yeo gïnï nï cer ka jö na kitegï atïr ëka kï jö na kitegï ba tye atïr bino bedo tye.

16 Pï manön ömïö an ï karë kïbëc atëmö më bedo na cwinya leng ï nyim Obanga ëka dhanö.

17 “Kinge mwaka na pol, an abino acïdhö yo Jerucalem më tero mïc both jö na mëga n'obedo gïnï ëcan ëka më mïö tyër both Obanga.

18 Ï karë na an atio tic ni, gïn onwonga ï dyekal öt k'Obanga na dong atyeko lönyërë. Lwak onwongo ope ï ngeta ëka ayela mörö thon ope.

19 Ëntö Eyuda mökö n'öya gïnï kï ï lobo Acia, n'onwongo myero obed gïnï ï nyimi kany ëka okel gïnï adoth, ka gïn tye kï köp mörö ï koma.

20 Onyo jö ni na dong tye gïnï kany öcak kobo gïnï bal na rac na gïn onwongo ï koma ï karë na an acung ï nyim athuko më öd okiko k'edong,

21 kono ka köp acël ni këkën, na an akok ïë ï karë na an acung ï nyimgï, köp na makö cer ka jö n'öthöö ënë ömïö an tin acung ï nyimi më ngölö köp ï koma.”

22 Cë Pilice n'onwongo tye kï ngec n'örömö ï kom Yoo ka Rwoth, öjükö pido më mëdërë anyim ëka okobo nï, “An abino ngölö köpni ka Liciac adit acikari obino.”

23 Ën ömïö twërö both adit acikari më gwökö Paulo ï buc ëntö më mïö ën bedo abonge ayela mörö ëka oyeo nï nyikonei mërë më mïö köny na mïtërë bothe.

Paulo ï nyim Pilice ëka Drucila

24 Kinge karë mörö n'opoth, Pilice obino kï dhakö mërë Drucila n'onwongo obedo Ayuda. Ën ocwodo

* **24:7** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni.

Paulo ëka obedo ka winyo ka ën twak
ï kom yee ï Kiricito Yecu.
25 Ï karë na Paulo tye ka twakö köp
ï kom kite atïr, gwökërë kën ëka ngölö-
köp na tye ka bino, lworo öcakö makö
Pilice ëka okobo në, “Manön örömö
pï caa ni! In ïtwërö cïdhö. Ka dök
anwongo karë së abino cwodoni.”
26 Ï caa nön thon ën obedo kï gen
në Paulo twërö mïö ën lïm mörö, pï
manön ën obedo ka cwodo Paulo jwi-
jwi ëka twak ködë.
27 Kinge na mwaka arïö opoth,
Poricio Pecito oleo ka tyën Pilice. Ëntö
Pilice öwëkö Paulo ï buc pïën ën on-
wongo mïtö në Eyuda öpwö ën.

25

Paulo ï nyim Pecito

1 Ï karë na Pecito obino ï lobo
n'ëmïö në ën ölöö, kinge nïnö adek ën
öya kï ï Cecaria öcïdhö yo Jerucalem.
2 Së ëlamdhök na dito ëka ëtëla
k'Eyuda öcïdhö gïnï bothe ëka okelo
gïnï adothgï ï kom Paulo.
3 Gïn ökwaö Pecito në ëk ötïm nïgï
bër ëk ëköb Paulo ökö pïöpïö yo Jeru-
calem, pïën gïn onwongo öyübërë më
kürö ën ï wanga yoo ëk enek ökö.
4 Pecito ögamö në, “Etye ka gwökö
Paulo ï Cecaria, ëka an kikoma thon
acwök cïdhö yo kunön.
5 Ëk jö mökö kï ï kin ëtëlawu obin
owoth gïnï köda ëk oketh adothgï ï
kome kï kunön ka ën ötïmö gin mörö
na rac.”
6 Kinge tyeko nïnö aboro onyo apar
ködgï, ën ödök cen yo Cecaria, kodiko
mërë ën obedo pïny ï öt pido ëka ömïö
twërö në ëk ekel Paulo ï nyime.
7 Ï karë na Paulo othuno, Eyuda
n'öya gïnï kï ï Jerucalem ocung
n'ögürö gïnï ën dyere k'adoth na pol
ï kome, na gïn ba römö moko në adoth
nön tye atïr.
8 Së Paulo öcakö pido mërë në, “An
ba abalö gin mörö ï kom cïk k'Eyuda,
onyo ï kom öt k'Obanga, onyo ï kom
Cija.”
9 Ëntö Pecito onwongo mïtö yomo
cwiny Eyuda së openyo Paulo në, “In
ïrömö cïdhö yo Jerucalem ëk acïdh
angöl köp ï kom adoth ni kï kunön?”
10 Paulo ögamö në, “An dong acung
ökö ï nyim pido ka Cija, kanya myero
ëngöl köpna ïë. An ba abalö gin mörö
ï kom Eyuda, kite na in kikomi thon
ingeo na bër.
11 Ka an abalö bal mörö na römö
ngölö nïna thöö, an ba akwërö më
thöö. Ëntö ka adoth n'Eyuda ni
oketho gïnï ï koma obedo köp twodo,
ngat mörö ope kï twërö më mïöna ï
cïng-gï. Adwökö kokona both Cija!”
12 Kinge na dong Pecito otyeko larö
köp kanya acël k'ëmïï thama mërë, ën
ögamö në, “In ikok më pido ï nyim Cija,
ibino cïdhö yo both Cija!”

Paulo ï nyim Agiripa ëka Berinice

13 Kinge nïnö na nönök, rwoth
Agiripa ëka Berinice othuno gïnï ï
Cecaria më jölö Pecito.
14 Kite n'onwongo gïn bino tero
nïnö na pol kunön, Pecito önywakö köp
ka Paulo gïn kï rwoth nakun kobo në,
“Ëcwö mörö tye kany na Pilice obino
öwëkö na calö amabuc.
15 Ï karë na an acïdhö yo Jerucalem,
ëlamdhök na dito ëka edong k'Eyuda
okelo gïnï adoth ï kome, ëka openya
gïnï më ngölö nïnë thöö.”
16 An akobo nïgï në, “Ba obedo cïk ka
jö më Roma më mïö ngat mörö ï cïng
jö n'odotho ën, na bara ëmïö ën karë
më cung ködgï ï pido, ëk ën opid pido
mërë ködgï pï gin n'edotho ën ïë.
17 Ï karë na gïn obino köda kany, an
ba agalara k'adoth, ëntö kodiko mërë
abedo pïny ï öt pido cë amïö twërö në
ëk ekel ën.
18 Ëntö ï karë na jö n'odotho ën öya
malö më twak, gïn ba odotho ën ï
kom bal mörö n'onwongo an atye ka
thamö.
19 Ëntö obedo gïnï larö köp ï kom
dinigï ëka ï kom ngat mörö na nyïngë
Yecu na yam öthöö na Paulo kobo në
kwö.
20 Rangö kör köp nön ölöa ökö, ömïö
apenyo ka ën römö cïdhö yo Jeru-
calem ëk ëcïdh ëngöl köp më adoth ni
kï kunön.

21 Ëntö ï karë na Paulo okok nï ëk
Alöc na Dit ënë obin öngöl köp mërë,
cë amïö twërö nï myero ëgwök ën ï buc
naka ebin eter yo both Cija."
22 Së Agiripa okobo both Pecito
nï, "An kikoma amïtö winyo köp ka
dhanö ni."
Pecito ögamö nï, "Diki kodiko ibino
winyo."

Paulo ï nyim Agiripa

23 Kodiko mërë Agiripa gïn kï
Berinice obino gïnï kï thwön dheo ëka
ödönyö gïnï ï öt më ngölö-köp kanya
acël k'edite acikari më rwöm na malö
ëka ëtëla më kin pacö. Kï twërö ka
Pecito, ekelo Paulo.
24 Së Pecito okobo nï, "Rwoth
Agiripa ëka kï jö kïbëc na tye ködwa
kany, nën unu dhanö ni! Eyuda kïbëc
öbakö gïnï dhögï botha ï Jerucalem ëka
ï Cecaria kany, na wöö gïnï nï ën ba
opore më kwö.
25 An ba anwongo nï ötïmö gin
mörö na römö ngölö nïnë thöö, ëntö
kite na ën okok pï Alöc na Dit, an thon
amoko më tero ën yo Roma.
26 Ëntö an ape kï gin mörö na myero
acöö ï kome both Alöc na Dit më
Roma. Pï manön akelo ën ï nyimwu
kïbëc, së rwök mërë ï nyimi in rwoth
Agiripa ëk ka onu epenyo ën, anwong
gin mörö më acöa.
27 Pïën anënö nï köny mërë ope më
tero amabuc mörö ka ba enyutho köp
mörö më adoth ï kome."

26

Pido ka Paulo ï nyim Agiripa

1 Së Agiripa okobo both Paulo nï,
"In itye kï twërö më twak piri keni."
Së Paulo otingo cïngë ëka öcakö pido
mërë nakun kobo nï,
2 "Rwoth Agiripa, an tin atye kï gum
më cung ï nyimi më gamö adoth kïbëc
n'Eyuda odotha gïnï ïë,
3 pïën an angeo nï in ingeo na bër
kite më thëkwarö k'Eyuda ëka kï köp
mökö na gïn larö ï kin-gï. Pï manön,
an dong akwai ëk ïdïï cwinyi iwiny
köpna.
4 "Eyuda kïbëc ngeo gïnï kite na
an akwö ködë cakërë ï karë na pod
abedo athïn, anaka ï acaki më kwöna
ï lobona kikome ëka thon ï Jerucalem.
5 Gïn öcakö ngenona pï karë na
lac ëka gïn twërö moko caden ka
mïtö gïnï, gïn ngeo nï an onwongo
abedo Aparicayo, nakun alübö dul
më diniwa na cïk mërë tëk rwök.
6 Ëka kobedi dong pï gen-na ï kom
gin n'Obanga öcïkö both jö ka kwere
onu, ënë ömïö etye ka pidona tin.
7 Man ënë cïkërë na kaka onu apar
arïö tye gïnï kï gen më nënö nï
ocobere kite na gïn bino tic n'Obanga
kï cwinygï kïbëc kiceng ëka kiwor.
Rwoth Agiripa, obedo pï gen ni ënë
ömïö Eyuda tye ka dothona.
8 Pïngö jö mökö kï kinwu ba yee nï
Obanga twërö cero jö n'öthöö?
9 "An kikoma athamö nï myero atïm
gin na kïbëc n'onwongo twërë më jëm
ï kom nyïng Yecu më Najaret.
10 Man ënë ngö na an abino atïmö ï
Jerucalem. An atweo jö k'Obanga na
leng na pol ï buc nakun atio kï twërö
na an anwongo kï both ëlamdhök na
dito ëka ï karë n'enekogï, an abolo
kwir nï myero ëngöl nïgï thöö.
11 Pï karë na pol an amïö epwodogï
ï cinagoga kïbëc nakun adïögï më
yanyö nyïng Yecu. An onwongo ager
ï komgï ëka thon acïdhö ï peci k'erok
më yelogï.

Paulo ötwakö köp më lökërë mërë

12 "Ï nïnö mörö an onwongo atye ka
cïdhö yo Damaciko kï twërö ëka kï or
k'ëlamdhök na dito.
13 Na dong caa abicël cwök römö,
Adwong, ï caa n'onwongo an atye ï
wanga yoo, an anënö tar n'öya kï ï
polo, n'aryëny löö ceng ökö, öryëny
öcarö komwa kanya acël kï jö na an
awotho ködgï.
14 Wan kïbëc epodho pïny, ëka
awinyo dwön mörö na kobo nïna ï lëb
Iburu nï, 'Caulo, Caulo, pïngö itye ka
yelona? Bedo na tëk nini më gwëënö
lëb dïnö.'
15 "Së an apenyo nï, 'In ïnga Rwoth?'
"Ën ögamö nï, 'An Yecu na in itye ka
yelo.

16 Kobedi yaa malö ëka icung. An
anen bothi më yëröni më bedo aticna
ëka më bedo acaden ï kom gin na in
ïnënö kï botha ëka gin na an abino
nyutho bothi ï karë më anyim.
17 An abino laröni kï both jöwu ëka
kï both Erok. An aori yo bothgï
18 më yabö wang-gï ëka lökögï kï ï
cöl pïny yo tar, ëka kï kom tëkö ka
Catan yo both Obanga, ëk obin on-
wong gïnï kïca ï kom bal ëka onwong
gïnï kabedo ï kin jö n'Obanga ölönyögï
pï yee ï koma.'

Caden ka Paulo both Eyuda ëka Erok

19 "Cë dong rwoth Agiripa, an ba
abino akwërö gin anyutha n'öya kï ï
polo.
20 An atïtö köp më acaki both jö na
tye ï Damaciko ëka thon both jö na tye
ï Jerucalem naka kï jö kïbëc na tye ï
Yudea ëka thon both Erok nï jö kïbëc
myero ongut gïnï kï kom balgï ëka
ölökërë gïnï both Obanga ëk onyuth
gïnï atïr nï gïn dong ëlökërë kï tïmö tic
na bëcö na gïn tio.
21 Pï köp ni ënë ömïö Eyuda mökö
obino ömaka gïnï kï ï öt k'Obanga ëka
ötëmö gïnï më nekona.
22 Ëntö Obanga ögwöka naka tin, ëka
an acung kany më mïö caden cakërë
kï both jö na thïnö naka both jö na
dito. An ba apwonyo gin mörö na
path kï köp n'edwarpïny ëka Muca
okobo nï bino tïmërë—
23 Meciya myero ölïm can ëka ën
bino cakö cer kï kin jö n'öthöö, ën
bino kelo tar k'Obanga both Eyuda
ëka both Erok."

Paulo ötëmö ywanö thama k'Agiripa ëk oye Yecu

24 Ï karë na Paulo tye ka mëdërë kï
pido mërë, Pecito oredo kï dwön na
malö nï, "Paulo, in ipo, kwan rwök
ömïö ïdökö apoa."
25 Ëntö Paulo ögamö nï, "Adwong
Pecito an ba apo, gin na an atwakö tye
atïr ëka obedo më nïang.
26 Ëka rwoth Agiripa ngeo köp ni
kïbëc. An atwak abonge lworo pïën
angeo nï köp ni kïbëc ën tye kï ngec ïë.
Ba tye köp mörö n'ötïmërë ï müng.
27 Rwoth Agiripa, in iyee köp
k'edwarpïny? An angeo nï iyee."
28 Cë Agiripa okobo both Paulo nï,
"In ïthamö nï ï kom caa na nönök
ïtwërö lököna më bedo Akiricito?"
29 Paulo ögamö nï, "Kadï bed pï caa
na nönök onyo na lac, an alëgö both
Obanga nï pathï in këkën ëntö naka jö
kïbëc na tye gïnï ka winyo köpna tin ëk
obed gïnï calö an, na path kï jëgëlë ni."
30 Cë rwoth Agiripa, adit Pecito,
Berinice ëka kï jö kïbëc öya malö ëka
öcïdhö gïnï.
31 Na gïn tye ka cïdhö yökö, ötwak
kën-gï ëka oyere gïnï nï, "Ëcwö ni ba
ötïmö gin mörö na rac na römö ngölö
nïnë thöö, onyo cïdhö ï buc."
32 Ëka Agiripa okobo both Pecito nï,
"Dhanö ni onwongo myero ëgöny ökö
ka onwongo ën ba okok më pido ï
nyim Cija."

27

Paulo öcakö woth më cïdhö ï Roma

1 Ï karë na dong emoko nï myero
wan ëkwang më cïdhö yo Itali, Paulo
ëka emabuc nökënë ëmïögï ï cïng
adit acikari na nyïngë Juliac, na löö
nget dul mia acël kï kin dul acikari
n'ecwodo nï Augucito.
2 Wan ëdönyö ï mel n'öya kï Adrami-
tio n'onwongo cwök kwang më cïdhö
ï dhö nam më lobo Acia, ëka wan
ëcïdhö ï dhö nam, wan k'Aricitako
dhanö më lobo Macedonia na tye ï
Tecalonika.
3 Kodiko mërë wan ethuno ï Cidon,
ëka Juliac kï cwinye na bër ï kom
Paulo, öwëkö ën më cïdhö both
nyikonei mërë ëk ömïï gïnï ën gin na
ën mïtö.
4 Kï kunön, wan dök ëya më kwang
cë ewok ï nget cula nam më Caiprac
pïën yamö onwongo yelowa.
5 Ï karë na dong ëkwang ëngölö dye
nam na lac n'opimere kï dhö nam më
Cilicia ëka Pampulia, wan ethuno ï
Mira na tye ï Licia.

6 Kï kunön adit acikari onwongo
mel n'öya kï ï Alegijandaria na tye ka
cïdhö yo Itali, cë ömïöwa ëdönyö ïë.
7 Wan ëkwang momoth pï nïnö na
pol, ëka ethuno kï tëk ï nget lobo Ku-
niduc. Ï karë na yamö öjüköwa ökö
më mëdërë atïr, wan ëkwang eroko
nget cula nam më Kurete n'opimere
kï Calamone.
8 Wan eroko nget cula nam më
Kurete kï tëk cë ethuno ï kabedo
n'ecwodo nï Kabedo na Bër na mel
cung ïë, na cwök kï pacö më Lacea.
9 Wan onwongo ëbalö caa na pol ëka
kwang thon onwongo ödökö na rac,
pïën nïnö na dit më Rio Kec* onwongo
opoth ökö. Cë Paulo ötwak k'edite më
mel nï,
10 “An anënö nï wothwa ni bino
bedo na rac, ëka bino rwenyo jami na
pol kï ï mel, pathï yëc këkën ëntö kwö
onu thon.”
11 Ëntö adit acikari nakaka winyo
ngö na Paulo okobo, ën ölübö thama
k'adwö mel ëka më ka won mel.
12 Kite na kanya mel cung ïë nön
onwongo ba bër ï karë më ngïcö, jö
na pol öthamö nï myero ëkwang ëcïdh
gïnï anyim, kï gen më thuno ï Poinike
ëk etyek karë më ngïcö kunön. Man
onwongo obedo ka cungo ka mel na
tye ï Kurete, na nyime okemo kuk-
wap kuthö ëka kukuju kuthö.

Yamö oyengo mel na rac

13 Ï karë na yamö n'öya kï kukwap
öcakö kudho momoth, gïn öthamö nï
man dong örwatërë kï ngö n'onwongo
gïn mïtö. Cë öcakö gïnï ywanö gin na
jükö mel ökö kï ï pii, ëka öcakö gïnï
kwang nakun roko gïnï nget cula nam
më Kurete.
14 Na bara önyïkö na bor, yamö na
ger n'ecwodo nï, “Yamö më kukuju
kukïdë” öcakö kudho kï tëk n'öya kï ï
cula nam.
15 Yamö ömakö mel ëka opango wie
na ba dök twërö kemo kukur yamö cë
ëwëkö mel më cïdhö kanya yamö mïtö
terowa ïë.
16 Na dong wan eroko nget cula
nam na tïdï n'ecwodo nï Kauda, wan
ëtëmö kï tëk më larö yeya.†
17 Ï karë n'etic më mel öywaö yeya,
otingo gïnï kï ï pii cë ekelo ï mel, gïn
öcakö mïö thöl owok kï ï thë mel cë
etweo ködë kanya acël. Gïn onwongo
tye kï lworo nï onyo ërömö dönyö gïnï
ï kwoo më Ciritic ï dhö nam më Libia,
cë gïn öcakö lyano gin na jükö mel pïny
ëk ömïï mel owoth momoth nakun
yamö ënë kölö.
18 Kodiko mërë na yamö na ger
ömëdërë kï kudho rwök, cë etic më
mel öcakö gïnï yuno jami ökö kï ï mel
ï öd pii.
19 Ï nïnö më adek, öcakö gïnï yuno
jami kom mel mökö ï öd pii kï cïng-gï.
20 Wan ebedo pï nïnö na pol na ba
ënënö wang ceng onyo cër, ëka yamö
ömëdërë kï kudho na rac. Ï ajiki mërë
wan ëjalö gen kïbëc më larö kwöwa.
21 Kinge na jö n'onwongo tye ï mel
obedo gïnï pï nïnö na pol na ba camö
gïnï gin mörö, Paulo öya malö ocung
ï nyimgï cë okobo nï, “Un onwongo
myero iwinya unu ëk kür ëya kï ï
Kurete, kono ba epodho ï can ni ëka
kï rwenyo jami.
22 Ëntö kobedini akwaöwu nï ïdïï
unu cwinywu, pïën kwö ka ngat mörö
kï ï kinwu ba bino rwenyo, ëntö mel
ënë bino bal ökö.
23 Wono kiwor malaika k'Obanga
na an abedo dhanö mërë ëka na an
atio pïrë, obino ëka ocung ï ngeta
24 cë okobo nï, ‘Paulo, kür ibed kï
lworo. In myero icung ï nyim Cija, ëka
Obanga otyeko mïö kwö ka jö na in
iwotho ködgï kïbëc bothi.’
25 Dong bed unu na cwinywu tëk,
pïën atye kï yee ï kom Obanga nï gin
na kïbëc bino tïmërë kite na ën okobo
nïna ködë.
26 Ëntö wang na mel otwomere kï
cula nam mörö.”

Mel ötür

27 Ï kiwor më nïnö më apar angwën,
yamö onwongo pod terowa arii ï
dyere nam më Adria, cë na dong

* **27:9** Ï koth karë ni, kwang ï nam onwongo bedo na tëk pïën yamö nwongo ger. † **27:16** Yeya onwongo obedo më kwang ka pëkö tye ï mel.

cwök römö dingwor, etic më mel opimo nï ëcwök thuno gïnï ï ngöm.
28 Ï karë na gïn opimo thuth më ï nam cë onwongo gïnï nï römö tyëlö mia acël kï pyer arïö. Kinge na gïn dök önyïnyïkö na nönök, opimo gïnï cë onwongo nï thuth mërë römö tyëlö pyer abungwën.
29 Gïn onwongo lworo nï mel twërö twomo kidi kï öd nam cë öcakö gïnï bolo gin na jükö mel angwën kï kungee, ëka öcakö gïnï lëga nï ëk pïny oru.
30 Ï karë n'etic ï mel onwongo tye gïnï ka rangö yoo më lüü ökö kï ï mel, gïn otero yeya ï nam na calö mïtö gïnï bolo gin na jükö mel kï kunyime.
31 Cë Paulo okobo n'adit acikari ëka acikari gïnï nï, “Ka etic më mel ba obedo gïnï ï mel onu ba ebino kwö.”
32 Cë acikari öcakö gïnï ngölö thöl na makö yeya ëka ëwëkö opodho ï öd pii.
33 Ï karë na pïny dong mïtö ruu, Paulo öcükö cwinygï kïbëc më cem. Ën okobo nï, “Pï nïnö apar angwën n'opoth, un ibedo kï thwön par na dit ëka ba ïcamö unu gin mörö.
34 Kobedini akwaöwu ïcam unu cem mörö pï bedo na kwö. Ngat mörö ope kï kinwa na bino rwenyo yer wie mörö acël.”
35 Kinge na dong okobo köp ni, ökwanyö ogati, öpwöyö Obanga ï ny-imgï ëka opoko ïë cë öcakö camö.
36 Gïn kïbëc cwinygï öjïng ëka öcakö gïnï cem.
37 Jö kïbëc na tye ï mel onwongo tye 276.
38 Ï karë na dong ocemo gïnï oyeng, oyuo gïnï ngano kïbëc ï öd nam ëk mel obed na yot.
39 Na pïny dong oru, gïn ba ongeo lobo nön, ëntö önënö gïnï dhö nam n'opong kï kwoo, kanya gïn omoko thamagï më tero mel ïë ka twërë.
40 Öngölö gïnï gin na jükö mel, cë ëwëkö ölüny ökö ï nam, ï caa nön thon ögönyö gïnï thöl na makö gin n'ëdwö kï mel. Cë öngabö gïnï böngü na tïdï kï kunyime ëk yamö ömakï, ëka ëwëkö mel öcïdhö na kemo dhö nam.
41 Ëntö ï karë na gïn othuno kanya pii më nam romo ïë, cë nyim mel otwomere kï kwoo na tye ï thë pii ëka mel omoko ökö na tëk, thërë thon ötür na thïthïnö kï tëkö ka pii.
42 Acikari öcakö gïnï yübö köp më neko emabuc ëk mörö kür ökwang ölü ökö.
43 Ëntö adit acikari onwongo mïtö larö kwö ka Paulo, cë öjükögï kï yübgï nön. Ën ömïö twërö nï jö na ngeo kwang öcak gïnï pye ï pii më cïdhö ï lak nam. 44 Jö nökënë ölüb körgï ï wi bao onyo ï wi ngïny mel n'ötütüra. Cë öwëkö gïn kïbëc othuno yo dhö nam na bër.

28

Paulo ï cula nam më Malta

1 Ï karë na wan dong ethuno na bër ï dhö nam, enwongo nï cula nam nön ecwodo nï Malta.
2 Jö na bedo ï cula nam nön obedo gïnï kï cwiny më kïca ï komwa, ëka öjölöwa gïnï na bër. Oobo gïnï mac pïën köth onwongo öcakö cwe ëka pïny thon onwongo ngïc.
3 Paulo öcökö rïdö yen cë obolo ï mac, ëka thwol omwomo pï lyetho ka mac cë ödölërë ï cïngë.
4 Ï karë na jö na bedo ï cula nam nön önënö gïnï thwol n'ödölërë ï ngut cïng Paulo, cë öcakö gïnï twak kën-gï nï, “Adyer ëcwö ni myero obed anek. Kadï bed öbüc kï ï nam, Angöl-köp atïr ba bino yeo nï nïnë më bedo na kwö.”
5 Ëntö Paulo ötëngö thwol obolo ï mac na ba ötïmö ën kï gin mörö na rac.
6 Jïï obedo ka kürö nakun thamö gïnï nï badë cakö kwot onyo mïö ën thöö athura. Ëntö gïn ökürö pï karë na lac ëka önënö gïnï nï gin mörö na rac ba ötïmërë ï kome ëka öcakö lökö thamagï ökö cë okobo gïnï nï ën obedo obanga.
7 Ï nget nam kany nön onwongo tye pwothi ka Pubilia adit na löö cula nam. Ën öjölöwa ëka ögwököwa na bër pï nïnö adek.
8 Ï karë nön apap ka Pubilia onwongo kome lïth, obuto pïny na two

lyetho ömakö ëka cadö remo. Paulo öcïdhö bothe më nënö ën, kinge lëga oketho cïngë ï kome, ëka öcangö ën.
9 Kinge na man dong ötïmërë, etwoe nökënë kïbëc na tye gïnï ï cula nam obino gïnï bothe ëka öcang gïnï.
10 Gïn ömïöwa wörö kï mïc na pol ëka ï karë na wan ëcakö woth, gïn dökï okelo jami na mïtërë më könyöwa ï wothwa.

Paulo othuno ï Roma

11 Kinge dwethe adek, wan ëmëdërë kï wothwa kï mel mörö na dit n'öya kï ï Alegijandaria n'obedo ï cula nam nön ï karë më ngïcö na tye kï cal wi rudi k'obanga.*
12 Wan ethuno ï Cirakuca ëka ebedo kunön pï nïnö adek.
13 Ëka kï kunön wan ëya ethuno ï Regio. Kinge nïnö acël yamö na yaa kï kukwap okudho cë ï nïnö më arïö wan ethuno ï Puteoli.
14 Kï kunön wan enwongo utmego mökö n'öjölöwa gïnï më bedo bothgï pï cabït acël. Kinge wan ëya ëka ethuno ï Roma.
15 Utmego na tye kunön owinyo gïnï nï wan etye ka bino, gïn obino naka ï cuk k'Appioc, ëka kabedo n'ecwodo ni Öt Wele Adek më rwatërë ködwa. Ï caa na Paulo önënögï, öpwöyö Obanga ëka cwinye ödökö na tëk.
16 Ï karë na wan ethuno ï Roma, gïn oyeo nï Paulo obed ï ödë kënë ëka k'acikari na gwökö ën.

Paulo ötïtö köp k'Obanga ï Roma

17 Kinge nïnö adek, Paulo ocwodo ëtëla k'Eyuda kanya acël. Ï karë na gïn öcökërë, ën okobo bothgï nï, "Utmegona, kadï bed ba atïmö gin mörö na rac ï kom jö onu onyo ï kom cïk ka kwere onu, an onwongo ëmaka kï ï Jerucalem ëka ëmïa ï cïng jö më Roma.
18 Jö më Roma ötëmö gïnï rïpö köp ï koma ëka onwongo mïtö gïnï gönyöna, pïën ba onwongo gïnï bal mörö ï koma na römö ngölö nïna thöö.
19 Ëntö ï karë n'Eyuda ökwërö gïnï ökö, ömïö an atero kokona më pido both Cija, kadï bed onwongo ape kï miti më ketho adoth ï kom jö na mëga kikome.
20 Pï tyën köp ni, ënë ömïö an akwaö më nënö ëka më twak kodwu ëk akob niwu körë kï körë nï an etwea kï jëgëlë pïën an ayee nï gen ka jö Icarael otyeko bino dong ökö."
21 Gïn ögamö nï, "Wan ba enwongo waraga mörö n'öya kï Yudea na makö köp ï komi, ëka ngat mörö ope kï kin utmego n'ömïö ngec onyo n'okobo köp mörö na rac ï komi.
22 Ëntö wan ëmïtö winyo kite na thamani tye ködë, pïën wan engeo nï jö na tye gïnï ï kabedo kïbëc twak gïnï na rac ï kom dul ni."
23 Gïn öyübö më rwatërë kï Paulo ï nïnö nökënë, ëka jö na pol obino gïnï bothe ï öt kanya onwongo ën bedo ïë. Cakërë kodiko naka kothyeno ën obedo moko caden ëka kï gönyö tyën köp më ker k'Obanga ëka ötëmö më lökö thamagï ï kom Yecu kï cïk ka Muca ëka kï cöc k'edwarpïny.
24 Jö nökënë oyeo gïnï köp na ën ötwakö, ëntö jö nökënë ba obino oyee.
25 Gïn ba oyere ï kin-gï kën-gï ëka öcakö gïnï këth kinge köp na Paulo ötwakö nï, "Tipo Naleng yam okobo köp n'atïr both kwerewu nakun wok kï dhö adwarpïny Icaya nï,

26 " 'Apë both jö ni ëka ikob nïgï nï,
"Un ibino winyo ëntö ba ibino nïang unu ïë.
Un ibino nënö ëntö ba ibino unu ngeno."

27 Pïën cwiny jö ni ödökö na nwang,
ithgï odhing ba winyo pïny,
ëka ömïö wang-gï ökö.
Cë dong wang-gï ba nënö pïny,
ëka ithgï ba winyo,
ëka cwinygï thon ba nïang
ëka ba römö lökërë gïnï botha ëk acang-gï.'

28 "Pï manön amïtö nï inge unu nï larë ni na yaa kï both Obanga dong ëmïö ökö both Erok, ëka gïn bino winyo."

* **28:11** ***Rudi k'obanga*** na nyïng-gï Kactor ëka Pulak. Both jö më Roma onwongo obedo obanga më woth. Më nënö cërgï n'onwongo etero na calö gin na bër pï jö na kwang kï mel.

29 Ï karë na ën okobo köp ni, Eyuda
öya öcïdhö gïnï ökö nakun pyem gïnï
rwök ï kin-gï kën-gï.†
30 Pï mwaka arïö Paulo obedo
kunön ï ödë na ën opango ëka obedo
jölö jö kïbëc na bino gïnï bothe.
31 Ën obedo ka tïtö köp më ker
k'Obanga ëka pwony ï kom Rwoth
Yecu Kiricito. Ëka ngat mörö ba ötëmö
më jükö ën.

† **28:29** Baibul nökënë ba ketho tyeng ni.

Waraga më acël na Paulo öcöö both jö Korinti
1 Jö Korinti
Köp na ut ï waraga ni

Waraga më acël na Paulo öcöö both jö Korinti onwongo ëcöö më tyeko pëkö më kwö k'Ekiricito ëka kï yee n'onen kï both jö n'oye Kiricito na Paulo öcakö ï Korinti. Ï karë nön Korinti onwongo obedo pacö na dit ka jö Girik n'öcökö kwa kaka na papath na bedo ïë, obedo pacö na dit më Roma na tye ï Akaya. Korinti onwongo engeo rwök ï kite më cadhö wil, awaka më thëkwarö, tic më ölyang n'önya rwök, ëka kï kwa dini na pol.

Köp k'akwëna Paulo na pïrë tëk onwongo tye ï kom pëkö na calö apokapoka, tïm më ölyang ï kin jö n'oye Kiricito, peny ï kom miti më kom ëka nyom. Köp më kwö n'opore, kite na jö n'oye Kiricito myero obed gïnï ködë, mïc më Tipo Naleng ëka köp më cer. Kï neno na thwönë, Paulo onyutho kit n'Emuth na Bër twak ködë ï kom pëkö ni gïnï.

Cura 13, na nyutho mar na calö mïc k'Obanga na pïrë tëk na ën mïö both jögë, obedo köp na ngere rwök ï buk ni.

Moth n'öya kï both Paulo

1 Waraga ni öya kï both Paulo n'ëyërö kï miti k'Obanga më bedo akwëna ka Kiricito Yecu, ëka kï both ömïn onu Coctene.

2 Wan etye ka cöönö both jö k'Obanga n'oye Kiricito na tye ï Korinti, bothwu jö n'Obanga otyeko lönyöwu ï Kiricito Yecu, ëka ocwodowu më bedo jö na leng, kanya acël kï jö na tye ï kabedo kïbëc na cwodo nyïng Rwoth onu Yecu Kiricito n'obedo Rwothgï ëka më onu.

3 Ël Obanga Apap onu ëka Rwoth Yecu Kiricito ömïïwu kïca ëka kuc.

Paulo ömïö pwöc both Obanga

4 Karë kïbëc an amïö pwöc both Obangana pï kïca mërë na ën ömïöwu ï Kiricito Yecu.

5 Pï bedowu ï Kiricito ïdökö unu ëlönyö dong ï yodhi kïbëc. Itye unu dong kï ngec ëka kite më twak kïbëc na bër,

6 pïën köp na wan epwonyo ï kom Kiricito ödönyö na thuth ï cwinywu.

7 Kobedi dong un itye kï mïc kïbëc më Tipo na un ïmïtö na calö itye ka kürö unu karë më nyutho Rwoth onu Yecu Kiricito.

8 Ën bino mïöwu icung na tëk naka ï ajiki ëk gin mörö obed n'ope n'edothowu ködë ï nïnö na Rwothwa Yecu Kiricito bino dwogo.

9 Obanga, n'ocwodowu më rïbërë kanya acël kï Wode Yecu Kiricito Rwoth onu, obedo Obanga na genere.

Apokapoka n'obedo ï kin jö n'oye Kiricito

10 Abakö dhöga bothwu utmegona, kï nyïng Rwoth onu Yecu Kiricito, nï un kïbëc myero iyere unu kenwu ï köp acël ëk kür ïmïï unu apokapoka obed tye ï kinwu ëntö nöthërë unu ï cwiny ëka thama acël.

11 Utmegona, jö mökö n'öya kï ï pacö ka Koloe okobo gïnï botha nï dha tye ï kinwu.

12 Gin na an atye ka kobo ene: Jö mökö kï kinwu tye ka kobo nï, “An abedo dhanö ka Paulo.” Jö nökënë kobo nï, “An abedo dhanö k'Apolo,” onyo nï, “An abedo dhanö ka Kepa,*” onyo nï, “An abedo dhanö ka Kiricito.”

13 Kiricito opokere? Onwongo Paulo eguro ï kor yath arïa pïrwu? Ngat mörö tye ï kinwu n'ebatica kï nyïng Paulo?

14 An apwöyö Obanga pïën yam an ba abatica ngat mörö kï kinwu na path kï Kiricipac ëka Gayo,

15 ëk ngat mörö kür okob nï ebatica ën kï nyïnga.

16 (Eyo, an thon abatica jö më pacö ka Citipwanu, ëntö an ba apo nï abatica ngat mörö nökënë.)

* **1:12** ***Kepa*** Manön Petero.

17 Pïën Kiricito ba oora më batica jïï,
ëntö më tïtö Emuth na Bër, ëka pathï
kï ryëkö ka dhanö, ëk kür ömïï thöö
ka Kiricito ï kor yath arïa obed gin na
köny mërë ope.

Kiricito ënë Tëkö ëka Ryëkö k'Obanga

18 Köp ï kom yath arïa obedo köp më
mingo both jö na tye ka rwenyo, ëntö
kï both onu jö n'Obanga tye ka larö,
obedo tëkö k'Obanga.

19 Ëcöö yam nï,
“Abino balö ryëkö ka jö na ryëk,
ëka abino këthö ngec ka jö na
ngeo pïny ökö.”

20 Cë dong ëryëkö kara ut gïnï
kwene? Epwony Cïk ka Muca ut gïnï
kwene? Jö na pyem më karë ni ut gïnï
kwene? Obanga ba ölökö ryëkö më
lobo ni ödökö më mingo?

21 Pï ryëkö k'Obanga ömïö jïï ba on-
geo ën kï ryëkögï, ëntö Obanga otio kï
köp më mingo na wan ëtïtö më larö jö
na yee.

22 Eyuda penyo gïnï pï anyuth më
tango, ëka jö Grecia rangö gïnï ryëkö.

23 Ëntö ka wan ëtïtö nï Kiricito on-
wongo eguro ï kor yath arïa, nwongo
obedo gin mörö na rac kï both Eyuda,
ëka kï both Erok, nwongo obedo köp
më mingo.

24 Ëntö both Eyuda ëka Erok
n'Obanga ocwodogï më bedo jögë,
Kiricito obedo tëkö k'Obanga ëka
ryëkö k'Obanga.

25 Gin n'ëthamö nï obedo mingo
k'Obanga, ryëk löö ryëkö ka dhanö,
ëka gin n'ëthamö nï obedo görü
k'Obanga, tëk löö tëkö ka dhanö.

26 Utmegona, tham unu ï kom
kite n'onwongo itye unu ködë ï karë
n'ecwodowu. Jö na pol kï kinwu
onwongo ba ryëk gïnï ï kite më lobo
ni, polwu onwongo ba obedo wegi
twër ëka polwu ba obedo wegi dheo.

27 Ëntö Obanga öyërö jö na jïï kobo
nï mïng gïnï, më mïö lewic both jö na
thamö nï gïn ëryëk. Obanga öyërö jö
na görü më mïö lewic both jö na tëk.

28 Obanga öyërö jö mökö më rwöm
na pïny na jïï caö nï könygï ope, naka
thon jami mökö n'ope, ëk etii ködgï më
dwökö pïny jami na jïï kobo nï pïrgï
tëk,

29 ëk ngat mörö kür öwakërë ï nyim
Obanga.

30 Obanga ënë ömïöwu ïkwö unu ï
Kiricito Yecu, n'ödökö ryëkö onu n'öya
kï both Obanga. Pï Kiricito, ömïö
Obanga ökwanö onu nï kite onu atïr,
ömïö onu ebedo jö na leng ëka ögönyö
onu kï kom bal.

31 Pï manön, kite n'ëcöö ködë ï
Cöc na Leng nï, “Ngat mörö na mïtö
wakërë, myero öwakërë ï Rwoth.”

2

1 Ï karë na an abino bothwu, utmeg-
ona, an ba abino kï ryëkö onyo twak
mörö na malö më kobo niwu müng* ï
kom Obanga.

2 Pïën an onwongo ba amïtö ngeeno
gin mörö ï karë na an atye ï kinwu, na
path kï Yecu Kiricito këkën ëka thöö
mërë ï kor yath arïa.

3 An abino bothwu na an atye kï
görü, kï lworo ëka kï myël kom rwök.

4 Twakna ëka tïtö köpna onwongo
ba obedo më ryëkö ëka köp na ywaö
thama, ëntö më nyutho tëkö më Tipo,

5 ëk yeewu kür ocung ï kom ryëkö
ka dhanö, ëntö ï kom tëkö k'Obanga.

Ryëkö na yaa kï both Obanga

6 Wan ëtwakö köp më ryëkö ï kin jö
n'otengo ï cwinygï, ëntö pathï ryëkö
më karë ni onyo ryëkö k'ëlöc më
karë ni, na gïn kikomgï dong tye ka
rwenyo ökö.

7 Ëntö wan ëtwakö ryëkö k'Obanga
më müng, ryëkö n'onwongo ëkanö ökö
ëka ryëkö n'Obanga öyübö më kelo nï
onu dheo na bara wi lobo öcakërë.

8 Ba tye ëlöc mörö më karë ni
n'önïang ïë, kono yam gïn önïang, kono
ba oguro gïnï Rwoth won dheo ï kor
yath arïa.

9 Ëntö kite n'ëcöö ködë nï,
“Gin na wang ba önënö,
ith ba owinyo,

1:19 Icaya 29:14 **1:31** Jeremia 9:24 * **2:1** Baibul nökënë kobo nï, “caden.”

thama ka dhanö ba ögamö
gin n'Obanga öyübö pï jö na marö
ën.”
10 Ëntö Obanga ömïö Tipo Naleng
otuco both onu.
Tipo Naleng rangö jami kïbëc, naka
thon müng k'Obanga na thuth.
11 Nga na ngeo thama ka dhanö
nökënë, na path kï cwiny na tye
ï dhanö nön këkën? Ï yoo acël
nön, dhanö mörö ope na ngeo thama
k'Obanga, na path kï Tipo k'Obanga
këkën.
12 Onu ba ëgamö cwiny më lobo,
ëntö ëgamö Tipo Naleng n'öya kï
both Obanga, ëk ënïang ï kom mïc
n'Obanga ömïö onu nono.
13 Man ënë ngö na wan ëtwakö, wan
ba ëtwakö köp n'epwonyo kï ryëkö ka
dhanö, ëntö köp na Tipo Naleng op-
wonyowa ködë, nakun pwonyo köp
më Tipo n'atïr both jö na tye kï Tipo.
14 Dhanö na ba oye Kiricito, ba
twërö gamö ngö na Tipo k'Obanga
mïö, pïën kï bothe obedo gin mörö më
mingo, ëka ën ba twërö nïang ïë pïën
koth gin nön ënïang ïë kï Tipo.
15 Dhanö na tye kï Tipo nïang jami
kïbëc, ëntö ën kikome, ngat mörö ope
na twërö nïang ï kome.
16 Kite na Cöc na Leng kobo nï,
“Nga na twërö ngeo thama ka Rwoth
ëk opwony ën?”
Ëntö onu etye kï thama ka Kiricito.

3

Apokapoka ï kin jö n'oye Kiricito

1 Utmegona, ï karë na an atye
bothwu ba atwak kodwu na calö jö na
dong tye kï Tipo, ëntö atwak kodwu
na calö jö na tye kï kit kwö më lobo,
na calö ëthïnö na töcö ï Kiricito.
2 Yam apïdhöwu kï cak, pathï kï cem
na tëtëk, pïën onwongo ba ïtwërö unu
cem, kadï thon kobedini pod bara
ïrömö unu camö cem na tëtëk,
3 un pod itye kï kit kwö më lobo.
Pïën un pod itye k'adïnga ï kinwu ëka
ïdha unu kenwu, manön ba nyutho
nï un pod itye unu kï kit kwö më
lobo? Ba pod itye unu ka lübö kite ka
dhanö?
4 Ka jö mökö kï kinwu kobo nï,
“An abedo dhanö ka Paulo,” ëka jö
nökënë nï, “An abedo dhanö k'Apolo,”
ba nwongo un pod ibedo unu dhanö
adhana?
5 Kara Apolo ënë nga? Paulo ënë
nga? Wan ënë etic n'ömïö iyee unu
Emuth na Bër, kite na Rwoth opoko kï
tic both ngat acëlacël.
6 An apïdhö kodhi, Apolo öönyö pii
ïë, ëntö Obanga ömïö ödöngö.
7 Dong kadï ngat n'öpïdhö onyo ngat
n'öönyö pii, gïn kïbëc ba obedo gin
mörö ëntö Obanga këkën ënë mïö jami
döngö.
8 Dhanö n'öpïdhö ëka dhanö n'öönyö
pii, gïn kïbëc tio pï gin acël. Ngat
acëlacël bino nwongo öcara mërë na
röm aröma kï tic na ën otio.
9 Pïën wan ebedo etic kanya acël
k'Obanga, un ibedo unu pwodho
k'Obanga, ëka thon ibedo unu gedo
k'Obanga.
10 Pï gum k'Obanga n'ëmïa, ömïö
yam an acakö thë öt calö agedo
n'obedo adïrü, dhanö mörö nökënë
tye ka gedo ï wie. Ëntö dhanö acëlacël
myero ögwökërë ï kite na ën gedo
ködë.
11 Pïën ngat mörö ope na twërö cakö
thë öt nökënë na path kï man na dong
ëcakö, na ënë Yecu Kiricito.
12 Ëntö ka ngat mörö ogedo ï wi
acaki thë öt nön kï gol onyo kï ryal,
onyo kï kite më wel, onyo yen, onyo
lum agada, onyo lum öcïcï,
13 tic ka ngat acëlacël bino nen ökö
kanyalër, pïën nïnö më ngölö köp bino
nen kï mac, na bino tëmö tic ka dhanö
acëlacël kite na tye ködë.
14 Ka gedo ka ngat mörö odong
n'ëgërö ï kom acaki thë öt nön, dhanö
nön bino nwongo mïc më pwöc.
15 Ëntö ka ngat na tic mërë öwang
ökö, ën ba bino nwongo mïc mörö më
pwöc, ën kikome bino bwöth, na calö
dhanö n'owok ï mac awoka cë opoth.
16 Un ba ingeo nï ibedo unu öt
k'Obanga ëka Tipo k'Obanga thon

2:9 Icaya 64:4 **2:16** Icaya 40:13

bedo ï ïwu?
17 Dong ka ngat mörö öbalö öt
k'Obanga, Obanga thon bino balö ën,
pïën öt k'Obanga leng, un kikomwu
ibedo unu öt k'Obanga nön.
18 Kür ïbwölërë unu kenwu. Ka
dhanö mörö kï kinwu thamö nï ën
ëryëk kï rwöm më lobo më karë ni,
myero ën ödök ngat na mïng, ëk ën
ödök na ryëk.
19 Pïën ryëkö më lobo ni kï ï nyim
Obanga obedo gin më mingo. Kite
n'ëcöö nï, “Ën makö jö na ryëk ï
ököragï më bwölgï kën-gï.”
20 Ëka dökï nï, “Rwoth ngeo nï
thama k'ëryëkö köny mërë ope.”
21 Dong, ngat mörö myero kür
öwakërë ï kom dhanö, pïën jami kïbëc
obedo mewu,
22 kadï Paulo, onyo Apolo, onyo
Kepa, onyo lobo ni, onyo kwö, onyo
thöö, onyo gin mörö na tye, onyo gin
mörö na bino bedo ï anyim. Manön
kïbëc obedo mewu,
23 un thon ibedo më ka Kiricito, ëka
Kiricito obedo më k'Obanga.

4

Ëkwëna ka Kiricito

1 Myero ïnënwa unu na calö etic ka
Kiricito, ëka na calö jö n'ekethogï më
gwökö müng k'Obanga.
2 Gin na mïtërë kï both ëgwök jami
ënë nï gïn myero obed jö na genere.
3 Kï kubotha man köp na tïdï mörö
ka ïngölö unu köp ï koma, onyo okiko
mörö më ka dhanö. An thon ba
angölö köp ï koma këna.
4 Pïën kï kubotha an angeo nï
cwinya lër, ëntö man ba mïa alöö köp.
Rwoth ënë ngölö köpna.
5 Pï manön, kür ïngöl unu köp mörö
na karë bara örömö, na bara Rwoth
odwogo. Ën bino mënyö gin n'opono
ï pïny na cöl, dök bino nyutho tham
na tye ï cwiny jö kanyalër. Ï karë
nön Obanga bino pwöyö ngat acëlacël
ï kite na mïtërë.
6 Utmegona, köp ni bino dwogo ï
koma këna ëka ï kom Apolo pï un,
ëk ipwonyere unu ï komwa ï thë
köp n'ekobo nï, “Kür ïkadh unu ngö
n'ëcöö,” ëk ngat mörö kï kinwu kür
öwakërë, nakun pakö dhanö acël ëka
caö ngat nökënë.
7 Nga n'ömïö in ibedo ngat na path
kï jö nökënë? Ngö na in itye ködë na
ba emii amïa? Cë ka emii amïa, pïngö
iwakiri ködë na calö ba emii amïa?

8 Dong ityeko unu yeng ökö! Ïdökö
unu dong ëlönyö! Ïdökö unu rwodhi
abonge wan! Ka onwongo amïtö
adyer nï ïdök unu rwodhi, ëk wan
thon ebed rwodhi kanya acël kodwu!
9 Pïën kï kubotha nen calö, Obanga
onyuthowa wan ëkwëna ï nyim lwak
kï cen na calö jö n'ëngölö nïgï köp
më thöö, pïën wan dong ëdökö gin
më anëna both wi lobo thükül, both
emalaika ëka both jïï.
10 Wan ëdökö emingo pïën eyee ï
kom Kiricito, ëntö un ïryëk unu ï
Kiricito! Wan ëgörü, ëntö un ïtëk
unu! Eketho wörö ï komwu, ëka wan
ëcaöwa!
11 Naka ï caa ni kec k'orio nekowa,
wan eruko opeki, jïï pwodowa, ëka
pacöwa thon ope.
12 Wan etio tic na tëk kï cïngwa. Ka
jïï lamöwa, wan ëlamö nïgï gum. Ka
eyelowa, wan ëdangö adanga.
13 Ka ëbalö nyïngwa, wan ëgamö kï
mwolo. Wan dong ëcal kï yugi më wi
lobo, wan ebedo cilo më jami kïbëc
naka tin.

14 An ba atye ka cöönö köp ni më
mïöwu lewic, ëntö më pwonyowu na
calö ëthïnöna na an amarö.
15 Pïën kadï bed nï itye unu kï jö elip
apar na tëlöwu ï yoo ka Kiricito, un
ba itye kï bebe na pol. An yam adökö
apapwu ï Kiricito Yecu pï Emuth na
Bër.
16 Pï manön an akwaöwu, më poro
kitena.
17 Man ënë ngö n'ömïö aoro Timo-
teo bothwu. Ën obedo athïn na mëga
ï Rwoth na an amarö, ëka genere. Ën
bino po wiwu ï yoo na an alübö ï
Kiricito Yecu, na an apwonyo kï lwak
jö n'oye Kiricito na tye ï kabedo kïbëc.

3:19 Yubu 5:13 **3:20** Jabuli 94:11

18 Jö mökö kï kinwu tye ka thamö nï
an ba abino bothwu, ëka ömïö gïn tye
ka wakërë.
19 Ëntö ka Rwoth oyeo, an abino
thuno bothwu pïöpïö, së abino nïang
ï tëkö ka jö na wakërë nön, ëntö pathï
köp na gïn twakö atwaka.
20 Ker k'Obanga ba obedo twak at-
waka ëntö më tëkö.
21 Ngö na un ïmïtö? Myero abin
bothwu kï lüth, onyo abin kï mar ëka
kï cwiny më mwolo?

5

Tïm më ölyang

1 Köp owinyere botha adyer nï tïm
më ölyang tye ï kinwu. Tïm më ölyang
nön ba tïmërë naka thon ï kin jö na
ba ngeo Obanga. Dhanö mörö tye
n'ömaö apap mërë dhakö.
2 Ëka pod ïwakërë unu! Ba ïtwërö
unu thon kumo ëk ngat n'ötïmö koth
tïm nön ëryëm ökö kï kinwu?
3 An kï kubotha, kadï koma ope
kunön, an atye kodwu ï cwiny. An na
calö ngat na tye kunön atyeko ngölö
köp ökö ï kom dhanö n'ötïmö tïm na
rac nön.
4 Ka ïgürë unu ï nyïng Rwothwa
Yecu, ëka an atye kodwu ï cwiny ëka
tëkö ka Rwothwa Yecu ute,
5 mïï unu dhanö ni both Catan, ëk
onek miti më kwö më anywölï ökö,
ëka tipo mërë ölarë ï nïnö ka Rwoth.
6 Awakawu ba bër. Un ba ingeo
nï thöbï na tïdï mörö mïö mökö ogati
yenyo?
7 Kwany unu thöbï na cön ökö, ëk
ibed unu ogati na nyen na thöbï ope ïë
na calö itye unu. Pïën athïn römö onu
më Poth na ënë Kiricito, ëtyërö dong
ökö.
8 Pï manön dong, onu myero kür
ekwer karama kï thöbï na cön, na ënë
thöbï më rac cwiny ëka tïm mökö na
reco, ëntö eru ekwer k'ogati na thöbï
ope ïë, na ënë lër ïc ëka kï köp adyer.
9 Yam acöö niwu ï waragana nï kür
ïrïbërë unu kï jö na tïmö tïm më ölyang.
10 An onwongo ba akobo jö na tïmö
tïm më ölyang më lobo ni, onyo eworo
më jami ëka ëyak, onyo ëwör cal jwogi.
Ï köp nön un myero ïya unu ökö kï ï
lobo ni.
11 Ëntö kobedini an acöö bothwu
nï kür ïrïbërë unu kï dhanö mörö na
cwodere nï ngat n'oye, ka ën ötïmö tïm
më ölyang onyo ën obedo aworo më
jami, onyo awör cal jwök onyo ayany
jö, amërö, onyo ayak. Kür thon icem
unu kï koth dhanö nön.
12 Manön ba obedo ticna më ngölö
köp both jö na ba ngeo gïnï Yecu.
Pathï un ënë myero ïngöl unu köp
both jö na tye ï kinwu?
13 Obanga ënë bino ngölö köp both
jö na ba ngeo gïnï Yecu. “Ryëm unu
dhanö na rac ökö kï kinwu.”

6

Pido ï kin jö n'oye

1 Ka dhanö mörö kï kinwu tye kï
köp mörö ï kom awodhe, pïngö lewic
ba makö ën më pido dhanö nön ï
nyim jö na kitegï ba tye atïr nakaka
pido dhanö nön ï nyim jö k'Obanga na
leng?
2 Un ba ingeo unu nï jö k'Obanga na
leng bino ngölö köp both jö më lobo?
Ëka ka un ibino ngölö köp both jö më
lobo, un ba ïrömö ngölö köp mökö na
thïthïnö?
3 Un ba ingeo nï onu ebino ngölö
köp n'emalaika? Köp na makö kwö na
onu etye ïë ni kono?
4 Kara ka dong itye unu kï köp më
alara, pïngö itero unu ï nyim jö na
pïrgï ba tëk both jö n'oye Kiricito?
5 Akobo man ëk lewic ömakwu. Ngat
mörö na ryëk ope ï kinwu na twërö
tyeko köp na tye ï kin jö n'oye?
6 Ëntö nakaka tïmö nï kömanön, ngat
mörö n'oye dök pidere k'ömïn mërë ï
nyim jö na ba oye Kiricito.
7 Pidere ï kinwu kenwu nyutho nï
köp ölööwu ökö. Thwara ïdang unu gin
na rac. Thwara ïwëk unu jïï obuwu.
8 Nakaka tïmö nï kömanön, un kï
komwu ibuo unu jö ëka ïtïmö unu
gin na rac, naka ï kom utmegowu
kikome.

5:13 Nwönö Cïk 17:7; 19:19; 21:21; 22:21; 22:24; 24:7; 1 Jö Korinti 5:2

9 Un ba ingeo unu nï jö na kitegï ba
tye atïr, ker k'Obanga ba bino bedo
mëgï? Kür ïmïï ëbwölwu, kadï jö na
tïmö tïm më ölyang, onyo ëwör cal
jwogi, onyo jö na dönyö gïnï ï elomi,
onyo cwö n'obedo gïnï jö ölyang, onyo
cwö na buto kï cwö ewodhgï,
10 onyo ekwoe, onyo eworo më
jami, onyo ëmërö, onyo jö na yanyö
jïï, onyo ëyak—ker k'Obanga ba bino
bedo mëgï.
11 Jö mökö kï kinwu yam obedo
gïnï koth jö nön. Ëntö un dong
etyeko lwököwu ökö, etyeko lönyöwu
më bedo jö na leng, etyeko kwanöwu
nï un jö na kitewu atïr ï nyïng Rwoth
Yecu Kiricito ëka kï Tipo k'Obanga
onu.
12 "An atwërö tïmö jami kïbëc," ëntö
ba nyutho nï jami kïbëc könyö. "An
atwërö tïmö jami kïbëc," ëntö ba abino
yeo gin mörö më lökö na më bedo opii
mërë.
13 "Cem tye pï ïc, ëka ïc tye pï cem."
Ëntö gïn arïö nön kïbëc Obanga bino
tyekogï ökö. Kom ba obedo më tïm më
ölyang, ëntö tye pï Rwoth, ëka Rwoth
tye pï kom.
14 Obanga yam ocero Rwoth kï kin
jö n'öthöö, bino cero onu thon kï tëkö
mërë.
15 Un ba ingeo unu nï komwu
obedo dul kom Kiricito? Myero dong
akwany dul kom Kiricito alök ödök
dul kom ölaya? Ba twërë!
16 Onyo ba ingeo unu nï dhanö na
rïbërë kï dhanö n'obedo ölaya dökö
kom acël ködë? Pïën yam ëcöö nï, "Gïn
arïö bino dökö kom acël."
17 Ëntö dhanö n'örïbërë kï Rwoth
dökö cwiny acël ködë.
18 Rïng unu ökö kï kom tïm më
ölyang. Bal nökënë kïbëc na dhanö
tïmö ba gudo kome, ëntö dhanö na
tïmö tïm më ölyang balö kome kënë.
19 Un ba ingeo unu nï komwu ënë
obedo öt ka Tipo Naleng na bedo ï ïwu,
n'Obanga ömïöwu? Un ba ibedo unu
mewu kenwu.
20 Un ëwïlöwu awïla kï wel. Pï
manön, tii unu kï komwu më ketho
dheo ï kom Obanga.

7

Köp ï kom nyom

1 Kobedini më dök ï köp na un
ïcöö waraga ïë: Bër ka ëcwö mörö ba
obedo kï dhakö.
2 Ëntö pï tïm më ölyang, ëcwö acëlacël
myero obed kï dhakö mërë ëka dhakö
acëlacël obed kï cwörë.
3 Ëcwö myero ocob miti ka dhakö
mërë, dhakö thon myero ocob miti ka
cwörë.
4 Dhakö ba tye kï twër ï kome kënë,
ëntö cwörë ënë tye kï twër ï kome,
kömanön thon ëcwö ba tye kï twër ï
kome kënë, ëntö dhakö mërë ënë tye
kï twër ï kome.
5 Kür itwon awodhi komi, kono pï
karë mörö na nönök këkën na nwongo
ïyübö unu ayüba, ëk inwong unu karë
më lëga both Obanga. Kinge rïbërë
unu dökï kanya acël, ëk kür Catan
ötëmwu, pï mitiwu na ba jükërë.
6 An akobo man nakun ayeo ayea,
ëntö ba amïö na calö cïk.
7 Kono twërë, onwongo amïtö nï
jïï kïbëc obed calö an. Ëntö dhanö
acëlacël tye kï mïc mërë na pïrë tëk
n'Obanga ömïö, dhanö ni tye kï mïc
ni, dhanö nökënë tye kï maca.
8 Both jö na bara onyomo ëka mon
na cwögï öthöö, akobo nï köman, bër
ka gïn obedo na ba onyomo, kite na
an atye ködë.
9 Ëntö ka gïn ba twërö gwökërë kën-
gï, gïn myero onyom, pïën nyom bër
löö n'ëcwö onyo dhakö më dangö miti
më kom.
10 Both jö na dong onyomo, acïkögï
nï dhakö kür opokere kï cwörë, (ëntö
pathï an ënë acïkö, Rwoth ënë öcïkö).
11 Ëntö ka dhakö opokere kï cwörë,
ën myero obed kür önyömërë, onyo
odwog cen both cwörë. Ëka ëcwö
myero kür opokere kï dhakö mërë.
12 Both jö nökënë kïbëc (an ënë
akobo, pathï Rwoth), ka omego mörö
n'oye Kiricito tye kï dhakö mërë na
ba oye Kiricito ëka dhakö nön yeo më
bedo ködë, ën myero kür ökwër dhakö
mërë.

6:16 Acaki 2:24

13 Ëka ka dhakö mörö tye kï cwörë na ba oye Kiricito ëka ëcwö nön yeo më bedo ködë, ën myero kür ökwër cwörë.
14 Pïën ëcwö na ba oye Kiricito dökö na leng pï dhakö mërë, ëka dhakö na ba oye Kiricito dökö na leng pï cwörë. Ka onwongo ba obedo nï kömanön ëthïnöwu ba bedo na leng, ëntö kite na tye ködë, gïn dong leng.

15 Ëntö ka dhanö na ba oye Kiricito mïtö pokere k'awodhe, ën twërö pokere. Ëcwö onyo dhakö n'oye Kiricito ope kï dïc ïë, pïën Obanga ocwodo onu më bedo kï kuc.
16 In ïtwërö ngeo nïngö, in dhakö, ka ibino larö cwori? Onyo in ingeo nïngö, in ëcwö, ka ibino larö dhaköni?

17 Dong dhanö acëlacël myero ölüb kit kwö na Rwoth ömïö ën, ëka kwö n'Obanga ocwodo ën ïë. Man ënë ngö na an acïkö both jö kïbëc n'oye Kiricito.
18 Tye ngat mörö n'onwongo ëlïrö ï karë n'ecwodo ën? Ën kür dök örang yoo më dwökö kome ëk obed calö dhanö na ba ëlïrö. Tye ngat mörö n'onwongo ba ëlïrö ï karë n'ecwodo ën? Ën myero kür ölïrë.
19 Bedo dhanö n'ölïrë onyo na ba ölïrë obedo gin mörö na köny mërë ope. Gwökö cïk k'Obanga ënë ngö na pïrë tëk.
20 Dhanö acëlacël myero obed kite n'Obanga onwongo ën ï karë n'ecwodo ën ködë.
21 In onwongo ibedo opii ï karë n'ecwodi? Kür ibed kï par, ëntö ka ïtwërö nwongo yoo mörö më yaa ökö kï ï opii, tii ködë.
22 Pï ngat n'onwongo obedo opii ï karë na Rwoth ocwodo ën, ënë dhanö na Rwoth ögönyö ökö kï ï opii. Kömanön thon, dhanö n'onwongo löörë kënë ï karë n'ecwodo ën, obedo opii ka Kiricito.
23 Un onwongo ëwïlöwu kï wel na malö, kür ibed unu opii ka dhanö mörö.
24 Utmegona, dhanö acëlacël myero obed ï nyim Obanga ï kite na yam ecwodo ën ködë.

Jö na bara onyomo ëka mon thöö

25 Köp na makö jö na bara onyomo, ba atye kï cïk mörö n'öya kï both Rwoth, ëntö an amïö thamana ïë na calö dhanö n'Obanga ötïmö nïnë kïca ëka ömïö obedo dhanö na genere.
26 Pï can na kobedini ödïöwa, an athamö nï bër ka dhanö mörö obedo kite na ën tye ködë.
27 Ka ibedo dhanö n'onyomo, kür ïrang yoo më pokere. Ëka ka ba inyomo kür ïrang dhakö më anyöma.
28 Ëntö ka inyomo, nwongo ba ïtïmö bal, ëka ka nyakö mörö na bara ongeo ëcwö önyömërë, nwongo ba ötïmö bal. Ëntö jö na nyomo bino nwongo gïnï pëkö na pol ï kwö ni. An amïtö nï akwany pëkö ni ökö kï komwu.
29 Utmegona, ngö na an atye ka twakö ënë nï karë dong cwök. Cakërë kobedini cïdh ködë anyim, jö na tye kï mon myero obed gïnï na calö jö n'ope kï mon.
30 Jö na kumo, myero obed gïnï na calö jö na ba tye ka kumo. Jö na ïgï yom myero obed gïnï na calö jö na ïgï ba yom. Jö na wïlö jami myero obed gïnï na calö jö n'ope kï gin mörö.
31 Jö na tio kï jami më lobo ni myero obed gïnï na calö jö na ba tye ka tic ködë, pïën lobo kite na tye ködë, bino thum ökö.
32 An amïtö nï ibed unu abonge par. Dhanö na bara onyomo, cwinye parö köp ka Rwoth, kite na myero eyom kï cwiny Rwoth ködë.
33 Ëntö dhanö na dong onyomo ökö, parö pï jami më lobo ni, kite na myero eyom kï cwiny dhakö mërë,
34 ëka thama mërë popoka. Dhakö na bara ënyömö onyo nyakö na bara ongeo ëcwö mörö, parö köp ka Rwoth ëk ebed na leng ï kome ëka ï cwinye. Ëntö dhakö na dong ënyömö parö pï köp më lobo ni, kite na myero eyom kï cwiny cwörë ködë.
35 An akobo köp ni pï könyöwu, pathï më jüköwu, ëntö më mïö jami kïbëc owoth kakarë, cwinywu thon obed ï kom Rwoth na gin mörö ope na lökö thamawu thenge.

36 Ka ngat mörö thamö nï kite më
bedo mërë kï nyakö na ën ëcïkërë ködë
më nyömö ba tye na bër, ëka mwaka
ka nyakö nön tye ka bedo na thwönë,
ëka ën thamö nï myero ënyöm, ën
myero ötïm kite na ën mïtö ködë. Ën
nwongo ba tye ka tïmö bal. Gïn myero
onyom.
37 Ëntö ka dhanö mörö cwinye tëk
na gin mörö ope na dïö ën, na dong
otyeko thon yeo më wëkö nyakö nön
na bara ënyömö, ën nwongo ötïmö gin
na bër.
38 Kömanön thon, dhanö n'önyömö
nyakö na ën öcïkërë ködë nwongo
ötïmö bër, ëntö dhanö na ba önyömö
nyakö na ën öcïkërë ködë nwongo
ötïmö bër rwök.
39 Cïk gëngö dhakö më pokere kï
cwörë ka pod kwö, ëntö ka cwörë
öthöö ökö, ën dong twërö nyömërë
k'ëcwö mörö këkën na ën mïtö, ëntö
ëcwö nön myero obed dhanö na tye ï
Rwoth.
40 Ëntö kï thamana ën bino bedo
kï yom cwiny ka obedo kënë, ëka an
athamö nï atye ka mïö ngö na yaa kï ï
Tipo k'Obanga ka atye ka kobo köp ni.

8

Cem n'ëtyërö both cal jwogi

1 Köp na makö cem n'ëtyërö both cal
jwogi, eyo onu engeo nï “onu kïbëc
etye kï ngec.” Koth ngec nön mïö onu
ebedo k'awaka ëntö mar ënë mïö onu
ecung na tëk.
2 Ka dhanö mörö thamö nï engeo
gin mörö, nwongo ba ngeo gin mörö
kite n'onwongo myero ën onge ködë.
3 Ëntö ka ngat mörö marö Obanga,
Obanga thon ngeo ën.
4 Së dong köp ï kom camö cem
n'ëtyërö both cal jwogi, onu engeo nï
cal jwök ba obedo gin mörö na tye ï
lobo, ëka dökï nï obanga nökënë ope
na path k'Obanga acël këkën.
5 Kadï bed nï gin mökö tye
n'ecwodo nï obanga ï wi polo onyo
ï wi lobo, tye “obanga” na pol ëka
“rwodhi” na pol,
6 ëntö onu eut k'Obanga acël, na ënë
Apap, na jami kïbëc yaa kï bothe, na
onu ëkwö pï ën, ëka Rwoth tye acël,
Yecu Kiricito, na jami kïbëc öya kï
bothe ëka onu ëkwö pï ën.
7 Kadï bed nï kömanön, jö kïbëc ba
tye kï ngec nön. Jö nökënë tye na
dong önaa ökö kï cal jwogi naka tin,
gïn cemo nakun nwongo pod thamö
gïnï nï man cem n'ëtyërö both cal
jwogi, ëka mïö thama na görü na tye
ï cwinygï na nyuthigï balgï bal ökö.
8 Ëntö cem ba bino mïö onu bedo na
cwök k'Obanga. Onu ba ebino bedo
na rac ka ba ecemo, ëka thon ba ebino
bedo na bër ka ecemo.
9 Gwökërë unu, ëk twërö nï ut unu
ködë kür ödök gin mörö na mïö jö na
görü podho gïnï ï bal.
10 Pïën ka dhanö mörö na tye kï
thama na görü ï cwinye oneni ka in
itye ka cem ï öt cal jwök nakun in itye
kï ngec, ba bino mëdö nïnë tëk cwiny
më camö cem n'ëtyërö both cal jwogi?
11 Ëka dong omeru ni na görü na
yam Kiricito öthöö pïrë, ën bino thöö
pï ngec na megi.
12 Ka ïbalö unu both utmegowu na
yeegï görü, ëka ïwanö unu thama më
cwinygï na pod görü, nwongo ïbalö
unu ï kom Kiricito.
13 Pï manön ka cem mïö ömëra
podho ökö ï bal, së ba abino camö
ringo dökï ëk kür amïï ömëra opodh ï
bal.

9

Twërö k'Akwëna

1 An ba alööra këna? An ba abedo
akwëna? An yam ba anënö Rwoth
onu Yecu? Un ba ibedo unu adwogi
më ticna ï Rwoth?
2 Ka jö mökö ba yeo nï an abedo
akwëna, ëntö kï kubothwu an abedo
akwëna, pïën un kikomwu ibedo
unu anyuth nï an abedo akwëna ka
Rwoth.
3 Man ënë pidona both jö na ngölö
köp ï koma.
4 Wan ba etye kï twër më cem ëka
math?
5 Wan ba etye kï twër më mïö dhakö
n'oye woth ködwa, kamë ëkwëna
nökënë ëka utmego ka Rwoth, ëka
Kepa?

6 Onyo an ëka Baranaba këkën ënë
myero etii pï kwö?
7 Nga na tio kamë acikari, cë cakö
cülö öcara mërë kënë? Nga na pïdhö
ölök ï pwodho mërë, na ba camö nyig
ölök n'öcëk kï ïë? Nga na kwaö kwath
na ba madhö cak n'öya kï kom rom na
ën kwaö?
8 An atye ka twakö köp ni ï kite ka
dhanö këkën? Cïk kono ba kobo nï
kömanön?
9 Pïën ï Cïk ka Muca ëcöö nï, “Kür
itwe dhö thwön ka tye ka nyönö kal.”
Obanga onwongo mönö thama mërë
ut ï kom thwoni?
10 Ën ba okobo köp nön both onu?
Ï adyer, köp mërë yam ëcöö pï onu,
pïën apur myero opur nakun tye kï
gen, ngat na pwodo bël thon myero
opwod nakun tye kï gen më nwongo
gin mörö kï ïë.
11 Ka wan ëcwö kodhi më tipo ï
kinwu, manön twërö bedo thwön köp
mörö na thwönë ka wan ëkaö jami
mökö më kom kï bothwu?
12 Ka jö nökënë tye kï twërö më köny
nön kï bothwu, cë wan ba ëlöögï ökö
kï twërö nön?
Ëntö kadï bed nï twërö nön tye
bothwa, wan ba etio ködë, wan ëdïö
cwinywa ï köp kïbëc ëk kür eketh orii
mörö na gëngö kobo köp më Emuth na
Bër ï kom Kiricito.
13 Un ba ingeo nï jö na tio ï öt
k'Obanga gïn nwongo cemgï kï ï öt
k'Obanga, ëka jö na tio gïnï ï kom keno
tyër epoko nïgï tyër n'ëtyërö?
14 Rwoth yam thon öcïkö ï kit yoo
acël nön nï jö na tïtö köp më Emuth
na Bër myero onwong gïnï gin mörö
na gïn kwö ködë pï tïtö köp më Emuth
na Bër.
15 Ëntö an ba atio kï twërö ni mörö.
Ëka an ba acöö köp ni ëk ïtïm unu
ï koma nï kömanön. Bedo na bër
ka athöö löö na dhanö mörö lökö
wakërëna dökö gin mörö na ka cungo
mërë ope.
16 Ka an atïtö köp më Emuth na Bër,
myero kür awakara ködë, pïën ëdïa
adïa ïë. Ka ba atïtö köp më Emuth na
Bër, cë an abino nënö can.
17 Ka atïmö man kï cwinya këna,
abino nwongo cül, ëntö ka atïmö
nakun ba amïtö, nwongo atye ka
cobo tic n'ëmïa.
18 An abino nwongo koth cül mënë?
Cül na mëga ënë yom cwiny na an
anwongo kï kom tïtö köp më Emuth
na Bër, na ba angölö cül mörö ïë both
jö na winyo gïnï, nakun thon ba atio
kï twërö na an aute ködë ëk anwong
köny mörö kï both jö na an atïtö nïgï
köp ï kom Emuth na Bër.
19 Kadï bed nï alööra këna ï nyim jö
kïbëc, ëntö dong atyeko mïra më bedo
opii ka jö kïbëc, ëk anwong-gï na pol.
20 Ka atye both Eyuda, abedo calö
Ayuda ëk anwong Eyuda mökö. Both
jö na tye ï thë cïk ka Muca an abedo
thon na calö dhanö na tye ï thë cïk,
(kadï bed an ba atye ï thë cïk), ëk
anwong jö na tye ï thë cïk.
21 Both Erok n'ope ï thë cïk ka Muca
an abedo na calö dhanö n'ope ï thë
cïk, (nakun nwongo ba atye abonge
cïk k'Obanga, ëntö abedo ï thë cïk ka
Kiricito), ëk anwong jö na ba tye ï thë
cïk.
22 Both jö na görü gïnï ï yeegï, an
abedo na calö dhanö na görü thon,
ëk anwong jö na görü. An alübö kite
kïbëc na dhanö tye ködë, ëk ömïa alar
jö mökö ï yoo kïbëc.
23 Manön kïbëc atio pï köp më
Emuth na Bër, ëk an thon anywak
gum mörö na yaa kï ïë.
24 Un ba ingeo unu nï jö na pyem kï
ngwëc kïbëc ngwëcö gïnï, ëntö dhanö
acël këkën ënë nwongo mïc më pwöc?
Un thon ngwëc unu kömanön ëk in-
wong unu mïc më pwöc.
25 Dhanö acëlacël na pyem ï tuko
myero ögwökërë kënë ï yodhi kïbëc.
Gïn tïmö manön ëk enwong gïnï tok
më dheo na ba rii, ëntö onu ëtïmö
pï nwongo tok më dheo na rii naka
naka.
26 An gira angwëcö atïr na ba aca-
capa, ba adhongo pïny ata kamë ngat
mörö na dhongo yamö nono.
27 Ayelo koma, ëka amïö bedo opi-
ina ëk ka dong atyeko tïtö köp both jö

9:9 Nwönö Cïk 25:4

nökënë, kür abed dhanö na ba ebino mïö mïc.

10

1 Utmegona, amïtö nï inge unu nï kwere onu kïbëc yam obedo gïnï ï thë pöl, ëka gïn kïbëc yam owok ï dye nam.
2 Gïn kïbëc yam ebaticagï ï pöl ëka ï nam, ëk obed gïnï jö ka Muca.
3 Gïn kïbëc yam öcamö cem acël nön më tipo,
4 gïn kïbëc omodho pii acël nön n'öya kï ï lëla më tipo n'owotho ködgï, ëka lëla nön onwongo obedo Kiricito.
5 Kadï bed nï kömanön, Obanga onwongo ïë ba yom kï pol jö mökö ëka dong komgï n'öthöö onwongo ökëth ata ï thim.
6 Jami ni ötïmërë na calö apor both onu, cïkö onu nï kür dök ebed parö gin na reco, na calö yam gïn öparö.
7 Kür ibed unu jö na wörö cal jwogi kite na jö mökö kï kin-gï ötïmö ködë. Kite n'ëcöö ködë ï Cöc na Leng nï, “Lwak obedo pïny ï cem kï math, së öya gïnï malö më myël.”
8 Onu myero kür ëdöny ï tïmö tïm më ölyang, na calö jö mökö kï kin-gï yam ötïmö ködë, ëka jö elip pyer arïö wie adek öthöö gïnï ökö ï nïnö acël.
9 Onu kür ëtëm Kiricito, na calö jö mökö yam ötïmö ëka thwone onekogï.
10 Ëka kür ïngüngüta unu na calö jö mökö kï kin-gï yam öngüngüta gïnï ködë, ëka malaika më thöö otyekogï ökö.
11 Jami ni ötïmërë bothgï na calö apor both onu. Ëcöö jami ni kïbëc ï Cöc na Leng më pwonyo onu jö n'ëkwö ï karë ni më ajiki.
12 Pï manön ëk ngat mörö na thamö nï ecung na tëk, ögwökërë ëk kür opodhi.
13 Atëmatëma mörö ope na makömu na ba makö jö kïbëc. Obanga genere, ëka ën ba bino yeo nï ëtëmwu rwök na löö ngö na un ïtwërö dangö. Ka ëtëmömu, Obanga bino mïömu yoo më bwöth ökö, ëk ibed unu kï tëkö më dangö.
14 Pï manön, ewodha na an amarö, wëk unu wörö cal jwogi ökö.
15 An atwak kodwu na calö jö na ryëk, tham unu kenwu ï köp na an atwakö.
16 Ekopo më gum na onu ëlëgö gum ïë, ba obedo rïbërë ï remo ka Kiricito? Ogati na onu epoko ïë, ba obedo rïbërë ï kom Kiricito?
17 Pïën ogati tye acël, onu n'epol ebedo kom acël, pïën onu kïbëc ënywakö camö ogati acël nön.
18 Tham unu pï jö më Icarael, jö na camö gin n'ëtyërö both Obanga ba rïbërë gïnï më tic ï keno tyër?
19 Ngö na an atye ka kobo? An atye ka kobo nï cem n'ëtyërö both cal jwogi obedo gin mörö, onyo nï cal jwök obedo gin mörö?
20 Pe, ngö na an atye ka kobo ënë nï gin aryëda na jö na ba ngeo Obanga ryëdö gïnï, gïn tyërö both cene, ëntö ba tyërö gïnï both Obanga. An ba amïtö nï ïrïbërë unu kï cene.
21 Ba ïtwërö unu madhö ekopo ka Rwoth ëka më cene. Ba ïtwërö unu cem ï mëja ka Rwoth ëka dökï ï mëja ka cene.
22 Onu ëmïtö nï nyeko ömak cwiny Rwoth? Un ïthamö nï onu ëtëk ëlöö ën?

Tii unu jami kïbëc pï dheo k'Obanga

23 “An atwërö tïmö jami kïbëc,” ëntö manön ba nyutho nï jami kïbëc könyö. “An atwërö tïmö jami kïbëc,” ëntö manön ba nyutho nï jami kïbëc döngö yee ka dhanö.
24 Ngat mörö kür örang gin na könyö ën këkën, ëntö myero ölüb gin na könyö awodhe.
25 Cam unu gin mörö këkën n'ëcadhö ï cuk më ringo, abonge penyo gin mörö pï lworo thama më cwinywu.
26 Pïën “lobo ëka jami kïbëc na tye ïë obedo më ka Rwoth.”
27 Ka cë dhanö mörö na ba oye Kiricito ocwodowu icem, ëka ïmïtö unu cïdhö cem, cam unu gin mörö këkën n'eketho ï nyimwu abonge penyo gin mörö pï lworo thama më cwinywu.

10:7 Yaa 32:6 **10:26** Jabuli 24:1

28 Ëntö ka ngat mörö okobo niwu nï,
“Man ngö na dong ëtyërö ökö both cal
jwök,” cë kür ïcam unu, pï parö ngat na
dong okobo köp nön më po wiwu, ëka
pï thama më cwinye na nyutho bal.
29 Manön an akobo pï thama na tye
ï cwiny dhanö nökënë ca, pathï pï
thama na ute ï cwinyi. Pïngö ëgëngö
twërö̈na na an atye ködë më tïmö gin
mörö ni ökö, pï thama na tye ï cwiny
dhanö nökënë?
30 Ka an acemo nakun apwöyö
Obanga, pïngö ëyanya pï gin na dong
atyeko pwöyö Obanga ökö pïrë?
31 Dong ka ïcamö unu cem onyo
ïmadhö unu math, onyo jami kïbëc na
un itio, tïm unu kïbëc më mïö dheo
both Obanga.
32 Kür ïbal unu cwiny Eyuda, kadï
thon jö Grecia, onyo jö k'Obanga
n'oye Kiricito,
33 kit na calö an atëmö yomo cwiny
ngat acëlacël ï gin na an atio kïbëc.
An ba arangö ngö na könya këna, ëntö
arangö gin na könyö jö na pol, ëk ölarë
gïnï.

11

1 Lüb unu kitena, na calö an thon
alübö kite ka Kiricito.

Umo wic ï caa më wörö Obanga

2 Apwöyöwu pïën ï köp kïbëc ipo unu
pïra, nakun ïlübö unu pwonyna na
yam amïö bothwu.
3 Ëntö amïtö inge unu nï Kiricito
ënë obedo wi ëcwö acëlacël, ëcwö ënë
obedo wi dhakö mërë, ëka Obanga
ënë obedo wi Kiricito.
4 Ëcwö mörö na lëgö, onyo na tïtö
köp k'Obanga, nakun oumo wie,
manön nwongo okelo lewic ï wie.
5 Ëntö dhakö na lëgö, onyo na tïtö
köp k'Obanga nakun ba oumo wie,
nwongo okelo lewic ï wie, pïën ba tye
apokapoka mörö ï kin ën kï dhakö
n'ölyëlö wie.
6 Ka dhakö mörö ba umo wie,
myero ölyël yer wie ökö, ëka ka obedo
më lewic nï dhakö ka ölyëlö wie, onyo
önyarö yer wie anyara, ën myero
dong oum wie.
7 Ëcwö kür myero oum wie, pïën
ën obedo cal k'Obanga ëka dheo
k'Obanga. Ëntö dhakö ënë dheo
k'ëcwö.
8 Pïën ëcwö ba öya kï kom dhakö,
ëntö dhakö ënë öya kï kom ëcwö.
9 Ëcwö onwongo ba ecweo pï dhakö,
ëntö dhakö ënë ecweo pï ëcwö.
10 Pï tyën köp ni, ëka pïën pï
emalaika, dhakö myero oruk gin
mörö më umo wie më nyutho nï etye
ï thë twër ka cwörë.
11 Ëntö ï kin jö ka Rwoth, dhakö
ba twërö cung kënë abonge ëcwö,
ëka ëcwö ba twërö cung kënë abonge
dhakö.
12 Pïën na calö dhakö öya kï kom
ëcwö, ï yoo acël nön, ëcwö thon dhakö
ënë önywölö. Ëntö jami kïbëc öya kï
both Obanga.
13 Ngöl unu köp ni kenwu: Pore
nï dhakö më lëga both Obanga na ba
oumo wie?
14 Kite n'ënywölö onu ködë thon ba
pwonyo onu nï ka ëcwö ömïö yer wie
ölöth na boco ba mïö ën lewic?
15 Ëntö ka dhakö tye kï yer wie
n'ölöth na boco manön obedo më
dheo mërë, pïën ëmïö ën yer na boco
nön ëk oumere ködë.
16 Ëntö ka ngat mörö mïtö kelo
pyem ïë, wan epe kï kit na calö
manön, ope thon ï kin jö k'Obanga
n'oye Kiricito.

Bal n'ödönyö ï Cem ka Rwoth

17 An acïköwu nakun thon atye kï
köp mökö na an ba abino pwöyöwu ïë,
pïën cökërëwu gin mörö ope ïë na bër,
ëntö kelo bal këkën.
18 Köp më acël na an atyeko winyo
ënë nï ka un ïcökërë kanya acël na
calö jö n'oye Kiricito, apokapoka
bedo tye ï kinwu ëka an thon aye köp
nön,
19 pïën apokapoka myero obed tye ï
kinwu, ëk jö na genere onen gïnï ökö
kanya leng.
20 Ka ïcökërë unu kanya acël,
nwongo ba obedo cem ka Rwoth ënë
un ïcamö adyer,

21 pïën ngat acëlacël cakö camö cem
mërë ökö, nakun jö mökö kec nekogï,
ëka jö mökö mër ökö.
22 Un ba itye unu kï peciwu, kanya
un ïtwërö cem kï math ïë? Onyo
ïcaö unu jö k'Obanga n'oye Kiricito,
nakun iketho unu lewic ï kom jö na
ba tye kï gin mörö? Ngö na myero
akob bothwu? Ïmïtö unu nï apwöwu?
Ba abino pwöyöwu pï köp ni.

Cem ka Rwoth

23 Pïën pwony na yam apwonyowu
ködë, Rwoth ënë ömïa, nï, ï kiwor nön
n'eketho örörö ï kome, Rwoth Yecu
ökwanyö ogati,
24 ëka ï karë na dong öpwöyö, opoko
ïë, ëka okobo nï, “Man ënë koma na
tye pïrwu, tïm unu nï köman më po
ködë pïra.”
25 Kömanön ka öcamö gïnï cem më
kothyeno othum, ökwanyö ekopo ëka
okobo nï, “Ekopo ni ënë cïkërë na
nyen ï remona. Tïm unu nï köman ï
karë kïbëc na un ïmadhö, më po ködë
pïra.”
26 Pï karë kïbëc na un ïcamö ogati ni,
ëka thon ka ïmadhö unu kï ï ekopo ni,
nwongo itye unu ka tïtö köp më thöö
ka Rwoth, naka ka ën bino dwogo.
27 Pï manön, ka dhanö mörö öcamö
ogati ni, onyo ömadhö kï ï ekopo ka
Rwoth ni, nakun kite mërë ba opore,
nwongo ën ödökö abal më pyëdö kom
kï remo ka Rwoth.
28 Dhanö acëlacël myero kono
öngïrë kënë, na bara öcakö camö ogati
ëka madhö ngö na ute ï ekopo nön.
29 Pïën ngat na camö onyo madhö
nakun ba önïang na bër ï kom ngö
n'ecwodo nï kom Rwoth, nwongo ën
tye ka kelo ngölö köp ï kome kënë ka
cë öcamö onyo ömadhö.
30 Manön ënë ömïö jö na pol kï
kinwu görü ëka two gïnï, jö mökö thon
öthöö gïnï ökö.
31 Ëntö ka onu ëtwërö ngölö köp ï
kom onu kï köp n'atïr, onwongo ba
ëngölö köp ï kom onu.
32 Dong ka Rwoth ënë ngölö köp ï
kom onu, ën pwodo onu më pwonyo
onu, ëk kür ëngöl köp ölöö onu kanya
acël kï jö më lobo.
33 Pï manön dong, utmegona, ka un
ïcökërë kanya acël më camö cem ka
Rwoth onu, ngat acëlacël myero ökür
awodhe.
34 Ka dhanö mörö kec oneko, myero
ën kono ocem kï ï pacö mërë, ëk köp
kür ölööwu ka ïcökërë unu kanya acël.
Köp nökënë n'odong an abino yübö ka
an athuno bothwu.

12

Mïc na Tipo Naleng mïö

1 Kobedi dong utmegona, köp ï kom
mïc na Tipo Naleng mïö, amïtö nï inge
unu na bër.
2 Ingeo unu nï, ï karë na un on-
wongo pod ibedo unu jö na ba ngeo
Obanga, onwongo irwenyo unu ökö
më wörö cal jwogi na ba twak.
3 Pï manön an amïtö ïnïang unu nï
ngat mörö ope na Tipo k'Obanga mïö
ën kobo nï, “Yecu ëlamö,” ëka ngat
mörö ope na twërö kobo nï, “Yecu ënë
Rwoth,” na path ka Tipo Naleng ënë
mïö ën kobo.
4 Mïc tye na kothgï papath, ëntö
Tipo acël nön ënë poko.
5 Tic tye na kothgï papath n'etio pï
Rwoth, ëntö etio pï Rwoth acël nön.
6 Yodhi më tic tye na papath, ëntö
Obanga acël nön ënë tio kï jïï ï yodhi
kïbëc.
7 Dhanö acëlacël ëmïö mïc më Tipo
më könyö jö nökënë.
8 Tipo Naleng mïö dhanö acël
köp më ryëkö, Tipo Naleng nön mïö
dhanö nökënë köp më ngec.
9 Tipo Naleng nön mïö yee both
dhanö nökënë, both dhanö nökënë,
Tipo Naleng nön mïö mïc më cangö jïï,
10 both dhanö nökënë ën mïö mïc
më tio tango, both dhanö nökënë më
twakö köp na calö adwarpïny, both
dhanö nökënë poko kin cwiny na pa-
path, both dhanö nökënë dhümö lëb
na papath, ëka both dhanö nökënë më
gönyö lëb na papath.
11 Ëntö Tipo Naleng nön ënë tio tic
kï mïc ni kïbëc, ën poko mïc na papath
both dhanö acëlacël kite na ën mïtö
ködë.

Kom acël kï dul na papath

12 Kom dhanö tye kï dul na pol na papath, ëntö dul na papath nön bedo dul kom acël. Ënë kom Kiricito.
13 Pïën onu kïbëc, Eyuda ëka jö Grecia, opii ëka jö na löörë kën-gï, onu ebatica ëka ëdökö kom acël ï Tipo acël nön, onu kïbëc ënywakö Tipo acël nön.

14 Pïën kom dhanö ba tye ïë dul acël këkën, ëntö tye ïë dul na pol.
15 Ka onwongo tyën jö kob nï, “An ba abedo dul kom pïën an ba abedo cïng,” manön ba mïö ën kwërö më bedo dul kom.
16 Ka onwongo ith kob nï, “An ba abedo dul kom pïën an ba abedo wang,” manön ba mïö ën kwërö më bedo dul kom.
17 Ka onwongo kom kïbëc obedo wang jö, onwongo ëtwërö winyo köp nïngö? Ka onwongo kom kïbëc obedo ith jö, onwongo ëtwërö ngweno pïny nïngö?

18 Ëntö kite na tye ködë, Obanga oketho dul na papath ï kom, dul acëlacël kite na ën mïtö ködë.
19 Ka onwongo gïn kïbëc obedo dul kom acël këkën, kom onwongo ba twërö bedo tye.
20 Na calö tye ködë, dul kom tye na papath, ëntö kom tye acël.

21 Wang jö ba twërö kobo nï cïng jö nï, “An ba amiti!” Wic thon ba twërö kobo nï tyën jö nï, “An ba amiti!”
22 Nakaka manön, dul më kom mökö n'ëthamö nï görü ënë dökï nwongo mïtërë rwök,
23 ëka dul kom mökö n'ëthamö nï dheogï ope ënë onu ëmïö wörö na pïrë tëk, ëka dul kom na ba nen na bër ënë eruko kï ruk na bër,
24 nakun dul kom onu na nen na bër ba dök mïtö gin mörö. Obanga örïbö dul më kom nakun mïö dheo na thwönë na löö both dul na dheogï nök,
25 ëk apokapoka kür obed tye ï kom, ëntö ëk dul acëlacël öpar pï dul kom awodhe.
26 Ka dul kom mörö acël tye ka rem, dul kom nökënë thon rem kanya acël ködë. Ka ëwörö dul kom acël, dul kom na papath kïbëc bedo kï yom cwiny ködë.

27 Dong un kïbëc ibedo unu kom Kiricito, ëka dhanö acëlacël kï kinwu obedo dul kom Kiricito.
28 Obanga oketho jö ni ï kin lwak jö n'oye Kiricito, më acël ëkwëna, më arïö edwarpïny, më adek epwonye, ëka jö na tio tango, ëka thon jö na tye kï mïc më cangö jïï, jö na twërö könyö jö nökënë, jö na tye kï mïc më tëla ëka jö na dhümö gïnï lëb na papath.
29 Jö kïbëc obedo gïnï ëkwëna? Jö kïbëc obedo gïnï edwarpïny? Jö kïbëc obedo epwonye? Jö kïbëc tio tango?
30 Jö kïbëc tye kï mïc më cangö jïï? Jö kïbëc dhüm kï lëb na papath? Jö kïbëc gönyö gïnï lëb?
31 Keth unu cwinywu më nwongo mïc na pïrgï tëk.

Ëka dong an abino nyutho niwu yoo na bër na löö.

13

Mar

1 Ka an adhüm kï lëb jö nökënë ëka më k'emalaika, nakun ba atye kï mar an abedo calö ölang na kok rwök onyo agece.
2 Ka an atye kï mïc më twakö köp na calö adwarpïny nakun anïang müng, ëka atye kï ngec kïbëc, ëka ka an atye kï yee kïbëc, na an arömö köbö kidi na thwönë kany ökënë, nakun ba atye kï mar, an nwongo ba abedo gin mörö.
3 Ka an amïö jami kïbëc na an atye ködë both ëcan, ëka ajalö thon koma më awanga kï mac, nakun ba atye kï mar, ba bino könyöna kï gin mörö.
4 Mar dïö cwinye, obedo thon nyakïca, mar ba nyek, ba wakërë,
5 ba ger, ba rangö gin na makö kome kënë, ba ngöö pïöpïö, ba kanö gin na rac n'ëtïmö ï kome.
6 Cwinye ba bedo na yom ï tïm na ba tye atïr, ëntö cwinye yom ï köp na tye adyer.
7 Mar dïö cwinye ï jami kïbëc, yee köp kïbëc, tye kï gen ï karë kïbëc, dangö köp kïbëc.
8 Mar ba jik. Dwaropïny bino thum ökö, naka thon dhümö lëb bino jik ökö, ëka ngec bino jik thon ökö.

9 Pïën onu engeo dul mökö na nönök
këkën, ëka edwaro thon dul na nönök,
10 ëntö ka gin n'opong obino, gin
n'obedo dudul bino jik ökö.
11 Ï karë na an abedo athïn, atwak
kamë athïn, athamö thama kamë
athïn ëka apyem kamë athïn. Kobe-
dini na dong atengo, awëkö kite më
thino ökö.
12 Gin na onu ënënö ï caa ni, obedo
calö cal na nen ribiribi kï ï kiyo, ëntö
ï karë na bino anyim ca onu ebino
nënërë wang kï wang. Kobedini an
angeo dul mörö këkën, ëntö ï nïnö na
bino anyim ca an abino bedo kï ngec
kïbëc, kadï bed engea na bër.
13 Dong tye gin adek na bino bedo
naka naka: yee, gen, ëka mar. Ëntö
gin na pïrë tëk na löögï kïbëc ënë mar.

14

Mïc më dhümö lëb na papath

1 Yelere unu më nwongo mar, keth
unu cwinywu thon më nwongo mïc
më tipo, na löö kïbëc mïc më twakö
köp na calö adwarpïny.
2 Pïën dhanö na dhümö lëb na pap-
ath ba twak kï jïï ëntö nwongo ën tye
ka twak k'Obanga. Ngat na nïang ï
köp mërë ope, nwongo ën tye ka kobo
müng më Tipo Naleng.
3 Ëntö dhanö na twakö köp na
calö adwarpïny, twak kï jïï nakun
döngö yeegï, cükö cwinygï, ëka kweo
cwinygï.
4 Dhanö na dhümö lëb na papath
döngö yee mërë kënë, ëntö dhanö
na twakö köp na calö adwarpïny
nwongo tye ka döngö jö n'oye Kiricito.
5 An amïtö nï ïdhüm unu lëb na pa-
path, ëntö na löö kïbëc an amïtö nï ïtït
unu köp k'Obanga. Dhanö na twakö
köp na calö adwarpïny pïrë tëk löö
ngat na dhümö lëb na papath, thwara
ka ngat mörö ögönyö both jïï gin na
ën kobo, ëk ököny jö n'oye Kiricito më
döngö.
6 Utmegona, ka an abino bothwu
nakun adhümö lëb na papath, köny
ngö na an abino bedo ködë bothwu,
ka ba an akelo niwu köp mörö
n'Obanga onyutho nïna, onyo ngec
mörö, onyo köp mörö na calö më
k'adwarpïny, onyo pwony mörö?
7 Naka thon gin n'ope kï kwö, na
kok na calö pelu onyo adungu, ka
dwönë ba winyere na bër, jïï bino
nïang nïngö ï wer n'etye ka küdhö
onyo n'etye ka göönö?
8 Ëka buruji, ka ba ëküdhö kï dwön
më cwodo, nga na bino yübërë më
cïdhö ï lwëny?
9 Ï kite acël nön, nga na bino nïang ï
gin na un ikobo ka itye unu ka dhümö
lëb na papath, nakun ikobo unu köp
na ba ënïang ïë? Köpwu bino këth ï wi
yamö ata.
10 Tye koth lëb na pol ï wi lobo na
gïn kïbëc papath, ëntö ba tye mörö na
tyën köp mërë ope.
11 Ka an ba angeo lëb dhanö mörö
na tye ka twakö, an abedo na calö
arok bothe, ëka ën thon bedo na calö
arok botha.
12 Dong kömanön, un thon na calö
iketho unu cwinywu më nwongo mïc
më Tipo, tëm unu më löönö mïc na
mïö jö n'oye Kiricito cung na tëk.
13 Pï manön, dhanö na tye ka
dhümö lëb na papath ën myero ölëg
both Obanga ëk ömïï ën mïc më gönyö
ngö na ën etye ka kobo.
14 Pïën ka an alëgö nakun adhümö
lëb, cwinya lëgö, ëntö nwongo
thamana ba tïmö gin mörö ïë.
15 An atïm ngö kobedini? An abino
lëgö both Obanga kï cwinya nakun
alëgö kï thamana thon. An abino
wero wer kï cwinya nakun abino
wero kï thamana thon.
16 Ka in ïpwöyö Obanga kï cwinyi
këkën, dhanö nökënë n'obino ï gürëwu
twërö kobo “Amën” nïngö ï pwöcni ï
kite mënë nakun ba önïang ï kom ngö
na in ikobo?
17 Kadï onwongo ïmïö pwöc na bër,
ba bino könyö dhanö nökënë ca më
döngö kadï kïcël mörö.
18 An apwöyö Obanga pïën an
adhümö lëb na papath na löö wu kïbëc,
19 ëntö ï gürë ka jö n'oye Kiricito
an amïtö kobo köp mörö abic këkën
kï thamana më pwonyo kï jö nökënë,

nakaka kobo köp elip apar nakun adhümö kï lëb na ba ngere.
20 Utmegona, kür ibed unu kamë ëthïnö ï thamawu. Bed unu ëthïnö ï tïmö gin mörö na rac, ëntö ï thamawu bed unu jö n'otengo.
21 Yam ëcöö ï Cïk nï,
“An abino twak kï jö më rok ni kï lëb
na jïï dhüm ködë na papath
ëka kï dhö Erok.
An abino twak both jö ni,
ëntö kadï bed nï gïn ba bino winy-
ona,”
man köp ka Rwoth.
22 Manön nyutho nï dhümö lëb na papath ëmïö ëk obed anyuth both jö na ba oye Kiricito, pathï both jö n'oye, ëntö twakö köp na calö adwarpïny tye pï jö n'oye, pathï pï jö na ba oye.
23 Dong ka jö kïbëc n'oye Kiricito ögürë kanya acël nakun jö kïbëc dhümö lëb na papath, ëka jö nökënë na ba nïang, onyo jö na ba oye Kiricito obino ïë, gïn ba bino kobo nï un ipo?
24 Ëntö ka jö kïbëc tye ka twakö köp na calö adwarpïny, ëka dhanö mörö na ba oye Kiricito, onyo dhanö na ba nïang obino ï cökërë, ën bino nïang ï kom bal mërë pï gin na ën owinyo kï both jö kïbëc. Köp na jïï kïbëc okobo bino ngölö nïnë köp.
25 Müng na tye ï cwinye ebino kelo kanyalër, ëka bino ryebere pïny, wörö Obanga nakun tuco nï, “Adyer, Obanga tye ï kinwu.”

Kite më wörö Obanga

26 Utmegona, ka ïgürë unu, dhanö acëlacël tye kï wer, ngat nökënë pwonyo, ngat nökënë kobo ngö n'Obanga onyutho nïnë, ngat acël bino dhümö lëb na papath, ëka ngat nökënë bino gönyö ngö n'ekobo. Ëntö jami ni kïbëc myero ötïmërë ï yoo na könyö döngö ka jö n'oye Kiricito.
27 Ka dhanö mörö dhümö lëb na papath, myero gïn obed jö arïö onyo jö adek, kür ökal wel nön, nakun eleo alea, ëka ngat mörö myero ögöny ngö na gïn kobo.
28 Ëntö ka ngat mörö ope na gönyö, myero ngat na mïtö twak kï lëb na papath nön ölïng alïnga ï ka gürë ka jö n'oye Kiricito, myero ötwak ën kënë ëka both Obanga.
29 Edwarpïny myero obed jö arïö onyo jö adek, ëka jö nökënë pimo köp na gïn tye ka kobo.
30 Ka cë Obanga onyutho köp mörö both ngat mörö nökënë n'obedo pïny ï kinwu, dhanö n'onwongo tye ka twak myero ölïng ökö.
31 Pïën un kïbëc ïtwërö twakö köp na calö adwarpïny nakun ileo unu alea, ëk jö kïbëc opwonyere ëka dök thon öcük cwinygï.
32 Ngat na tye ka twakö köp na calö adwarpïny myero ölöö mïc mërë më twak,
33 pïën Obanga ba obedo won arubaruba, ën obedo won kuc.
Na calö jö k'Obanga na leng kïbëc n'oye Kiricito,
34 mon myero ölïng alïnga ka tye gïnï ï kin jö n'oye Kiricito. Ba eyeo nïgï më twak, ëntö gïn myero ömïrë ï thë löc kite na Cïk kobo ködë.
35 Ka cë gïn mïtö ngeno köp mörö, myero gïn openy cwögï kï pacö. Obedo lewic rwök both dhakö më twak ï ka gürë ka jö n'oye Kiricito.
36 Onyo ïthamö unu nï köp k'Obanga yam öcakërë kï bothwu, ëka dökï obino bothwu këkën?
37 Ka ngat mörö thamö nï ën ebedo adwarpïny onyo etye kï mïc mökö më Tipo, myero ën ongee nï köp na an acöö bothwu ënë cïk n'öya kï both Rwoth.
38 Ëntö ka ngat mörö ba oketho köp ni ï thama, ën thon ba ebino ketho thama ï kome.
39 Dong utmegona, keth unu cwinywu më twakö köp na calö adwarpïny, ëntö dhümö lëb na papath thon kür ïjük unu.
40 Ëntö gin mörö kïbëc myero ëtïm ï kite na bër, körë kï körë.

15

Cer ka Kiricito

14:21 Icaya 28:11-12

1 Kobedi dong utmegona, an amïtö
poono wiwu ï kom köp më Emuth na
Bër na yam atïtö bothwu, na un dong
ïgamö ökö, ëka thon icung unu ïë.
2 Pï köp më Emuth na Bër ni ënë
ömïö ïlarë unu, ka dong ïmakö unu na
tëk köp na yam atïtö bothwu, kono
onwongo ba iyee unu nono.
3 Pï köp na an amïöwu na pïrë dit
më acël, na an thon agamö kobo nï—
Kiricito yam öthöö pï bal onu, nakun
lübö Cöc na Leng na yam ëcöö.
4 Eiko ën, ëka ecero ën ökö ï nïnö më
adek, nakun lübö Cöc na Leng na yam
ëcöö.
5 Ën onen both Kepa, cë onen both
ëkwëna apar arïö.
6 Kinge manön onen both utmego
na löö mia abic wang acël, pol jö
mökö kï kom jö nön pod tye gïnï na
kwö, kadï bed nï jö mökö öthöö gïnï
dong ökö.
7 Cë ën onen dökï both Yakobo, ëka
both ëkwëna kïbëc,
8 cë ï ajiki mërë kïbëc onen botha
thon, kadï bed nï an abedo calö ngat
mörö n'ënywölö ï karë na ba opore.
9 Pïën an atïdï rwök kï kin ëkwëna
kïbëc, n'onwongo ba apora nï ëk ec-
woda nï akwëna, pïën yam ayelo jö
k'Obanga n'oye Kiricito.
10 Ëntö pï kïca k'Obanga n'ömïa, ënë
ömïö an atye kite na an aute ködë,
ëka kïca mërë na ën ömïa onwongo ba
obedo më nono. An atio tic na tëk
rwök na löö jö nön kïbëc, kadï bed nï
pathï an, ëntö kïca k'Obanga ënë otio
köda.
11 Adyer kadï bed onwongo nï an
onyo gïn, köp na wan dong ëtïtö, ënë
köp na un iyee.

Cer ka jö n'öthöö

12 Kobedi dong ka ëtïtö nï ecero
Kiricito kï kin jö n'öthöö, pïngö jö
mökö kï kinwu kobo nï cer ka jö
n'öthöö ope?
13 Ëntö ka cer ka jö n'öthöö ope, cë
Kiricito thon ba ecero.
14 Ëka ka Kiricito ba ecero, cë tïtö
köpwa bedo na köny mërë ope, naka
thon yeewu köny mërë ope.
15 Mëd ï kom manön, onu thon
ebedo ecaden më twodo ï kom
Obanga, pïën onu ëtwakö köp ï kom
Obanga nï ënë ömïö Kiricito ocer
kï ï thöö. Ëntö ka tye adyer nï jö
n'öthöö ba ecerogï, cë Obanga ba
ocero Kiricito.
16 Ka cero jö n'öthöö ope, cë
nwongo Kiricito thon yam ba ecero.
17 Ka Kiricito yam ba ecero, cë
yeewu köny mërë ope thon, nwongo
pod itye unu ï thë bal.
18 Cë jö na dong öthöö gïnï na yee ï
Kiricito nwongo orwenyo gïnï ökö.
19 Ka genwa ï Kiricito könyöwa ï
kwö më karë ni këkën, cë nwongo
ënënö onu kï kïca rwök na löö jö kïbëc.
20 Ëntö ï adyer mërë, Kiricito ecero
dong ökö kï ï kin jö n'öthöö, ën tye na
calö wi kac ka jö n'öthöö.
21 Pïën dhanö ënë okelo thöö, dök
thon cer ka jö n'öthöö dhanö ënë
okelo.
22 Kite na jö kïbëc thöö ködë ï Adam,
kömanön thon jö kïbëc ebino mïögï
kwö ï Kiricito.
23 Ëntö ngat acëlacël kï kakarë, më
acël Kiricito, na ënë wi kac, ëka kinge
jö ka Kiricito ï karë më dwogo mërë.
24 Cë ajiki pïny dong bino thuno, na
Kiricito bino mïö ker ï cïng Obanga
Apap, na nwongo dong otyeko türö
kit löc kïbëc, twërö kïbëc ëka tëkö.
25 Pïën Kiricito myero obed ï löc
naka wang n'Obanga oketho lang
mërë kïbëc ï thë tyënë.
26 Langö n'ebino tyeko më ajiki ënë
thöö.
27 Pïën yam ëcöö nï, “Obanga
oketho jami kïbëc ï thë tyënë.” Ëntö ka
ekobo nï oketho “jami kïbëc” ï thë löc
mërë, cë nen kanyalër nï ba ëkwanö ën
Obanga kikome n'oketho jami kïbëc ï
thë löc ka Kiricito.
28 Ka dong etyeko ketho jami kïbëc
ï thë löc mërë, ën Wod kikome thon
ebino ketho ï thë löc k'Obanga ëk
Obanga öcök jami kïbëc ï thë löc mërë.
29 Kobedi dong, ka cer ka jö n'öthöö
ope, jö na dong ebaticagï pï jö n'öthöö
bino gïnï tïmö ngö? Ka cer ka jö

15:27 Jabuli 8:6

n'öthöö ope kadï thon kïcël, pïngö dong ebatica dhanö na kakargï?
30 Pïngö onu dong ebedo kanya rac caa kïbëc?
31 An athöö nïnö kïbëc, utmegona, manön akobo bothwu atïr, pï wakërë na an atye ködë ï Kiricito Yecu Rwoth onu.
32 Kadï bed yam alwënyö kï leeni na ger ï Epeco, kite na dhanö kobo nï, kit köny mënë n'anwongo ïë? Dong ka cer ka jö n'öthöö ope,

“Eru ecemu ëka emedhu,
pïën diki onu ebino thöö ökö.”

33 Kür ïmïï ëbwölwu: “Woth kï jö na reco balö kite na bëcö.”
34 Dwog unu cen ï tham n'atïr ëka ïkwër unu bal ökö. Pïën jö mökö ba tye gïnï kï ngec nön ï kom Obanga. Akobo man ëk lewic ömakwu.

Kit kom na dhanö bino cer ködë

35 Gwök onyo ngat mörö bino penyo nï, “Jö n'öthöö ebino cerogï nïngö? Kit kom mënë na gïn bino bedo ködë?”
36 In ïmïng! Kodhi na in ïcwö ï ngöm, ba twërö nwongo kwö wang n'öthöö kono.
37 Ëka gin na in ïcwö ënë kodhi nono, onyo kodhi kal onyo koth kodhi na path na ba obedo kom gin na donyo.
38 Ëntö Obanga mïö kom ï kodhi nön kite na yam ën öyërö ködë, kodhi acëlacël kï kit kothe.
39 Ringo kom gin na kwö kïbëc ba röm: Ringo dhanö path, ringo leeni path, ringo wïny path ëka më rëc thon path.
40 Dök thon kom më polo ëka më lobo tye, ëntö kom më polo tye kï dheo mërë na path, ëka kom më lobo thon tye kï dheo mërë na path.
41 Ceng tye kï koth dheo mërë acël, dwe thon tye kï dheo mërë na path, cër thon tye gïnï kï dheogï na path, ëka cër thon kitegï papath kï dheo na gïn mïö.
42 Obedo thon nï kömanön ï kom cer ka jö n'öthöö. Gin ëcwö obedo gin na thöö, ëntö ka ecero ba dök thöö.
43 Ëcwö na nwongo ope kï dheo mërë, ëntö ecero na nwongo dheo mërë dong tye, ëcwö na nwongo pod görü, ëntö ecero na nwongo tye kï tëkö.
44 Ëcwö na nwongo obedo kom më lobo ni, ëka ecero ën na nwongo obedo kom më cwiny.

Ka kom më lobo ni ute, cë nyutho nï kom më cwiny thon ute.

45 Cöc na Leng kobo nï onu nï, “Dhanö më acël obedo Adam n'ödökö dhanö na kwö.” Ëntö Adam më ajiki ödökö tipo na mïö kwö.
46 Ëntö kom më tipo ba öcakö bino ëntö kom më lobo ni ënë öcakö bino, cë dong kom më tipo bino kï körë.
47 Dhanö më acël ecweo kï kom apua më lobo, ëntö dhanö më arïö na ënë Kiricito öya kï ï polo.
48 Jö më lobo cal gïnï kï dhanö n'ecweo kï kom ngöm më lobo, ëka jö më polo cal gïnï kï dhanö n'öya kï ï polo.
49 Dong kite na yam onu eruko cal ka dhanö n'ecweo kï ngöm më lobo ni, kömanön thon onu ebino ruko cal ka dhanö n'öya kï ï polo.
50 Man ënë ngö na an akobo bothwu, utmegona, nï gin na tye kï ringo kom ëka remo ba twërö leeno ker k'Obanga. Ëka gin na töp ökö thon ba twërö leeno gin mörö na ba töp.
51 Winy unu müng nï: Pathï nï onu kïbëc ebino thöö, ëntö ebino lökö onu kïbëc ökö—
52 pïöpïö pï karë na nönök mörö këkën, na calö wang na ryapi ëka ka buruji më ajiki bino kok, pïën buruji bino kok, ëka dong ebino cero jö n'öthöö ökö na ba dök bino gïnï thöö, cë ebino lökö onu thon.
53 Pï kom na töp myero orukere kï gin na ba töp, ëka gin na thöö myero orukere kï gin na ba thöö.
54 Dong ka gin na töp orukere kï gin na ba töp, ëka gin na thöö thon orukere kï gin na ba thöö, cë bino nyutho köp na yam ëcöö nï bino cobere kakarë nï,
“Thöö dong ëmwönyö ökö ï löc.”

15:32 Icaya 22:13 **15:45** Acaki 2:7 **15:54** Icaya 25:8 **15:55** Kocea 13:14

55 “In, thöö, löcni tye kwene?
In, thöö, kwirni tye kwene?”
56 Kwir ka thöö ënë bal, ëka tëkö më
bal ënë cïk.
57 Ëntö pwöc myero obed both
Obanga na mïö onu löc pï Rwoth onu
Yecu Kiricito.
58 Pï manön, utmegona më amara,
cung unu na tëk abonge gin mörö na
yengowu, mëdërë unu thon kï tic ka
Rwoth nïnö kïbëc, nakun ïnïang unu
nï ï Rwoth onu, yelerewu pathï më
nono.

16

Mïc më könyö jö k'Obanga

1 Dong na makö köp më jwoko lïm
më könyö jö k'Obanga na leng, kite
na calö acïkö jö n'oye Kiricito na tye
ï Galatia, un thon myero ïtïm unu nï
kömanön.
2 Ï nïnö më acël kïbëc më cabït,
dhanö acëlacël kï kinwu myero opok
lïm mökö oketh path, nakun lübö kite
na ën onwongo köde. Kür dök ïküra
unu naka ka an athuno kunön ëka ïcak
unu ajwok.
3 Ëka ka an athuno bothwu, an
abino mïö waraga më nyuthere both
jö na un ïyërö ëka më orogï kï mïc na
mewu yo Jerucalem.
4 Ëka ka pore nïna më cïdhö, cë gïn
twërö woth köda.

Köp ka Paulo më ajiki

5 An abino lïmöwu kinge wok kï
Macedonia, pïën an atye ka yübö më
wok kï ï Macedonia.
6 Ï karë mökö gwök onyo an abino
bedo bothwu pï karë mörö onyo an
abino bedo kunön pï karë më ngïcö
pïny, ëk ïkönya unu ï wothna kanya an
abino cïdhö ïë.
7 An ba amïtö nï anënwu kobedini,
ageno nï an abino bedo bothwu pï
karë mörö, ka Rwoth oyeo.
8 Ëntö an abino bedo ï Epeco naka ï
nïnö më Pentekot.
9 Dholokek na lac më tic etyeko
yabö ökö nïna, kadï bed nï jö na pol
tye ka pyem köda.
10 Ka Timoteo obino, nën unu nï ba
obedo kï lworo mörö ï karë na ën tye ï
kinwu. Pïën ën tye ka tio tic ka Rwoth,
kite na an atye ka tic ködë.
11 Ngat mörö kür ökwër ën, ëntö
köny unu ën, ëk owoth kï kuc ka ën
tye ka dwogo botha. An atye ka kürö
ën më dwogo botha kanya acël kï ut-
mego.
12 Kobedi dong köp ï kom ömïn onu
Apolo, an akwaö ën më bino lïmöwu
kanya acël kï utmego nökënë, ëntö ën
onwongo ba mïtö bino ï karë nön, cë
bino bino ka karë na bër onwongere.

Köp më ajiki

13 Bed unu na wangwu thwolo,
cung unu na tëk ï kom yeewu, bed
unu cwö na cwinygï tëk, cung na tëk.
14 Tïm unu jami kïbëc kï mar.
15 Ingeo unu nï Citipwanu ëka jö më
ödë ënë öcakö gïnï dökö jö n'oye më
acël ï lobo Akaya, dök thon öjalërë gïnï
kën-gï më tic pï jö k'Obanga na leng.
Dong akwaöwu utmegona,
16 më bedo kï winy bothgï ëka kï
jö nökënë kïbëc na yelere gïnï më tic
kanya acël ködgï.
17 Cwinya onwongo yom ï karë na
Citipwanu, Porotunatuc ëka Akaika
othuno gïnï, pïën gïn obedo ka mïö
köny n'onwongo un ipe kany më mïö.
18 Gïn dong okweo cwinya ëka
cwinywu thon. Myero ïmïï unu pwöc
both koth jö na calö man.

Moth më ajiki

19 Jö n'oye Kiricito na tye gïnï ï
lobo Acia omothowu. Akwila ëka Piri-
cila omothowu gïnï kï cwinygï kïbëc ï
Rwoth, kanya acël kï jö n'oye Kiricito
na cökërë gïnï ï ödgï.
20 Utmego kïbëc omothowu. Moth-
ere unu kï moth më mar.
21 An, Paulo, acöö moth ni kï cïnga
kikokome.
22 Ka ngat mörö ba marö Rwoth,
cen myero ömakï. Rwothwa, bin!
23 Kïca ka Rwothwa Yecu obed
kodwu.
24 Mar na mëga obed bothwu kïbëc
ï Kiricito Yecu. Amën.

Waraga më arïö na Paulo öcöö both jö Korinti
1 Jö Korinti
Köp na ut ï waraga ni

Waraga më arïö na Paulo öcöö both jö Korinti, ëcöö ï karë n'onwongo wat mërë kï jö n'oye Kiricito na tye ï Korinti öbal rwök. Jö mökö kï kin jö n'oye Kiricito onwongo ötwakö gïnï köp na rac kanyalër ï kom Paulo, ëntö ën onyutho bothgï köp më rïbërë kanya acël ëka ën thon onyutho yom cwiny mërë ï karë na köp ni ötïmërë.

Köp mërë më acël kï ï waraga ni, Paulo önywakö köp më wat mërë kï jö n'oye Kiricito na tye ï Korinti, nakun kobo bothgï pïngö ën ëgamö kï gero më yanyö ëka kï jëm na tye ï kin jö n'oye Kiricito. Paulo onyutho yom cwiny mërë nï twak na ën ëtwakö kï gero okelo ngut ëka rïbërë. Cë ën ökwaö jö n'oye Kiricito më mïö köny both ëcan n'obedo gïnï Ekiricito na tye ï Yudea. Ï cura më ajiki, Paulo ocung na tëk ï kom tic mërë na calö akwëna nakun jükö jö mökö na nönök na tye ï Korinti n'onwongo gïn öyübërë nakun kobo gïnï nï gïn ënë ebedo ëkwëna n'atïr, nakun dotho gïnï Paulo nï obedo akwëna na twot.

Moth n'öya kï both Paulo

1 Waraga ni öya kï both Paulo, n'ëyërö kï miti k'Obanga më bedo akwëna ka Kiricito Yecu ëka kï both ömïn onu Timoteo.

Both jö k'Obanga n'oye Kiricito na tye ï Korinti, kanya acël kï jö k'Obanga na leng kïbëc na tye ï Akaya kïbëc:

2 Ëk Obanga Apap onu ëka Rwoth Yecu Kiricito ömïïwu kïca ëka kuc.

Obanga na kweo cwinywa kïbëc

3 Pwöc obed both Obanga Apap ka Rwoth onu Yecu Kiricito, Apap n'obedo akïca ëka Obanga na kweo cwiny jö kïbëc.

4 Ën kweo cwinywa kï ï canwa kïbëc, ëk wan thon ekwe cwiny jö na tye kï can na papath kï kweo cwiny na wan kikomwa enwongo kï both Obanga.

5 Pï kite na can na Kiricito ödangö opodho ï komwa na thwönë, kömanön thon pï Kiricito wan thon ekweo cwinywa rwök.

6 Ka wan ëdangö can, manön mïö ekweo cwinywu ëka inwongo unu larë. Ka ekweo cwinywa, manön thon mïö ekweo cwinywu, mïö un ïcakö nwongo tëkö më dangö kit can na wan thon ëdangö.

7 Wan etye kï gen na tëk pï un, pïën wan engeo nï ka un ïnywakö unu ködwa can na wan ëdangö, un thon ebino kweo cwinywu kite n'ekweo kï cwinywa.

8 Utmegowa, wan ëmïtö nï inge unu can na wan ëdangö ï lobo Acia. Pëkö ödïöwa rwök na wan ba dök ërömö dangö, ömïö wan ba dök ebedo kï gen mörö më kwö.

9 Adyer, wan onwongo engeo kï ï cwinywa nï dong etyeko ngölö nïwa köp më thöö. Ëntö man ötïmërë ëk kür eketh gen ï komwa kënwa ëntö both Obanga na cero jö n'öthöö.

10 Ën ölaröwa kï ï can na rac më thöö, ëka ën dökï bino laröwa. Wan dong eketho genwa ï kome nï ën bino laröwa dökï.

11 Myero ïrïbërë unu ködwa ï lëga, ëk ömïï jö na pol öpwö Obanga pïrwa pï gin na bër n'ëtïmö ï komwa pï lëga ka jö na pol.

Gin n'ömïö woth ka Paulo ögalërë

12 Gin na wan ëwakërë pïrë ën ene, wan engeo kï ï cwinywa adyer nï wan ëkwö na bër ï lobo ni, ëka rwök mërë wan ëkwö kanya acël kodwu abonge bal mörö na cwinywa leng kit n'Obanga ömïtö ködë. Pathï pï ryëkö ka dhanö ëntö pï kïca k'Obanga.

13 Wan ba ëcöö bothwu gin mörö na un ba ïrömö kwanö onyo nïang ïë. Ageno nï ibino unu nïang na bër,

14 kite na calö dong ïnïang unu na nönök nï ï nïnö na Rwothwa Yecu bino

dwogo, un ibino wakërë unu pïrwa kite na wan thon ebino wakërë pïrwu.
15 Pïën an onwongo anïang na bër, ömïö ayübö nï myero acak lïmöwu ëk inwong unu gum wang kïrïö.
16 An ayübö më wok lïmöwu ka acïdhö yo Macedonia ëka dökï ka adwogo kï Macedonia, ëk ïkönya unu ï wothna yo Yudea.
17 Ï karë na an ayübö kömanön, onwongo ba abedo lölökö köpna. Ba ayübö calö dhanö mörö na kobo nï, “Eyo” onyo “Pe” awang acël.
18 Ëntö kite n'Obanga obedo ngat na genere, köp n'onwongo wan ekobo bothwu ba obedo “Eyo” ëka “Pe.”
19 Pïën Yecu Kiricito, Wod k'Obanga, n'onwongo wan kï Cilibwano ëka Timoteo ëtïtö bothwu nï ba obedo ngat na kobo nï, “Eyo” ëka “Pe,” ëntö ï ën, wan enwongo “Eyo” këkën.
20 Pïën gin n'Obanga öcïkö nï ëtïmö kïbëc ocobere ï kome, pï manön wan ekobo nï, “Amën” ï Yecu Kiricito pï mïö dheo both Obanga.
21 Obanga ënë ömïö wan ecung na tëk kanya acël kodwu ï Kiricito, ëka ën owirowa.
22 Ën dong ömwönö anyuth mërë ï komwa, ëka oketho Tipo mërë ï cwinywa më moko nï ën ebino mïö gin na kïbëc na ën öcïkö.
23 An acwodo Obanga më bedo caden-na nakun akobo kï cwinya kïbëc nï an ba abino adwogo ï Korinti, pïën onwongo amïtö tïmö niwu kïca.
24 Pathï nï wan etye kï twërö ï kom yeewu, ëntö wan etio kodwu kanya acël ëk un ibed kï yom cwiny, pïën un icung na tëk ï kom yee.

2

1 Ëntö kï kubotha onwongo athamö nï dwogona myero kür okel niwu cwer cwiny nökënë.
2 Ka acwero cwinywu, cë nga na dökï bino yomo cwinya? Pathï dhanö na an acwero cwinye?
3 Manön ënë ömïö an acöö waraga nön bothwu, ëk ka abino, jö na myero oyom cwinya kür ömïa gïnï cwer cwiny, pïën onwongo ageno nï yom cwinya ënë yom cwiny na mewu.
4 An onwongo acöö niwu waraga kï thwön kumo ëka kï cwer cwiny na pii wanga cwer, pathï pï cwero cwinywu ëntö ëk ömïï inge unu mar na thwönë na an aute ködë ï komwu.

Tïmö kïca both Abal

5 Ka ngat mörö okelo cwer cwiny, nwongo ba ocwero cwinya an këna, ëntö nwongo ocwero cwinywu kïbëc. Akobo nï kömanön pïën ba amïtö nï adïï ën rwök.
6 Koth dhanö n'obedo nï kömanön, pwod na jö na pol oketho ï kome nwongo örömö ën.
7 Kobedini, myero ïtïm unu kïca nïnë ëka ikwee unu cwinye, ëk ömïï cwer cwiny na dit kür obuu ën ökö.
8 Pï manön akwaöwu nï myero inyuth unu mar na un itye ködë ï kome.
9 Man ënë gin n'ömïö acöö waraga më tëmöwu ëk anën ka iwinya unu ï yodhi kïbëc.
10 Ka ngat mörö na un dong ïtïmö kïca nïnë, an thon atïmö kïca nïnë, ëka gin mörö na an dong atïmö kïca ïë, ka mörö tye, nwongo atïmö kïca ï nyim Kiricito pïrwu,
11 ëk Catan kür ölööwa kï ryëkö mërë. Pïën wan dong engeo thama mërë.

Gin n'ömïö Paulo cwinye ba obedo na yom ï Teroa

12 Ï karë na an athuno ï Teroa më tïtö Emuth na Bër ka Kiricito, anwongo nï Rwoth dong öyabö yoo nïna.
13 Ëntö cwinya ba obedo na yom pïën ba anwongo ömëra Tito kunön. Cë amotho jö n'oye na tye kunön ëka apoth yo Macedonia.
14 Ëntö pwöc obed both Obanga, na karë kïbëc tëlöwa ï dore më nyutho löc ka Kiricito, dökï tio ködwa ëk Kiricito ongere na calö gin na kur na ngwece dung ï kabedo kïbëc.
15 Pïën wan ebedo gin na ngwece kur ka Kiricito both Obanga, na dung na mït both jö na tye ka larë ëka both jö na tye ka rwenyo.
16 Both jö na tye ka rwenyo ngwecewa obedo gin n'öthöö na kelo thöö,

ëntö kï both jö na tye ka larë ngwecewa obedo gin na kwö na kelo kwö. Ëka nga na twërö tic ni?

17 Wan ba ëcal kï jö na pol nökënë na rubo gïnï köp k'Obanga më nwongo magoba. Ëntö ï Kiricito, wan ëtwak na cwinywa leng ï nyim Obanga na calö jö n'Obanga ooro.

3

Etic më cïkërë na nyen

1 Wan dökï ëcakö më pakërë kënwa? Onyo un ïmïtö nï wan ebin kï waraga më nyuthere bothwu calö jö nökënë onyo waraga na un ïcöö?

2 Un kikomwu ïcal kï waragawa më nyuthere n'ëcöö ï cwinywa, na ngere ëka jö kïbëc kwanö.

3 Un dong inyutho nï ibedo unu waraga n'öya kï both Kiricito, na wan ekelo. Waraga ni ba ëcöö kï kalam ëka ingki, ëntö ëcöö kï Tipo k'Obanga na kwö, ba ëcöö ï kidi ëntö ëcöö ï cwiny dhanö.

4 Gin n'ömïö akobo kömanön pïën wan ecung na tëk ï nyim Obanga ï Kiricito.

5 Wan kï komwa ba ërömö kobo nï gin mörö öya kï bothwa, ëntö tëköwa kïbëc öya kï both Obanga.

6 Ën ömïöwa ërömö bedo etic më cïkërë na nyen, pathï më cïk n'ëcöö acöa ëntö më Tipo, pïën cïk n'ëcöö acöa kelo thöö, ëntö Tipo kelo kwö.

Dheo më Cïkërë na Nyen

7 Cïk na yam ëcöö kï nyukuta ï kom kidi n'apada na tic mërë kelo thöö, onwongo obino kï dheo. Ömïö nënö wang Muca obino ölöö jö Icarael ökö pï ryëny ka terinyime, na dheo na ryëny nön obino orwenyo ökö.

8 Së dong tic ka Tipo ba bino bedo kï dheo na löö?

9 Së ka tic na mïö köp löö dhanö tye kï dheo, kara tic na kelo kwanö dhanö nï kite atïr dheo mërë ba bino löönö manön ökö?

10 Adyer gin na yam tye kï dheo dong ödökö gin na dheo mërë ope, pï dheo nökënë ca na dong löö ën rwök.

11 Ëka ka gin n'onwongo orwenyo ökö obino kï dheo, së gin na ruu myero obed kï dheo na löö!

12 Pï manön, wan etye kï koth gen ni, ënë ömïö wan ëtwak kï tëk cwiny.

13 Wan ba ëcal kï Muca na yam oumo terinyime kï böngü ëk jö Icarael kür önën gïnï kit na tar na ryëny rwenyo ködë kï ï terinyime.

14 Ëntö thamagï onwongo oumere ökö, naka thon tin thamagï pod oumere ka ëkwanö cïkërë na cön. Gin më um nön bara ëkwanyö, pïën twërö kwanyërë ökö pï yee ï Kiricito këkën.

15 Naka tin ka ëkwanö cïk ka Muca, gin më um nön pod umo thamagï.

16 Ëntö ka dhanö mörö ölökërë both Rwoth, gin më um nön ëkwanyö ökö.

17 Kobedini, Rwoth ënë Tipo, ëka kanya Tipo ka Rwoth tye ïë, kuc thon tye ïë.

18 Ëka wan kïbëc na dong ëkwanyö gin më um ökö kï ï terinyimwa, dong etye na calö dheo ka Rwoth, na mïö ëlökërë ëdökö calö ën, nakun dheo mërë mëdërë amëda, na bino kï both Rwoth, na ënë Tipo.

4

Tar më Emuth na Bër

1 Pï manön, wan na dong ëmïöwa tic ni pï kïca k'Obanga, cwinywa ba bino dök cen.

2 Ëntö wan dong ëkwërö kit na reco kïbëc n'ëkanö ëka më lewic. Ëka dökï ëkwërö tic më bwöl ökö ëka kï dwanyö köp k'Obanga, ëntö wan ëtwakö köp adyer ï nyim Obanga, ëka jö kïbëc na genere ngeo.

3 Ka së Emuth na Bër na wan ekelo oumere ökö, nwongo oumere kï both jö na tye ka rwenyo këkën.

4 Gïn jö na ba yee nonu, obanga më lobo ni dong oumo thamagï ökö ëk kür önën gïnï tar më Emuth na Bër ï kom dheo ka Kiricito, na ënë cal k'Obanga kikome.

5 Wan ba ëtïtö köp ï komwa kënwa, ëntö ï kom Yecu Kiricito n'obedo Rwoth, ëka wan kikomwa ebedo eticwu pï Yecu.

4:6 Acaki 1:3

6 Pïën Obanga yam okobo nï, “Wëk
tar öryëny nakun yaa kï ï cöl pïny,”
man ënë Obanga acël nön n'ömïö tar
mërë öryëny ï cwinywa më mïöwa tar
më ngec ï kom dheo k'Obanga na
ryëny ï wang Kiricito.

Lönyö n'ëkanö ï tabö

7 Ëntö wan etye kï lönyö ni na tye
ï tabö n'ecweo kï lobo, më nyutho nï
tëkö na thwönë yaa kï both Obanga,
ëntö ba yaa kï bothwa.
8 Ëdïöwa ï yodhi kïbëc, ëntö ba
ërïdöwa rwök. Thamawa ocung ökö,
ëntö genwa ba öbal.
9 Eyelowa, ëntö Obanga ba öwëköwa
ata, ëtëöwa pïny, ëntö ba ëthöö.
10 Karë kïbëc wan ëyëö thöö ka Yecu
ï komwa, ëk kwö ka Yecu thon onen ï
komwa.
11 Pïën karë kïbëc wan n'ëkwö ëmïrë
më thöö pï Yecu, ëk kwö mërë onen ï
komwa na thöö ökö.
12 Man dong nyutho nï thöö tye ka
tic ï komwa, ëntö kwö tye ka tic ï
komwu.
13 Wan etye kï koth tipo nön ëk yee
na yam ëcöö nï, “An ayee, ënë ömïö
atwak.” Wan thon eyee, ënë ömïö
wan ëtwak.
14 Wan engeo nï ngat n'ocero
Rwoth Yecu bino cerowa thon kite
n'ocero kï Yecu, ëka ën bino kelowa
ï nyime kanya acël kodwu.
15 Jami ni kïbëc ötïmërë pïrwu, ëk
kïca k'Obanga ömëdërë both jö na pol,
ëk gïn thon ömëdërë kï pwöc rwök më
mïö Obanga dheo.

Kwö më yee

16 Pï manön, cwinywa ba tye ka dök
cen, kadï del komwa ni tye ka bal,
ëntö kwö më ïwa tye ka röc nïnö kï
nïnö.
17 Pïën can n'eyelowa ködë yot, tye
pï karë mörö na nönök, ëka tye ka
yübö nïwa dheo na thwönë na ba
thum ëka thwönë na löö.
18 Wan ba ëcïkö wangwa më nënö
gin na nen, ëntö më nënö gin na ba
nen. Gin na nen bedo pï karë na
nönök këkën, ëntö gin na ba nen bedo
naka naka.

5

Öt na ba ëgërö kï cïng

1 Kobedini onu engeo nï ka kom
onu më lobo ni n'ebedo ïë ëbalö ökö,
etye kï gedo n'öya kï both Obanga na
ba ëgërö kï cïng, öt na bedo na twal ï
wi polo.
2 Adyer onu ëcür acüra ï kom onu
më lobo ni pïën onu etye kï miti nï ëk
eruk onu kï kom më polo,
3 pïën ka eruko onu, ba ebino
nwongo onu etye kotula.
4 Pïën ka wan pod etye ï kom më
lobo ni, ëcür acüra kï cwer cwiny
n'önüöwa, pathï nï wan ba ëmïtö nï
ebed na ba erukowa, ëntö wan ëmïtö
nï erukwa kï kom na nyen, ëk gin na
kwö ömwöny gin n'öthöö ökö.
5 Ngat n'öyüböwa pï köp ni ënë
Obanga, ëka thon ömïöwa Tipo mërë
na calö gin na moko nï ën ebino cobo
gin n'ëcïkö.
6 Pï manön ï karë kïbëc wan ecung
na tëk ëka thon engeo nï ka wan ëkwö
ï komwa ni nwongo ebedo na bor kï
both Rwoth,
7 pïën kwöwa cung ï kom yee, pathï
gin n'ënënö kï wang.
8 Wan ecung na tëk, nakun ëthamö
nï thwara ëwëk komwa ökö, ëk ebed ï
pacö kanya acël kï Rwoth.
9 Dong kadï bed etye ï kom kany
onyo kunön, wan eketho cwinywa
më bedo jö na yomo cwiny Rwoth.
10 Pïën onu kïbëc myero ecung ï
nyim then më ngölö-köp ka Kiricito ëk
ngat acëlacël onwong gin n'opore na
ën ötïmö ï karë n'onwongo ën pod tye
ï kom, ka bër onyo rac.

Tic më dwökö dhanö both Obanga

11 Pï manön, wan kïbëc engeo nï
Rwoth myero elwor, wan ëtëmö
më ywanö thama ka jö nökënë.
Ëntö kitewa ngere both Obanga, ëka
thon ageno nï ngere ï ngec na tye ï
cwinywu na nyutho niwu bal.
12 Wan ba dökï etye ka pakërë
kënwa bothwu, ëntö etye ka mïöwu
karë më wakërë ï komwa, ëk ömïïwu
ïgam unu köp ka jö na wakërë ï kom

4:13 Jabuli 116:10

gin na nen kï yökö, ëka pathï pï gin na tye ï cwiny jö.
13 Ka wan ëdökö jö n'opo, nwongo wan epo pï Obanga, ëntö ka wiwa tye ka tic na bër, manön obedo më könyöwu.
14 Pïën mar ka Kiricito tye ka löönö kwöwa, pïën wan dong ëngölö köp köman nï ngat acël öthöö pï jö kïbëc, manön dong ömïö jö kïbëc öthöö gïnï.
15 Ën yam öthöö pï jö kïbëc, ëk jö na kwö kür dökï obed na kwö pïrgï këngï, ëntö obed gïnï kï kwö pï ngat na yam öthöö ëka ocer pïrgï.
16 Dong cakërë tin më cïdhö ködë anyim wan ba dökï ënënö dhanö mörö ï kite më lobo, kadï bed yam wan engeo Kiricito ï kite më lobo, wan ba dökï engeo ën ï kite nön.
17 Pï manön ka ngat mörö tye ï Kiricito, ën dökö cwec na nyen, gin na cön nwongo orwenyo ökö, gin na nyen ënë dong oleo kakarë.
18 Man kïbëc obedo tic n'öya kï both Obanga, n'ödwökö̈wa bothe pï Kiricito ëka ömïöwa tic më dwökö jïï bothe,
19 Obanga onwongo tye ka dwökö jö na tye ï lobo yo bothe ï Kiricito nakun ba ökwanö balgï ï komgï. Ëka ën ömïöwa köp më dwökö jïï bothe.
20 Pï manön, wan dong ëdökö ëwang Kiricito, Obanga kwaöwu kï dwönwa. Wan thon ëbakö dhöwa bothwu nakaka Kiricito nï ïmïï unu Obanga ödwökwu bothe.
21 Obanga ömïö ngat n'onwongo ba obedo abal ödökö abal pï onu, ëk ï Kiricito onu ënywak kite atïr k'Obanga.

6

1 Ï ticwa kanya acël k'Obanga, wan ëkwaöwu nï kür ïwëk unu kïca mërë öbal nono.
2 Pïën ën okobo nï,

“Yam awinyi ï karë më tïmö dhanö na bër,
ëka ï karë më larë abino akonyi.”

Winy unu, tin ënë caa më tïmö dhanö na bër. Tin ënë nïnö më larë.
3 Wan ba eketho orii ï yoo ka ngat mörö, ëk kür enwong bal mörö ï ticwa.
4 Ëntö na calö etic k'Obanga, wan enyutho bërwa kënwa ï kite na papath: kï dangö pëkö na tëk, ï ayela na pol, ï can, ëka kï kwö na tëk n'ödïöwa,
5 epwodowa, etweowa ï buc, ëcüpö lwak ï komwa, etio tic na tëk, ebedo abonge nïnö ëka cem oremowa.
6 Wan enyutho nï wan etic k'Obanga pï kitewa na leng, pï ngec na wan etye ködë, pï dïïnö cwinywa ëka kïcawa, pï Tipo Naleng, ëka pï mar na wan etye ködë na twodo ope ïë,
7 ï twakwa n'atïr, ëka pï tëkö k'Obanga, wan ëmakö jami lwëny më kite atïr ï cïngwa kucem ëka kucam.
8 Gïn öwörö̈wa, ëka ba öwörö̈wa gïnï thon, ëyanyöwa ëka ëpaköwa. Eterowa na calö etwodo, nakun wan ëtwakö köp adyer,
9 eterowa na calö jö na ba engeo, ëntö engeowa na bër, na calö jö n'öthöö ëntö ëkwö, na calö jö n'epwodogï ëntö ba enekowa,
10 na calö jö na kumo ëntö cwinywa nwongo pod tye na yom, na calö ëcan ëntö ëmïö jö na pol ödökö ëlönyö, na calö jö n'ope kï gin mörö ëntö etye kï jami kïbëc.
11 Un jö Korinti, wan dong ëtwak kodwu kanyalër, ëka ëyabö cwinywa na lac bothwu.
12 Wan ba eumo cwinywa kï bothwu, ëntö un ënë iumo unu cwinywu kï bothwa.
13 An atwak kodwu na calö un ëthïnöna, yab unu thon cwinywu na lac.

Öt k'Obanga na kwö

14 Kür ïrïbërë unu kï jö na ba oyee. Kite atïr twërö bedo kanya acël kï kite na ba tye atïr nïngö? Onyo tar twërö rïbërë kï cöl pïny kanya acël nïngö?
15 Thama ka Kiricito twërö rwatërë kï më ka Belial nïngö? Onyo ngö na dhanö n'oye Kiricito twërö nywakö kï dhanö na ba oye Kiricito?
16 Öt k'Obanga twërö rïbërë kï cal jwogi nïngö? Pïën wan ënë ebedo

6:2 Icaya 49:8

öt k'Obanga na kwö, na calö Obanga okobo nï, “An abino bedo ködgï, ëka abino woth ï kin-gï, abino bedo Obangagï, ëka gïn thon bino bedo jöga.”
17 “Pï manön dong yaa unu ökö kï bothgï,
ëka ipokere unu, man köp na Rwoth okobo.
Kür igud unu gin na ba leng,
ëka abino gamöwu.”
18 “An abino bedo apapwu,
ëka un ibino bedo awopena ëka anyirana,
man köp na Rwoth Won Twër Kïbëc okobo.”

7

1 Nyikoneina më amara, kite na wan dong etye kï cïkërë ni, myero onu dong ëlönyërë ökö kï kom gin na kïbëc na lino kom onyo tipo, nakun elworo Obanga, ëk ebed jö na leng kikokome.

Yom cwiny ka Paulo pï ngut ka jö Korinti

2 Yab unu cwinywu bothwa. Wan ba ëtïmö gin mörö na rac both ngat mörö, wan ba ëbwölö ngat mörö ëka wan thon ba ebuo ngat mörö.
3 An ba akobo köp ni ëk köp ölöwu, pïën akobo bothwu cön nï un pïrwu tëk bothwa rwök, më kwö kanya acël onyo më thöö kanya acël kodwu.
4 Atye kï gen rwök ï komwu, awakara thon pïrwu. Cwinya okwe na bër, ëka apong kï yom cwiny ï canwa kïbëc.
5 Ï karë na wan ethuno ï Macedonia wan ba enwongo karë më yweo, can onwongo ögüröwa tungi kï tungi, lwëny ï kin dhanö ëka lworo n'onwongo tye ï cwinywa.
6 Ëntö Obanga, na kweo cwiny jö na cwinygï ötür, okweo cwinywa pï bino ka Tito.
7 Pathï pï bino mërë këkën, ëntö thon pï kite na un ïcükö unu kï cwinye. Ën okobo bothwa miti na un itye ködë më nënöna, cwer cwiny na un itye ködë, kit cwiny na un ibedo ködë ï koma, ëk yom cwinya ömëdërë amëda.
8 Kadï bed waragana ocwero cwinywu, an ba angut më cöönö, kadï bed nï angut anïang nï waraga nön ocwero cwinywu pï karë mörö na nönök.
9 Kobedi dong an cwinya yom, pathï nï acwero cwinywu, ëntö pïën cwer cwinywu ömïö un ingut. Cwer cwinywu nön onwongo öya kï both Obanga, ëk ömïïwu kür inwong unu can mörö pïrwa.
10 Pïën cwer cwiny n'Obanga mïö kelo ngut na tero dhanö ï larë, abonge kobo nï kono angeo, ëntö cwer cwiny më lobo kelo thöö.
11 Nën unu kite n'Obanga otio kï cwer cwinywu ködë! Nën kite na dong iketho unu kï cwinywu më nyutho nï ipe unu kï bal, ï akëmöwu, ï lworo, mitiwu më nënöna, ï kite na un ïlara unu ködë, ëka kite na un ïyübërë ködë më mïö pwod ï kom gin na rac! Un dong ityeko nyuthere kenwu ï yoo kïbëc nï ba ingeo unu gin mörö ï kom köp nön.
12 Kadï bed acöö waraga bothwu, ba acöö pï ngat mörö n'onwongo ötïmö gin na rac, onyo pï ngat mörö n'ëtïmö gin na rac ï kome, ëntö acöö ëk ömïï kite na un ïdyërë ködë pïrwa onen ökö bothwu ï nyim Obanga.
13 Ï kom köp ni kïbëc ekweo cwinywa.

Mëd ï kom kweo cwinywa, wan ebedo kï yom cwiny më nënö kite na Tito onwongo tye kï yom cwiny ködë, pïën un kïbëc ikweo unu cwinye.
14 An onwongo awakara bothe pïrwu, ëka ba ïmïa unu lewic. Ëntö kite na gin na kïbëc na wan ekobo bothwu onwongo tye atïr, cë dong wakërëwa pïrwu ï nyim Tito tye atïr.
15 Ëka mar mërë pïrwu ödökö na tëk, ka ën opo kite na un ibedo kï winy ï kome, kite na un ïgamö unu ën ködë kï lworo ëka kï myël kom.
16 An cwinya yom, pïën atye kï gen ï komwu.

8

6:17 Icaya 52:11 **6:18** 2 Camuel 7:14; 2 Camuel 7:8

Obanga marö ngat na mïö mïc

1 Kobedini, utmegowa, wan ëmïtö
nï ibed unu kï ngec ï kom kïca
n'Obanga ömïö both jö n'oye Kiricito
na tye ï Macedonia.
2 Gïn owok ï atëmatëma na ger, ëka
kï yom cwiny na gïn obedo gïnï ködë
ï can na thwönë rwök n'ödïögï, ënë
lönyö na dit më cwiny n'obedo gïnï
ködë më mïö mïc.
3 Pïën gïn ömïö gin na gïn römö mïö,
ëka thon na kadhö. Gïn ötïmö na ba
ëdïögï adïa.
4 Gïn ökwaöwa nakun bakö dhögï nï
ëk enwong gïnï karë më rïbërë ködwa
më könyö jö k'Obanga na leng.
5 Gïn otio tic n'ölöö genwa ökö, pïën
gïn öcakö mïrë kën-gï both Rwoth ëka
dong kï miti k'Obanga gïn öcakö mïrë
gïnï bothwa thon.
6 Pï manön wan dong ëcükö cwiny
Tito nï kite na calö ën dong öcakö tic
më kïca ï kinwu, myero ën dong ocob
ökö.
7 Ëntö kite na calö un ïlöö dhanö ï
yodhi kïbëc—ï kom yee, ï twakö köp,
ï ngec, ï ketho cwinywu, ëka mar na
un itye ködë ï komwa—bër ïlöö unu
dhanö thon ï tic më kïca më mïö mïc.
8 Gin na an atwakö ba obedo cïk
na an ënë amïö, ëntö amïtö nyutho
bothwu kite na jö nökënë oketho gïnï
cwinygï, ëk atëm mar na un itye ködë
ka obedo mar n'atïr.
9 Pïën un ingeo cwiny më kïca
na Rwoth Yecu Kiricito obedo ködë,
kadï bed ën obedo alönyö, ëntö pïrwu
ölökërë ödökö acan, ëk ï can mërë ibed
unu ëlönyö.
10 Ëka man ënë thama na an amïö
ï kom köp ni, twërö bedo na bër ka
icobo unu gin na yam ïcakö ï mwaka
n'opoth ca. Yam un ënë ibedo unu jö
n'onwongo tye anyim, pathï tic këkën,
ëntö naka thon më ketho cwinywu ï
mïö mïc.
11 Kobedi dong amïtö nï ïmëdërë
unu kï ticwu anyim, ëk icob unu ökö.
Bed unu kï miti më tyeko na röm
aröma kï maca na yam ïcakö unu ködë
nakun ïkwanyö unu gin na mïtërë kï ï
kom gin na tye bothwu.
12 Obanga gamö mïc na dhanö tye
ködë ka cë ën tye kï miti më mïö, na
ba parö pï gin na ën ope ködë.
13 Wan ba etye ka kobo nï ëk
jö nökënë obed gïnï na bër nakun
ëdïöwu, ëntö nï ëk jö kïbëc obed gïnï na
röm aröma.
14 Kite na calö kobedini un itye
kï jami na büp, mïï unu gin na gïn
mïtö, ëk wang mörö ka gïn thon bino
bedo gïnï kï jami na büp, gïn thon
bino mïöwu gin n'orem kï bothwu,
ëka dong bino mïö un ibedo na röm
aröma,
15 na calö ëcöö nï, “Ngat n'öcökö
na büp, ba tye ködë na pol, ëka ngat
n'öcökö na nönök ba tye ködë na
nönök.”

Eoro Tito yo Korinti

16 An apwöyö Obanga n'oketho ï
cwiny Tito miti na thwönë na röm kï
mëga më könyöwu.
17 Ën ba ögamö kwacwa këkën, ëntö
oketho cwinye ïë rwök, n'ömïö ën tye
ka bino bothwu pï miti mërë kënë.
18 Wan eoro ën kanya acël k'ömïnwa
n'ëpakö rwök both jö n'oye Kiricito
kïbëc pï kite na ën tïtö ködë köp më
Emuth na Bër.
19 Pathï manön këkën, ëntö jö n'oye
Kiricito öyërö gïnï ën më woth kanya
acël ködwa ï tic më mïö mïc më kïca
na wan etye ka tio pï mïö dheo both
Rwoth, ëka pï mitiwa më mïö köny
both dhanö.
20 Wan etye n'ëgwökërë rwök ëk
ngat mörö kür onwong bal mörö ï kit
na wan etye ka tic kï mïc na büp ni
ködë.
21 Pï manön thamawa tye më tio gïn
na bër, pathï ï nyim Obanga këkën,
ëntö naka thon ï nyim dhanö.
22 Wan thon etye ka orogï kanya
acël k'ömïnwa nökënë na wan ebedo
ka tëmö kite ï yodhi kïbëc, ëka wan
enwongo nï ën obedo dhanö na ketho
cwinye ï kom tic na pol, ëntö ï karë
ni dong tye ka ketho cwinye na tëk
rwök na löö tic na yam cön, pï gen na
thwönë na ën tye ködë ï komwu.

8:15 Yaa 16:18

23 Ëntö pï Tito, ën obedo atic kanya
acël köda ëka awodha ï kinwu, ëka pï
utmegowa, gïn obedo eor na cung pï
jö n'oye Kiricito, ëka gïn ënë jö na kelo
dheo both Kiricito.
24 Pï manön, nyuth unu mar na un
itye ködë both jö n'oye Kiricito, ëk gïn
önën wakërëwa na wan etye ködë ï
komwu.

9

Mïc më könyö jö k'Obanga

1 Kobedi dong ba mïtërë an më
cöönö bothwu köp ï kom mïc n'ëmïö pï
jö k'Obanga na leng.
2 Pïën an angeo miti na un itye ködë
më mïö köny, ëka an abedo ka wakara
pïrwu rwök both jö më Macedonia,
nakun akobo bothgï nï un jö na tye ï
Akaya onwongo ïyübërë unu ökö cön
më mïö mïc anaka ï mwaka n'opoth.
Ketho cwinywu ömïö jö na pol thon
oketho cwinygï ï mïö mïc.
3 Ëntö an atye ka oro utmego onu
bothwu ëk wakërëwa pïrwu ï köp ni
kür ojik ï köp këkën, ëk ibed unu nï
yübërë ï kite na an akobo bothgï ködë.
4 Ka cë jö mökö më Macedonia
owotho köda ëka onwongo nï un ba
ïyübërë, wan ebino bedo kï lewic pï
gen n'onwongo wan eketho ï komwu.
5 Pï manön an athamö nï bër aor
utmego ni anyim ëk otyek gïnï yüb
më mïc na un ïcïkërë më mïö, ëk obed
n'öyübërë na calö mïc na un ïmïö kï
cwinywu kenwu na ba ëdïöwu adïa.
6 Köp tye nï köman, dhanö mörö na
cwöö kodhi na nönök, bino kaö thon
na nönök, ëka dhanö mörö na cwöö
kodhi na büp, bino kaö thon na büp.
7 Dhanö acëlacël myero ömïï kite na
cwinye omoko më mïö, abonge cwer
cwiny onyo dïc mörö, pïën Obanga
marö ngat na mïö kï yom cwiny.
8 Ëka Obanga twërö mïöwu gum më
jami na pol, ëk ï jami kïbëc ëka ï karë
kïbëc ibed unu kï jami na römöwu na
bër, na mïö un thon ïtwërö mïö köny
na thwönë më könyö tic kïbëc na bëcö.
9 Kite n'ëcöö ködë ï Cöc na Leng:
“Ömïö jami mërë na pol both ëcan,
kite atïr mërë bedo naka naka.”
10 Ngat na mïö kodhi both acwö kodhi
ëka cem më acama, bino thon mïöwu
kodhi ëka mëdö dërö më kodhiwu cë
bino nyanö kac më kite atïrwu më mïö
mïc.
11 Ën bino mïöwu ibedo ëlönyö ï kit yo-
dhi kïbëc ëk ibed unu jö na römö bedo
kï cwiny më mïö mïc ï karë kïbëc, ëka
ka wan etero mïcwu both jö na mïtö,
gïn bino pwöyö Obanga.
12 Tic më köny ni na un itye ka
tïmö bino kelo gin na mïtërë both
jö k'Obanga na leng, ëntö pathï
manön këkën, bino kelo thon pwöc
na thwönë rwök both Obanga.
13 Pïën gin na bër na ticwu kelo
bino mïö jö na pol më mïö dheo both
Obanga, pïën nyutho winy na bër na
un itye ködë ï köp më Emuth na Bër
ï kom Kiricito ëka pï cwiny na bër na
un ïnywakö kï lïmwu ködgï ëka kï jö
kïbëc.
14 Ëka ï lëgagï pïrwu cwinygï bino
parö pïrwu, pïën pï kïca k'Obanga na
thwönë n'ökadhö karë na dong onen
bothwu.
15 Pwöc obed both Obanga pï mïc
mërë na bër na ba kobere!

10

Pido ka Paulo pï tic mërë

1 An, Paulo, akok bothwu nakun
abakö dhöga, an n'ekobo nï amwol
ëka dökï awör thon ka atye kanya acël
kodwu, ëntö an abedo na ger ka atye
thenge. Pï mwolo ëka dökï pï kïca ka
Kiricito,
2 an akwaöwu nï ka an abino
bothwu, kür ïmïa unu abed kï gero ëka
kï tëk cwiny na an ageno nï atwërö
bedo ködë ï kom jö mökö na thamö
gïnï nï wan ëlübö kite më lobo ni.
3 Kadï bed nï wan etye ï lobo, wan
ba ëlwënyö kï jami lwëny më lobo ni.
4 Jami lwëny na onu ëlwënyö
ködë ba obedo jami lwëny më lobo,
ëntö obedo gïnï jami lwëny më tëkö
k'Obanga, na türö cël ka lang onu.
5 Wan ëtürö thama na ba tye atïr,
ëka awaka kïbëc na tingere malö na
mïö jïï ba ngeo Obanga. Wan ëmakö

9:9 Jabuli 112:9

thamagï më jëm ëka ëmïö bedo kï winy ï kom Kiricito.

6 Ëka kinge na dong ïdökö unu jö na tye kï winy n'örömö, cë wan ebino pwodo ngat acëlacël na ba bino bedo kï winy.

7 Nën unu gin na tye ï nyimwu. Ka dhanö mörö tye kï tëk cwiny nï ën ebedo dhanö ka Kiricito, myero ën önën dökï nï onu ebedo jö ka Kiricito kite na ën obedo ködë.

8 Pïën kadï bed awakara rwök pï twërö na Rwoth ömïö bothwa, an ba abino bedo kï lewic më tic kï twëröna. Twërö nön ën ömïö bothwa më könyöwu, ëka më döngöwu ëntö pathï më dwököwu pïny.

9 An ba amïtö nï abed calö ngat mörö na tye ka mïö lworo bothwu kï waraga na an acöögï.

10 Pïën jö mökö kobo nï, “Waraga mërë pëk ëka tëk, ëntö ka ën othuno bothwu kome bedo na görü, ëka thon gin mörö ope ï köp mërë na ën twakö.”

11 Jö n'obedo nï kömanön myero önïang gïnï nï kite na wan ëtwak ködë ï waragawa ka wan epe, wan ebino tïmö nï kömanön thon ka etye bothwu.

12 Wan ba ëparö më kethere kënwa onyo më pore kï jö mökö na pakërë gïnï kën-gï. Ëntö ka gïn opimere kën-gï ëka opore gïnï kën-gï, nwongo gïn ba ryëk.

13 Wan ba ebino wakërë n'ökadhö wangë n'ëmïö, ëntö wan ebino wakërë kanya Obanga opoko nïwa më tic, më thuno naka thon bothwu.

14 Wan ba ebino kadhö kanya myero ejik ïë calö yam ba ethuno bothwu, pïën wan ënë ëcakö thuno bothwu më tïtö köp më Emuth na Bër ï kom Kiricito.

15 Wan ba ëwakërë n'ökadhö wangë n'ëmïöwa ï kom tic na jö nökënë ënë oyelere ïë, ëntö wan etye kï gen nï ka yeewu ömëdërë, ticwa thon bino mëdërë rwök ï kinwu, nakun lübö kanya yam epoko nïwa.

16 Cë wan ëtwërö tïtö Emuth na Bër ï lobo na tye kanya bor. Pïën wan ba ëmïtö wakërë kï tic na dong ngat nökënë ötïmö ï kakar tic ka dhanö nökënë.

17 Ëntö ngat na wakërë myero öwakërë ï Rwoth.

18 Pïën pathï ngat na pakërë kënë ënë Obanga pwöyö, ëntö dhanö na Rwoth pakö.

11

Paulo ëka ëkwëna na twot

1 Athamö nï ïdïï unu cwinywu na nönök ï koma pï mingona. Dïï unu cwinywu köda.

2 An abedo kï nyeko ï komwu kï koth nyeko n'Obanga tye ködë. Pïën an acïkara më mïöwu both ëcwö acël na ënë Kiricito ëk amïïwu bothe na calö nyakö na leng na bara ongeo ëcwö.

3 Ëntö an atye kï lworo nï kite na calö thwol yam öbwölö Eba k'ökö̈ra mërë, un thon jïï bino balö thamawu ökö, ëka bino mïöwu ba ibino marö unu Kiricito kï cwinywu kïbëc na leng.

4 Pïën ka ngat mörö obino bothwu cë ötïtö Yecu nökënë na path kï Yecu na wan ëtïtö, onyo ka ïgamö unu tipo na path kï kom maca na un ïgamö, onyo Emuth na Bër na path kï kom maca na un iyeo, manön un iyeo më tic ködë.

5 Ëntö an ba athamö nï an atïdï both “ëkwëna na dito.”

6 Kadï bed nï an ba aryëk ï twak, ëntö an atye kï ngec. Wan enyutho bothwu köp ni kanyalër ï yodhi kïbëc.

7 Onyo an onwongo atïmö bal ï karë na an amwolara ëk etingwu malö, pïën an atïtö bothwu köp më Emuth na Bër k'Obanga abonge cül mörö?

8 An ayakö jö n'oye Kiricito nökënë nakun agamö cül kï bothgï ëk atii niwu tic.

9 Ëka ï karë na an onwongo atye kodwu na mïtö gin mörö, an onwongo ba abedo pëkö both ngat mörö, pïën utmego n'obino gïnï kï ï Macedonia ömïö ngö n'onwongo an amïtö. An agwökara kür abed pëkö bothwu ï yoo mörö këkën, ëka abino mëdara më tïmö nï kömanön.

10 Na calö köp n'adyer ka Kiricito tye ï cwinya, ngat mörö ope na bino jükö awakana kï ï lobo Akaya.

11 Pïngö? Pïën an ba amaröwu?
Obanga ngeo nï an amaröwu!
12 Ëka an abino mëdara më tïmö ngö
na an atye ka tïmö, ëk kür amïï jö na
mïtö nwongo karë më mïögï bedo na
röm aröma ködwa ï tic na gïn wakërë
ïë.
13 Pïën koth jö nön obedo gïnï
ëkwëna na twot, etic na bwölö jïï, na
lökërë gïnï calö ëkwëna ka Kiricito.
14 Ngat mörö myero kür obed kï ur
ï köp ni, pïën kadï Catan kikome thon
lökërë na calö malaika na mënyö pïny.
15 Pï manön man ba obedo gin mörö
më aura ka cë etic ka Catan lökërë gïnï
calö etic na kitegï atïr. Ajikigï bino
bedo na röm aröma kï tic na gïn otio.

Can ka Paulo na calö akwëna

16 An akobo dökï nï ngat mörö kür
öthamnï an abedo amïng. Ëntö ka
ïthamö unu nï kömanön, cë ïjöla unu
na calö dhanö na mïng, ëk ömïa thon
awakara na nönök.
17 Gin na an atye ka kobo k'awaka
ba obedo gin na Rwoth ömïa nï akob
bothwu ëntö an atwak calö amïng.
18 Kite na jö na pol wakërë ï kite
na lobo wakërë ködë, an thon abino
wakara.
19 Un ïdïö cwinywu kï yom cwiny kï
jö na mïng, nakun un ibedo jö na ryëk!
20 Adyer un ïdïö cwinywu kadï ngat
mörö tye ka lököwu më bedo opii
mërë, onyo tye ka camö lïmwu, onyo
buowu, onyo na bwönöwu, onyo bapö
lemwu.
21 Kï lewic na mëga an ayeo nï wan
onwongo ëgörü rwök pï köp nön!

Ëntö gin mörö na dhanö dïö cwinye
ïë më wakërë pïrë, an atye ka twak na
calö amïng, an thon adïö cwinya më
wakara ï kom gin nön.
22 Gïn obedo jö Iburu? Cë an thon
abedo. Gïn obedo jö Icarael? Cë
an thon abedo. Gïn obedo ëkwaë
k'Abraam? Cë an thon abedo.
23 Gïn obedo etic ka Kiricito? (An
atwak na calö ngat n'opo.) An alöögï,
atio tic na thwönë rwök, abedo ï buc
wang na pol, epwoda kï wel lüth na
ba kwanërë, ëka abüc kï ï thöö wang
na pol.
24 Eyuda opwoda gïnï wang abic kï
del wang pyer adek wie abungwën.
25 Opwoda gïnï wang adek kï lüth,
ecela kï kite wang acël, mel ötür köda
wang adek, abuto ï nam kiwor ëka
kiceng.
26 An abedo ka woth pï karë na
pol. Anwongo can n'öya kï ï kulo na
möl ëka can n'öya kï both ëyak. An-
wongo can n'öya kï both jö më thurwa
kikokome ëka can n'öya kï both Erok.
Anwongo can n'öya kï ï pacö na dit,
can n'öya kï ï thim, can n'öya kï ï nam.
Anwongo can n'öya kï both utmego
n'obedo etwodo.
27 An atio tic na tëk rwök pï karë
na lac na ba anïnö kiwor. An ario
kec k'örïö pii, na ba acamö gin mörö.
Adangö thon pïny na ngïc abonge gin
mörö më aruka.
28 Mëd ï kom gin nökënë kïbëc, tye
gin acël na kelo pëkö botha karë kï
karë, ënë par na an atye ködë pï jö
n'oye Kiricito kïbëc na tye ï kabedo na
papath.
29 Nga na tye kï görü ëka an ba
awinyo görü? Nga n'ëmïö opodho ï
bal na ïa ba öwang ïë?
30 Ka onwongo myero awakara,
an abino wakara pï gin na nyutho
görüna.
31 Obanga ëka Apap ka Rwoth Yecu,
na myero ëpak naka naka, ngeo nï an
ba atwot.
32 Ï karë na an atye ï Damaciko,
gabuna na tye ï thë löc ka rwoth Areta
onwongo obedo ka kürö pacö ka jö
Damaciko nï ëk ëmaka,
33 ëntö ëmïa adönyö yökö n'elwa
pïny k'adïta nakun awok kï ï wang
derica na tye ï kom cël, ëka alüü ökö
kï ï cïngë.

12

Lek ka Paulo ëka ökïdhö na tye ï ringo kome

1 An myero amëdara më wakara.
Kadï bed nï gin mörö ope n'enwongo
kï ïë. An abino mëdara më twak ï kom
gin na an anënö ï wang lek ëka gin na
Rwoth onyutho botha.

2 An angeo dhanö na tye ï Kiricito na dong ökadhö mwaka apar wie angwën na yam etingo etero ökö malö ï wi polo më adek. Kadï bed nï onwongo tye ï kom onyo ba tye ï kom, an ba angeo ëntö Obanga ënë ngeo.
3 Ëka an angeo nï dhanö ni kadï bed tye ï kom onyo ba tye ï kom, an ba angeo ëntö Obanga ënë ngeo,
4 onwongo etingo etero malö ï polo. Ën onwongo owinyo köp na ba römö atwaka, na ba eyeo dhanö më kobo.
5 An abino wakara pï koth dhanö na cal kï manön, ëntö ba abino wakara pïra këna, na path kï görüna.
6 Kadï bed an amïtö yërö më wakara, an ba abino bedo amïng, pïën nwongo an abino twakö köp n'atïr. Ëntö an ba abino wakara ëk dhanö mörö kür obed kï thama ï koma na löö gin na ën önënö onyo köp na ën owinyo awinya kï botha.
7 Më gwökö na ëk kür atingara malö këna pï jami më aura na pol na yam Obanga onyutho botha, yam eketho ökü dhö ï ringo koma, aor ka Catan ëk oketh can ï koma ëk kür atingara malö këna.
8 Wang adek an akwaö Rwoth ëk ökwany ökö kï botha.
9 Ëntö ën okobo nïna nï, “Kïcana tye na romi, pïën tëkö na bedo na tëk rwök kanya görü tye ïë.” Pï manön an abino wakara rwök kï yom cwiny ï kom görüna, ëk tëkö ka Kiricito obed ï koma.
10 Pï Kiricito ömïö cwinya yom pï görü na papath na an atye ködë, ayeny, can, pëkö mökö n'eyela ködë, pëkö na dïa rwök, pïën kanya an agörü kï ïë, ënë kanya an atëk kï ïë.

Mar ka Paulo pï jö n'oye Kiricito na tye ï Korinti

11 An onwongo abedo amïng! Ïdïa unu ïë, pïën un onwongo myero ïpaka unu. An ba atïdï both “Ëkwëna na dito” kadï bed an ba abedo gin mörö.
12 Gin na kïbëc na nyutho nï an abedo akwëna kikome ötïmërë yam ï kinwu kï diö cwiny na thwönë, anyuth mökö, gin më aura, ëka tango.
13 Gin acël këkën na an ba atïmö, na an atïmö both jö n'oye Kiricito nökënë, an kikoma onwongo ba abedo pëkö bothwu. Tïm nïna unu kïca ï bal ni.
14 Kobedini dong an ayübara më bino bothwu wang më adek, ëka an ba abino bedo pëkö bothwu, pïën gin na an amïtö ba obedo jamiwu ëntö un. Ka obedo nï kömanön, ëthïnö kür myero ökan jami pï enyodogï ëntö enyodo ënë myero ökan jami pï ëthïnögï.
15 An abino bedo kï yom cwiny rwök më tic kï jami kïbëc na an atye ködë, kadï tëköna kïbëc pï könyö kwö më tipowu. Ka an amaröwu rwök, un ibino maröna na nönök?
16 Ëntö kadï bed nï kömanön, an ba abedo pëkö bothwu. Cë kite na an onwongo abedo ökö ra, an abino amaköwu kï bwöl.
17 Tye ngat mörö kï ï kin jö n'onwongo an aorogï bothwu n'obuo gin mörö kï bothwu pïra?
18 An akwaö Tito nï myero obin bothwu ëka aoro ömïn onu më woth ködë kanya acël. Tito obino obuowu? Pe! Onu yam ba etio tic kï cwiny acël ëka ëlübö yoo acël këkën?

19 Un ibedo thamö pï karë kïbëc nï wan ebedo ka pido pïrwa kënwa ï nyimwu? Wan ebedo twak ï nyim Obanga na calö jö na tye ï Kiricito, ëka jami kïbëc na wan ëtïmö, utmegona më amara, obedo më jïngöwu.
20 Pïën an atye kï lworo nï caa nökënë ka an athuno atwërö nwongowu ïpath kï kite na an amïtö nï ibed unu ködë, ëka un thon dökï ibino nwongo unu nï an apath kï kite na un ïmïtö nï an abed ködë. An atye kï lworo nï gwök onyo itye unu kï dha, adïnga, akëmö, woro, ayeny, anïï, awaka ëka arubaruba.
21 An atye kï lworo nï ka adwogo bothwu dökï, Obangana bino mïöna amwolara ï nyimwu, ëka an abino kok pï jö na pol n'öbalö cön cë ba ongut gïnï kï ï kom tïmgï na ba bër, tïm më ölyang ëka miti më kom na gïn ötïmö.

13

Limo ka Paulo më adek yo Korinti

1 Man ënë wang më adek na an atye
ka bino ködë yo bothwu. “Caden na
römö arïö onyo adek ënë myero omok
gïnï köp këbëc n'ekelo më alara.”
2 An onwongo dong akobo niwu
ökö cön ï karë na an onwongo atye
bothwu ï limona më arïö. Kobedi
dong anwö na an ape bothwu nï ka
adwogo dökï, ba abino tïmö kïca both
jö n'öbalö cön,
3 kite na un ïmïtö moko nï Kiricito
twak nakun wok kï botha. Ën ba
obedo ngat na görü më tic kodwu ëntö
ën tëk ï kinwu.
4 Ën onwongo eguro ï kor yath
arïa pïën ën onwongo ope kï tëkö,
ëntö kobedini ën tye na kwö pï tëkö
k'Obanga. Kadï onu thon ëgörü ï
ën, ëntö ï ticwa kodwu onu ebino
kwö kanya acël kï Kiricito pï tëkö
k'Obanga.
5 Ngïrë unu kenwu, ëk ïnën unu ka
cë icung unu na tëk ï yeewu. Tëmërë
unu kenwu. Un ba itye ka nïang nï
Yecu Kiricito tye ï ïwu? Thwara ka
ibedo unu jö n'Obanga ba pwöyö.
6 An ageno nï un ibino nïang na bër
nï wan ba ebedo jö na ba ëpwöyögï.
7 Wan ëlëgö Obanga pïrwu ëk kür
ïtïm unu gin mörö na rac. Pathï më
nyutho nï wan jö n'Obanga pwöyö,
ëntö wan ëmïtö nï un ïtïm gin na bër,
kadï bed nï wan enen calö jö na ën ba
öpwöyö.
8 Pïën wan ba ëtwërö tio gin mörö
na ba rwatërë kï köp na tye atïr, ëntö
ëtwërö tio gin na rwatërë kï gin na tye
atïr këkën.
9 Cwinywa yom ka wan ëgörü,
nwongo un ïtëk, dökï wan ëlëgö nï
ïdök unu jö n'otengo.
10 Man ënë gin n'ömïö an acöö köp
ni na an pod atye kanya abor kodwu,
ëk kür abed na ger ï komwu ka an
abino nakun atio kï twërö na yam
Rwoth ömïa ëk akönywu më döngö,
ëntö pathï më dwökö wu pïny.

Moth ka Paulo më ajiki

11 Më ajiki, utmegona, bed unu
dong. Yüb unu dong kitewu na bër,
ëka dökï myero iwiny unu kokona pï
gin na an akwaöwu pïrë. Bed unu
kï thama acël, bed unu kï kuc, ëka
Obanga na won mar kï kuc bino bedo
kodwu.
12 Mothere unu kenwu kï moth më
mar.
13 Jö k'Obanga na leng këbëc omoth-
owu.
14 Kïca ka Rwothwa Yecu Kiricito,
mar k'Obanga, ëka kï rïbërë ka Tipo
Naleng obed kodwu këbëc.

13:1 Nwönö Cïk 19:15

Waraga ka Paulo both Jö Galatia

Köp na tye ï waraga ka Paulo both jö Galatia

Na calö emuth na bër ï kom Kiricito n'ëcakö tïtö ëka ëgamö ï kin jö n'onwongo ba obedo gïnï Eyuda, peny öya ka cë dhanö twërö lübö cïk k'Eyuda më bedo dhanö n'oye Kiricito adyer. Paulo okobo cön nï man onwongo ba mïtërë—nï ï adyer, köp na pïrë tëk pï kwö ï Kiricito onwongo obedo yee, na nwongo eketho jami kïbëc atïr k'Obanga. Ëntö ï kin jö n'oye Kiricito kïbëc na tye ï lobo Galatia na tye ï Acia, n'onwongo tye ï thë löc ka jö Roma, kunön onwongo jö na pyem kï Paulo kobo gïnï nï dhanö myero ölüb cïk k'Eyuda ka mïtö bedo n'atïr k'Obanga.

Waraga ka Paulo both Jö Galatia onwongo ëcöö më dwongo cen jö n'onwongo ëbwölögï kï pwony më twodo ï yee n'atïr ëka ï kwö n'Obanga mïtö. Paulo öcakö twak nakun gwökö twërö mërë n'ecwodo ën ködë nï akwëna ka Yecu Kiricito. Paulo ocere nï cwodo mërë më bedo akwëna öya kï both Obanga, pathï kï ï twërö ka dhanö mörö, ëka tic mërë na pïrë tëk onwongo obedo pï jö na ba obedo Eyuda. Cë ën okobo nï yee këkën ënë mïö jïï twërö bedo n'atïr k'Obanga. Ï ajiki më cura gïnï Paulo onyutho nï kite ka jö n'oye Kiricito wotho na bër kï mar n'adwogi mërë yaa kï ï yee ï Kiricito.

Moth n'öya kï both Paulo

1 Waraga ni öya kï both Paulo n'obedo akwëna. Pathï jö mörö ënë oora, ëntö Yecu Kiricito ëka Obanga Apap n'ocero Yecu kï ï kin jö n'öthöö.
2 Utmego kïbëc na tye gïnï kanya acël köda kany ömïö mothgï.

Both jö n'oye Kiricito kïbëc na tye ï Galatia.

3 Obanga Apap onu ëka Rwoth Yecu Kiricito ömïïwu gum kï kuc.
4 Kiricito ömïö kwö mërë pï bal onu, kite n'Obanga Apap onu onwongo öyübö ködë, ëk ëlar onu ökö kï kom gin na rac më karë ni.
5 Dheo obed both Obanga naka naka. Amën.

Emuth na Bër nökënë ope

6 An auro kite na un ïlökërë unu ködë pïöpïö, ïkwërö unu ngat na yam ocwodowu ï kïca ka Kiricito, ëka itye ka lökërë unu ï emuth na bër nökënë na path k'Emuth na Bër.
7 Adyer Emuth na Bër nökënë ope, ëntö tye jö mökö na tye ka balö thamawu ökö nakun mïtö gïnï lökö Emuth na Bër ï kom Kiricito dökö gin na path.
8 Ëntö kadï bed wan onyo emalaika mörö n'öya kï ï polo ötïtö niwu emuth na bër nökënë na path k'Emuth na Bër na yam wan ëtïtö niwu ca, myero ëcën dhanö nön ökö.
9 Na calö wan ekobo niwu cön, pod anwö kobo dökï: Ka ngat mörö tye ka tïtö niwu emuth na bër nökënë na path k'Emuth na Bër na yam ïgamö unu, myero ëcën dhanö nön ökö!
10 An kobedini atye ka rangö cwak ka dhanö, onyo cwak k'Obanga? Onyo an atye ka tëmö yomo cwiny jö? Ka onwongo an pod ayomo cwiny jö, kono an ba abedo atic ka Kiricito.

Kite n'Obanga ocwodo kï Paulo

11 Utmegona, an amïtö inge unu nï Emuth na Bër na an atïtö ba obedo gin mörö na dhanö ënë öcakö.
12 An ba agamö kï both ngat mörö, onyo epwonya ködë apwonya; ëntö an anwongo kï both Yecu Kiricito n'onyutho botha.
13 Un ityeko winyo kite na kwöna na cön onwongo tye ködë ï lübö dini k'Eyuda, ëka kite na an onwongo aketho kï can ï kom jö k'Obanga n'oye Kiricito ëka atëmö tyekogï ökö.
14 Ï dini k'Eyuda, an onwongo alöö pol jïï n'obedo gïnï nyelwaga ëka alübö thëkwarö ka kwerena kïbëc.

15 Ëntö ï karë na bara ënywöla,
Obanga onwongo öyëra ökö, ëka oc-
woda pï kïca mërë. Së oyomo cwinye
16 më nyutho nïna Wode, ëk atït köp
ï kome both Erok. Ï karë na köp
ni ötïmërë, an ba acïdhö më penyo
thama kï both ngat mörö,
17 an thon ba acïdhö yo Jerucalem
both jö n'onwongo obedo gïnï ëkwëna
cön nïna, ëntö cücüth an acïdhö ï
lobo Arabia ëka kinge adwogo yo
Damaciko.
18 Së kinge mwaka adek, an acïdhö
naka yo Jerucalem më rwatërë kï Pe-
tero ëka abedo bothe pï nïnö apar wie
abic.
19 An ba anënö akwëna mörö ëntö
an anënö Yakobo këkën ömïn Rwoth.
20 Adyer ï nyim Obanga, gin na
kïbëc na an atye ka cöönö niwu ï
waraga ni, twodo mörö ope ïë.
21 Kinge manön an acïdhö yo Ciria
ëka Cilicia.
22 Ï karë nön, jö n'oye Kiricito na tye
gïnï ï Yudea onwongo bara ngeo gïnï
koma.
23 Gïn onwongo owinyo köp ï koma
këkën nï, “Ngat na yam oyelo onu
kobedini dong tye ka tïtö köp ï kom
yee na yam ën ötëmö türö.”
24 Së öpakö gïnï Obanga pï gin na ën
ötïmö ï koma.

2

Ëkwëna oyeo Paulo

1 Së kinge mwaka apar wie
angwën, an adök dökï yo Jerucalem
kï Baranaba. An thon awotho kï Tito.
2 An acïdhö kunön pïën Obanga
onyutho nïna nï myero acïdhï ëk atït
ï nyimgï körë kï körë Emuth na Bër
na an atïtö both Erok. Ëntö an atïmö
man ï müng both jö na pïrgï tëk, ëk kür
ökwër gïnï ticna na an atio onyo na
dong atyeko tio, ëk obed më nono.
3 Tito n'onwongo owotho köda ba
ëdïö nï ëk ëlïr, kadï bed nï ën onwongo
obedo Arok n'öya kï Grecia.
4 Köp ni öya pïën utmego mökö
n'obedo etwodo onwongo odonyo ï
kinwa më rïpö kuc na wan etye ködë ï
Kiricito Yecu ëka më mïöwa bedo opii.
5 Ëntö më gwökö köp adyer më
Emuth na Bër pïrwu, wan ba eyeo nï
gïn ölööwa kadï na tïdï mörö.
6 Both jö na pïrgï tëk —kite
n'onwongo gïn tye ködë ba okelo
apokapoka mörö botha, pïën Obanga
ba lengere both ngat mörö pï kite na
ën tye ködë—jö nön ba ömëdö gïnï gin
mörö ï köpna.
7 Nakaka manön, gïn obino ongeo
nï Obanga ömïa tic më tïtö Emuth na
Bër both Erok, na calö ömïö Petero tic
më tïtö both Eyuda.
8 Obanga n'ooro Petero na calö
akwëna më tic both Eyuda, ën on-
wongo thon tye ka tic köda na calö
akwëna both Erok.
9 Yakobo, Petero ëka Jon, n'onwongo
ngere më bedo calö wïr ka jö n'oye
Kiricito, na dong önïang gïnï pï gum
n'Obanga ömïa wan kï Baranaba, gïn
omotho cïngwa më nyutho nï wan
kïbëc etio kanya acël. Gïn oye nï wan
myero ëcïdh both Erok, ëka gïn ëcïdh
both Eyuda.
10 Gin na gïn ökwaöwa këkën ënë nï
wan myero ëmëdërë më könyö ëcan,
gin n'onwongo an aketho cwinya nï
myero atïm.

Paulo ocoko Petero

11 Ï karë na Petero obino yo An-
tiokia, an ajükö ën wang kï wang, pïën
ën onwongo ötïmö gin na ba tye na
bër.
12 Na bara jö n'öya kï both Yakobo
othuno, Petero onwongo cemo kanya
acël k'Erok. Ëntö ï karë n'othuno
gïnï, së Petero öcakö jer thenge ëka
opokere ökö kï both Erok pïën ën on-
wongo lworo jö na mïtö nï ngat mörö
këkën n'oye Kiricito myero kono ëlïr.
13 Eyuda nökënë n'oye öcakö gïnï
lübö kite ka Petero nön më twodo ëka
Baranaba thon öcakö lübö kitegï më
twodo nön.
14 Ï karë na an anënö nï gïn ba dökï
tye ka tic na lübërë kï köp adyer më
Emuth na Bër, an akobo both Petero
ï nyimgï kïbëc nï, “In ibedo Ayuda,
ëntö ïkwö calö Arok ëka ba ïkwö calö
Ayuda. Së dong in ïtwërö dïö Erok
nïngö më lübö kite k'Eyuda?

15 “Onu n'ebedo Eyuda ï anywölï
ëka ba ebedo ‘Erok n'obedo gïnï ëbal’
16 engeo nï dhanö ba ëkwanö nï kite
atïr pïën tïmö gin na cïk mïtö, ëntö pï
yee ï kom Yecu Kiricito. Kadï onu
thon Eyuda, eketho yee onu ï kom
Yecu Kiricito ëk ëkwan onu nï kite onu
atïr pï yee ï kom Kiricito, ëka pathï pï
tïmö gin na cïk mïtö. Pï manön, ba
ëkwanö dhanö nï kite atïr pïën tïmö
gin na cïk mïtö.
17 “Ëntö ka onu ërangö nï ëkwan
onu nï kite onu atïr pï Kiricito, cë
enwongo nï onu kikome ebedo ëbal
dökï, manön twërö nyutho nï Kiricito
ömïö onu ëdökö ëbal? Adyer pathï nï
kömanön!
18 Ka an agërö gin na yam arëdhö
ökö pïny, an amoko këna nï an abedo
ngat na türö cïk.
19 Cïk kikome ënë ömïö an athöö ëk
akwö pï Obanga.
20 An dong etyeko gurona ökö kï
Kiricito ï kor yath arïa mërë ëka pathï
an ënë dökï akwö, ëntö Kiricito ënë
tye ka kwö ï ïa. Kwö na an atye ködë
ï koma, an akwö pï yee ï kom Wod
k'Obanga, n'ömara ëka ömïrë kënë pïra.
21 An ba akwërö kïca k'Obanga, pïën
ka ëkwanö dhanö nï kite atïr pï cïk, cë
Kiricito öthöö nono abonge tyën köp
mörö.”

3

Cobo cïk onyo bedo kï yee

1 Un jö Galatia kara ïmïng unu
köman! Nga n'örögöwu? Yam cön on-
wongo enyutho niwu kanya lër kite
n'eguro kï Yecu Kiricito ï kor yath
arïa.
2 Ëk an apenywu peny acël: Un in-
wongo Tipo Naleng pï lübö cïk, onyo
pï yeo köp më Emuth na Bër na un
iwinyo?
3 Un kara ïmïng köman? Un ïcakö kï
Tipo Naleng k'Obanga ëntö kobedini
dong ïmïtö unu tyeko kï tëk komwu?
4 Un ïlïmö can na pol nono? Ï adyer
onwongo ba obedo më nono.
5 Obanga mïöwu Tipo Naleng ëka tio
tango na pol ï kinwu pïën ïlübö unu
cïk onyo pï yeo köp na un iwinyo?
6 Ï yoo acël nön, “Abraam oye ï kom
Obanga, ëka ëkwanö ën nï kite atïr pï
yee mërë.”
7 Myero inge unu nï jö na tye kï yee,
gïn ënë ëthïnö k'Abraam.
8 Cöc na Leng onyutho nï Obanga
bino kwanö Erok nï kitegï atïr pï yee.
Obanga yam ötïtö köp më Emuth na
Bër both Abraam cön nakun kobo
nïnë nï, “Rok kïbëc bino nwongo gum
piri.”
9 Pï manön, jö na tye kï yee bino
nwongo gïnï gum k'Abraam n'obedo
kï yee.
10 Jö kïbëc na jengere ï lübö cïk
ëlamögï dong ökö, pïën ëcöö nï, “Cen
opodh ï kom jö kïbëc na ba lübö gin na
kïbëc n'ëcöö ï buk më cïk.”
11 Kobedini köp dong ongere ökö nï
ba ëkwanö dhanö mörö nï kite atïr ï
nyim Obanga pï tïmö gin na cïk mïtö,
pïën ëcöö nï, “Ngat na kite atïr pï yee
bino bedo na kwö.”
12 Ëntö cïk ba ocung ï kom yee, pïën
ëcöö nï, “Ngat na tïmö nakun lübö gin
na cïk mïtö kïbëc bino kwö.”
13 Kiricito ënë yam ökökö onu kï ï
cen n'opodho ï kom onu pïën onu ba
ëlübö cïk. Ën obino cë ölökërë ödökö
dhanö n'ëlamö nakaka onu, pïën yam
ëcöö nï, “Cen myero opodh ï kom
dhanö n'ëngabö malö ï wi yath.”
14 Ën ökökö onu ëk gum na yam
Obanga ömïö both Abraam myero
Erok thon onwong gïnï pï Yecu Kiric-
ito. Ëk onu thon enwong Tipo Naleng
na yam ën öcïkö pï yee.

Cïk ëka gin më Cïkërë

15 Utmegona, ëk kono amïï apor më
kwö më karë kïbëc. Ka jö arïö öcïkërë
gïnï ï gin mörö na gïn omoko, ngat
mörö ope na dökï twërö lökö onyo
mëdö gin mörö ïë.
16 Obanga yam öcïkërë both
Abraam ëka akwarë. Cöc na Leng
ba okobo nï, “kï both ëkwaëni,” na
nyutho jö na pol, ëntö okobo nï, “kï

3:6 Acaki 15:6 **3:8** Acaki 12:3; 18:18; 22:18 **3:10** Nwönö Cïk 27:26 **3:11** Abakuk 2:4

both akwaru," na nyutho ngat acël këkën na ënë Kiricito.
17 Ngö na an akobo ene: Cïk na
dong obino kicen kinge mwaka 430
ba dökï twërö türö cïkërë n'Obanga
otyeko moko cön ëka thon ba mïö gin
n'ëcïkö rwenyo.
18 Ka mïc n'Obanga mïö obedo pï
cïk, cë nwongo ba lübö cïkërë mërë,
ëntö Obanga ï kïca mërë ömïö mïc
both Abraam pï cïkërë mërë.
19 Pïngö ëmïö cïk dökï? Cïk ebino
ëmëdö ï kom cïkërë ëk türö cïk onen
ökö kanyalër naka wang n'akwar
Abraam n'eketho cïkërë pïrë obino.
Emalaika ënë yam okelo cïk cë ëmïö ï
cïng ngat na rïbö dhanö kanya acël.
20 Ngat na rïbö dhanö ba mïtërë ka
ngat acël këkën ënë tye; ëntö Obanga
tye acël.
21 Cïk dong tye ka pyem kï cïkërë
k'Obanga? Pathï kömanön, pïën ka
onwongo ëmïö cïk na twërö mïö kwö,
cë kwanö dhanö nï kite atïr obedo pï
lübö cïk.
22 Ëntö Cöc na Leng kobo nï jö
kïbëc tye gïnï ï thë löc më bal, ëk gin
n'onwongo ëcïkö ëmïï both jö n'oye pï
yeegï ï kom Yecu Kiricito.
23 Na bara yee ï kom Kiricito
enyutho both onu, cïk onwongo
gwökö onu na calö emabuc, naka ï
karë na dong enyutho nï onu yee.
24 Kömanön, cïk onwongo obedo gin
na gwökö onu naka Kiricito obino; cë
dong ëcakö kwanö onu nï kite onu atïr
pï yee.
25 Kobedini dong yee ï kom Kiricito
tye, onu ba dökï ëtwërö bedo ï thë
gwök më cïk.

Ëthïnö k'Obanga

26 Un kïbëc ibedo ëthïnö k'Obanga
pï yee ï kom Kiricito Yecu.
27 Pïën un kïbëc n'onwongo ebati-
cawu ï Kiricito, iruko unu dong Kiric-
ito calö böngü na nyen.
28 Apokapoka ope ï kin Ayuda
k'Arok,* ï kin opii ëka ngat na löörë
kënë, ï kin ëcwö ëka dhakö, pïën un
kïbëc itye unu acël ï Kiricito Yecu.
29 Ka un ibedo jö ka Kiricito, cë un
dong ibedo unu ëthïnö k'Abraam na
bino leo gin na yam Obanga öcïkö
both Abraam.

4

1 Gin na an atye ka kobo ënë nï alee
jami ka pod obedo athïn, bedo na röm
aröma k'opii, kadï bed ën obedo won
jami kïbëc.
2 Ën bedo ï thë löc ka jö na gwökö ën
ëka edite na gwökö jami naka ka karë
n'apap mërë öcïkö örömö.
3 Man ënë kite n'obedo ködë ï kom
onu, ï karë na onu pod ebedo calö
ëthïnö, onu onwongo etye calö opii na
tye ï thë twër më lobo ni.
4 Ëntö ka karë n'ëcïkö kikome
örömö, Obanga obino ooro Wode na
dhakö önywölö ëka ökwö ï thë cïk,
5 më kökö jö n'onwongo tye ï thë cïk,
ëk ëlök onu ëdök ëthïnö k'Obanga kï
twër n'örömö.
6 Kobedini kite na un dong ibedo
ëthïnö k'Obanga, ënë ömïö Obanga
ooro Tipo ka Wode ï cwinywu na kok
nï, "Aba, Apap."
7 Pï manön un ba dökï ibedo unu
opii. Un ibedo ëthïnö k'Obanga, ëka
ebino mïöwu gin na ën öcïkö.

Par ka Paulo pï jö Galatia

8 Ï karë na un bara ingeo Obanga,
onwongo ibedo unu opii ka gin mökö
na ba obedo gïnï obanga kikome.
9 Ëntö kobedini dong un ingeo
Obanga—onyo nï Obanga dong nge-
owu—pïngö un dökï ïmïtö dök cen ï
opii më bedo ï thë twër më lobo ni na
görü ëka na pïny ölöögï? Ïmïtö unu dök
më bedo opiigï dökï?
10 Un iketho cwinywu më kwero
nïnö mökö, dwe, karë na papath, ëka
mwaka.
11 An atye kï lworo rwök nï ticna
kïbëc na an atio pïrwu onwongo
obedo më nono.
12 Utmegona, an akwaöwu nï ibed
unu calö an, pïën an dong adökö calö
un. Un ba ïtïmö gin mörö na rac ï
koma.

* **3:28** *Arok* obedo *dhanö më Grecia.*

13 Kite na un ingeo nï onwongo
obedo pï lïth koma, ënë ömïö an acakö
tïtö niwu Emuth na Bër.
14 Un ba ibino ïcaa onyo ïkwëra
unu kadï bed lïth koma onwongo
obedo atëmatëma bothwu, ëntö ïjöla
unu na bër na calö an onwongo
abedo malaika k'Obanga, onyo na
calö an onwongo abedo Kiricito Yecu
kikome.
15 Ngö n'öbalö yom cwinywu kïbëc
n'onwongo itye unu ködë? An arömö
mïö caden nï, ka onwongo twërë, on-
wongo myero igol wangwu ökö ëka
ïmïï unu botha.
16 An dong adökö langöwu pïën an
akobo niwu köp adyer?
17 Jö nökënë ca tëmö gïnï kï tëk më
lököwu, ëntö thamagï rac. Gin na gïn
mïtö ënë nï ïlökërë unu ökö kï botha
ëk ïcak unu winyogï.
18 Ka ngat mörö tye kï miti më tïmö
gin na bër bothwu, manön kïbëc bër,
ëntö myero ötïm gïnï ï karë kïbëc,
pathï ka an atye kodwu këkën.
19 Ëthïnöna më amara, pod dökï atye
ka dangö arem kodwu calö dhakö na
dangö arem ï karë më nywöl naka ka
Kiricito obedo na tye rwök ï kwöwu.
20 An onwongo amïtö nï kono abin
abed bothwu kobedini ëk anïang ï
kom gin na myero atwak bothwu,
pïën thama ï komwu dong ocungo
wia ökö!

Apor k'Aga ëka Cara

21 Un jö na mïtö nï cïk ölööwu, un ba
ingeo ngö na cïk kobo?
22 Pïën ëcöö nï Abraam onwongo
tye k'awope arïö, acël obedo wod ka
dhakö n'onwongo obedo opii, ëka acël
wod ka dhakö na ba obedo opii.
23 Wod ka dhakö n'onwongo obedo
opii ënywölö ï kite më kom; ëntö wod
ka dhakö na ba obedo opii ënywölö
na calö adwogi më cïkërë n'Obanga
öcïkö.
24 Man ërömö nïang ïë na calö car-
olok, mon arïö ni nyutho cïkërë arïö.
Cïkërë acël öya kï ï wi kidi Cinai,
önywölö ëthïnö na bino bedo gïnï opii:
Dhakö ni ënë Aga.

25 Kobedini Aga cung pï kidi Cinai
na tye ï Arabia na röm aröma kï Jeru-
calem më karë ni pïën tye ï opii kanya
acël k'ëthïnö mërë.
26 Ëntö dhakö nökënë ca cung pï
Jerucalem na tye ï polo; ën löörë kënë
ëka ën ënë obedo aya onu.
27 Pïën ëcöö nï:
“Bed kï yom cwiny, in dhakö nï bedo
alür,
na ba önywölö ëthïnö mörö;
red kï yom cwiny rwök,
in n'arem më nywöl ba ogoi;
pïën ëthïnö ka dhakö na cwörë öwëkö
pol
na löö ëthïnö ka dhakö na tye kï
cwörë.”
28 Utmegona, un ibedo ëthïnö më
cïkërë k'Obanga, na calö Icaka.
29 Ï karë nön, athïn n'ënywölö ï kite
më kom obedo yelo athïn n'ënywölö pï
tëkö ka Tipo k'Obanga, ëka röm aröma
thon kobedini.
30 Ëntö ngö na Cöc na Leng kobo?
“Ryëm dhakö n'obedo opii ökö kï
wode, pïën wode ba bino leeno jami
kanya acël kï wod ka dhakö na ba
obedo opii.”
31 Pï manön, utmegona, onu ba
ebedo ëthïnö ka dhakö n'obedo opii,
ëntö ëthïnö ka dhakö na ba obedo
opii.

5

Kuc ï Kiricito

1 Onu dong ebedo jö më kuc pïën
Kiricito otyeko gönyö onu dong ökö kï
ï opii. Cung unu na tëk, ëka kür ïdök
unu ï opii më cïk dökï.
2 Winy unu köpna, an, Paulo,
kobedini akobo bothwu nï: Ka ïmïö
ëlïröwu, cë Kiricito bino bedo gin
mörö na köny mërë ope bothwu.
3 An anwö köpna dökï both dhanö
acëlacël na mïö ëlïrë nï ën dong tye kï
banya më lübö cïk kïbëc.
4 Un jö na mïtö nï ëkwanwu nï
kitewu atïr pï lübö cïk, un dong ityeko
pokere ökö kenwu kï both Kiricito;
ïnyïkö unu ökö kï cecen kï kom kïca
k'Obanga.

4:30 Acaki 21:10

5 Pï Tipo Naleng, onu etye kï gen na
thwönë rwök më nwongo kite n'atïr
n'ëmïö pï yee.
6 Pïën ï Kiricito Yecu, lïrë onyo bedo
abonge lïrë ope kï köny mörö. Gin na
könyö këkën ënë yee na tio kï mar.
7 Un onwongo itye ka ngwëc na bër.
Nga n'öjüköwu më lübö köp më adyer?
8 Ëka pwony na calö man ba öya kï
both Obanga n'ocwodowu.
9 Pwony më twodo ni cal kï thöbï na
tïdï mörö na yenyo mökö ogati kïbëc.
10 An atye kï gen ï Rwoth nï
thamawu ba bino pokere kï mëga.
Ngat na tye ka mïöwu dönyö ï
arubaruba, Obanga bino pwodo kadï
bed ën nga.
11 Utmegona, ka an onwongo pod
atïtö niwu köp më lïrë, pïngö dökï pod
eketho ayela ï koma? Köp na makö
yath arïa onwongo ba dökï römö bedo
pëkö, ka an atïtö nï lïrë bër.
12 An onwongo athamö nï ka twërë
jö nön na tye ka rubowu kï köp më
lïrë myero ömëdërë gïnï anyim ëka
opudhere gïnï kën-gï.
13 Utmegona, un yam ecwodowu
më bedo kï kuc. Ëntö kür dök ïlök
unu kuc na mewu obed më cobo miti
më kwö më anywölï. Nakaka tïmö
kömanön, myero dhanö acëlacël ömïrë
më könyö awodhe kï mar.
14 Pïën cïk kïbëc ërïbögï ökö ï köp acël
këkën nï, “Mar awodhi na calö ïmarö
komi keni.”
15 Ëntö ka ïkarë unu calö leeni më
thim, cë myero ïgwökërë unu ëk kür
ithum unu ökö kenwu.

Tipo Naleng ëka kite ka dhanö

16 Gin na an akobo niwu ene, mïï
unu Tipo Naleng ötëlwu, ëk kür icob
unu mitiwu më kwö më anywölï.
17 Pïën miti më kwö më anywölï
pyem kï miti ka Tipo Naleng, ëka miti
ka Tipo Naleng pyem kï miti më kwö
më anywölï. Gïn arïö ni dagërë gïnï,
manön ënë gin na jüköwu më tïmö gin
na un ïmïtö.
18 Ëntö ka Tipo Naleng ënë tye ka
tëlöwu, un ba itye ï thë cïk.
19 Tic më miti më kwö më anywölï
nen ökö kanya leng. Gïn ene: tïm më
ölyang, carö, tarwang,
20 wörö cal jwogi, tic më jwöjwök,
adagë, dhaa, nyeko, akëmö, larö dito,
pyem, apokapoka,
21 woro, mërö, cem më yom cwiny
na rac, kï mökö nökënë na calö manön
gïnï. Pod dökï acïköwu na tëk, kite na
calö acïköwu cön, nï jö na tïmö koth
jami na calö man gïnï, ker k'Obanga
ba bino bedo mëgï.
22 Ëntö nyig na nyak pï Tipo Naleng
ene: Mar, yom cwiny, kuc, dïö cwiny,
kïca, bër, gen,
23 mwolo, ëka gwökërë kën. Cïk
mörö ope na kwërö jami na calö man
gïnï.
24 Jö n'obedo gïnï jö ka Kiricito Yecu
otyeko gïnï guro miti më kwö më
anywölï kï kite mërë kïbëc ï kor yath
arïa.
25 Tipo Naleng ömïö onu kwö, cë
onu myero ewothu nakun ëlübö ën.
26 Onu myero kür ebed k'awaka,
kür ebed nyuthere rwök both ewodh
onu, ëka kür ebed kï nyeko ï kin onu.

6

Tïmö gin na bër both jö kïbëc

1 Utmegona, ka cë ëmakö dhanö
mörö tïmö bal, un jö na Tipo Naleng
tëlöwu myero ïköny unu ën ëk odwog
ï yoo n'atïr, nakun ïkönyö unu ën
kï cwiny më mwolo. Ëntö myero
ïgwökërë unu ëk un thon kür ëtëmwu.
2 Ting unu pëkö k'ewodhwu,
manön ënë bino mïöwu icobo cïk ka
Kiricito.
3 Ka dhanö mörö thamö nï ën pïrë
tëk ëlöö jö nökënë, nakun ï adyer
nwongo ën pïrë ba tëk, nwongo ën
bwölërë kënë.
4 Dhanö acëlacël myero önën tic
mërë kënë ka bër. Manön mïö tyën
köp më wakërë mërë bedo pï tic mërë
kikome na ën otio, na ba dök poro kï
tic ka ngat mörö nökënë,
5 pïën dhanö acëlacël tye kï yëc
mërë na myero oting.

5:14 Elebi 19:18

6 Dhanö n'etye ka pwonyo kï köp ï
kom Kiricito myero önywak jami kïbëc
na bëcö na ën tye ködë k'apwony
mërë.
7 Kür ïwëk ëbwölwu: Obanga ba
etuko ködë. Gin na dhanö öcwö ënë ën
thon bino kaö.
8 Ngat n'öcwö kodhi mërë ï pwodho
më miti më kwö më anywölï, gin na
ën bino kaö kï ïë ënë thöö, ëntö ngat
n'öcwö kodhi mërë ï pwodho ka Tipo
Naleng, gin na ën bino kaö kï ïë ënë
kwö na ba thum.
9 Kür myero onu edher më tïmö gin
na bër, pïën ka karë örömö, onu ebino
kaö kac ka onu ba edhero.
10 Dong pï manön kite na onu pod
etye kï karë, onu myero ëtïm gin na
bër both jö kïbëc, na löö kïbëc myero
onu etii both utmego onu n'oye gïnï
Kiricito.

Cïk ka Paulo më ajiki

11 Un ïtwërö nënö nyukuta na
thwon na an atye ka cöönö kï cïnga
kikome.
12 Jö nonu na tye ka tëmö më dïöwu
nï myero ïlïrë unu, obedo gïnï jö
na mïtö nï gïn enen na bër both jö
nökënë. Tyën köp na mïögï tïmö ënë
më jükö kür eketh ayela ï komgï pï
yath arïa ka Kiricito.
13 Naka thon jö n'ëlïrögï ba lübö gïnï
cïk, ëntö gïn mïtö nï ëlïrwu ëk ëwakërë
gïnï pï lïrë më komwu.
14 Ëntö an ba amïtö nï awakara pï
gin mörö, kono pï yath arïa ka Rwoth
onu Yecu Kiricito, kï kubotha lobo
kïbëc dong eguro ökö ï kör yath arïa,
ëka an kikoma thon egura ökö ï kom
lobo pï yath arïa.
15 Pïën ka ngat mörö ëlïrö onyo ba
ëlïrö, manön ba obedo gin mörö na
pïrë tëk; gin na pïrë tëk ënë më bedo
cwec na nyen.
16 Kuc kï kïca obed ï kom jö na lübö
pwony ni, ëka both jö k'Obanga kïbëc.
17 Cakërë kobedini cïdhö ködë
anyim, an ba amïtö nï ngat mörö
oyela, pïën an atye kï poo na dong
ketho ï koma na nyutho nï an abedo
opii ka Yecu.
18 Utmegona më amara, kïca ka
Rwoth onu Yecu Kiricito obed kodwu.
Amën.

Waraga na Paulo öcöö both Jö Epeco

Köp na tye ï buk ka jö Epeco

Më acël, waraga ka Paulo both jö Epeco makö köp më “Yüb k'Obanga na ën bino cobo ka karë örömö, ënë më cökö jami kïbëc na tye ï polo ëka ï wi lobo, më rïbögï ökö kanya acël ï Kiricito” (Epeco 1:10). Obedo thon köp both jö k'Obanga kür öwëk gïnï yüb na pïrë tëk ni pï rïbërë ka jö kïbëc ï bedo acël ï Kiricito Yecu.

Ï cöc më acël na tye ï waraga ka Paulo both jö Epeco, ngat n'öcöö oketho wi köp më rïbërë nakun twakö kite n'Obanga Apap öyërö kï jögë, kite n'ëtïmö nïgï kïca ëka ëgönyögï kï ï kom balgï nakun wok kï both Wode Yecu Kiricito, ëka kite na cïkërë na dit k'Obanga na Tipo Naleng omoko.

Ï köp më arïö Paulo okobo both jö na kwanö më kwö ï yoo na mïö bedogï acël ï Kiricito twërö bedo adyer ï kwögï kanya acël.

Ï carolok mërë na pol nyutho bedo acël ka jö k'Obanga ï rïbërë kï Kiricito: jö n'oye Kiricito cal kï kom, kï Kiricito na calö awie; onyo calö gedo, kï Kiricito na calö kidi më gwïc; onyo calö dhakö, kï Kiricito na calö cwörë. Jami kïbëc nen ï tar më mar ka Kiricito, tyër, tïmö kïca, ëka bedo na leng.

Moth n'öya kï both Paulo

1 Waraga ni öya kï both Paulo n'obedo akwëna ka Kiricito Yecu pï miti k'Obanga.

Both jö k'Obanga na tye ï Epeco, na gïn ënë jö na genere ï kwögï kanya acël kï Kiricito Yecu:

2 An alëgö Obanga Apap onu ëka Rwoth Yecu Kiricito ömïïwu ibed unu kï kïca ëka kuc.

Gum më tipo na tye ï Kiricito

3 Eru ëmïï pak both Obanga ëka Apap ka Rwoth onu Yecu Kiricito, n'ömïö onu gum kïbëc më tipo na tye ï polo ï Kiricito.

4 Ën öyërö onu cön ï Kiricito na pod bara öcakö cweo lobo, ëk onu ebed jö na leng ï nyime abonge bal mörö ï kom onu. Pï mar mërë,

5 Obanga kï miti mërë kënë onwongo dong öyübö cön nï onu myero ebed ëthïnö mërë pï tic na Yecu Kiricito otio.

6 Eru ëmïï pak both Obanga pï kïca mërë më dheo na dit, na ën ömïö onu nono ï Kiricito na ën marö.

7 Pï remo ka Kiricito Yecu, etyeko kökö onu ökö, ëtïmö kïca ï kom bal onu ökö, na lübërë kï lönyö më kïca k'Obanga na dit

8 na ën ömïö onu na thwönë ï ryëkö mërë kïbëc ëka kï nïang.

9 Obanga ötïmö man ï karë na ën otuco müng më miti mërë both onu, nakun lübö yüb mërë na bër na ën onwongo öyübö më cobo ï Kiricito.

10 Yüb k'Obanga na ën bino cobo ka karë örömö, ënë më cökö jami kïbëc na tye ï polo ëka ï wi lobo, më rïbögï ökö kanya acël ï Kiricito.

11 Jami kïbëc tïmërë na lübërë kï yüb k'Obanga ëka thama mërë. Obanga öyërö onu më bedo jögë ï Kiricito nakun ën onwongo dong öyübö anaka kï ï acaki

12 ëk wan, n'onwongo ëcakö bedo kï gen ï kom Kiricito, myero ëmïï pak ëka dheo both Obanga.

13 Kiricito thon öyëröwu më bedo jö k'Obanga ï karë na un iwinyo köp adyer, Emuth na Bër n'okelo niwu larë. Un iye Kiricito, ëka ënë ömïö ëmïöwu Tipo Naleng n'onwongo Obanga öcïkö pïrë cön ëk obed na calö anyuth mërë n'ëmwönö ï komwu,

14 na ënë gin n'ejengo na nyutho nï onu ebino nwongo gin na kïbëc n'Obanga öyübërë më mïö onu ï karë n'Obanga bino kökö jögë—na bino mïö jïï pakö dheo mërë.

Lëga ka Paulo

15 Pï tyën köp ni, anaka an awinyo köp ï kom yeewu ï Rwoth Yecu ëka pï mar na un ïmarö kï jö k'Obanga kïbëc,

16 an ba awëkö më mïö pwöc both Obanga pïrwu, nakun apo pïrwu ï lëgana.
17 An alëgö nï Obanga ka Rwoth onu Yecu Kiricito, Obanga më dheo, myero ömïïwu Tipo Naleng më ryëkö ëka onyuth niwu Obanga ëk inge unu ën na bër rwök.
18 An thon alëgö nï ömëny thamawu ëk inge unu gen na ën ocwodowu ïë, kit lönyö ëka dheo na thwönë na ën mïö both jögë ëk obed mëgï.
19 An thon alëgö nï ïnïang unu kite na tëkö mërë na dit tio ködë ï kom onu jö n'oye Yecu. Tëkö ni na tio ï kom onu röm kï tic na dit më twër na ën tye ködë
20 n'ocero Kiricito kï kin jö n'öthöö ëka ömïö ën obedo ï nget cïngë më kucem ï polo.
21 Ën dong tye malö ï polo, löö ëlöc kïbëc më polo, twërö, tëkö, ëka nyïng kïbëc n'ëcakö, pathï ï lobo më karë ni këkën ëntö thon ï lobo më karë na tye ka bino.
22 Obanga oketho jami kïbëc ï thë twër ka Kiricito ëk ölöö, ëka ömïö ën both jö n'oye Kiricito na calö wic nakun löö jami kïbëc.
23 Jö n'oye Kiricito obedo gïnï kom Kiricito, na mïö jö n'oye pong na bër, nakun Kiricito thon pong ï jami kïbëc.

2

Ï Kiricito jö n'öthöö dökö jö na kwö

1 Ï karë n'opoth un onwongo ibedo calö jö n'öthöö pï türö cïk ëka balwu.
2 Ï karë ca onwongo un ïlübö yodhi na reco më lobo ni, nakun iwinyo unu köp ka ngat na rac na löö twër mökö na tye malö ï yamö, na ënë cwiny na kobedini tye ka tic ï cwiny jö na ba mïtö winyo köp k'Obanga.
3 Onu kïbëc onwongo ëröm kï jö nön ï lübö miti më kwö më anywölï, nakun ecobo miti më kom onu kï gin na onu ëthamö. Ï kite na yam onu etye ködë, akëmö k'Obanga onwongo myero opodh ï kom onu calö jö nökënë kïbëc.
4 Ëntö Obanga obedo alönyö ï kïca mërë, mar na ën ömarö kï onu ködë dit rwök,
5 kadï bed nï onu ëdökö jö n'öthöö ökö pï türö cïk mërë, ën ömïö onu kwö kanya acël kï Kiricito—obedo pï kïca k'Obanga ënë ömïö ïlarë unu.
6 Obanga ocero onu kï ï thöö kï Kiricito, ëka ömïö onu kabedo më bedo kanya acël kï Kiricito Yecu ï polo.
7 Obanga ötïmö jami ni kïbëc ëk enyuth ï karë kïbëc na tye anyim lönyö mërë na thwönë na ba pimere më kïca n'onen ï mar mërë both onu na Kiricito Yecu tïmö nï onu.
8 Pïën pï kïca mërë ömïö Obanga ölaröwu pï yeewu—ëka man ba ötïmërë pï tic mörö na un ïtïmö, manön obedo mïc k'Obanga—
9 pathï pï tic na dhanö tïmö, ëk kür ömïï ngat mörö öwakërë.
10 Onu ebedo gin n'Obanga otio, ën ocweo onu ï Kiricito Yecu ëk ebed jö na tio tic na bëcö na ën yam öyübö cön nï ëk onu ëtïm.

Bedo acël ï Kiricito

11 Pï manön, po nï un cön onwongo ibedo unu Erok ï kite n'ënywölöwu ködë ëka Eyuda cwodowu nï “jö na ba ëlïrö,” nakun gïn cwodere kën-gï nï “jö n'ëlïrö” (na cïng dhanö ënë ötïmö ï komgï)—
12 po unu nï ï karë nön un onwongo ipokere ökö kï both Kiricito. Un onwongo ëköowu ökö kï ï kom jö Icarael, ba ïnywakö unu cïkërë k'Obanga ëka kï gin na kïbëc na ën öcïkö nï ebino tïmö pï jögë. Ibedo unu ï lobo ni abonge gen ëka na ba ingeo unu Obanga.
13 Ëntö kobedini ï Kiricito Yecu un n'onwongo itye unu na bor k'Obanga, ekelowu dong ökö na cwök pï remo ka Kiricito.
14 Ën kikome okelo kuc ï kin jö arïö, ömïöwa kodwu dong etye acël, ëka ën ötürö cël më gero n'opoko onu.
15 Pï kelo kuc, ën öjwaö cïk ka Muca ökö kï cïk mërë kïbëc. Ën ötïmö man ëk eketh jö arïö obed rok acël na nyen n'örïbërë kanya acël ï ën.

16 Pï thöö mërë ï kor yath arïa, Kiricito odwongo jö arïö both Obanga ï kom acël, ömïö adagë ojik ökö.
17 Kiricito obino ötïtö köp më kuc bothwu un jö n'onwongo itye unu na bor kï both Obanga ëka both jö n'onwongo tye na cwök.
18 Pï Kiricito onu kïbëc etyeko yabö nï onu yoo më thuno both Apap kï Tipo Naleng acël.
19 Kobedini dong un ba ibedo erok onyo wele, ëntö un ibedo jö më pacö acël kï jö k'Obanga ëka ibedo unu jö më ödë.
20 Un dong ïcal kï gedo n'ëgërö, n'acaki thërë obedo ëkwëna ëka edwarpïny, kï Kiricito Yecu kikome na calö kidi më gwïc.
21 Gedo ni kïbëc okubere kanya acël ï Kiricito ëka tye ka döngö më bedo öt k'Obanga na leng pï Rwoth.
22 Kiricito thon tye ka gëröwu kanya acël ï kome, ëk ibed unu kanya Tipo k'Obanga bedo ïë.

3

Tic ka Paulo pï Erok

1 Pï köp ni, an Paulo na an abedo amabuc ka Kiricito Yecu pïrwu, un Erok—
2 Adyer iwinyo unu kite n'Obanga ömïa më tio tic më kïca mërë pïrwu,
3 dök thon kite na ën onyutho nïna müng mërë, na calö atyeko cöönö pïrë na cecek.
4 Ka ïkwanö unu ngö na an acöö, cë un ibino nïang na bër kite na an anïang kï müng ï kom Kiricito ködë.
5 Ï karë n'opoth angec, Obanga ba onyutho müng ni both dhanö, ëntö kobedini pï Tipo Naleng Obanga onyutho both ëkwëna mërë na leng ëka edwarpïny.
6 Müng ni ënë nï pï Emuth na Bër, Erok ödökö gïnï dong jö na leo lönyö k'Obanga kanya acël k'Eyuda, ödökö gïnï dul kom acël ködgï, ëka gïn thon nywakö cïkërë n'Obanga öcïkërë ködë ï Kiricito Yecu.
7 An adökö atic më Emuth na Bër ni pï mïc më kïca k'Obanga n'ëmïa pï tic më tëkö mërë.
8 Kadï bed nï an pïra ba tëk rwök kï kin jö k'Obanga kïbëc, kïca ni onwongo ëmïa më tïtö Emuth na Bër both Erok pï lönyö na Kiricito mïö na ba ërömö pimo,
9 ëka më mïö jö kïbëc ngeo yüb më müng k'Obanga, n'onwongo Obanga n'ocweo jami kïbëc ökanö pï karë n'opoth angec.
10 Miti k'Obanga ï köp ni kïbëc onwongo mïtö tic kï jö n'oye Kiricito më mïö ëlöc ëka wegi twër kïbëc na tye ï polo ngeo ryëkö k'Obanga na kothe papath.
11 Obanga ötïmö man na lübërë kï yüb mërë na ba thum na ën ömïö ocobere ï Kiricito Yecu Rwoth onu.
12 Pï Kiricito kobedini dong ën ömïö onu dïö cwiny ëka tëk cwiny pïën onu dong ëtwërö bino both Obanga pï yee.
13 Pï manön an alëgö nï kür ïdwök unu cwinywu cen nï pïën an atye ka lïmö can pïrwu, man kïbëc obedo më mïöwu dheo.

Lëga pï jö Epeco

14 Pï tyën köp ni an arumo cönga ï nyim Apap,
15 na ënë Acwec më jami kïbëc na tye ï polo ëka ï lobo.
16 An alëgö both Obanga ëk kï ï lönyö mërë më dheo ömïïwu twër ibed unu na tëk ï cwinywu pï Tipo mërë,
17 ëk Kiricito obed ï ïwu pïën iyee unu ën. An alëgö nï Obanga ömïï icung unu na tëk ï mar.
18 Ibed unu kï tëkö më nïang kanya acël kï jö k'Obanga kïbëc, kite na mar ka Kiricito pï onu lac ködë, bor ködë, ödöngö ködë malö, ëka kite na thuth ködë.
19 An amïtö nï inge unu mar ka Kiricito na löö ngec kïbëc—ëka ipong unu ï gin mörö kïbëc n'opong ï Obanga.
20 Dheo kïbëc obed both Obanga, na ënë twërö tio tic na thwönë rwök, na löö gin na onu ëtwërö kwaö pïrë onyo ketho thama onu ïë, pï tëkö mërë na tye ka tic ï kom onu.
21 Dheo obed both Obanga naka naka ï Kiricito Yecu ëka kï jö n'oye Kiricito më wang rok kïbëc! Amën.

4

Nöthërë kanya acël ï kom Kiricito

1 Pï manön an na calö amabuc pï
Rwoth, an akwaöwu nï ïlüb unu kit
kwö n'opore na rwatërë kï cwodo na
yam ecwodowu ïë.
2 Bed unu kï wörö ëka kï mwolo ï
kom jö nökënë; ëka ibed unu jö na
dangö gin na kïbëc na balö cwiny
dhanö, nakun ngat acëlacël diö
cwinye ï kom awodhe kï mar.
3 Tïm unu tëk më gwökö rïbërë na
Tipo Naleng ömïöwu ëk ibed unu ï kuc
na tweowu kanya acël.
4 Kom tye acël ëka Tipo k'Obanga
tye acël—kite na gen thon tye acël
n'Obanga ocwodowu ïë—
5 Rwoth tye acël, yee tye acël, batica
tye acël,
6 Obanga tye acël ëka Apap ka jö
kïbëc. Ën löö jami kïbëc, tio ï jami
kïbëc, ëka tye ï jami kïbëc.
7 Ëntö ngat acëlacël ï kin onu on-
wongo mïc më kïca, n'opore kï mïc na
Kiricito ömïö bothe.
8 Manön ënë ömïö Cöc na Leng kobo
nï:
"Ï karë na ën öïdhö ködë malö,
ën otero opii na pol
ëka ömïö mïc gïnï both jïï."
9 (Tyën köp nï "öïdhö malö" gönyö
nïngö? Gönyö nï ën thon obino pïny ï
lobo.
10 Ngat n'obino pïny ën acël nön ënë
öïdhö malö kanya bor ï nge polo kïbëc,
ëk epong jami kïbëc.)
11 Mïc na Kiricito ömïö gïn ene: ömïö
jö mökö më bedo ëkwëna, mökö më
bedo edwarpïny, mökö më bedo jö na
tïtö köp k'Obanga, jö mökö më bedo
ëkwath ëka epwonye.
12 Ticgï obedo më yübö jö k'Obanga ï
ticgï më könyö jïï ëka më gërö jö n'oye
Kiricito,
13 naka ka onu kïbëc ëdökö acël ï yee
onu ëka ï ngeo Wod k'Obanga, naka
ka onu ëdökö jö n'otengo, nwongo
ëdöngö na röm kï Kiricito, ëka onu
ebino bedo calö ën.
14 Cë mïö onu ba dökï ebedo calö
ëthïnö, na pii na tataga tatago yeegï, jö
na wëkö yamö më pwony na papath
lökögï, ryëkö ka jö ëka yübgï më twodo
na ba dökï mïögï cacapa.
15 Nakaka manön, onu myero ëtwak
köp atïr kï mar, onu myero ëdöng ï
yodhi kïbëc ëka ebed calö Kiricito, na
ënë obedo awi jö n'oye Kiricito.
16 Ënë obedo wic, dul kom kïbëc
rïbërë gïnï ï kome ëka kubere gïnï
kanya acël ï wang romo kïbëc na tye
ïë. Cë ka dul acëlacël tye ka tio tic
mërë kakarë, mïö kom döngö na bër
kï mar.

Kwö na nyen ï Kiricito

17 An akobo niwu kï twër na Rwoth
ömïa nï kür myero dökï ïmëdërë unu
më bedo kï koth kwö na jö na ba ngeo
Obanga bedo ködë, ï thamagï na köny
mërë ope.
18 Thamagï önyöbërë dong ökö, ba
dökï twërö nïang gïnï. Gïn opokere
ökö kï kom kwö n'Obanga mïö pï kwia
pïny n'obino nïgï pï cwinygï n'ödökö
na nwang.
19 Gïn ba dökï parö gin mörö, gïn
ömïrë kën-gï ï tïm më tarwang ëka
thon owor gïnï rwök më tïmö koth tïm
mökö na ba bër.
20 Ëntö man ba obedo kite
n'onwongo epwonyowu ködë kï köp ï
kom Kiricito.
21 Adyer iwinyo unu köp ï kome ëka
na calö ëlübkörë epwonyowu kï köp
adyer na tye ï Yecu.
22 Koth kwöwu na cön na yam ïkwö
unu ködë, myero ïwëk unu dong ökö.
Koth kwö nön öbal dong ökö pï miti na
reco n'öbwölöwu.
23 Wëk unu Obanga dong ölök
thamawu më cwiny obed na nyen,
24 ëka iruk unu kom na nyen,
n'ecweo më bedo calö Obanga ï adyer
më kite atïr ëka na leng.
25 Pï manön ngat acëlacël myero
öwëk köp më twodo ëka ötwak köp atïr
both awodhe, pïën onu kïbëc ebedo jö
më dul kom acël.
26 "Ka akëmö ömaköwu, kür ipodh
unu ï bal." Kür ïmïï unu ceng ödöny
nakun akëmö pod ömaköwu,
27 ëka kür ïmïï unu karë both Catan.

4:8 Jabuli 68:18 **4:26** Jabuli 4:4

28 Ngat n'obedo ka kwalö jami ka jïï myero öwëk kwo ökö ëka öcak tio tic më tïmö gin mörö na bër kï cïngë, ëk onwong gin mörö më könyö kï jö nökënë na mïtö köny.
29 Kür ïmïï unu köp na rac odonyi kï ï dhöwu, ëntö twak unu köp na bëcö këkën na könyö më döngö jö nökënë na lübërë kï gin na mïtërë, ëk jö na winyo köpwu onwong köny kï ïë.
30 Kür ïmïï unu Tipo Naleng k'Obanga okum, n'ëmïöwu ëk obed calö anën mërë n'ëmwönö ï komwu pï kürö nïnö më kököwu.
31 Wëk unu dong bedo kï këc cwiny, wang ïc, akëmö, dha ï wi jö nökënë, ayeny, ëka rac cwiny kïbëc.
32 Nakaka manön, bed unu jö na tïmö kïca both ngat acëlacël kï cwiny na bër, tïm unu kïca ï kinwu kenwu kite n'Obanga ötïmö niwu kïca ï Kiricito.

5

1 Lüb unu kite k'Obanga, pïën onu ebedo ëthïnö na ën marö.
2 Bed unu nakun ïlübö unu yoo më mar, na calö Kiricito ömarö onu, cë ömïrë kënë pï onu na calö tyër n'ëwangö na ngwece kur both Obanga.
3 Dong pï manön tïm më ölyang, onyo tïm mökö më carö carö, onyo woro më lïm myero kür ekob ï kinwu, pïën man ënë tïm na ba opore pï jö k'Obanga na leng.
4 Ba bër niwu më twakö köp mökö më lewic, twak mökö më mingo onyo twakö köp më arath, kür myero thon owinyere bothwu, ëntö thwara ïmïï unu pwöc both Obanga.
5 Un ïnïang na bër nï ngat mörö ope ï kin jö n'obedo jö ölyang, jö na tïmö tïm më carö carö, onyo jö n'owor ï kom jami—koth dhanö ni obedo awör cal jwogi—na ba bino nwongo dul mörö më bedo mëgë ï ker ka Meciya ëka më k'Obanga.
6 Kür iye unu ngat mörö öbwölwu kï köp mökö na thërë ope, pïën akëmö k'Obanga bino ï kom jö na ba winyo köp mërë pï tïmgï nonu.
7 Pï manön kür ïrïbërë unu ködgï.
8 Un onwongo cön itye unu ï pïny na cöl, ëntö kobedini un dong itye unu ï pïny na tar ï Rwoth. Bed unu calö ëthïnö më tar
9 (pïën nyig n'önyak pï tar nen ökö ï gin na kïbëc na tye na bër, na kite atïr ëka adyer)
10 ëka ïtëm unu më pwonyo ngö na yomo cwiny Rwoth.
11 Kür ïrïbërë unu ï tic mörö kïbëc më pïny na cöl na ba könyö, ëntö thwara ituc unu tic nonu ökö kanyalër.
12 Pïën obedo më lewic thon më twak ï kom jami na jö na ba winyo köp tïmö gïnï ï müng.
13 Gin mörö na tar onyutho nen ökö kanya leng,
14 pïën tar ënë mïö jami kïbëc nen.
Man ënë ömïö ekobo nï:
“Coo ökö, in ngat ïnïnö,
cer ökö kï ï kin jö n'öthöö,
cë Kiricito bino mënyöni.”
15 Gwökërë unu, ï kite na un ï kwö ködë—kür ibed unu calö jö na kwia pïny, ëntö bed unu calö jö na ryëk.
16 Tii unu kï caa n'onen na bër, pïën man ënë karë më tïm na rac.
17 Pï manön kür ibed unu jö na mïng, ëntö tëm unu më nïang ï kom gin na Rwoth mïtö nï un ïtïm.
18 Kür ïmër unu kï köngö ölök na kelo tïm më carö. Nakaka manön, wëk unu Tipo Naleng opong ï cwinywu,
19 nakun ïtwak unu ï kinwu këkënwu kï köp më jabuli, wer ëka kï wer më cwiny. Wer unu wer më pakö Rwoth ï cwinywu.
20 Mïï unu pwöc both Obanga Apap ï karë kïbëc pï jami kïbëc ï nyïng Rwoth onu Yecu Kiricito.
21 Mïrë unu këkënwu ï thë löc ka jö nökënë, ngat man both awodhe, pï wörö Kiricito.

Mon ëka cwö

22 Un mon, mïrë unu kenwu ï thë löc ka cwöwu, na calö ïmïrë unu kenwu both Rwoth.
23 Pïën ëcwö ënë obedo awi dhakö kite na Kiricito obedo awi jö n'oye ën, na gïn ënë kome, ëka Kiricito obedo alar ka jö n'oye ën.

24 Kite na jö n'oye Kiricito mïrë gïnï
ï thë löc ka Kiricito, mon thon myero
ömïrë gïnï ï thë löc ka cwögï ï jami
kïbëc.
25 Un cwö, mar unu monwu kite na
Kiricito ömarö kï jö n'oye ën ëka ömïö
kwö mërë pïrgï,
26 ëk ëlönygï obed na leng, kinge na
dong ölwökögï kï pii ëka kï köp,
27 ëk ekel jö n'oye ën ï nyime na
calö nyakö n'ëyübö më anyöma, na
poo mörö ope ï kome onyo na terin-
ime öjüjünga onyo gin mörö nökënë
na rac, ëntö obed na leng na bal mörö
ope ï kome.
28 Ï yoo acël nön, cwö myero ömar
mon-gï kite na gïn marö kï komgï kën-
gï. Ngat na marö dhakö mërë nwongo
marö kome kënë.
29 Ngat mörö ope na dag kome kënë,
ëntö pïdhö kï cem ëka gwökö, kite na
Kiricito thon gwökö ëka pïdhö kï jö
n'oye ën,
30 pïën onu ebedo dul kom Kiricito.
31 Kite n'ëcöö ködë ï Cöc na Leng nï:
“Pï tyën köp ni ëcwö bino wëkö apap
mërë ëka aya mërë, cë rïbërë kï dhakö
mërë, ëka jö arïö bino dökö kom acël.”
32 Man obedo müng na dit—ëntö an
atye ka twak ï kom Kiricito ëka kï jö
n'oye ën.
33 Pï manön, ëcwö acëlacël ï kinwu
myero thon ömar dhakö mërë kite
na ën marö kï kome kënë ëka dhakö
myero öwör cwörë.

6

Enyodo ëka ëthïnögï

1 Un ëthïnö, winy unu enyodowu ï
Rwoth, pïën manön ënë bër.
2 Cöc na Leng kobo nï, “Wör apapni
ëka ayani,” man ënë cïk më acël
n'ëcïkö pï gin mörö na bër na bino yaa
kï ïë—
3 “ëk ibed unu na bër ëka ibed unu ï
lobo pï karë na lac.”
4 Un jö kabebe, kür iter unu
ëthïnöwu ï yoo na rac na mïö akëmö
makögï, ëntö mïï unugï ödöng na bër
nakun ipwonyo unugï ëka inyutho
unu nïgï kite na bëcö na Rwoth
pwöyö.

Opii ëka editegï

5 Un opii, winy unu editewu më
lobo kï cwiny acël, na calö iwinyo unu
Kiricito, nakun ilworo unugï kï myël
kom.
6 Ticwu myero kür obed tic n'ënënö
kï wang këkën më yomo cwiny
dhanö, ëntö tii unu gin n'Obanga mïtö
kï cwinywu kïbëc, na calö opii ka
Kiricito.
7 Tii unu ticwu kï cwiny na bër, na
calö itio unu pï Rwoth, ëka pathï pï
dhanö,
8 pïën un ingeo nï Rwoth bino cülö
ngat mörö këkën, kadï obedo opii
onyo ngat mörö na löörë kënë pï gin
mörö këkën na bër na ën otio.
9 Wegi opii, ter unu opiiwu ï yoo
acël nön. Kür ïbür unugï, kite na un
ingeo nï adit na löögï ëka kï un tye
ï polo, na ën makö jö kïbëc na röm
aröma.

Kwot k'Obanga

10 Më ajiki, bed unu na tëk ï Rwoth
ëka ï twërö më tëkö mërë.
11 Ruk unu jami më lwëny
n'Obanga mïö, ëk icung unu na tëk,
nakun ïgëngërë unu kï kom ököra ka
Catan.
12 Pïën onu ba ëlwënyö kï dhanö
adhana, ëntö ëlwënyö k'ëlöc ëka wegi
twër më yökö, na löö wi lobo thükül ï
karë ni më cöl pïny ëka kï tipo mökö
na reco na tye malö ï wi yamö.
13 Pï manön, myero iruk unu jami
lwëny n'örömö n'Obanga mïö, ëk
ökönywu më cung na tëk ka nïnö na
rac othuno, ëka kinge lwëny naka ï
ajiki, un pod ibino cung unu na tëk.
14 Pï manön myero icung unu
nakun itweo unu wang pyërwu kï del
më köp atïr, ruk unu kite atïr obed
nywenyo më gwökö korwu,
15 ëka ïyübërë unu më tïtö köp më
Emuth na Bër më kuc na calö wör më
tyënwu.
16 Mëd ï kom jami ni kïbëc, yeewu
myero obed kwotwu na un ïtwërö

5:31 Acaki 2:24 **6:3** Nwönö Cïk 5:16

neko mac kï ï kom athërö na Catan yuo.
17 Ruk unu larë obed tok nywenyo më wiwu, ëka köp k'Obanga na ënë pala abadë ka Tipo Naleng.
18 Lëg unu lëga kïbëc na papath kï tëkö ka Tipo Naleng ï karë kïbëc. Bed nï yübërë unu ï karë kïbëc nakun ïdangö unu pëkö, ëka ïlëgö unu pï jö k'Obanga kïbëc.
19 Lëg unu thon pïra ëk Obanga öyab dhöga, ömïa ngö na myero atwakï, ëk atuc müng më köp më Emuth na Bër.
20 An abedo akwëna mërë na röm kï ngat mörö na cung pï lobo mërë, ëntö etwea ökö kï nyör. Lëg unu ëk atwak abonge lworo ï kom Emuth na Bër kite na an myero atwak ködë.

Moth më ajiki

21 Ömïn onu Tukiko na an amarö ëka atic na genere ï Rwoth, bino kobo niwu köp kïbëc ï koma ëka ï kom ticna, ëk un thon inge.
22 An atye ka oro ën yo bothwu pï tyën köp ni, ëk ën ömïïwu inge kite na wan etye ködë ëka ödïï cwinywu.
23 An alëgö nï Obanga Apap ëka Rwoth Yecu Kiricito bino mïö kuc, mar ëka yee both utmego kïbëc.
24 Kïca k'Obanga obed both jö kïbëc na marö Rwoth onu Yecu Kiricito kï mar na ba thum.

1 Jö Tecalonika

Köp na tye ï buk ka Jö Tecalonika më acël

Tecalonika onwongo obedo pacö na dit më lobo Macedonia na tye ï thë löc ka jö Roma. Paulo onwongo jö n'oye Kiricito ï kabedo nön kinge na ën öwëkö Pilipi. Cücüth kinge, pyem obedo tye ï kin Eyuda na tye gïnï kï cwiny na rac ï kom tïtö köp ka Paulo both jö na ba obedo Eyuda n'onwongo tye gïnï kï miti më lökërë ï dini k'Eyuda. Ëdïö Paulo më yaa ökö kï ï Tecalonika më cïdhö yo Berea. Kinge na dong ën othuno ï Korinti, Paulo onwongo köp kï both awodhe Timoteo na ën tio ködë ï kom köp na tye both jö n'oye Kiricito na tye ï Tecalonika.

Waraga ka Paulo më acël both jö Tecalonika onwongo ëcöö më cükö cwiny ëka më nïangö jö n'oye Kiricito na tye kunön. Ën mïö pwöc pï emuth ï kom yeegï ëka mar; Paulo po wigï ï kom kwö na ën ökwö ködgï ï karë na ën tye bothgï, ëka kï gamö peny n'onwongo tye both jö n'oye Kiricito na makö köp më dwogo ka Kiricito. Paulo ökwanyö karë ni më kobo nïgï më mëdërë kï tic anyim nakun kürö gïnï dwogo ka Kiricito kï gen.

1 Waraga ni öya kï both Paulo gïn kï Cilibwano* ëka Timoteo,

Both jö n'oye Kiricito na bedo gïnï ï Tecalonika na gïn ënë jö k'Obanga Apap ëka jö ka Rwoth Yecu Kiricito:

Kïca ëka kuc obed kodwu.

Yee ka jö Tecalonika

2 Wan ëmïö Obanga pwöc jwijwi pïrwu kïbëc nakun wan epo pïrwu ï lëgawa.

3 Wan epo kite na un iketho kï yeewu ï tic ï nyim Obanga Apap onu, ëka kite na un iyelere kï mar kanya acël kï kite na un ïdïö unu kï cwinywu, pï genwu ï Rwoth onu Yecu Kiricito.

4 Utmegowa n'Obanga marö, wan engeo nï Obanga öyëröwu dong ökö,

5 pïën Emuth na Bër na wan ëtïtö bothwu, ba ïgamö unu kï köp këkën ëntö kï tëkö ëka kï Tipo Naleng, nakun ödönyö na thuth ï cwinywu. Un ingeo na bër kite na wan ebedo ködë bothwu më könyöwu.

6 Un ibino iporo unu kitewa ëka kite ka Rwoth; kadï bed inwongo unu can na thwönë rwök, un ïgamö unu köp mërë kï yom cwiny na Tipo Naleng ömïö.

7 Man ömïö ïdökö unu apor na bër both jö kïbëc n'oye Yecu na tye gïnï ï Macedonia ëka Akaya.

8 Köp ka Rwoth owinyere pathï ï Macedonia ëka Akaya këkën — ëntö köp ï kom yeewu ï kom Obanga owinyere örömö kanya kïbëc. Pï manön wan ba dökï ërömö kobo gin mörö ïë,

9 pïën jö nön kïbëc odwongo köp ï komwa kite na un ïjölöwa ködë. Gïn thon okobo kite na un ïlökërë ködë both Obanga nakun ïwëkö unu wörö cal jwogi pï tio tic n'Obanga na kwö ëka n'adyer,

10 ëka më kürö dwogo ka Wode kï ï polo, na ën ocero kï ï kin jö n'öthöö— Yecu, n'ölarö onu kï ï akëmö k'Obanga na tye ka bino.

2

Tic ka Paulo ï Tecalonika

1 Utmegowa, un ingeo nï binowa më lïmöwu ba obedo më nono.

2 Kadï bed wan ënënö can ëka ëtïmö tïm më lewic ï komwa kï ï Pilipi kite na un ingeo ködë, ëka kadï bed pyem obedo na dwong, Obangawa ömïöwa tëk cwiny më tïtö niwu Emuth mërë na Bër kanyalër.

3 Pïën köp na wan ëtïtö ba öya kï ï thama na ba tye atïr onyo kï ï thama na ba leng, ököra mörö ope ïë.

4 Ëntö kite na calö Obanga dong otyeko pwöyöwa ëka ömïöwa Emuth na Bër më atïta, wan thon ëtïtö

* **1:1** ***Cilibwano*** Baibul nökënë cwodo nï Cila.

kömanön, pathï më yomo cwiny dhanö ëntö më yomo cwiny Obanga na ngeo cwiny onu.
5 Un ingeo unu nï wan ba ëtwak
nono më ywaö thamawu, wan ba
ëkanö thamawa pï nwongo lïm —
Obanga ënë obedo acadenwa.
6 Wan ba ërangö dheo kï both
dhanö, kadï kï bothwu onyo kï both
ngat mörö nökënë.

Na calö ëkwëna ka Kiricito wan onwongo myero eketh pëkö ï komwu,
7 ëntö wan ebedo na mwol ï kinwu
calö aya k'athïn na tye ka gwökö
ëthïnë.
8 Parö pïrwu ömïö ba ëmïöwu Emuth
na Bër këkën n'öya kï both Obanga,
ëntö wan ëmïö kwöwa bothwu pïën
wan onwongo ëmaröwu rwök.
9 Utmegowa, un ipo kite na wan
onwongo eyelere ködë kï tic; ï karë
na wan ëtïtö niwu Emuth na Bër n'öya
kï both Obanga, wan etio kiceng ëka
kiwor ëk kür eketh pëkö ï kom ngat
mörö kï ï kinwu.
10 Un ibedo ecadenwa, ëka Obanga
thon ngeo kite na wan ebedo ködë
na leng ëka n'atïr abonge köp mörö
n'ölööwa ï nyimwu un jö n'oye.
11 Un ingeo kite na wan ëkönyö ngat
acëlacël kï ï kinwu na calö apap na
könyö ëthïnë,
12 nakun ëcükö cwinywu, ek-
weo cwinywu ëka ëkwaöwu ëk ïlüb
unu kwö n'opore both Obanga
n'ocwodowu ï löc mërë ëka ï dheo
mërë.
13 Wan thon ëpwöyö Obanga karë
kïbëc pï köp ni, pïën cakërë na un
ïgamö köp k'Obanga na un iwinyo kï
bothwa, ba ïgamö unu na calö köp ka
dhanö ëntö na calö köp adyer n'öya kï
both Obanga, tye thon ka tic ïwu un jö
n'oyeo Yecu.
14 Utmegowa, un thon por unu kite
ka jö k'Obanga n'oyeo Kiricito na tye
ï Yudea, na tye ï Kiricito Yecu: Pïën
un thon ïnënö unu can kï both jöwu
kikome na röm kï can na jö n'oye
Kiricito önënö kï both Eyuda,
15 n'oneko gïnï Rwoth Yecu ëka ed-
warpïny, ëka oyelowa gïnï thon. Gïn
ba oyomo cwiny Obanga ëka thon
obedo gïnï lang ka jö kïbëc.
16 Gïn thon ötëmö jüköwa ökö më
tïtö köp both Erok ëk ölarë gïnï. Man
ömïö balgï ömëdërë na thwönë rwök,
ëntö kinge akëmö k'Obanga obino ï
komgï.

Miti ka Paulo më lïmö jö Tecalonika

17 Utmegowa, ï karë n'epokowa
kodwu pï karë na nönök (ï kom ëntö
pathï ï cwiny), wan ëtëmö kï miti na
thwönë më nwongo yoo më nënöwu
dökï.
18 Wan onwongo ëmïtö më bino
bothwu; an, Paulo, atëmö dökï
atëmö—ëntö Catan öjüköwa ökö.
19 Ngö ënë genwa kï yom cwinywa
ëka tok dheo më cung ï nyim
Rwothwa Yecu ka obino? Pathï un?
20 Adyer un ënë ibedo dheowa ëka
yom cwinywa.

3

1 Më ajiki, ï karë na dong wan ënënö
nï ba dökï ërömö dangö, wan ëthamö
kënwa më dong ï Atene.
2 Cë ëcakö oro Timoteo na ënë
ömïnwa ëka atic k'Obanga ï tïtö Emuth
na Bër ka Kiricito, më jïngö ëka më
cükö cwinywu ï yeewu,
3 ëk ngat mörö kür cwinye opodhi ï
atëmatëma nonu. Un ingeo na bër nï
can ni myero opodh ï kom onu.
4 Pïën ï karë na wan etye bothwu,
wan ebedo kobo niwu nï karë mörö
ebino yelo onu. Ëka ötïmërë kömanön
kite na un thon ingeo na bër.
5 Pï köp ni, ï karë na an anënö nï ba
dökï arömö dïö cwinya, an aoro Tim-
oteo bothwu ëk anïang ï kom yeewu.
An onwongo atye kï lworo nï gwök
onyo Catan öbwölöwu cë ticwa römö
bedo na köny mërë ope.

Köp më cükö cwiny na Timoteo odwongo

6 Kobedini Timoteo pod odwogo kï
bothwu yo bothwa ëka ën okelo nïwa
emuth na bër ï kom yee ëka marwu.
Ën okobo nïwa nï un ipo pïrwa ëka itye
unu kï miti më nënöwa kite na wan
thon etye kï miti më nënöwu.

7 Pï manön, utmegowa, cwinywa
dong okwe ï komwu pï yeewu ï can
ëka ayela n'eyelowu ködë kïbëc.
8 Pïën kobedini wan ëkwö pïrwu ka
icung unu na tëk ï Rwoth.
9 Wan ëtwërö mïö pwöc both
Obanga nïngö pïrwu pï yom cwiny
kïbëc na wan etye ködë pïrwu ï nyim
Obanga?
10 Kiwor ëka kiceng wan ëlëgö kï
cwinywa kïbëc nï ënënwu dökï ëk
ëmëd gin n'orem kï ï kom yeewu.
11 Wan ëlëgö nï Obanga Apap onu
ëka Rwoth onu Yecu öyab yoo nïwa më
bino bothwu.
12 Wan ëlëgö dökï nï Rwoth ömïï
marwu ömëdërë rwök both ngat
acëlacël ëka both jö kïbëc kite na wan
ëmaröwu ködë.
13 Ëk ën öjïng cwinywu ibed unu
jö na leng abonge köp mörö ï nyim
Obanga Apap onu ï karë na Rwoth
onu Yecu bino bino kï jögë kïbëc na
leng.

4

Kwö n'Obanga Mïtö

1 Më ajiki mërë utmegowa, wan
ëkwaöwu ï Rwoth Yecu nï ïmëdërë unu
anyim naka naka kï kwö na un ïmakö
kï bothwa më yomo cwiny Obanga,
na un itye ka lübö.
2 Po unu ï cïk na yam wan ëmïöwu kï
twërö ka Rwoth Yecu.
3 Obanga mïtö nï ibed unu jö na
leng: wëk unu tïm më ölyang.
4 Ngat acëlacël myero onge kite më
bedo kï dhakö mërë kënë kï cwiny na
leng ëka kï wörö,
5 kür ïmïï unu miti më kom obuwu
calö jö na ba ngeo gïnï Obanga.
6 Ngat mörö kür ötïm bal ï kom ömïn
mërë onyo öbwöl ën kï köp ni. Pïën
Rwoth bino pwodo dhanö pï bal nön
gïnï kïbëc, kite na yam wan ekobo ëka
ëcïköwu.
7 Obanga ba ocwodo onu më
nyöbërë kï bal ëntö më bedo jö na
leng.
8 Pï manön, ngat n'ökwërö cïk ni ba
ökwërö dhanö ëntö ökwërö Obanga,
na mïöwu Tipo mërë Naleng.
9 Kobedini köp na makö mar më ut-
mego wan myero kür ëcöö niwu köp
mörö ïë, pïën un kikomwu Obanga
dong opwonyowu ökö më marö ngat
acëlacël.
10 Ëka adyer dong ïmarö unu ut-
mego kïbëc ï Macedonia kïbëc. Ëntö
wan ëkwaöwu, utmegowa, nï ïmëdërë
unu ïë naka naka.
11 Keth cwinywu ï bedo moth, ngat
acëlacël öpar pï tic mërë nakun tio kï
cïngë kite na yam wan ëcïköwu ködë,
12 ëk kwöwu më nïnö kïbëc ömïï jö na
ba ngeo Yecu öwörwu ëka un ba ibino
jengere ï kom jö nökënë pï gin na un
ïmïtö.

Bino ka Rwoth

13 Utmegowa, wan ba ëmïtö nï ibed
na ba ingeo unu köp ï kom jö na dong
öthöö, onyo më bedo kï cwer cwiny
calö jö n'ope kï gen.
14 Wan eye nï Yecu öthöö ëka ocer
dökï ëka thon wan eye nï Obanga bino
kelo jö n'öthöö na yee ï kom Yecu
kanya acël ködë.
15 Wan ekobo niwu köp ka Rwoth
nï onu jö na kwö na pod edong naka
ï nïnö më dwogo ka Rwoth, ba ebino
tëlö nyim jö na dong öthöö.
16 Rwoth bino idho pïny kï ï polo kï
cwodo më twër, dwön malaika na dit
bino winyere, buruji k'Obanga bino
kok ëka jö na yam öthöö n'oye ï kom
Kiricito bino cakö cer.
17 Kinge manön, onu jö na pod
edong na kwö ebino tero onu kanya
acël ködgï ï wi pöl më romo kï Rwoth ï
wi yamö ëk dong ebed both Rwoth na
twal.
18 Pï manön, cük unu cwiny ngat
acëlacël kï köp ni gïnï.

5

Nïnö më dwogo ka Rwoth

1 Kobedini, utmegona, köp na makö
caa ëka nïnö myero wan kür ëcöö
niwu,
2 pïën un ingeo na bër nï nïnö më
dwogo ka Rwoth bino bino calö akwo
ï kiwor.
3 Na jïï pod kobo nï, “Kuc tye, pïny
okwe moth, gin mörö ope na rac,” cë

can na rac bino podho ï komgï athura calö arem më nywöl na bino ï kom dhakö na yac, ëka ngat mörö ope na bino bwöth.

4 Ëntö un, utmegona, ba itye unu ï pïny na cöl na twërö mïö nïnö nonu bino ï komwu athura calö akwo.
5 Un kïbëc ibedo unu jö më tar ëka jö më kiceng. Onu ba ebedo jö më kiwor onyo më pïny na cöl.
6 Pï manön, myero onu kür ënïn calö jö nökënë, ëntö ebed na wang jö thwolo nakun ëgwökërë kën onu.
7 Pïën jö na nïnö, nïnö gïnï kiwor, ëka jö na mër, mër gïnï kiwor.
8 Ëntö kite na onu ebedo jö më kiceng, myero ëgwökërë kën onu, nakun nwongo eruko yee ëka mar na calö nywenyo më gëngö kor, ëka gen më larë na calö tok n'obedo nywenyo.
9 Pïën Obanga ba öyërö onu nï ëk akëmö mërë opodh ï kom onu ëntö më nwongo larë na yaa kï both Rwoth onu Yecu Kiricito.
10 Ën yam öthöö pï onu ëk kadï onu ëkwö onyo ëthöö, ebin ëkwö kanya acël ködë.
11 Pï manön, cük unu cwiny ngat acëlacël ëka ïköny unu ngat acëlacël më döngö, kite na un itye ka tïmö ködë.

Cükö cwiny ëka moth më ajiki

12 Pï manön, wan ëkwaöwu utmegowa, wör unu jö n'obedo ëtëlawu na tye ka tic na tëk ï kinwu, na yelere gïnï pïrwu ï Rwoth ëka na pwonyowu.
13 Bed unu kï wörö na dit ëka kï mar ï komgï pï tic na gïn tio. Bed unu kï kuc ï kinwu kenwu.
14 Wan ëkwaöwu utmegowa, jük unu jö na balö gïnï karëgï abonge tic mörö, cük unu cwiny jö na lwor, köny unu jö na görü, dïï cwinywu ï kom jö kïbëc.
15 Nën unu nï ngat mörö ba öcülö gin na rac kï gin na rac, ëntö karë kïbëc tëm unu më tïmö gin na bër ï kinwu ëka both jö kïbëc.

16 Bed unu kï yom cwiny ï karë kïbëc;
17 lëg unu karë kïbëc;
18 mïï unu pwöc ï gin na kïbëc, pïën manön ënë gin n'Obanga mïtö kï bothwu ï Kiricito Yecu.
19 Kür ïjük unu Tipo Naleng më tio tic mërë;
20 kür ïcaa unu köp k'edwarpïny.
21 Tëm unu gin na kïbëc. Mak unu gin na bër.
22 Kwër unu tïm na reco kïbëc.
23 An alëgö nï Obanga kikome, Obanga më kuc, ömïï ibed unu jö na leng ï yodhi kïbëc, ögwök cwinywu, tipowu ëka komwu më bedo abonge bal mörö ï karë më dwogo ka Rwoth onu Yecu Kiricito.
24 Ngat n'ocwodowu obedo ngat na genere ëka bino cobo.
25 Utmegowa, lëg unu pïrwa.
26 Moth unu utmego kïbëc kï moth më mar.
27 Acïköwu ï nyïng Rwoth më kwanö waraga ni both utmego kïbëc.
28 Kïca ka Rwoth onu Yecu Kiricito obed kodwu.

2 Jö Tecalonika

Köp na tye ï waraga ka Paulo më arïö both jö Tecalonika

Arubaruba na makö nïnö më dwogo ka Kiricito ömëdërë më kelo ayela both jö n'oye Kiricito na tye ï Tecalonika. Waraga ka Paulo më arïö both jö Tecalonika makö köp ï kom yee ni nïnö më dwogo ka Rwoth ötïmërë dong ökö. Paulo öyübö köp ni nakun kobo nï na bara dwogo ka Kiricito örömö, bal ëka tïm na reco bino mëdërë rwök ï thë löc ka ngat n'ecwodo nï “Atür Cïk” na bino pyem kï Kiricito.

Akwëna Paulo kobo na tëk ï kom gin na mïtërë both jö n'oye më cung na tëk ï kom yeegï ï karë më ayela ëka can, më tic pï gin na myero ökwö gïnï ködë kite na Paulo ëka etic ewodhe obedo tic ködë, ëka më dangö më tïmö gin na bër.

1 Waraga ni öya kï both Paulo gïn kï Cilibwano* ëka Timoteo,

Both jö n'oye Kiricito na bedo gïnï ï Tecalonika na gïn ënë jö k'Obanga Apap ëka jö ka Rwoth Yecu Kiricito:

2 An alëgö nï Obanga Apap ëka Rwoth Yecu Kiricito ömïïwu kïca ëka kuc.

Ngölö-köp ï karë më dwogo ka Kiricito

3 Utmegowa, wan myero ëmïï pwöc both Obanga pï karë kïbëc pïrwu, pïën yeewu tye ka döngö rwök ëka mar ka ngat acëlacël ï kom awodhe thon tye ka mëdërë.

4 Pï manön, wan etye k'awaka ï kin jö n'oye Kiricito n'obedo gïnï jö k'Obanga ï kom dïö cwinywu ëka yee ï ayela ëka atëmatëma kïbëc na un itye ka dangö.

5 Man kïbëc nyutho nï ngölö-köp k'Obanga tye kakarë, ëka pï manön ebino kwanöwu nï jö n'opore pï ker k'Obanga na un itye ka dangö can pïrë.

6 Obanga bino tïmö gin na tye atïr, ën bino mïö can ï kom jö n'ömïöwu can,

7 ëka bino mïö yweo both jö n'eyelo ëka bothwa thon. Man bino tïmërë ï karë na Rwoth Yecu bino nen k'emalaika mërë na tëk kï ï polo ï mac na lyël.

8 Ën bino pwodo jö na ba ngeo Obanga ëka na ba wörö gïnï Emuth na Bër ka Rwoth onu Yecu.

9 Ën bino pwodogï kï can na bedo na twal ëka ebino ryëmögï ökö kï ï nyim Rwoth ëka kï ï dheo më tëkö mërë

10 ï nïnö na ën bino dwogo, ën bino nwongo dheo kï both jögë kïbëc na leng ëka wörö kï both jö na yee ï kome. Un thon ibino bedo ï kin-gï, pïën iyee unu cadenwa na wan ekobo niwu.

11 Ënë ömïö wan ëlëgö pïrwu ï karë kïbëc ëk Obanga onu ömïïwu ibed jö n'opore kï cwodo mërë, ëka ökönywu kï tëkö mërë më cobo mitiwu kïbëc na bëcö na un itio pï yeewu.

12 Cë nyïng Rwoth onu Yecu ebino wörö pïrwu, ëka un thon inwong dheo pïrë pï kïca na yaa kï both Obanga onu ëka Rwoth Yecu Kiricito.

2

Dwogo ka Rwoth

1 Utmegowa, na lübërë kï köp ï kom dwogo ka Rwoth onu Yecu Kiricito ëka cökërë onu më rwatërë ködë, wan ëkwaöwu nï

2 kür ïwëk thamawu orubere ökö pïöpïö, cwinywu thon kür opodhi kadï pï köp k'adwarpïny onyo köp n'ëtïtö onyo waraga mörö n'ekobo nï öya kï bothwa na kobo nï nïnö ka Rwoth dong othuno.

3 Ngat mörö kür öbwölwu ï yore mörö këkën, pïën nïnö ka Rwoth bara bino naka ka jëm ï kom Obanga obedo na tye ëka atür cïk thon onen, ngat na myero ebol ï mac më kapïny.

4 Ën bino pyem ëka bino tingere malö ën kënë na löö gin na kïbëc n'ecwodo nï Obanga onyo gin mörö

* **1:1** ***Cilibwano*** Baibul nökënë cwodo nï Cila.

më awöra, ëk ebed ï öt k'Obanga nakun nyuthere kënë nï ën ebedo Obanga.

5 Ba ipo unu nï an akobo niwu köp ni ï karë na an atye bothwu?
6 Un dong ingeo ngö na tye ka jükö, ëk Ngat na Rac onen ka karë mërë n'opore örömö.
7 Pïën müng më tëkö k'atür cïk dong tye ka tic; ëntö ngat na tye ka jükö pod mëdërë më jükö naka ka ëryëmö ën ökö.
8 Së atür cïk bino nen ëka Rwoth Yecu bino neko ën ökö kï yamö më dhögë së tyeko ökö ï karë na ën bino dwogo.
9 Bino k'atür cïk bino yaa kï ï tic ka Catan nakun tio kï koth twodo kïbëc më tango, anyuth ëka gin më aura gïnï,
10 ën bino tic kï bwöl na reco kïbëc ï kom jö na bino rwenyo. Gïn bino rwenyo pïën ökwërö gïnï marö köp adyer na larögï.
11 Pï manön, Obanga bino kethogï ï thë twër më bwöl ëk gïn oyee köp më twodo
12 ëk köp ölöö jö kïbëc na yee köp më twodo ëntö cwinygï yom ï tïmö gin na ba tye atïr.

*Ëyërö*wu *pï larë*

13 Utmegowa na Rwoth marö, myero wan ëpwö Obanga pïrwu karë kïbëc pïën Obanga öyërö*w*u ï acaki larö*w*u pï Tipo Naleng na lönyö*w*u më bedo na leng ëka pï yee köp më adyer.
14 Ën ocwodowu ï larë ni k'Emuth na Bër na wan ëtïtö niwu; ëk ömïï ïnywak unu dheo ka Rwoth onu Yecu Kiricito.
15 Pï manön utmegona, cung unu na tëk ëka ïmak unu pwony na wan ep-wonyowu ködë kadï kï köp më dhök onyo kï waraga.

16 Kobedini ëk Rwoth onu Yecu Kiricito kikome ëka Obanga Apap onu na marö onu kï kïca mërë okwe cwiny onu kï gen na bedo naka naka,
17 öcük cwinywu ëka öjïngwu ï gin na kïbëc na bër ï tic ëka ï köp.

3

Kwac më lëga

1 Më ajiki utmegowa, lëg unu pïrwa ëk köp ka Rwoth ömëdërë më këth pïöpïö ëka ëgam kï wörö, kite n'onwongo tye ködë bothwu.
2 Lëg unu thon ëk Obanga ölarwa kï both jö na tïmö bal ëka jö na reco; pïën pathï jö kïbëc ënë tye kï yee.
3 Rwoth genere, ën bino mïöwu tëkö ëka bino gwökö*w*u kï both ngat na rac.
4 Rwoth ömïöwa gen ï komwu, ëka wan etye kï gen nï itye unu ka mëdërë anyim më tio ngö na wan ekobo niwu.
5 An alëgö nï Rwoth ötël cwinywu ï mar k'Obanga ëka ïdïö cwiny na yaa kï both Kiricito.

Cïk më tio tic

6 Utmegowa, an acïkö*w*u ï nyïng Rwoth onu Yecu Kiricito më pokere ökö kï dhanö mörö na bedo abeda abonge tic ëka na ba lübö pwony na wan ëmïögï.
7 Un kikomwu ingeo na bër kite na myero ipor unu kï kitewa. Wan onwongo ba ebedo abeda abonge tic ï karë na wan etye bothwu.
8 Wan ba ëcamö cem ka ngat mörö abonge cülö, ëntö wan eyelere kï tic ï kiceng ëka ï kiwor ëk kür eketh pëkö ï kom ngat mörö kï ï kinwu.
9 Wan ëtïmö kömanön pathï nï wan epe kï twërö më nwongo köny kï bothwu ëntö wan ëmïrë kënwa më bedo apor bothwu më alüba.
10 Ï karë na wan etye bothwu, wan ëmïö*w*u cïk nï: “Ngat n'ökwërö tic myero kür ocem.”
11 Wan ewinyo nï jö mökö kï ï kinwu bedo gïnï abeda abonge tic ëntö dönyö gïnï ï tic ka jö nökënë.
12 Wan ëcïkö koth jö nön ëka dökï ëbakö dhöwa ï Rwoth Yecu Kiricito nï myero gïn otii ticgï ëk ngat acëlacël öpïdhërë kënë.
13 Ëntö utmegowa, kür idher unu më tïmö gin na bër.
14 Ka ngat mörö ökwërö lübö cïk na tye ï waraga ni, myero ïnïang unu ï

kom ngat nön na bër, ëk kür ïrïbërë unu ködë ëk lewic ömakï.
15 Kür iter unu ën na calö langö ëntö na calö ömïnwu.

Köp më ajiki

16 An alëgö nï Rwoth më kuc kikome ömïïwu kuc ï karë kïbëc ëka ï yodhi kïbëc. Rwoth obed kodwu kïbëc.
17 An, Paulo, acöö moth ni kï cïnga an kikoma, man ënë kite na an aketho kï cïnga ï waragana kïbëc. Man ënë kite na an acöö ködë.
18 Kïca ka Rwoth onu Yecu Kiricito obed kodwu kïbëc.

1 Timoteo

Köp na tye ï waraga ka Paulo më acël both Timoteo

Timoteo n'obedo ngat n'oye Kiricito kï ï Acia, onwongo aya mërë obedo Ayuda ëka apap mërë obedo dhanö më Grecia. Timoteo owotho kï Paulo ëka ökönyö ën ï tic më tïtö Emuth na Bër.

Waraga ka Paulo më acël both Timoteo makö köp adek na pïrgï tëk.

Köp më acël na tye ï waraga ni obedo më jükö pwony më twodo na tye ï kin jö n'oye Kiricito. Pwony ni orubere kï thama k'Eyuda ëka jö na ba obedo Eyuda, n'onwongo ocung ï kom köp më yee nï lobo ni obedo gin na rac ëka nï ngat mörö twërö nwongo larë ka së tye kï müng më ryëkö ëka kï lübö pwony mökö na calö kwero cem mökö ëka kwërö nyom. Waraga ni thon tye kï köp na makö kite më tëla ï kin jö n'oye Kiricito ëka wörö Obanga, ëka kï kite n'ëtëla ka jö n'oye Kiricito ëka ëköny tic myero obed ködë. Më ajiki mërë, Paulo mïö thama both Timoteo më bedo atic na bër ka Yecu Kiricito ëka kite na myero ën oti ködë both gurup na papath n'oye.

1 Waraga ni öya kï both Paulo n'obedo akwëna ka Kiricito pï cïk k'Obanga Alar onu ëka Kiricito Yecu na gen onu tye ï kome.

2 Both Timoteo athïna më adyer ï yee:

Obanga Apap ëka Kiricito Yecu Rwoth onu ömïïwu gum, kïca ëka kuc.

Jükö pwony më twodo

3 Ï karë na an aya më cïdhö yo Macedonia, an amïtö nï in idong ï Epeco ëk ïcïk jö mökö kür dökï opwony gïnï pwony më twodo

4 onyo kür oketh gïnï cwinygï ï kom köp mökö më ödödö, ëka kï nyïng mökö na gïn öryëö na böcöböcö na lübö thëkwarö. Koth jami ni kelo pyem këkën, ba könyö yüb k'Obanga—n'ocung ï kom yee.

5 Tyën köp më cïk ni ënë nï jö n'oye kïbëc myero obed kï mar na dhanö tye ködë ka cwinye leng ëka na kite bër, na bal mörö ope ï kome, ëka yee mërë twodo mörö ope ïë.

6 Jö mökö ölökërë gïnï ökö kï ï kom köp ni cë ödönyö gïnï më twakö köp atata na köny mërë ope.

7 Gïn mïtö bedo epwony cïk k'Obanga, ëntö ba ngeo gïnï köp na gïn twakö, onyo ngö na gïn tye ka twakö na gïn ocung ïë na tëk rwök.

8 Wan engeo nï cïk bër ka dhanö mörö otio ködë ï yoo na bër.

9 Wan thon engeo nï cïk ba eketho pï jö na kitegï atïr, ëntö eketho pï ëtür cïk ëka pï jö na jëm gïnï, pï jö na ba lworo Obanga ëka pï ëbal, pï jö na ba leng gïnï, jö na ba ketho cwinygï ï kom Obanga, pï jö na neko apapgï onyo ayagï, pï enek,

10 pï jö na tïmö tïm më ölyang, jö na bedo kï cwö ewodhgï, onyo jö na kwalö dhanö ëka rwenyo gïnï ködgï ökö ï müng, etwodo, jö na kwongo kwong abonge thërë—onyo ngat mörö na kwö mërë ba rwatërë kï pwony më adyer,

11 man ënë pwony na nwongere ï Emuth na Bër n'ëmïa më atïta, Emuth na Bër na tïtö pï dheo k'Obanga më gum.

Kïca k'Obanga both Paulo

12 An amïö pwöc both Kiricito Yecu Rwoth onu, na ën ömïa tëkö, ëka önënö nï abedo ngat na genere, ëka öyëra më tio tic mërë.

13 Kadï bed yam onwongo abedo ngat na yanyö nyïng Kiricito ëka abedo ka ketho ayela ï kom jögë, ëka ngat na ger, ëntö Obanga obino onyutho kïca mërë ï koma pïën an abino atïmö manön kïbëc pï kwia pïny abonge yee.

14 Kïca ka Rwoth onu ömëdërë na thwönë rwök ï koma, kanya acël kï yee ëka mar na tye ï Kiricito Yecu.

15 Man ënë köp adyer na myero dhanö kïbëc oyee gïnï: Kiricito Yecu obino ï lobo më larö ëbal—na an ënë abedo abal na löögï.

16 Ëntö pï tyën köp ni ën obino
onyutho kïca mërë botha ëk ï an,
abal na löö kï kin ëbal, Kiricito Yecu
onyuth dïö cwinye më aura botha na
calö apor both jö na bino gïnï yeo ën,
ëka onwong gïnï kwö na ba thum.
17 Wörö ëka dheo kïbëc obed naka
naka both Rwoth na löö karë kïbëc, na
ba thöö, na ba nen, Obanga acël këné.
Amën.
18 Athïna Timoteo, an amïö cïk ni
bothi na lübërë kï köp na yam ed-
warpïny okobo ï komi, ëk ka in ïlübö
köpgï, ïlwëny lwëny na bër,
19 nakun icung ï yeeni na tëk ëka na
ii lër. Jö mökö ökwërö thama më ï ïgï
na nyutho nïgï balgï ëka ömïö yeegï
dong öbalërë ökö.
20 Ï kin-gï ënë Kumenayo ëka Alegi-
janda, na an amïögï ï cïng Catan ëk
opwonygï öwëk gïnï yanyö Obanga.

2

Cïk më lëga both Obanga

1 Köp më acël na an aciki ködë
ënë nï lëg pï jö kïbëc. Lëg both
Obanga ökönygï ëka ömïïgï gum, ëka
ïmïï Obanga pwöc pïrgï kïbëc.
2 Lëg pï rwodhi ëka kï jö kïbëc na tye
gïnï ï löc, ëk ömïï onu ebed kï kwö na
yot n'ëwörö Obanga nakun kite onu
thon tye na bëcö gïnï.
3 Man bër, ëka yomo cwiny Obanga
Alar onu,
4 na mïtö nï jö kïbëc ölarë gïnï ëka
onge gïnï köp më adyer.
5 Pïën Obanga tye acël, ëka ngat acël
na rïbö Obanga kï dhanö tye acël, na
ënë Kiricito Yecu,
6 na ën ömïrë kënë më kökö jö kïbëc.
Man ënë caden n'Obanga ömïö ï karë
mërë n'opore.
7 Man ënë ömïö Obanga öyëra më
tïtö ëka më bedo akwëna më Emuth
na Bër—an atye ka kobo köp adyer,
an ba abedo atwodo. Obanga oora
më pwonyo Erok kï köp ï kom yee ëka
adyer.
8 Pï manön amïtö nï cwö ölëg gïnï
Obanga ï kabedo kïbëc nakun tingo
cïng-gï na leng malö abonge akëmö
onyo dhaa.
9 An thon amïtö nï mon myero
orukere na bër, kï wörö, nakun
gwökërë gïnï, pathï kï yer wic
n'ekedo, onyo gol, onyo aculo, onyo
ruk mökö më wel na malö,
10 ëntö bërgï myero onen ï tic na
bëcö na gïn tio, manön ënë gin na
mïtërë both mon na cwodere gïnï kën-
gï nï gïn jö na wörö Obanga.
11 Dhakö myero opwonyere alïlïng
ëka obed kï winy.
12 An ba ayeo nï dhakö myero op-
wony onyo më bedo kï twër ï kom
ëcwö; ën myero ölïng alïnga.
13 Pïën Adam ënë ëcakö cweo, ëka
dong Eba.
14 Ëka pathï Adam ënë ëbwölö, ëntö
dhakö ënë ëbwölö ëka ödökö abal.
15 Ëntö dhakö bino larö kwö mërë
ï karë më nywöl—ka ën bino mëdërë
më bedo kï yee, mar ëka bedo na leng
nakun gwökërë kënë.

3

Ëtëla ka jö n'oye Kiricito

1 Man ënë köp më adyer: Ka cë
dhanö mörö mïtö tic më bedo atël jö
n'oye Kiricito, nwongo ën ömïtö tic na
bër.
2 Atël jö n'oye Kiricito myero obed
abonge köp mörö n'ëjükö ën ïë, obed
kï dhakö acël, ögwökërë kënë, obed
ngat na ryëk, obed ngat n'ëwörö, obed
ngat na gwökö welo, obed ngat na
twërö pwony,
3 na ba obedo amërö, na ba obedo
ngat na kwïny, ëntö na mwol, na ba
dhaa atata, na ba obedo ngat na marö
lïm.
4 Myero obed ngat na löö jö më ödë
na bër ëka önën nï ëthïnë winye kï
wörö n'opore.
5 Ka ngat mörö ba twërö löö ödë na
bër, ën twërö gwökö jö n'oye Kiricito
n'obedo gïnï jö k'Obanga nïngö?
6 Myero kür obed ngat na nyen na
pod ölökërë alöka, mïö kethere malö
k'awaka, cë podho ökö, mïö köp löö ën
na calö yam ölöö Catan.
7 Më ajiki, ën myero obed dhanö
na jö na ba obedo ëlübkör Yecu wörö,

ëk kür okel lewic ï kome ëka ömïï ën omok ï owico ka Catan.
8 Kömanön thon, ëköny tic ï kin jö n'oye Kiricito, myero obed gïnï jö n'ëwörö, jö na dhögï ba tye arïö, jö na ba obedo ëmadh köngö rwök, ëka kür obed gïnï eworo më nwongo lïm.
9 Gïn myero obed jö na nïang na bër ï müng më yee onu, nakun cwinygï leng.
10 Myero kono ëtëmgï, ka enwongo nï köp mörö na rac ope ï komgï, cë ëmïïgï otii na calö ëköny tic ï kin jö n'oye Kiricito.
11 Kömanön thon, mon-gï myero obed mon n'opore më awöra, na ba obedo jö na twakö köp më twodo ï kom jö nökënë ëntö obed gïnï jö na gwökërë kën-gï ëka na genere gïnï ï jami kïbëc.
12 Aköny tic ï kin jö n'oye Kiricito myero obed kï dhakö acël ëka myero ölöö ëthïnë ëka ödë na bër.
13 Jö n'otio na bër na calö ëköny tic ï kin jö n'oye Kiricito nwongo gïnï dito pïrgï kën-gï, ëka dökö gïnï jö na cwinygï tëk ï kom yee na tye ï Kiricito Yecu.
14 Kadï bed an atye kï gen më bino yo bothi na cwöcwök, an atye ka cöönö bothi cïk ni gïnï ëk,
15 ka an aruu, in ibino ngeo kite na myero jïï obed ködë ï öt k'Obanga, na ënë jö n'oye Kiricito n'obedo gïnï jö k'Obanga na kwö, wïr ëka acaki thërë më köp adyer.
16 Adyer onu kïbëc eyee nï müng më dini na onu ëtïtö pïrë dit rwök:

Ën onyuthere ï kom,
ëkwanö ën nï kite atïr pï Tipo Naleng,
emalaika önënö gïnï ën,
ëtïtö pïrë both Erok,
ebino eyeo ën ï lobo kïbëc,
ëka dong etero ën malö ï dheo.

4

Epwonye n'obedo etwodo

1 Tipo Naleng kobo atïr nï karë mörö ï anyim jö mökö bino lökërë gïnï ökö kï kom yeegï, cë cakö gïnï lübö tipo na reco më bwöl ëka kï pwony na yaa kï both cene.
2 Pwony n'obedo köman yaa kï both jö n'obedo etwodo, na thama na tye ï ïgï na nyutho nïgï balgï odhil ökö na calö gin n'ëwangö kï nywenyo na lyeth.
3 Gïn jükö jïï nï kür onyom gïnï ëka cïkögï nï kür öcam gïnï cem mökö n'Obanga oketho ëk jö na yee ën ëka kï jö na ngeo köp adyer ögam gïnï kï pwöc.
4 Jami kïbëc n'Obanga oketho bëcö, ëka ba tye mörö na myero ëkwër ökö ka ëgamö kï pwöc,
5 pïën nwongo ëlönyö kï köp k'Obanga ëka kï lëga.
6 Ka in ibino mïö pwony ni both utmego, in ibino bedo atic ka Kiricito Yecu na bër, n'ëpïdhö kï köp më yee ëka kï pwony na bëcö na in ïlübö.
7 Kwër köp mökö më mingo na thërë ope na ba obedo më lworo Obanga. Pwonyiri keni më lworo Obanga.
8 Pïën pwony më ryëö ler kom tye kï köny mökö, ëntö lworo Obanga tye kï köny ï yodhi kïbëc, pïën twërö kelo kwö më karë ni ëka kï karë na tye ka bino anyim.
9 Man ënë köp më adyer na myero jö kïbëc oye.
10 Manön ënë ömïö onu etio rwök ëka eyelere pïën eketho gen onu ï kom Obanga na kwö, na ënë obedo Alar ka jö kïbëc, ëka rwök mërë pï jö n'oye.
11 Pwony cïk ni gïnï ëka ikob nï jö kïbëc më tïmö gin na in ikobo.
12 Kür iye ngat mörö ocai nï in pod ïtïdï, ëntö bed apor both jö n'oye ï twak, ï kwö, ï mar, ï yee ëka bedo abonge gin mörö na rac.
13 Mïï karëni më kwanö Cöc na Leng ï nyim lwak, ï tïtö köp mërë ëka më pwonyogï naka ka an adwogo.
14 Tii kï mïc n'emii ï karë n'edwarpïny ötwak ëka edite ka jö n'oye Kiricito omii gum kï ketho cïng-gï ï wii.
15 Keth köp ni ï tic, keth cwinyi ïë, ëk jö kïbëc önën kite na in itye ka woth ködë anyim.

16 Gwokiri keni ëka ïgwök pwonyni
thon. Makgï na tëk, pïën ka ïtïmö
kömanön, in kikomi ibino lari kanya
acël kï jö na winyo köpni.

5

Kite më tic both jö nökënë

1 Kür ïtwak kï gero both adwong
mörö n'otii, ëntö twak ködë na calö
apapni. Myero ïmak awope na calö
utmegoni,
2 mon n'otii na calö ayani, ëka
kï mon na thïnö na calö amegeni,
abonge thama mörö na rac.
3 Mïï wörö both mon na cwögï
öthöö, na mïtö gïnï köny rwök.
4 Ëntö ka dhakö na cwörë öthöö na
tye k'ëthïnö onyo k'ëkwaë, myero gïn
kono öcak pwonyo tic më dinigï kï
gwökö pacögï nakun mïö gïnï köny
both jö n'önywölögï. Man ënë gin na
yomo cwiny Obanga.
5 Ëntö dhakö na cwörë öthöö
n'odong kënë abonge ngat mörö na
mïö ën köny, ketho gen mërë ï kom
Obanga ëka mëdërë më lëga both
Obanga kiceng ëka kiwor pï köny.
6 Ëntö dhakö na cwörë öthöö na
rangö yom cwiny më jami na bëcö
këkën nwongo öthöö kadï bed pod
kwö.
7 Mïï cïk ni both jïï, ëk obed gïnï
abonge köp mörö n'ëjükögï ië.
8 Ka cë dhanö mörö ba mïö köny
both wede mërë, ëka rwök mërë pï
jö më ödë, nwongo dong ökwërö yee
mërë ökö, ëka rac rwök na löö ngat na
ba oyeo Obanga.
9 Myero kür ëcö nyïng dhakö mörö
na cwörë öthöö na mwaka më dit
mërë bara thuno pyer abicël, ëka
myero obed dhakö n'obedo kï cwörë
acël këkën,
10 myero obed ngat na ngere pï tic
mërë na bëcö, na calö gwökö ëthïnö,
ngat na jölö wele, ngat na lwökö tyën
jö k'Obanga, ngat na könyö jö na pëkö
diögï, ëka ngat na mïrë pï tic na bëcö ï
yodhi kïbëc.
11 Ëntö pï mon na pod thïnö na
cwögï öthöö, kür iketh nyïng-gï ï kin
jö nön. Ka miti më komgï ödiögï, mïö
kwërö gïnï ketho gen-gï ï kom Kiric-
ito ökö, cë cakö gïnï bedo kï miti më
nyom.
12 Pï manön mïö kelo ngölö köp ï
komgï, pïën nwongo ötürö gïnï cïkërë
na mëgï më acël.
13 Mëd ï kom manön, lökërë gïnï
dökö jö na komgï wac ëka nwongo
bedo gïnï ka woth awotha ï öt kï öt.
Gïn ba obedo jö na komgï wac këkën,
ëntö dökö gïnï jö na twak atata, ëka
bedo gïnï jö na rïdërë ï gin na ba
obedo mëgï, bedo ka twakö gïnï köp
na ba myero ötwak gïnï.
14 Pï manön ömïö akobo both mon
na thïnö na cwögï öthöö nï myero
önyömërë gïnï ëk önywöl gïnï ëthïnö,
ëka ölöö gïnï pecigï ëk kür ömïï karë
both lang onu më twakö gin mörö na
rac ï kom onu.
15 Pïën jö mökö kï kin-gï dong
ölökërë gïnï ökö më lübö kör Catan.

16 Ka cë dhakö mörö n'oye Kiric-
ito tye kï mon thöö na ën gwökögï,
ën myero ömëdërë më könyögï ëk kür
oketh pëkö ï kom jö n'oye Kiricito, ëk
jö n'oye Kiricito obed gïnï ka könyö
mon na cwögï öthöö na mïtö ëkönygï.

17 Edite na löö jö n'oye Kiricito
myero ëmïïgï wörö rwök, pol mërë jö
na ticgï obedo më tïtö köp k'Obanga
ëka pwony.
18 Pïën Cöc na Leng kobo nï, “Kür
itwe dhö thwön ka tye ka nyönö kal
më apwoda,” ëka nï, “Atic myero ëcül
öcara mërë.”
19 Kür iye köp mörö më adoth ï
kom adit mörö thwara ka ecaden arïö
onyo adek omoko gïnï kokogï ï kome.
20 Edite na tïmö bal myero ïjükgï ökö
ï nyim jïï, ëk ömïï jö nökënë obed gïnï
kï lworo.

21 An dong aciki, ï nyim Obanga
ëka ï nyim Kiricito Yecu k'emalaika
n'ëyërö, më gwökö cïk ni gïnï abonge
lengere, ëka kür ibed ngat na lengere.

5:10 Jon 13:1-17 **5:18** Nwönö Cïk 25:4 **5:18** Luka 10:7 * **5:22** *Ketho cingi* Man obedo wiro ngat mörö më bedo atic k'Obanga.

22 Kür ibunyiri më ketho cingi* ï wi
ngat mörö pïöpïö, ëka kür iribiri kï jö
nökënë ï kom balgï. Ëntö myero ibed
na leng.
23 Cakërë kobedini, kür imodh pii
këkën, ëntö cak madhö köngö ölök na
nönök më könyö ii pï two na maki
karë kï karë.
24 Bal ka jö nökënë nen ökö kanya
leng, na bara othuno anyim ï kabedo
më ngölö-köp; ëntö bal ka jö nökënë
lübö körgï.
25 Ï yoo acël nön, tic na bëcö nen ökö
kanya leng, ëka ba tye mörö na twërö
kanërë.

6

1 Jö kïbëc na tye gïnï ï thë löc më
opii, myero otii gïnï k'editegï na calö
jö na myero ëwörgï kï wörö n'opong,
ëk ngat mörö kür ötwak köp na rac ï
nyïng Obanga ëka pwony onu.
2 Jö na dong tye k'editegï n'oye
myero kür ökwër gïnï nyutho wörö
bothgï, pïën gïn obedo utmego.
Nakaka manön, gïn myero otii tic
bothgï na löö, pïën jö na nwongo köny
kï ï ticgï obedo gïnï jö n'oye ëka jö na
gïn marö. Man ënë jami na in myero
ipwony ëka ïkönygï ï yodhi kïbëc na in
ïtwërö.

Marö lïm

3 Ka ngat mörö pwonyo pwony na
path nakun ba lübö köp adyer ka
Rwoth onu Yecu Kiricito ëka kï kite na
myero jö n'oye ökwö ködë,
4 nwongo ën kethere malö kënë
k'awaka, ëntö ba ngeo gin mörö kadï
k'acël. Ën nwongo opong kï par na
reco më pyem kï dhaa ï kom köp
mökö, na kelo nyeko, pyem, ayeny kï
par na reco na mïö gen rwenyo ökö kï
ï kin dhanö,
5 ëka mïö jö na thamagï ba tio, n'ope
gïnï dong kï köp më adyer. Gïn thamö
gïnï nï dini ënë obedo yoo më nwongo
lönyö.
6 Lönyö dit rwök ï dini ka cë iyeng kï
gin mörö këkën na in itye ködë.
7 Pïën onu ba ekelo gin mörö ï lobo,
ëka onu ba ebino tero gin mörö kï ï
lobo.
8 Ëntö ka onu etye kï cem kï ruk,
jami ni bino römö onu.
9 Jö na mïtö bedo ëlönyö dönyö gïnï
ï atëmatëma cë podho gïnï ï bal, ëka
moko gïnï ï miti na pol më mingo na
mïö rwenyo gïnï ëka thöö gïnï ökö.
10 Pïën marö lïm ënë acaki më gin
na reco kïbëc. Man ënë gin n'ömïö jö
mökö yaa gïnï ökö kï ï yee, na tye gïnï
kï miti rwök ï kom lïm, ëka mïö can na
pol ata bino ï komgï.

Lwëny na bër më yee

11 Ëntö in, dhanö k'Obanga, kwër
jami ni kïbëc, ëka iketh cwinyi ï kite
n'atïr, ï lworo Obanga, ï yee, ï mar, ï
dïö cwiny ëka kï mwolo.
12 Lwëny lwëny na bër më yee. Mak
kwö na ba thum na tëk na yam ec-
wodi ïë ï karë na in ituco yeeni ï nyim
ecaden na pol.
13 An aciki ï nyim Obanga na mïö
kwö both gin na kïbëc, ëka ï nyim
Kiricito Yecu, na ën otuco yee mërë
na bër ï karë na ën ömïö caden mërë
ï nyim Pontio Pilato:
14 Gwök cïk n'ëmïö bothi abonge bal
mörö onyo köp mörö n'ejuki ïë, naka
ka Rwoth onu Yecu Kiricito bino nen,
15 n'Obanga bino kelo ï karë mërë
kikome—Obanga, n'ëpwöyö, ën acël
këkën ënë Won Twër, Rwoth ka
rwodhi,
16 na ën Obanga acël kënë na ba
thöö, na bedo ï tar mörö na ngat
mörö ba römö nyïkö na cwök ködë,
na ngat mörö pod bara önënö onyo
twërö nënö. Wörö ëka twër na ba jik
obed bothe na twal. Amën.
17 Cïk ëlönyö më karë ni, öwëk gïnï
wakërë, ëka kür oketh gïnï gen-gï ï
kom lönyö, na gen mörö ope ïë, ëntö
oketh gïnï gen-gï ï kom Obanga na
mïö onu jami kïbëc na büp na yomo
cwiny onu.
18 Kob nïgï otii tic na bëcö, ëka obed
gïnï jö n'ölöny ï tïmö gin na bër. Po
wigï më mïö jamigï kï yom cwiny, ëka
önywak gïnï gin na gïn tye ködë.
19 Ka ötïmö gïnï kömanön, nwongo
ökanö gïnï lönyö na bër pïrgï kën-gï pï
karë më anyim, ëk ömak gïnï kwö na
ënë kwö më adyer.

20 In Timoteo, gwök gin n'ëmïö ï
cingi. Gwokiri kï kom köp mökö
n'ëtwakö na ba obedo më wörö
Obanga, ëka kï kom pyem mökö na
yaa kï gin na gïn cwodo twodo
nï ngec,
21 na jö mökö orwenyo yeegï ökö pï
yeo koth twak ni.
Kïca k'Obanga obed kodwu.

2 Timoteo

Köp na tye ï buk ka Timoteo më arïö

Waraga ka Paulo më arïö both Timoteo makö thama mërë na thwönë both Timoteo, na calö awodhe na könyö ën. Wi köp na pïrë tëk ënë më dangö köp këbëc. Paulo ömïö thama ëka öcükö cwiny Timoteo më mëdërë më mïö caden ï kom Yecu Kiricito, më cung na tëk ï kom pwony më Emuth na Bër ëka kï Cïk na Cön, më tio tic mërë na calö apwony ëka atït köp k'Obanga, ï karë më can këbëc ëka ï karë na jïï bino pyem ködë.

Paulo öcïkö Timoteo më gwökërë ëk kür ödöny ï pyem më mingo na köny mërë ope, ëntö balö jö na winyo köp mingo nonu.

Na lübërë kï köp ni këbëc, Paulo po wi Timoteo ï kom apor më kwö mërë ëka tyën köp—më yee mërë, dïö cwiny, mar, dangö can ï karë më ayela.

Moth n'öya kï both Paulo.

1 Waraga ni öya kï both Paulo n'obedo akwëna ka Kiricito Yecu pï miti k'Obanga, na lübërë kï cïkërë mërë më mïö onu kwö na tye ï Kiricito Yecu.

2 Both Timoteo athïna na an amarö:

Obanga Apap ëka Kiricito Yecu Rwoth onu ömïï bothi gum, kïca, ëka kuc.

Paulo öpwöyö Obanga pï Timoteo

3 An amïö pwöc both Obanga, na an atio bothe kï thama n'atïr, kite na kwerena otio gïnï bothe. Kiceng ëka kiwor an apo piri ï lëgana.

4 Ka an apo ï kom pii wangi, mïö athamö më nënöni, ëk ka twërë apong kï yom cwiny.

5 An apo ï kom yeeni na twodo mörö ope ïë, n'öcakö bedo both adhani Loi ëka ayani Yuneki, ëka an angeo nï yee nön tye bothi thon.

6 Pï tyën köp ni an apo wii më tic kï mïc n'Obanga omii ï karë na an aketho cïnga ï wii.

7 Pïën Obanga ba ömïö onu cwiny më lworo, ëntö cwiny na mïö onu tëkö, mar ëka gwökërë kën jö.

8 Dong pï manön lewic kür ömakï më mïö caden ï kom Rwoth onu, onyo ï koma na an abedo amabuc mërë. Kï tëkö n'Obanga mii, yubiri më dangö can köda pï köp më Emuth na Bër.

9 Ën ölarö onu ëka ocwodo onu më bedo jögë na leng—pathï pï gin mörö na onu ëtïmö ëntö pï tyën köp më yüb mërë ëka kïca. Kïca ni ëmïö both onu ï Kiricito Yecu na bara ecweo lobo,

10 ëntö kobedi dong enyutho ökö both onu ï bino k'Alar onu Kiricito Yecu n'ökwanyö thöö ökö ëka okelo kwö na bedo na twal n'onen kanya leng pï köp më Emuth na Bër.

11 Obanga öyëra na calö akwëna ëka apwony më tïtö Emuth na Bër ni.

12 Man ënë gin n'ömïö an atye ka lïmö can kobedini. Ëntö an lewic ba ömaka, pïën an angeo ngat na yeena ocung ï kome ëka angeo nï ën twërö gwökö na bër gin n'eketho ï cïnga naka ï nïnö nön.

13 Köp na in iwinyo kï botha, gwök na calö gin na pïrgï tëk më pwony, kï yee ëka mar na tye ï Kiricito Yecu.

14 Gwök gin na bër n'eketho ï cingi pï tëkö ka Tipo Naleng na bedo ïï onu.

15 In ingeo nï jö këbëc na bedo gïnï ï Acia öwëka gïnï ökö, ëka Pugelo gïn kï Kermogen tye gïnï ï kin-gï.

16 An alëgö nï Rwoth myero obed kï kïca ï kom pacö k'Oneciporo, pïën ën obedo ka kweo cwinya ëka lewic ba obino ömakö ën ï koma ï karë n'etwea ï buc.

17 Ëntö ï karë na ën othuno ï Roma, obedo ka rangöna rwök naka obino onwonga.

18 An alëgö nï Rwoth myero ömïï ën onwong kïca na yaa kï both Rwoth ï nïnö nön! In ingeo na bër rwök kit köny na pol na ën ökönya ködë ï Epeco.

2

Acikari na bër ka Yecu

1 Timoteo, athïna, cung na tëk ï kïca n'ëmïö both onu ï Kiricito Yecu.

2 Gin na in iwinyo kï botha ï nyim
ecaden na pol, in thon ikob both jö na
genere na römö pwonyo kï jö nökënë.
3 Dang gin na rac n'ëtïmö ï komi
kanya acël ködwa, calö acikari na bër
ka Kiricito Yecu.
4 Acikari mörö ope na tye ï dhö
tic na mïö tic kï yökö bodo wie,
pïën thama mërë tye nï myero eyom
cwiny adit n'öcöö ën ï acikari.
5 Röm aröma, ka ngat na tye ka
pyem ï ngwëc, ba twërö löönö ngwëc
ka ba ölübö cïk më ngwëc.
6 Apur n'otio tic na tëk ënë myero
öcak camö gin n'öcëk kï ï pwodho
mërë.
7 Tham pï gin na an atye ka kobo.
Rwoth bino mïöni kite më nïang ï kom
jami ni kïbëc.
8 Po ï kom Yecu Kiricito, akwar
Daudi n'Obanga ocero kï kin jö
n'öthöö. Man ënë köpna më Emuth
na Bër,
9 na an atye ka lïmö can pïrë, nakun
etwea kï nyör calö abal. Ëntö köp
k'Obanga ba etweo.
10 Pï manön ënë gin n'ömïö atye ka
lïmö can kïbëc pï jö n'ëyërögï, ëk gïn
thon onwong larë na tye ï Kiricito
Yecu, kanya acël kï dheo na ba thum.
11 Man ënë köp më adyer:
Ka onu ëthöö ködë,
onu thon ebino kwö kanya acël
ködë;
12 ka onu ëdangö can,
onu thon ebino löc kanya acël
ködë.
Ka onu ëkwërö ën,
ën thon bino kwërö onu,
13 ka onu ba egenere,
ën gire genere naka naka,
pïën ën ba twërö kwërë kënë.

Atic n'Obanga pwöyö

14 Bed ka po wi jö k'Obanga ï kom
köp ni, ëka ïcïkgï dökï ï nyim Obanga
ëk öwëk gïnï pyem ï kom köp mökö;
pïën manön ba bino könyö ngat mörö,
ëntö balö jö kïbëc na winyo.
15 Tïm kï tëk më miri keni both
Obanga na calö atic n'ëpwöyö, atic na
lewic myero kür ömakï ëka makö köp
më adyer ï yoo n'atïr.
16 Kwër boko köp mökö na ba obedo
më wörö Obanga, pïën jö na dönyö ïë
bino rwenyo arwenya ï kite më wörö
Obanga.
17 Pwonygï bino këth calö bür na
camö kom dhanö. Kumenayo gïn kï
Pileto tye gïnï ï kin jö nön,
18 n'ölökërë gïnï ökö kï kom köp më
adyer. Gïn kobo nï cer ötïmërë dong
ökö, ëka tye ka balö gïnï yee ka jö
mökö.
19 Ëntö acaki thërë n'Obanga
oketho tye n'ocung na tëk, na tye kï
cöc ï kome nï: “Rwoth ngeo jö n'obedo
mëgë,” ëka nï, “Dhanö acëlacël na
cwodo nyïng Rwoth myero ölökërë
ökö kï ï kom bal.”
20 Ï öt na thwönë, ba bedo ïë jami
më gol kï ryal këkën, ëntö bedo ïë
thon jami mökö n'ëyübögï kï bao ëka
lobo; mökö ëyübö pï tic na pïrë tëk ëka
nökënë pï tic na pïrë ba tëk.
21 Ka dhanö mörö ölönyërë nakun
öwëkö kite mërë na reco ökö, ën bino
bedo gin më tic n'etio ködë ï karë
më dheo, kwö mërë bino bedo na
leng, ëka bino bedo dhanö na pïrë tëk
both Adwong nakun yübërë më tio tic
mörö këkën na bër.
22 Pï manön, kwër miti më awobi
ökö, ëntö iketh cwinyi ï kite n'atïr, yee,
mar kï kuc, kanya acël kï jö kïbëc na
tye ka cwodo gïnï Rwoth kï ï cwinygï
na leng.
23 Kwër pyem më mingo ökö na
bino pï kwia pïny, pïën in ingeo koth
pyem na calö manön kelo dhaa.
24 Atic ka Rwoth myero obed ngat
na ba dhaa atata, ëntö myero obed
ngat n'obedo akïca both jö kïbëc, obed
apwony na ryëk na ngeo pwony, ngat
na dïö cwinye.
25 Obed ngat na twërö tïrö jö na
pyem ködë kï mwolo, ëk karë nökënë
Obanga twërö mïö jö nön cwiny më
ngut ëk önïang gïnï na bër ï kom köp
adyer,
26 cë mïö ryëkögï dwogo ëka bino
gïnï bwöth kï kom pawaka ka Catan

2:19 Wel 16:5

n'onwongo mïögï tio gin na ën mïtö.

3

Kite ka dhanö ï karë më ajiki

1 Myero ïnïang unu nï ï karë më
ajiki, pïny bino bedo na rac.
2 Jïï bino marö komgï këⁿ-gï, nakun
bedo jö na marö lïm, jö na wakërë,
jö na caö jïï, jö na yanyö jïï. Ba bino
gïnï winyo enyodogï, ba bino gïnï mïö
pwöc mörö, bino bedo gïnï jö na ba
leng,
3 ba tye gïnï kï mar, ba tïmö gïnï kïca
both jïï, obedo gïnï jö na twakö köp
më twodo ï kom jö nökënë, obedo gïnï
jö na mitigï ba jükërë, jö na ger, jö na
dag gïnï gin na bër,
4 obedo gïnï jö örörö, jö na tye atata
na ba parö gïnï pïny, jö na kethere
gïnï malö këⁿ-gï kï wakërë, jö na marö
kwö na yot nakaka marö Obanga—
5 bino gïnï makö kite më dini na nen
kï yökö, ëntö kwërö gïnï tëkö mërë ökö.
Pokiri ökö kï ï kom jö na calö manön.
6 Jö mökö tye ï kin-gï na dönyö gïnï
ï peci ka jö nökënë, cë löö gïnï thama
ka mon mökö na tye kï görü, na pëkö
më bal obuogï ökö, na mitigï tye na
papath cë bedo ka ywaögï tungi kï
tungi,
7 nakun pwonyere gïnï karë kïbëc,
ëntö ba twërö gïnï nïang ï kom köp
adyer.
8 Jö nön röm aröma kï Yane ëka Yam-
bure na yam opyem gïnï kï Muca. Gïn
thon tye ka pyem kï köp adyer ï kite
acël nön, ryëkögï dong öbal ökö, ëka
yeegï ba tye kakarë.
9 Ëntö gïn ba bino mëdërë anyim
pïën mingogï nön bino ngere ökö both
lwak kïbëc calö më ka Yane ëka Yam-
bure.

Cïk ka Paulo më ajiki both Timoteo

10 Ëntö in, dong ingeo pwonyna ökö
kïbëc, kï kite na an abedo ka kwö
ködë, yübna kïbëc ïnënö, yeena, dïö
cwinya, mar na an atye ködë, kï kite
na an abedo ka dangö kï can ködë,
11 ïnënö thon kite na gïn obedo ka
yelona ködë, kï can na pol—dök ingeo
gin n'ötïmërë ï koma ï Antiokia, ï Iko-
nio, kï Licitra, ayelayela na pol na an
anwongo. Ëntö Rwoth ölara ökö kï ïë
kïbëc.
12 Adyer, jö kïbëc na mïtö gïnï kwö ï
kite më lworo Obanga ï Kiricito Yecu
ebino yelogï,
13 nakun jö na reco kï jö n'obedo
gïnï etwodo bino gïnï mëdërë kï bedo
na rac rwök na dong löö ökö, nakun
bwölö gïnï jö nökënë ëka gïn thon
ëbwölögï.
14 Ëntö na calö in, myero imediri ï
gin na in ipwonyiri ïë ëka na in iyeo,
nakun ingeo jö na yam opwonyi gïnï,
15 ëka kite na in ingeo kï Cöc na Leng
ködë ï karë më thinoni na twërö mïöni
bedo na ryëk ï yoo më larë pï yee ï
Kiricito Yecu.
16 Cöc na Leng kïbëc ëcöö pï tëkö
ka Tipo Naleng k'Obanga. Könyö
më pwony, më coko, më tïrö kite ka
dhanö, ëka më pwonyo dhanö ï yoo
më kite atïr,
17 ëk dhanö k'Obanga obed
n'otengo, na nwongo öyübërë ï yoo
kïbëc më tio tic na bër kïbëc.

4

1 Aciki ï nyim Obanga ëka ï nyim
Kiricito Yecu, na bino ngölö köp ka
jö na kwö kï jö n'öthöö, ëka ka bino
dwogo më löc na calö Rwoth, an amïö
cïk ni bothi:
2 Tït köp k'Obanga; bed nï yubiri
ï karë na bër ëka ï karë na rac, tïr
jïï, cokgï ëka ïcük cwinygï—nakun ïdïö
cwinyi rwök ëka kï pwony na pïrgï tëk.
3 Pïën karë tye ka bino na dhanö
ba bino winyo gïnï pwony më adyer.
Nakaka manön, gïn bino rangö ep-
wonye na bino yomo cwinygï më
kobo gin na ithgï mïtö winyo.
4 Gïn bino lökö ithgï ökö kï kom köp
më adyer ëka lökërë gïnï ï köp mökö
më ödödö.
5 Ëntö in, myero ibed ngat na
gwökërë ï karë kïbëc, ï dangö can, ï dïö
cwinyi, tii tic më tïtö köp më Emuth
na Bër, dök icob ticni kïbëc na bër.
6 An dong ëcwök önyö remona calö
gin më atyëra ï wi keno tyër, ëka
karëna më wëkö lobo ni dong cwök.

7 An dong alwënyö lwëny na bër,
atyeko ngwëc, ëka agwökö yee.
8 Kobedi dong ëkanö nïna tok më
kite atïr, na Rwoth na ngölö köp atïr
bino mïö botha ï nïnö nön—ëka pathï
botha këkën, ëntö both jö kïbëc na
cwinygï tye ka kürö pï dwogo mërë.

Köp ka Paulo më ajiki

9 Tïm kï tëk më bino botha pïöpïö,
10 pïën Dema dong öwëka ökö pï
marö jami më lobo ni, ëka öcïdhö
ökö yo Tecalonika. Krecen öcïdhö yo
Galatia, ëka Tito öcïdhö yo Dalmatia.
11 Luka kënë ënë tye kanya acël
köda. Nwong kom Marako ëka ibin
ködë, pïën ën bër rwök ëka könya ï dhö
ticna.
12 An aoro Tukiko öcïdhö yo Epeco.
13 Ka in ibino, kel nïna böngü na
bor na yam awëkö ï Teroa ï pacö ka
Karpo. Kel thon bukena nökënë na
pïrgï tëk n'ëyübö kï pyen.
14 Alegijanda n'obedo athedh mola
ötïmö tïm na rac rwök ï koma, Rwoth
bino cülö ën ï kom tïm mërë nön.
15 In thon myero igwokiri rwök
ködë, pïën ën obino opyem rwök ï
kom köp onu.
16 Ï pidona më acël, ngat mörö ope
n'obino ocung pïra. Jö kïbëc obino
öwëka gïnï ökö. Pï manön Obanga kür
öngöl köp ï wigï.
17 Ëntö Rwoth ocung ka ngeta ëka
ömïa tëkö, ëk an abed ka tuco köp
mërë kakarë, ëk Erok kïbëc owiny
gïnï. Ëka Rwoth obino ölara kï ï dhö
kibwor.
18 Rwoth bino laröna kï ï kom gin
na reco kïbëc, ëka bino kelona na bër
ï ker mërë më polo. Dheo obed bothe
naka naka. Amën.

Moth më ajiki

19 Moth Piricila gïn k'Akwila, kï jö
më pacö ka Oneciporo.
20 Eracito obedo ï Korinti, ëka
awëkö Tropimo na two ï Mileto.
21 Tïm kï tëk ibin na bara karë më
ngïcö öcakërë. Yubulo omothi, Pu-
den gïn kï Lino, Kalaudia, ëka utmego
kïbëc.
22 Rwoth obed kodi. Kïca mërë obed
kodwu kïbëc.

Yakobo
Köp na ut ï waraga ni

Waraga na Yakobo öcöö obedo köp n'ëcökö kanya acël më pwonyere na myero eketh ï tic, ëcöö both “jö k'Obanga kïbëc n'ökëth gïnï ï wi lobo thükül.” Acöc otio kï kwa cöc na papath n'ëkanö tyënë ökö më mïö pwonyere na lübö ryëkö n'eketho ï tic ëka kï kite n'Ekiricito myero obed gïnï ködë. Kï kom kite k'Ekiricito ën otio kï wi köp na papath na calö lönyö ëka can, atëmatëma, kwö na bër, apokapoka, yee ëka ketho gin mörö ï tic, kite më tic kï lëb, ryëkö, dha, awaka ëka mwolo, ngölö köp both jö nökënë, wakërë, dïö cwiny, ëka lëga.

Waraga ni twakö köp na pïrë tëk ï kom ketho gin mörö ï tic na wotho kanya acël kï yee, ï kite më tic më dini k'Ekiricito.

Moth n'öya kï both Yakobo

1 Waraga ni öya kï both Yakobo atic k'Obanga ëka Rwoth Yecu Kiricito.

Both kaka apar wie arïö n'ökëth gïnï ï wi lobo thükül.

Amothowu.

Yee ëka dangö atëmatëma

2 Utmegona, bed unu kï yom cwiny na thwönë ka ëtëmöwu ï yodhi na papath,

3 pïën ingeo unu nï tëmö yeewu mïö ïdïö unu cwinywu.

4 Wëk unu dïö cwiny ocob tic mërë ëk ibed unu jö n'otengo, na bal mörö ope ï komwu ëka dökï ibed unu na gin mörö thon ba orem kï bothwu.

5 Ëntö ka ngat mörö tye ï kinwu na ryëkö mërë nönök, myero ën ökwa kï both Obanga na mïö both jö kïbëc kï yom cwiny, nakun ba coko ngat mörö, ëka ebino mïö bothe.

6 Ëntö ka ën lëgö, myero ën oyee ëka kür obed ka kalakala, pïën ngat na tye ka kalakala röm kï pii më nam na tagere, na yamö cwarö.

7 Dhanö nön myero kür ötham nï ën ebino nwongo gin mörö kï both Rwoth,

8 pïën ën obedo dhanö na thama mërë arïö, na ba cung na tëk ï jami kïbëc na ën tïmö.

Can ëka lönyö

9 Jö n'oye n'obedo ëcan myero öwakërë gïnï ka etingogï malö,

10 ëka ngat n'obedo alönyö myero öwakërë ka ëdwökö pïny, pïën ën bino rwenyo calö thur lum.

11 Ceng donyo kï lyetho mërë ëka nero lum ökö, thure öny cë lengo mërë bal ökö. Ï kit yoo acël nön, ngat n'ölöny bino rwenyo ökö ï dyere tic mërë më karë kïbëc.

Bwöl ëka atëmatëma

12 Ngat na cung na tëk ï atëmatëma tye kï gum, pïën ka ën ölöö atëmatëma, ën bino nwongo tok më kwö n'Obanga öcïkërë më mïö both jö na marö ën.

13 Ka ëbwölö ngat mörö, ën kür okob nï, “Obanga ënë öbwöla.” Pïën gin na rac ba twërö bwölö Obanga, ëka ën thon ba bwölö ngat mörö.

14 Ëntö ngat acëlacël miti mërë kënë ënë bwölö ën, ywaö ën ökö, ëka ömö cwinye.

15 Cë kinge ka miti dong öyac, nywölö bal. Bal ka ödöngö n'otengo dong, nywölö thöö.

16 Utmegona më amara, kür ïwëk ëbwölwu.

17 Gin mörö na bër ëka mïc kïbëc na bal mörö ope ïë bino kï malö both Obanga Apap, na ënë acwec më tar na ryëny, na ba lökërë calö tipo na wïrë.

18 Ën öyërö më nywölö onu kï köp mërë n'adyer, ëk onu ebed calö cem na tye ï pwodho n'öcakö cëk kï kin jami kïbëc n'ecweo.

Winyo ëka tiino

19 Utmegona më amara, ngee unu köp ni: Dhanö acëlacël myero owiny köp pïöpïö, ëntö kür myero öbünyërë më twak, ëka kür akëmö ömak ën pïöpïö.

20 Pïën akëmö ka dhanö ba cobo kit kwö n'atïr n'Obanga mïtö.

21 Pï manön, kwër unu gin na kïbëc më lewic ëka kï tïm na reco na tye ï kwöwu. Gam unu kï mwolo köp

n'Obanga öpïdhö ï cwinywu na twërö laröwu.
22 Ëntö bed unu jö na ketho gin
n'ëtwakö ï tic. Kür ibed unu jö na
winyo awinya këkën nakun ïbwölërë
unu kenwu.
23 Pïën ka dhanö mörö obedo ngat
na winyo köp ëka ba ketho ï tic, ën
bedo calö ngat na rïpö wangë kï ï
kiyo.
24 Ëntö ka otyeko dong rïpërë, cïdhö
ökö ëka cücüth wie wil ökö ï kite na ën
ebedo ködë.
25 Ëntö ngat na rïpö ï cïk na bal mörö
ope ïë na kelo kuc, ëka ketho thama
mërë ïë, na wie ba wil ï kom gin na
ën owinyo, ëntö tio gin nön—ën bino
bedo kï gum ï kom gin na ën tio.
26 Ka ngat mörö thamö nï ën
ebedo adini nakun ba gwökö lëbë,
ën nwongo tye ka bwölërë kënë kï ï
cwinye ëka dini mërë köny mërë ope.
27 Dini na leng ï nyim Obanga Apap
na gin mörö na rac ope ïë ënë: më
könyö ëthïnö kic ëka mon thöö na tye ï
can, ëka më gwökërë kën kür gin mörö
më lobo obali.

2

Apokapoka na thërë ope

1 Utmegona, na calö jö n'oye
Rwothwa më dheo Yecu Kiricito, kür
dökï inyuth unu apokapoka mörö.
2 Cë ka dhanö mörö n'oruko agïth
më gol ëka kï böng na bëcö obino ï
athukowu, ëka dökï dhanö n'obedo
acan n'oruko böng na reco obino,
3 un ïcakö unu thamö pï ngat
n'oruko böng na bëcö nakun ikobo
unu nï, “Adwong, bed ï then kany,”
ëntö both acan ikobo unu nï, “Cung
kunön, onyo bed pïny ka tyëna kany,”
4 manön nwongo ba dong iketho
unu apokapoka ökö ï kinwu nakun
ibedo unu ëngöl-köp kï thama na
reco?
5 Winy unu, utmegona më amara:
Pathï Obanga ënë öyërö ëcan ï lobo ni
më bedo ëlönyö ï yee ëka më leeno ker
na ën öcïkö both jö na marö ën?
6 Ëntö un ïcaö ëcan. Pathï ëlönyö ënë
büröwu? Pathï gïn ënë terowu ï nyim
okiko?
7 Pathï gïn ënë jö na twakö köp
na reco ï kom nyïng na bër n'ëmïö
bothwu?
8 Ka ïgwökö unu cïk na pïrë tëk
n'ëcöö ï Cöc na Leng nï, “Mar awodhi
na calö ïmarö komi keni,” nwongo
ïtïmö na bër.
9 Ëntö ka inyutho unu apokapoka,
nwongo ïtïmö unu bal ëka ebino ngölö
niwu köp na calö jö n'ötürö cïk.
10 Pïën ngat na gwökö cïk kïbëc ka
opodho ï acël nwongo ötürö cïk kïbëc.
11 Pïën ngat n'okobo nï, “Kür ïdöny
ï elomi,” ënë thon okobo nï, “Kür in-
eki.” Cë ka ba ïdönyö ï elomi ëntö
ineko nek, nwongo ibedo ngat na türö
cïk.
12 Twak na un ïtwakö ëka tic na un
itio myero obed na calö më ka jö
n'ebino ngölö köp nïgï kï cïk na kelo
kuc.
13 Pïën ngölö-köp abonge kïca bino
tïmërë both ngat mörö këkën na ba
obedo tïmö kïca. Ngat na tïmö kïca ba
bino lworo ngölö-köp.

Yee abonge tic

14 Köny mërë ngö, utmegona, ka
ngat mörö kobo nï eut kï yee nakun
ba ketho ï tic? Koth yee nön twërö
larö ën?
15 Ka omego onyo amego mörö ope
kï böngü ëka cem më nïnö kïbëc,
16 cë ngat mörö kï kinwu okobo
nïnë nï, “Apë kï kuc; komi obed na
mömör ëka cem na bër,” ëntö nwongo
ba ïmïö ën gin mörö na mïtërë pï kom,
cë manön könyö ngö?
17 Kömanön thon, yee këkën, ka ba
eketho ï tic, nwongo dong öthöö.
18 Ëntö ngat mörö bino kobo nï, “In
iut kï yee; ëka an aut kï tic.”
Nyuth nïna yeeni abonge tic, ëka An
abino nyutho nini yeena kï ngö na an
atïmö.
19 Un iyee nï Obanga tye acël. Bër!
Cene thon yee kömanön—ëka komgï
myël kï lworo.

2:8 Elebi 19:18

20 In amingo, ïmïtö nï enyuth nini nï
yee abonge tic köny mërë ope?
21 Kwarö onu Abraam yam ba
ëkwanö nï kite atïr pï gin na ën ötïmö
ï karë na ën ömïö wode Icaka më
aryëda ï wi keno tyër?
22 Un ïnënö nï yee ëka tic mërë on-
wongo tio kanya acël, ëka yee mërë
onwongo ocobere pï gin na ën ötïmö.
23 Ömïö Cöc na Leng ocobere na
kobo nï, “Abraam oyee Obanga, ëka
ömïö ëkwanö ën nï kite atïr,” ëka dökï
ecwodo ën nï okone k'Obanga.
24 Un ïnënö nï ëkwanö dhanö nï kite
atïr pï tic na ën tïmö ëka pathï pï yee
këkën.
25 Ï yoo acël nön, yam Raab n'obedo
ölaya ba ëkwanö nï kite atïr pï ngö na
ën ötïmö ï karë na ën öjölö ëröth pïny
ëka ömïögï owok kï ï yoo nökënë na
path?
26 Kite na calö kom abonge yweo
nwongo dong öthöö, yee abonge tic
thon nwongo öthöö.

3

Lëb

1 Utmegona, myero jö na pol kï
kinwu kür obed gïnï epwonye, pïën
ingeo unu nï wan epwonye ebino
ngölö nïwa köp na tëk na löö jö nökënë.
2 Adyer onu kïbëc ëtïmö bal ï yodhi
na pol. Ëntö ka cë ngat mörö ba
ötïmö bal ï ngö na ën kobo, nwongo
ën obedo dhanö na kite bër ëka dökï
twërö gwökö kome kïbëc.
3 Onu eketho nywenyo ï dhö angole
ëk ömïï owiny onu, ëka onu ërömö mïö
angole cïdhö kanya onu ëmïtö.
4 Onyo nën unu apor kï kom mel.
Kadï bed nï döngö gïnï rwök na yamö
ënë kölögï, ëntö adwö mel twërö wïrö
wie cïdhö kanya ën mïtö kï gin n'ëdwö
kï mel na tïdï mörö.
5 Kömanön thon, lëb obedo dul kom
na tïdï mörö, ëntö wakërë ï kom jami
na thwon rwök. Nën kite na mac
na tïdï mörö wangö kï thwön bunga
ködë.
6 Lëb thon cal kï mac, obedo tëkö na
rac na balö kom dhanö. Lëb balö kwö
ka dhanö kïbëc, ketho kwö ka dhanö
kïbëc kanya rac, ëka ën kikome mac
më kapïny moko ï kome.
7 Dhanö römö gwökö kwa leeni
kïbëc, wïny, leeni na wotho ï ngöm kï
korgï ëka leeni na kwö ï pii,
8 ëntö ngat mörö ope na römö
gwökö lëb. Lëb rac ëka ba jükërë,
opong kï kwir na rac.
9 Kï lëb onu ëpakö Rwoth onu ëka
Apap, ëka kï lëb onu ëlamö kï jö
n'ecweogï ï thë cal k'Obanga.
10 Kï ï dhö jö acël nön donyo kï
ïë gum ëka alem. Utmegona, man
myero kür obed kömanön.
11 Pii na mït ëka pii na wac römö möl
kï ï wang kulo acël?
12 Utmegona, yath ölam twërö
nyakö yaü, onyo yath ölök twërö
nyakö ölam? Kömanön thon pii na wac
ba römö molo kï ï wang pii na mït.

Ryëkö n'öya kï malö

13 Nga na tye kï ryëkö ëka na nïang
kï ï kinwu? Ëk ën onyuth tic mërë më
ryëkö kï mwolo pï kwö mërë na bër.
14 Ëntö ka itye unu kï nyeko na reco,
ëka woro ï cwinywu, kür ïwakërë unu
ködë onyo ïkwër unu köp n'atïr.
15 Koth “ryëkö” nön ba obino pïny
kï ï polo ëntö obedo më lobo, ba wörö
Obanga ëka obedo më ka cene.
16 Kanya nyeko ëka woro ut ïë,
nwongo anyöbanyöba ëka tïm na reco
kïbëc ut ïë.
17 Ëntö ryëkö n'öya kï ï polo n'öcakö
bedo na leng, ëka bedo më kuc, më
mwolo, gamö thama kïbëc na bëcö,
opong kï kïca, ëka nyakö nyige na
bëcö, ngat na ute ködë ba poko kin
dhanö, bedo na cwinye atïr.
18 Jö na kelo kuc cwöö gïnï kodhi më
kuc ëka kaö gïnï kac më kite atïr.

4

Makö okone kï lobo

1 Ngö na kelo dha ëka lwëny ï
kinwu? Pathï miti na reco na un itye
ködë ï cwinywu ënë tye ka lwëny ï dul
komwu?
2 Un ïmïtö gin mörö ëntö ba in-
wongo unu. Un ibedo kï miti ï kom

2:23 Acaki 15:6

jami ka jö nökënë ëka ineko unu nek,
ëntö ba inwongo unu gin na un ïmïtö.
Ïdhaa ëka ïlwënyö unu. Ba inwongo
gin ïmïtö unu, pïën un ba ïkwaö kï both
Obanga.
3 Ka ïkwaö unu, ba inwongo unu,
pïën ïkwaö unu kï thama na rac, ëk
inwong unu gin na un ïmïtö më cobo
mitiwu.
4 Un jö nï balö watwu k'Obanga, ba
ingeo unu nï makö okone kï lobo mïö
dhanö dökö langö k'Obanga? Ngat
mörö na yërö më bedo okone kï lobo
bedo langö k'Obanga.
5 Onyo un ïthamö nï Cöc na Leng na
yam ëcöö obedo köp na thërë ope na
kobo nï, “Tipo na yam Obanga oketho
ï kom onu tye kï nyeko rwök?”
6 Ëntö ën mïö both onu kïca. Manön
ënë ömïö Cöc na Leng kobo nï,
“Obanga pyem kï jö na wakërë,
ëntö mïö kïca both jö na mwol.”
7 Pï manön dong, mïrë unu kenwu
më bedo ï thë löc k'Obanga. Kwër
unu Catan, ëka ën bino rïngö ökö kï
bothwu.
8 Nyingi unu na cwök both Obanga,
ëka ën thon bino nyingo na cwök
bothwu. Lwök unu cïngwu, un ëbal,
ëka ïlönyërë unu ï cwinywu, un jö na
thamawu tye arïö.
9 Bed unu kï cwer cwiny, kum unu,
ëka ikok unu. Nyëröwu myero ölökërë
ödök kumo, ëka yom cwinywu myero
ölökërë ödök kumo.
10 Mwolere unu ï nyim Rwoth, ëka
ën bino tingowu malö.

Ngölö köp ï kom omeru

11 Utmegona, kür ïtwak unu köp
mörö na rac ï kom awodhi. Ngat na
twakö köp na rac ï kom ömïn mërë,
onyo ngölö köp ï kom ömïn mërë,
nwongo twakö köp na rac ï kom cïk
ëka ngölö köp ï kom cïk. Ëntö ka in
ïngölö köp kï cïk, in ba ibedo ngat na
cobo cïk ëntö ïdökö angöl-köp.
12 Ngat na mïö cïk ëka angöl-köp tye
acël, na ënë ngat na twërö larö ëka kï
neko. Ëntö in—ibedo nga më ngölö
köp ï kom awodhi?

Kür iwakiri pï nïnö na diki

13 Winy unu, un jö na kobo nï, “Tin
onyo diki wan ebino cïdhö ï pacö ni
onyo maca, wan ebino tyeko mwaka
acël kunön, wan ebino cadhö jamiwa
ëka enwongo magoba.”
14 Un ba ingeo ngö na bino tïmërë
diki. Kwöwu tye nïngö? Un ïcal k'edou
na nen pï karë mörö na nönök, ëka
kinge rwenyo ökö.
15 Nakaka manön, un onwongo
myero ikob unu nï, “Ka Rwoth oye,
onu ebino bedo na kwö, ëka ëtïmö
man onyo maca.”
16 Kite na calö, un ïwakërë ëka in-
yuthere unu. Koth wakërë ni kïbëc
obedo gin na rac.
17 Ngat mörö na ngeo gin na bër na
ën myero ötïm, ëka ba ötïmö, nwongo
ën ötïmö bal.

5

Köp n'ëcïkö both ëlönyö

1 Winy unu, un ëlönyö, kok unu ëka
ikok unu rwök, pï can na tye ka bino
më podho ï komwu.
2 Lönyöwu dong ötöp ökö, ëka
nyënyë öcamö böngwu ökö.
3 Gol ëka ryalwu nyalï ömakö ökö.
Nyalï ënë bino bedo caden ï komwu,
ëka bino camö ringo komwu calö
mac. Un ityeko kanö lönyö pï karë më
ajiki.
4 Nën! Öcara k'etic n'otio gïnï ï
pwothiwu na un ïkwërö cülö, tye ka
kok ï komwu. Koko k'ëkac owinyere
ï ith Rwoth Won Twër.
5 Un ïkwö ï wi lobo kï jami na bëcö
rwök ëka kï yom cwiny. Un ïcwëë unu,
ëntö nïnö më nekowu dong örömö.
6 Un ïngölö köp ëka ineko unu ngat
na kite atïr, n'onwongo ba ökwëröwu.

Dïö cwiny ï karë më can

7 Utmegona, dïï unu cwinywu naka
ï nïnö na Rwoth bino dwogo ködë.
Nën unu kite n'apur kürö kï gin na bër
na cëk kï ï ngöm, ëka kite na ën dïö kï
cwinye ködë naka köth më cwïr kï oro
cwee.

4:6 Carolok 3:34

8 Un thon, dïï cwinywu ëka icung
unu na tëk, pïën dwogo ka Rwoth
onyingo na cwök.
9 Kür ïngüngüta unu ï kinwu
kenwu, utmegona, onyo ebino ngölö
niwu köp. Nën, Angöl-köp ocung ï
dholokek.
10 Utmegona, na calö apor më
dangö can ëka dïö cwiny, nën unu
apor kï both edwarpïny na yam ötwak
gïnï kï nyïng Rwoth.
11 Na calö ingeo unu, wan ecwodo
jö na yam ödangö can nï jö na komgï
gum. Un iwinyo kite na Job ödangö
kï can ëka ïnënö unu gin na Rwoth
onwongo mïtö. Rwoth opong kï tïmö
gin na bër ëka kïca.
12 Na löö kïbëc, utmegona, kür ik-
wong unu kwong—kï nyïng polo onyo
kï nyïng lobo onyo kï nyïng gin mörö
këkën. Mïï unu “Eyo” na mewu obed
eyo, ëka “Pe” obed pe, onyo ebino
ngölö niwu köp.

Lëga më yee

13 Ngat mörö kï kinwu tye kï can?
Ën myero ölëg both Obanga. Ngat
mörö tye na cwinye yom? Ën myero
ower wer më pakö Obanga.
14 Ngat mörö tye na kome lïth? Ën
myero ocwod edong ka jö n'oye Kiric-
ito ëk ölëg gïnï pïrë ëka ewir ën kï möö
ï nyïng Rwoth.
15 Ëka lëga n'ëlëgö kï yee bino mïö
atwo cang, ëka Rwoth bino tingo ën
malö. Ka ën onwongo ötïmö bal,
ebino tïmö nïnë kïca.
16 Pï manön ngat acëlacël otuc bal
mërë both awodhe, ëka ngat acëlacël
ölëg pï awodhe, ëk ïcang unu. Lëga ka
dhanö na kite atïr tëk ëka tio rwök.
17 Eliya onwongo obedo dhanö
kamë onu. Ën ölëgö Obanga na tëk
nï köth kür ocwee, ëka köth ba ocwee
ï wi lobo pï mwaka adek kï nucu.
18 Ën dökï ölëgö, ëka ömïö köth
ocwee kï ï polo, ëka lobo öcëgö cem.
19 Utmegona, ka cë dhanö mörö kï
kinwu öngël ökö kï ï köp n'atïr, ngat
mörö nökënë myero odwongi ën cen,
20 po unu ï köp ni: Ngat mörö na
bino lökö abal kï ï yoo mërë na rac
bino larö ën kï kom thöö ëka ebino
tïmö kïca nïnë.